

Годишњи извјештај
о резултатима активности
Институције омбудсмена за људска права
Босне и Херцеговине за 2021. годину

ГОДИШЊИ ИЗВЈЕШТАЈ
О РЕЗУЛТАТИМА АКТИВНОСТИ
ИНСТИТУЦИЈЕ ОМБУДСМЕНА ЗА ЉУДСКА ПРАВА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА 2021. ГОДИНУ

Бања Лука, март 2022. године

Издавач

Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине

78 000 Бања Лука, Академика Јована Сурутке 13

e-mail: bl.ombudsmen@ombudsmen.gov.ba

www.ombudsmen.gov.ba

Аутори извјештаја

Омбудсмани:

проф. др Љубинко Митровић: обрађивач предговора (I), сажетка (II), поглавља V - Грађанска и политичка права и поглавља IX - Права дјеце

др Јасминка Цумхур: обрађивач поглавља III – Капацитети Институције, поглавља VI – Правосуђе и управа, поглавља VIII – Одјељење за праћење права лица лишених слободе и поглавља XI – Дискриминација

Нивес Јукић: обрађивач поглавља VII – Економска, социјална и културна права, поглавља X – Права лица с инвалидитетом, поглавља XII – Сарадња с медијима и поглавља XIII – Сарадња с органима и институцијама, НВО и цивилним сектором

Технички уредио:

Драган Перић, шеф Одјељења за информационе технологије

САДРЖАЈ

I. ПРЕДГОВОР	7
II. САЖЕТАК.....	10
III. КАПАЦИТЕТИ ИНСТИТУЦИЈЕ.....	21
3.1. Увод.....	21
3.2. Правни оквир.....	21
3.3. Унутрашња структура и људски ресурси.....	23
3.4. Статус запослених и плате.....	25
3.5. Простор.....	28
3.6. Изазови.....	31
IV. ПОДАЦИ О ПОСТУПАЊУ ИНСТИТУЦИЈЕ ОМБУДСМАНА ЗА ЉУДСКА ПРАВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У 2021. ГОДИНИ.....	33
V. ГРАЂАНСКА И ПОЛИТИЧКА ПРАВА	36
5.1. Увод.....	36
5.2. Приступ информацијама.....	38
5.2.1. Законодавство.....	38
5.2.2. Неодлучивање у законом прописаном року.....	39
5.2.3. Право на приступ информацијама у оквиру поступака инспекцијског надзора.....	45
5.2.4. Право на приступ информацијама у оквиру конкурсне процедуре и радно-правних односа.....	47
5.2.5. Информисаност грађана о праву на приступ информацијама.....	49
5.2.6. Информације из дјелокруга рада јавних органа и информације о платама службеника.....	49
5.3. Право на имовину.....	50
5.4. Полиција.....	55
5.5. Инспекције.....	61
5.6. Владина и министарска именованја.....	64
5.7. Миграције и азил.....	69
5.8. Слобода окупљања.....	77
5.9. Јавне исправе.....	78
5.10. Адвокатура.....	79
5.11. Изборно законодавство.....	80
5.12. Заштита узбуњивача који пријављују корупцију у институцијама Босне и Херцеговине.....	81
5.13. Бесплатна правна помоћ.....	82
VI. ПРАВОСУЂЕ И УПРАВА	83
6.1. Статистика.....	83
6.2. Правосуђе.....	83
6.2.1. Питање извршења пресуда.....	84
6.2.2. Дужина судског поступка.....	86
6.2.3. Утицај пандемије КОВИД-19.....	95
6.3. Управа.....	95
6.4. Жалбе у односу на тужилаштво.....	100
6.5. Правобранилаштво.....	105

VII. ЕКОНОМСКА, СОЦИЈАЛНА И КУЛТУРНА ПРАВА	106
7.1. Увод.....	106
7.2 Радни односи	106
7.3. Здравствена заштита	113
7.3.1. КОВИД–19 и вакцинација	118
7.4. Пензије	120
7.5. Социјална заштита	126
7.6. Комуналне услуге	128
7.7. Повратничка популација	131
7.8. Образовање	133
7.9. Екологија и заштита околине.....	136
VIII. ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ПРАЋЕЊА ПРАВА ЛИЦА ЛИШЕНИХ СЛОБОДЕ	138
8.1. Успостављање независног превентивног механизма	138
8.2. Поступање по жалбама.....	139
8.2.1. Услови боравка	139
8.2.2. Здравствена заштита.....	141
8.2.3. Условни отпуст	144
8.2.4. Ванзаводске погодности	145
8.2.5. Премјештај осуђених лица.....	147
8.3. Извршавање мјере притвора	148
8.4. Посјете установама за извршење кривичних санкција	149
8.4.1. Завод за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера Босне и Херцеговине	150
8.4.2. Посјета Казнено-поправном заводу Зеница	154
8.4.3. Посјета Казнено-поправном заводу Тузла	156
8.4.4. Посјета Казнено-поправном заводу Сарајево	157
8.5. Утицај пандемије КОВИД-19 на стање у области спречавања и превенције тортуре	157
IX. ПРАВА ДЈЕТЕТА.....	160
9.1. Улога центара за социјални рад у остваривању права дјетета	167
9.2. Право дјетета на заштиту од насиља у породици, злостављања и занемаривања... 168	
9.2.1. Насиље над дјететом	169
9.2.2. Вршњачко насиље	172
9.2.3. Забрана физичког кажњавања дјетета	173
9.3. Дјеца и КОВИД-19.....	174
9.4. Дјеца и вакцинација	175
9.4.1. Дјеца и вакцинација против КОВИД-19.....	175
9.5. Положај дјеце миграната.....	177
9.6. Права дјеце у управним и судским поступцима	178
9.6.1. Усвојење	178
9.6.2. Право дјетета на одговарајући животни стандард	180
9.6.3. Проблем извршења одлука судова и органа управе.....	181
9.7. Здравствена заштита дјетета	185
9.8. Образовање дјеце	187
9.9. Права дјеце с посебним потребама/сметњама у психофизичком развоју	192
9.10. Дјеца у сукобу са законом.....	194

X. ПРАВА ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	200
10.1. Увод	200
10.1.1. Специјални извјештај о ефикасности законских рјешења у области професионалне рехабилитације и запошљавања лица с инвалидитетом у Босни и Херцеговини	201
10.2. Рад и запошљавање	201
10.2.1. Коментари на Закон о установама социјалне скрби у Федерацији Босне и Херцеговине	202
10.2.2. Мишљење на Закон о родитељима његователјима у Федерацији Босне и Херцеговине	203
10.3. Поштовање достојанства лица с инвалидитетом	204
10.4. Функционисање и рад организација лица с инвалидитетом.....	205
10.5. Независно живљење и укљученост у заједнице.....	206
10.6. Партиципација лица с инвалидитетом и организација лица с инвалидитетом.....	207
10.7. Инклузивно образовање	208
10.8. Смјештај у установе социјалне заштите	209
10.9. Остваривање социјалне заштите и право на стамбено збрињавање	209
10.10. Утицај КОВИД-19 на остваривање права лица с инвалидитетом.....	210
XI. ДИСКРИМИНАЦИЈА	212
11.1. Поступање по жалбама	212
11.1.1. Употреба језика	216
11.1.2. Дискриминација по основу пола	218
11.1.3. Дискриминација по основу инвалидитета.....	219
11.1.4. Територијална припадност.....	220
11.2. Посебни облици дискриминације.....	222
11.2.1. Мобинг	223
11.2.2. Премјештање на рад у друго мјесто.....	227
11.3. Коришћење механизма судске заштите	229
11.4. Ситуационо тестирање	229
11.5. Највећи изазови у борби против дискриминације у доба пандемије ковид-19.....	230
11.6. Специјални извјештај о говору мржње	232
11.7. Активности промоције.....	233
XII. САРАДЊА С МЕДИЈИМА	236
XIII. САРАДЊА С ТИЈЕЛИМА И ИНСТИТУЦИЈАМА, НВО И ЦИВИЛНИМ СЕКТОРОМ	239
13.1. Сарадња с тијелима и институцијама у Босни и Херцеговини.....	239
13.2. Сарадња с међународним организацијама и институцијама и поднесци УН комитетима.....	240
13.3. Сарадња са цивилним друштвом	244
XIV. ПРЕПОРУКЕ ОМБУДСМАНА	248
АНЕКС I. ПРЕГЛЕД БУЏЕТА ЗА 2021. ГОДИНУ	273
АНЕКС II. ПРЕГЛЕД ОБАВЕЗА ПО ЗАКОНУ О СЛОБОДИ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА 2021.	274
АНЕКС III. ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ СТАТИСТИЧКИХ ПОКАЗАТЕЉА.....	280

I. ПРЕДГОВОР

Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Институција) јесте независна институција која је успостављена са задатком да промовише добру управу и владавину права, односно да штити људска права и основне слободе. Успостављена је према Анексима IV и VI Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини¹ (у даљем тексту: Дејтонски споразум) и Закону о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Закон о омбудсману)², а с радом је започела 1996. године.

Институција је акредитована у статусу "А" пред Глобалном алијансом националних институција за људска права (GANHRI), раније Међународним координационим комитетом националних институција за промоцију и заштиту људских права (ICC). Посљедња акредитација извршена је 24. новембра 2017. године, и она је потврда независности и функционисања Институције у складу с Париским принципима³, те даје омбудсменима могућност гласања у оквиру GANHRI-а.

Институција функционише на основу Закона о омбудсману којим су загарантовани независност и одређени оквири за структурално уређење Институције који се односе на промоцију и заштиту људских права и основних слобода. Законом о омбудсману дефинисан је мандат, надлежности, овлаштења, као и правила поступања Омбудсмана. Мандат Институције је додатно утврђен следећим законима: Законом о забрани дискриминације Босне и Херцеговине, у којем је предвиђено да је Омбудсман за људска права Босне и Херцеговине централна институција за заштиту од дискриминације, те да она може поступати према свим физичким и правним лицима⁴; законима о слободи приступа информацијама (за ниво Босне и Херцеговине и ентитетске нивое власти)⁵ по којима су Омбудсмани надлежни за предузимање одговарајућих мјера које имају за циљ поштовање правила приступања информацијама и законима о владиним, министарским и другим именованима (за ниво Босне и Херцеговине и ентитетске нивое власти)⁶ по којима су

¹ Усвојен 21. новембра 1995. године и ратификован 14. децембра 1995. године;

² Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 32/2000, 19/2002, 35/2004 и 32/2006;

³ Париски принципи које је 1993. године усвојила Генерална скупштина Уједињених нација на приједлог Комитета за људска права из 1992. године односе се на статус институција за људска права у погледу унапређења и заштите људских права и предвиђају широку надлежност истих у области заштите људских права. Ради се о минималним стандардима који пружају смјернице за оснивање, надлежности, дужности, састав, укључујући плурализам, независност, начин рада и квазисудске активности институција за заштиту људских права;

⁴ Члан 7. Закона о забрани дискриминације Босне и Херцеговине, Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 59/2009 и 66/2016;

⁵ Члан 21. и 22. Закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини, Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 28/2000, 45/2006, 102/2009, 62/2011 и 100/2013; Чл. 21. и 22. Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској, Службени гласник Републике Српске, број 20/2001; Чл. 21. и 22. Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине, Службене новине Федерације Босне и Херцеговине, бр. 32/2001 и 48/2011;

⁶ Члан 16. и 17. Закона о министарским именованима, именованима Савјета министара и другим именованима Босне и Херцеговине, Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 7/2003 и 37/2003; Члан 16. и 17. Закона о министарским, владиним и другим именованима Федерације Босне и Херцеговине, Службене новине Федерације Босне и Херцеговине, бр. 12/2003, 34/2003 и 65/2013 и чл. 16. и 17. Закона о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске, Службени гласник Републике Српске, број 41/2003;

Омбудсмани надлежни за праћење провођења принципа приликом наведених именована, односно издавање мјера за поништавање одлука и слично.

С циљем заштите права грађана, Омбудсмани имају обавезу да поступају по појединачним и групним жалбама грађана или дјелују *ex officio*, проводе истражне поступке о повредама људских права, издају препоруке одговорним органима за отклањање кршења људских права, предузимају мјере на реализацији издатих препорука и отклањању евидентних кршења људских права и основних слобода, обавјештавају физичка и правна лица о њиховим правима и обавезама, упознају физичка и правна лица о могућностима судске и других облика њихове заштите, странама у истражном поступку предлажу покретање поступка медијације и друго.

У складу са Законом о омбудсману, Институција почетком сваке календарске године доставља Предсједништву Босне и Херцеговине, Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, Народној скупштини Републике Српске и Парламенту Федерације Босне и Херцеговине годишњи извјештај о резултатима активности Институције. Годишњи извјештај се јавно презентује и подноси стручној јавности, професионалним организацијама, домаћим и међународним организацијама, цивилном друштву, медијима и грађанима. У годишњем извјештају обавезно се наводи укупан број и природа примљених жалби, затим број жалби које Омбудсмани нису узели у разматрање, као и разлози за то, те број жалби које су биле предмет истражног поступка, као и налази поступајућих правника о томе. У годишњем извјештају презентују се и подаци о броју издатих препорука Омбудсмана које су прихваћене од стране одговорних органа власти, као и статистички подаци који се односе на број издатих препорука које одговорни органи нису прихватили, односно тзв. нереализоване препоруке.

Структуру Годишњег извјештаја о резултатима активности Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за 2021. годину (у даљем тексту: Годишњи извјештај за 2021. годину) чине сљедећа поглавља у областима људских права, и то: Остваривање грађанских и политичких права; Праћење и остваривање људских права у области правосуђа и управе; Остваривање економских, социјалних и културних права; Остваривање права лица лишених слободе; Остваривање права дјете – у оквиру овог поглавља укратко су презентовани и најважнији дијелови Специјалног извјештаја о остваривању права дјетета на дјечји додатак у Босни и Херцеговини и Специјалног извјештаја о стању у установама у којима су смјештена дјеца у сукобу са законом; Остваривање права лица с инвалидитетом - у оквиру овог поглавља укратко су презентовани и најважнији дијелови Специјалног извјештаја о ефикасности законских рјешења о професионалној рехабилитацији и запошљавању лица с инвалидитетом у Босни и Херцеговини; Елиминација свих облика дискриминације у складу са Законом о забрани дискриминације Босне и Херцеговине - у оквиру овог поглавља укратко су презентовани и најважнији дијелови Специјалног извјештаја о говору мржње у Босни и Херцеговини и Остваривање права националних, вјерских и других мањина.

С обзиром на ограниченост финансијских ресурса, Омбудсмани су одлучили да у складу са одредбама Закона о забрани дискриминације, извјештај о појавама дискриминације уврсте као посебну цјелину у овом годишњем извјештају.

Уз наведена поглавља, Годишњи извјештај садржи и предговор, затим сажетак, те статистичке податке о поступању Институције у 2021. години (у оквиру овог поглавља презентовани су и подаци о броју издатих препорука), поглавље о сарадњи Институције са медијима, као и посебан дио који се односи на сарадњу Институције с органима и институцијама, НВО и цивилним сектором.

Омбудсмани у смислу овог годишњег извјештаја и Закона о омбудсману јесу три лица која чине Институцију. Ову дужност у времену које обухвата овај извјештај обављали су: проф. др Љубинко Митровић, др Јасминка Џумхур и Нивес Јукић.

Омбудсмани Босне и Херцеговине

проф. др Љубинко Митровић

др Јасминка Џумхур

Нивес Јукић

II. САЖЕТАК

Институција је организована према територијалном и функционалном принципу. Сједиште Институције је у Бањој Луци, а подручне канцеларије се налазе у Сарајеву, Мостару и Брчком, уз Теренску канцеларију у Ливну. Претходних година, а по принципу организовања канцеларијских дана правници Институције обављали су своје послове и у Тузли, Бијељини, Добоју, Грахову, Дрвару, Купресу, Гламочу и Бихаћу. У току 2021. године због пандемије КОВИД-19 канцеларијски дани нису одржавани.

У Институцији тренутно ради 61 запосленик, и то 34 дипломирана правника (од тога три су омбудсмана) и 27 запослених из категорије административног и техничког особља. У Сједишту Институције у Бањој Луци тренутно су запослена 23 запосленика (од тога један омбудсман и девет правника), у Подручној канцеларији у Сарајеву 28 запосленика (од тога двије омбудсманке и 15 правника), у Подручној канцеларији у Мостару четири запосленика (два дипломирана правника), Подручној канцеларији у Брчком три запосленика (сва три дипломирани правници) и Теренској канцеларији у Ливну три запосленика (два дипломирана правника). Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста систематизовано је 90 радних мјеста (87 запосленика и три омбудсмана). Непопуњено је 29 радних мјеста (од тога, осам руководних).

Према функционалном принципу, Институција је организована у осам одјељења, и то по областима људских права: Одјељење за праћење остваривања права дјете (чине га три дипломирана правника од којих се један налази у Сједишту Институције у Бањој Луци, а два у Подручној канцеларији у Сарајеву), Одјељење за праћење остваривања права лица с инвалидитетом (чине га четири дипломирана правника од којих се један налази у Сједишту Институције у Бањој Луци, два у Подручној канцеларији у Сарајеву и један у Подручној канцеларији у Мостару), Одјељење за праћење остваривања права националних, вјерских и других мањина (нема запослених), Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права (чини га седам дипломираних правника од којих се три налазе у Сједишту Институције у Бањој Луци, а четири у Подручној канцеларији у Сарајеву), Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права (чине га три дипломирана правника од којих се један налази у Сједишту Институције у Бањој Луци, а два у Подручној канцеларији у Сарајеву), Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације (чине га три дипломирана правника од којих се један налази у Сједишту Институције у Бањој Луци, а два у Подручној канцеларији у Сарајеву), Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе (чине га два дипломирана правника од којих се један налази у Сједишту Институције у Бањој Луци, а један у Подручној канцеларији у Сарајеву) и Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи (чине га четири дипломирана правника од којих се један налази у Сједишту Институције у Бањој Луци, два у Подручној канцеларији у Сарајеву и један у Подручној канцеларији у Мостару).

Горући проблем у раду Институције уз евидентан недостатак особља (прије свега дипломираних правника) јесте крајње лоше стање радних простора (додатан проблем посљедњих двије године представља и епидемиолошка ситуација проузрокована коронавирусом).

Наиме, Сједиште Институције се налази у Бањој Луци, Улица академика Јована Сурутке број 13. Просторије у којима се обављају послови налазе се од 2014. године на IV и V спрату зграде која је те године њеним већим дијелом купљена за потребе заједничких институција. Простор је Институцији додијељен Одлуком Савјета министара БиХ, број: 8/15 од 11. 2. 2015. године, према којој Институција омбудсмана за људска права користи канцеларије на четвртом спрату укупне радне површине 144,86 м², као и канцеларије на петом спрату укупне површине 144,31 м². Запослени у Сједишту Институције (укупно 23 запослена) су распоређени у шест канцеларија (укупна квадратура радног простора којим располажемо у Сједишту износи 289,17 м², а у ту квадратуру улазе и ходници, степениште и хигијенски чворови), с тим што на канцеларијски простор отпада 207,54 м². Просјечна површина канцеларијског простора по запосленом износи 9,02 м² ($207,54 : 23 = 9,02$ м² не рачунајући волонтере, и уз чињеницу да у том простору уз једног омбудсмана ради и пет руководиоца који имају право на додатни простор, односно стандард простора по руководиоцу износи 15 м²).

Несметано обављање послова, а посебно кадровско јачање Институције просто је немогуће у тренутним условима, јер у свим канцеларијама (изузев канцеларије коју користи Омбудсман за људска права Босне и Херцеговине из реда српског народа) којима располажемо свакодневно борави по четири или чак пет запослених (примјера ради, у двије канцеларије величине од по 27,86 м² тренутно ради девет правника, што значи да на сваког правника отпада свега шест м²).

Уз наведено, проблем представља и одржавање свакодневних радних састанака, конференција за новинаре, пријема странака и гостију, сједница Омбудсмана и сличних активности које се у недостатку властите сале за састанке одржавају, у правилу, у канцеларији коју користи Омбудсман за људска права Босне и Херцеговине из реда српског народа.

Подручна канцеларија Сарајево налази се у Дубровачкој улици 6 – укупан радни простор површине 316,18 м². Просторије у којима се обављају послови налазе се од 2018. године на II спрату и у приземљу зграде у којој је смјештено 14 институција Босне и Херцеговине. Простор је Институцији додијељен Одлуком Савјета министара БиХ, број: 24/18 од 18. 1. 2018. године.

Према Одлуци Институцији омбудсмана додијељено је девет канцеларија на II спрату и једна архивска канцеларија укупне површине 240,34 м², од чега је канцеларијски простор површине 214,50 м². Накнадно је Институцији додијељен простор у приземљу површине 75,84 м², од чега је канцеларијски простор 63,10 м² и за који Институција није никада добила одлуку. Дакле, укупан радни простор је 316,18 м², док је канцеларијски простор укупне површине 277,60 м². У наведеном простору су тренутно смјештене двије омбудсманке, 27 запослених и три волонтера. Просјечна површина канцеларијског простора по запосленом износи 9,57 м² ($277,60 : 29 = 9,57$ м² не рачунајући волонтере, и уз чињеницу да у том простору уз двије омбудсманке раде и четири руководиоца који имају право на додатни простор, односно стандард простора по руководиоцу износи 15 м²).

Омбудсмани су приликом додјелјивања простора указали надлежним да овај простор није адекватан и да би питање простора требало рјешавати заједно с простором за Главну службу за ревизију институција Босне и Херцеговине.

У Подручној канцеларији Сарајево свакодневно борави у канцеларијама по три-четири запослена, а у двије канцеларије које су међусобно спојене, тако да се једна користи као ходник површине од по 19 м² ради шест правница, што значи да по правнику отпада нешто више од шест м².

Зграда посједује лифт и доступна је лицима с инвалидитетом, али уз предходну најаву Служби за заједничке послове како би отворили други улаз.

Уз наведено, проблем представља и одржавање свакодневних радних састанака, конференција за новинаре, пријема странака и гостију, сједница Омбудсмана и сличних активности које се у недостатку властите сале за састанке одржавају, у правилу, у канцеларији коју користе омбудсманке за људска права Босне и Херцеговине.

Подручна канцеларија Мостар – канцеларијски простор укупне површине 61,62 м². Институцији је наведени простор додијелен на кориштење одлуком Савјета министара БиХ број: 71/15 од 17. 6. 2015. године. Код додјеле простора омбудсмани су указали да овај простор није адекватан за Институцију. Институција наведени простор користи без накнаде. Простор се састоји од једне канцеларије. Запослени у канцеларији користе заједнички тоалет који дијеле с другим институцијама. У наведеном простору су тренутно смјештена четири запосленика и један волонтер. Просјечна површина по запосленику износи 15,40 м² (не рачунајући волонтере). Зграда не посједује лифт нити је доступна лицима с инвалидитетом.

Подручна канцеларија Брчко дистрикт БиХ – канцеларијски простор укупне површине 52 м². Институцији је наведени простор додијелен на кориштење одлуком Скупштине Брчко дистрикта БиХ. Институција наведени простор користи без накнаде. Простор се састоји од двије канцеларије и просторије за пријем странака. Канцеларије користе заједнички тоалет који дијеле с другим институцијама. У наведеном простору су тренутно смјештена три запосленика. Просјечна површина по запосленику износи 17,33 м². Зграда не посједује лифт и није доступна лицима с инвалидитетом.

Теренска канцеларија Ливно – канцеларијски простор укупне површине 70 м². Институција плаћа трошкове закупа наведеног простора у износу од 900,00 КМ мјесечно и трошкове режија у износу од 200,00 КМ мјесечно. Простор се састоји од двије канцеларије и просторије за пријем странака. Канцеларије користе заједнички тоалет који дијеле с другим институцијама. У наведеном простору су тренутно смјештена три запосленика. Просјечна површина по запосленику износи 23,33 м². Зграда не посједује лифт и није доступна лицима с инвалидитетом.

Слично претходним годинама, и у 2021. години Омбудсмани су регистровали највећи број жалби које се односе на кршење грађанских и политичких права укључујући правосуђе и управу, те економских и социјалних права. Поднесене жалбе указују да је грађанима отежан

приступ ефикасном правосудју, запослењу, социјалним правима, а често су ове повреде узроковане високим степеном сиромаштва⁷, корупције те миграција становништва. Када је ријеч о миграционим процесима, све је више индикатора који указују на перманентан одлазак младих и образованих грађана из Босне и Херцеговине, што свакако захтијева предузимање адекватних и хитних мјера у циљу заустављања овог процеса⁸. С друге стране, Босна и Херцеговина се и даље суочава као земља транзита с великим приливом нерегуларних миграната⁹, што такође захтијева да власти у Босни и Херцеговини предузму ефикасније мјере у циљу унапређења стања у овој области.

Према сазнањима Омбудсмана заснованим на конкретним жалбама регистрованим у Институцији, и током 2021. године, у Босни и Херцеговини најугроженије категорије становништва биле су: млади, свакако због немогућности запошљавања, пензионери¹⁰, лица с инвалидитетом, породице с једним родитељом, дјеца, посебно у одређеним животним ситуацијама попут конфликтних развода својих родитеља, те запослени у појединим гранама привреде са изузетно ниским примањима, као што су угоститељство, трговина, неке производне дјелатности и др.

У току 2021. године у бази предмета Институције укупно је регистровано 2.946 жалби што је у односу на 2020. годину када је регистровано 2.716 жалби номинално повећање за 230 жалби, односно 8,47%. У извјештајном периоду издато је укупно 315 препорука (у 331 предмету), што у односу на 2020. годину када је регистровано 270 препорука у 312 предмета представља повећање од 45 препорука, од чега је 112 у потпуности реализованих, четири дјелимично реализоване и 60 препорука по којима је остварена сарадња с Институцијом. Омбудсмани посебно забрињава чињеница да је и даље велик број препорука по којима нема никакве реакције (74) одговорног органа.

У Одјелењу за праћење остваривања политичких и грађанских права регистроване су 904 жалбе и издато 129 препорука, а с обзиром на број предмета из претходних година Одјелење је имало укупно у раду 1.468 предмета. Жалбе су регистроване према повреди права на коју се односе, и то: приступ информацијама 304, полиција 158, владина и министарска именована 127, имовинско-правни односи 123, инспекције 72, бесплатна правна помоћ 33, јавне исправе 27, миграције и азил 25, ратна штета 18, медији и слобода

⁷ Као посљедица велике стопе незапослених, малих пензија, најмање, односно просјечне плате које су далеко испод званичне потрошачке корпе, стопе ПДВ којом су подједнако опорезиве и основне животне намирнице и најлуксузнија роба, великих социјалних разлика између највећег броја становника и мале групе грађана која има изузетно велика примања, неједнаких социјалних давања која зависе од мјеста пребивалишта и др.;

⁸ Уз наведене, ту су и проблеми који се односе на потребу потпуне деполитизације процеса запошљавања, затим хитност реформе образовања, знатно подизање нивоа помоћи и подршке неразвијеним општинама;

⁹ Портпарол Агенције Уједињених народа за избјеглице УНХЦР-а за Југоисточну Европу Невен Црвенковић дефинисао је мигранте и избјеглице који су у државу ушли на нерегуларан начин, без потребног одобрења или докумената који се траже у складу с прописима о имиграцијама као нерегуларне мигранте, а не илегалне, што има одређену, и нетачну, помало "криминалну" конотацију. Термин, нерегуларни мигрант, користе сви органи и институције УН-а, ЕУ и Савјета Европе. За највећи број ових лица омбудсмани су у Специјалном извјештају о стању у области миграција у Босни и Херцеговини усвојили термин нерегуларни мигранти, јер се у већини случајева ради о страним држављанима који су у Босну и Херцеговину ушли или улазе без икаквих идентификационих докумената, на мјестима која нису предвиђена за прелазак државне границе што представља кршење правних прописа Босне и Херцеговине и није у складу с процедурама надлежних органа у Босни и Херцеговини у погледу уласка странаца у земљу;

¹⁰ Тренд одласка младих, ова категорија становништва осјетиће нешто касније када фондови за пензије постану празни;

информисања девет, предмети корупције шест, вјерске слободе и религија три и слобода окупљања два¹¹.

И 2021. година, била је година пандемије због КОВИД-19. И у овој години, од стране надлежних органа власти свих нивоа предузимане су адекватне мјере, прије свих вакцинација грађана, које су имале за циљ сузбијање ширења вируса. Појединим мјерама долазило је и до ограничавања људских права, али са становишта Институције, не и у толикој мјери да би била неопходна наша интервенција. С друге стране, посљедице пандемије су се осјетиле у свим сферама живота, а посебне проблеме имали су привредни субјекти који су својим залагањем настојали вратити своје пословне резултате на ниво из претходних година. И у овој години наставили смо праксу објављивања свих издатих препорука којима смо истовремено информисали најширу јавност¹².

Тренд обраћања грађана Институцији у вези са питањима која су сходно Закону о омбудсману изван надлежности Институције и даље је присутан. Тако подносиоци жалби, од Институције у конкретним предметима неријетко траже мериторно одлучивање, бесплатну правну помоћ, доношење одлуке у другом степену, преузимање улоге парничне странке у поступку, подношење тужбе, покретање поступка пред надлежним судовима (парничног, прекршајног и др.).

Омбудсмани исказују посебну забринутост због чињенице да поједини представници органа власти свих нивоа, судови, јавне установе и даље, у појединачним случајевима крше одредбе Закона о омбудсману и друге релевантне законе. С друге стране, инертним односом спрам Институције, изостанком сарадње појединих представника власти с Институцијом, посебно у односу на донесене препоруке Институције, непредузимањем активности непосредно вишег органа у циљу пуне имплементације препорука Институције, за посљедицу има даље кршење људских права и основних слобода грађана.

Током 2021. године у Одјељењу за праћење остваривања права у правосуђу и управи заprimљена су 774 предмета, што износи 26,3% у односу на укупан број заprimљених предмета. У односу на 2020. годину заprimљено је 10,41% предмета више. Ово одјељење је у раду имало укупно 1.147 предмета, укључујући 373 предмета пренесена из претходних година, а окончано је 809 предмета.

Укупан број предмета заprimљених у односу на правосуђе јесте 427 и представља повећање за 59 предмета (16,03 %) у односу на 2020. годину. Највећи број жалби у области правосуђа заprimљен је у односу на следеће судове: Општински суд Ливно - 50; Општински суд Сарајево - 28; Основни суд Бања Лука - 27; Кантонални суд Ливно - 22; Кантонални суд Сарајево - 20; Општински суд Тузла - 16; Окружни суд Бања Лука - 16; Општински суд Мостар - 10 и Општински суд Добој - осам. Ови статистички подаци су индикатор да би надлежни органи, прије свега Министарство правде Републике Српске, Федерално министарство правде и Високи судски и тужилачки савјет БиХ, требали размотрити

¹¹ Људска права припадају сваком лицу, без обзира на држављанство, пребивалиште, пол национално или етничко поријекло, боју коже, вјеру, језик или било који други статус;

¹² Објаве путем веба (weba);

могућност увођења додатних мјера у циљу повећања ефикасности ових судова, имајући у виду и популацију становништва за коју су ови судови надлежни, али узевши у обзир и друге релевантне параметре.

У односу на Босну и Херцеговину, Европски суд биљежи повећање обраћања грађана везано за неизвршење одлука судова, те како се ради о истом чињеничном и правном основу често доноси одлуку о спајању предмета. Посебан проблем представља извршење судских одлука на терет буџета. Иако је успостављен редосљед извршења одлука, обим створених обавеза у односу на планирана буџетска средства очито је недостатан у свим буџетима што доводи до кашњења у извршењу и кршења члана 6 Европске конвенције о људским правима и основним слободама.

Када је ријеч о дужини трајања судских поступака, жалбе запримљене у Институцији могу се груписати у неколико категорија:

- судови поступе у предмету у току поступка истраживања од стране Институције;
- поступање по издатој препоруци Омбудсмана;
- достављање изјашњења у којем се наводе разлози кашњења у поступању који се најчешће вежу за велики број предмета који се налазе у раду у суду и да се предмети рјешавају хронолошки у складу с Планом рјешавања предмета, а који су добили од стране ВСТС-а за 2021. годину;
- судови се изјасне да предмете рјешавају по Плану рјешавања предмета, али не наведу када се може очекивати да ће конкретни предмет бити ријешен.

Највећи проблем представља дужина судског поступка, у односу на предмете са ознаком хитности, као што су радни спорови, конфликтни разводи или повјеравање дјетета на старање након развода брака иако се ови предмети према Породичном закону Федерације Босне и Херцеговине сматрају хитним.

Жалбе запримљене у Институцији често указују да су жалиоци: старија лица; лица са здравственим тешкоћама или у стању социјалне потребе којима тражење судске заштите додатно отежава стање у којем се налазе. Органи у односу на које се покрећу управни спорови су: центри за социјални рад, ресорна министарства у области социјалне и здравствене заштите, фондови пензијско-инвалидског осигурања, Институт за медицинско вјештачење, општине и др.

Пандемија КОВИД-19 је имала знатан утицај на дјеловање правосудних органа, што је посебно изражено у случајевима насиља у породици, конфликтних развода и сл. Заказане расправе се догађају због болести носилаца правосудних функција, али и странака у поступку и њихових заступника.

Одјелење за економска, социјална и културна права запримило је 768 предмета. С обзиром на број предмета пренесених из ранијих година, ово одјелење је имало укупно у раду 1.147 предмета. Запримљене жалбе односиле су се на повреду права из радног односа 261, затим слиједи жалбе које се односе на пензије 158, комуналне услуге 135, социјална заштита 68, здравство 79, образовање 51, екологија и заштита околине 11 и јавни приходи четири.

Највећи број издатих препорука према категоријама односио се на повреду права из радних односа, повреду права из здравственог осигурања, пензијског осигурања, екологије и заштите животне околине, комуналних услуга, социјалне заштите и образовања.

Када су у питању радни односи најчешће се у жалбама указује на неправилности у вези провођења конкурсних процедура, проблеме у вези с нередовним уплаћивањем доприноса за пензијско и здравствено осигурање, незаконито отказивање уговора о раду, незаконитости у регулисању права усљед отказа уговора о раду (оптремнина, накнада за неискориштени годишњи одмор), немогућност напредовања у радној организацији, итд.

Такође, током извјештајне године Омбудсмани су примијетили и да се број запримљених жалби повећава у ситуацијама када у јавним предузећима долази до смјене, односно именовања новог руководства, након чега неријетко долази до промјена и доношења нових интерних аката о систематизацији радних мјеста у јавним предузећима, а што је узрок повећаног пријема жалби¹³.

Анализом жалби које је Институција запримила током 2021. године (79 жалби¹⁴) утврђено је да се жалбе углавном односе на немогућност остваривања здравствене заштите због неуплаћивања доприноса за здравствено осигурање од стране послодаваца, погрешног начина обрачуна стопе доприноса за здравствено осигурање, тешкоћа у остваривању права на рефундирање трошкова пружених здравствених услуга, немогућност приступа одређеним здравственим услугама ради усложњених околности проузрокованих пандемијом Ковид-19, проблеме при остваривању права на пружање хитне медицинске помоћи, проблеме у остваривању права у вези с репродуктивним здрављем, примједбе у вези с вакцинацијом против КОВИД-19 итд.

Поднесене жалбе из области пензија најчешће се односе на дуготрајност првостепених и другостепених поступака по поднесеним захтјевима за признавање права на пензију. Затим, слиједе жалбе које указују на проблеме на које грађани наилазе у случајевима остваривања права на сразмјерну пензију, када су радни стаж стекли у Федерацији БиХ, Републици Српској и у другим државама, неуплаћивање доприноса за пензијско и здравствено осигурање, неплаћања разлике пензија и др.

Код остваривања социјалне помоћи знатно већи број од броја предмета били су непосредни контакти запослених у Институцији са грађанима који су доласком у наше канцеларије заправо тражили помоћ јер су остали без посла, немају адекватна примања за своју породицу, немају стан нити могућност плаћања станарине и др.

Омбудсмани су у извјештајном периоду запримили 11 жалби које су се односиле на област екологије, односно заштите околине, а издате су и три препоруке. Босна и Херцеговина је ратификовала бројне конвенције и протоколе¹⁵, из ове области, али се и даље биљежи низак

¹³ Ж-СА-04-726/21 – жалба групе државних службеника из Градске управе Сарајева;

¹⁴ На дан 1. 12. 2021. године;

¹⁵ Оквирна конвенција УН-а о климатским промјенама, Протокол из Кјота, Конвенција о контроли прекограничног кретања опасног отпада и његовог одлагања, Конвенција УН-а о биолошкој разноликости, Архуска конвенција, Протокол из Картагене о биолошкој сигурности, Протокол о води и здрављу итд.;

ниво освијештености јавних органа, као и грађанства о значају и улози здраве животне средине на благостање човјека.

Босна и Херцеговина још увијек није извршила обавезу успостављања превентивног/националног превентивног механизма у складу с обавезама преузетим ратификацијом Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака.

Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе је свој рад ускладило у односу на стање изазвано коронавирусом и у односу на мјере које су доносили надлежни органи. Посјете казнено-поправним установама су ограничене ради спречавања ширења пандемије и уз строго придржавање мјера надлежних институција. У оквиру извршавања свога мандата омбудсмани су посебну пажњу посветили мониторинг имплементацији мјера донесених ради превенције пандемије КОВИД-19 и њиховог утицаја на остваривање људских права лица чија слобода кретања је ограничена одлукама надлежних органа.

Статистички подаци показују да је у току 2021. године у овом одјељењу запримљена 91 жалба, што је у односу на 2020. годину смањење за једну жалбу. У 2021. години највећи број жалби је регистрован у односу на Завод за извршење кривично правних санкција, притвора и других мјера БиХ - 21; Казнено-поправни завод Зеница - 16; Казнено-поправни завод Тузла - 11, док је у односу на Казнено-поправни завод Бањалука, Казнено-поправни завод Бихаћ, Казнено-поправни завод Орашје и Казнено-поправни завод Сарајево регистровано по пет жалби; Казнено-поправни завод Фоча и Казнено-поправни завод Мостар - по три жалбе, те Казнено-поправни завод Бијељина, Казнено-поправни завод Бусовача, Казнено-поправни завод Добој и Казнено-поправни завод Источно Сарајево - по двије жалбе.

Анализа достављених жалби показује да се највећи број жалби односио на остваривање адекватне здравствене заштите у установама у којима се смјештају лица лишена слободе, услове смјештаја и третмана, коришћење ванзаводских погодности, те остваривање права на премјештај у другу установу. У току 2021. године издата је једна препорука.

Представници Институције током 2021. године посјетили су сљедеће казнено-поправне установе: Завод за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера Босне и Херцеговине, КПЗ Зеница, КПЗ Тузла, КПЗ Сарајево, КПЗ Бањалука, КПЗ Источно Сарајево и КПЗ Добој. Нажалост, због ограничених капацитета Институције, али и пандемије КОВИД-19, у 2021. години није обалјена посјета ниједној полицијској станици, док су остварене двије посјете Привременом прихватном центру за мигранте “Ушивак”.

У Одјељењу за праћење остваривања права дјете током 2021. године регистровано је укупно 190 жалби што је у односу на 2020. годину када су регистроване 183 жалбе смањење за седам жалби или 3,83%. У 17 предмета у којима је утврђено кршење права дјетета, Омбудсмани су издали 15 препорука.

Анализирајући жалбе које су запримљене током извјештајне године евидентно је да су се жалбе најчешће односиле на рад центара за социјални рад, затим рад судова, тужилаштва,

образовних установа, инспекцијских органа, али и других надлежних органа управе. Знатан број жалби у извјештајној години тицао се и остваривања права дјеце у вријеме пандемије.

Омбудсмани у свом раду посебну пажњу посвећују заштити права дјетета кроз рад Одјељења за праћење остваривања права дјеце. Рад овог одјељења у функцији је заштите, односно остварења и афирмације права и слобода дјеце.

Каталог дјечјих права како су она утврђена УН конвенцијом уређује се и низом законских и подзаконских прописа донесених за нивое ентитета, Брчко дистрикта и кантона попут закона о основном, средњем и високом образовању, закона о здравственој заштити, закона о социјалној заштити, закона о поступању с дјецом и малољетницима у кривичном поступку, итд. Све то ствара додатне потешкоће у остваривању принципа једнаког приступа правима сваког дјетета у БиХ што је посебно изражено у Федерацији БиХ (највећи број права дјетета прописује се кантоналним законима).

У оквиру овог поглавља презентовали смо и двије иницијативе за измјену закона које, по нама, заслужују посебну пажњу. Такође, у овом поглављу могу се наћи и најважнији дијелови и препоруке из два специјална извјештаја која смо радили у 2021. години: Специјалног извјештаја о остваривању права дјетета на дјечји додатак у Босни и Херцеговини и Специјалног извјештаја о стању у установама у којима су смјештена дјеца у сукобу са законом.

У Одјељењу за праћење остваривања права лица с инвалидитетом у току 2021. године укупно су регистрована 43 предмета (током 2020. године регистровано је 39 жалби). У шест предмета издато је и шест препорука.

Међутим, како се повреде права лица с инвалидитетом често мултиплицирају треба имати у виду да се жалбе неријетко региструју унутар других одјељења у Институцији због чега је број жалби које подносе лица с инвалидитетом знатно већи.

Структура жалби углавном указује на повреде права из области социјалне помоћи, односно остваривања права на социјалне накнаде, смјештај у установе социјалне помоћи, рад и запошљавање, образовање и др.

У извјештајној години Омбудсмани су израдили Специјални извјештај о ефикасности законских рјешења о професионалној рехабилитацији и запошљавању лица с инвалидитетом, с циљем утврђивања тренутног стања предметне области у Босни и Херцеговини. Надлежним органима упућене су препоруке, чије спровођење треба резултирати безусловном примјеном међународних стандарда и успостављањем ефикасног законодавног и институционалног система за остваривање и заштиту права на рад лица с инвалидитетом.

Лица с инвалидитетом суочавају се с низом препрека у свакодневном животу, а социо-економско оснаживање представља један од кључних изазова с којим су они суочени. Непостојање социјалног прага у Босни и Херцеговини и низак животни стандард који се

огледа и у ниским износима накнада које лица с инвалидитетом остварују у смислу прописа из области социјалне заштите посебан су проблем ове категорије становника БиХ.

У 2021. години у Институцији су регистрована укупно 173 предмета у којима су се грађани позивали на дискриминацију и кршење одредби Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини, што је у односу на 2020. годину када је регистровано 288 предмета, мање за 115 жалби. Разлог смањења лежи у чињеници да је у Сједишту Институције у 2020. години било регистровано 113 појединачних жалби које су се односиле на град Приједор, а гдје је идентичан чињенични и правни основ, а којих нема у 2021. години. Према евиденцији Институције најчешће у жалбама наведени основ дискриминације јесте мобинг, 42 жалбе, затим етичка припадност седам, национално и социјално поријекло пет, политичко и друго увјерење четири, говор мржње двије жалбе и на основу језика три жалбе. У бази је регистровано и 88 жалби с подкатегијом остало због тога што се из жалбених навода није могао јасно дефинисати основ дискриминације. С тим у вези, највећи проблем у процесуирању предмета дискриминације у Институцији омбудсмана представља чињеница да странке не наводе основ дискриминације и компаратора у односу на кога је подносилац дискриминаран, у случајевима када се ради о директној или индиректној дискриминацији, већ једноставно наведу да су дискриминирани, што умањује терет доказивања за одговорну страну. Такође, несумњиво да постоји потреба спровођења активности на подизању свијести код грађана о важности документовања жалби којим се указује на дискриминацију, али и спровођења заговарачких активности на важности успостављања база података и статистичких података.

У односу на жалбе које су регистроване у Одјељењу за елиминацију свих облика дискриминације издато је 29 препорука у односу на 29 предмета, али то не значи да је у свим овим предметима утврђена дискриминација зато што је истраживање које су спровели Омбудсмани показало да постоји повреда неког другог права, а да је предмет с обзиром на жалбене наводе регистрован у Одјељењу за елиминацију свих облика дискриминације. Од укупног броја издатих препорука, у 11 предмета је дошло до реализације; једном дјелимичне реализације; у шест је остварена сарадња с одговорним органом, у шест нема одговора, док у пет предмета нема реализације од стране одговорног органа.

Када се говори о дискриминацији лица с инвалидитетом, несумњиво највећи проблем представља неспремност свих релевантних субјеката да осигурају примјену члана 5. Закона о забрани дискриминације којим се прописују изузеци од принципа једнаког поступања и које за циљ имају управо осигурање једнаких могућности за лица која су због одређених субјективних разлога, као што је инвалидност, пол и слично маргинализоване. Код увођења оваквих мјера треба водити рачуна о легитимном циљу који се мјерама жели постићи, те да постоји разуман однос пропорционалности између средстава која се користе и циља који се настоји реализовати.

Често се као разлог дискриминације наводи различито мјесто пребивалишта или регистрације субјекта. На овај проблем је указао и Комитет за економска, социјална и културна права у Завршним запажањима о трећем периодичном извјештају Босне и

Херцеговине¹⁶ те препоручио да држава чланица предузме све потребне мјере како би осигурала уживање права загарантованих Пактом без обзира на мјесто пребивалишта у земљи.

Законом о заштити права припадника националних мањина Босне и Херцеговине утврђена су права и обавезе припадника националних мањина у БиХ и обавезе органа власти у БиХ да поштују и штите, очувају и развијају етнички, културни, језички и вјерски идентитет сваког припадника националне мањине у БиХ, који је држављанин БиХ. Оквирна конвенција за заштиту националних мањина Савјета Европе директно се примјењује и саставни је дио правног система БиХ и ентитета у БиХ. У одредби члана 3. наведеног закона даје се дефиниција националне мањине, те попис националних мањина. Сходно томе, национална мањина је дио становништва - држављана БиХ који не припадају ниједном од три конститутивна народа, а сачињавају је људи истог или сличног етничког поријекла, исте или сличне традиције, обичаја, вјеровања, језика, културе и духовности и блиске или сродне историје и других обиљежја.

У извјештајном периоду у овом одјељењу регистроване су три жалбе, а издата је једна препорука.

¹⁶Е/С.12/ВИН/СО/3 од 11. новембра 2021. године, тачка 7;
https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fВИН%2fСО%2f3&Lang=en;

III. КАПАЦИТЕТИ ИНСТИТУЦИЈЕ

3.1. Увод

Омбудсман БиХ чине три лица која се бирају из реда три конститутивна народа од стране *ad hoc* комисије и које именује Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине на мандат од шест година¹⁷. Три омбудсмана одлучују консензусом о предложеним препорукама. Омбудсман БиХ такође има овлаштења да покрене судске поступке или интервенише у њима у складу са законом¹⁸. Тренутни сазив омбудсмана чине: др Јасминка Џумхур, Нивес Јукић и проф. др Љубинко Митровић¹⁹. Садашњем сазиву омбудсмана је истекао мандат 17. новембра 2021. године, те су у смислу члана 12. став 4. Закона о омбудсману²⁰, Омбудсмани наставили вршити дужност до именовања новог сазива омбудсмана. Ово поглавље представља пресјек тренутног стања везаног за законодавни оквир, материјално-техничке и кадровске капацитете Институције омбудсмана.

3.2. Правни оквир

Питање успоставе и дјеловање Институције омбудсмана за људска права је уређено Анексом VI – Споразум о људским правима (у даљем тексту: Анкес VI) Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: Дејтонски споразум) и Законом о омбудсману за људска права²¹. Анексом VI – Споразумом о људским правима је прописано:

„Оснивање Комисије „Да би допринијеле поштовању својих обавеза из овог споразума, Странке овим оснивају Комисију о људским правима ("Комисија"). Комисија се састоји од два дијела: Канцеларије Омбудсмана и Савјета за људска права.

2. Канцеларија Омбудсмана и Савјет за људска права разматраће:

- a. наводна и очита кршења људских права, која су загарантована Европском конвенцијом за заштиту људских права и темељних слобода те њеним протоколима, или*
- b. наводну или очиту дискриминацију на основу пола, расе, боје коже, језика, вјероисповијести, политичког или другог увјерења, националног или друштвеног поријекла, припадности националној мањини, власништва, рођења или другог статуса који произлази из права и слобода осигураних међународним споразумима наведеним у Додатку овог анекса, које кршење, наводно или очигледно, проводе странке, укључујући било које службено лице или орган страна, кантона, општина, или појединачно дјелујући према одобрењу таквог службеног лица или органа“²².*

¹⁷ Члан 8. Закона о омбудсману за људска права БиХ;

¹⁸ Члан 4. Закона о омбудсману за људска права БиХ;

¹⁹ Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине 19. сједница Представничког дома, одржана 28. октобра 2015. год., и 11. сједница Дома народа, одржана 10. новембра 2015. године, Службени гласник БиХ, број 108/15 од 17.11.2015. год.;

²⁰ „Тамо гдје мјесто омбудсмана буде упражњено због истека мандата, омбудсман чији је мандат истекао наставиће обављати његове дужности на привременој основи све док именовање које је прописано чланом 9. не буде обављено.“;

²¹ Службени гласник БиХ, број 19/02, 35/04 и 32/06;

²² Члан II, ПОГЛАВЉЕ ДВА: КОМИСИЈА ЗА ЉУДСКА ПРАВА, Дио А: Општи;

Законом о омбудсману, у члану 1. став 2. је прописано:

„Омбудсман за људска права Босне и Херцеговине је независна институција успостављена у циљу промовисања добре управе и владавине права, заштите и промоције права и слобода физичких и правних лица, како је гарантиовано посебно Уставом Босне и Херцеговине и међународним споразумима, који се налазе у додатку Устава, која ће с тим у вези надгледати активности институција Босне и Херцеговине, њених ентитета и Брчко дистрикта, у складу с одредбама овог закона.“

Омбудсман БиХ је такође тијело за равноправност у складу с одредбама Закону о спречавању дискриминације²³ које је у неким државама (Србија, Македонија, Словенија) успостављено као засебна институција.

Омбудсман је сходно законима који уређују слободу приступа информацијама²⁴ и централна институција за слободу приступа информацијама. За овај мандат у неким државама успостављена је засебна институција која обједињује мандат слободе приступа информацијама и заштите личних података (Словенија, Србија, Црна Гора).

Омбудсмани имају и мандат утврђен законима о владиним и министарским именованима.

С обзиром на наведени законски оквир, Институција омбудсмана Босне и Херцеговине одговорна је за:

- дјеловање по поднесеним жалбама или *ex officio* у случајевима који се односе на слабо функционисање или повреде људских права и слобода почињене од било којег органа власти, а могу предузимати и опште истраге, те доносити појединачне и/или опште препоруке;
- усвајање посебних процедура за пријем и третирање жалби које поднесу дјеца, мањине и лица с инвалидитетом;
- провођење истрага у свим жалбама у вези са slabим функционисањем судског система или неправилним процесуирањем индивидуалних предмета и доношење препорука за одговарајуће појединачне или опште мјере, с тим да се Институција не може мијешати у процес одлучивања судова, али може покренути судске поступке или интервенисати у току поступка који се води, када год установи да је таква активност неопходна при обављању његових дужности;
- осигурање примјене домаћег и међународног оквира људских права;
- осигурање једнакости грађана и елиминација свих облика дискриминације;
- праћење примјене закона о слободи приступа информацијама;
- информисање јавности о људским правима путем медија и едукацијом;
- публиковање обавјештења, мишљења, препорука, приједлога и својих извјештаја;

²³ Закон о забрани дискриминације, Службени гласник БиХ, бр. 59/09 и 66/16;

²⁴ Закон о слободи приступа информацијама у Босни Херцеговини, Службени гласник БиХ, бр. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 и 100/13); Закон о слободи приступа информацијама Федерације БиХ, Службене новине Федерације БиХ, бр. 32/2001, 48/2011 и Закон о слободи приступа информацијама Републике Српске, Службени гласник Републике Српске, број 20/2001;

- иницирање измјена и доношења закона и подзаконских аката с циљем њиховог усклађивања с међународним стандардима људских права, те осигурање унапређења људских права и основних слобода;
- припремање годишњих и специјалних извјештаја, као и других информација о стању људских права и основних слобода;
- сарадњу у складу са уставима и законима који су на снази са свим домаћим и међународним ауторитетима и институцијама који се баве заштитом људских права и основних слобода.

Босна и Херцеговина, као потенцијални кандидат за чланство у ЕУ и даље се суочава с многим изазовима у заштити људских права и слобода, а посебно маргинализованих и рањивих група. Један од тих изазова односи се на заштиту људских права лица лишених слободе и спречавање мучења и других окрутних, нечовјечних или понижавајућих казни и поступања. Усвајањем ОПЦАТ-а 18. децембра 2002. године, Генерална скупштина Уједињених нација дефинисала је успостављање система редовних посјета мјестима на којима се налазе лица лишена слободе од стране независних међународних и домаћих органа ради спречавања мучења и других окрутних, нехуманих и понижавајућих казни и поступака као директним циљем. У том смислу државе чланице су се обавезе да успоставе независни превентивни механизам (у даљем тексту: НПМ) који је у већини држава додијелен институцији омбудсмана за људска права. НПМ не прихвата појединачне жалбе лица лишених слободе. Босна и Херцеговина је 2008. године ратификовала ОПЦАТ чиме је преузела обавезу успостављања НПМ и определијелила се да тај мандат додијели Институцији омбудсмана. У том смислу, од почетка 2021. године у парламентарној процедури налазе се измјене и допуне Закона о Омбудсману које још увијек нису прихваћене од стране Парламентарне скупштине, тако да ова међународна обавеза није извршена.

У Мишљењу Комисије о захтјеву Босне и Херцеговине за пријем у чланство ЕУ из 2019. године наведено је да Босна и Херцеговина треба одредити независни превентивни механизам за спречавање мучења и злостављања како се захтијева Факултативним протоколом Конвенције УН против мучења и другог окрутног, нечовјечног или понижавајућег поступања или кажњавања (ОПЦАТ) који је Босна и Херцеговина ратификовала 2008. године.

3.3. Унутрашња структура и људски ресурси

У циљу поимања функционисања Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, као независне институције за заштиту и промоцију људских права, али и органа за једнакост и централног органа за слободу приступа информацијама нужно је указати на одредбе члана 36. став 1. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине²⁵ према којем, Омбудсмани имају ексклузивно право да уређују унутрашњу структуру Институције, јер је то један од елемената којим се потврђује њена независност и користи се као индикатор у процесу акредитације у складу с Париским принципима. Према члану 26. став 1. Закона о омбудсману:

²⁵ Службени гласник БиХ, бр. 34/05 и 32/06;

„Институција омбудсмана доноси опште акте којима се, у складу с одредбама овог закона, утврђују правила и процедуре поступка с предметима и странкама, правилник о унутрашњој организацији и систематизацији, правилник о платама, правилник о раду, правилник о дисциплинској одговорности запослених у Институцији омбудсмана и друге акте према потреби.“

Чланом 36. Закона о омбудсману БиХ, а у вези са чланом 11. Закона о измјенама и допунама Закона о омбудсману БиХ (Службени гласник БиХ, бр. 34/05 и 32/06) утврђено је да је Институција омбудсмана обавезна донијети Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији у року од једног мјесеца од дана избора омбудсмана²⁶. Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине је својом одлуком број: ПС БИХ 275/08 од 4. децембра 2008. године извршила именовање Омбудсмана БиХ, тако да је од 5. децембра 2008. године почео тећи рок за поступање у смислу наведене законске одредбе. Слиједећи досљедно законом утврђени рок Омбудсмани Босне и Херцеговине су на својој 5. сједници одржаној 5. јануара 2009. године у Бањој Луци усвојили Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији Институције омбудсмана БиХ. Овај правилник је имао неколико измјена, које нису битније утицале на структуру и унутрашњу организацију Институције. Само доношење Правилника је било у великој мјери ограничено чињеницом да је саставни дио процеса била интеграција три институције омбудсмана (Омбудсман Босне и Херцеговине, Омбудсман Републике Српске и Омбудсман Федерације Босне и Херцеговине) у једну институцију, што је био предуслов за либерализацију визног режима. Кроз овај процес је требало осигурати и преузимање запосленика из наведене три институције што се у високој мјери одразило на структуру запосленика са аспекта односа особља које обавља професионалне послове из надлежности Институције и административног особља. Поред наведеног лимитирајућег фактора, у процесу доношења Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста требало је у обзир узети и сљедеће факторе:

- Мандат, али прије свега основни мандат утврђен Законом о омбудсману који се увијек узима као основа за одобравање финансијских средстава и планирање ресурса, укључујући и простор, док се не цијене специфичности мандата утврђених законодавством о слободи приступа информацијама, законодавством о владиним и министарским именовањима, те Законом о забрани дискриминације тако да унутрашња организација не одговара успостављеним мандатима;
- Обавеза утврђена Законом о омбудсману везано за канцеларије која се мора поштовати;
- Заступљеност запосленика сразмјерно становништву и то 2/3 Федерације БиХ и 1/3 Република Српска, те Брчко дистрикт БиХ;
- Полна и национална заступљеност.

²⁶ Члан 36. Закона о омбудсману за људска права БиХ. (1) Институција омбудсмана доноси опште акте којима се, у складу с одредбама овог закона, утврђују правила и процедуре поступка с предметима и странкама, правилник о унутрашњој организацији и систематизацији, правилник о платама, правилник о раду, правилник о дисциплинској одговорности запослених у Институцији омбудсмана и друге акте према потреби; (2) Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији, Институција омбудсмана је обавезна да донесе у року од мјесец дана од дана избора;

Након доношења наведеног правилника, усвојен је Закон о забрани дискриминације Босне и Херцеговине²⁷ (јули 2009. године) који је захтијевао да се унутрашња структура Институције омбудсмана усклади с обавезама дефинисаним у члану 7. Закона који уређује Институцију омбудсмана као централну институцију за заштиту од дискриминације, нажалост, овај процес се није десио због ограничених ресурса, већ се жалбама везаним за дискриминацију бави Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације који је успостављен првобитним правилником у форми као било које друго одјељење. У многим земљама, чак и у региону за поступање према законодавству које уређује питање забране дискриминације успостављене су засебне институције.

Слична ситуација је и с посебним мандатом који се односи на примјену закона о слободи приступа информацијама. Наиме, Омбудсман је сходно законима који уређују слободу приступа информацијама централна институција за слободу приступа информацијама. За овај мандат у неким државама успостављена је засебна институција која обједињује мандат слободе приступа информацијама и заштите личних података (Словенија, Србија, Црна Гора). Унутар Институције омбудсмана није успостављена засебна структура.

3.4. Статус запослених и плате

У Институцији тренутно ради 61 запосленик, и то 34 дипломирана правника (од тога три су омбудсмана) и 27 запослених из категорије административног и техничког особља. У Сједишту Институције у Бањој Луци тренутно је запослено 23 (од тога један омбудсман и девет правника), у Подручној канцеларији у Сарајеву 28 запосленика (од тога двије омбудсманке и 15 правника), у Подручној канцеларији у Мостару четири запосленика (два дипломирана правника), Подручној канцеларији у Брчком три запосленика (сва три дипломирани правници) и Теренској канцеларији у Ливну три запосленика (два дипломирана правника). Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста систематизовано је 90 радних мјеста (87 запосленика и три омбудсмана). Непопуњено је 29 радних мјеста (од тога, осам руководних).

Према функционалном принципу, Институција је организована у осам одјељења, и то по областима људских права: Одјељење за праћење остваривања права дјете (чине га три дипломирана правника од којих се један налази у Сједишту Институције у Бањој Луци, а два у Подручној канцеларији у Сарајеву), Одјељење за праћење остваривања права лица с инвалидитетом (чине га четири дипломирана правника од којих се један налази у Сједишту Институције у Бањој Луци, два у Подручној канцеларији у Сарајеву и један у Подручној канцеларији у Мостару), Одјељење за праћење остваривања права националних, вјерских и других мањина (нема запослених), Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права (чини га седам дипломираних правника од којих се три налазе у Сједишту Институције у Бањој Луци, а четири у Подручној канцеларији у Сарајеву), Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права (чине га три дипломирана правника од којих се један налази у Сједишту Институције у Бањој Луци, а два у Подручној канцеларији у Сарајеву), Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације (чине га

²⁷ Закон о забрани дискриминације, Службени гласник БиХ, бр. 59/09 и 66/16;

три дипломирана правника од којих се један налази у Сједишту Институције у Бањој Луци, а два у Подручној канцеларији у Сарајеву), Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе (чине га два дипломирана правника од којих се један налази у Сједишту Институције у Бањој Луци, а један у Подручној канцеларији у Сарајеву) и Одјељење за праћење остваривања права у правосудју и управи (чине га четири дипломирана правника од којих се један налази у Сједишту Институције у Бањој Луци, два у Подручној канцеларији у Сарајеву и један у Подручној канцеларији у Мостару).

Национална структура стално запослених у Институцији тренутно је сљедећа: Бошњаци 24²⁸; Хрвати 14²⁹, Срби 21³⁰ и два из реда осталих³¹. Полна структура указује да је већи број запосленика женског пола (укупно 41) у односу на запосленике мушког пола (20).

У складу с одредбама свог Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији, Институција омбудсмана има систематизованих 19 руководећих радних мјеста. Од наведеног броја тренутно је попуњено 11 руководећих радних мјеста, од чега по националној структури четири Бошњака, четири Србина, два Хрвата и један из реда осталих.

Један од кључних разлога за неуспостављање структуре сходно законским надлежностима јесте и питање вредновања рада у Институцији, чији запосленици, управо у циљу осигурања независности према свим међународним стандардима, али и законским стандардима у БиХ требало би да буду третирани у рангу запосленика Уставног суда Босне и Херцеговине. Специфичност посла захтијева да је запослен већи број извршилаца с вишим квалификацијама које захтијевају засебно вредновање (дипломирани правници, с положеним правосудним испитом и вишегодишњим искуством у области људских права), а не да се то вредновање врши путем хијерахијске структуре која је својствена за органе управе. На овај начин се и Институција претвара у орган управе што је суротно Парским принципима. Управо овај фактор је имао кључни значај код доношења првог Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији.

Наиме, приликом доношења Закона о платама у институцијама Босне и Херцеговине³² нису узете у обзир специфичности услова неопходних за запошљавање особља у Институцији омбудсмана који би према Закону о омбудсману требало да имају статус који имају запосленици у Уставном суду Босне и Херцеговине. Напротив, Законом о платама су стављене ван снаге одредбе Закона о омбудсману за људска права, као *lex specialis*, чиме се директно оспорила независност Институције као једног од основних Париских принципа.

²⁸ Пројекција према попису становништва из 1991. године 26 запосленика;

²⁹ Пројекција према попису становништва из 1991. године 10 запосленика;

³⁰ Пројекција према попису становништва из 1991. године 19 запосленика;

³¹ Пројекција према попису становништва из 1991. године пет запосленика;

³² Службени гласник БиХ, бр. 50/08, 35/09, 75/09, 12/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 87/13, 75/15, 88/15, 16/16, 94/16, 72/17, 25/18;

Према Закону о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине: „*Овај закон не примјењује се на лица запослена у Канцеларији Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине*“³³, дакле запосленици Институције омбудсмана немају статус државног службеника. Чланом 10. Закона о омбудсману утврђено је да „*плата омбудсмана утврђује се у висини плате судије Уставног суда БиХ, а плате савјетника, помоћника омбудсмана и плате осталих запослених у Институцији омбудсмана утврђују се у висини плата државних службеника и намјештеника запослених у институцијама БиХ, уз сугласност Министарства финансија и трезора БиХ, у складу с одобреним буџетским средствима*“.

У члану 60. став 1. тачка е. Закона о платама у институцијама Босне и Херцеговине утврђено је „*даном ступања на снагу овог закона престаје да важи члан 10. став 3. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник БиХ, бр. 19/02, 35/04, 32/06 и 38/06)*“.

Дакле, јасно је да Закон о платама из 2008. године није узео у обзир специфичности мандата Институције. Додатна околност јесте, да након усвајања Закона о платама, донесен је Закон о забрани дискриминације у 2009. години којим је Институција добила још један мандат који у другим државама врше засебне институције, што је случај и са слободом приступа информацијама. Дакле, унутар Институције омбудсмана врше се три засебна мандата чији значај није препознат што се одражава и кроз чињеницу да нису осигурана материјално-финансијска средства што ограничава измјену структуре Институције и њен даљи развој.

Посебно је важно указати на чињеницу да Институција има мандат да дјелује и у односу на правосудне институције, без уласка у меритум предмета, што захтијева да се прими одређени број правника који испуњавају услове да буду судије, минимално општинског суда, што значи да имају пет година радног искуства и положен правосудни испит. Ограничења везано за плату утврђена у Закону о платама су наметнула једино могуће рјешење да се креирају позиције помоћника Омбудсмана јер тај коефицијент је донекле приближан плати судије како би добили квалитетан кадар. Ово је резултирало тиме да је систематизовано укупно 13 позиција помоћника, од којих је попуњено седам. Унутрашња структура и укупан број запосленика не оправдавају овако велики број руководећих позиција, већ је потребно да се коефицијенти за плате креирају на њиховој стручности и експертизи, као што је то случај са Уставним судом БиХ који има савјетнике. Резултат оваквог стања је стални одлазак правника и тешко одржива стручна компактност Институције.

Дакле, иако је питање унутрашње структуре Институције омбудсмана искључива надлеженост Омбудсмана, нису се предузимале активности у циљу имплементације препорука различитих међународних тијела везано за унутрашњу реорганизацију Институције, укључујући и препоруке из Аналитичког извјештаја о напретку. Као дјелимично оправдање можда се може узети у обзир чињеница да се чекало усвајање измјена и допуна Закона о омбудсману којим би се успоставио независни превентивни

³³ Члан 6. став 4. Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине, Службени гласник БиХ, бр. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 и 93/17;

механизам, као нови мандат, али обезбиједили материјални и финансијски услови који су предуслов за стварање кадровских претпоставки.

Омбудсмани се у потпуности придржавају одредби Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији, те других важећих законских и подзаконских аката који регулишу ову област. Према одредбама Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији у Институцији је систематизовано 87 радних мјеста (плус три омбудсмана). На дан 31. 12. 2021. године попуњено је 58 радних мјеста (плус три омбудсмана), што чини 68,8% попуњености.

3.5. Простор

Чланом III – Просторије, особље и трошкови Анекс 6 - Споразум о људским правима³⁴ дефинисано је: *„Комисија ће имати сједиште у Сарајеву, укључујући сједиште Канцеларије Омбудсмана те просторија за Савјет. Омбудсман ће имати бар још једну канцеларију на територији Федерације и Републике Српске као и на осталим локацијама, ако се то чини погодним.“*

Према члану 1. став (3) Закона о омбудсману БиХ *„Сједиште омбудсмана за људска права БиХ је у Бањој Луци. Институција има канцеларије у Мостару, Сарајеву и Брчко дистрикту БиХ а, може их, према потреби, основати и у другим мјестима у БиХ“.*

Стандарди за смјештај институције људских права у складу с Париским принципима су:

1. Основни стандард је приступачност, што значи да не смије бити физичких баријера, због осигурања приступа лицима с инвалидитетом, због чега се преферира пријем странака у приземљу;
2. Додјелу средстава за канцеларије доступне широј заједници укључујући и лица с инвалидитетом. Под одређеним условима, да би се промовисала независност и доступност, ово значи да *канцеларије не буду на истом мјесту као државне агенције (Препорука Подкомитета за реакредитацију упућена властима у БиХ, приликом реакредитације Институције омбудсмана у новембру 2017. године);*
3. Осигурање повјерљивости, простор за пријем странака мора бити изолован и у истом може бити присутан само службеник Институције који је примио странку и странка.
4. Осигурање сале за одржавање састанака, едукативних скупова у циљу промоције људских права.

Поред наведеног, питање просторног смјештаја Институције омбудсмана треба у обзир узети и сљедеће факторе: величину популације која гравитира свакој канцеларији за што се могу користити показатељи популације и број до сада регистрованих жалби по годинама, потреба стварања услова за успоставу независног превентивног механизма и осигурање присуства у заједници. Предложено рјешење мора бити боље од тренутног у погледу броја канцеларија, с обзиром да је ово институција која свакодневно ради са странкама, да се мора узети у обзир утврђени стандард за распоред простора 8 м² по запосленику, уз уважавање

³⁴ Поглавље два: Комисија за људска права, дио А: Општи;

стандарда за руководиоце – 15 м², по руководиоцу, потреба груписања одређених послова (уписник и централни регистар предмета, пријемна канцеларија, кабинет, финансије, три омбудсмана, канцеларија за пријем странака). Тренутно у канцеларија ради по три-пет запосленика, укључујући и помоћнике Омбудсмана, а постоје и спојене канцеларије од којих је једна улазна и кроз коју запосленици друге канцеларије пролазе као кроз ходник, као што је случај у Подручној канцеларији у Сарајеву. Посебно треба у обзир узети да Институција омбудсмана није само механизам заштите, већ и промоције што захтијева одржавање састанака, едукативних садржаја, консултација за што је нужно имати осигуран простор. Посебно треба осигурати да:

- Пријемни простор у свакој канцеларији мора бити приступачан и организован тако да се осигура повјерљивост контакта са странкама;
- Осигурати да канцеларије испуњавају стандарде за рад запосленика, а сходно Париским принципима;
- Потребно обезбиједити архивски простор знатно већи од једне просторије за архиву;
- Салу за састанке и едукативне садржаје.

Дакле, све канцеларије Институције омбудсмана су неадекватне и нису се уопште цијенили стандарди, немају приступачност лицима с инвалидитетом, нема осигурања повјерљивости разговора јер више лица сједи у истој канцеларији, а канцеларије су с другим институцијама и то оним које треба да надзиру.

Горући проблем у раду Институције уз евидентан недостатак особља (прије свега дипломираних правника) јесте крајње лоше стање радних простора (додатан проблем посљедњих двије године представља и епидемиолошка ситуација проузрокована коронавирусом).

Наиме, Сједиште Институције се налази у Бањој Луци, Улица академика Јована Сурутке број 13. Просторије у којима се обављају послови налазе се од 2014. године на IV и V спрату зграде која је те године њеним већим дијелом купљена за потребе заједничких институција. Простор је Институцији додијељен Одлуком Савјета министара БиХ, број: 8/15 од 11. 2. 2015. године, према којој Институција омбудсмана за људска права користи канцеларије на четвртом спрату укупне радне површине 144,86 м², као и канцеларије на петом спрату укупне површине 144,31 м². Запослени у Сједишту Институције (укупно 23 запослена) су распоређени у шест канцеларија (укупна квадратура радног простора којим располажемо у Сједишту износи 289,17 м², а у ту квадратуру улазе и ходници, степениште и хигијенски чворови), с тим што на канцеларијски простор отпада 207,54 м². Просјечна површина канцеларијског простора по запосленом износи 9,02 м² (207,54 : 23 = 9,02 м² не рачунајући волонтере, и уз чињеницу да у том простору уз једног омбудсмана раде и четири руководиоца који имају право на додатни простор, односно стандард простора по руководиоцу износи 15 м²).

Несметано обављање послова, а посебно кадровско јачање Институције просто је немогуће у тренутним условима, јер у свим канцеларијама (изузев канцеларије коју користи Омбудсман за људска права Босне и Херцеговине из реда српског народа) којима

располажемо свакодневно борави по четири или чак пет запослених (примјера ради, у двије канцеларије величине од по 27,86 м² тренутно ради девет правника, што значи да на сваког правника отпада свега шест м²).

Уз наведено, проблем представља и одржавање свакодневних радних састанака, конференција за новинаре, пријема странака и гостију, сједница Омбудсмана и сличних активности које се у недостатку властите сале за састанке одржавају, у правилу, у канцеларији коју користи Омбудсман за људска права Босне и Херцеговине из реда српског народа.

Подручна канцеларија Сарајево налази се у Дубровачкој улици 6 – укупан радни простор површине 316,18 м². Просторије у којима се обављају послови налазе се од 2018. године на II спрату и у приземљу зграде у којој је смјештено 14 институција Босне и Херцеговине. Простор је Институцији додијељен Одлуком Савјета министара БиХ, број: 24/18 од 18. 1. 2018. године.

Према Одлуци Институцији омбудсмана додијељено је девет канцеларија на II спрату и једна архивска канцеларија укупне површине 240,34 м², од чега је канцеларијски простор површине 214,50 м². Накнадно је Институцији додијељен простор у приземљу површине 75,84 м², од чега је канцеларијски простор 63,10 м² и за који Институција није никада добила одлуку. Дакле, укупан радни простор је 316,18 м², док је канцеларијски простор укупне површине 277,60 м². У наведеном простору су тренуто смјештене двије омбудсманке, 27 запослених и три волонтера. Просјечна површина канцеларијског простора по запосленом износи 9,57 м² (277,60 : 29 = 9,57 м² не рачунајући волонтере, и уз чињеницу да у том простору уз двије омбудсманке раде и четири руководиоца који имају право на додатни простор, односно стандард простора по руководиоцу износи 15 м²).

Омбудсмани су приликом додјеливања простора указали надлежним да овај простор није адекватан и да би се требало питање простора рјешавати заједно с простором за Главну службу за ревизију институција Босне и Херцеговине.

У Подручној канцеларији Сарајево свакодневно борави у канцеларијама по три-четири запослена, а у двије канцеларије које су међусобно спојене, тако да се једна користи као ходник, површине од по 19 м² ради шест правница, што значи да по правнику отпада нешто више од шест м².

Зграда посједује лифт и доступна је лицима с инвалидитетом, али уз предходну најаву Служби за заједничке послове како би отворили други улаз.

Уз наведено, проблем представља и одржавање свакодневних радних састанака, конференција за новинаре, пријема странака и гостију, сједница Омбудсмана и сличних активности које се у недостатку властите сале за састанке одржавају, у правилу, у канцеларији коју користе омбудсманке за људска права Босне и Херцеговине.

Подручна канцеларија Мостар – канцеларијски простор укупне површине 61,62 м². Институцији је наведени простор додијељен на кориштење одлуком Савјета министара БиХ

број: 71/15 од 17. 6. 2015. године. Код додјеле простора Омбудсмани су указали да овај простор није адекватан за Институцију. Институција наведени простор користи без накнаде. Простор се састоји од једне канцеларије. Запослени канцеларије користе заједнички тоалет који дијеле с другим институцијама. У наведеном простору су тренутно смјештена четири запосленика и један волонтер. Просјечна површина по запосленику износи 15,40 м² (не рачунајући волонтере). Зграда не посједује лифт нити је доступна лицима с инвалидитетом.

Подручна канцеларија Брчко дистрикт БиХ – канцеларијски простор укупне површине 52 м². Институцији је наведени простор додијелен на кориштење одлуком Скупштине Брчко дистрикта БиХ. Институција наведени простор користи без накнаде. Простор се састоји од двије канцеларије и просторије за пријем странака. Канцеларије користе заједнички тоалет који дијеле с другим институцијама. У наведеном простору су тренутно смјештена три запосленика. Просјечна површина по запосленику износи 17,33 м². Зграда не посједује лифт и није доступна лицима с инвалидитетом.

Теренска канцеларија Ливно – канцеларијски простор укупне површине 70 м². Институција плаћа трошкове закупа наведеног простора у износу од 900,00 КМ мјесечно и трошкове режија у износу од 200,00 КМ мјесечно. Простор се састоји од двије канцеларије и просторије за пријем странака. Канцеларије користе заједнички тоалет који дијеле с другим институцијама. У наведеном простору су тренутно смјештена три запосленика. Просјечна површина по запосленику износи 23,33 м². Зграда не посједује лифт и није доступна лицима с инвалидитетом.

3.6. Изазови

Функционисање Институције омбудсмана је у сталном фокусу дјеловања различитих организација и тијела из разлога што функционалност ове институције, како у сегменту заштите, тако и у сегменту промције, гаранција је заштите права грађана, али прије свега, индикатор је оставреног степена владавине права према којем се мјери и степен демократичности једног друштва. Свако планирање било каквих активности у циљу унапређења положаја и дјеловања ове институције треба да узме у обзир сљедеће документе:

- Париски принципи, а посебно кроз препоруке из Извјештаја Поткомитета за акредитацију Глобалног савеза националних институција за људска права, новембар 2017. године. Институција омбудсмана је задњи пут процес акредитације прошла 2017. године и сљедећи циклус је 2022. године, а који се већ требао започети у 2021. години;
- Универзални периодични преглед за БиХ из 2019. године;
- Мишљење Европске комисије о захтјеву БиХ за чланство у Европској унији из 2019. године уз Аналитички извјештај Европске комисије;
- Извјештај независних виших експерата о питањима владавине права у Босни и Херцеговини из 2019. године;
- Извјештај Европске комисије о Босни и Херцеговини за 2020. годину;

- Закључне опсервације свих девет УН комитета³⁵ упућене након разматрања извјештаја о примјени конвенција које је БиХ ратификовала³⁶, као и препоруке УН специјалних извјестилаца;
- Принципи о заштити и промоцији Институције омбудсмана (Венецијански принципи), а које је објавила Венецијанска комисија 2019. године, као и Препорука ЦМ/Рец(2021)1 Комитета министара државама чланицама о развоју и јачању ефикасних, плуралистичких и независних националних институција за људска права, а које је издао Савјет Европе 31. 3. 2019. године.

Препоруке УПР-а³⁷ које се односи на рад Институције омбудсмана за људска права су да се успостави независни механизам за превенцију тортуре у складу са Факултативним протоколом уз Конвенцију против тортуре³⁸, као и успостава домаћег механизма за праћење provedбе препорука о људским правима³⁹, те јачање напора у циљу осигурања финансијске независности и људских ресурса потребних за ефикасно функционисање Институције, у складу с Париским начелима⁴⁰.

Комитет за економска, социјална и културна права је препоручио Босни и Херцеговини⁴¹: *„(а) Осигурати да је нацрт закона о измјенама и допунама Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине у потпуности у складу с начелима која се односе на статус државних институција за унапређење и заштиту људских права (Париска начела), укључујући и укључивање препорука Пододбора за акредитацију Глобалног савеза националних институција за људска права; и убрзати усвајање нацрта закона“.*

³⁵ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2013031102133169bos.pdf;

³⁶ УН Конвенција о правима дјетета; Конвенција против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих поступака и кажњавања; Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Конвенција о елиминацији свих облика расне дискриминације; Конвенција о правима лица с инвалидитетом; Конвенција за елиминацију дискриминације жена; Конвенција о правима радника миграната и чланова њихових породица и Конвенција против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања;

³⁷ Радна група за Универзални периодични преглед је на свом 18. састанку, одржаном 15. 11. 2019. године, усвојила извјештај о Босни и Херцеговини;

³⁸ Препоруке бр. 120.2, 120.4, 120.18, 120.74, 120.75;

³⁹ Препорука број 120.8;

⁴⁰ Препоруке бр. 120.10, 120.13, 120.14, 120.15, 120.16, 120.17, 120.19;

⁴¹ Комитет за економска, социјална и културна права је разматрао трећи периодични извјештај Босне и Херцеговине на својој 35. и 37. сједници одржаној 30. 9. и 1. 10. 2021. године, те усвојио завршна запажања на својој 57. сједници одржаној 15. 10. 2021. године;

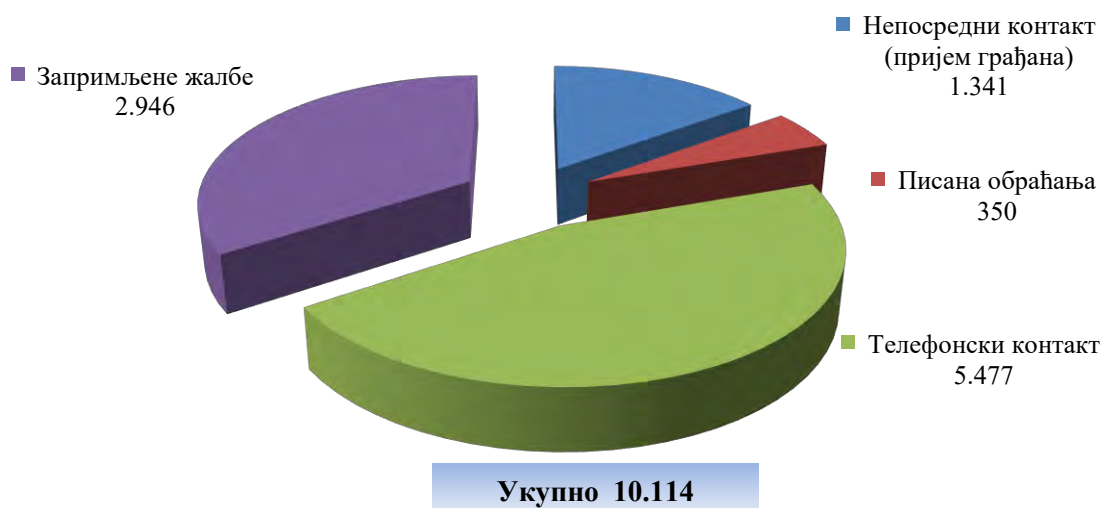
IV. ПОДАЦИ О ПОСТУПАЊУ ИНСТИТУЦИЈЕ ОМБУДСМАНА ЗА ЉУДСКА ПРАВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У 2021. ГОДИНИ

Током 2021. године Институција је запримила укупно 2.946 жалби. У поређењу са 2020. годином регистровано је 230 жалби више. Током извјештајног периода, Институцији се обратило укупно 10.114 грађана (директни контакти, телефонски позиви, електронска пошта и писане жалбе).

Заједно с предметима пренесеним из претходних година (1.891 предмет), у раду је евидентирано укупно 4.837 жалби. У 2021. години завршено је 3.176 предмета (остао неријешен са 31. 12. 2021. године 1.661 предмет).

Највећи број жалби односи се на повреде грађанских и политичких права, и то (904) предмета, затим слиједи жалбе које су се односиле на кршење права у правосуђу и управи (774), економских, социјалних и културних права (768), све облике дискриминације (173), кршења права дјете (190), повреде права лица лишених слободе (91), повреде права лица с инвалидитетом (43) и на крају, повреде права националних и вјерских мањина (три).

Графикон 1

У извјештајном периоду Омбудсмани су издали 315 препорука у 331 предмету. Степен реализације препорука приказан је у табели 1.

Табела 1.

Начин реализације препорука у предметима	Број предмета са издатом препоруком у 2021. години	Број предмета са издатом препоруком у 2020. години
Реализована	112	98
Остварена сарадња	60	67
Дјелимично реализована	4	6
Нема одговора	74	80
Није реализована	81	61
Укупан број предмета са издатом препоруком	331	312

СПЕЦИЈАЛНИ ИЗВЈЕШТАЈИ КОЈИ СУ УРАЂЕНИ У 2021. ГОДИНИ

- Специјални извјештај о остваривању права дјетета на дјечји додатак у Босни и Херцеговини
- Специјални извјештај о ефикасности законских рјешења о професионалној рехабилитацији и запошљавању лица с инвалидитетом у Босни и Херцеговини
- Специјални извјештај о говору мржње у Босни и Херцеговини
- Специјални извјештај о стању у установама у којима су смјештена дјеца у сукобу са законом

Специјални извјештај о остваривању права дјетета на дјечји додатак у Босни и Херцеговини

Специјални извјештај о говору мржње у Босни и Херцеговини

Специјални извјештај о ефикасности законских рјешења о професионалној рехабилитацији и запошљавању лица с инвалидитетом у Босни и Херцеговини

Специјални извјештај о стању у установама у којима су смјештена дјеца у сукобу са законом

Иницијативе за измјене закона

1. Иницијатива за измјену члана 13. став 3. и 4. Правилника с критеријумима за пријем у радни однос у предшколским установама, основним и средњим школама као јавним установама чији је оснивач Кантон Сарајево (Службене новине Кантона Сарајево, бр. 29/2021 и 31/2021);
2. Иницијатива за измјену члана 147. став 1. Закона о пензијском и инвалидском осигурању Федерације Босне и Херцеговине (Службене новине Федерације БиХ, бр. 3/2018 и 93/2019 - одлука УС) којим се прописује право на накнаду погребних трошкова у случају смрти корисника пензије;
3. Иницијатива за измјене Закона о здравственом осигурању ФБиХ и Закона о доприносима ФБиХ;
4. Иницијатива за измјене члана 35. Закона о социјалној заштити Републике Српске (Службени гласник Републике Српске, бр. 37/2012, 90/2016, 94/2019 и 42/2020);
5. Специјални извјештај о стању остваривања права дјетета на дјечји додатак у Босни и Херцеговини упућен владама ентитета и БД БиХ и владама кантона у ФБиХ у којем су препоручене измјене и допуне Закона о дјечјој заштити Републике Српске како би право на дјечји додатак остваривала дјеца до навршених 18 година и да изврше процјену, односно анализу свих ефеката Закона о измјенама и допунама Закона о дјечјој заштити из 2019. године, а који је ступио на снагу 1. јануара 2020. године, у погледу корисника права, али и по буџет Републике Српске и измјене и допуне Закона о дјечјој заштити БД БиХ како би право на дјечји додатак остваривала дјеца све до навршених 18 година;
6. Иницијатива за измјене Закона о извршном поступку ФБиХ.

V. ГРАЂАНСКА И ПОЛИТИЧКА ПРАВА

5.1. Увод

Грађанска и политичка права јесу врста права која штите слободу појединца од могућих повреда влада, друштвених организација и приватних лица. Она обезбјеђују право учествовања у грађанском и политичком животу друштва и државе без дискриминације и репресије.

Грађанска права укључују заштиту физичког и менталног интегритета, живота и безбједности људи; заштиту од дискриминације на основу расе, пола, сексуалне оријентације, родног идентитета, националног поријекла, боје коже, доби, политичке припадности, етничке припадности, вјере и инвалидитета. Грађанска права укључују и појединачна права као што су право на приватност и слободу мисли, говора, религије, окупљања и кретања.

Политичка права гарантују право на учествовање у цивилном друштву и политици, укључујући слободу удруживања, право на окупљање, право на петицију, право на самоодбрану и право гласа. Политичка права укључују и праведност у спровођењу закона, те права оптуженог, укључујући право на правично суђење и суђење у разумном року; право на обнављање процеса или правни лијек.

Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права чини седам дипломираних правника од којих се троје налази у Сједишту Институције у Бањој Луци, а четири у Подручној канцеларији у Сарајеву. С обзиром на број предмета регистрованих у Институцији из домена овог одјељења, чини се сасвим оправданим оволики број правника у овом одјељењу.

Предметом рада овог одјељења јесу људска права и слободе прве генерације, односно грађанска и политичка права. Низ је међународних докумената важних за остваривање ових права, а посебно се међу њима истиче Међународни пакт о грађанским и политичким правима⁴² са својим протоколима. Овим документом обавезује се Босна и Херцеговина да поштује грађанска и политичка права и слободе појединца, укључујући право на живот, слободу вјероисповијести, слободу говора, слободу окупљања, изборна права и право на правично суђење.

У 2021. години у оквиру Одјељења за праћење остваривања политичких и грађанских права регистроване су 904 жалбе (у 2020. години регистровано је 785 жалби), а издато је 129 препорука (у 138 предмета), што је за 119 предмета (15,16%) више и 24 препоруке мање у поређењу са 2020. годином. Из ранијих година пренесена су 564 предмета тако да смо у 2021. години имали у раду укупно 1.468 предмета. Завршен је 1.001 предмет.

⁴² Усвојен Резолуцијом 2200А (XXI) Генералне скупштине 16 децембра 1966. године, ступио на снагу 23 марта 1976. године.

Регистроване жалбе разматране су према повреди права на коју се односе, и то: приступ информацијама 304, полиција 158, владина и министарска именованја 127, имовинско-правни односи 123, инспекције 72, бесплатна правна помоћ 33, јавне исправе 27, миграције и азил 25, ратна штета 18, медији и слобода информисања девет, предмети корупције шест, вјерске слободе и религија три и слобода окупљања два⁴³.

И 2021. година, била је година пандемије због КОВИД-19. И у овој години, од стране надлежних органа власти свих нивоа предузимане су адекватне мјере, прије свих вакцинација грађана, које су имале за циљ сузбијање ширења вируса. Појединим мјерама долазило је и до ограничења људских права, али са становишта Институције, не и у толикој мјери да би била неопходна наша интервенција. С друге стране, посљедице пандемије су се осјетиле у свим сферама живота, а посебне проблеме имали су привредни субјекти који су својим залагањем настојали вратити своје пословне резултате на ниво из претходних година.

И у овој години наставили смо праксу објављивања свих издатих препорука којима смо истовремено информисали најширу јавност⁴⁴.

Тренд обраћања грађана Институцији у вези с питањима која су сходно Закону о омбудсману изван надлежности Институције и даље је присутан. Тако подносиоци жалби, од Институције у конкретним предметима неријетко траже мериторно одлучивање, бесплатну правну помоћ, доношење одлуке у другом степену, преузимање улоге парничне странке у поступку, подношење тужбе, покретање поступка пред надлежним судовима (парничног, прекршајног и др.).

Омбудсмани исказују посебну забринутост због чињенице да поједини представници органа власти свих нивоа, судови, јавне установе и даље, у појединачним случајевима крше одредбе Закона о омбудсману и друге релевантне законе. С друге стране, инертним односом спрам Институције, изостанком сарадње појединих представника власти с Институцијом, посебно у односу на донесене препоруке Институције, непредузимањем активности непосредно вишег органа у циљу пуне имплементације препорука Институције, за посљедицу има даље кршење људских права и основних слобода грађана.

Повреда	Број предмета
Приступ информацијама	304
Полиција	158
Имовинско-правни односи	123
Инспекције	72
Владина и министарска	127
Јавне исправе	27
Миграције и азил	25
Ратна штета	18
Слобода окупљања	2

⁴³ Људска права припадају сваком лицу, без обзира на држављанство, пребивалиште, пол национално или етничко поријекло, боју коже, вјеру, језик или било који други статус;

⁴⁴ Објаве путем веба (weba);

Медији и слобода информисања	9
Бесплатна правна помоћ	33
Вјерске слободе/религија	3
Предмети корупције	6

5.2. Приступ информацијама

Институција, у складу с одредбама Закона о слободи приступа информацијама⁴⁵ поступа по жалбама које се односе на повреду права на приступ информацијама, проводи истраге по службеној дужности, а има надлежност и за изразу и достављање водича и општих препорука које се односе на провођење и примјену закона из ове области. Такође, Институција има обавезу уврштавања у годишњи извјештај посебног поглавља које се односи на примјену закона о слободи приступа информацијама на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини.

Слобода приступа информацијама у сваком савременом демократском друштву представља дио слободе изражавања и основ је за изградњу демократског друштва и неодвојиви дио владавине права. С друге стране, принципи транспарентности и отворености јавних органа према грађанима важни су у сваком друштву и они грађанима пружају адекватну могућност укључивања у процесе контроле рада јавних органа.

У извјештајном периоду запримљене су 304 жалбе, а издате су 74 препоруке. У односу на 2020. годину када је регистрована 231 жалба, евидентно је повећање броја жалби за 31,60%. Жалбе су се највећим дијелом односиле на неодлучивање јавних органа по захтјевима за приступ информацијама у законом прописаном року, а један дио жалби односио се и на незадовољство начином рјешавања захтјева за приступ информацијама у меритуму.

5.2.1. Законодавство

Током марта 2021. године отворене су Јавне консултације о Преднацрту закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини. Имајући у виду мандат Омбудсмана у смислу наведеног закона, размотрен је Преднацрт закона и Министарству правде Босне и Херцеговине упућени су коментари⁴⁶, у циљу доношења новог законодавства у области слободе приступа информацијама, које треба бити усклађено с међународним документима и препорукама Тајех стручне мисије и Заједничке иницијативе Сигма.

У коментарима, Омбудсмани су подсјетили надлежне органе власти на налазе и препоруке из свог Специјалног извјештаја о искуствима у примјени закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини из децембра 2019. године⁴⁷, затим Стручни извјештај *Taieх - ИПА, ЕНИ - Тајех стручна мисија на тему „Унапређење права на приступ*

⁴⁵ Закон о слободи приступа информацијама БиХ, Службени гласник БиХ, бр. 28/2000, 45/2006, 102/2009, 62/2011 и 100/2013; Закон о слободи приступа информацијама Федерације БиХ, Службене новине Федерације БиХ, бр. 32/2001 и 48/2011 и Закон о слободи приступа информацијама Републике Српске, Службени гласник Републике Српске, број 20/2001;

⁴⁶ Акт Институције омбудсмана број: Ои-БЛ-С-147/21 од 15. 3. 2021. године;

⁴⁷ Доступан на: https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2020020515415139bos.pdf;

информацијама у Босни и Херцеговини“ и активности Заједничке иницијативе Организације за економску сарадњу и развој (ОЕЦД) и Европске уније (СИГМА) - Подршка побољшању управљања и управљања. Ови документи требало би да представљају значајну полазну тачку при усвајању новог законодавства у области права на приступ информацијама.

Када је ријеч о измјенама и допунама Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине, Комисија за информирање Представничког дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине на 6. сједници, одржаној 23. априла 2021. године, разматрала је Специјални извјештај о искуствима у примјени закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини и с тим у вези усвојила закључке, којим је Федерално министарство правде позвано да приступи сачињавању новог закона, надлежни органи да именују службенике за информисање, а Влада Федерације БиХ да сачини План и програм обавезне и континуиране обуке за службенике и запосленике⁴⁸.

До данас, нису се десиле конкретне промјене које указују на реализацију наведених закључака и препорука Омбудсмана.

У Републици Српској, у 2021. години нису предузимане активности у циљу измјене постојећег или усвајања новог закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској.

5.2.2. Неодлучивање у законом прописаном року

У извјештајном периоду Омбудсмани су запримили знатан број жалби којима се указује на ћутање администрације, односно неодлучивање по захтјевима за приступ информацијама у законом прописаном року (који износи 15 дана у смислу важећих ентитетских закона и закона на нивоу Босне и Херцеговине).

Примјер: Подносилац жалбе⁴⁹ наводи да је Министарству привреде Унско-санског кантона поднио захтјев за приступ информацијама којим се тражи списак возача (име и презиме) којима је издата лиценца „Д“ за обављање јавног превоза, списак возача (име и презиме) којима је издата исказница за возача, списак возила (марка, тип и рег. ознаке) којима је издата лиценца „Д“ за обављање такси превоза...за такси превознике: „КРАЈИНА ТАХИ“ д.о.о. „ЗЕКА ТАХИ“ д.о.о. „РАДИО ТАХИ“ д.о.о. те „ХАЛО ГРОУП-ГРАДСКИ ТАХИ“ д.о.о. Наведено Министарство је доставило податке само за превозника „КРАЈИНА ТАХИ“ д.о.о. који је дао сагласност за достављање тражених информација, док остали превозници „ЗЕКА ТАХИ“ д.о.о. „РАДИО ТАХИ“ д.о.о. те „ХАЛО ГРОУП-ГРАДСКИ ТАХИ“ д.о.о. нису сагласни да се доставе тражене информације, јер сматрају да садрже личне податке због чега се може проузроковати штета и негативне посљедице на пословање њихове фирме.

⁴⁸ Извјештај Комисије за информисање Представничком дома Парламента Федерације БиХ број 01/7-02-967/21-1 од 26. 4. 2021. године;

⁴⁹ Ж-БЛ-05-148/21;

Омбудсмани су, након спроведеног поступка истраживања, 21. априла 2021. године издали Препоруку број П-109/21 којом се Министарству привреде Унско-санског кантона налаже:

1. да, у складу са изнесеним мишљењем Омбудсмана и Законом о слободи приступа информацијама Федерације БиХ поново размотри захтјев Струковног удружења таксиста Бихаћ.

Препорука је реализована.

Примјер: Подносилац жалбе⁵⁰ обратио се Омбудсменима 25. јуна 2020. године, у вези с повредом права на приступ информацијама по поднесеном захтјеву за приступ информацијама од 5. маја 2020. године. На основу навода садржаних у жалби, од Одјељења за општу управу Града Градишка је тражено изјашњење, и то по захтјеву од 3. јула 2020. године, као и по ургенцији од 5. августа 2020. године. У достављеном изјашњењу број: 03-052-21/20 од 10. септембра 2020. године, одговорна страна указује да је по пријему захтјева упутила дописе Одјељењу за друштвене дјелатности и Одјељењу за финансије с роком од седам дана за достављење тражених информација, а које им нису достављене.

Након спроведеног поступка истраживања, Омбудсмани су 8. октобра 2020. године издали Препоруку број П-203/20, којом се начелнику Одјељења за општу управу Града Градишка налаже:

1. Да одмах по добијању ове препоруке, одговори подносиоцу жалбе на поднесени захтјев за приступ информацијама од 5. 5. 2020. године, а у складу с одребама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској;
2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.

Одговорна страна до дана израде овог извјештаја није обавијестила Омбудсмане о реализацији издате препоруке. Предмет је затворен, а издата препорука је евидентирана као неиспоштована.

Примјер: Жалбени наводи⁵¹ се односе на чињеницу да Полицијска станица у Бугојну, по поднесеном захтјеву за приступ информацијама није одлучила доношењем одговарајућег рјешења с поуком о правном лијеку, већ је доставила писани одговор с којим жалитељица није задовољна. Током поступка истраживања, Министарство унутрашњих послова Средњобосанског кантона обавјештава Омбудсмане да је донијело рјешење којим се дозвољава приступ траженим информацијама.

Жалитељица је обавијестила Омбудсмане да је запримила донесено рјешење, па сходно томе није било основа за даљим поступањем по жалби.

⁵⁰ Ж-БЛ-05-421/20;

⁵¹ Ж-ЛИ-05-200/21;

Примјер: Подносилац жалбе⁵² обратио се Омбудсманима 24. марта 2021. године, у вези с повредом права на приступ информацијама. Наводи да је Министарству, 26. фебруара 2021. године, поднио захтјев за приступ информацијама. По поднесеном захтјеву Министарство је одговорило актом број: 06.11/017-401-1/21, од 3. марта 2021. године.

Подносилац жалбе сматра да достављени одговор није у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Републици Српској (Службени гласник Републике Српске, број 20/2001), и тражи интервенцију Омбудсмана.

Након спроведеног поступка истраживања, Омбудсмани су издали Препоруку број П-127/21, од 20. маја 2021. године, којом се министру финансија Републике Српске налаже:

1. *Да по пријему ове препоруке без одлагања подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од 26. 2. 2021. године, у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Републици Српској;*
2. *Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.*

Актом број: 06.11/017-401-3/21, од 9. јуна 2021. године, Министарство је доставило одговор на издату препоруку. У поменутом акту, наводе се разлози усљед којих издата препорука неће бити реализована. Предмет је затворен, а издата препорука је евидентирана као неиспоштована.

Примјер: Подносилац жалбе⁵³ обратио се Омбудсманима 24. децембра 2020. године, означивши као одговорну страну Министарство рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске, у вези с повредом права на приступ информацијама. Поменути захтјевом од одговорне стране тражене су информације које се односе на ангажовање и учешће одређеног лица у јединицама Војске Републике Српске током протеклог рата. У одговору Министарства, које је разлог обраћања Омбудсманима, између осталог се наводи да се поднесеном захтјеву не може удовољити будући да тражене информације представљају личне податке, чије је давање уређено Законом о заштити личних података.

Након спроведеног поступка истраживања, Омбудсмани су 20. маја 2021. године, издали Препоруку број П-141/21, којом се министру рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске налаже:

1. *Да по пријему ове препоруке без одлагања, подносиоцу жалбе дописом одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од 7. новембра 2020. године, у складу са чланом 14. Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској, након спроведеног теста јавног интереса који прописује члан 9. истог закона;*
2. *Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.*

⁵² Ж-БЛ-05-231/21;

⁵³ Ж-БЛ-05-825/20;

Актом број: 16-03/3.2-1-835-18-2/21, од 18. јуна 2021. године, Министарство је доставило одговор. Из садржине одговора произилази да је Министарство удовољило захтјеву подносиоца жалбе и доставило му тражене податке. Предмет је затворен, а издата препорука је евидентирана као испоштована.

Примјер: Подносилац жалбе⁵⁴ обратио се Омбудсманима 11. децембра 2020. године, у вези с повредом права на приступ информацијама по поднесеном захтјеву од 5. новембра 2020. године. Поменути захтјевом од одговорне стране (Одјељење за општу управу Општине Невесиње) тражене су информације које се односе на ангажовање и учешће одређеног лица у јединицама Војске Републике Српске током протеклог рата. У одговору Одјељења, које је разлог обраћања Омбудсманима, између осталог се наводи да би удовољавање поднесеном захтјеву било у супротности са Законом о заштити личних података.

Након спроведеног поступка истраживања, Омбудсмани су 24. маја 2021. године издали Препоруку број: П-142/21, којом се начелнику Одјељења за општу управу Општине Невесиње налаже:

1. *Да по пријему ове препоруке без одлагања, подносиоцу жалбе дописом одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од 5. новембра 2020. године, у складу са чланом 14. Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској, након спроведеног теста јавног интереса који прописује члан 9. истог закона;*
2. *Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.*

Актом број: 05-20-19/20 од 30. јуна 2021. године, Одјељење је доставило одговор, у којем наводи да је поступајући по издатој препоруци провело одговарајући тест јавног интереса и утврдио да тражене информације укључују личне интересе који се односе на приватност трећег лица, на основу које је донио одлуку којом је подносиоцу жалбе одбијен приступ траженим информацијама. Предмет је затворен, а издата препорука је евидентирана као испоштована.

Примјер: Подносилац жалбе⁵⁵ обратио се Омбудсману 9. јуна 2021. године у вези с повредом права на приступ информацијама. Наводи да се одговорној страни (ЈП "Водовод" д.о.о. Бихаћ) обратио захтјевом за приступ информацијама од 21. маја 2021. године по којем му није одговорено до момента обраћања Омбудсману. Поменути захтјевом од одговорне стране тражен је списак физичких и правних лица чије је пребивалиште/сједиште у граду Бихаћу којима су отписана дуговања за потрошњу воде у 2018, 2019. и 2020. години. С обзиром на наводе, од одговорне стране затражено је изјашњење. Подносилац жалбе обавијестио је Омбудсман да му је по поднесеном захтјеву ЈП "Водовод" д.о.о. Бихаћ 9. јуна 2021. године доставило одговор у којем наводи да није вршило отпис дуговања физичким и правним лицима с пребивалиштем/сједиштем у граду Бихаћу за 2018, 2019. и 2020. годину. Истог дана, односно 9. јуна 2021. године, подносилац жалбе упутио је нови захтјев

⁵⁴ Ж-БЛ-05-789/20;

⁵⁵ Ж-БЛ-05-431/21;

тражећи информације о отпису дуговања физичким и правним лицима са сједиштем/ /пребивалиштем у граду Бихаћу у 2013, 2014. и 2015. години.

Подносилац жалбе обавијестио је Омбудсман да је по поднесеном захтјеву одговорено 30. јуна 2021. године. У одговору се наводи да је у том периоду вршен отпис дуговања, али се подаци о лицима не могу достављати, јер би њихово достављање било супротно Закону о заштити личних података Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 49/2006, 76/2011 и 89/2011). Копија изјашњења број 01-1730/21 од 29. јуна 2021. године, прослијеђена је подносиоцу жалбе на увид и коментар.

Петог јула 2021. године, подносилац жалбе обавијестио је Омбудсман да је незадовољан одговором ЈП "Водовод" д.о.о. Бихаћ које се позива на Закон о заштити личних података Босне и Херцеговине, затражио мишљење од Агенције за заштиту личних података у Босни и Херцеговини да ли су правна лица заштићена поменутиим законом и да ли може постојати заштита личних података физичког лица које је активно у друштвено-политичком животу, а коме су отписана дуговања у наведеном периоду.

Актом број 03-1-37-14-641-2/21 од 1. јула 2021. године, Агенција му је доставила одговор⁵⁶ у којем се наводи да се одредбе Закона о заштити личних података не примјењују на правна лица. У вези с давањем података о физичким лицима која су активна у друштвено-политичком животу и којим су по том основу отписана дуговања, мора се водити рачуна да када постоји сумња о извршеном кривичном дјелу, преступу, непоштовању законског прописа или било које врсте злоупотребе власти, то не може бити препрека за давање личних података. У достављеном коментару на упућено изјашњење одговорне стране од 9. јула 2021. године, подносилац жалбе остаје при првобитно изјављеним наводима.

Омбудсмани су мишљења да квалификацију постојања било које врсте злоупотребе прописа или овлашћења даје надлежни јавни орган, а то у конкретном случају свакако не може бити ЈП "Водовод" д.о.о. Бихаћ. ЈП "Водовод" д.о.о. Бихаћ је по поднесеном захтјеву подносиоца жалбе доставио одговор. Подносилац жалбе уколико има сазнања о постојању сумње о извршеном кривичном дјелу, односно било којој врсти злоупотребе законских прописа, може надлежним органима поднијети пријаву, како би се могле извршити одговарајуће провјере. Предмет је затворен.

Примјер: Подносилац жалбе⁵⁷ обратио се Омбудсману 1. септембра 2020. године, у вези с повредом права на приступ информацијама по поднесеном захтјеву од 18. августа 2020. године којим је од Центра за социјални рад Бања Лука тражено достављање Статута Центра, као и правилника којим је уређена дисциплинска одговорност директора и запослених лица у Центру.

⁵⁶ Акт број: 03-1-37-14-641-2/21 од 1. 7. 2021. године;

⁵⁷ Ж-БЛ-05-617/20;

Након спроведеног поступка истраживања, Омбудсмани су 28. јуна 2021. године, издали Препоруку број П-185/21, којом се директору Центра налаже:

1. *Да по пријему ове препоруке без одлагања подносиоцу жалбе достави правилник којим се уређује дисциплинска одговорност запослених, а на основу поднесеног захтјева за приступ информацијама од 1. септембра 2020. године;*
2. *Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.*

Како Центар није доставио тражено обавјештење у року који му је препоруком одређен, Омбудсмани су с овом чињеницом упознали Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске.

Актом број 11/05-533-150/21 од 18. октобра 2021. године, Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске обавијестило је Омбудсман о предузетим активностима на реализацији препоруке, из чије садржине произилази да је Центар подносиоцу жалбе доставио правилник тражен поднесеним захтјевом. Предмет је затворен, а издата препорука је евидентирана као испоштована.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби којом се указује на повреду права на приступ информацијама од стране Министарства здравства, рада и социјалне заштите Западно-херцеговачког кантона⁵⁸. У жалби се наводи да је у два наврата Министарству упућен захтјев за приступ информацијама којим је тражен увид у одређена документа. Подносилац жалбе наводи да на његов акт није запримљен одговор, такође наводи да ни након упућивања ургенције од 3. октобра 2016. године није запримио одговор.

Омбудсмани су у неколико наврата наведеном Министарству упутили акт којим су тражене информације, али одговор није запримљен.

Након спроведеног поступка истраживања, Омбудсмани су 10. децембра 2020. године издали Препоруку број П-7/21, којом се Министарству⁵⁹ налаже:

1. *Да Министарство здравства, рада и социјалне заштите у року од 15 дана од дана пријема препоруке достави одговор на упућене акте, те да достави изјашњење на наводе жалиоца.*

С обзиром да исто није запримљено ни након протеча остављеног рока, Омбудсмани су о несарадњи Министарства с Омбудсманима, обавијестили Владу Западнохерцеговачког кантона⁶⁰.

⁵⁸ Ж-СА-05-206/18;

⁵⁹ Препорука број П-7/21 од 10.12.2020. године;

⁶⁰ Акт Институције омбудсмана од 10. 12. 2021. године;

5.2.3. Право на приступ информацијама у оквиру поступака инспекцијског надзора

Током 2021. године запримљен је одређен број жалби које се односе на право на приступ информацијама прибављеним током инспекцијског надзора који проводе инспекцијски органи. У одређеном броју случајева грађани се појављују као иницијатори поступка, док су у одређеном броју случајева грађани заинтересована лица.

Примјер: Жалилац⁶¹ је Кантоналној управи за инспекцијске послове Кантона Сарајево поднио захтјев за приступ информацијама којим је тражена копија Записника поступајућег инспектора, сачињеног у поступку вршења инспекцијског надзора. Одлучујући по захтјеву за приступ информацијама, Кантонална управа за инспекцијске послове Кантона Сарајево је донијела Рјешење и жалитељу доставила записник поступајућег инспектора са затамњеним личним подацима трећих физичких лица. Међутим, жалилац није задовољан наведеним поступањем инспекције. Омбудсмани нису утврдили основаност жалбе, те је жалиоцу указано да, према члану 8. Закона о слободи приступа информацијама Федерације БиХ, надлежни јавни орган ће утврдити изузетак када оправдано утврди да тражене информације укључују личне интересе који се односе на приватност трећег лица. У конкретном случају, надлежни орган је поступио у складу са Законом о слободи приступа информацијама Федерације БиХ, јер је прекрио оне информације које се односе на приватност трећег лица (адреса становања одговорног лица, мјесто и датум рођења, ЈМБ, итд.).

Примјер: Жалилац⁶² наводи да је Кантоналној управи за инспекцијске послове Сарајево поднио захтјев за приступ информацијама којим је тражено достављање акта (сагласност, мишљење, рјешење, одлука) на основу којег привредно друштво ХМК Промет д.о.о. Сарајево може обављати резање балвана моторним пилама. Одлучујући о захтјеву за приступ информацијама, Кантонална управа за инспекцијске послове Сарајево донијела је рјешење којим је дјелимично одобрен приступ информацијама. Жалиоцу су достављене одређене информације, али не и оне које су тражене захтјевом образлажући стање ствари на слjedeћи начин: *„С обзиром да у конкретном случају подносилац тражи приступ информацији до које је инспектор дошао у поступку вршења службене дужности, односно да се ради о информацијама из надлежности Општинског суда у Сарајеву, надлежни орган је цијенио да наведене информације за поступајућег инспектора представљају службену тајну....“* Такође, јавни орган није утврдио изузетак у смислу Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији БиХ, нити је проведен тест јавног интереса.

Након спроведеног поступка истраживања, Омбудсмани су 5. новембра 2021. године издали Препоруку број П-256/21 којом се директору Кантоналне управе за инспекцијске послове Сарајево налаже:

1. *Да у другостепеном поступку, у смислу члана 9. Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији БиХ, проведе тест јавног интереса и оцијени сваку корист и штету која може произаћи из (не)саопштавања информације;*

⁶¹ Ж-СА-05-390/21;

⁶² Ж-СА-05-1078/21;

2. *Да, у смислу члана 14. Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији БиХ, а у року прописаном Законом о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине, донесе рјешење по жалби;*
3. *Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсмани Босне и Херцеговине о мјерама предузетим у циљу реализације препоруке.*

С друге стране, најчешћа дилема која се јавља код јавних органа јесте у контексту обавезе инспектора да чува тајност пријаве и друге информације које се тичу инспекцијског надзора што укључује и документацију, доказе и податке утврђене или настале у инспекцијском надзору. Јавни органи су се у неколико случајева, обратили Омбудсменима тражећи мишљење/упутство о начину поступања по конкретним захтјевима за приступ информацијама⁶³. У издатим мишљењима, Омбудсмани су указали да обавеза чувања службене тајне, не представља искључиви разлог за одбијање приступа информацијама, те да су јавни органи дужни провести тест јавног интереса и у складу с тим донијети одлуку да ли ће тражена информација бити саопштена или не.

Примјер: Омбудсмани су запримили акт Кантоналне управа за инспекцијске послове Босанско-подрињског кантона којим се тражи упутство/мишљење Омбудсмана у вези с начином примјене Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине. У акту се наводи да се провођење и примјена Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине огледа и кроз честе упите и захтјеве за приступ информацијама, како од стране физичких, тако и од стране правних лица, али и јавних установа које имају одређене интересе и које се појављују као странке у поступцима инспекцијског надзора. Надаље, наводи се да се бројни захтјеви за приступ информацијама односе на информације које су резултати инспекцијских надзора, што се односи на записнике о инспекцијском надзору, пријаве физичких и правних лица за вршење инспекцијског надзора и друге акте којима се налажу управне мјере у инспекцијском надзору код субјеката надзора. Такође, веома често се појављују захтјеви којима се тражи приступ информацији с посебном назнаком да ће се користити као доказ у судском спору.

Омбудсмани су поводом упита, доставили мишљење⁶⁴ у којем је наведено да се сваки захтјев појединачно испитује. Уколико јавни орган, приликом разматрања захтјева, оцијени да тражене информације спадају у изузетке прописане чл. 6, 7. и 8. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине, дужан је провести тест јавног интереса. Тест јавног интереса представља највиши степен одлуке у јавном органу и слободну процјену преовладава ли јавни интерес да затражена информација остане у сфери ограничења приступа, или ће превладати јавни интерес да се затражена информација изузме из оквира постојећег ограничења и да се учини доступном подносиоцу захтјева, а самим тим и широј јавности.

⁶³ Ж-СА-05-432/21, Ж-СА-05-279/21;

⁶⁴ Акт број Ои-К-СА-04/21 од 4. 1. 2021. године;

5.2.4. Право на приступ информацијама у оквиру конкурсне процедуре и радно-правних односа

Током 2021. године Омбудсмани су запримили одређени број жалби којима се указивало на немогућност приступа документацији која је настала или се односи на рјешавање радно-правног статуса запосленика с послодавцем.

Примјер: Подносилац у жалби⁶⁵ наводи да је ЈП Електропривреда д.д. Сарајево поднио захтјев за доставу документације која је укључивала различите подзаконске и интерне акте наведеног Јавног предузећа. Жалилац је у захтјеву назначио да су му тражене информације потребне у циљу заштите права из радног односа, а поводом одлуке директора друштва о изрицању писаног упозорења. В.д. директора Подружнице Термоелектрана, Тузла по наведеном захтјеву донио је рјешење којим је одобрен приступ информацијама и жалиоцу омогућен непосредан увид у тражене податке. Тачком III. диспозитива наведеног рјешења, жалиоцу се омогућава умножавање информација по извршеној уплати у складу с „Одлуком о трошковима умножавања захтијеваних информација сходно Закону о слободи приступа информацијама“, са чиме жалилац није био задовољан.

Омбудсмани су провели поступак истраживања, након чега је издата Препорука број П-246/20 у којој је наведено да жалилац иницијални захтјев није поднио у смислу Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине, те да жалилац у конкретном случају има директан правни интерес да приступи траженим информацијама, а све у циљу заштите права из радног односа. Захтјев за доставу документације и информација, по мишљењу Омбудсмана, није ни требало да се разматра у смислу одредби Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине, па се самим тим нису могле примјењивати ни одредбе о трошковима умножавања информација. Препорука је у цијелости реализована⁶⁶.

Примјер: Жалитељка⁶⁷ је, као учесница у конкурсној процедури, поднијела захтјев за приступ информацијама Основној школи „Ковачићи“ Сарајево којим су тражене информације о изабраној кандидаткињи. По захтјеву је донесено рјешење којим је приступ информацијама у цијелости одбијен, с образложењем да је у предметном случају утврђен изузетак у смислу члана 8. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине, јер тражене информације укључују приватне интересе трећих лица. Такође, у рјешењу се наводи да жалитељка није доставила доказ о постојању правног интереса у смислу Закона о заштити личних података у Босни и Херцеговини.

⁶⁵ Ж-СА-04-929/20;

⁶⁶ Препорука број П-246/20 од 10. 11. 2021. године;

⁶⁷ Ж-СА-05-111/21;

Омбудсмани су провели поступак истраживања, након чега је издата Препорука⁶⁸ којом се директорици ЈУ Основна школа “Ковачићи“ Сарајево налаже:

1. *Да имајући у виду Препоруку Омбудсмана, поништи Рјешење број: 72-1/2021. године од 8. 2. 2021. године и донесе ново рјешење у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине;*
2. *Да у року од 15 дана од дана пријема ове препоруке, обавијести Омбудсмани о мјерама предузетим у циљу реализације ове препоруке.*

Истовремено, Омбудсмани су заузели став да је јавни орган дужан заштитити личне податке и могућност раздвајања таквих информација на дијелове, односно затамњивања или прецртавања личних података физичких лица. Јавни орган је дужан предузети све мјере у циљу соапштавања информација које има у посједу. Препорука је реализована, а предмет након тога затворен.

Примјер: Жалитељица⁶⁹ се обратила Омбудсманима изражавајући незадовољство начином провођења поступка по интерном огласу Комисије за унапређење Управе полиције Зеница. Жалбени наводи односе се и на онемогућавање приступа конкурсној документацији, те жалитељица истиче да је поднијела захтјев за увид у cjелокупну документацију кандидата који су изабрани, али како наводи, није јој омогућен увид у документацију. На тражење Омбудсмана, Управа полиције је доставила акт из којег је видљиво да је по захтјеву за увид у документацију поступљено само дјелимично и то у доносу на резултате и документацију жалитељице, али не и осталих кандидата.

Након проведеног поступка истраживања, Омбудсмани су издали Препоруку број: П-165/21 од 3. јуна 2021. године којом се министру Министарства унутрашњих послова Зеничко-добојског кантона налаже:

1. *Да измијени одредбу члана 8. Правилника о процедури унапређења полицијских службеника број: 08-01/1-02-1-7625/07 од 21. 11. 2007. године и осигура свим кандидатима у конкурсним процедурама увид у резултате тестирања и за све друге кандидате;*
2. *Да, имајући у виду ову препоруку, жалитељици омогући увид у резултате тестирања других кандидата;*
3. *Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсмани Босне и Херцеговине о мјерама предузетим у циљу реализације препоруке⁷⁰.*

Препорука није реализована, о чему је обавијештено Министарство унутрашњих послова Зеничко-добојског кантона.

⁶⁸ Препорука број П-155/21 од 21. 5. 2021. године;

⁶⁹ Ж-СА-05-488/20;

⁷⁰ Препорука број П-165/21 од 3. 6. 2021. године;

5.2.5. Информисаност грађана о праву на приступ информацијама

Поједине жалбе указују да подносиоци захтјева још увијек нису довољно информисани о правима у смислу закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини, а што је засигурно последица недостатка адекватних медијских кампања које за циљ имају масовно информисање јавности о начинима остваривања и заштите људских права.

Примјер: Жалитељка⁷¹ се обратила Омбудсманима наводећи да је Општини Стари Град Сарајево поднијела захтјев за приступ информацијама тражећи увид у матичне књиге уписа. Општина Стари Град Сарајево је по захтјеву донијела рјешење којим се одбија приступ информацијама наводећи: *“Одредбом члана 64. став 1. Закона о матичним књигама (Службене новине Федерације БиХ, бр. 37/2012 и 80/2014) и тачке 151. Упутства о начину вођења матичних књига (Службене новине Федерације БиХ, бр. 51/2013, 55/2013, 82/2013 и 6/2015) прописано је да се изводи или увјерења из матичних књига издају на усмени или писани захтјев лица која спадају под ужу или ширу породицу лица за које се тражи извод или увјерење... С обзиром да из приложеног захтјева за доставу тражених информација... није видљиво сродство према горе наведеним упутствима и да се ради о информацији која се односи на личне податке и статус појединца, односно његовог уписа у одређену матичну књигу... потребно је да именована достави сагласност лица на које се тражене информације односе....”*

Омбудсмани нису утврдили основаност жалбе и жалитељици је указано да циљ и сврха Закона није прикупљање доказа за потребе вођења судских поступака јер је исто регулисано посебним прописима (Закон о парничном поступку Федерације БиХ, Закон о управном поступку Федерације БиХ, Закон о кривичном поступку Федерације БиХ и слично). У контексту постојања јавног интереса за достављање тражених података, указујемо да “јавни интерес” представља неку општу добробит за заједницу или одређену групу лица, јавно здравље, јавну сигурност и слично. Дакле, сасвим је јасно да у предмету жалитељице постоји искључиво приватни/индивидуални интерес жалитељице да тражене податке добије у циљу вођења судског поступка.

5.2.6. Информације из дјелокруга рада јавних органа и информације о платама службеника

Информације које се односе на плате и накнаде које се исплаћују службеницима запосленим у јавним органима су континуирано у сфери интересовања јавности. Омбудсмани континуирано указују да јавност има право знати на који начин и у коју сврху се троше јавна средства, што увијек има превагу над приватним интересом и евентуалним ограничењима која прописују закони о слободи приступа информацијама. Такође, важно је указати да јавни орган приликом провођења теста јавног интереса процјењује све околности, а посебно околност могућих злоупотреба службене дужности, одређене незаконитости у раду, немара у вршењу службе, информације које угрожавају јавну сигурност и јавно здравље и слично.

⁷¹ Ж-СА-05-394/21;

Примјер: Омбудсмани су запримили упит Комисије за информисање Представничког дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине⁷² којим се тражи упутство/мишљење о начину поступања по захтјевима за приступ информацијама којима се траже подаци о платама и накнадама изабраних званичника у Федерацији БиХ. У упиту се наводи да се све чешће достављају захтјеви за приступ информацијама о платама и накнадама изабраних званичника у Федерацији БиХ, те се с тим у вези поставља питање да ли треба достављати све податке у вези с платама и накнадама изабраних званичника у Федерацији БиХ, односно који се подаци достављају, а који не треба да се достављају.

Омбудсмани су издали мишљење којим је указано да јавност има право знати информације о износу плата службеника. Истовремено, информације о евентуалним одбицима од плате (алиментација, кредити, накнаде за чланство у синдикату и слично) представљају личне информације и требају бити изузете у смислу члана 8. Закона о слободи приступа информација БиХ. Такође, у циљу јачања принципа отворености и транспарентности рада јавних органа, мишљења смо да ове информације требају бити доступне јавности и без подношења захтјева за приступ информацијама, периодичним објављивањем истих на службеној интернет страници јавног органа.

5.3. Право на имовину

Члан 1. Протокола 1 уз Европску конвенцију о људским правима и основним слободама из 1952. године штити фундаментално право на мирно уживање имовине. Право на имовину данас има веома важно мјесто међу правима које штити Европски суд за људска права. „Право на имовину“ је скраћени назив за право сваког лица (и физичког и правног) на заштиту од аката којима се укидају или ометају имаочева права коришћења и располагања. Ово право је, и поред свог несумњивог значаја, до данас остало недовољно заштићено иако га изричито признају Универзална декларација о људским правима, Америчка конвенција о људским правима, Афричка повеља о људским правима и Протокол 1 уз Европску конвенцију о људским правима. У правном систему Босне и Херцеговине уживање овог права загарантовано је Уставом Босне и Херцеговине, уставима Републике Српске и Федерације БиХ⁷³ и Статутом Брчко дистрикта БиХ⁷⁴.

Члан 1. Протокола 1 уз Европску конвенцију о људским правима прописује да свако физичко и правно лице има право на несметано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Члан 2. Протокола 1 уз Европску конвенцију о људским правима прописује да претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује законе које сматра потребним да би регулисало коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других дажбина или казни. Наведени члан 1. Протокола 1 уз Европску конвенцију о људским правима не намеће држави позитивне обавезе – обавезе да активним радњама штити право

⁷² Ж-СА-05-512/21;

⁷³ Члан II 3. к) Устава Федерације БиХ, члан 54. Устава Републике Српске;

⁷⁴ Члан 13. став 5. Статута Брчко дистрикта БиХ;

на имовину, већ негативне обавезе – да се не мијеша у мирно уживање имовине било ког физичког или правног лица⁷⁵.

Право на имовину данас је једно од најчешће кршених права Европске конвенције о људским правима, на трећем мјесту, и то одмах након права на суђење у разумном року и права на правично суђење. Посљедњих година Европски суд за људска права у многим случајевима нашао је да су поједине државе прекорачиле поље слободне процјене и тиме прекршиле право на имовину гарантовано чланом 1. Протокола 1.

Ово право подлијеже ограничењима, чија се прихватљивост процјењује у сваком конкретном случају.

Омбудсмани су у извјештајном периоду запримили 123 жалбе (у 2020. години 110 жалби) које су се односиле на кршење права на имовину, и које су се у највећој мјери односиле на неефикасност поступања државних механизма који су дужни да обезбиједу несметано уживање ових права, рада управних органа и правосудја. И даље се поступци пред мјеродавним органима воде неоправдано дуго, по жалбама се поништавају одлуке првостепеног органа због чега се предмет враћа на поновни поступак и све то траје годинама. Ту су и предмети повратника чији откуп станова траје годинама. Имовинско-правни предмети се односе између осталог и на неиздавање потребних дозвола неопходних за осигурање несметаног коришћења и уживање имовине.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу⁷⁶ у којој је одговорна страна Служба за имовинско-правне, стамбене, геодетске послове и катастар некретнина општине Илиџа. Подносилац жалбе, путем пуномоћника обратио се Служби за имовинско-правне, стамбене, геодетске послове и катастар некретнина Општине Илиџа са захтјевом за наставак поступка потпуне експропријације, односно исплату новчане накнаде за експроприсану некретнину. Општинска служба је рјешењем број 05-31-1569/12-2 од 21. марта 2018. године усвојила приједлог Правобранилаштва општине Илиџа и у потпуности експроприсала земљиште власника. Рјешењем број 05-31-2-796/2018 од 25. маја 2018. године Федералне управе за геодетске и имовинско-правне послове другостепеног органа, наведене тачке су остале на снази и постале правоснажне, чиме су се стекли услови за извршење и исплату накнаде власницима. Међутим, одмах након што су поднијели захтјев за исплату накнаде, ранији пуномоћник власника поднио је Општинском суду у Сарајеву тужбу за утврђивање права власништва која је забиљежена у Земљишно-књижном изватку предметних парцела. Власници су у потпуности оспорили тужбени захтјев. С обзиром да је поступак експропријације хитан, захтјевом је тражено да општинска служба поступи журно, закаже и одржи усмену расправу с циљем постизања накнаде за експроприсану некретнину. До дана обраћања Институцији, надлежна служба није одговорила на захтјев нити је заказала усмену расправу, те власници основано сумњају да се поступак пред овим органом намјерно одуговлачи. По проведеном истражном поступку запримљен је одговор⁷⁷, у којем је између

⁷⁵ Ана Будак, Право на имовину у контексту људских права са посебним освртом на праксу Европског суда за људска права, Социјална политика, број 17/2019, Београд, стр. 9-27.

⁷⁶ Ж-СА-05-957/21

⁷⁷ Службе за имовинско-правне, стамбене, геодетске послове и катастар некретнина Општине Илиџа број 05-31-1569/17-2 од 5. новембра 2021. године.

осталог наведено: “...дана 5. новембра 2021. године овај орган је сачинио позиве заинтересованим странкама у наведеном поступку с циљем споразумног одређивања накнаде за експроприсано земљиште....“ Истрага у овом поступку и даље траје.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу⁷⁸ ради непоступања по захтјеву у поступку издавања локацијске дозволе. Одговорна страна је Општина Шамац, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове. У жалби се истиче да је супруг жалитељице власник некретнине, да је у складу са законом инициран поступак ограђивања некретнине, да се поступак од стране Општине Шамац и станара сусједне зграде континуирано опструише, да се имовина која је у власништву жалитељице и њеног супруга узурпира од сусједа који користе њихову имовину као јавни пут. На тражење Институције, Општина доноси Рјешење⁷⁹, којим се одбија захтјев. У благовременом року на донесено рјешење жалитељица је изјавила жалба другостепеном органу, Министарству за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске, које доноси Рјешење⁸⁰, којим се поништава рјешење Одјељења за просторно уређење и стамбено-комуналне послове Општине Шамац и спис предмета враћа првостепеном органу на поновни поступак. Према наводима жалилаца одлука у конкретној правној ствари још није донесена.

Поступак пред Институцијом је у току.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу⁸¹ у којој се истиче да је Општински суд у Сарајеву донио Рјешења о извршењу⁸². У конкретној правној ствари противизвршеник је Министарство унутрашњих послова Кантона Сарајево. Имајући у виду одредбе члана 6. став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (недоношење одлуке у разумном року) и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију (право на имовину), Институција је затражила изјашњење Министарства финансија Кантона Сарајево. Одговор је запримљен⁸³, а затим достављен жалиоцу 20. маја 2021. године. У складу с одредбама Закон о буџету Федерације Босне и Херцеговине (Службени гласник ФБиХ, бр. 19/2006, 76/2008, 5/2009, 32/2009, 51/2009, 9/2010, 36/2010 и 45/2010), те изјашњења Министарства финансија Кантона Сарајево, Омбудсмани нису нашли основа за даље поступање у предмету зато што су рјешења Општинског суда у Сарајеву у поступку извршења и налазе се под тачно одређеним редним бројевима за извршење, да се поступак извршења врши хронолошким редом у складу с расположивим буџетским средствима са чиме је упознат жалилац, те би захтјев Омбудсмана за приоритетним рјешавањем питања извршења рјешења жалилаца било на штету имовинских права лица чија рјешења су у реду за извршење прије подносилаца жалбе. Предмет је затворен.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу⁸⁴ ради шутње администрације. Одговорном страном подносилац жалбе означио је Општину Илијаш и Општински суд у Сарајеву.

⁷⁸ Ж-СА-08-208/21;

⁷⁹ Рјешење број 06-364-15/2020 од 28. 7. 2020. године;

⁸⁰ Рјешење број 15.02-364-131/20 од 28. 10. 2020. године;

⁸¹ Ж-СА-08-349/21;

⁸² Рјешење о извршењу број 65 о И 671960 17 И од 11. 12. 2017. године;

⁸³ Одговор акт број 08-01-04-17400/21 од 19. 4. 2021. године;

⁸⁴ Ж-СА-08-204/21;

Подносилац жалбе је упутио Служби за имовинско-правне послове, геодетске послове и катастар општине Илијаш, Захтјев за исправку грешке од стране Комисије за излагање катастарског класирања некретнина и излагања на јавни увид КО Гајеви, које је проведено 2016. године. Подносилац захтјева у жалби истиче да није био упознат с насталим промјенама парцеле земљишта, а које су тренутно у супротности с ранијим стањем и приказом катастарског операта. Жалилац истиче да до дана подношења жалбе Омбудсманима није запримио одговор. Даље, у жалби подносиоца између осталог наводи се, да је 24. јула 2020. године Општинском суду у Сарајеву упутио поднесак под називом „Пријава по рјешавању имовинско-правних односа бр. 065-0-СУ-20-000802“. Подносилац жалбе истиче да није запримио одговор Општинског суда у Сарајеву. Након што је инициран поступак пред Институцијом одговори су запримљени, те достављени жалиоцу⁸⁵, а којим се Омбудсмани обавјештавају да је поступљено по поднеску жалиоца тако што је донесено Рјешење број 065-0-ДН-20-9182 од 8. септембра 2020. године. Поступак пред Институцијом је окончан тако што је жалилац остварио своје право.

Примјер: Подносилац жалбе⁸⁶ обраћа се Омбудсманима наводећи да је више пута затражио поступање Комуналне инспекцији у вези с незаконитим коришћења његове имовине у мјесту Саница Горња. Међутим, ометање посједа (пролазак, прекопавање) и даље траје. Омбудсмани су актом од 18. септембра 2020. године затражили поступање Комунално-водне инспекције општине Кључ и с тим у вези информацију о радњама које је Инспекција предузела из своје надлежности. Како није било одговора надлежне инспекције, Омбудсмани су актима од 29. октобра 2020. године, 7. децембра 2020. године и 18. јануара 2021. године, ургирали доставу одговора, који није достављен.

Омбудсмани су констатовали несарадњу Комунално-водне инспекције општине Кључ с Институцијом, те донијели Препоруку број П-46/21:

1. *Препоручује се Комунално-водној инспекцији општине Кључ да одмах по пријему ове препоруке, успостави сарадњу с Институцијом омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, онако како је прописано Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражена изјашњења, писаним путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бања Лука.*
2. *Примјерак препоруке се доставља и Министарству правосуђа и управе Унско-санског кантона, на знање и информацију.*

Омбудсмани су указали да су органи у поступку дужни поступати онако како је то прописано Законом. За успјешно функционисање Институције од посебног је значаја изградња добрих односа између институција у Босни и Херцеговини и Омбудсмана. Ови односи подразумијевају и подршку институција у Босни и Херцеговини тако да се сарадња с Институцијом реализује онако како је прописано законом, препоруке Омбудсмана прихвате и испоштују на свим нивоима власти, без икаквог условљавања.

⁸⁵ Акт општине Илијаш број 06/2-26-Си/21 од 20. 4. 2021. године, акт Општинског суда у Сарајеву број 065-0-Су-21-001513 од 27. 8. 2021. године и 065-0-СУ-21-1513 од 27. 8. 2021. године;

⁸⁶ Ж-БЛ-05-605/20;

Препорука је упућена и начелнику општине Кључ. Надлежни органи нису доставили информацију о евентуално предузетим мјерама по препоруци Омбудсмана, ни након три мјесеца од дана издавања препоруке. Сходно законским надлежностима Општинском вијећу је достављена Препорука као надлежном вишем органу у циљу предуземања мјера из своје надлежности како би се поступило по препоруци Омбудсмана. Како у року од 15 дана, Омбудсман није дошао до информација о предметној проблематици, несарадња с Институцијом надлежних органа општине Кључ је уврштена у Годишњи извјештај Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за 2021. годину.

Примјер: Подносилац жалбе⁸⁷ обратио се Омбудсманима у циљу заштите права на имовину, због неизвршења рјешења о рушењу надограђеног дијела ресторана „Верди“ у Улици Исмета Мујезиновића у Сарајеву. Пред Институцијом је успостављена кореспонденција с надлежним органима, гдје је утврђено да се предмет од чијег рјешавања зависи начин остваривања права на које указује подносилац жалбе, налази на рјешавању пред Кантоналним судом у Сарајеву. Кантонални суд у Сарајеву донио је одлуку у предмету, 25. фебруара 2021. године. Подносилац жалбе након што је пресуда запримљена, и нису предузете мјере на извршењу рјешења надлежне инспекције, обавјештава и надлежне органе и Омбудсманима. Омбудсмани су затражили изјашњење Инспектората општине Центар Сарајево. Достављено је изјашњење број 06-23-2696/13 од 2. септембра 2021. године у којем се наводи „... да је увидом у службену евиденцију утврђено да је субјект надзора приступио рушењу нелегалног дијела пословног објекта ресторана „Верди“ у Улици Исмета Мујезиновића у Сарајеву, уз достављање рјешења 07-23-268/08 од 28. 2. 2008. године којим је издата употребна дозвола за изведене радове на доградњи пословног простора уз постојећи стамбени објект у Улици Исмета Мујезиновића до бр. 16, са ЗК изватком у којем је уписана површина пословног објекта од 109 м², поред раније укњижене површине од 69 м², о чему је писано обавјестио Инспекторат 25. 5. 2021. године.“ Уклоњен је нелегално изграђени дио, а Инспекторат је тај који има законске надлежности да утврђује ове чињенице, јер је и доносилац одлука у управним поступцима у овом предмету, а самим тим врши и надзор над извршењем својих одлука.

Примјер: Омбудсмани су 7. јуна 2021. године запримили жалбу⁸⁸ на рад Комисије за верификацију старе девизне штедње. Жалилац је Федералном министарству финансија поднио захтјев за верификацију старе девизне штедње када му је саопштено да ће поступак исплате старе девизне штедње почети за двије године. У складу с наведеним, истиче да се поново обратио 15. фебруара 2021. године захтјевом да му се достави информација у вези са исплатом старе девизне штедње, али да није добио званичан одговор. Омбудсмани су након пријема жалбе упутили акт Комисији за верификацију старе девизне штедње, Федералног министарства финансија, која је 27. јула 2021. године доставила одговор у којем се наводи, да је Комисија 26. јула 2021. године по основу жалбе подносиоца донијела рјешење број 07-08-242/18-Л. С обзиром да је надлежни орган донио рјешење у конкретном предмету чиме је ријешен проблем због којег се подносилац жалбе обратио, предмет је затворен.

⁸⁷ Ж-БЛ-08-289/21;

⁸⁸ Ж-БЛ-05-419/21;

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу⁸⁹ и пратећу документацију из које произлази да је Уставни суд Босне и Херцеговине на сједници одржаној 7. априла 2021. године, у предмету број АП 848/20, рјешавајући апелацију подносиоца жалбе донио одлуку којом је иста усвојена и утврђена повреда права из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине. Подносилац жалбе наводи да је наведеном одлуком наложено Влади Републике Српске да му исплати износ од 300,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете због дужине трајања парничног поступка у предмету Основног суда у Градишци број 72 0 П 067663 17 П, и то у року од три мјесеца од достављања ове одлуке. Омбудсман је у току поступка истраге упутио акт Влади Републике Српске која је у достављеном одговору од 13. октобра 2021. године навела да је Канцеларија правног представника Владе Републике Српске по пријему банковног рачуна, 14. јуна 2021. године извршила исплату по одлуци (реализована прије рока). Уз одговор је достављен као доказ извјештај Трезора Републике Српске о чему је обавијештен и Уставни суд Босне и Херцеговине. С обзиром да је Влада Републике Српске поступила по Одлуци Уставног суда Босне и Херцеговине чиме је ријешен проблем због којег се подносилац жалбе обратио Институцији, предмет је затворен.

5.4. Полиција

Полиција представља службу јавне управе којој је повјерено чување јавног реда и поретка једне државе. Она грађанима пружа заштиту њихових темељних уставних права и слобода и заштиту других уставом заштићених вриједности. Дакле, заштита уставом загарантованих права и основних слобода сваког грађанина, њихове личне безбједности, одржавање јавног реда и мира, спречавање и борба против криминала, представљају најважније задатке сваке демократске државе, а полиција је најважнији инструмент којим држава располаже у ову сврху.

Према томе да ли се одвија прије или после извршеног дјела, дјелатност полицијских органа може бити: профилактичка (прије извршеног дјела) и репресивна (након извршеног дјела). Такође, подјела тих активности може бити направљена и према томе ко их иницира, па је реактивна када је иницирају грађани, а проактивна када је започињу припадници службе.

Институција је у извјештајном периоду запримила 158 жалби (у 2020. години 145 жалби) које су се односиле на рад полиције, а издато је шест препорука. Жалбе су се односиле на пријаве грађана ради њиховог узнемиравања од стране других лица и поступања полиције у оваквим случајевима, кршење јавног реда и мира, прекомјерну употребу силе од стране полиције, рад унутрашње контроле, повреду права код заснивања радних односа у полицијским структурама, те кршења конкурсних процедура приликом одабира кандидата за полицијско оспособљавање.

Слично ранијим годинама, и у 2021. години регистрован је одређени број жалби у којима се жалбени наводи своде на непрофесионално поступање полицијских службеника према грађанима, односно на прекорачење полицијских овлаштења приликом обављања

⁸⁹ Ж-БЛ-08-641/21;

службених дужности, као и на поступање механизма унутрашње контроле по поднесеним пријавама грађана против полицијских службеника.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу⁹⁰ на рад и поступање Министарства унутрашњих послова Републике Српске, из које произилази незадовољство поступањем овлашћеног службеног лица Полицијске станице Теслић приликом обављања истражних радњи. Из жалбе и достављене документације произлази да је подносиатељка жалбе, 27. јула 2019. године упутила представку Министарству унутрашњих послова Република Српске наводећи незаконитости приликом поступања овлашћеног службеног лица Полицијске станице Теслић код обављања истражних радњи. Подносиатељка жалбе тврди да је након тога упутила и ургенцију 18. новембра 2019. године у којој је тражила информацију да ли је њена представка узета у рад и каква је одлука донесена. У жалби наводи да одговор до дана обраћања Омбудсманима није примила.

Наконведеног истражног поступа и сумирања свих чињеница Омбудсмани су упутили Препоруку број П-246/21 од 26. октобра 2021. године Служби министра Министарства унутрашњих послова Републике Српске у којој се каже:

1. *Да се предузму све потребне мјере и радње како би у што краћем року била донесена одлука по представи подносиатељке жалбе коју је изјавила путем пуномоћника 13. фебруара 2021. године и да узме у разматрање представку коју је изјавила путем пуномоћника 13. новембра 2019. године.*

Након издавања препоруке, запримљено је изјашњење одговорног органа од 13. децембра 2021. године које је достављено подносиатељки жалбе на изјашњење. Истражни поступак је у току.

Примјер: Омбудсмани су запримили анонимно обраћање⁹¹ путем електронске поште у којем је постављено питање: „*Да ли је познато је ли ово чин злостављања или неслана шала?*“ У прилогу је на увид прослијеђена фотографија на којој се види да је на диониоци пута Бања Лука - Јајце (кањон Јајце) фотографисано возило у покрету на чијој хауби сједи особа женског пола. Четвртог јуна 2021. године Омбудсмани су од начелника Полицијске управе Бања Лука затражили информацију које радње је овај орган предузео, а како би расвијетлио спорни догађај. У акту командира Полицијске станице Бања Лука - Лауш⁹² наведено је, да су у службеним просторијама Полицијске станице Бања Лука - Лауш саслушани учесници наведеног догађаја, те да је након тога достављен извјештај Окружном јавном тужилаштву Бања Лука. С обзиром да је надлежни полицијски орган предузео одговарајуће радње у циљу утврђивања свих чињеница предметног догађаја и предузимања адекватних мјера и радњи, Омбудсмани су предмет затворили.

Примјер: Омбудсмани су отворили предмет *ex officio*⁹³ у вези с нападом полиције на младића у Мостару који се десио 10. априла 2021. године. Предмет жалбе је незаконито

⁹⁰ Ж-БЛ-05-271/21;

⁹¹ Ж-БЛ-05-397/21;

⁹² Акт командира Полицијске станице Бања Лука-Лауш број 13-01/4-230-2496/21 од 9. 6. 2021. године;

⁹³ Ж-БЛ-05-291/21;

поступање полицијских службеника и прекорачење службених овлашћења у вршењу дужности. Омбудсмани су на основу снимка који се појавио у јавности, а у вези с нападом и премлаћивањем младића у Мостару који се десио 10. априла 2021. године од стране полицијских службеника Министарства унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског кантона, одлучили да отворе предмет *ex officio* и издају саопштење за медије. У саопштењу за медије, Омбудсмани су најоштрије осудили брутални напад и премлаћивање младића у Мостару од стране полицијских службеника Министарства унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског кантона. Осим тога, донијели су одлуку да у предмету који отварају *ex officio* утврде, да ли су у Херцеговачко-неретванском кантону успостављени законски механизми за процесуирање полицијских службеника, свјесни значаја наведеног, јер без постојања ових законских механизма није могуће утврдити дисциплинску одговорност полицијских службеника Херцеговачко-неретванског кантона, а што је већ раније утврђено у жалби⁹⁴ регистрованој у Институцији. Омбудсмане посебно забрињава што у овом кантону још увијек нису успостављени законски механизми за процесуирање полицијских службеника па није могуће утврдити дисциплинску одговорност ових лица. Самим тим намеће се питање да ли ће, када и на који начин, дисциплински одговорати полицијски службеници који су снимљени али и сви остали који би у будућности могли направити било који дисциплински прекршај. Оно што посебно забрињава, да су Омбудсмани све ове чињенице констатовали и у предмету који је регистрован 2018. године. Међутим, очигледно да до данас није дошло до помака што неспорно доводи до правне несигурности. У конкретном предмету, тренутно, само остаје могућност да надлежно тужилаштво против ових лица покрене поступак за утврђивање евентуалне кривичне одговорности.

Наконведеног истражног поступа и сумирања свих чињеница Омбудсмани су 2. јуна 2021. године упутили препоруку⁹⁵ предсједнику Владе Херцеговачко-неретванског кантона и Министарству унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског кантона којом од именованих траже:

1. *Да именују сва неопходна тијела и органе, као и да успоставе механизме како би се неометано проводио поступак унутрашње истраге али и сви други процеси у оквиру Министарства унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског кантона и*
2. *да о предузетим мјерама и начину поступања по овој препоруци обавијесте Институцију омбудсмана у року од 60 дана од дана пријема препоруке.*

У одговору Скупштине Херцеговачко-неретванског кантона⁹⁶ наведено је да је Комисија за избор и именовање Скупштине ХНК почетком маја 2021. године покренула процедуру јавног конкурса за избор и именовање Независног одбора за избор и ревизију, те да процедура још увијек није окончана. У предмету Омбудсмани су упутили и два акта Кантоналног тужилаштва Херцеговачко-неретванског кантона (9. септембра и 9. новембра 2021. године) тражећи информацију да ли је против наведених полицијских службеника

⁹⁴ Ж-СА-05-858/18;

⁹⁵ Препорука број 129/21;

⁹⁶ Акт Скупштине Херцеговачко-неретванског кантона број 02-02-255/21 од 28.9.2021. године;

покренут кривични поступак и уколико јесте у којој фази се налази. Одговор до дана писања овог извјештаја није примљен, те ће Омбудсмани наставити поступање у овом предмету.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу⁹⁷ у којој се наводи, да већ дуги низ година подносилац има проблеме с комшијом. Увидом у достављену документацију утврђено је, да се односи на различите обавијести, рјешење и жалбу која је упућена Министарству унутрашњих послова Републике Српске, а датира из 2008, 2009, 2010, 2014. и 2017. године. Након што је упућен да сачини допуну, 25. маја 2021. године обратио се поново Министарству унутрашњих послова Републике Српске, Полицијској станици Обилићево тражећи помоћ и поново пријављујући комшију. С тим у вези у поступку истраге затражена је информација о поступању органа, а које је у акту Одјељења за односе с јавношћу Министарства унутрашњих послова Републике Српске⁹⁸ констатовао, да је све радње орган предузео по пријави и између осталог упутио подносиоца жалбе и његовог комшију да се обрате надлежним институцијама како би ријешили своје несугласице.

Предмет је затворен, јер странка није била заинтересована за даље поступање.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби⁹⁹ у којој се указује на незаконито поступање полицијских службеника Полицијске станице Бусовача, који су извршили претрес његове куће у Бусовачи, у којој живи његова супруга с двоје дјеце. У вези с наведеним жалилац је уложио притужбу Јединици за професионалне стандарде Управи полиције СБК. По проведеном истражном поступку запримљен је одговор Министарства унутрашњих послова СБК¹⁰⁰, у којем се наводи “...на основу одлуке Канцеларије за притужбе јавности СБК/КСБ да се проведе интерни поступак, Одсјек унутрашње контроле у законском року провео је интерни поступак, те сачинио коначан извјештај који је 13. 10. 2021. године разматран од стране Канцеларије, гдје је Канцеларија донијела одлуку да је предметна представка основана и да је почињена тежа повреда дужности. С тим у вези Дисциплинска комисија овог МУП-а је 26. 10. 2021. године донијела одлуку о покретању дисциплинског поступка који је тренутно у току...”. Одговор Министарства унутрашњих послова СБК је 12. новембра 2021. године достављен подносиоцу жалбе на изјашњење.

Предмет је у раду.

Примјер: Жалбени наводи¹⁰¹ се односе на праћење рада Полицијске управе у Ливну, по поднесеној пријави против бившег супруга који је присвојио полису осигурања жалитељке, преправио податке и подигао новац који је већ био уплаћен на полису осигурања.

ПУ Ливно обавјештава Омбудсмане да су истражне радње проведене, те послат извјештај тужилаштву. У међувремену је Кантонално тужилаштво у Ливну подигло оптужницу против бившег супруга жалитељке. Предмет је затворен.

⁹⁷ Ж-БЛ-05-381/21;

⁹⁸ Акт Одјељења за односе с јавношћу Министарства унутрашњих послова Републике Српске,

⁹⁹ Ж-СА-05-975/21,

¹⁰⁰ Акт број 02/1-3-05-4-687/21 од 8. 11. 2021. године;

¹⁰¹ Ж-ЛИ-05-12/21;

Примјер: Жалбени наводи¹⁰² се односе на праћење рада Полицијске станице у Гламочу, по поднесеној пријави против једне запосленице Општине Гламоч, а због злоупотребе овлашћења и несавјесног рада у служби. Полицијска станица Гламоч је због постојања основа сумње у почињење више кривичних дјела из области привреде и области подмићивања против службене и друге одговорне дужности, предмет прослиједила на даљње поступање Сектору криминалистичке полиције МУП-а Кантона 10, Одјељење за привредни криминалитет.

Предмет против ПП Гламоч је затворен, а отворен нови, под бројем Ж-ЛИ-05-45/21 за праћење рада Одјељења за привредни криминалитет. Одјељење за привредни криминалитет обавјештава Омбудсмане да је након проведене истраге 2. јуна 2021. године Кантоналном тужилаштву Кантона 10, одаслан одговарајући извјештај. Кантонално тужилаштво је донијело Наредбу о неспровођењу истраге. Предмет је затворен.

Примјер: Жалбени наводи¹⁰³ се односе на праћење рада Полицијске станице у Доњем Вакуфу, по поднесеној пријави против жалиочевог комшије, који га омета у мирном уживању посједа на некретнини, коју користи на основу Уговора о кориштењу земљишта потписаног са ШПГ/ШГД Доњи Вакуф. Приликом ометања мирног уживања посједа, пријављено лице упућује псовке и пријети жалиоцу.

Полицијска станица Доњи Вакуф обавјештава Омбудсмане да су поступали по пријавама жалиоца те Општинском суду у Бугојну поднијели два захтјева за покретање прекршајног поступка. Такође, током 2021. године, полицијски службеници су у неколико наврата поступали по пријавама жалиоца, приликом чега су полицијски службеници упозоравали на понашање и самог жалиоца. Полицијски службеници повремено врше обилазак наведеног локалитета у циљу превентивног дјеловања на чињење прекршаја по јавном реду и миру. Након обавјештавања о достављеном изјашњењу, подносилац жалбе је 20. октобра 2021. године, обавијестио Омбудсмане да нема потребе за даљим радом по поднесеној жалби. Предмет је предложен за затварање.

Примјер: Подносиатељка жалбе¹⁰⁴ истиче, да је Министарству унутрашњих послова Западнохерцеговачког кантона у Љубушком поднијела захтјев за издавање потврде да није дисциплински кажњавана у складу са чланом 76.а Уредбе о измјенама и допунама уредбе о правилима дисциплинског поступка за дисциплинску одговорност државних службеника у органима државне службе у Федерацији БиХ (Службене новине Федерације БиХ, број 75/2009) која прописује да се рјешење о изреченој дисциплинској мјери након двије године од извршења дисциплинске мјере уклања из персоналног досијеа, те се на основу тога сматра да државни службеник није ни кажњаван. Рјешење о изреченој дисциплинској мјери издато је 3. јануара 2018. године број 02-1-469/17-3 на основу којег је жалитељка проглашена дисциплински одговорном, због теже повреде службене дужности. Именована је 14. јула 2020. године поднијела захтјев за издавање потврде да јој нису изречене дисциплинске мјере горе наведеном министарству, које је на основу траженог захтјева

¹⁰² Ж-ЛИ-05-31/21;

¹⁰³ Ж-ЛИ-05-233/21;

¹⁰⁴ Ж-МО-05-104/20;

издало потврду од 16. јула 2020. године број 02-3/2-7-40/20, из које је видљиво да је извршен увид у персонални досије именоване, те да је на основу горе наведеног рјешења изречена дисциплинска новчана казна за тежу повреду службене дужности.

Институција је провела истражни поступак и затражила изјашњења надлежних поводом жалбених навода. Министарство унутрашњих послова Западнохерцеговачког кантона је у свом изјашњењу од 14. августа 2020. године број 02-3/2-1135/20-1 навело да се горе поменута уредба примјењује на државне службенике у тијелима државне службе у Федерацији Босне и Херцеговине, те да се на државне службенике у тијелима државне службе у Западнохерцеговачком кантону примјењује Уредба о правилима дисциплинског поступка за дисциплинску одговорност државних службеника у тијелима државне службе у Западнохерцеговачком кантону. Међутим, Институција је дошла до закључка да наведеном уредбом у Западнохерцеговачком кантону није регулисано брисање дисциплинских мјера за повреде дужности, као и да је Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине донио пресуду (Народне новине Западнохерцеговачког кантона, број 16/2008), у којој се утврђује да Закон о државним службеницима у тијелима државне службе у Западнохерцеговачком кантону није у несагласности са Уставом Федерације Босне и Херцеговине, те је оправдано питање да ли се у наведеним жалбеним наводима ради о непрецизности и неусклађености наведеног закона у тој области, те ако је стварно постојала намјера да рјешења о изреченој дисциплинској мјери буду трајна, онда таква рјешења морају да буду усвојена од стране законодавног органа, са адекватним образложењем у погледу усаглашености са Уставом, што оцјењују законодавне комисије, законодавни одбори и слично. Институција се обратила Министарству правосуђа и управе Западнохерцеговачког кантона, поводом жалбених навода, и о томе да се подносиатељка жалбе налази у незавидном положају у смислу конкурисања на било који јавни конкурс, будући да по изреченој дисциплинској мјери од стране Министарства унутрашњих послова Љубушки и Скупштине Западнохерцеговачког кантона за именовану и сва друга лица у истој ситуацији остаје трајно у досијеу, чиме се крше основна људска права и слободе загарантоване Уставом Босне и Херцеговине. Министарство правосуђа и управе Западнохерцеговачког кантона је дописом од 17. марта 2021. године број 03-06-05-204-1/21 обавијестило Институцију како је донесена Уредба о измјенама и допунама Уредбе о правилима дисциплинског поступка за дисциплинску одговорност државних службеника у тијелима државне службе у Западнохерцеговачком кантону, објављена у Народним новинама Западнохерцеговачког кантона број 29/2020, која одредбама члана 87а. уређује уклањање рјешења о изреченој дисциплинској мјери или казни након двије године од коначности дисциплинске мјере или дисциплинске казне из персоналног досијеа који води тијело државне службе у којем је државни службеник запослен, и на основу тога се сматра како државни службеник није ни кажњаван. Након достављеног изјашњења подносиатељки жалбе, 23. марта 2021. године, иста је телефонски, 1. априла 2021. године, обавијестила Институцију о пријему изјашњења и исказала захвалност.

Предмет је окончан.

Примјер: Жалбени¹⁰⁵ наводи се односе на одбијање поступања одговорне стране, односно Полицијске управе Ливно по пријави жалитељке од 11. априла 2021. године. Подносиатељка жалбе је пријавила насиље у породици од стране бившег супруга према малољетној кћери. Жалитељка истиче да су дјевојчице, које има у браку с бившим супругом М.К. биле код оца у недјељу, 11. априла 2021. године. По повратку кући, жалитељка (мајка) је примијетила модрицу у предјелу сљепоочнице код млађе, десетогодишње, кћерке која јој је рекла да је ударио тата, а то је потврдила и дванаестогодишња кћерка. Жалитељка изјављује да је дјевојчицу водила 12. априла 2021. године код доктора педијатра, која је упутила офталмологу. Иста је у свом налазу констатовала да дјевојчица има модрицу на латералном очном углу лијевог ока. У понедјељак, 12. априла 2021. године, жалитељка је дала изјаву крим. инспекторци ПУ Ливно, као и социјалним радницама у Центру за социјални рад у Ливну. Наводи да је изјаву у ПУ потписала тек у петак, 16. априла 2021. године. Према њеном сазнању, њеног супруга нису контактирали. Одмах по загревању жалбе, 20. априла 2021. године, Омбудсмани су покренули истражни поступак те су одговорној страни указали на чињеницу да се ради о веома осјетљивом предмету, о заштити дјете од насиља у породици, те да је потребно да хитно доставе изјашњење у вези с наводима како је представљено у жалби Институцији, те да се изјасне да ли су надлежни запосленици Министарства унутарњих послова поступили у складу с одредбама Закона о заштити од насиља у породици Федерације БиХ (Службене новине Федерације БиХ, број 20/2013), те одредбама Протокола о поступању у случају насиља у породици за подручје Кантона 10 од 27. фебруара 2018. године који је потписан од стране Министарства рада, здравства, социјалне заштите и расељених, Министарства унутарњих послова, Министарства правосуђа и управе, те Министарства науке, просвјете, културе и спорта Кантона 10.

Полицијска управа Ливно, 28. априла 2021. године, доставила је Изјашњење бр. 02-03/5-1-03/493/21 у којем се између осталог наводи да је 28. априла 2021. године испитан пријављени М.К. у својству осумњиченог за кривично дјело „Насиље у породици“ из члана 222. КЗ Федерације БиХ. Исти дан је Кантоналном тужилаштву Кантона 10 поднесен Извјештај о предузетим мјерама и радњама у конкретном предмету.

5.5. Инспекције

У Специјалном извјештају о улози инспекцијских органа у заштити људских права у Босни и Херцеговини из 2020. године, Омбудсмани су констатовали како владавина права подразумијева обезбјеђење примјене закона и поштовање људских права. У циљу имплементације ова два принципа, државе успостављају различите механизме, а инспекцијски надзор представља један од кључних механизма. Иначе, инспекцијски надзор представља посебан механизам управног надзора путем којег органи власти надзиру провођење прописа, отклањају евентуална кршења прописа и санкционишу одговорна лица. Без инспекцијског надзора немогуће је говорити о доброј управи, владавини права и заштити права појединца. Стога је од изузетне важности за свако савремено и одговорно друштво да управо поступање инспекцијских органа буде ефикасно, благовремено и у складу с позитивним законским прописима.

¹⁰⁵ Ж-ЛИ-05-11/21;

Ефикасност инспекцијског надзора, у принципу, треба да превенира и често обраћање грађана судовима, јер механизам судске заштите треба да буде изузетак, а не правило.

У протеклих неколико година Институција региструје повећан број жалби у којима се као одговорни органи појављују инспекцијски органи. Тако су у извјештајном периоду Омбудсмани запримили 72 жалбе (у 2020. години регистроване су 84 жалбе) које су се односиле на непоступање инспекцијских органа по пријавама грађана, неблаговремено обављање инспекцијског надзора, непредузимање прописаних законских радњи од стране инспекцијских органа, неупућивање, односно достављање представке или жалбе грађанина надлежном органу у случају ненадлежности, пропуштање спровођења мјера утврђених донесеним рјешењима и неспровођење поступака принудног извршења. Анализом жалби јасно су детектовани најчешћи разлози обраћања грађана и они се односе на непоступање, неблаговремено и неефикасно поступање инспекцијских органа по поднесеним представкама грађана.

Примјер: Жалбени наводи¹⁰⁶ се односе на праћење рада Републичке управе за инспекцијске послове Републике Српске, Сектора инспекције рада – Одјељење Источно Сарајево Инспекција рада, по поднесеном захтјеву за инспекцијски надзор, а у вези с отказивањем Уговора о обављању приправничког стажа у Фонду ПИО Републике Српске. Уговор је отказан Рјешењем директора Фонда број О-330/2020-10 од 16. јула 2020. године због почињења тежих повреда радних обвеза. Сектор инспекције рада 11. јануара 2021. године обавјештава Омбудсмане да инспекцијским прегледом нису утврђене неправилности, те да није било разлога за предузимање управних мјера контролисаном субјекту. Након обавјештавања о достављеном изјашњењу, жалитељка је обавијестила Омбудсмане да нема потребе за даљим радом по поднесеној жалби. Предмет је затворен.

Примјер: Жалбени¹⁰⁷ наводи се односе на праћење рада Министарства привреде Кантона 10, по изјављеној жалби на Рјешење Управе за инспекцијске послове Кантона 10, којим се забрањује рад угоститељског објекта, а ради заштите права на доношење одлуке у разумном року. Након покретања истражног поступка Министарство је рјешењем од 19. фебруара 2021. године, одбило изјављену жалбу и потврдило првостепено рјешење. Предмет је затворен.

Примјер: Жалбени¹⁰⁸ наводи се односе на праћење рада Службе за привреду и инспекцијске послове Града Ливна, по поднесеном захтјеву за излазак стамбено-комуналног инспектора на терен, а ради заштите права на поступање и доношење одлуке у разумном року. Наведени инспекцијски орган својим поднеском од 9. јула 2021. године, обавјештава Омбудсмане о извршеном инспекцијском надзору, након чега је донесено рјешење да се жалиочеве комшије обавезују да редовно одржавају сеоски пут и чисте од фекалија. Такође, инспектор је извршио контролу донесеног рјешења, када је утврђено да странке нису поступиле по рјешењу, па су Општинском суду у Ливну поднесене прекршајне пријаве. Предмет је затворен.

¹⁰⁶ Ж-ЛИ-05-7/21;

¹⁰⁷ Ж-ЛИ-05-23/21;

¹⁰⁸ Ж-ЛИ-05-143/21;

Примјер: Жалбени¹⁰⁹ наводи се односе на праћење рада Федералне управе за инспекцијске послове по поднесеном захтјеву за провјеру процедуре давања ловишта на коришћење од стране Скупштине Кантона 10, а ради заштите права на одлучивање у разумном року. Након покретања истражног поступка Федерална управа за инспекцијске послове обавјештава Омбудсмане да је федерални ловни инспектор извршио провјеру поштовања одредби Закона о ловству, о чему је сачинио Службену забиљешку о прегледу на захтјев лица, број 13-22-4-03273/2021 од 27. септембра 2021. године. С обзиром да у складу с одредбама члана 80. наведеног закона, констатовани пропусти нису у надлежности ловног инспектора, сачињена Службена забиљешка с документацијом прослијеђена је на надлежно поступање Федералном министарству пољопривреде, водопривреде и шумарства, актом број 13-22-4-03273/2021 од 27. септембра 2021. године. Након достављања обавијести, а коју је наведена инспекција доставила и жалиоцу, жалилац је затражио од Омбудсмана да прате рад наведеног Министарства по поднесеној жалби.

Примјер: Жалбени¹¹⁰ наводи се односе на праћење рада Службе за привреду и инспекцијске послове Града Ливна, по поднесеном захтјеву за инспекцијски надзор у угоститељском објекту „Либар“ Ливно, а везано за испуњавање услова о заштити од буке и вибрација, те испуњавања услова за добијање дозволе за рад и издавање употребне дозволе, као и легалности постављања терасе без одобрења станара. Служба за привреду и инспекцијске послове обавјештава Омбудсмане да је 15. јула 2021. године обављен инспекцијски надзор. Инспекција је утврдила да контролисани угоститељски објект посједује ваљано рјешење за обављање дјелатности те записник о извршеном прегледу пословних просторија. Такође, да угоститељски објект посједује лимитатор за ограничавање буке уредно пломбиран и фото-документован, те је том приликом инспектору предочен и испитни протокол о мјерењу буке израђен од овлашћеног предузећа за уградњу лимитатора. Тржно-туристички инспектор из свог дјелокруга овлаштења није установио нерегуларности у пословању наведеног угоститељског објекта.

Након обављеног инспекцијског надзора, подносилац жалбе обавјештава Омбудсмане да нема потребе за даљим поступањем по поднесеној жалби. Предмет је затворен.

Примјер: Подносиатељка жалбе наводи да је „17. августа 2011. године одговорној страни поднијела жалбу због неправно изграђених објеката. По поднесеној жалби одговорна страна донијела је рјешење број 09/362-3С-48-19-01/11 од 9. септембра 2014. године, којим је наложено уклањање неправно подигнутих објеката. Такође наводи и да се одговорној страни, 21. маја 2019. године, поново обратила у циљу уклањања поменутих објеката. Будући да поменуто рјешење није извршено, подносиатељка жалбе тражи интервенцију и помоћ Омбудсмана“. С обзиром на наводе, од одговорне стране затражено је изјашњење. Одјељење у достављеном изјашњењу указује „на генезу проблема која је разлог због којег се подносиатељка жалбе обраћа Омбудсману. На поменуто рјешење број 09/362-3С-48-19-01/11, од 9. септембра 2014. године, лице М.Ц. коме је наложено рушење поменутих објеката, уложило је жалбу. У међувремену, код надлежног општинског органа покренуто је поступак легализације за поменуте објекте. Подносиатељка жалбе се 28. маја 2019.

¹⁰⁹ Ж-ЛИ-05-170/21;

¹¹⁰ Ж-ЛИ-05-209/21;

године обратила Одјељењу које је послало обавјештење лицу М.Ц. о извршности рјешења, те начину и средствима принудног извршења. На повратници која му је враћена наведено је да је лице М.Ц. умрло, те је Одјељење ступило у контакт с његовим насљедницима. Поменуто рјешење односило се на уклањање економског објекта габарита 11,6м x 6,00м и потпорног зида дужине 21,00м и просјечне висине 1,2м. Након тога, орган је закључком прекинуо поступак уклањања економског објекта до правоснажног окончања поступка легализације, док је за дио рјешења који се односи на уклањање потпорног зида утврђено да остаје на снази¹¹¹. Копија изјашњења је 24. јула 2020. године прослијеђена подносиоци жалбе на увид и коментар. Подносиоци жалбе у достављеном коментару остаје при првобитно изјављеним наводима. Полазећи од наведеног, Омбудсмани су издали препоруку начелнику Одјељења за инспекцијске послове града Добоја у којој се каже:

1. Да одмах по добијању ове препоруке, без одлагања изврши дио рјешења број 09/362-3С-48-19-01/11, од 9. септембра 2014. године, који се односи на уклањање потпорног зида.
2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.

Предмет је затворен.

5.6. Владина и министарска именовања

У извјештајном периоду Омбудсмани су запримили 127 жалби (у 2020. години разматрали 75 жалби) које су се односиле на повреду одредби Закона о министарским именовањима, именовањима Савјета министара и другим именовањима БиХ, Закона о министарским, владиним и другим именовањима Федерације БиХ и Закона о министарским, владиним и другим именовањима Републике Српске што представља повећање броја жалби за чак 69,33%.

У извјештајном периоду Омбудсмани су издали 30 (у 2020. години десет) препорука. Жалбени наводи се најчешће односе на повреду основних принципа приликом провођења поступка именовања и разрјешења чланова управних и надзорних одбора у јавним предузећима и установама. Уз наведено, примјетан је и пораст броја жалби које се односе на разрјешења директора јавних предузећа¹¹¹. Посебно наглашен проблем тиче се недоступности права на правни лијек у процедури разрјешења, као и изостанак судске заштите и преиспитивања разрјешења у парничном поступку, јер према одредбама Закона о министарским, владиним и другим именовањима Федерације БиХ за то преиспитивање није прописана судска заштита.

Омбудсмани су у извјештајном периоду запримили и одређени број приговора који се односе на процедуру именовања¹¹², прије него што је окончан поступак коначног именовања.

¹¹¹ Ж-СА-05-340/20; Ж-СА-05-201/20; Ж-СА-05-828/20;

¹¹² Ж-СА-05-641/20;

Примјер: Омбудсмани су запримили приговор¹¹³ у којем је одговорном страном означена Влада Федерације БиХ. Подносилац приговора обратио се због наводних незаконитости приликом именовања члана Управног одбора Управе за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине из Федерације Босне и Херцеговине. Омбудсмани су 28. септембра 2021. године, затражили изјашњење на жалбене наводе од Владе Федерације БиХ. Поступак је у току.

Примјер: Омбудсмани¹¹⁴ су запримили жалбу у којој је одговорном страном подносиатељка жалбе означила Град Сарајево, а обратила се због наводних незаконитости приликом разрјешења с позиције члана Надзорног одбора Јавне установе Музеј савремене умјетности АРС АЕВИ Сарајево.

Након проведеног поступка истраге и увида у достављену документацију Омбудсмани су Граду Сарајеву упутили препоруку број 54/21 од 16. фебруара 2021. године којом је препоручено:

1. да предузме активности на преиспитивању жалбе и Одлуке о разрјешењу председника и чланова Надзорног одбора Јавне установе Музеј савремене умјетности АРС АЕВИ Сарајево, број 01/04-04-4641/20 од 26. августа 2020. године, и спровеђењу законите процедуре у циљу утврђивања свих релевантних чињеница које се односе на подносиатељку жалбе.

Петог марта 2021. године, Омбудсмани су запримили одговор Града Сарајева акт број 01/13-04-1163-1/21 од 4. марта 2021. године, у којем се између осталог наводи: *...након предузимања свих активности по Препоруци у потпуности остајемо при свему наведеном у Одлуци број 01/04-04-4641/20 од 26. августа 2020. године, и досадашњим предузетим радњама по питању жалбе на исту.*

С обзиром да из дописа Града Сарајева акт број 01/13-04-1163-1/21 од 4. марта 2021. године нису видљиве конкретне радње предузете по Препоруци Омбудсмана од стране градоначелника Сарајева, осим паушалног позивања *“да би поступање по препоруци Омбудсмана БиХ било беспредметно и противно горе наведеним прописима”*, Омбудсмани су 11. марта 2021. године упутили Градском вијећу Сарајева Обавијест о непоступању по препоруци.

С обзиром да Градско вијеће Сарајева ни након пет мјесеци послје упућене Обавијести није обавијестило Омбудсмани које активности су предузете на реализацији Препоруке број 54/21 од 16. фебруара 2021. године, Омбудсмани су одлучили да затворе предмет.

Примјер: Омбудсмани су запримили приговор¹¹⁵ на провођење јавног конкурса за избор и именовање кантоналног правобраниоца. Подносилац приговора наводи да је Влада Унско-санског кантона супротно одредби члана 12. став 3. Закона о министарским владиним и

¹¹³ Ж-СА-05-910/21;

¹¹⁴ Ж-СА-05-1016/21;

¹¹⁵ Ж-БЛ-05-229/21;

другим именованима 4. марта 2021. године донијела одлуку којом није прихваћен приједлог Комисије за избор и именовање за избор кантоналног правобраниоца. Влада Унско-санског кантона, након гласања, не прихвата препоруку Министарства правосуђа и управе и доноси одлуку којом поништава објављени јавни оглас за избор кантоналног правобраниоца и налаже објављивање новог јавног огласа. На основу утврђеног стања и већине достављених доказа, Омбудсмани су мишљења да приликом гласања о препоруци за именовање кантоналног правобраниоца у Кантоналном правобранилаштву Бихаћ није примијењен Закон о министарским, владиним и другим именованима Федерације Босне и Херцеговине.

Омбудсмани су издали Препоруку број П-128/21 Влади Унско-санског кантона следећег садржаја:

1. *На основу утврђеног стања и већине достављених доказа, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су мишљења да приликом гласања о препоруци за именовање кантоналног правобраниоца у Кантоналном правобранилаштву Бихаћ није примијењен Закон о министарским, владиним и другим именованима Федерације Босне и Херцеговине.*
2. *Омбудсмани Босне и Херцеговине дају ПРЕПОРУКУ Влади Унско-санског кантона да изврши разматрање препоруке за именовање кантоналног правобраниоца у складу за одредбама члана 12. став 3 Закона о министарским, владиним и другим именованима Федерације Босне и Херцеговине.*

Омбудсмани су запримили акт Владе Унско-санског кантона да се прихвата препорука Омбудсмана.

Примјер: Омбудсмани су разматрали жалбене наводе¹¹⁶ који се односе на доставу акта о разрјешењу Управног одбора ЈУ Завичајни музеј Високо члановима Управног одбора, правну основаност Закључка Градског вијећа Високо да се мандати чланова управних и надзорних одбора јавних установа ставе на располагање Градском вијећу Високо, те доношење одлуке без навођења образложења разлога због којих се чланови управних и надзорних одбора јавних установа разрјешавају.

Наконведеног поступка истраживања, Омбудсмани су 8. јула 2021. године градоначелнику Високог упутили Препоруку број: П-177/21 од 30. јуна 2021. године којом се налаже:

1. *Да предузме све законом прописане активности и мјере како би се у будућим поступањима осигурало транспарентно и ефикасно провођење поступака, засновано на принципима правичности, а онемогућила свака злоупотреба права странака;*
2. *Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмани о мјерама предузетим у циљу њене реализације.*

¹¹⁶ Ж-СА-05-510/21;

С тим у вези, 29. јула 2021. године Град Високо доставио је Обавјештење број 01/2-02-894/21 од 27. јула 2021. године у којем је наведено: *“...На основу члана 8. Закона о министарским, владиним и другим именовањима Федерације БиХ (Службене новине Федерације БиХ, бр. 12/2003, 34/2003 и 65/2013), градоначелник је објавио Јавни оглас за именовање управних и надзорних одбора јавних установа Града Високо у Службеним новинама Федерације БиХ, број 42/2021 и дневном листу „Ослобођење“ и на веб (web) страници Града Високо. На основу проведеног поступка, у складу са чланом 12. Закона о министарским, владиним и другим именовањима Федерације БиХ, градоначелник је 22. јула 2021. године донио Рјешења о коначним именовањима управних и надзорних одбора јавних установа: ЈУ Завичајни музеј Високо, ЈУ Градска библиотека Високо, ЈУ Центар за културу, спорт и информисање Високо и ЈУ Центар за социјални рад Високо. Рјешења о коначним именовањима управних и надзорних одбора јавних установа достављена су путем поште свим именованим члановима лично, на адресу из пријаве на јавни огласи и на руке директора јавних установа. У току поступка испоштовани су принципи Закона о министарским, владиним и другим именовањима Федерације БиХ (Службене новине Федерације БиХ, бр. 12/2003, 34/2003 и 65/2013) и уважене су препоруке Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, чиме се осигурало транспарентно и законито провођење поступка именовања управних и надзорних одбора јавних установа Града Високо.”*

Имајући у виду Обавјештење Града Високо број 01/2-02-894/21 од 27. јула 2021. године, те да су Омбудсмани предузетим радњама у конкретном предмету исцрпили све мјере и активности које могу предузимати у складу с надлежностима прописаним Законом о омбудсману¹¹⁷, Омбудсмани су одлучили да затворе предмет.

Примјер: У жалби¹¹⁸ жалиоци оспоравају Одлуку градоначелнице Сарајева број 01/04-04-4325/21 од 19. јула 2021. године којом се разрјешавају обављања дужности члана Управног одбора ЈУ Градски музеји Сарајево, супротно члану 3. Закона о министарским, владиним и другим именовањима Федерације Босне и Херцеговине¹¹⁹.

Омбудсмани су 11. октобра 2021. године донијели Препоруку број П-239/21 којом је градоначелници Сарајева наложено:

1. *Да, предузме све законом прописне активности и мјере како би се у будућим поступањима, осигурало транспарентно и ефикасно провођење поступака, засновано на принципима правичности, а онемогућила свака злоупотреба права странака;*
2. *Да, предузме све законом предвиђене активности како би се донијела нова одлука у складу с наводима из препоруке;*
3. *Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмана Босне и Херцеговине о мјерама предузетим у циљу њене реализације.*

¹¹⁷ Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 19/2002, 35/2004, 32/2006 и 38/2006;

¹¹⁸ Ж-СА-05-825/21 и Ж-СА-05-804/21;

¹¹⁹ Службене новине ФБиХ, бр. 12/2003, 34/2003 и 65/2013;

Омбудсмани у конкретном предмету сматрају да је доношењем одлуке која не садржи образложење за разрјешење, као ни правни основ, а којом се жалиоци разрјешавају дужности чланова Управног одбора ЈУ Градски музеји Сарајево дошло до повреде права жалилаца. Такође, жалиоцима није дата могућност улагања правног лијека, на основу којег би се преиспитивала таква одлука.

Препорука је 1. новембра 2021. године упућена градоначелници Сарајева. Град Сарајево је 24. новембра 2021. године доставио Институцији Информацију број 04-04-6217-1/21 од 19. новембра 2021. године у којој је наведено: „...Градоначелница Сарајева је, у складу са важећим прописима, путем надлежних служби Града Сарајева, провела поступак избора и именовања чланова Управног и Надзорног одбора Јавне установе Градски музеји Сарајево, при чему је, у потпуности, испоштована напријед наведена препорука Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.“ Сходно напријед наведеном, а с обзиром да су Омбудсмани предузетим радњама у конкретном предмету исцрпили све мјере и активности које могу предузимати у складу с надлежностима прописаним Законом о омбудсману, те да је одговорни орган провео поновни поступак избора и именовања чланова Управног и Надзорног одбора ЈУ Градски музеји Сарајево у циљу реализације препоруке, Омбудсмани су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби, због чега је предмет затворен.

Предмет: Омбудсмани су запримили жалбу¹²⁰ у којој подносилац жалбе наводи „да га је Влада Републике Српске разрјешила дужности директора Републичке управе за инспекцијске послове Републике Српске (у даљем тексту: Инспекторат) 8. маја 2018. године на основу непостојеће оставке што је потврдио и Окружни суд Бања Лука својом пресудом“. Подносилац жалбе даље наводи „да је на сједници Владе од 16. маја 2019. године именован и разрјешен функције директора Инспектората због неодговарајуће школске спреме а одлуку је Окружни суд Бања Лука такође поништио да би га Влада Републике Српске 1. октобра 2020. године поново вратила на мјесто директора, а 8. октобра 2020. године поново разрјешила те функције наводећи члан који нема везе с разрјешењем државних службеника“. Подносилац жалбе је обавијестио Омбудсмани да је по трећи пут поднио тужбу Окружном суду у Бањој Луци који је 19. фебруара 2021. године донио пресуду број: 11 0 У 027899 20 У којом се тужба именованог уважава и рјешење Владе Републике Српске број 04/1-012-2-2680/20 од 8. октобра 2020. године поништава.

Омбудсмани су у току поступка истраге, анализом достављене жалбе и одговора надлежног органа утврдили основаност навода жалбе, те 25. децембра 2020. године Влади Републике Српске упутили Препоруку број: П-25/20:

1. да у складу са изнесеним мишљењем Омбудсмана Босне и Херцеговине поништи Рјешење о разрјешењу број 04/1-012-2-2680/20 од 8. октобра 2020. године, те да о предузетим мјерама обавијести Омбудсмани Босне и Херцеговине у року од 60 дана рачунајући од дана пријема ове препоруке.

¹²⁰ Ж-БЛ-05-694/20;

С обзиром да на наведену препоруку није достављен одговор, упућен је акт Влади Републике Српске која у одговору од 10. маја 2021. године доставља акт који је 19. априла 2021. године упутила Републичкој управи за инспекцијске послове Бања Лука у којем су је позвали да достави одговор да ли је поступљено по горе наведеној пресуди, као и одговор Републичке управе за инспекцијске послове од 19. априла 2021. године у којем се наводи да није било овлашћења да се поступи по истој јер Влада Републике Српске именује и разрјешава руководеће државне службенике. С обзиром да препорука није испоштована, предмет је затворен.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу¹²¹ у којој је одговорна страна Скупштина КЈКП „Тржнице - пијаце“ д.о.о. Сарајево, а због наводних незаконитости и неправилности приликом разрјешења дужности члана Одбора за ревизију КЈКП „Тржнице - пијаце д.о.о. Сарајево. Након проведеног поступка истраге и увида у достављену документацију Омбудсмани су Скупштини КЈКП „Тржнице - Пијаце“ д.о.о. Сарајево упутили Препоруку број П-55/21 од 26. фебруара 2021. године којом је препоручено:

1. да предузму активности на: Преиспитивању приговора подносиоце жалбе против Одлуке о разрјешењу предсједника и чланова Одбора за ревизију број 2477-3/20 од 28. августа 2020. године и спроведу Закониту процедуру у циљу утврђивања свих релевантних чињеница.

Омбудсмани су 18. марта 2021. године запримили одговор КЈКП „Тржнице - Пијаце“ д.о.о. Сарајево, акт број 964/21 од 17. марта 2021. године у којем се између осталог наводи: ... именован је нови пуномоћник Скупштине предузећа ради вршења овлаштења у КЈКП „Тржнице - Пијаце“ д.о.о. Сарајево, у име и за рачун Владе Кантона Сарајево, који није укључен у рад и поступање претходног сазива Скупштине предузећа.“ С обзиром да из изјашњења КЈКП „Тржнице - Пијаце“ д.о.о. Сарајево, акт број 964/21 од 17. марта 2021. године Омбудсманима није видљиво које су активности КЈКП „Тржнице - Пијаце“ д.о.о. Сарајево предузеле на реализацији препоруке, Омбудсмани су 15. априла 2021. године упутили Влади Кантона Сарајево Обавијест о нереализацији наведене препоруке. С обзиром да Влада Кантона Сарајево ни након четири мјесеца послје упућене Обавијести о непоступању по препоруци није доставила одговор, Омбудсмани су, а имајући у виду чињеницу да су искориштене законске могућности за даље поступање на предмету, одлучили да се предмет затвори.

5.7. Миграције и азил

Основна карактеристика миграција у Босни и Херцеговини јесте да различите категорије миграната (нерегуларни мигранти, мигранти без докумената; избјеглице; тражиоци азила, итд.) мигрирају заједно. У овом контексту, важно је истаћи да је избјеглица у међународном праву стриктно дефинисана као неко ко се „из основаног страха од прогона због расе, вјере, националности, друштвене групе или политичког мишљења налази ван свог држављанства и није у могућности или због таквог страха не жели да користи заштиту те земље; или који, због тога што нема држављанство и налази се изван земље свог ранијег уобичајеног

¹²¹ Ж-СА-05-828/20;

боравишта као резултат таквих догађаја, није у могућности или због таквог страха не жели да се врати у њу."

Истовремено, не постоји тако прецизна и универзална дефиниција мигранта, али међународно право о људским правима штити све појединце, без обзира на њихов статус. Њујоршка декларација садржи основне обавезе да се у потпуности заштите људска права свих избјеглица и миграната као носилаца права, без обзира на њихов статус, и да се осмисле одговори на велике покрете уз пуно поштовање међународних закона о људским правима. Ово је важно за људе који прате исте руте, користе исте облике превоза и на сличан начин су изложени кршењу људских права, злостављању и ксенофобији. Овај приступ је даље развио Глобални договор за сигурну, уредну и регуларну миграцију.

На почетку процеса миграција у Босни и Херцеговини 2018. године власти су се сусреле с низом проблема. У 2021. години биљежи се напредак, што је резултат усвајања низа одлука Савјета министара, и то: Одлуке о одређивању привремених прихватних центара за смјештај миграната, донесене 11. марта 2019. године¹²² и Одлуке о формирању привременог прихватног центра за смјештај миграната на локацији Липа, донесене на 137. ванредној сједници одржаној 21. децембра 2020. године¹²³. Посебно је важно истаћи да је проблем стављања дјецe без пратње под старатељство ријешен¹²⁴.

У току 2021. године Омбудсмани су регистровали укупно 25 предмета који се односе на проблематику азила и миграција. Поднесене жалбе односиле су се на правни статус миграната, услове њиховог смјештаја, незадовољство грађана смјештајем миграната у њиховој близини, поступцима по захтјевима за азил итд. Подсјећамо да су још у 2018. години Омбудсмани урадили Специјални извјештај о стању у области миграције са сетом препорука упућених мјеродавним органима власти и на које континуирано упућују у свом раду, како на предметима, тако и извјештавањем јавности. У овој години која је због епидемиолошких мјера ограничила могућност кретања, Омбудсмани нису могли посјећивати центре у којима су мигранти смјештени, а што су радили претходних година. Примјетно је све веће незадовољство грађана на понашање миграната, због чега су и Омбудсманима подносили жалбе.

Када су жалбе миграната смјештених у Азилантском центру, те привременим прихватним центрима у питању, оне су се у правилу односиле на проблем дуготрајности њиховог боравка, недоношење одлуке у вези са захтјевом за азил, проблема одласка у треће земље, питања ревизије држављанства, као и одобрења привременог боравка.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу¹²⁵ Удружења „Ваша права Босне и Херцеговине“ ради неодређивања термина ради подношења захтјева за азил. Одговорна страна је Министарство безбједности Босне и Херцеговине.

¹²² Службени гласник БиХ, број 28/19;

¹²³ Службени гласник БиХ, број 2/21;

¹²⁴ Посјета омбудсманке др Јасминке Џумхур Привременом прихватном центру Ушивак, 3. јуна 2021. године и 22. децембра 2021. године;

¹²⁵ Ж-СА-05-1065/20;

У предмету жалбе је издата препорука¹²⁶ којом се Министарству безбједности Босне и Херцеговине налаже:

1. *Министарство безбједности Босне и Херцеговине, Сектор за азил позива се да у сарадњи с Удружењем "Ваша права Босне и Херцеговине" закаже термин за подношење захтјева за азил за држављанке Ирака.*
2. *Информацију о реализацији ове препоруке потребно је доставити у року од 30 дана од дана пријема.*

Препорука још увијек није реализована и у предмету се предузимају активности.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу¹²⁷ подносиоца заступаног по адвокату. Из жалбених навода произлази: *да се у вези са захтјевом жалиоца пред Министарством безбједности Босне и Херцеговине води поступак добијања азила, да се подносилац одазвао позиву Министарства за давање изјаве и предају потребне документације, којом приликом је обавијестио надлежни сектор о појединостима свога случаја, да се од 27. новембра 2020. године пред Министарством води поступак за азил, предмет¹²⁸ б. Подносиоци жалбе сматрају да су испуњени законски услови за издавање азила, посебно имајући у виду да се ради о лицу које је било заробљеник Асада (Assada) и да има малољетно дијете од пет година, али да до дана подношења жалбе Омбудсманима поступак није окончан. Цијенећи жалбене наводе, у циљу утврђивања чињеничног стања, 11. маја и 12. августа 2021. године затражено је изјашњење одговорне стране тако да се достави информација да ли се по захтјеву рјешавало, односно, у којој фази поступка се налази предмет. Уколико је надлежно тијело у међувремену донијело рјешење о одобравању азила затражена је копија истог. Одговор¹²⁹ је запримљен 31. маја 2021. године у којем се наводи „...да је Министарство безбједности, Сектор за азил, 3. августа 2021. године донијело рјешење¹³⁰ којим се признаје статус супсидијарне заштите за подносиоца жалбе.*

С обзиром да је одлука надлежног органа у предметној ствари донесена, Омбудсмани су предмет затворили.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу¹³¹ Удружења „Ваша права Босне и Херцеговине“ пуномоћника тражиоца азила смјештеног у Привремени прихватни центар Мирал. Одговорном страном подносиоци жалбе означили су Сектор за азил Министарства безбједности Босне и Херцеговине. У жалби се истиче *„да је подносилац захтјева 30. септембра 2019. године исказао намјеру за подношење захтјева за азил, у вези с којим је Служба за послове са странцима – Теренски центар Сарајево издала потврду о исказаној намјери с роком важења до 14. октобар 2019. године. Подносилац жалбе смјештен је у Привремени прихватни центар Мирал 5. новембра 2019. године гдје и данас борави.“* У акту

¹²⁶ Број П-28/21 од 25. јануара 2021. године;

¹²⁷ Ж-СА-05-457/21;

¹²⁸ Број УП-1-07/1-41-9812-1/20/ФХ;

¹²⁹ Број УП-1-07/1-41-1-9812-8/20 од 25. маја 2021. године; Број УП-1-07/1-41-1-9812-13/20 од 17. августа 2021. године;

¹³⁰ Број УП-1-07/1-41-1-9812-11/20;

¹³¹ Ж-СА-05-301/21;

пуномоћника тражиоца азила Удружења „Ваша права Босне и Херцеговине“ између осталог наводи се „*да је подносилац захтјева већ дуже од годину дана у Привременом прихватном центру Мирал, да поступак азила у његовом случају још није окончао а што све оставља видљиве посљедице на његово психичко здравље. Даље, истиче се да се ради о лицу старије доби која је сама без пратње осталих чланова породице, да се плаши евентуалног повратка у земљу поријекла зато што би поновно био изложен тортури...*“ Затражено је изјашњење одговорне стране, која је доставила акт¹³² из којег произилази да подносилац жалбе није поднио захтјев за азил, да не пролази кроз евиденције система тражиоца азила, те да се због тога не може поступати. Одговор је достављен пуномоћнику жалиоца, Удружењу „Ваша права Босне и Херцеговине“ ради пружања правне помоћи у даљем поступку.

Предмет је затворен.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу¹³³ Удружења „Ваша права Босне и Херцеговине“, који су пуномоћници малољетног тражиоца азила смјештеног у Привременом прихватном центру Седра у Бихаћу. Одговорном страном подносиоци жалбе означили су Сектор за азил Министарства безбједности Босне и Херцеговине. У жалби подносиоца се наводи „*да није обављен поступак запримања захтјева за азил, нити поступак регистрације, а на који начин је онемогућено остваривање права прописаних Законом о азилу а у вези с тим Конвенције о правима дјетета*“. Подносилац жалбе истиче „*да је 2. октобра 2020. године исказао намјеру за подношењем захтјева за азил, у вези с којим је Служба за послове са странцима - Теренски центар Сарајево издала потврду о исказаној намјери с роком важења до 16. октобра 2020. године. Подносилац захтјева, односно старатељ за посебни случај, 22. децембра 2020. године је потписао пуномоћ за заступање у поступку азила, те су запосленици Удружења „Ваша права Босне и Херцеговине“, 23. децембра 2020. године пуномоћ доставили Сектору за азил, као и захтјев за запримање захтјева за азил и обнављање поступка регистрације. До дана подношења жалбе Омбудсманима захтјев подносиоца није ријешен*“. Ради провјере навода жалбе подносиоца 9. априла 2021. затражено је изјашњење одговорне стране, Сектора за азил Министарства безбједности Босне и Херцеговине. Одговор¹³⁴ је запримљен 23. априла 2021. године, достављен подносиоцу жалбе 18. маја 2021. године из којег произилази да је поступак постављања старатеља окончан, да је постављен старатељ, да је поступак запримања захтјева за азил био одгођен из објективних разлога, предузетих епидемиолошких мјера ради КОВИД-19, да је термин поновно заказан, те у том смислу нема препрека у вези с окончањем поступка.

Предмет је затворен.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу¹³⁵ Удружења „Ваша права Босне и Херцеговине“, пуномоћника малољетног тражиоца азила, држављанина Пакистана, смјештеног у Привременом прихватном центру Борићи. Одговорном страном подносиоци жалбе означили су Сектор за азил Министарства безбједности Босне и Херцеговине. У

¹³² Број УП-1-07/1-41-1-1965-1/21/МС од 2. априла 2021. године;

¹³³ Ж-СА-05-389/21;

¹³⁴ Број УП-1-07/1-41-1-9553-10/20/ИМ од 15. априла 2021. године;

¹³⁵ Ж-СА-05-388/21;

жалби се истиче „да је подносилац захтјева 27. фебруара 2020. године заједно са својим ујаком И.А. исказао намјеру за подношење захтјева за азил, у вези којег је Служба за послове са странцима – Теренски центар Сарајево издала потврду о исказаној намјери с роком важења до 12. марта 2020. године“. У жалби се даље наводи „да је малољетни тражилац азила 5. марта 2020. године смјештен у Привремени прихватни центар Борићи. У међувремену је малољетни тражилац азила остао без пратње, те му је 28. априла 2020. године именован старатељ за посебан случај рјешењем ЈУ Центар за социјални рад Бихаћ¹³⁶. Старатељ за посебни случај, 16. јула 2020. године, дао је сагласност Удружењу „Ваша права БиХ“ за заступање у поступку тражења азила за малољетног жалиоца“. У жалби подносиоца се наводи „да није обављен поступак запримања захтјева за азил, нити поступак регистрације, а на који начин је онемогућено остваривање права прописаних Законом о азилу, те Конвенцијом УН о правима дјетета“. Затражено је изјашњење одговорне стране. Одговор који је запримљен наводи се да Сектор за азил није запримио потврду о исказаној намјери за подношењем захтјева за азил.

Поступак пред Институцијом је у току.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу¹³⁷ Удружења „Ваша права Босне и Херцеговине“ пуномоћника тражиоца азила, држављанина Ирана, рођеног 17. фебруара 1986. године смјештеног у Бихаћу. Одговорном страном подносиоци жалбе означили су Сектор за азил Министарства безбједности Босне и Херцеговине. У жалби се истиче „да је подносилац захтјева 9. новембра 2020. године исказао намјеру за подношење захтјева за азил, у вези којег је Служба за послове са странцима – Теренски центар Сарајево издала потврду о исказаној намјери с роком важења до 24. новембра 2020. године. Даље, у жалби се наводи „да није обављен поступак запримања захтјева за азил, нити поступак регистрације, а на који начин је онемогућено остваривање права прописаних Законом о азилу“. Деветог априла 2021. године затражено је изјашњење Сектора за азил, Министарства безбједности Босне и Херцеговине. Одговор¹³⁸ је запримљен, достављен Удружењу „Ваша права Босне и Херцеговине“ 7. маја 2021. године, у којем се наводи термин одређен за заказивање интервјуа у вези с поступањем по захтјеву за азил.

Предмет је затворен.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу¹³⁹ Удружења „Ваша права Босне и Херцеговине“ пуномоћника малољетног тражиоца азила држављанина Авганистана смјештеног у Привремени прихватни центар Седра. Одговорном страном подносиоци жалбе означили су Сектор за азил Министарства безбједности Босне и Херцеговине. У жалби се истиче „да је подносилац захтјева 2. октобра 2020. године исказао намјеру за подношење захтјева за азил, у вези с којим је Служба за послове са странцима – Теренски центар Сарајево издала потврду о исказаној намјери с роком важења до 16. октобра 2020. године. Трећег новембра 2020. године малољетном жалиоцу именован је старатељ за

¹³⁶ Број 011-31-1226-15-УПИ-И/20;

¹³⁷ Ж-СА-05-387/21;

¹³⁸ Број УП-1-07/1-41-1-1931-3/21 од 21. априла 2021. године;

¹³⁹ Ж-СА-05-386/21;

посебан случај Рјешењем ЈУ Центар за социјални рад Цазин¹⁴⁰. Подносилац захтјева за азил, односно старатељ за посебни случај, је 22. децембра 2020. године потписао пуномоћ за заступање у поступку азила, те су је запосленици Удружења „Ваша права БиХ“, 23. децембра 2020. године доставили Сектору за азил, као и захтјев за заступање захтјева за азил и обављање поступка регистрације. Подносиоци жалбе 15. марта 2021. године упутили су ургенцију ради у поступку обнове поступка заступања захтјева за азил. Међутим, како се у жалби наводи поступак није проведен“. Осмог априла 2021. године, затражено је изјашњење одговорне стране, која је 23. априла 2021. године доставила акт¹⁴¹, достављен Удружењу „Ваша права Босне и Херцеговине“ 18. маја 2021. године у којем се наводи „да је поступак одређивања старатеља окончан, да је термин одређен за заступање захтјева за азил одређен, те да из објективних разлога, епидемиолошке мјере ради КОВИД-19, поступак није био окончан“.

Имајући у виду садржај достављеног одговора Омбудсмани не налазе основа за даљи рад на предмету жалбе.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу¹⁴² Удружења „Ваша права Босне и Херцеговине“, који су пуномоћници тражиоца азила, држављанина Ирана. У жалби пуномоћника тражиоца азила се истиче „да су 8. јуна 2020. године исказали намјеру за подношењем захтјева за тражењем азила, да је Служба за послове са странцима, Теренски центар Бихаћ издао потврду с роком важења до 22. јуна 2020. године, да тражиоци азила бораве у привременом прихватном центру Седра, да до дана подношења жалбе Омбудсманима није омогућено подношење захтјева за азил“.

Седмог априла 2021. године затражено је изјашњење Сектора за азил Министарства безбједности Босне и Херцеговине, одговор¹⁴³ је запримљен 23. априла 2021. године, достављен подносиоцу жалбе 18. маја 2021. године у којем се наводи „да је поступак заступања захтјева за азил био привремено обустављен ради појачаних епидемиолошких мјера усљед Ковида-19, те да се поступак даље наставља на тако и у конкретном предмету према редосљеду заступања захтјева“.

Имајући у виду садржај достављеног одговора Сектора за азил Министарства безбједности Босне и Херцеговине, Омбудсмани не налазе основа за даље поступање у предмету жалбе.

Примјер: Омбудсмани су 26. марта 2021. године запримили жалбу¹⁴⁴ Удружења „Ваша права Босне и Херцеговине“ пуномоћника жалиоца, држављанина Авганистана, држављанина Ирана, држављанина Пакистана и држављанина Пакистана, сви смјештени у Привремени прихватни центар Блажуј. Одговорном страном у жалби означено је Министарство безбједности Босне и Херцеговине. Наводи жалбе у вези су с онемогућавањем приступа поступку азила, те дискриминације у поступању према подносиоцима жалбе од стране Сектора за азил Министарства безбједности. Подносиоци

¹⁴⁰ Број 03/31-1035-УП1/20;

¹⁴¹ Број УП-1-07/1-41-1-9552-10/20/ИМ од 14. априла 2021. године;

¹⁴² Ж-СА-05-354/21;

¹⁴³ Број УП-1-07/1-41-1-4494-3/21/ФХ од 19. априла 2021. године;

¹⁴⁴ Ж-СА-05-332/21;

жалбе исказали су намјеру за подношењем захтјева за азил како сlijеди: држављанин Авганистана, 10. јуна 2019. године ТЦ Тузла, држављанин Ирана, 4. августа 2020. године ТЦ Сарајево, држављанин Пакистана, 9. септембра 2019. године ТЦ Сарајево и држављанин Пакистана, 4. септембра 2019. године. У жалби пуномоћник Удружење „Ваша права Босне и Херцеговине“, истиче „да су током пружања бесплатне правне помоћи тражиоцима азила, идентификовали разлике у поступању надлежних органа према лицима која су смјештена у Азилантски центар Делијаиш (АЦ Делијаиш), Избјеглички центар Салаковац (ИЦ Салаковац), Привремени прихватни центар Ушивак (ППЦ Ушивак), те Привремени прихватни центар Блажуј (ППЦ Блажуј). Даље, у жалби се истиче „да лица која искажу намјеру за подношење захтјева за азил и остваре право смјештаја у АЦ Делијаиш или ИЦ Салаковац, као официјелне центре за прихват имају несметан приступ поступку азила, Министарство безбједности Босне и Херцеговине за тражиоце азила заказује поступке запримања захтјева за азил и регистрацију тражилаца азила. Смјештај у те центре има за последицу да та лица немају обавезу самосталне пријаве боравка нити плаћања административне таксе, с обзиром да за њих пријаву врши службено лице организационој јединици Службе за послове са странцима. Лица смјештена у ППЦ Ушивак такође имају несметан приступ поступку азила, те Министарство безбједности Босне и Херцеговине за њих заказује поступке. Регистрација се заказује на темељу достављених спискова Службе за послове са странцима, те поднесених захтјева за заказивањем неведених поступака Министарству од стране пуномоћника. У случајевима лица смјештених у ППЦ Ушивак, они свој боравак доказују на темељу ИОМ исказнице на којој су назначени лични подаци, те датум пријема у центар, због чега се у конкретним случајевима не захтјева достава потврде о пријави боравка. ИОМ исказнице Сектор за азил цијени као релевантне при омогућавању приступа поступку азила. Лица смјештена у ППЦ Блажуј у којем координацију активности проводи Служба за послове са странцима, те боравак доказују на темељу ИОМ исказнице истог формата као и у ППЦ Ушивак, немају могућност приступа поступку азила још од оснивања центра (децембар 2019), до данас“. Према наводима жалилаца не постоје ни назнаке да ће надлежни органи у наредном периоду заказати поступке запримања захтјева за азил и регистрације за лица смјештена у ППЦ Блажуј.

У циљу провјере навода жалбе подносилаца, 14. априла 2021. године затражено је изјашњење Министарства безбједности Босне и Херцеговине, одговор¹⁴⁵ је запримљен, достављен Удружењу „Ваша права Босне и Херцеговине“ 7. маја 2021. године.

С обзиром на садржај достављеног одговора, Омбудсмани не налазе основа за даље поступање у предмету жалбе.

Примјер: Омбудсмани су 23. марта 2021. године запримили жалбу¹⁴⁶ Удружења „Ваша права Босне и Херцеговине“, пуномоћника признате избјеглице, малољетног лица, држављанина Републике Србије. Пуномоћници, подносиоци жалбе, 18. марта 2021. године обратили су се Служби социјалне заштите Ново Сарајево са захтјевом за пријаву адресе у

¹⁴⁵ Акт Министарства безбједности Босне и Херцеговине, број УП-1-07/1-41-1-1270-1/20/МС од 23. 4. 2021. године;

¹⁴⁶ Ж-СА-05-321/21;

својству пуномоћника, малољетног лица који посједује избјеглички картон, чији рок важења је до 2. марта 2021. године. С тим у вези пуномоћници су поднијели Захтјев за замјену избјегличког картона у сврху његовог продужења Министарству безбједности Босне и Херцеговине - Сектор за азил, 28. јануара 2021. године. Пуномоћници подносиоца жалбе 25. маја 2021. године обавијестили су Омбудсмане „... да је Кантонални центар за социјални рад – Служба социјалне заштите општине Ново Сарајево предузело све радње из своје надлежности у циљу поступања по поднесеном захтјеву Удружења „Ваша права Босне и Херцеговине“ од 18. марта 2021. године, те очувања најбољег интереса дјетета, малољетне признате избјеглице у Босни и Херцеговини...“

Слиједом наведеног предмет је затворен.

Примјер: Омбудсмани су запримили 16. марта 2021. године жалбу¹⁴⁷ Удружења „Ваша права Босне и Херцеговине“ пуномоћника тражиоца азила, држављанина Марока смјештеног у Привремени прихватни центар Мирал. Одговорном страном подносиоци жалбе означили су Сектор за азил Министарства безбједности Босне и Херцеговине. У жалби се истиче „да је подносилац захтјева 30. септембра 2019. године исказао намјеру за подношење захтјева за азил, у вези с којим је Служба за послове са странцима – Теренски центар Сарајево издала потврду о исказаној намјери с роком важења до 14. октобра 2019. године. Подносилац жалбе смјештен је у Привремени прихватни центар Мирал 5. новембра 2019. године гдје и данас борави“. У акту пуномоћника тражиоца азила Удружења „Ваша права Босне и Херцеговине“ између осталог наводи се „да је подносилац захтјева већ дужи од годину дана у Привременом прихватном центру Мирал, да се поступак азила у његовом случају још није окончао а што све оставља видљиве посљедице на његово психичко здравље. Даље, истиче се да се ради о лицу старије доби које је само без пратње осталих чланова породице, да се плаши евентуалног повратка у земљу поријекла зато што би поново био изложен тортури...“ У циљу провјере навода жалбе подносиоца, 31. марта 2021. године затражено је изјашњење одговорне стране која је 27. априла 2021. године доставила одговор¹⁴⁸, достављен Удружењу „Ваша права Босне и Херцеговине“ 7. маја 2021. године.

Предмет је затворен.

Примјер: Омбудсманима се подносиоца жалбе¹⁴⁹ обратила зато што се протјерује из Босне и Херцеговине. У прилогу жалбе достављено је рјешење Службе за послове са странцима Теренског центра Источно Сарајево¹⁵⁰. У жалби описује незадовољство поступањем полицијских органа који су је, како наводи, на основу рјешења привели у Теренску канцеларију Источно Сарајево, описујући, како су полицијски службеници и службеници Теренске канцеларије приликом привођења поступали незаконито и непрофесионално доводећи у питање њено биолошко поријекло. У акту Теренског центра

¹⁴⁷ Ж-СА-05-301/21;

¹⁴⁸ Број УП-1-07/1-41-1-1965-1/21/МС од 2. априла 2021. године;

¹⁴⁹ Ж-БЛ-05-350/21;

¹⁵⁰ Рјешење Службе за послове са странцима Теренског центра Источно Сарајево, број УП-1/18.19-07.3-93/21 од 7. 5. 2021. године;

Службе за послове са странцима Источно Сарајево¹⁵¹ достављеног Омбудсманима између осталог, наводи се „... Именована је у законском року уложила жалбу на рјешење о протјеривању, те је њена жалба прослијеђена Министарству безбједности Босне и Херцеговине, као другостепеном органу на одлучивање по жалби“. Министарство безбједности Босне и Херцеговине одбило је жалбу на првостепено рјешење. С тим у вези, надлежни су покушали ово рјешење уручити подносиоцима жалбе. Међутим, безуспјешно јер није пронађена на остављеној адреси. У циљу проналаска именоване извршене су додатне провјере, те је утврђено, да је подносиоцима жалбе самоиницијативно напустила Босну и Херцеговину.

Предмет је затворен.

5.8. Слобода окупљања

Право на мирно окупљање, односно слобода окупљања (или слобода мирног окупљања) јесте једно од људских права и слобода које има политичку димензију и представља основу модерне демократије. Оно представља основно људско право које може бити уживано самостално или као дио групе, нерегистрованих удружења, правних лица и корпоративних тијела. Окупљања могу служити многим сврхама, укључујући и изражавање различитих, непопуларних или мањинских ставова или мишљења. Ова слобода може бити један од важних начина за развој културе и за заштиту и чување мањинских идентитета. Заштита слободе мирног окупљања јесте од кључне важности за стварање толерантног и плуралистичког друштва у којем групе с различитим увјерењима, праксама и политикама могу да живе заједно.

Уставни оквир за слободу окупљања укључује материјалне и процесне одредбе, чији се садржај тумачи у складу с међународним стандардима. У Босни и Херцеговини слобода окупљања загарантована је Уставом БиХ¹⁵², уставима Републике Српске и Федерације БиХ¹⁵³, Статутом Брчко дистрикта БиХ, те великим бројем законских и подзаконских аката, и то прије свих законима о јавном окупљању на нивоу кантона, на нивоу Брчко дистрикта БиХ и на нивоу Републике Српске.

Слобода окупљања може се законом ограничити само ако је то неопходно ради заштите јавног здравља, морала, права других или безбједности. Због своје важности и честог кршења, слобода окупљања често је предметом и поступака пред Уставним судом БиХ.

У извјештајном периоду Омбудсмани су запримили свега двије жалбе (у 2020. години имали смо 14 жалби) које су се односиле на слободу мирног окупљања.

Примјер: Подносилац жалбе обратио се Омбудсману у име Бањалучког центра за људска права, Удружења за борбу против корупције Transparency International у Босни и

¹⁵¹ Акт Теренског центра Службе за послове са странцима Источно Сарајево, број 18.19-50-110-1/21 од 25. 5. 2021. Године;

¹⁵² Члан II ст. 3 и), Устав Босне и Херцеговине;

¹⁵³ Члан II А. 2. 1(п), Устава Федерације Босне и Херцеговине и члан 30. Устава Републике Српске;

Херцеговини и адвоката С.Д., означивши као одговорну страну Министарство унутрашњих послова Републике Српске. Подносилац жалбе наводи „да су полицијски службеници у више наврата члановима групе „Правда за Давида“ издали прекршајни налог због нарушавања јавног реда и мира. Такође наводи да је незаконитост ових прекршајних налога утврђена рјешењима Основног суда у Бањој Луци, те с тим у вези тражи интервенцију и помоћ Омбудсмана. Члан 35. став 1. Закона о полицији и унутрашњим пословима (Службени гласник Републике Српске, бр. 57/2016, 110/2016, 58/2019 и 82/2019) прописује „да је полицијски службеник овлашћен да прикупља обавјештења од лица за које је вјероватно да би могло дати обавјештења о кривичном дјелу или прекршају, починиоцу или о другим важним околностима у вези с кривичним дјелом или прекршајем“. Чланом 54. Закона о полицији и унутрашњим пословима (Службени гласник Републике Српске, бр. 57/2016, 110/2016, 58/2019 и 82/2019) прописано је „...да је полицијски службеник овлашћен и дужан да заприми и евидентира пријаве о учињеним кривичним дјелима, прекршајима и другим догађајима од интереса за јавни ред и мир и безбједност“. Чланом 11. ставом 2. тачком 2. Закона о прекршајима Републике Српске (Службени гласник Републике Српске, бр. 63/2014, 110/2016 и 100/2017) прописано је „да су Министарство унутрашњих послова, друга министарства и инспекцијски органи Републике Српске овлашћени органи за покретање прекршајног поступка“. Полазећи од наведеног, жалба се не прихвата из разлога прописаних чланом 26. став 1. тачка 3. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине, број 104/2011). Предмет је затворен.

5.9. Јавне исправе

Јавном исправом се сматра свака исправа коју је у прописаном облику издао или потврдио државни или други овлашћени орган, у оквиру својих овлашћења, као што су изводи из матичних књига, школска свједочанства, различита увјерења, изводи из трговачког регистра, изводи из земљишних књига и др. У Одјељењу за грађанска и плитичка права у току 2021. године запримљено је 27 жалби грађана које се тичу јавних исправа.

Примјер: Жалитељка¹⁵⁴ је почетком новембра 2020. године одговорној страни поднијела захтјев за промјену личног имена тражећи да се убудуће у правном промету служи личним именом Ј. З. (њено дјевојачко презиме). Наиме, правоснажном пресудом Окружног суда у Београду њен брак је разведен. Међутим, на свим јавним исправама које посједује је уписано презиме њеног бившег супруга. Истиче да је уз захтјев приложила сву потребну документацију, али да по њеном захтјеву није одлучено. По запримању жалбе, Омбудсмани су покренули поступак истраживања, 15. децембра 2020. године, те од одговорне стране затражили изјашњење на наводе жалбе, указујући на одредбе Закона о управном поступку Федерације БиХ и Закона о личном имену Федерације БиХ. Двадесет другог јануара 2021. године Министарство унутрашњих послова Кантона 10 изјаснило се актом број 02-04-10-1713/20 у којем се између осталог наводи да су поступили по захтјеву жалитељке, те 8. јануара 2021. године донијели Рјешење број 02-01-13-161/2021 којим се дозвољава промјена презимена за особу Ј. Л., тако што се презиме Л... промијени у њено дјевојачко презиме З..., сходно Закону о личном имену Федерације БиХ (Службене новине Федерације БиХ, број

¹⁵⁴ Ж-ЛИ-08-326/20;

7/2012). Након правоснажности поменутог рјешења, одговорна страна га је доставила жалитељки, Општини Гламоч, Служби за општу управу, друштвене дјелатности и стручне и заједничке послове, која води матичне књиге за лице које је промијенило лично име, а једно Полицијској станици Гламоч, Одсјеку управних послова, који води евиденције о грађанима, а које укључују податак који је у поступку промијењен сходно поменутом закону.

5.10. Адвокатура

Адвокатура представља самосталну и независну правну службу. Адвокатура подразумијева професионално обављање адвокатске дјелатности. Адвокат је лице које је уписано у именик адвоката које је положило адвокатску заклетву и које се бави адвокатуром сагласно законима о адвокатури. Адвокат је сваки адвокат понаособ и сви адвокати који јесу или су били припадници заједничке адвокатуре. Адвокати пружају стручну правну помоћ, грађанима, установама и организацијама доприносећи у крајњој линији и правилном примјењивању закона уопште. Адвокати су у вршењу адвокатуре самостални.

Начела дјеловања адвоката јесу: независност, самосталност, стручност, савјесност, поштење, повјерљивост, достојност, неспојивост, одговорност и одмјереност.

Број обраћања грађана са жалбама у односу на адвокате је на истом нивоу као у 2020. години и регистровано је седам жалби.

Примјер: Омбудсмани су 14. октобра 2019. године запримили жалбу¹⁵⁵ према којој се жалбени наводи односе на непоступање Федералне адвокатске коморе Сарајево. Омбудсмани су у предметном случају издали Препоруку¹⁵⁶ којом је Адвокатској комори Федерације Босне и Херцеговине препоручено:

1. *да Адвокатска комора Федерације Босне и Херцеговине успостави сарадњу с Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, онако како је прописано Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, и*
2. *достави тражено изјашњење, како је то наведено у актима од 18. Октобра 2019. године, 5. децембра 2019. године, 20. јануара 2020. године, 25. марта 2020. године и 28. маја 2020. године.*

Препорука П-139/20 није реализована.

Примјер: Подносилац жалбе¹⁵⁷ наводи „да је од стране Адвокатске коморе Федерације Босне и Херцеговине обавијештен 24. јуна 2019. године да је дисциплински тужилац подигао оптужницу у предмету број 07/19, а везано за пропуштање процесне радње његовог адвоката Е.К., којем је дао пуномоћ за заступање. Наиме, адвокат је пропустио рок за изјављивање приговора у предмету који се води на Општинском суду Ливно под број

¹⁵⁵ Ž-BR-08-223/19;

¹⁵⁶ Препорука број Р-139/20 од 30. јула 2020. године;

¹⁵⁷ Ж-ЛИ-08-184/21;

68 0 Ип 004667 03 Ип, те му је на тај начин проузроковао велику материјалну штету“. У жалби је наведено „да жалилац нема сазнања да ли је одговорна страна заказала припремно рочиште у истом предмету, будући да већ двије године од подизања оптужнице није добио позив“. Након покренутог поступка истраживања, Адвокатска комора Федерације Босне и Херцеговине се изјаснила актом број 07/19 од 6. јула 2021. године у којем се између осталог наводи да је дисциплински тужилац у дисциплинском предмету број 07/19 заказао припремно рочиште за 14. јули 2021. године.

Предмет је у раду.

5.11. Изборно законодавство

Примјер: Институција је 6. маја 2021. године примила електронску поруку¹⁵⁸ од стране „Уједињене грађанске државе Босне и Херцеговине“ у којој се „захтијева промјена Устава и Изборног закона како би се провеле пресуде Европског суда за људска права у Стразбуру, а као најдужи рок за испоштовање захтјева оставља 1. септембра 2021. године“. У одговору на запримљену поруку, Омбудсмани су скренули пажњу пошиљаоцу (или пошиљаоцима, ако их је више) на дијелове Годишњег извјештаја о активностима Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за 2019. годину, те појаснили своје надлежности у складу са Законом о омбудсману.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу¹⁵⁹ Политичке организације „Наша странка“ Градски одбор Цазин. У жалби подносилаца се истиче да је по основу статутарне одлуке одузето право грађанима у мјесним заједницама да учествују у процесима доношења одлука, односно да бирају и буду бирани. У жалби се истиче „да је Градско вијеће на IV редовној сједници одржаној 30. марта 2021. године донијело одлуку о опису и процедури именовања председника и чланова Савјета мјесних заједница града Цазина, да том одлуком Град Цазин крши једно од темељних људских права прописаних Повељом ЕУ о темељним правима гдје су у Глави V прописана права грађана, затим једно од основних људских права прописаним Општом декларацијом о људским правима у члану 21“. У жалби се истиче „да Град Цазин, односно Градско вијеће нарушава људске слободе прописане Европском повељом о локалној самоуправи и Законом о принципима локалне самоуправе у Федерацији БиХ по којем је општина обавезна да донесе статут и третира мјесне заједнице у оквиру статута“. У жалби се истиче да усвојена одлука лимитира права на то да лице бира и буде бирано, односно да користе резултате општинских избора за попуњавање позиција по мјесним заједницама. У жалби се истиче „да неко ко није члан странке фактички је дискриминисан да буде изабран као члан савјета МЗ и условљава га се да буде члан неке странке, односно према жалиоцима ретроактивно га се условљава да буде члан странке“.

У циљу провјере навода жалбе 7. децембра 2021. године затражено је изјашњење Градског вијећа Цазин. Одговор је запримљен, акт број 01/ГВ-04-14492/21 од 15. октобра 2021. године и достављен жалиоцу 27. децембра 2021. године.

¹⁵⁸ Ж-БЛ-05-330/21;

¹⁵⁹ Ж-СА-06-111/21;

Омбудсмани констатују да је изван мандата Институције преиспитивање одлука законодавних органа тако да улазе у меритум ствари, утврђивањем чињеница и преиспитивањем донесених одлука у смислу оцјене доказа. Имајући у виду садржај одговора Градског вијећа Цазина, те коментар Политичке организације „Наша странка“ Градски одбор Цазин од 6. јануара 2022. године Омбудсмани не налазе основа за даље поступање по овој жалби.

5.12. Заштита узбуњивача који пријављују корупцију у институцијама Босне и Херцеговине

Примјер: Омбудсманима се обратила жалбом¹⁶⁰ невладина организација, а као одговорна страна означена је Агенција за превенцију корупције и координацију борбе против корупције. У жалби се наводи да су запримили представку НН који је добио статус заштићеног пријавиоца у складу са Законом о заштити лица која пријављују корупцију у институцијама БиХ. Послије подношења пријаве корупције (децембра 2018. године) против НН покренути су средином ове године дисциплински поступци у Управи за индиректно опорезивање (гдје је запослен) који су окончани првостепеним рјешењима у којима су му изречене дисциплинске мјере - престанак радног односа и деградација на ниже радно мјесто. Дисциплински прогон НН почиње након што је одлучио и јавно проговорити о пријави корупције као заштићени пријавилац, који је овај статус добио од Агенције за превенцију корупције и координацију борбе против корупције, а након што је увидио да се не поступа по његовој пријави. Агенција је одбила до сада предузети мјере заштите према овом лицу на основу члана 8. Закона, тј. да нису у вези с пријавом корупције. Даље напомињу да је један дисциплински поступак против НН, који је окончан професионалном деградацијом, започет због његовог иступања у јавности у вези с пријавом корупције коју је поднио истражним органима.

Након окончања поступка истраге, те анализе достављене документације, Омбудсмани су 9. августа 2021. године директору Агенције за превенцију корупције и координацију борбе против корупције издали Препоруку број П-194/21 у којој се налаже:

1. *да поново размотри околност позивања узбуњивача на дисциплинску одговорност због јавног иступања о пријави корупције као штетну радњу, у контексту Закона о заштити лица која пријављују корупцију у институцијама Босне и Херцеговине и у складу са налазима из ове препоруке и*
2. *да у року од 30 дана, од дана пријема, доставе Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине информације о мјерама предузетим на реализацији ове препоруке.*

Седмог септембра 2021. године Омбудсмани су запримили Одговор у којем се, између осталог, наводи: „...обавјештавамо вас да је ова агенција у складу са чл. 8. и 10. Закона о заштити лица која пријављују корупцију у институцијама БиХ (Службени гласник БиХ, број 100/2013) предузела низ мјера и радњи с циљем испуњавања исте. Наиме, по

¹⁶⁰ Ж-БЛ-05-779/20;

запримању предметне препоруке (10. август 2021. године) ова агенција је предузела сљедеће мјере и активности: Извршена је поновна свеобухватна анализа у предмету НН (УИО БиХ) са фокусом на дисциплински поступак који је основ Препоруке Институције омбудсмана. Двадесет четвртог августа 2021. године уприличен је Радно-консултативни састанак с Управним инспекторатом Министарства правде БиХ на којем су поново детаљно сагледани сви аспекти надлежног поступања Агенције и Управног инспектората у конкретном предмету; Затим, 26. августа 2021. године одржан је и Тематски колегијум Агенције на којем су размотрени сви аспекти и крајњи исходи преиспитивања надлежног поступања Агенције у конкретном предмету а у складу с Препоруком Институције омбудсмана¹⁶¹.

У конкретном случају препорука Омбудсмана је реализована, а издавањем препоруке исцрпљене су све могућности Омбудсмана у овом предмету.

5.13. Бесплатна правна помоћ

Бесплатна правна помоћ јесте законом уређени начин пружања правне помоћи ради остваривања заштите повријеђених или угрожених права и интереса неког лица пред надлежним судом или другим (државним) органом. Бесплатна правна помоћ је и облик остваривања права појединаца на приступ суду и другим органима пред којим остварују поједина права или обавезе, на основама начела једнакости, а чије трошкове у цијелости или дјелимично плаћа надлежни буџет.

Право на бесплатну правну помоћ представља битну компоненту права на приступ суду (*access to justice*, право на приступ правосуђу). Успостављање начина пружања правне помоћи дијелу становништва које економски не може само сносити трошкове вођења поступака један је од основних предуслова за остварење права на приступ правосуђу.

Право на приступ суду једно је од основних људских права и сматра се једним од најважнијих аспеката права на правично (поштено, фер) суђење, синтагме која обједињује све мјере којима се треба обезбиједити праведно и једнако поступање према свим лицима која се појаве пред судовима и другим јавноправним органима.

У области приступа правди (бесплатна правна помоћ) у грађанским и управним поступцима посљедњих година у БиХ направљен је важан напредак. Тако је успостављена интернет мрежа за бесплатну правну помоћ за све владине и невладине организације у Босни и Херцеговини, а с радом су отпочеле и у пуном капацитету раде нове агенције (заводи, центри) за пружање бесплатне правне помоћи у Босни и Херцеговини.

У 2021. гдини за примљене су 33 жалбе које се могу квалификовати тако да се ради о потреби грађана за бесплатном правном помоћи.

¹⁶¹ Акт Агенције за превенцију корупције и координацију борбе против корупције број 06-07-6-58-43/19 од 6. 9. 2021. године;

VI. ПРАВОСУЂЕ И УПРАВА

Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода у члану 6. гарантује право на правично суђење. Овај члан утврђује начело владавине права на којем почива демократско друштво, као и незаобилазну улогу коју судство има у спровођењу правде. Ради утврђивања својих права и обавеза грађанске нарави или у случају подизања оптужнице за кривично дјело против њега, свако има право да законом установљени независни и непристрасни суд правично, јавно и у разумном року испита његов случај. (...)»¹⁶². Права и слободе предвиђени у Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода и у њеним протоколима се директно примјењују у Босни и Херцеговини. Ови акти имају приоритет над свим осталим законима¹⁶³.

Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком гарантовано је Уставом Босне и Херцеговине¹⁶⁴, Уставом Федерације Босне и Херцеговине¹⁶⁵ и Уставом Републике Српске¹⁶⁶.

Управо наведено право је најчешће предмет обраћања Институцији омбудсмана и то везано за дужину трајања поступка, што отвара питање доношења одлуке у разумном року и извршење донесене пресуде. У овом дијелу Извјештаја дат је приказ кључних проблема с којим се грађани сусрећу везано за ово питање.

6.1. Статистика

Број запримљених предмета у Одјељењу је 774 (26,3% у односу на укупан број запримљених предмета) и за 73 или 10, 41% предмета је запримљено више него у 2020. години¹⁶⁷. Ово одјељење је у раду имало укупно 1.147 предмета, укључујући 373 предмета пренесена из предходних година, а окончао је 809 предмета.

6.2. Правосуђе

Укупан број предмета запримљених у односу на правосуђе је 427 и представља увећање 59 предмета (16,03) у односу на 2020. годину. Највећи број жалби у области правосуђа запримљен је у односу на следеће судове: Општински суд Ливно - 50; Основни суд Бања Лука - 27; Општински суд Сарајево - 28; Кантонални суд Ливно - 22; Кантонални суд Сарајево - 20; Општински суд Тузла - 16; Окружни суд Бања Лука - 16; Општински суд Мостар - 10; Општински суд Добој - 8. Ови статистички подаци су индикатор да би надлежни органи, прије свега, Министарство правде Републике Српске, Федерално министарство правде и Високи судски и тужилачки савјет, требало да размотри могућност увођења додатних мјера у циљу повећања ефикасности ових судова, имајући у виду и

¹⁶² Члан 6. став 1. Европске конвенције о људским правима и основним слободама;

¹⁶³ Члан II 2. Устава Босне и Херцеговине;

¹⁶⁴ Члан II 3. е) Устава Босне и Херцеговине;

¹⁶⁵ Члан II 2. (2) е) правичан кривични поступак - Устав Федерације Босне и Херцеговине;

¹⁶⁶ Члан II 16. Устава Републике Српске;

¹⁶⁷ У сједишту Институције запримљено је 170; у Подручној канцеларији Брчко 84; Теренској канцеларији Ливно 160; Подручној канцеларији Мостар 51 и Подручној канцеларији Сарајево 309 жалби;

популацију становништва за коју су ови судови надлежни, али узевши у обзир и друге релевантне параметре.

6.2.1. Питање извршења пресуда

Европски суд за људска права у својим одлукама истиче да се извршење пресуде коју је донио било који суд мора сматрати саставним дијелом суђења у смислу члана 6. Суд се такође позива на своју праксу у погледу неизвршавања или кашњења у извршењу коначних домаћих пресуда¹⁶⁸.

У односу на Босну и Херцеговину, Европски суд за људска права биљежи повећање обраћања грађана везано за неизвршење одлука судова, те како се ради о истом чињеничном и правном основу често доноси одлуку о спајању предмета. У својим одлукама Суд указује и да неизвршење пресуда суда сматра да одлуке о којима је ријеч представљају „имовину“ у смислу члана 1. Протокола бр. 1. У својим одлукама, Суд утврђује да је тужена дужна у року од три мјесеца осигурати одговарајућим средствима извршење неизвршених домаћих одлука које су предмет обраћања Европском суду; исплатити одштету због кашњења у износу од 1.000,00 евра по апликанту, те трошкове поступка¹⁶⁹. Осврт на праксу Европског суда је дат како би се указало да у овој области постоји системски проблем који тражи хитно предузимање свеобухватних, планских и ефикасних мјера. Надаље, интензивирање дјеловања од стране надлежних органа, у конкретном случају, првенствено судова, у односу на поступање Омбудсмана по запримљеним жалбама везаним за дужину судског поступка, превенирало би обраћање странака Европском суду. У овом дијелу Изјештаја дат је приказ неколико предмета регистрованих у Институцији омбудсмана који се односе на неизвршавање одлука суда.

Примјер: Жалбени наводи¹⁷⁰ се односе на праћење рада Општинског суда у Сарајеву, у извршном поступку против Владе Федерације БиХ, а ради заштите права на суђење у разумном року. Након честих интервенција омбудсмана и након што је Суд новчано казнио одговорна лица у Влади, Суд је 26. фебруара 2021. године, донио Закључак о окончању извршног поступка, јер је извршеник на рачун ПИО/МИО уплатио доприносе на основу радно-правног статуса тражиоца извршења у складу с извршном исправом. Предмет затворен.

Примјер: Омбудсмани Босне и Херцеговине поступали су по жалби¹⁷¹ у којој је као одговорна страна означен Општински суд у Лукавцу. Подносилац жалбе истиче да је Суд донио рјешење о извршењу, те да до момента обраћања Омбудсману, оно није спроведено. Омбудсман Босне и Херцеговине је проводећи поступак истраге, 9. јуна 2020. године, упутио Суду захтјев за достављање информација. По упућеном захтјеву Омбудсмана,

¹⁶⁸ Више: Хорнсбу против Грчке, бр. 18357/91, тачка 40, Изјештаји о пресудама и одлукама 1997-II;

¹⁶⁹ Неке од пресуда донесених у 2021. години: ПРЕДМЕТ ЦРНКИЋ И ДРУГИ против БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ (Апликација бр. 38070/19 и 8 других; ПРЕДМЕТ БОШЊАК И ДОБРИЋ против БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ (Апликације бр. 25103/19 и 61558/19); ПРЕДМЕТ ДУВЊАК И ДРУГИ против БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ (Апликација бр. 25192/20 и 11 других – види листу приложену у додатку). Све одлуке Европског суда доступне на веб (web) страници Минстарства за људска права и избјеглице БиХ:

хттп://www.mхрр.gov.ba/уред_заступника/одлуке/дефолт.аспх?id=170&лангТаг=бс-БА;

¹⁷⁰ Ж-ЛИ-05-100/18;

¹⁷¹ Ж-БЛ-08-368/20;

Општински суд у Лукавцу доставио је допис¹⁷² у којем наводи да *предметни спис није у Плану рјешавања старих предмета. Предмете суд узима у рад према иницијалном акту, односно оним редом како су запримљени у суду, тако да ће се с предметним списом поступити на наведени начин.* Ради утврђивања свих чињеница и околности од значаја за наведену жалбу, Институција омбудсмана се у неколико наврата поново обрађала Општинском суду у Лукавцу. Деветнаестог новембра 2021. године, одговорна страна обавијестила¹⁷³ је Омбудсмане Босне и Херцеговине, да је извршен пренос новчаних средстава на рачун извршеника, што је и био разлог обрађања подносиоца жалбе Институцији, те је тиме окончан поступак истраге по овом питању.

Извршење судских одлука на терет буџета

Иако је успостављен редосљед извршења одлука, обим створених обавеза у односу на планирана буџетска средства очито је неодстатан у свим буџетима што доводи до кашњења у извршењу и кршења члана 6. Европске конвенције о људским правима и основним слободама.

Примјер: Омбудсмани БиХ су 26. марта 2021. године запримили жалбу¹⁷⁴ везано за извршење рјешења Општинског суда у Сарајеву¹⁷⁵. У конкретној правној ствари противизвршеник је Министарство унутрашњих послова Кантона Сарајево. Другог априла 2021. године затражено је изјашњење Министарства финансија Кантона Сарајево. У одговору¹⁷⁶, Министарство финансија Кантона Сарајево се позвало на одредбу Закона о буџетима Федерације Босне и Херцеговине¹⁷⁷ наводећи и да се рјешења Општинског суда у Сарајеву, у поступку извршења, налазе под тачно одређеним, редним бројевима за извршење. С тим у вези жалилац има могућност у складу с одредбама Закона о слободи приступа информацијама затражити одговор Министарства финансија о року, односно предвидивости рока извршења донесених извршних рјешења.

Примјер: Омбудсмани Босне и Херцеговине су поступали у предмету¹⁷⁸ у којем је као одговорна страна означен Врховни суд Федерације БиХ. Жалилац је указао на кршење људских права и основних слобода гарантованих чланом 6. став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Жалилац је путем пуномоћника поднио одговорној страни захтјев за ванредно преиспитивање пресуде Кантоналног суда Кантона 10 у Ливну¹⁷⁹, али по истој није поступано до дана обрађања Институцији омбудсмана за људска права БиХ. Након покренутог поступка истраживања, те упућене ургенције, одговорна страна се изјаснила¹⁸⁰ да је предмет жалиоца¹⁸¹ окончан пресудом од дана 10. јуна 2021. године.

¹⁷² Одговор број 126 0 Рс 190218 18 И 18 од 16. 6. 2020. године, 12. 1. 2021. године и 13. 7. 2021. године;

¹⁷³ Одговор број 126-0- Су-221-000-802 од 19.11.2021. године;

¹⁷⁴ Ж-СА-08-349/21;

¹⁷⁵ 65 0 И 619560 16 И од 27. 12. 2016. године;

¹⁷⁶ Акт број 08-01-04-17400/21 од 19. 4. 2021. године;

¹⁷⁷ Закон о буџетима Федерације Босне и Херцеговине (Службени гласник ФБиХ, број 19/06, 76/08, 5/09, 32/09, 51/09, 9/10, 36/10, 45/10);

¹⁷⁸ Ж-ЛИ-08-72/21;

¹⁷⁹ У предмету бр. 10 0 У 004486 17 У од 13. 12. 2018. године;

¹⁸⁰ Акт број 070-0-Су-21-000549 од 7. 7. 2021. године;

¹⁸¹ Број 10 0 У 004486 19 Увп;

Примјер: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је 11. марта 2020. године жалбу¹⁸² која се односи на извршни поступак¹⁸³ који се води пред Основним судом у Бањој Луци. Током истраге, Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је одговор¹⁸⁴ Основног суда у Бањој Луци гдје се наводи: „Поступајући судија је 27. јула 2020. године упутио допис Министарству финансија РС, Сектор трезор у којем је навео да су 24. јуна 2019. године примили Рјешење о извршењу овог суда број горњи од 4. марта 2019. године као извршно на провођење, те да им у прилогу дописа доставља Рјешење Окружног суда Бања Лука¹⁸⁵ које је правоснажно с даном доношења, а како би исто имали приликом провођења рјешења о извршењу.“

Омбудсмани БиХ у предметном случају од Владе Републике Српске, Министарства финансија нису запримили тражено изјашњење те су издали препоруку¹⁸⁶ да одмах, по пријему ове препоруке, успостави сарадњу с Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, и онако како је прописано Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, достави тражено изјашњење, како је то наведено у актима од 18. децембра 2020. године, 4. марта 2020. и 22. априла 2021. године.

У току је праћење реализације препоруке, није запримљен одговор.

6.2.2. Дужина судског поступка

Досадашња пракса судова у односу на поступање Омбудсмана може се груписати на сљедећи начин:

1. У одређеном броју случајева, судови поступе у предмету у току поступка истраживања од стране Институције омбудсмана.

Примјер: Тако у жалби везаној за захтјев за ванредно преиспитивање судске одлуке, поднесене против пресуде Кантоналног суда у Ливну, а ради заштите права на суђење у разумном року, након покретања поступка истраживања од стране Институције омбудсмана, Врховни суд Федерације БиХ је 4. марта 2021. године, донио одлуку по поднесеном захтјеву¹⁸⁷. У предмету везаном за поступање Суда Босне и Херцеговине, по поднесеној тужби против Савјета министара Босне и Херцеговине – Жалбеног вијећа при Савјету министара Босне и Херцеговине, у предмету поништења рјешења, а ради заштите права на суђење у разумном року, Суд је обавијестио Институцију да је 24. маја 2021. године донесена пресуда у овом спору¹⁸⁸.

Примјер: У предмету гдје је као одговорна страна означен Окружни суд у Бијељини, жалитељка наводи да у радном спору¹⁸⁹ који се води пред овим судом нема никаквих информација¹⁹⁰. У току поступка истраживања, Суд је обавијестио Омбудсмане Босне и

¹⁸² Ж-БР-08-49/20;

¹⁸³ Број 71 0 И 300149 19 И;

¹⁸⁴ Одговор број 071-0-Су-20-004295 од 10. 12. 2020. године;

¹⁸⁵ Број 71 0 И 300149 19 Гж од 24. 12. 2019. године;

¹⁸⁶ П-148/21 од 31. 5. 2021. године;

¹⁸⁷ Предмет број Ж-ЛИ-08-63/21;

¹⁸⁸ Предмет број Ж-ЛИ-08-71/21;

¹⁸⁹ Број 80 0 Рс 117686/21 Рсж;

¹⁹⁰ Предмет број Ж-БЛ-08-120/21;

Херцеговине да је предмет окончан, те да је пресуда од 27. јануара 2021. године, са цјелокупним предметом прослијеђена Основном суду у Бијељини који треба да изврши уручење странкама у поступку¹⁹¹.

2. Поступање по препоруци Омбудсмана „да одмах по пријему ове препоруке предузме све неопходне радње у циљу доношења одлуке у предмету...“¹⁹². У овим предметима судови обавјештавају Омбудсмана БиХ да су поступили по препоруци и да је донесена одлука у конкретном предмету.

Примјер: Један од позитивних примјера дјеловања Институције омбудсмана је предмет¹⁹³ у којем су као одговорне стране означени Министарство правосуђа и управе Владе Кантона 10 ради непоступања по Захтјеву за упис промјена у Регистар удружења/фондација поднесеном од стране Ловачког удружења „Ливањско поље“ Лиштани и Кантонално тужилаштво Кантона 10 пред којим се води предмет¹⁹⁴, ради изузећа печата претходно наведеног Ловачког удружења. Жалбеним наводима, жалилац је изјавио да има сазнања да Министарство правосуђа и управе одгађа поступање по поменутом захтјеву за упис промјена у Регистар удружења/фондација, док Кантонално тужилаштво Кантона 10 не поступи у наведеном предмету. У оквиру предметне проблематике, а на основу жалбених навода, те достављене документације, Омбудсмани Босне и Херцеговине предузели су истражне радње и затражили доставу изјашњења од стране означених одговорних органа. Из запримљеног одговора¹⁹⁵ од стране Кантоналног тужилаштва Кантона 10 евидентно произилази да је исто поступало у конкретном предмету, те је с тим у вези, свој став доставило Министарству¹⁹⁶. С обзиром да Министарство није доставило тражено изјашњење, а како из одговора Кантоналног тужилаштва Кантона 10 јасно произилази да се промјена у регистру може извршити независно од кривичног поступка које води ово тужилаштво, Омбудсмани Босне и Херцеговине су издали Препоруку¹⁹⁷ Министарству правосуђа и управе Владе Кантона 10 да поступи по захтјеву жалиоца за упис промјена у Регистар удружења/фондација, који је поднесен 9. јануара 2020. године, те да обавијесте Институцију омбудсмана о начину реализације ове препоруке. Будући да одговорна страна није поступила по препоруци у остављеном року, Омбудсмани Босне и Херцеговине су у складу са чл. 32. тач. 2. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине обавијестили непосредно виши орган о непоступању по препоруци. Након архивирања предмета, одговорна страна је накнадно доставила Рјешење о упису промјена у Регистру удружења Кантона 10¹⁹⁸ чиме је удовољено поднесеном захтјеву, а препорука успјешно и позитивно реализована.

¹⁹¹ Акт број 011-0-Су-20-001 128, од 22. 7. 2020. године;

¹⁹² Ж-ЛИ-08-114/21, П-227/21 од 7. 9. 2021. године који се односи на Кантонални суд у Ливну у предмету: 68 0 Рс 048987 19 Рсж.; Ж-БР-08-77/21, П-206/21 од 8. 9. 2021. год. који се односи на непоступање Кантоналног суда у Тузли у предмету број 32 0 П 263900 20 Гж;

¹⁹³ Ж-ЛИ-08-332/20;

¹⁹⁴ Т10 0 КТА 0009093 20;

¹⁹⁵ Акт број А-60/21 од 23. 2. 2021. год.;

¹⁹⁶ Акт број А-60/21 од 22. 1. 2021. год.;

¹⁹⁷ П-64/21;

¹⁹⁸ Број 04-04-Р-05-19/15 од 22. 7. 2021. год.;

Примјер: У предмету¹⁹⁹ у којем је као одговорна страна означен Окружни привредни суд у Бањој Луци, пред којим се води стечајни поступак, покренут по приједлогу подносиоца жалбе од 8. јуна 2018. године, Омбудсмани Босне и Херцеговине констатовали су да је недоношењем одлуке по приједлогу који је поднесен прије више од три године, у предмету који је хитне природе премашен сваки могући рок, предвиђен Законом о стечајном поступку. Омбудсмани Босне и Херцеговине истакли су да је прекорачен разуман рок у којем је Суд требало да донесе одлуку, те да у том смислу постоји повреда члана 6. Европске конвенције о људским правима и основним слободама, односно повреда права на суђење у разумном року. У сврху отклањања уочених повреда људских права, Омбудсмани су упутили Препоруку²⁰⁰ Окружном привредном суду у Бањој Луци да одмах по пријему препоруке, предузме све неопходне радње ради пресигнирања предмета²⁰¹ другом судији у циљу хитног заказивања рочишта и доношења одлуке, те да о предузетим мјерама обавијести Институцију. Окружни привредни суд, доставио је информацију²⁰² да је извршена пресигнација предмета и додијељен је у рад новом судији. Предмет активан, странка доставила допуну жалбених навода.

3. Достављање изјашњења у којем се наводе разлози кашњења у поступању који се најчешће вежу за велики број предмета који се налазе у раду у суду и да се предмети рјешавају хронолошки у складу с Планом рјешавања предмета који су добили од стране ВСТС-а за 2021. годину. Одговор садржи информацију из којег периода се предмети налазе у процесу рјешавања и када се може очекивати да ће конкретни предмет бити узет у рад.

Примјер: Институција регистровала неколико предмета у односу на Општински суд Лукавац²⁰³ гдје су упутили и препоруке да: *Општински суд у Лукавцу без одлагања предузме законом прописане процесне радње у сврху вођења поступка*“ у наведеним предметима, те о реализацији препорука обавијести Омбудсмане, у року од 30 дана. У својим изјашњењима по упућеној препоруци Општински суд у Лукавцу обавијестио је Омбудсмане БиХ да у цијелости остаје код својих навода које је доставио Институцији омбудсмана да се наведени предмет не налази у Плану рјешавања а који су добили од стране ВСТС-а за 2021. годину. У одговору се између осталог наводи: *„Поред наведеног истичемо да иницијални акт „најмлађег предмета“ у плану рјешавања датира од 5. марта 2014. године...”* указујући да су обраћања жалиоца новијег датума из 2016, 2018. године, због чега предмет није ушао у план рјешавања. Ниједна од упућених препорука није реализована о чему је обавијештен Високи судски и тужилачки савјет. Овај примјер указује да Општински суд у Лукавцу има системски проблем и да сваки новозапримљени предмет аутоматски долази у ситуацију да неће бити узет у рад одмах и да ће се поставити питање кршења права на правично суђење због дужине трајања поступка, због чега Високи судски и тужилачки савјет, на бази свеобухватне анализе треба понудити рјешења како би се зауставио тренд

¹⁹⁹ Ж-БЛ- 05-638/18;

²⁰⁰ П-200/21;

²⁰¹ Број 57 0 Ст 126195 18 Ст;

²⁰² Број 057-0-Су-21-000942 од 30. 8. 2021. године;

²⁰³ Ж-БР-08-89/20, П-119 од 30. 4. 2021. године који се односе на не поступање Општинског суда у Лукавцу у предмету број 126 0 И 197483 18 И; Ж-БР-08-77/20, П-120/21 од 30. 4. 2021. године у вези с непоступањем Општинског суда у Лукавцу у предмету број 126 0 И 186882 16 И;

повреде права на правично суђење због дужине трајања поступка. Ово је посебно важно због чињенице да се све већи број грађана због повреде права на правично суђење обраћа Уставном суду Босне и Херцеговине, али и Европском суду за људска права и гдје се утврђују накнаде штете и трошкова поступка који се исплаћују странкама, уз обавезу да се у року од три мјесеца поступи у предмету који је био разлог обраћања Европском суду.

4. Судови се изјасне да предмете рјешавају по Плану рјешавања предмета, али не наведу када се може очекивати да ће конкретни предмет бити узет у рад.

Примјер: У поднесеној жалби, жалитељка указује да је Кантонални суд у Ливну почетком 2019. године, запримио њену жалбу на пресуду Општинског суда у Ливну²⁰⁴, али до дана обраћања Институцији омбудсмана за људска права БиХ, није одлучено по жалби. Кантонални суд Кантона 10 се изјаснио актом од 4. јуна 2020. године у којем се наводи да ће о жалби у предмету жалиоца бити одлучено према редосљеду рјешавања предмета. Након упућене ургенције да се одговорна страна конкретно изјасни кад се може очекивати рјешавање предмета жалитељке, Суд је навео да ће се по жалби одлучити у IV кварталу 2020. године. Омбудсмани су крајем IV квартала 2020. године поново затражили информацију од одговорне стране о стању предмета жалитељке и разлогу зашто предмет није ријешен, по којем се Кантонални суд Кантона 10 није изјашњавао у остављеном року. Омбудсмани су 2. јула 2021. године упутили Кантонално суду Ливно Препоруку²⁰⁵ којом се тражи да се хитно узме у рад предмет жалитељке у складу са стандардима члана 6. ст. 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Деветог јула 2021. године Омбудсмани су обавијештени да Кантонални суд у Ливну доноси одлуке у вијећу, с обзиром на то да исти користи колективни годишњи одмор у периоду од 12. јула 2021. године до 13. августа 2021. године суд ће одлучити по жалби након повратка с годишњег одмора, дакле до краја 8. мјесеца. Пресуда у конкретном предмету донесена је 30. септембра 2021. године чиме је испоштована препорука.

Примјер: Омбудсмани су разматрали жалбу²⁰⁶ жалиоца који се Институцији омбудсмана обратио наводима да је Основном суду у Власеници (у даљем тексту: Суд) поднио тужбу 15. маја 2017. године, а у вези с предајом у посјед дијела некретнине и накнадом штете. С тим у вези, пред Судом се води поступак²⁰⁷. Напомиње да се у неколико наврата обраћао Суду тражећи информације у вези с предметом. Истиче да му Суд није доставио било какав одговор на тражено, те да до момента обраћања Институцији омбудсмана нема сазнања о даљем развоју предмета. У току истражног поступка Суд је доставио информацију²⁰⁸ да ће предметни судија поступити по наведеном предмету у што краћем року. Омбудсмани БиХ су у неколико наврата поново затражили информацију од Суда о стању предмета жалиоца и разлогу зашто предмет није ријешен, по којем се Суд није изјашњавао. Након разматрања списка предмета и достављених изјашњења Омбудсмани БиХ упутили су Препоруку²⁰⁹, којом се, Основном суду у Власеници препоручује да у складу са стандардима члана 6. став

²⁰⁴ Пресуда број 68 0 Рс 046088 19 Рс од 18. 1. 2019. године;

²⁰⁵ Број П-170/21 од 2. 7. 2021. године;

²⁰⁶ Ж-БЛ-08-713/19;

²⁰⁷ Предмет број 92 0 П 048486 17 П;

²⁰⁸ Акт број 092-0-Су- 19-000-441;

²⁰⁹ Број П-215/21 од 25. 8. 2021. године;

1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода донесе одлуку у предмету²¹⁰; Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине да предузме мјере у циљу осигурања ефикасне примјене члана 6. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода. Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине обавијестио²¹¹ је Институцију омбудсмана да је *Стална комисија усвојила закључак да се предметни допис прослиједи Канцеларији дисциплинског тужиоца на даље поступање и о томе обавијести предсједник суда и поступајући судија...* Предмет је затворен.

5. Највећи проблем представља дужина судског поступка, што је посебно забрињавајуће у случајевима када се ради о предметима хитне природе као што су радни спорови или повјеравање дјетета на старање након развода брака.

У пракси ово ствара вишеструке проблеме и не доводи до ефикасне заштите грађана. Конкретно, у случају да је лице незадовољно резултатом конкурсне процедуре, инспектор за рад се проглашава ненадлежним, позивајући се на Закон о раду који прописује механизам судске заштите. Уколико странка користи овај механизам, тужба се узима у разматрање од стране суда у складу с Планом рјешавања предмета што, како приказују жалбе регистроване у Институцији може трајати и неколико година. За тај период, лице које је одабрано путем конкурсне процедуре закључује уговор о раду и остварује сва права из радног односа. Уколико суд, након неколико година донесе одлуку којом утврди да је повријеђено право кандидата који је тражио судску заштиту то отвара питање како извршити ову одлуку, јер за период трајања судског поступка, подносилац тужбе је био онемогућен да ради, а истовремено је права остваривало лице за које је суд утврдио да је незаконито примљено. Указујемо на неке од предмета.

Примјер: Омбудсмани Босне и Херцеговине поступали су по жалби у којој је као одговорна страна означен Кантонални суд у Тузли²¹² који је одлучивао по жалби на пресуду Општинског суда у Лукавцу у вези са исплатом новчаног потраживања из радног односа. Странка се Општинском суду у Лукавцу обратила тужбом 29. новембра 2016. године, а Суд донио пресуду 26. јула 2018. године, на коју је уложена жалба Кантоналном суду у Тузли о којој није одлучено. Кантонални суд у Тузли је доставио одговор Институцији омбудсмана да не може прецизирати када ће поменути предмет бити стављен у рад због чега су Омбудсмани БиХ неколико пута поново тражили достављање информације о стању списка, те на крају добио одговор да је наведени предмет завршен доношењем пресуде. Дакле, из конкретног предмета може се закључити да је радни спор који је хитне природе уз укључивање Омбудсмана БиХ трајао пет година.

Примјер: У предмету²¹³ везаним за радни спор који се води пред Општинским судом у Лукавцу указано је да поступак траје већ три године и да није донесена судска одлука. Деветог августа 2021. године Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је изјашњење Општинског суда у Лукавцу²¹⁴: *“Тужилац је 14.*

²¹⁰ Број: 92 0 П 048486 17 П

²¹¹ Акт број: 12-50-2-1312-21/2021 од 11.10.2021. године

²¹² Предмет број: Ж-БЛ-08-367/20

²¹³ Ж-СА-05-736/21

²¹⁴ Акт, број: 126 0 РС 206647 19 РС од 05.08.2021. године

октобра 2019. године, путем пуномоћника, поднио тужбу против туженог... ради накнаде штете. Предметну тужбу суд је 12. новембра 2019. године доставио на одговор туженом, који је 11. децембра 2021. године доставио одговор на тужбу. Након пријема одговора на тужбу, суд је заказао припремно рочиште у овој правној ствари за 2. априла 2021. године, тако да ће тужбиоцу до краја текуће године бити омогућена судска заштита његових права из радноправног статуса. Напомињемо да је суд приликом заказивања рочишта дужан да се придржава планова рјешавања старих предмета, а те планове почетком сваке текуће године формира уз сагласност ВСТС-а.” Имајући у виду изјашење Општинског суда у Лукавцу, предмет је одлуком Омбудсмана БиХ затворен.

Слична ситуација је и везано за конфликтне разводе и повјеравање дјетета на старање иако се ови предмети према Породичном закону Федерације Босне и Херцеговине²¹⁵ сматрају хитним. Чињеница је да план рјешавања старих предмета и велог број предмета то не дозвољава. Омбудсмани указују да међупериод, док траје судски поступак најчешће карактерише неуређеност остваривања контакта дјетета с оба родитеља, што има дугорочан утицај на квалитет односа који се гради између дјетета и оба родитеља, при чему се занемарује најбољи интерес дјетета.

Знатан број жалби у Институцији омбудсмана у односу на правосуђе односи се на поступање у управним споровима што је посебно забрињавајуће зато што се ови спорови воде по одлукама управних органа или одлука донесених од стране установа које одлучују о правима грађана из области социјалне, здравствене или друге заштите. Та чињеница указује да је потребно отворити расправу како да се превазиђе новонастала ситуација. Посебно је тешка ситуација у Катноналном суду у Сарајеву, с обзиром на ширину надлежности за поступање, те ограничене капацитете Суда, што наводи на закључак да се код планирања ресурса у овом суду није водило реалним параметрима, као што су бројност популације и органа за које је надлежан овај суд, што захтијева предузимање хитних мјера од стране Високог судског и тужилачког савјета.

У одговорима које достављају Институцији омбудсмана судови указују да рјешавају по плану предмета, тако је у акту Кантоналног суда у Сарајеву²¹⁶ између осталог наведено: „Да је председник суда одобрио приоритетно рјешавање предмета. Међутим, како су у предметима управних спорова бројни предмети за која је законом прописан хитан поступак (предмети везани за разна социјална давања угроженим категоријама у стању социјалне потребе, остваривање права бораца и њихових породица, предмети везани за јавне приходе, предмети произашли из инспекцијских надзора у разним областима), затим обавезе које произилазе из Плана рјешавања старих предмета донесеног од Високог судског и тужилачког савјета, чињеницу да суд има око 3.000 неријешених предмета управних спорова који се узимају у рад редосљедом пријема у суд и сада се рјешавају предмети примљени у суд 2017. и 2018. године, присињени смо да и предмете којима је одобрено приоритетно поступање рјешавамо по редосљеду којим је то одобрење дато“²¹⁷. Поставља се питање када ће доћи на ред рјешавање наведеног предмета, као и да ли би

²¹⁵ Члан 272. став 3;

²¹⁶ Број 09 0 У 037559 20 од 12. 2. 2021. године;

²¹⁷ Ж-СА-08-898/20;

Омбудсмани издавањем препоруке за приоритетно рјешавање таквог предмета све друге грађане који се налазе у процесу рјешавања других питања за које је прописан хитни поступак довели у третман различитог поступања, због тога су Омбудсмани становишта да је веома важно осигурати расправу о модалитетима рјешавања проблема који је очито ескалирао. У том контексту, потребно је размотрити и дјеловање органа управе како би се утврдили стварни разлози због којих грађани траже судску заштиту у управним стварима, посебно имајући у виду праксу да се често у истим предметима укидају одлуке управних органа и предмети враћају првостепеном органу на поновни поступак по неколико пута.

Жалбе запримљене у Институцији омбудсмана често указују да су жалиоци: старија лица; лица са здравственим тешкоћама или у стању социјалне потребе, којим тражење судске заштите додатно отежава стање у којем се налазе. Органи у односу на које се покрећу управни спорови су: центри за социјални рад, ресорна министарства у области социјалне и здравствене заштите, фондови пензијско-инвалидског осигурања, Институт за медицинско вјештачење, општине и др.

Везано за управне спорове гдје су као одговорна страна означени Федерални завод за пензијско/мировинско и инвалидско осигурање и Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске, одлуке надлежног правног органа се поништавају и предмет враћа на поновни поступак²¹⁸.

Примјер: Тако је 29. октобра 2021. године, у предмету²¹⁹ запримљен одговор Кантоналног суда у Сарајеву²²⁰ у којем је између осталог наведено: „...обавјештавамо вас да је Кантонални суд у Сарајеву 28. априла 2021. године донио пресуду²²¹ у којој је поништио наведена рјешења туженог и првостепеног органа и предмет вратио на понован поступак првостепеном органу. Пресуда од 28. априла 2021. године постала је правоснажна 19. маја 2021. године, а предмет је архивиран 29. јуна 2021. године.“

Примјер: У предмету²²² у којем је као одговорна страна означен Федерални завод за пензијско/мировинско и инвалидско осигурање/Кантонална административна служба Тузла, подносиатељка жалбе указала је да више од 10 година не може да оствари своја права из пензијског и инвалидског осигурања. Подносиатељка жалбе је 2009. године покушала остварити своје право на инвалидску пензију, али је одбијена од стране Завода. С тим у вези, подносиатељка жалбе поднијела је тужбу Кантоналном суду у Тузли који је исту уважио и пресудом²²³, Рјешење Кантоналне административне службе Тузла²²⁴ поништио, а предмет вратио првостепеном органу на поновно рјешавање. Након пресуде, првостепени и другостепени орган су наставили с одуговлачењем поступка и оглушили су се на упутства суда као и на образложење које је дато, ради чега је Институција омбудсмана упутила Препоруку²²⁵ директору Кантоналне административне службе Тузла, Федералног завода за пензијско/мировинско и инвалидско осигурање да поступи по новом рјешењу од

²¹⁸ Ж-СА-08-898/20;

²¹⁹ Ж-СА-08-898/20;

²²⁰ Број 09 0 У 037559 20 У од 26. 10. 2021. године;

²²¹ Број 09 0 У 037559 20;

²²² Ж-БЛ-04-161/21;

²²³ Број 03 0 У 012071 14 У од 11. 3. 2015. године;

²²⁴ Број Ф33/2-1102103583 од 3. 2. 2014. године;

²²⁵ П-107/21 од 29. 4. 2021. године;

2. августа 2019. године. Одговорна страна је 5. јула 2021. године доставила је изјашњење²²⁶ из којег произилази да је у предмету странке одлучено рјешењем²²⁷ којим се подносиоци жалбе признаје право на сразмјерни дио инвалидске пензије.

Примјер: Слична одлука²²⁸ је донесена од стране Кантоналног суда²²⁹, с тим што у конкретном случају Кантонални суд није узео у приоритетно разматрање овај предмет. У свом одговору, Суд је указао: „...Узимајући у обзир претходно наведено, као и чињеницу да је наведени управни спор покренут 27. јануара 2017. године, (а у раду су предмети из 2015. и 2016. године), то вас обавјештавамо да се у конкретном случају не ради о приоритетном предмету, па ће се исти узети у рад према Плану рјешавања предмета, код овог суда...“ Дакле, судско одлучивање у правном спору о праву из пензијско-инвалидског осигурања трајало је дуже од три године, да би се одлука надлежног управног органа укинула и предмет вратио на поновно разматрање. У циљу осигурања остварења права жалитељке, у конкретном случају, Омбудсмани БиХ су 18. јуна 2020. године затражили од Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Мостар достављање информације да ли је поступљено по донесеној пресуди. У одговору²³⁰ Федерални завод за пензијско и инвалидско осигурање Мостар је навео: „...да је предмет именоване прослијеђен на Институт за оцјену радне способности у Сарајеву ради допуне налаза, оцјене и мишљења²³¹, а у складу с пресудом Кантоналног суда у Сарајеву...“ У циљу провјере жалбених навода, 23. јула 2020. године затражено је изјашњење Института за медицинско вјештачење здравственог стања на који није одговорено, те је 1. октобра 2020. године упућена ургенција. Како Институција омбудсмана у остављеном року није запримила изјашњење, 7. децембра 2020. године Институту за медицинско вјештачење здравственог стања Сарајево упућена је Препорука²³², да успостави сарадњу с Институцијом омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине онако како је прописано Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и достави изјашњење. Како Институт није поступио ни по препоруци Омбудсмана БиХ то је 18. марта 2021. године обавијештена Влада Федерације Босне и Херцеговине, као непосредни виши орган, о непоступању по препоруци Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине. Сходно наведеном, Омбудсмани Босне и Херцеговине констатују да Институт за медицинско вјештачење здравственог стања није реализовао препоруку, као и да није успоставио сарадњу с Институцијом Омбудсмана. Генерално, Омбудсмани БиХ већ дужи период имају проблем несарадње Института за медицинско вјештачење.

Пратећи ситуацију кроз дуже временско раздобље, Омбудсмани цијене забрињавајућом чињеницу на коју одређене жалбе указују: да општински и кантонални судови одуговлаче с рјешавањем предмета када се као тужена страна појављује неко јавно предузеће или орган власти, а брже се рјешавају предмети по тужбама јавних предузећа и органа власти. У циљу утврђивања стварног стања нужно је на нивоу Босне и Херцеговине сачинити свеобухватну

²²⁶ Акт број Ф36/2/1-45-3-99-5/21 од 30. 6. 2021. године;

²²⁷ Рјешење број 1820-1911/21-2 од 30. 6. 2021. године;

²²⁸ Број 09 0 У 027993 17 У од 6. 3. 2020. године;

²²⁹ Жалба у Институцији омбудсмана регистрована под бројем: Ж-СА-08-230/19;

²³⁰ Акт Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Мостар, број Ф312/2/1-35-2-31411-11/16 од 1. 7. 2020. године;

²³¹ Број ОРС-П-СА-2670/16 од 5. 8. 2016. године;

²³² Број П-227/20;

анализу и с њом упознати надлежне органе укључујући Високи судски и тужилачки савјет БиХ.

У пракси су присутне и друге неправилности које отежавају и успоравају грађане у приступу суду.

Примјер: У конкретном случају жалбени наводи се односе на праћење рада Кантоналног суда у Ливну, након што се Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине огласио стварно ненадлежним за поступање по захтјеву за изванредно преиспитивање судске одлуке, против Владе Кантона 10 и Агенције за државну службу Федерације БиХ и предмет вратио Кантоналном суду у Ливну, на рјешавање²³³. Наиме, због погрешно дате поуке о правном лијеку повријеђено је право жалиоца на суђење у разумном року, јер је од дана доношења рјешења Кантоналног суда у Ливну протекло више од двије године и четири мјесеца. Омбудсмани су 11. новембра 2021. године, покренули истражни поступак који је у току. Грађани се Институцији обраћају и због спорости поступања Уставног суда Босне и Херцеговине.

Примјер: Тако је у предмету²³⁴ жалилац указивао на повреду права на суђење у разумном року у предмету који се води пред Уставним судом Босне и Херцеговине, износећи становиште да епидемиолошка ситуација не спречава поступање Суда у конкретном предмету, као и доношење одлука у разумном року. Жалбом се наводи да је апелација Уставном суду Босне и Херцеговине поднесена због кршења права на живот, односно неспровођења адекватне истраге у предмету, сматрајући да је досадашња истрага очигледно имала за циљ заташкавање отмице и тешког убиства, као и због кршења забране нехуманог поступања према оштећеном, због кршења права на правично суђење, због кршења права на ефикасан правни лијек и због кршења права забране дискриминације по било којем основу. Жалилац истиче да се у конкретном предмету ради о основним људским правима загарантованим Уставом Босне и Херцеговине, те је Уставни суд Босне и Херцеговине дужан да та права штити и дјелује по хитном поступку у случајевима када дође до њиховог нарушавања. Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине је 7. априла 2021. године, 4. јуна 2021. године, те 21. јула 2021. године упутила дописе Уставном суду Босне и Херцеговине, тражећи изјашњење у вези са жалбеним наводима, информацију да ли је донесена одлука по наведеној жалби, у којој фази поступка се налази предметни случај, односно када се може очекивати доношење одлуке. Уставни суд Босне и Херцеговине је 27. јула 2021. године путем имејла обавијестио Омбудсмане Босне и Херцеговине следеће: „...Поступак по апелацији²³⁵ поднесеној од стране апеланта, је окончан доношењем Одлуке о допустивости и меритуму, на сједници Уставног суда одржаној 23. јуна 2021. године. Предметна одлука је доступна на службеној веб (web) страници Уставног суда Босне и Херцеговине www.ustavnisud.ba у секцији „Судска пракса“/“Претрага одлука“...“ Предмет је одлуком Омбудсмана БиХ окончан.

²³³ Предмет број Ж-ЛИ-08-199/21;

²³⁴ Ж-СА-08-364/21;

²³⁵ АП-1140/19;

6.2.3. Утицај пандемије КОВИД-19

Пандемија КОВИД-19 је имала знатан утицај на дјеловање правосудних органа, што је посебно изражено у случајевима насиља у породици, конфликтних развода и сл. Заказане расправе се одгађају због болести носилаца правосудних функција, али и странака у поступку и њихових заступника. Тако су Кантонални суд у Ливну те Општински суд Ливно с одјељењима у Томиславграду и Дрвару током 2020. године, радили у смањеном капацитету, а што је имало за посљедицу продужење рока за рјешавање предмета и у овој години.

6.3. Управа

У 2021. години у Одјељењу су регистроване 264 жалбе које се односе на управу што је смањење за 28 жалби или 9,59% у односу на претходну годину. Обраћање Институцији омбудсмана у односу на управу односе се на дужину поступка, „ћутање администрације“, вишеструко укидање одлука првостепеног органа од стране другостепеног органа или у управном спору и доношење у поновном поступку исте одлуке која је већ била предметом разматрања виших органа, неосигурањем примјене начела управног поступка, прије свега: законитости, ефикасности; оцјене доказа; заштита права и слобода грађана и заштита јавног интереса, приступа информацијама и заштите података, јавности; помоћ неукој странци и др. Несумњиво да постоји потреба осигурања системске обуке државних службеника, како би се превенирало кршење људских права у управном поступку. Посебно забрињава и даље присутна неспремност органа да поступају по препорукама Омбудсмана БиХ, као и да сарађују с Институцијом.

Примјер: У жалби²³⁶ везано за дужину поступка, жалилац указује да је Федерална управа за геодетске и имовинско-правне послове Сарајево, рјешавајући по његовој жалби на Рјешење Комисије за излагање података премјера некретнина за к.о. Добро, Града Ливна, донијела Рјешење²³⁷ којим се поништава рјешење првостепеног органа, те се предмет враћа на поновни поступак и одлучивање. Жалилац је изразио незадовољство радом одговорне стране, тј. дужином управног поступка, који нису поступили у законском року по упутствима другостепеног органа. Омбудсмани Босне и Херцеговине су покренули поступак истраживања, по којем се одговорна страна није изјаснила. Након упућене двије ургенције, 23. фебруара 2021. године одговорна страна је поступајући у поновном поступку, донијела Рјешење²³⁸.

Примјер: У жалби везано за „ћутање администрације“ гдје је као одговорна страна означен Републички секретаријат за расељена лица и миграције Републике Српске (у даљем тексту: Секретаријат), жалилац је навео да се 12. новембра 2020. године, обратио Секретаријату, тражећи да му се у својству корисника средстава намијењених за остваривање помоћи из Програма одрживог повратка, исплате новчана средства у износу од 8.000,00 конвертибилних марака (КМ), али на свој допис није добио одговор. Наконведеног

²³⁶ Ж-ЛИ-08-216/20 (В.И.);

²³⁷ Број 07-26-5-872/20 од 31. 7. 2020. године;

²³⁸ Број 05-30-1-81/19;

поступка истраге, Омбудсмани су издали Препоруку²³⁹ Републичком секретаријату за расељена лица и миграције Републике Српске, којом се налаже да предузме неопходне радње и мјере како би се учиниле доступним процедуре за одабир корисника средстава намијењених за потребе одрживог повратка на подручје Републике Српске, те да се исте објаве на веб (web) страници Секретаријата. Одговорна страна доставила је одговор по издатој препоруци и обавијестила Институцију да су процедуре за одабир корисника средстава намијењених за потребе одрживог повратка расељеним лицима, интерно расељеним лицима, повратницима и избјеглицама на подручју Републике Српске и повратницима у Федерацију Босне и Херцеговине учињене доступним објављивањем на веб (web) страници Секретаријата.

Највећи проблем представља непоступање по препорукама Омбудсмана БиХ јер се на тај начин шаље порука да се Институција као механизам за заштиту и промоцију људских права не уважава. Ово је посебан проблем уколико другостепени надлежни орган не доноси одлуке по жалбама због чега грађани трпе и нису у могућности да или остваре своје право или да затраже судску заштиту.

Примјер: Жалбено вијеће Владе Кантона 10 није одлучило по жалбама против рјешења начелника општине Босанско Грахово, којима су одбијени захтјеви: за исплату јубиларне награде, за исплату накнаде за случај смрти, те за исплату накнаде за привремено обављање послова²⁴⁰ и на обавијест начелника општине Босанско Грахово, која се односи на пријем у радни однос другог кандидата²⁴¹. Наконведеног поступка Омбудсмани су издали Препоруку број П-14/20 од 29. јануара 2021. године и Препоруку број П-15/20 од 29. јануара 2021. године којом се предсједнику Владе Кантона 10, препоручује да одмах предузме адекватне мјере и радње ради доношења одлука Жалбеног вијећа по жалбама жалилаца. Предсједник Владе није доставио одговор по издатим препорукама, ни по урганцији. Препоруке нису реализоване.

Примјер: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине је запримила жалбу жалитељке из Тузле изјављену на Град Тузла, Службу за инспекцијске послове, Службу цивилне заштите и **Службу за борачко–инвалидску заштиту, стамбене послове и интеграцију расељених лица**²⁴². У жалби се наводи да је петорочлана ромска породица настањена у Тузли у насељу Бадре, гдје је услед појаве клизишта дошло до оштећења њиховог стамбеног објекта, што угрожава сигурност и живот укућана. Т.С. је као ратном војном инвалиду стан додијељен од стране Владе Тузланског кантона, а лице је тешко болесно. Између осталог, преживио и два мождана удара, а здравствених проблема имају и супруга и кћерка. Омбудсмани су 17. децембра 2020. године упутили Препоруку Граду Тузла и Министарству за борачка питања Тузланског кантона: да у координираној сарадњи, у оквиру своје надлежности, покушају изнаћи могућност обезбјеђења одговарајућег, сигурног смјештаја за породицу Т.С. и М. из Тузле те да у року од двадесет (20) дана Омбудсмане Босне и Херцеговине обавијесте о начину испоштовања Препоруке²⁴³.

²³⁹ Препорука број П-224/21 од 13. 9. 2021. године;

²⁴⁰ Предмети број Ж-ЛИ-08-185/20, Ж-ЛИ-08-186/20 и Ж-ЛИ-08-187/20;

²⁴¹ Предмет број Ж-ЛИ-08-250/20;

²⁴² Ж-БР-05-46/20;

²⁴³ П-270/20 од 17. 12. 2020. године;

Омбудсмани Босне и Херцеговине су запримили акт Министарства за борачка питања Тузланског кантона²⁴⁴ и Града Тузла, секретара органа државне службе²⁴⁵ везано за реализацију препоруке из којих недвсмислено произилази да питање смјештаја за породицу Т.С. није ријешено, о чему је, сходно одредбама члана 32. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, обавијештена Влада Тузланског кантона, предсједник Владе и градоначелник Тузле.

Захтијевање од странке докумената који законом нису прописани.

Примјер: Жалилац се обратио Федералном заводу за пензијско и инвалидско осигурање са захтјевом за једнократну новчану помоћ због тешке болести члана уже породице (мајке), поднесен у складу с општим актима Завода. Поводом наведеног захтјева донесено је Рјешење којим се захтјев одбија²⁴⁶. Федерални завод наводи да новчана накнада у случају тешке болести ужег члана породице, припада под условом да живе у заједничком домаћинству, те се због тога тражи ЦИПС потврда за мајку. Како мајка жалиоца не живи заједно с њим, он није доставио тражену ЦИПС потврду, те му је захтјев за једнократну новчану помоћ одбијен. У међувремену се жалилац обратио и Агенцији за заштиту личних података и затражио мишљење у вези с достављањем ЦИПС пријаве. Агенција је донијела Рјешење²⁴⁷ којим се Федералном заводу за пензијско и инвалидско осигурање забрањује да од жалиоца захтјева потврде о пребивалиштву – ЦИПС. Дакле, Завод је захтијевао од подносиоца приговора предметне потврде о пребивалишту, иако таква обрада личних података није одређена одредбама релевантних прописа и није неопходна за доказивање његовог права из радног односа. Супротно је принципима правичности и законитости (Закон о раду, Колективни уговор за службенике органа управе и судске власти у ФБиХ, Грански колективни уговор за службенике органа управе и судске власти ФБиХ). Поступак у конкретном предмету је у току.

Позитивна је чињеница да у великом броју предмета, надлежни органи отклоне повреду већ у поступку истраживања које спроводи Институција или након упућивања препоруке. Наводимо неке од примјера који указују да надлежни органи поштују Институцију омбудсмана и поступају у складу са својим обавезама дефинисаним у Закону о омбудсману за људска права.

Примјер: У жалби²⁴⁸ жалитељка наводи да се у отвореном року пријавила на Јавни позив за додјелу новчаних средстава за реализацију захтјева у оквиру Модела руралног развоја – Капитална улагања и инвестиције²⁴⁹ од 4. јула 2012. године. Међутим, до дана подношења жалбе Институцији омбудсмана није добила никакву информацију од стране Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, о донесеној одлуци по поднесеном захтјеву. Након покретања истражног поступка, 11. децембра 2019. године, Министарство својим поднеском од 28. јануара 2021. године, обавјештава Омбудсмане да

²⁴⁴ Акт Министарства за борачка питања Тузланског кантона број 15/1-04-12099/21 од 4. 6. 2021. године;

²⁴⁵ Акт Града Тузла, секретара органа државне службе број 02/10-83-06-2021 од 29. 6. 2021. године;

²⁴⁶ Број УОФЗ-30-4-216-3/21 од 25. 6. 2021. године;

²⁴⁷ Број УП1 03-1-37-1-183-4/21 ДГЛ од 17. 11. 2021. године;

²⁴⁸ Предмет број Ж-ЛИ-08-355/19;

²⁴⁹ Број 01-49-1447/12 од 4. 7. 2012. године;

су рјешењем од 8. децембра 2020. године, жалитељки одобрена средства у износу од 14.382,00 КМ. По донесеном рјешењу је извршена уплата наведених средстава 4. јануара 2021. године. Жалитељка је потврдила тачност напријед наведенога. Предмет је затворен.

Примјер: У жалби поднесеној Институцији омбудсмана²⁵⁰ указује се да Одсјек за питања евиденција из области војне обавезе Томиславград, није донио одлуку по поднесеном захтјеву, односно издао Увјерење о вршењу командних дужности у јединицама ХВО, а након што је Федерално министарство за питања бораца својим рјешењем од 23. маја 2019. године, поништило првостепено рјешење и предмет вратило на поновно рјешавање. Након покретања истражног поступка од стране Институције наведени Одсјек својим поднеском од 8. јануара 2021. године, обавјештава Омбудсмана да је 28. децембра 2020. године, донесено рјешење којим је удовољено захтјеву жалиоца.

Примјер: Омбудсмани су разматрали жалбу²⁵¹, која се односи на непоступање Одбора државне службе за жалбе Федерације Босне и Херцеговине, односно неодлучивање по изјављеној жалби на рјешење Општинског суда у Градачцу број 028-0-Су-20-000 209 од 24. марта 2020. године. Током истраге, запримљен је одговор одговорног органа²⁵² који указује да је након интервенције Институције омбудсмана одмах одлучено по изјављеној жалби.

Примјер: Жалилац у својим наводима²⁵³ истиче да се 9. октобра 2020. године обратио са захтјевом за издавање потврде о временском периоду у којем је био затворен у просторијама Министарства унутрашњих послова Кантона 10 у Ливно, од стране ХВО-а у току 1993 године. До дана обраћања Омбудсманима за људска права Босне и Херцеговине, није добио никакво изјашњење. Поводом покренутог поступка истраживања, одговорна страна је 18. марта 2021. године доставила Изјашњење²⁵⁴, у којем се наводи:

„Именовани се обратио Министарству унутрашњих послова Кантона 10 на наведени датум да му се у складу са Законом о управном поступку изда увјерење односно потврда у којем временском периоду је био затворен од стране ХВО-а односно ПУ Ливно. У складу са чланом 169. Закона о управном поступку Ф БиХ (Службене новине Ф БиХ; бр. 2/98,48/99), органи су дужни издавати увјерења, односно друге исправе (цертификате, потврде и др.) о чињеницама о којима воде службену евиденцију. Под службеном евиденцијом подразумијевају се евиденције које су установљене законом и другим прописом, или општим актом институције која има јавна овлаштења, односно друга правна лица и институције. Министарство унутрашњих послова у својим службеним евиденцијама нема податак да је именовани грађанин био затворен од стране припадника ПУ Ливно. Министарство унутрашњих послова не може издавати увјерења у име других тијела и институција, а првенствено војних формација у то вријеме (ХВО).“

²⁵⁰ Предмет број Ж-ЛИ-08-329/20;

²⁵¹ Предмет број Ж-БР-05-216/21;

²⁵² Број 01-30-293/1/21 од 5. 11. 2021. године;

²⁵³ Ж-ЛИ-08-66/21;

²⁵⁴ Број 02-01-45-5223/2021;

Будући да Министарство унутрашњих послова Кантона 10 није поступио по Захтјеву жалиоца у складу с одредбама члана 65. Закона о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине, и није донијело закључак с поуком о правном лијеку, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су 20. маја 2021. године донијели Препоруку²⁵⁵ којом се тражи да одговорна страна, одмах поступи по захтјеву жалиоца од 9. октобра 2020. године у складу с одредбама Закону о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине, те да у року од петнаест (15) дана од дана пријема обавијести Омбудсмане БиХ о извршењу ове препоруке. Будући да се одговорна страна није изјаснила у остављеном року о издатој препоруци, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине 16. јуна 2021. године су упутили предсједнику Владе Кантона 10 Обавијест о неизвршавању препоруке.

Министарство унутрашњих послова Кантона 10 је, 18. јуна 2021. године, доставило Изјашњење²⁵⁶ којим обавјештава Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине, да су испоштовали Препоруку од 20. маја 2021. године тако што су поступили по захтјеву жалиоца у складу с одредбама Закона о управном поступку, те издали Увјерење бр. 02-01-45-9788-1/21, које је достављено уз изјашњење.

Омбудсмани примјећују да и процес јавних набавки има утицај на ефикасност поступања управе.

Примјер: У жалби²⁵⁷ подносилац указује да је обнова његове куће планирана кроз имплементацију потпројекта БиХ2, Регионалног стамбеног програма. Уговор о реконструкцији стамбене јединице склопио је 27. септембра 2017. године. До данас није извршена реконструкција куће. Федерално министарство расељених лица и избјеглица својим поднеском од 16. септембра 2021. године, обавјештава Омбудсмане да је то Министарство као имплементатор Регионалног стамбеног програма – РСП, покренуло поступак јавне набавке за избор извођача радова на реконструкцији/изградњи девет стамбених јединица у општини Гламоч, међу којима се налази и објект жалиоца. Наведени поступак јавне набавке окончан је доношењем Одлуке о поништењу поступка јавне набавке²⁵⁸, зато што је цијена једине достављене/прихватљиве понуде била изнад процијењене вриједности радова за предметну набавку, те је уговорни орган поступио у складу с одредбом чл. 69. ст. (2) тачка е) Закона о јавним набавкама (Службени гласник БиХ, број 39/14). Министарство наглашава, да је уговорни орган у фази поновног покретања поступка јавне набавке за избор извођача радова, те да ће се након потписивања уговора за јавну набавку приступити увођењу извођача радова у посао, о чему ће жалилац бити благовремено обавијештен. Жалилац је упознат с достављеним изјашњењем. Предмет је активан.

Одређене слабости у спровођењу управног поступка одражавају се и на управљање јавним ресурсима.

²⁵⁵ Број П-122/21;

²⁵⁶ Број 02-01-45-9788-2/21;

²⁵⁷ Предмет број Ж-ЛИ-08-96/21;

²⁵⁸ Број 04-36-1-134-9871/13 од 29. 7. 2021. године;

Примјер: У запримљеној жалби жалбени наводи се односе на праћење рада Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, у предмету провјере процедуре додјеле ловишта у Кантону 10²⁵⁹. Након покретања истражног поступка министар наведеног Министарства својим поднеском од 4. новембра 2021. године, обавјештава Омбудсмане, сљедеће: *...“Имајући у виду да су ловишта дата на привремено кориштење супротно одредбама чл. 36. и 43. Закона о ловству, Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства је затражило да Влада Кантона 10 и Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Кантона 10 пониште, односно ставе ван снаге Закључак Владе Кантона 10 број 01-02-73-1/21 од 15. априла 2021. године, као и одлуке о додјели ловишта на привремено кориштење, те раскину уговоре о привременом кориштењу ловишта“.* У прилогу наведеног одговора достављен је акт²⁶⁰ упућен Влади Кантона 10 и Министарству пољопривреде, водопривреде и шумарства Кантона 10, у којем је наведено, да је „о предузетим активностима потребно обавијестити ово министарство у року од 15 дана од дана пријема овог акта.“ Жалилац је обавијештен о достављеном изјашњењу, предмет затворен.

Грађани се сусрећу и с проблемима поступања инспекцијских органа.

Примјер: У жалби²⁶¹ грађанин указује на дугогодишњи проблем с којим се сусрећу станари зграде у вези с држањем паса луталица у стану и да се дуги низ година станари обраћају надлежним органима тражећи помоћ у рјешавању проблема. Наконведеног поступка истраживања, Омбудсмани БиХ су 26. октобра 2021. године упутили Препоруку²⁶² директору Кантоналне управе за инспекцијске послове Кантона Сарајево, начелнику општине Центар, директору ЈУ Кантонални центар за социјални рад, градоначелници Сарајева, министру Министарства просторног уређења, грађења и заштите околине, те полицијском комесару да по пријему Препоруке, контролом података, евиденција и у складу с прописним процедурама и заједничком координацијом осигурају механизам и проведу активности у циљу изналагања начина за рјешавање дугогодишњег проблема с којим се сусрећу станари Улице Марија Микулића, а у вези с држањем већег броја кућних љубимаца, што може довести до нарушавања живота и здравља људи, као и добробити животиња. Препорука је 16. новембра 2021. године прослијеђена органима.

6.4. Жалбе у односу на тужилаштво

Број жалби грађана гдје је као одговорни орган наведено тужилаштво је у сталном порасту и у 2021. години регистроване су 73 жалбе што је повећање за 10,61% у односу на 2020. годину (66 жалби). Највећи број жалби запримљен је у односу на сљедећа тужилаштва: Окружно јавно тужилаштво Бања Лука – 29 предмета, Кантонално тужилаштво Кантона Сарајево – 13 предмета, Кантонално тужилаштво Тузланског кантона – 10 предмета, Кантонално тужилаштво Унско-санског кантона – 7 предмета, Кантонално тужилаштво Зеничко-добојског кантона – 6 предмета.

²⁵⁹ Предмет број Ж-ЛИ-08-247/21;

²⁶⁰ Број 08-1-22/8-2023/21 М.Б. од 1. 11. 2021. године;

²⁶¹ Предмет број Ж-СА-08-673/21;

²⁶² Број П- 265/21;

Најчешћи разлози обраћања су дужина трајања поступка, недовољна информираност о току поступка, наступања застаре за вођење поступка, гдје често одлуке не садрже детаљно образложење из којег је видљиво како је дошло до застаре, те доношење одлуке о неспровођењу истраге која не садржи детаљно образложење.

Примјер: Институција омбудсмана поступала је у предмету²⁶³ у којем је подносилац жалбе указао на непоступање Кантоналног тужилаштва Унско-санског кантона по кривичној пријави која је поднесена 30. априла 2019. године и поводом које је формиран предмет²⁶⁴. Надлежно тужилаштво неоправдано дуго не поступа по пријави подносиоца, што је резултовало тиме да до дана обраћања подносиоца жалбе Институцији омбудсмана није донесена коначна тужилачка одлука. Уважавајући наведено, а у складу с мандатом и надлежностима Институције омбудсмана, надлежно Тужилаштво позвано је да достави све важне информације које се тичу овог предмета, посебно у којој фази је поступак тренутно, имајући у виду протек времена од подношења предметне пријаве. Из достављеног одговора²⁶⁵ произилази да пријављено дјело није кривично дјело, због чега је донесена Наредба о спровођењу истраге, а о чему је подносилац пријаве, односно, подносилац жалбе у конкретном случају обавијештен.

Примјер: Жалба²⁶⁶ регистрована у Институцији омбудсмана указује да је Кантонално тужилаштво Кантона 10 одлучило да не спроводи истрагу по пријави жалитељке због насиља у породици, која се обратила Институцији ради заштите права на доношење одлуке у разумном року. Након покретања поступка истраживања од стране Институције омбудсмана Кантонално тужилаштво у Ливну је 13. јануара 2021. године, донијело Наредбу²⁶⁷ да се истрага неће проводити. Идентична ситуација је и по поднесеној жалби²⁶⁸ везаној за поступање Кантоналног тужилаштва Ливно, због кривичног дјела злоупотребе положаја и овлаштења, те несавјесног рада у служби. Након покретања поступка истраживања од стране Институције Кантонално тужилаштво у Ливну је 13. септембра 2021. године, обавијестило Институцију омбудсмана да је 7. септембра 2021. године, донијело Наредбу о спровођењу истраге²⁶⁹.

Све већи број жалилаца није задовољан радом тужилаштва, сумњају у професионално проведену истрагу и објективност донесених одлука. Због тога подносе притужбе главном тужиоцу, које у правилу буду одбијено. Ова чињеница указује на потребу једне свеобухватне анализе поступања по притужбама странака на тужилачку одлуку и колико је то ефикасан механизам, јер у том случају странка нема осигуран приступ суду.

Примјер: Омбудсмани Босне и Херцеговине поступали су по жалби²⁷⁰ у којој је као одговорна страна означено Окружно јавно Тужилаштво у Добоју. Подносилац жалбе истиче

²⁶³ Предмет Ж-БЛ-01-91/21;

²⁶⁴ Бр. Т01 0 КТА 0033342 19;

²⁶⁵ Т01 0 КТА 0033342 19 од 18. 2. 2021. године;

²⁶⁶ Предмет број Ж-ЛИ-08-345/20;

²⁶⁷ Т10 0 КТАК 0009337 20 од 13. 1. 2021. године;

²⁶⁸ Предмет број Ж-ЛИ-08-138/21;

²⁶⁹ Т10 0 КТАК 0009524 21 од 7. 9. 2021. године;

²⁷⁰ Предмет број Ж-БЛ-08-266/21;

да је у периоду од 2012. године, Окружном јавном тужилаштву у Добоју поднио кривичне пријаве против више лица, а у вези с наводним неправилностима у пословању правног лица Жељезнице Републике Српске. Даље, подносилац жалбе није задовољан дужином трајања истраге по поднесеним кривичним пријавама, те тврди да Окружно јавно Тужилаштво у Добоју још увијек није донијело одлуку по већини предмета. У току истражног поступка, 9. априла 2021. године, Омбудсмани су упутили акт Тужилаштву, те од истог затражили информације о предметним кривичним пријавама, као и информације о фази у којој се налази поступак по истим. Окружно јавно тужилаштво у Добоју доставило је тражене информације, те таксативно набројало предмете који се воде по кривичним пријавама подносилаца жалбе. Подносилац жалбе, 7. јуна 2021. године, обавијестио је Омбудсман Босне и Херцеговине, да се обратио и предсједнику Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине, тражећи предузимање конкретних радњи, а у вези с поступањем Окружног јавног тужилаштва у Добоју по предметним кривичним пријавама. Подносилац жалбе, 10. септембра 2021. године, доставио је Институцији омбудсмана копију акта Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине, а којим је обавијештен о наведеним предметима. Анализом достављене документације, посебно се истиче Наредба о неспровођењу истраге против одговорног лица у Жељезницама Републике Српске. Будући да је одговорна страна донијела одлуку по предметном питању, што је иницијално и представљало разлог обраћања подносиоца жалбе Институцији омбудсмана, окончан је поступак истраге. Такође, Институција омбудсмана доставила је информације подносиоцу жалбе о предметним кривичним пријавама. Осим тога, узевши у обзир чињеницу да је поменуто правно питање било и предмет одлучивања Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине, Омбудсман нема мандат да преиспитује одлуке савјета.

Најдрастичнији проблем је дужина поступка.

Примјер: Институција омбудсмана запримила је 2. 12. 2018. године жалбу²⁷¹ гдје се жалбени наводи односе на непоступање Кантоналног тужилаштва Тузланског кантона а везано за пријаву од 2017. године који је евидентиран под бројем КТ 73720/18. Омбудсмани су у предметном случају издали Препоруку²⁷² којом је препоручено Кантоналном тужилаштву Тузланског кантона: „*да у складу с позитивним законским прописима предузме радње у циљу доношења тужилачке одлуке у предмету*“²⁷³. Одговори Кантоналног тужилаштва Тузланског кантона²⁷⁴ запримљени у Институцији омбудсмана указује да препорука није реализована. О непоступању по препоруци Омбудсмани Босне и Херцеговине су 29. октобра 2021. године обавијестили главног тужиоца Кантоналног тужилаштва Тузланског кантона.

Примјетан је и проблем доношења наредбе о неспровођењу истраге у случају насиља у породици. Везано за ово питање Омбудсмани желе указати на становиште Европског

²⁷¹ Предмет број Ж-БР-08-268/19;

²⁷² Препорука број П-71/21 од 26. 02. 2021. године;

²⁷³ Број Т03 0 КТ 0073720 18;

²⁷⁴ Одговор број Т03 0 КТ 0073720 18 од 1. 4. 2021. године и одговор број Т03 0 КТ 0073720 18 од 28. 9. 2021. године;

комитета за елиминацију дискриминације жена²⁷⁵ да држава треба да јача имплементацију и праћење националних закона о насиљу у породици, *“дјелујући с дужном пажњом како би спријечила и одговорила на такво насиље над женама и адекватно предвиђајући санкције за неуспјех у томе”*.

Примјер: Током 2018. и 2019. године Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за примила је жалбе жалитељки из Тузле изјављене на Кантонално тужилаштво Тузланског кантона, због непоступања по њиховим кривичним пријавама због насиља у породици²⁷⁶. На захтјев Омбудсмана Босне и Херцеговине да се изјасни о радњама предузетим по овим кривичним пријавама, Тужилаштво је упућивало одговоре да предузима радње из оквира своје надлежности, понављајући реченицу: *„информишемо Вас да је истрага у току“*, без достављања конкретних одговора које радње су предузете, не узимајућу у обзир да су кривичне пријаве поднесене због насиља у породици.

Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, наконведеног поступка по жалбама оцијенили су их основаним и Кантоналном тужилаштвом Тузланског кантона 23. децембра 2019. године упутили Препоруку²⁷⁷ *„да, без одлагања, предузму ефективне мјере и радње ради окончања наведених истрага и доношења тужилачке одлуке у предметној ствари, уважавајући налаз и мишљење Омбудсмана Босне и Херцеговине, те да у року од 60 дана од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим мјерама и роковима за реализацију препоруке.“* Омбудсмани Босне и Херцеговине пратили су начин реализације ове препоруке, више пута се обратили Кантоналном тужилаштву Тузланског кантона захтјевом за доставу релевантних информација, након чега је запримљена Обавијест²⁷⁸ о подизању оптужнице. Омбудсмани Босне и Херцеговине скрећу пажњу да се оваквим поступањем потврђује забрињавајућа чињеница, односно разлог, због којег жене жртве насиља губе повјерење у институције система, што с једне стране резултира акумулирањем страха код жена жртава насиља и непријављивањем случајева насиља а с друге стране поставља питање ефикасности и благовременог дјеловања институционалних механизма.

Спорост у поступању тужилаштва за посљедицу може да има и онемогућавање или ограничавање уживања других права грађанина.

Примјер: Омбудсмани су разматрали жалбу²⁷⁹ због неразумне дужине трајања поступка који се води пред Кантоналним тужилаштвом Кантона Сарајево. Битно је истаћи, да подносиатељка жалбе готово пет година није у могућности да оствари право на старосну пензију и право на здравствену заштиту, због недоношења коначне тужилачке одлуке у предмету²⁸⁰. Наконведеног истражног поступка, Омбудсмани БиХ су упутили препоруку²⁸¹ главној тужитељки Кантона Сарајево, да без одлагања предузме ефикасне

²⁷⁵ Предмети Yaxide Goekse (покојна) против Аустрије, саопштење бр. 5/2005 и Fatma Yildirim (покојна) против Аустрије, комуникација бр. 6/2005;

²⁷⁶ Ж-БР-05-2/19, жалба од 9. 1. 2018. године, Ж-БР-08-156/19 жалба од 24. 7. 2019. године;

²⁷⁷ Препорука П-297/19 од 23. 12. 2019. године;

²⁷⁸ Број Т03 0 КТ 0078679 20 од 28. 5. 2021. године;

²⁷⁹ Предмет, број Ж-СА-08-1075 /20;

²⁸⁰ Т09 0 КТ 0111668 20 4;

²⁸¹ Препорука број 27/21 од 28. 1. 2021. године;

мјере и радње ради окончања наведених исрага и доношења коначне тужилачке одлуке. Надлежно тужилаштво није поступило по наведеној препоруци и поред више ургенција које је Институција омбудсмана упутила у циљу реализације наведене препоруке. О непоступању по препоруци Омбудсмана БиХ обавијештен је Високи судски и тужилачки савјет БиХ.

Примјер: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је 19. априла 2021. године жалбу удружења грађана „Пут Правде“ Бања Лука и групе грађана (у даљем тексту: жалиоци), којом указују на недостатке у раду Окружног јавног тужилаштва Бања Лука, односно тужиоца, ради неспровођења адекватне истраге, спречавања доказивања и прикривања главних одговорних у предмету организованог убиства бањолучког студента Давида Драгичевића. Као одговорна страна означено је Окружно јавно тужилаштво Бања Лука²⁸². У току поступка истраживања, Институција је 29. маја 2021. године запримила акт²⁸³ Окружног јавног тужилаштва Бања Лука којим је, између осталог наведено: *„...Што се тиче изузимања предмета од тужиоца Далибора Вреће (убиство бањолучког студента Давида Драгичевића), а како је то напријед већ речено, предмет је преузело Тужилаштво БиХ у своју надлежност, па је због тога овај захтјев (навод жалбе) да се предмет да другом тужиоцу у рад, беспредметан...“*

Такође, 29. јуна 2021. године Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине доставио је Институцији Изјашњење²⁸⁴ којим је наведено сљедеће: *„...С тим у вези, обавјештавамо вас да је УДТ 26. маја 2021. године, запримио притужбу, а која се односи на поступање Врећа Далибора, тужиоца Окружног јавног тужилаштва у Бања Луци ... те основном наведеног УДТ је формирао предмет ... , против Врећа Далибора, тужиоца Окружног јавног тужилаштва у Бањој Луци. У складу са чланом 66. став 1. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине (Службени гласник БиХ, број 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) УДТ ће покренути поступак испитивања навода о повреди дужности носиоца правосудне функције, те након окончања истраге утврдити да ли постоји довољно доказа о учињеном дисциплинском прекршају из члана 57. Закона о ВСТС БиХ...“*

Предмет је одлуком Омбудсмана БиХ затворен имајући у виду да из предметне документације произилази да се предмет убиства Давида Драгичевића тренутно налази пред Тужилашвом Босне и Херцеговине, те да је комплетан спис предмета предат овом Тужилашву на поступање. Такође, из дописа адвоката Ифета Ферагета, пуномоћника породице Драгичевић, проистиче да је, због одређених активности које је тужилац Врећо предузео након што је предмет убиства Давида Драгичевића изузет од стране Тужилаштва Босне и Херцеговине, поднио кривичну пријаву Тужилашству Босне и Херцеговине, те ће ово Тужилаштво разматрати и кривичну одговорност тужиоца Вреће. Недовољна информисаност о току поступка је такође разлог зашто се грађани обраћају Омбудсманима БиХ.

²⁸² Предмети су регистровани под бројевима Ж-СА-08-456/21, Ж-СА-08-455/22, Ж-СА-08-454/21, Ж-СА-08-453/21, Ж-СА-08-452/21, Ж-СА-08-451/21, Ж-СА-08-450/21, Ж-СА-08-449/21, Ж-СА-08-448/21, Ж-СА-08-447/21, Ж-СА-08-446/21, Ж-СА-08-445/21, Ж-СА-08-444/21, Ж-СА-08-443/21, Ж-СА-08-427/21;

²⁸³ Број А-378/21 од 18. 5. 2021. године;

²⁸⁴ Број УДТ ДИ 011256 21 од 28. 6. 2021. године;

Примјер: Тако у предмету²⁸⁵ гдје је као одговорна страна Окружно јавно тужилаштво у Источном Сарајеву (у даљем тексту: Окружно тужилаштво), подносилац жалбе истиче да је 17. септембра 2020. године, путем пуномоћника и у својству оштећеног поднио кривичну пријаву против више лица, а у вези са члановима 222-223. Закона о кривичном поступку Републике Српске. Такође, подносилац жалбе напомиње да до момента обраћања Омбудсману Босне и Херцеговине нема даљих сазнања о развоју поменутог предмета, иако се како тврди „*усмено обраћао Тужилаштву*“. У изјашњењу Окружног тужилаштва истиче се да је предметна оптужница потврђена 12. јануара 2021. године од стране Основног суда у Власеници, те је наведен и број под којим је предмет регистрован.

6.5. Правобранилаштво

Примјер: Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине запримили су жалбу²⁸⁶ у којој је указано на непоступање општинског правобраниоца у Лукавцу. У жалби је наведено да је надлежни комунални инспектор извршио инспекцијски надзор и утврдио да постоји узурпација јавног пута и затражена је интервенција Службе за геодетске и имовинско-правне послове општине Лукавац, те је у више наврата тражено од стране одговорних лица да изврше поврат дијела јавне површине и дат је рок од 30 дана. С обзиром да то није учињено, надлежни инспектор прослиједио је предмет код општинског правобраниоца. Међутим, према наводима подносиоца жалбе предмет није узет у рад, нити је покренут поступак пред надлежним судом дужи временски период. Институција омбудсмана је у више²⁸⁷ наврата упућивала акте Општинском правобранилаштву које је у завршници доставило одговор²⁸⁸ из којег је евидентно да је поднесена тужба надлежном суду у Лукавцу, те је предмет пред Институцијом омбудсмана окончан.

²⁸⁵ Предмет, број Ж-БЛ-08-188/21;

²⁸⁶ Ж-СА-08-320/21;

²⁸⁷ Дана 23. 3. 2021. године и 10. 5. 2021. године;

²⁸⁸ Број П-11/21 од 12. 5. 2021. године;

VII. ЕКОНОМСКА, СОЦИЈАЛНА И КУЛТУРНА ПРАВА

7.1. Увод

Одјељење за економска, социјална и културна права за примио је 768 жалби.

Запримљене жалбе односиле су се на повреде права из радног односа 261, жалбе које су се односиле на пензију 158, комуналне услуге 135, социјалну заштиту 68, здравство 79, образовање 51, екологију и заштиту околине 11, те јавне приходе 4.

У многим случајевима, по изјављеним жалбама, подносиоци/тељке жалбе су након интервенције Омбудсмана остварили заштиту својих права, или су надлежни органи доносили одговарајућу одлуку по поднесеним захтјевима.

Евидентирани су случајеви у којима надлежни органи нису достављали одговоре по захтјевима Омбудсмана, чиме су игнорисали законску обвезу сарадње с Институцијом омбудсмана. Након издавања препорука сарадња је успостављена.

У овој години, као и у претходној, обиљеженом пандемијом, није остварен напредак када је у питању запошљавање, што произилази из запримљених жалби. Напротив, велики број грађана тражи помоћ од Институције, јер су добили отказ о раду, или су незапослени и не могу наћи посао, немају адекватна примања за живот своје породице и др.

Повреда	Број предмета
Радни односи	261
Пензије	158
Комуналне услуге	135
Здравство	79
Социјална заштита	68
Образовање	51
Екологија и заштита околине	11
Јавни приходи	4

7.2 Радни односи

У извјештајној години запримљена је 261 жалба која се односила на повреду права из радних односа, од тога издато је 28 препорука.

Поступајући по жалбама подносилаца, Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је знатан број жалби које се односе на кршења права из радног односа. То су углавном жалбе у којима се указује на неправилности у вези с provedбом конкурсних процедура, проблеме у вези с нередовиним уплаћивањем доприноса за пензијско и здравствено осигурање, незаконито отказивања уговора о раду, незаконитости у регулисању права ради отказа уговора о раду (отпремнина, накнада за неискоришћени годишњи одмор), немогућност напредовања у радној организацији итд.

Право на рад сматра се једним од основних људских права које гарантује Општа декларација о правима човјека²⁸⁹, Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима²⁹⁰, Устав Босне и Херцеговине, Устав Републике Српске²⁹¹, Устав Федерације Босне и Херцеговине²⁹², Статут Брчко дистрикта БиХ²⁹³, те одговарајући закони о раду на нивоу Босне и Херцеговине и ентитета. Право на рад је једнако за све и подразумијева обавезу надлежних тијела/органа да грађанима омогуће остваривање овог права, тј. једнак приступ раду и под једнаким условима. Такође, важно је напоменути да правна формулација „права на рад“ не подразумијева и гаранцију на остваривање овог права.

Цијенећи комплексну политичку ситуацију у којој се тренутно налази Босна и Херцеговина, а узевши у обзир глобалну пандемију КОВИД-19 и њене рефлексије, посебно у здравственој и економској области, право на рад у овом моменту је у великој мјери угрожено и највеће посљедице осјете становници Босне и Херцеговине у свакодневном животу - када је присутан константан раст цијена намирница и трошкова живота, док плате остају исте.

Према подацима Агенције за рад и запошљавање Босне и Херцеговине, на дан 30. септембра 2021. године у Босни и Херцеговини је било 384.209 лица на евиденцијама завода и служби запошљавања у Босни и Херцеговини. У односу на претходни мјесец број незапослених лица је мањи за 8.342 лица, или 2,13%. Од укупног броја лица која траже запослење, 220.949 или 57,51% су жене. У односу на исто раздобље прошле године незапосленост у БиХ је мања за 33.750 лица, или 8,08%. У односу на почетак пандемије КОВИД-19, незапосленост се смањила за 18.679 лица или 4,64%²⁹⁴.

Као посебно битна питања којима се бавило Одјелење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права, може се истаћи запошљавање у државној служби Федерације Босне и Херцеговине, а у вези са законским регулисањем пријема државних службеника. Надаље, ту је проблем немогућности улагања жалбе Одбору државне службе за жалбе Федерације Босне и Херцеговине уколико је процедура пријема проведена по Закону о државној служби у Кантону Сарајево²⁹⁵. Третиран је и већи број жалби који се односио на Уредбу о јединственим критеријумима и правилима за запошљавање бораца и чланова њихових породица у институцијама у Кантону Сарајево, Граду Сарајеву и општинама у Кантону Сарајево²⁹⁶. Доношењем препорука у конкретним предметима Институција омбудсмана је покушала систематски ријешити проблеме у вези са запошљавањем тако да поступци запошљавању буду ефикаснији и транспарентнији. Примјери предмета у којима су донесене препоруке које се односе на указане области су описани у доњем дијелу текста.

²⁸⁹ Члан 23;

²⁹⁰ Члан 6;

²⁹¹ Члан 39;

²⁹² Члан 2. (1) л);

²⁹³ Члан 13;

²⁹⁴ <http://www.arz.gov.ba/statistika/mjesečni/default.aspx?id=6091&langTag=bs-BA;>

²⁹⁵ Службене новине Кантона Сарајево, бр. 31/16 и 45/19;

²⁹⁶ Службене новине Кантона Сарајево, бр. 37/20;

Такође, Омбудсмани БиХ су примијетили да се број запримљених жалби повећава у ситуацијама када у јавним предузећима долази до смјене, односно именованја руководства, након чега неријетко долази до промјена и доношења нових интерних аката о систематизацији радних мјеста у јавним предузећима, а што је узрок већег пријема жалби²⁹⁷.

Као врло важно питање у вези са запошљавањем државних службеника, битно је истаћи предмет²⁹⁸ који се односио на конкурсну процедуру, односно запошљавање државних службеника у тијелима државне службе у Федерацији Босне и Херцеговине гдје према важећем законодавству, руководилац има дискреционо право да с листе успјешних кандидата, бира било ког, независно о броју остварених бодова, а након провођења конкурсне процедуре посредством Агенције за државну службу Федерације Босне и Херцеговине. Због тога су Омбудсмани Парламенту Федерације Босне и Херцеговине и Влади Федерације Босне и Херцеговине упутили Препоруку²⁹⁹ за измјену Закона о државној служби ФБиХ³⁰⁰, односно измјену члана 31. став 1. Закона о државној служби ФБиХ који гласи: „Државног службеника поставља руководилац органа државне службе, уз претходно прибављено мишљење Агенција с листе успјешних кандидата који су прошли јавни конкурс“ тако да исти гласи: „Руководилац органа државне службе уз претходно прибављено мишљење Агенције, поставља најуспјешнијег кандидата с листе успјешних кандидата“. Актом Владе Федерације Босне и Херцеговине³⁰¹, Омбудсмани Босне и Херцеговини су информисани да је покренута процедура на изради Закона о јавним службеницима Федерације Босне и Херцеговине, у којој је федерални министар правде рјешењем³⁰², формирао радну групу за израду Закона о јавним службеницима Федерације Босне и Херцеговине, у оквиру којег ће бити ријешено и питање државних службеника и намјештеника у органима државне службе Федерације Босне и Херцеговине. Приликом израде овог закона имаће се у виду његово усклађивање с важећим прописима, реализацији пресуда Уставног суда БиХ, као и иницијативе релевантних институција и других субјеката, који се односи на ову област, укључујући и иницијативу Институције омбудсмана Босне и Херцеговине.

Примјер: Институција омбудсмана је запримила жалбу³⁰³ у којој су се првобитни жалбени наводи односили на наводне неправилности у конкурсној процедури по Јавном огласу за попуно радног мјеста државног службеника у Градској управи Сарајева. У току истражног поступка Институција омбудсмана је у више наврата тражила изјашњење од Агенције за државну службу за жалбе Федерације Босне и Херцеговине, Градске управе Сарајева, Министарства правде и управе Кантона Сарајево, Управног инспектората који су достављали своја изјашњења. У току кокурсне процедуре, жалитељка је изјавила жалбу против информације о постављењу државног службеника Агенције за државну службу Федерације Босне и Херцеговине³⁰⁴. Одбор државне службе за жалбе Федерације Босне и

²⁹⁷ Ж-СА-04-726/21 – жалба групе државних службеника из Градске управе Сарајева;

²⁹⁸ Ж-СА-04-1107/20;

²⁹⁹ П-43/21 од 23. 2. 2021. године;

³⁰⁰ Службене новине ФБиХ, бр. 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06, 04/12, 99/15 и 9/17;

³⁰¹ В. број 727/2021 од 22. 4. 2021. године;

³⁰² Број 02-34-3-385/2017 од 15. 5. 2017. године;

³⁰³ Ж-СА-04-958/20;

³⁰⁴ Од 2. 12. 2020. године;

Херцеговине је донио рјешење³⁰⁵ којим је поменуто жалбу одбацио као недопуштено зато што, на поменуто, жалбу може уложити само кандидат који се рјешењем поставља. Након окончања поступка пред Институцијом омбудсмана донесена је Препорука³⁰⁶ која је упућена Влади Кантона Сарајево, а ради омогућавања права жалбе за кандидате који нису задовољни исходом конкурсне процедуре. У препоруци је, између осталог, указано да се *размотри могућност јаснијег дефинисања Закона о државној служби, као и подзаконских прописа, тако да се право жалбе, као основно право загарантовано Еуропском конвенцијом о људским правима и основним слободама, обезбиједи свим кандидатима који су учествовали у конкурсној процедури, а све у циљу спречавања неједнаког поступања.* Институција омбудсмана је 21. Октобра 2021. године за примила одговор Министарства правде и управе Кантона Сарајево³⁰⁷ у којем је, између осталог, наведено да је Министарство правде и управе Кантона Сарајево покренуло активности на доношењу закона о измјенама и допунама Закона о државној служби у Кантону Сарајево којим је предвиђена допуна члана 38. тако да Агенција за државну службу Федерације Босне и Херцеговине објављује резултате јавног конкурса на огласној плочи и писано обавјештава све кандидате о резултатима које су постигли, а да кандидати имају право жалбе на обавјештење Агенције, Одбору за жалбе у року од осам дана од дана пријема обавјештења. Препорука реализована, предмет архивиран.

Примјер: Омбудсмани су за примили жалбу³⁰⁸ која се односила на наводна кршења права при запошљавању у вези с Уредбом о јединственим критеријумима и правилима за запошљавање бораца и чланова њихових породица у институцијама у Кантону Сарајево, Граду Сарајево и општинама у Кантону Сарајево. Жалилац наводи да је био запослен на одређено вријеме и да је дијете демобилисаног борца, те да се пријавио на конкурс. Након проведене процедуре, није добио право на првенство при запошљавању по основу наведене Уредбе зато што се не налази на евиденцији ЈУ Служба за запошљавање Кантона Сарајево. Након проведеног истражног поступка, Институција омбудсмана је Министарству за борачка питања Кантона Сарајево упутила Препоруку³⁰⁹ да *Министарство размотри могућност измјене члана 5. став 1. Уредбе о јединственим критеријумима и правилима за запошљавање бораца и чланова њихових породица у институцијама у Кантону Сарајево, Граду Сарајево и општинама у Кантону Сарајево тако да омогуће остваривање права на првенство при запошљавању и лицима из члана 3. ове уредбе која су запослена на одређено вријеме, те због тога нису на евиденцији ЈУ Служба за запошљавање Кантона Сарајево.* У вези с наведеним Влада Кантона Сарајево³¹⁰, донијела је Уредбу о измјенама и допунама Уредбе о јединственим критеријумима и правилима за запошљавање бораца и чланова њихових породица у институцијама у Кантону Сарајево, Граду Сарајево и општинама у Кантону Сарајево којом је, између осталог, прописано да се у члану 5. у ставу 1. иза ријечи: "Сарајево", додају ријечи: "или су запослена на одређено вријеме", те је препорука Институције омбудсмана у потпуности испоштована. На овај начин отклоњена је повреда

³⁰⁵ Од 17. 2. 2021. године;

³⁰⁶ П-147/21 од 21. 5. 2021. године;

³⁰⁷ Број 03-04-02-38022/21 од 15. 10. 2021. године;

³⁰⁸ Ж-СА-04-1076/20;

³⁰⁹ П-88/21 од 12. 4. 2021. године;

³¹⁰ На 79. ванредној сједници одржаној 28. 6. 2021. године;

права у вези са запошљавањем већег броја грађана који спадају у ову категорију, а запослени су на одређено вријеме. Препорука реализована, предмет архивиран.

Примјер: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је жалбу³¹¹ у којој је као одговорна страна означена Управа за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине. Омбудсмани Босне и Херцеговине су у току поступка истраживања, анализом достављене жалбе и одговора надлежних тијела, утврдили основаност жалбе, Управи за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине упутили Препоруку³¹² да, без одгађања, доставља жалбе другостепеном органу у складу са Законом о управном поступку Босне и Херцеговине, да се у потпуности придржава рјешења Одбора државне службе за жалбе од 2. новембра 2020. године те да другостепеном тијелу/органу одмах прослједи жалбе жалитељке од 15. септембра 2020. године на рјешење УИО БиХ³¹³. Упућена је препорука и Управној инспекцији да изврши инспекцијски надзор у конкретном случају, уважавајући мишљење Омбудсмана Босне и Херцеговине и у складу с утврђеним чињеничним стањем предузме све мјере из своје надлежности према одговорном тијелу, укључујући и казнене одредбе. Жалитељка је обавијестила Омбудсмана Босне и Херцеговине да је рјешењем³¹⁴ УИО БиХ распоређена на исто/слично радно мјесто с којим је сагласна, те да јој од наведеног датума нису повријеђена права из радних односа, чиме је препорука Омбудсмана испоштована. Предмет окончан.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу³¹⁵ која се односи на ванредно напредовање у складу с Правилником о оцјењивању, напредовању и стицању стручних звања васпитача, професора/наставника и стручних сарадника у предшколским установама, основним, средњим школама и домовима ученика, Омбудсмани БиХ су провели истражни поступак према ЈУ Средња школа пољопривреде, прехране, ветерине и услужних дјелатности Сарајево као и Министарству за одгој и образовање Кантона Сарајево, те упутили Препоруку³¹⁶ министарки Министарства за васпитање и образовање Кантона Сарајево с обзиром на то да је установљено да поменути правилник, који датира из 2004. године, не предвиђа могућност напредовања за звања која су стечена по Болоњском процесу образовања. У препоруци је, између осталог, указано да Министарство за васпитање и образовање Кантона Сарајево прилагоди Правилник о оцјењивању, напредовању и стицању стручних звања васпитача, професора/наставника и стручних сарадника у предшколским установама, основним, средњим школама и домовима ученика Болоњском процесу образовања. У одговору³¹⁷ Министарство је извијестило да ће се у скорије вријеме приступити измјенама Правилника у оквиру програмских активности. Предмет је у раду.

Примјер: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је жалбу³¹⁸ жалиоца који је био у радном односу код послодавца ГИГ „Инжињеринг“ д.о.о.

³¹¹ Ж-БЛ-04-583/20;

³¹² П-250/20 од 15. 12. 2020. године;

³¹³ Број 01-34-2-55-2896-1/20 и од 4. 11. 2020. године на рјешење број 01-34-2-55-3881-1/20 од 26. 10. 2020. године;

³¹⁴ Од 22.12.2020. године;

³¹⁵ Ж-СА-04- 989/20;

³¹⁶ П-179/21 од 2. 7. 2021. године;

³¹⁷ Број 11-05/02-04-28789/21 од 6. 8. 2021. године;

³¹⁸ Ж-БЛ-04-390/21;

Кнежево у раздобљима од 1. септембра 2015. до 31. октобра 2015. године и од 1. марта 2016. до 31. марта 2019. године што чини укупно три године и три мјесеца. Даље, наводи да га је послодавац 31. марта 2019. године одјавио у Пореској управи, а да му није исплатио плате за јануар, фебруар и март 2019. године, нити му је уплатио доприносе за пензијско и инвалидско осигурање, доприносе за здравствено осигурање, доприносе за запошљавање и доприносе за дјечју заштиту. Омбудсмани Босне и Херцеговине су у току поступка истраживања упутили акт Пореској управи Републике Српске и наведеном предузећу. Пореска управа је у достављеном акту од 9. августа 2021. године навела да је поменути порески обвезник за горе наведени порески период пријавио и измирио обвезе по основу доприноса за лична примања. Предмет је окончан.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу³¹⁹ жалитељке која се односи на запошљавање медицинског кадра у ЈУ Кантонална болница у Зеници. У поступању по жалби Омбудсмани БиХ су провели истражни поступак тако што су тражили информације о вршењу инспекцијског надзора од стране Кантоналне управе за инспекцијске послове Зеничко-добојског кантона, инспектора рада на околности на које је указала жалитељка, а које су се односиле на ангажовање и запошљавање на одређено и неодређено вријеме без расписивања конкурса, у складу с *Уредбом о поступку пријема у радни однос у јавном сектору у Зеничко-добојском кантону*. У исто вријеме када је запослен одређени дио кадра на неодређено вријеме, уз образложење да је оно потребно ради организације рада услед епидемиолошке ситуације изазване пандемијом КОВИД-19, жалитељкин уговор није продужен управо уз образложење да за истим нема потребе јер је епидемиолошка ситуација побољшана. Након окончања поступка истраживања, донесена је Препорука³²⁰ која је упућена директору ЈУ Кантонална болница Зеница и Кантоналној управи за инспекцијске послове. У препоруци је указано да директор ЈУ Кантонална болница Зеница цјелокупну процедуру запошљавања врати у законске оквире, те да Кантонална управа за инспекцијске послове Зеничко-добојског кантона, Инспекторат рада доставља обавијести странкама које су поднијеле захтјев за инспекцијски надзор о обављеном инспекцијском надзору, с обзиром на то да је подносиатељка жалбе указала да није добила информације о предузетим радњама. Кантонална управа за инспекцијске послове доставиле је одговор³²¹ с информацијом да се обавијештења странкама иначе достављају након обављеног инспекцијског надзора, а да је у конкретном случају покушана достава писмена жалитељки уз приједлог да писмено може преузети у пошти, што није учинила. У одговору³²² који је ЈУ Кантонална Болница доставила указано је да сматрају да је њихово поступање у конкретном случају у законским оквирима. Омбудсмани констатују да овакав начин негирања препорука Омбудсмана не доприноси заштити људских права и иначе утиче на повећање судских поступака у вези с радним односима. Препорука није реализована, предмет затворен.

Примјер: Институција омбудсмана је запримила жалбе једанаест лица из Тузле, која наводе да су била запосленици привредног друштва Фабрика обуће „Аида“ Тузла, над којим је окончан стечајни поступак, а током којег је право управљања вршио Тузлански кантон, али

³¹⁹ Ж-СА-04-594/21;

³²⁰ П-230/21 од 10. 9. 2021. године;

³²¹ Број 18-02-30-5716/21 од 11. 10. 2021. године;

³²² Број 01-30-7038/21 од 3. 11. 2021. године;

да због неуплаћених доприноса за пензијско-инвалидско осигурање не могу остварити право на пријевремену пензију³²³. Институција омбудсмана у свези с конкретним проблемом обрађала се Влади Тузланског кантона и Министарству за рад, социјалну политику и повратак, те је по окончању истог утврђено да је *Влада Тузланског кантона усвојила Програм социјалног збрињавања радника који су у процесу стечаја остали без посла на основу којег је извршена уплата доприноса за пензијско-инвалидско осигурање Фабрици обуће „Аида“ д.д. - у стечају Тузла 23. јула 2021. године за 13 радника, тако да су се стекли услови за одлазак у пензију тих радника*³²⁴. Једна од жалитељки обавијестила је Омбудсмане Босне и Херцеговине да им је Влада Тузланског кантона „увезала стаж“. Предмет је окончан.

Примјер: Омбудсмани су разматрали жалбу³²⁵ у вези са жалбеним наводима који се односе на поступање Полиције Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и Управне инспекције Канцеларије градоначелника Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. У жалби је разматрано кршење одреби које се односе на коришћење дневног одмора између два узастопна радна дана у трајању од 12 сати непрекидно. Омбудсмани су у предметном случају издали Препоруку³²⁶ којом је препоручено *“Канцеларији градоначелника Брчко дистрикта БиХ, управној инспекцији да без одлагања поступи по Рјешењу Канцеларије градоначелника, Апелационе комисије број предмета: УП-П-33-000017/18, број акта: 01.7-0244МС-002/18 од 20. априла 2018. године и да о истој информисе жалиоца”*. Одговор одговорног тијела³²⁷ запримљен у Институцији омбудсмана указује да је препорука реализована.

Примјер: Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, 26. октобра 2020. године, обратили су се подносиоци жалбе³²⁸ поводом немогућности остваривања права прописаних Уредбом о пореским мјерама за ублажавање економских посљедица насталих усљед епидемије вируса ковид-19. Омбудсмани су у току истраживања утврдили да приватне предшколске установе нису оствариле право из члана 12. и 13. Уредбе, према којима се исплаћене плате, средства за плаћање пореза и доприноса обезбјеђују из средстава Фонда солидарности за обнову Републике Српске. Према Уредби, запосленима код правних лица и предузетника којима је одлукама штаба за ванредне ситуације забрањено обављање дјелатности или који су престали с радом као посљедица дјеловања пандемије, треба да се исплати износ најмање плате утврђеном Одлуком Владе Републике Српске, а да се на ту најмању плату обрачунају и уплате доприноси за април 2020. године. Одговорна страна, Министарство просвјете и културе Републике Српске, у конкретном случају се изјашњава да приватне предшколске установе нису имале правни основ за помоћ јер им рад није био забрањен писаним документом који се означава као наредба или закључак штаба, што Омбудсмани не споре. Омбудсмани су упутили Влади Републике Српске Препоруку³²⁹ *“да*

³²³ Ж-БР-04-22/21, Ж-БР-04-23/21, Ж-БР-04-24/21, Ж-БР-04-25/21, Ж-БР-04-26/21, Ж-БР-04-27/21, Ж-БР-04-28/21, Ж-БР-04-29/21, Ж-БР-04-30/21, Ж-БР-04-31/21, Ж-БР-04-32/21;

³²⁴ Акт Министарства за рад, социјалну политику и повратак Тузланског кантона број 09/л-30-10800-1/21 од 27. 10. 2021. године;

³²⁵ Ж-БР-04-224/20;

³²⁶ Препорука број П-183 од 31. 5. 2021. године;

³²⁷ Одговор Канцеларије градоначелника Брчко дистрикта БиХ, Управне инспекције број предмета УП-И-05-000019/21, број акта 01.9-0349ВВ-004/21 од 9. 8. 2021. године;

³²⁸ Број Ж-БЛ-06-698/20;

³²⁹ П-33/21 од 22. 1. 2021. године;

у оквиру својих овлашћења и капацитета омогући коришћење права на помоћ Владе Републике Српске и приватним предшколским установама с подручја града Бања Лука, пропорционално претрпљеним посљедицама изазваним пандемијом”. Предмет је окончан.

Примјер: Институција Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, разматрала је жалбу³³⁰ С.Д. која се односи на Одлуку о начину и поступку остваривања права запослених у институцијама БиХ на трошкове смјештаја, накнаду за одвојени живот и накнаду за привремено распоређивање. Подносиатељка жалбе наводи да је поменута одлука дискриминаторска, јер ставља у неравноправан положај руководеће службенике у односу на остале запослене у институцијама Босне и Херцеговине, с обзиром да је предвиђено да право на поменуту врсту накнада имају искључиво државни службеници на руководећим јавним мјестима, којима је мјесто рада удаљено од мјеста пребивалишта више од 80 км, док остали запослени којима је мјесто рада удаљено од мјеста пребивалишта више од 80 км немају право на накнаду трошкова смјештаја и накнаду за одвојени живот. У конкретном случају, Омбудсмани нису могли утврдити да је разлика у положају, односно хијерархији одлучивања или обиму овлашћења, која за собом повлачи и другачији обим права, предвиђена као основ дискриминације, било изричито, било под категоријом „осталих основа“, јер се не може подвести под стварну или претпостављену личну карактеристику, као што су остале наведене у Закону. Такође, Омбудсмани су упознати с примјерима упоредне праксе, укључујући и на нивоу европских институција, према којима се пакет накнада и припадајућих права уз плату још драстичније разликује зависно од позиције и обима одговорности запослених службеника, што укључује и институције Савјета Европе и агенције Уједињених нација. Прописивање супротне обавезе, тачније, императивног једнаког обима накнада или припадајућег финансијског пакета уз плату, за све категорије државних службеника, могло би довести у питање несметано функционисање тих тијела, што их свакако не ослобађа одговорности да прошире обим права и накнада на све запослене у складу са својим могућностима и буџетским оквиром. Предмет је окончан.

7.3. Здравствена заштита

У оквиру рада Одјељења за праћење остваривања економских, социјалних и културних права, разматрани су и предмети који се односе на здравствену заштиту. Право на здравствену заштиту утврђено је Европском социјалном повељом.

У члану II (1. и 2.) Устава Босне и Херцеговине одређено је да ће Босна и Херцеговина и оба ентитета осигурати највиши ниво међународно признатих људских права и основних слобода те, да се права и слободе предвиђени у Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода у њеним протоколима, директно примјењују у Босни и Херцеговини. Овај документ има приоритет над свим осталим законима.

У Босни и Херцеговини питање здравствене заштите регулисано је законима на ентитетским нивоима, кантоналним на подручју Федерације БиХ и законима за Брчко дистрикт Босне и Херцеговине.

³³⁰ Број Ж-БЛ-06-684/21;

У систему здравствене заштите у Босни и Херцеговини могу се идентификовати бројни проблем, почевши од оних који су административне природе у односу на остваривање права на здравствену заштиту, а потом и недовољну информисаност пацијената у погледу права на третмане и лијечење.

Усљед пандемије КОВИД-19, приступ услугама из области здравствене заштите у Босни и Херцеговини додатно је усложњен, те је одређене услуге, у које спадају и болничке, тешко остварити, а неке су и обустављене, што све сигурно има немјерљиве посљедице по здравље и добробит становништва.

Анализом жалби које је Институција омбудсмана запримила током 2021. године (79 жалби³³¹) утврђено је да се жалбе углавном односе на немогућност остваривања здравствене заштите због неуплаћивања доприноса за здравствено осигурање од стране послодавца, погрешног начина обрачуна стопе доприноса за здравствено осигурање, тешкоће у остваривању права на рефундацију трошкова пружених здравствених услуга, немогућност приступа одређеним љекарским услугама ради усложњених околности проузрокованих пандемијом КОВИД-19, проблеме при остваривању права на пружање хитне медицинске помоћи, проблеме у остваривању права у вези с репродуктивним здрављем, примједбе у вези с вакцинацијом против КОВИД-19 итд.

Омбудсмани БиХ су Федералном министарству здравства³³² упутили иницијативу у вези с допуном Закона о заштити становништва од заразних болести³³³ који у релевантном³³⁴ дијелу не предвиђа могућност жалбе, односно не постоји другостепени орган и лица која се ставе у карантин упућују се одмах на покретање управног спора.

Због тога је Федералном министарству здравства препоручено да размотри потребу измјене и допуне Закона о заштити становништва од заразних болести у смислу омогућавања двостепености лицима којима су изречене мјере. Препорука није реализована, односно није запримљен одговор.

Примјер: У Институцији омбудсмана за људска права регистрована је жалба³³⁵ жалитељке која је здравствено осигурана преко приватног предузећа у Зеници. Жалитељка је отворила породилско боловање, те се породила хитним царским резом у ЈУ Општа болница „Прим. др Абдулах Накаш“ у Сарајеву гдје има боравиште и гдје је била у посјети супругу и дјечи. Жалитељка је незадовољна што је одбијен њен захтјев за рефундацију трошкова порога само зато што се породила у другом кантону, те тврди да је пород био хитан, што пише и у налазу и да је оваквим поступањем и одлуком надлежних прекршено њено право на

³³¹ На дан 1. 12. 1021. године;

³³² Ж-СА-05-300/20 препорука П-24/21;

³³³ Службене новине Федерације БиХ број 29/05;

³³⁴ Члан 46. "Карантин је мјера ограничавања кретања и омогућавања обавезних медицинских прегледа лица која су била, или за која се сумња да су била у контакту с лицем које има кугу, вирусну хеморагичну грозницу (Ebola, Lassa, Marburg), САРС, велике богиње и жуту грозницу у вријеме када је ово лице било заражено. Под карантен се стављају и здравствени радници одређени за лијечење особа из ставка 1. овог чланка. О стављању у карантен и одређивању простора за карантен одлучује федерални министар на основу епидемиолошког извјешћа Федералног завода рјешењем против којег је допуштена жалба која не одлаже извршење.";

³³⁵ Ж-БЛ-04-340/21;

бесплатну здравствену заштиту као обавезног осигураника. Завод здравственог осигурања Зеничко-добојског кантона након проведеног поступка и одлучивања о захтјеву за рефундацију доноси рјешење којим је одбијен захтјев за рефундацију трошкова породе у здравственој установи у Кантону Сарајево. Приликом разматрања навода из жалбе и достављене документације, Омбудсмани су утврђивали да ли је жалитељки као обвезнику обавезног здравственог осигурања, било ускраћено право на бесплатну здравствену заштиту. *Споразумом о начину поступка и коришћења здравствене заштите ван подручја кантоналног завода здравственог осигурања којем осигураник припада*³³⁶, и којим се детаљно прописује начин када осигураник има право на бесплатну здравствену заштиту у другим кантонима. Неспорно је да се својство осигураника везује за мјесто пребивалишта, а што је жалитељки било познато, јер је због ове чињенице, тј. права на бесплатну здравствену заштиту промијенила мјесто пребивалишта. Омбудсмани су мишљења да је чињеница што је жалитељка била на боловању, трудничком боловању у вријеме породе, довољан да се у конкретном случају може искључити „непредвидивост“ порођаја. Дакле, жалитељка је била свјесна да би у вријеме трајања боловања могло доћи до порођаја и није спорно да је порођај морао бити обављен у раздобљу када се жалитељка налазила у Сарајеву. Такође, позитивни прописи у области радног законодавства садрже посебне одредбе у циљу заштите жене и материнства што даје значај цјелокупној овој ситуацији. Међутим, да би се остварило право на бесплатну здравствену заштиту у другом кантону морају бити испуњени одређени услови. Надлежна тијела утврдила су да жалитељка није испунила услов како би се признало право на бесплатну здравствену заштиту у другом кантону. Имајући у виду горе наведене чињенице у конкретном случају, примјењујући прописе о остваривању бесплатне здравствене заштите у кантону у којем није пријављено мјесто пребивалишта, Омбудсмани нису утврдили повреду права жалитељке од стране надлежних, што не искључује право на коришћење правних лијекова уколико сматра да су одлуке надлежних незаконите. Предмет је окончан.

Примјер: Предмет³³⁷ се односи на услове боравка пацијената на Универзитетском клиничком центру Републике Српске. Омбудсманима се обратио жалилац наводећи да му се одређени број пацијената жалио на тешке услове боравка у просторијама старе Клинике за хирургију и Клинике за гинекологију и акушерство Универзитетског клиничког центра Републике Српске. У жалби описује, да просторије у овим клиникама нису климатизоване, да је у условима када је вањска температура преко 35 степени Целзијусових тешко пацијентима боравити у њима, посебно када се узме у обзир да на прозорима нема завјеса, а у просторијама нема расхладних уређаја.

Омбудсмани су упутили акт директору Универзитетског клиничког центра Републике Српске тражећи информацију, да ли је упознат са изнесеним жалбеним наводима, односно, да ли су му пацијенти ових клиника упућивали притужбе на наведене околности. У одговору Универзитетског клиничког центра Републике Српске³³⁸, наведено је „...обавјештавамо да Комисија за прихватање и рјешавање приговора пацијената Јавне здравствене установе Универзитетски клинички центар Републике Српске (ЈЗУ УКЦ РС)

³³⁶ Службене новине Федерације Босне и Херцеговине, бр. 41/01 и 88/18;

³³⁷ Ж-БЛ-04-473/21;

³³⁸ Одговор Универзитетског клиничког центра Републике Српске број 01-9541-2/21 од 19. 7. 2021. године;

није запримила никакве притужбе или жалбе које се односе на околности које се наводе у вашем допису.“

У току поступка истраживања упућен је и акт и Републичкој управи за инспекцијске послове, Инспекторату Републике Српске у чијем је одговору³³⁹ наведено: „Дана, 8. јула 2021. године Републички здравствени инспектор је по пријави извршио ванредну инспекцијску контролу. Правилником о условима за почетак рада здравствене установе³⁴⁰ у члану 6. прописано је да здравствене установе треба да имају уређаје за кондиционирање ваздуха (климатизацију) у операционим салама, просторијама за интензивно лијечење и у другим просторијама за које је то медицински оправдано, ако за то не постоји централни систем. Болничке собе нису обухваћене климатизацијом.

Обиласком просторија на локацији старе хирургије утврђено је да су у лијевом блоку уграђени нови венецијанери на прозорима на првом и другом спрату, а у току су били радови уградње венецијанера на трећем спрату, те да су постављени клима-уређаји на првом и другом спрату у лијевом блоку. У десном блоку су постављени паравани, односно у болничким собама су постављени паравани и врши се природно провјетравање просторија отварањем прозора и друге мјере сходно препорукама Института за јавно здравство Републике Српске.“

Наконведеног истражног поступка, Омбудсмани су предмет затворили констатујући да су надлежна инспекцијска тијела предузели мјере из своје надлежности, те да нису утврдили пропусте на које указује жалилац.

Примјер: Омбудсмани Босне и Херцеговине запримили су жалбу³⁴¹ којом је жалитељка указивала на немогућност наставка поступка биомедицински потпомогнуте оплодње након смрти супруга, односно трансфера ембрија у Републику Србију, а који су прибављени и залеђени у поступку медицински потпомогнуте оплодње. Наконведеног поступка истраживања, Омбудсмани Босне и Херцеговине су упутили Препоруку³⁴² Влади Федерације Босне и Херцеговине и Парламенту Федерације Босне и Херцеговине којом је предложено да предузму одговарајуће активности на разматрању и покретању иницијативе за измјену и усклађивање постојеће законске регулативе у области биомедицински потпомогнуте оплодње након смрти брачног партнера, односно Закона о лијечењу неплодности биомедицински потпомогнутом оплодњом, посебно члана 28, 31. и 48. истог закона и релевантних одредби Породичног закона Федерације Босне и Херцеговине, са савременим трендовима у области репродуктивних права заснованих на могућности вјештачке оплодње након смрти брачног партнера. Такође, министру Федералног министарства здравства предложено је да, одмах, предузме све потребне радње како би се поништило рјешење Федералног министарства здравства³⁴³, те донијела нова одлука којом се одобрава захтјев жалитељки за наставак обављања поступка биомедицински потпомогнуте оплодње након смрти супруга, а ради заштите основних људских права

³³⁹ Акт главног републичког здравственог инспектора, број 24.004/054-178-2/21 од 17. 9. 2021. године;

³⁴⁰ Службени гласник Републике Српске, број 53/17;

³⁴¹ Ж-СА-04-325/21;

³⁴² Дана, 5. 5. 2021. године, Препорука број П-112/21 од 13. 4. 2021. године;

³⁴³ Број 01-33-6901-1/20 од 31. 12. 2020. године;

прописаних Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и Устава Босне и Херцеговине; или да, одмах, предузме све неопходне активности како би се донијела одлука којом се жалитељки, односно здравственој установи овлашћеној за похрањивање даје сагласност за трансфер биомедицинског материјала у Републику Србију, ради обављања поступка биомедицински потпомогнуте оплодње. Како у конкретном предмету није дошло до реализације препоруке, Омбудсмани Босне и Херцеговине су Влади Федерације Босне и Херцеговине упутили обавијест о нереализовању препоруке, те је предмет затворен.

Примјер: Жалитељ³⁴⁴ је живио и радио у Сплиту, Република Хрватска, гдје је пензионисан. Понекад борави у родном селу код Ливна, али му Завод за здравствено осигурање Кантона 10 оспорава право на хитну здравствену заштиту, што није у складу с Уговором о социјалном осигурању између Босне и Херцеговине и Хрватске. Након покретања истражног поступка, директор Завода за здравствено осигурање Кантона 10, одмах је обавијестио Институцију омбудсмана да ће жалилац, у случају потребе, остварити право на хитну здравствену заштиту у складу с наведеним уговору, након чега је предмет затворен. Предмет је окончан.

Примјер: Омбудсмани су разматрали жалбу³⁴⁵ која се односи на пружање стоматолошких услуга дјечи са сметњама у психичком и физичком развоју. Као одговорном страном означени су Завод здравственог осигурања Тузланског кантона Тузла и Дом здравља „Др Мустафа Шеховић“ из Тузле. Омбудсмани су у предметном случају издали Препоруку³⁴⁶ којом је препоручено Јавној здравствено-наставној установи Дома здравља „Др Мустафа Шеховић“ Тузла да омогући пружање стоматолошке услуге свим лицима сходно одредбама *Процедуре за одобравање здравствених услуга санације зуба у општој анестезији и Измјена процедуре број 01-02-4-227/20 од 13. 3. 2020. године* и Заводу здравственог осигурања Тузланског кантона Тузла да без одлагања упозна све домове здравља на подручју Тузланског кантона с наведеном процедуром и Измјенама процедуре за одобравање здравствених услуга санације зуба у општој анестезији; да убудуће, омогући редовну информисаност домова здравља на подручју Тузланског кантона о евентуалним измјенама прописа релевантних за пружање стоматолошких услуга рањивим категоријама осигураника, да у оквиру своје надлежности преиспита досадашње праксе јавних здравствених усанова, и предузме све неопходне радње како би безусловно била осигурана здравствена услуга санације зуба у општој анестезији, осигураним лицима и лицима којима је по другом основу дато право на коришћење здравствене заштите. Одговори надлежних тијела³⁴⁷ запримљени у Институцији омбудсмана указују да је препорука реализована.

³⁴⁴ Ж-ЛИ-04-203/21;

³⁴⁵ Ж-БР-04-121/21;

³⁴⁶ Препорука број П-203/21 од 30. 7. 2021. године;

³⁴⁷ Одговор Завода здравственог осигурања Тузланског кантона Тузла, број 05-45-9-1519/21-JX/CA од 21. 9. 2021. године и одговор Јавне здравствено-наставне установе Дома здравља „Др Мустафа Шеховић“ Тузла број 16-01-4018-2/21 од 15. 10. 2021. године;

Примјер: Подносиоци жалбе³⁴⁸ наводе да су поднијели захтјев за додјелу новчаних средстава за суфинансирање трошкова медицински потпомогнуте оплодње надлежној служби Општине Илиџа у складу с Правилником о условима, критеријумима и начину расподјеле новчаних средстава за суфинансирање трошкова медицински потпомогнуте оплодње.

Надаље, наводе да су запримили Обавјештење Службе за рад, социјална питања, здравство, избјеглице и расељена лица Општине Илиџа³⁴⁹ у којем се наводи да не испуњавају услове за додјелу новчаних средстава у складу с Правилником о условима, критеријумима и начину расподјеле новчаних средстава за суфинансирање трошкова медицински потпомогнуте оплодње.

У свом изјашњењу достављеном Институцији омбудсмана Служба за рад, социјална питања, здравство, избјеглице и расељена лица општине Илиџа³⁵⁰ наводи да је жалилац у априлу 2021. године поднио захтјев за суфинансирање трошкова медицински потпомогнуте оплодње и захтјев је позитивно ријешен, средства уплаћена на рачун.

У августу 2021. године жалилац је поново поднио захтјев за суфинансирање трошкова медицински потпомогнуте оплодње и комисија је одбила захтјев сматрајући да су два захтјева поднесена у кратком року, те да због ограничених средстава планираних у буџету Општине Илиџа понови захтјев у сљедећој буџетској години и да ће средства бити рефундирана. Предмет је окончан.

7.3.1. КОВИД–19 и вакцинација

Слиједи приказ предмета који су се односили на проблеме реализације здравствене заштите због КОВИД-19, као и вакцинације становништва. У непосредним контактима грађана, било је више обраћања која су се односила на КОВИД и која су успјешно рјешавана непосредно након обраћања.

Примјер: Институција омбудсмана регистровала је два предмета³⁵¹ која су се односила на права Рома и других рањивих група када је у питању право на вакцинацију. Наиме, у жалбама је наведено да је током претходног раздобља Влада Кантона Сарајево покренула апликацију за пријаву заинтересованих лица за вакцинацију против коронавируса, те да је, иако још није извјесно када ће и која вакцина бити доступна, неопходно скренути посебну пажњу да поменути начин пријаве доводи до додатне маргинализације одређених друштвених група као што су Роми и Ромкиње, лица у покрету и старија лица, посебно имајући у виду да већи дио ове популације нема приступ интернету/рачунарима како би се регистровали. Ради наведеног, Институција је жалиоцима упутила Одговор на упит којим је обавијестила жалиоце о проведеним активностима Институције у циљу прикупљања информација у вези с вакцинацијом одређених категорија становништва, обраћању Институције надлежним тијелима, те о подацима који су прикупљени с тим у вези. Према

³⁴⁸ Ж-СА-04-1051/21;

³⁴⁹ Број 08-31-3522/21 од 07. 10. 2021. године;

³⁵⁰ Број 08-31-3522/21-5 од 8. 12. 2021. године;

³⁵¹ Ж-СА-04-367/21 и Ж-СА-04-391/21;

информацијама добијеним од Завода за јавно здравство Кантона Сарајево, сви грађани, осигурани и неосигурани, биће у могућности да се пријаве за процес вакцинације, што је у складу с праксом од када је почела пандемија вируса КОВИД – 19, односно сва осигурана и неосигурана лица имаће безуслован приступ здравственој заштити током пандемије. Предмет је одлуком Омбудсмана Босне и Херцеговине затворен.

Примјер: У предмету³⁵² жалилац се обратио у име лица старије доби, те навео да иста још није добила позив за вакцинацију, иако је уредно регистрована путем онлајн апликације за вакцинацију, и налази се у категорији становништа које је до сада требало да буде вакцинисано. Жалилац наводи да ни након протеча времена од три мјесеца од регистрације његова мајка није добила позив. С тим у свези, Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине је упутила допис³⁵³ Заводу здравственог осигурања Кантона Сарајево тражећи изјашњење у свези са жалбеним наводима, као и информацију зашто именована није позвана на вакцинацију, те када може да очекује термин за вакцинацију. Жалилац је информисао Институцију омбудсмана да је његова мајка након интервенције добила позив за вакцинацију. Предмет је окончан.

Примјер: У једном од предмета³⁵⁴ Омбудсмани Босне и Херцеговине разматрали су жалбу којом се указује на повреду људских права, а у вези с ношењем заштитних маски. Жалилац наводи ситуацију приликом овјере здравствене књижице у Заводу здравственог осигурања у Зеници, када је од жалиоца затражено да стави заштитну маску на лице, што је он одбио, јер сматра да се на тај начин крши његово право на слободу избора.

У конкретном предмету Омбудсмани Босне и Херцеговине су указали на Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине о допустивости и меритуму³⁵⁵ којом је дјелимично усвојена апелација жалиоца, поднесена против Наредбе Кризног штаба Федералног министарства здравства³⁵⁶ и Наредбе Кризног штаба Министарства здравства Кантона Сарајево³⁵⁷. Уставни суд је утврдио кршење права на “приватни живот” из члана II/3.ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8. Европске конвенције о заштити људских права и темељних слобода у односу на жалиоца. Уставни суд је истовремено одбио као неосноване апелације у дијелу захтјева да се укину Наредбе Кризног штаба Федералног министарства здравства и Наредбе Кризног штаба Министарства здравства Кантона Сарајево, број и датум напријед наведени (односе се на обавезу ношења маски). Уставни суд је такође навео: “...С друге стране, Уставни суд закључује да је неоснован дио апелација у којем се захтијева укидање оспорених наредби, зато што би таквим укидањем, с обзиром на несумњив јавни интерес за увођење неопходних мјера заштите становништва од пандемије, могле настати негативне посљедице прије него што законодавна и највиша извршна власт предузму мјере у оквиру својих овлашћења и обавеза.” Предмет је окончан.

³⁵² Ж-СА-04-740/21;

³⁵³ Дана, 21. 7. 2021. године;

³⁵⁴ Ж-СА-04-964/21;

³⁵⁵ Број АП-3683/20 од 22. 12. 2020. године;

³⁵⁶ Број 01-33-6301/20 од 9. 11. 2020. године;

³⁵⁷ Број 62-20/2020 од 12. 10. 2020. године;

Примјер: Жалитељица у својим жалбеним³⁵⁸ наводима истиче да се већ дуже раздобље безуспјешно обрађала директору Дома здравља Купрес зато што три мјесеца у Дом здравља Купрес не долази педијатар и гинеколог. Наиме, досадашња пракса је била да љекари долазе два пута мјесечно. Жалитељка је такође навела да има сазнања, да у друге домове здравља у Кантону 10, без обзира на пандемију КОВИД 19, сваки мјесец долазе специјалисти, који су са Заводом за здравствено осигурање Кантона 10 потписали уговоре, те да су средства за поменуте специјалисте обезбијеђена.

У циљу провјере навода, покренут је поступак истраживања 1. јуна 2021. године, а обављен је и разговор с директором Завода за здравствено осигурање Кантона 10.

У поступку истраживања Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одговорној страни указали на одредбе чл. 20. тач. 3. Закона о здравственој заштити Кантона 10³⁵⁹ којима је између осталог прописано да Кантонални завод здравственог осигурања закључује уговор са здравственим установама, којим се утврђује опсег здравствене дјелатности, врста, почетак обављања, као и начин обављања здравствене дјелатности.

У изјашњењу³⁶⁰ одговорне стране између осталог се наводи: *„Разлог недоласка доктора специјалиста је мања заинтересованост пацијената за наведене прегледе због страха од пандемије. Да би се створили услови доласка, потребно је обезбиједити медицински тим. У протеклом времену 60% медицинског особља је било заражено коронам, те је у недостатку медицинског особља било немогуће осигурати медицински тим. Такође, било је немогуће обезбиједити простор за прегледе пацијената, јер у просторијама Дома здравља којим располажемо, обавља се преглед, тестирање, те терапија обољелих од КОВИД-19 (лакши случајеви). Због повољније епидемиолошке ситуације уговори с докторима специјалистима се припремају, тако да ће врло брзо доктори специјалисти почети долазити у Дом здравља Купрес.“*

Омбудсмани Босне и Херцеговине су обавијештени да су љекари специјалисти, који имају потписане уговоре са Заводом здравственог осигурања Кантона 10 и Домом здравља Купрес, почели да долазе³⁶¹.

Предмет је окончан.

7.4. Пензије

По повредама права из области пензијског осигурања, за примљено је 158 жалби. Омбудсмани су након проведених истражних радњи надлежним тијелима издали 17 препорука.

³⁵⁸ Ж-ЛИ-04-156/21;

³⁵⁹ Народне новине ХБЖ, бр.11/05;

³⁶⁰ Број 01-37-78/21 од 9. 6. 2021. године;

³⁶¹ Од 1. 7. 2021. године;

Поднесене жалбе односе се на дуготрајност првостепених и другостепених поступака по поднесеним захтјевима за признавање права на пензију. Затим, слиједе жалбе које указују на проблеме на које грађани наилазе у случајевима остваривања права на сразмјерну пензију, када су радни стаж стекли у ФБиХ, Републици Српској и у другим државама, неуплаћивање доприноса за пензијско и здравствено осигурање, непризнавања потврда о животу, неплаћања разлике пензија, обуставе исплата пензија, исплату умањеног износа пензије, тражење савјета од Омбудсмана и друго.

Омбудсмани су поступали по жалбама које се односе на дискриминаторне одредбе Закона о пензијском и инвалидском осигурању Федерације БиХ, у односу на кориснике пензије из Федерације БиХ с пребивалиштем у Републици Српској, а у погледу плаћања погребних трошкова. Затим, по жалбама које се односе на немогућност остваривања породичне пензије, након смрти супруга, ни по једном основу старосне или породичне пензије у Републици Српској. Такође, поступано је по жалбама које се односе на неравноправан однос ванбрачних супруга у односу на брачне у погледу остваривања права на породичну пензију у Републици Српској.

У многим случајевима по изјављеним жалбама, подносиоци/тељке жалбе, након интервенције Омбудсмана, остварили су заштиту својих права, или су надлежна тијела донијела одговарајућу одлуку по поднесеним захтјевима.

Проглашењем стања несреће проузроковне појавом коронавируса на подручју Федерације, у циљу спречавања ширења вируса и заштите здравља пензионера, Федерални завод за пензијско и инвалидско осигурање, исплату пензија је прилагодио новонасталој ситуацији. Завод је издавао саопштење за јавност према којем корисници пензија све до 30. јуна 2021. године, нису били у обвези да подижу чекова од пензија у банкама, а корисницима који у том раздобљу нису подигли чекове није обустављена исплата пензија.

Федерални завод за пензионо и инвалидско осигурање издао је ново саопштење за јавност, према којем корисници пензија који живе на подручју БиХ, а пензију примају преко банковних рачуна, да је од 1. јула 2021, а због повољних епидемиолошких прилика, поново на снази обвеза преузимања чекова. Пензионери који пензију примају преко банака, обвезни су, у року од 90 дана преузети пензиони одрезак-чек, како не би долазило до непотребне обуставе исплате.

Жалбом³⁶² за примљеном у Институцији омбудсмана указано је на дискриминаторне одредбе члана 147. Закона о пензијском и инвалидском осигурању Федерације Босне и Херцеговине и члана 2. Правилника о накнади погребних трошкова у случају смрти корисника пензије, и то у односу на кориснике пензија с пребивалиштем у Републици Српској.

Наведени прописи као услов за остваривање накнаде прописују обвезно пребивалиште у Федерацији Босне и Херцеговине или Брчко дистрикту Босне и Херцеговине. Истовремено, корисници пензија из Федерације Босне и Херцеговине с пребивалиштем у Републици

³⁶² Ж-СА-04-298/21;

Српској нису обухваћени наведеним прописима, односно не могу остварити накнаду погребних трошкова у случају смрти.

У циљу отклањања дискриминације, Омбудсмани су Заступничком дому Парламента Федерације БиХ упутили Иницијативу³⁶³ за измјену наведених прописа. Иницијатива је разматрана од стране Одбора за рад и социјалну заштиту Заступничког дома Парламента Федерације БиХ.

Омбудсмани и даље прате реализацију наведене иницијативе.

Примјер: У својој жалби³⁶⁴ подносиатељка наводи да дуже од 10 година није остварила права из пензијског и инвалидског осигурања. Федерални завод за МИО/ПИО одбио је њен захтјев, након чега је Кантонални суд у Тузли у донесеној одлуци дао Заводу упутства за даље поступање. Међутим, Завод наставља с одуговлачењем поступка. Ново првостепено рјешење донесено је 2. августа 2019. године, којим је жалитељки признато право на сразмјерну пензију. По изјављеној жалби другостепено тијело предмет враћа на поновни поступак и одлучивање, али до дана подношења жалбе Омбудсманима није донесена нова одлука.

Омбудсмани су издали Препоруку³⁶⁵ којом се Федералном заводу за пензијско и инвалидско осигурање – Кантоналној административној служби Тузла, препоручује, да поступи по Рјешењу³⁶⁶.

Завод обавјештава Омбудсмане да је поступио по издатој препоруци доношењем Рјешења од 30. јуна 2021. године, којим се жалитељки признаје право на сразмјерни дио пензије. Предмет затворен.

Примјер: Предмет³⁶⁷ у којем је Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске одбио захтјев жалитељке за остваривање права на породичну пензију који је поднесен након смрти супруга.

Захтјев жалитељке је одбијен као неоснован, иако је супруг жалитељке на дан смрти навршио 65 година и 2 дана те више од 41 године пензионог стажа. Надлежно тијело се у донесеном рјешењу позива на члана 60. у вези са чланом 41. и чланом 69. Закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске. Донесено рјешење потврдило је другостепено тијело и Окружни суд у Бањој Луци својом пресудом³⁶⁸.

Чланом 60. прописано је, да право на инвалидску пензију има осигураник код којег је губитак способности за рад проузрокован повредом ван рада или болешћу, настао прије испуњења услова за старосну пензију у погледу година живота из чл. 41, односно прије

³⁶³ Број П-156/21 од 27. 5. 2021. Године;

³⁶⁴ Ж-БЛ-04-161/21;

³⁶⁵ П-107/21 од 20. 4. 2021. године;

³⁶⁶ Број Ф33/2/2-35-2-41-4/14 од 2. 8. 2019. године;

³⁶⁷ Ж-БЛ-04-734/20;

³⁶⁸ Број 11 0 У 024060 19 У од 30. 7. 2020. године;

навршених 65 година живота осигураника и најмање 15 година стажа осигурања. Чланом 69. је прописано да право на породичну пензију имају чланови породице умрлог осигураника који је на дан смрти испуњавао услове за инвалидску пензију и чланови породице умрлог корисника старосне или инвалидске пензије. Дакле, с обзиром на то да је супруг жалитељке на дан смрти имао навршених 65 година, због чега не би испуњавао услове за остваривање права на инвалидску пензију, а није био ни корисник старосне пензије, захтјев жалитељке за остваривање права на породичну пензију је одбијен.

У конкретном предмету, с оваквим законским рјешењем, створила се апсурдна правна ситуација у којој подносиатељка жалбе иза умрлог супруга не може остварити породичну пензију ни по једном основу - основу старосне или инвалидске пензије.

Према наведеном, покојни супруг жалитељке не спада ни у једну категорију предвиђену законом, није био корисник права на старосну пензију, нити је на дан смрти испуњавао услове за инвалидску пензију, односно био корисник инвалидске пензије, што представља услов за остваривање права на породичну пензију.

Омбудсмани су мишљења да је потребно изједначити наведене групе лица, односно лица која остварују право иза умрлог осигураника који је остваривао право на старосну пензију, али због смрти није је успио остварити, у потпуности изједначити с лицима који остварују право иза умрлог осигураника који је на дан смрти испуњавао услове за инвалидску пензију, а није је остварио.

Стога су Омбудсмани издали Препоруку³⁶⁹, којом се Министарству рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске, препоручује, да размотре приједлог Омбудсмана Босне и Херцеговине о измјенама Закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске, тако да се члан 69. измијени и гласи... *“Право на породичну пензију имају чланови породице умрлог осигураника који је на дан смрти испуњавао услове за инвалидску и старосну пензију и чланови породице умрлог корисника старосне пензије или инвалидске пензије...”*

Министарство у свом одговору од 2. марта 2021. године, сматра да је приједлог Омбудсмана суштински оправдан, али је непрецизан... Према оцјени Министарства, измијењена одредба члана 69. требало би да гласи: *„Право на породичну пензију имају чланови породице умрлог осигураника који је на дан смрти испуњавао услове за старосну или инвалидску пензију и чланови породице умрлог корисника старосне или инвалидске пензије... Ово министарство ће предложити допуну члана 69. Закона о пензијском и инвалидском осигурању на наведени начин, приликом првих наредних измјена и допуна Закона...”*

Након запримљеног одговора Омбудсмани су оцијенили да је наведена препорука испоштована.

³⁶⁹ Број П-40/21 од 29. 1. 2021. године;

Примјер: Из достављене жалбе³⁷⁰ произилази да су ванбрачни супружници у неповољнијем положају у односу на брачне супружнике у погледу остваривања права на породичну пензију јер немају испуњен услов предвиђен чланком 73. Закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске, правоснажну пресуду којом се досуђује право на издржавање. Подносиатељка жалбе наводи да је оваквим условом дискриминисана јер је њена заједница у потпуности функционисала као брачна, те да током живота није било потребе да се доказује да је издржавана од ванбрачног супруга, нити је знала да је то услов за остваривање породичне пензије.

Омбудсмани су, по основу жалби које се у континуитету подnose овој институцији а тичу се исте чињеничне основе, закључили да је став б. члана 70. Закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске³⁷¹ дискриминаторски и доводи у неравноправан положај ванбрачне супружнике у односу на брачне у погледу остваривања права на породичну пензију.

Конкретно, проблем представља то што члан 70. Закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске члановима породице умрлог осигураника, односно корисника пензије сматра: а) брачног супружника (удовица, односно удовац) и б) разведеног брачног супружника или ванбрачног супружника ако му је правоснажном пресудом суда досуђено право на издржавање.

Члан 12. Породичног закона Републике Српске предвиђа потпуну изједначеност ванбрачне са брачном заједницом...“Заједница живота жене и мушкарца која није правно уређена на начин прописан овим законом (ванбрачна заједница) изједначена је с брачном заједницом у погледу права на међусобно издржавање и других имовинско-правних односа, под условима и тако како је прописано овим законом“... Међутим, пракса показује неусклађеност између наведене одредбе Породичног закона и Закона о пензијском и инвалидском осигурању.

Омбудсмани су мишљења да Закон о пензијском и инвалидском осигурању треба да прати Породични закон у смислу изједначености брачне и ванбрачне заједнице. У важећем Закону о пензијском и инвалидском осигурању, право на породичну пензију иза ванбрачног партнера признаје се тек ако има правоснажну пресуду којом је досуђено право на издржавање.

Омбудсмани су донијели Препоруку³⁷², којом се Уставном суду Републике Српске, препоручује да размотри наведено мишљење Омбудсмана Босне и Херцеговине те, ако нађе основа, да у складу са чланом 4. став 3. Закона о Уставном суду Републике Српске покрене поступак оцјене уставности и законитости члана 70. став б) Закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске.

³⁷⁰ Ж-БЛ-04-256/21;

³⁷¹ Службени гласник Републике Српске, број 134/11, 82/13 и 103/15;

³⁷² Број П-118/21 од 4. 5. 2021. године;

Уставни суд Републике Српске у свом одговору од 8. јуна 2021. године, у којем се истиче да су судије Уставног суда јединствене у ставу да не постоје разлози због којих би се *ex officio* покренуо поступак апстрактне нормативне контроле уставности наведене одредбе поменутог закона. Предмет затворен.

Примјер: Предмет³⁷³ указује да је жалиоцу престао радни однос у КЈКП ГРАС д.о.о. Сарајево, због одласка у пензију. Нису му уплаћени доприноси за око седам година радног стажа.

У току истражног поступка Омбудсмани су утврдили да на основу финансијских података и података матичне евиденције нису регистроване нити достављене уплате доприноса за пензијско и инвалидско осигурање послје 2008. године, од стране послодавца КЈКП ГРАС д.о.о. Сарајево, за подносиоца жалбе, а што је обавеза послодавца. Такође, Влада Кантона Сарајево је донијела одлуке о уплати доприноса за МИО у сврху пензионисања радника КЈКП ГРАС д.о.о. Сарајево.

Омбудсмани су издали Препоруку³⁷⁴, којом се КЈКП ГРАС д.о.о. Сарајево, препоручује, да у координацији с ресорним министарством изнађе рјешење и изврши уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање у циљу повезивања стажа осигурања за подносиоца жалбе ради остваривања права на пензију. КЈКП ГРАС д.о.о. Сарајево доставља одговор у којем се истиче да ће наведено предузеће предузети мјере ради измирења обвеза уплате доприноса жалиоца, те је предмет затворен.

Примјер: Предмет³⁷⁵ указује да због неуплаћених доприноса за здравствено осигурање и доприноса за незапослене од стране послодавца Кантонално јавно комунално подuzeће „Парк“ д.о.о. Сарајево, подносиоци жалбе имају проблем добијања увјерења од стране Пореске управе, а како би остварили право на усклађивање пензија према висини уплаћених доприноса.

Омбудсмани су запримили одговор³⁷⁶ КЈКП „Парк“ д.о.о. Сарајево, у којем се наводи да су по рјешењу Пореске управе извршили уплату за здравствено осигурање и незапосленост 4. септембра 2020. године и 7. септембра 2020. године. У одговору се истиче да за подносиоце жалбе нису поднијели Пореској управи потребну документацију.

Новим поднеском³⁷⁷, КЈКП „Парк“ д.о.о. Сарајево, обавјештава Омбудсмане...“*да горе наведену документацију нису доставили Пореској управи зато што надлежна Служба која треба да попуни горе наведену документацију и достави је Пореској управи због недостатка кадрова није била у могућности да наведене послове обави као и због чињенице да се ради о великом обиму посла који обухвата период од 10 година“.*

³⁷³ Број Ж-СА-04-904/19;

³⁷⁴ Број П-82/21 од 31. 3. 2021. године;

³⁷⁵ Ж-СА-04-439/20;

³⁷⁶ П-1625-2/20 од 4. 1. 2021. године;

³⁷⁷ Број П-1679-3/21 од 15. 6. 2021. године;

Омбудсмани су издали Препоруку³⁷⁸ која није реализована, након чега су обавијестили Владу Кантона Сарајево као непосредно више тијело, те је предмет окончан.

Примјер: У предмету³⁷⁹ жалитељка истиче да је 24. 12. 2020. године, поднијела захтјев за остваривање права на пензију, о којем није одлучено.

Након покретања истражног поступка Федерални завод за пензијско и инвалидско осигурање – Кантонална административна служба за Кантон Сарајево, својим поднеском од 16. септембра 2021. године, обавјештава Институцију омбудсмана да је жалитељки признато право на сразмјерни дио пензије. Именованој је упућен допис којим се обавјештава да је потребно да достави Рјешење о престанку радног односа и број банковног рачуна на који ће се вршити исплата сразмјерног дијела старосне пензије од стране овог завода, с обзиром на то да оно није приложено уз захтјев.

Истим поднеском, наведена Служба обавјештава Омбудсмана да је предмет прослијеђен Фонду за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске, Филијала Бања Лука, а како би исти поступили у складу с одредбама Споразума о међусобним правима и обавезама у проведби пензијског и инвалидског осигурања. У прилогу је достављено Рјешење о признавању права на пензију. Предмет је окончан.

7.5. Социјална заштита

У 2021. години запримљено је 68 жалби које су се односиле на социјалну заштиту. Много већи број од броја предмета су били непосредни контакти са грађанима који су доласком у наше канцеларије заправо тражили помоћ јер су остали без посла, немају адекватна примања за своју породицу, немају стан нити могућност плаћања станарине и др.

Нажалост, као и претходних година због врло високе стопе незапослености велики број грађана се налази у стању социјалне потребе. Према подацима Агенције за статистику Босне и Херцеговине, односно Тематског билтена социјалне заштите 2015-2020. године³⁸⁰, током 2019. године број лица која немају довољно прихода за издржавање износио је 167.533, док је током 2020. године тај број био 180.923.

Остваривање социјалне заштите је у надлежности ентитета и кантона. Социјална давања и накнаде зависе о финансијској ситуацији у кантонима. Проблем су и даље мали износи социјалне помоћи, положај старијих лица у руралним срединама, неодлучивање у законском року, односно спорост у раду центара за социјалну заштиту или надлежних општинских служби при рјешавању захтјева за социјалну помоћ и др.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу³⁸¹ која се односи на праћење рада Центра за социјални рад у Ливну, по поднесеном захтјеву за једнократну новчану помоћ, а ради

³⁷⁸ Број П-175/21 од 30. 6. 2021. године;

³⁷⁹ Ж-БР-04-173/21;

³⁸⁰ https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Bilteni/2021/SOC_00_2020_TB_1_BS.pdf;

³⁸¹ Број: Ж-ЛИ-04-77/21;

заштите права на одлучивање у разумном року. Након покретања истражног поступка 18. марта 2021. године, подносиатеља жалбе је 19. марта 2021. године обавијестила Институцију омбудсмана да је по поднесеном захтјеву примила износ од 100,00 КМ. Предмет затворен.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу³⁸² која се односи на праћење рада Општине Гламоч, по поднесеном захтјеву за једнократну помоћ у сврху лијечења болеснога сина. Како одговорна страна није доставила тражено изјашњење, одаслана ургенција 8. новембра 2021. године и предмет је у раду.

Примјер: У предмету³⁸³ жалбени наводи се односе на праћење рада Центра за социјални рад у Дрвару, у предмету остваривања права на социјалну помоћ, а након што је Министарство рада, здравства, социјалне заштите и избјеглих Кантона 10, поништило првостепено рјешење и предмет вратило на поновно одлучивање. Након покретања истражног поступка, наведени центар је писаним путем позвао жалиоца да у року од осам дана достави доказ о радној неспособности. Поступак у току.

Примјер: Жалилац из Угљевика обратио се Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине жалбом³⁸⁴, а која се односи на нередовну исплату социјалне помоћи. У жалби именовани наводи: „*Општина Угљевик не исплаћује редовно помоћ која ме следује као слијепом лицу, те на тај начин нарушава моје право. Посљедња исплата је била у јануару за септембар...*“ Наконведеног поступка истраживања Омбудсмани Босне и Херцеговине су Општини Угљевик упутили Препоруку³⁸⁵ којом је препоручено „*да се одмах, без одлагања, исплати неизмирена социјална помоћи за 2020. годину*“. Начелник општине Угљевик је актом³⁸⁶ обавијестио Омбудсмани да је Општинска управа Угљевика уплатила социјалну помоћи за комплетну 2020. годину и прва два мјесеца 2021. године. Омбудсмани и даље прате реализацију дате препоруке.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу³⁸⁷, због угрожавања права на смјештај и примјерено становање, а у вези с донесеним Рјешења Урбанистичко-грађевинског инспектора Општине Илица³⁸⁸ о присилној деложацији и уклањању барака неформалног насеља Рома у улици... Омбудсмани БиХ су затражили информације у вези с наводима из жалбе, те запримили одговор Општине Илица³⁸⁹, у којем се, између осталог, наводи да општинска администрација с начелником општине Илица на челу интензивно ради на рјешавању овог проблема. У 2021. години буџетом су планирали износ од 100.000,00 КМ за стамбено збрињавање Рома са шумарске школе. Омбудсмани БиХ³⁹⁰ су посјетили су Општину Илица и одржали састанак с општинским начелником, гдје је, између осталог, једна од тема био и проблем смјештаја становника улице... Омбудсмани БиХ су 8. октобра

³⁸² Број Ж-ЛИ-04-225/21;

³⁸³ Број Ж-ЛИ-04-237/21;

³⁸⁴ Ж-БР-04-35/21;

³⁸⁵ П-121/12 од 30. 4. 2021. године;

³⁸⁶ акт број: 02-052-136/21 од 3. 6. 2021. године;

³⁸⁷ Ж-СА-03-423/21;

³⁸⁸ Број 15-19-927/21 од 15. 4. 2021;

³⁸⁹ Број 08-сл-71/81 од 6. 5. 2021. године;

³⁹⁰ Проф. др Љубинко Митровић и др Јасминка Џумхур, 11. јуна 2021. године;

2021. године упознати с новим чињеницама у вези с обезбјеђењем простора на подручју општине Илиџа у мјесту Раковица - Кобиљача код објекта “старе школе”, те могућност смјештаја једне породице у општински стан. Надлежни у Општини Илиџа презентовали су фотографије локације коју су обезбиједили за постављање контејнера с пратећом инфраструктуром у којој би била смјештена ова лица у наредном раздобљу. С обзиром да смјештај ових лица још није окончан, Омбудсмани БиХ и даље ће пратити стање у овом предмету.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу³⁹¹ у којој жалитељка указује на потешкоће станара с комшијом – лицем с друштвено негативним понашањем. Жалитељка се обраћала надлежним институцијама, али до данас нису предузете конкретне мјере у циљу рјешавања проблема. Наконведеног истражног поступка, Омбудсмани Босне и Херцеговине су упутили препоруку³⁹² надлежним органима да у сукладу са својим надлежностима, а посебно узимајући у обзир достављена изјашњења и стручна мишљења органа, учине све неопходне мјере и радње у циљу заштите најбољег интереса и здравља наведеног комшије, као и права на смјештај и права на мирно уживање имовине станара на адреси..., општина Нови Град Сарајево. Институција омбудсмана је запримила информацију од стране МУП-а КС, Центра за ментално здравље КС и Службе социјалне заштите општине Нови Град Сарајево у којој се наводи да је 26. новембра 2020. године наведено лице измјештено у ЈУ Завод за збрињавање ментално инвалидних лица Баковићи – Фојница. Предмет је затворен.

7.6. Комуналне услуге

У 2021. години, регистровано је 135 предмета који се односе на проблеме комуналних услуга. Издато је седам препорука.

У већини случајева одговорна страна су јавна предузећа ради пружања комуналних услуга. Посебно је све већи проблем при остваривању права на воду, односно водоснабдијевање домаћинства. Поред неадекватне водоснабдјевености инфраструктуре примјетно је да комунална предузећа грађанима ускраћују водоснабдијевање, а што је у супротности с одредбама Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима. У оваквим ситуацијама, комунална предузећа би против корисника који не плаћају испостављене рачуне, требала затражити судску заштиту. Међутим, комунална предузећа томе не прибјегавају јер им је наплата потраживања ефикаснија након што кориснике оставе без воде.

Примјер: Омбудсмани за људска права запримили су жалбу³⁹³ из које произлази да је предузеће „Водовод“ а.д. Добој 3. новембра 2020. године издало одобрење којим се жалиоцу из Добоја одобрава прикључење на градску мрежу. Међутим, наводи да није прикључен на водоводну мрежу те да је једино лице у улици које нема воде. По окончању истражног поступка из одговора „Водовод“ а.д. Добој од 4. августа 2021. године произилази да су радници прикључили жалиоца на водоводну мрежу уз асистенцију представника

³⁹¹ Предмет Ж-СА-04-821/20;

³⁹² Препорука број П-17/21 од 21. 1. 2021. године;

³⁹³ Ж-БЛ-04-533/21;

Одјелења за стамбено-комуналне послове и Одјелења комуналне полиције Града Добоја, те да није било могуће раније извршити прикључак због лоших међуљудских, односно комшијских односа. Предмет је затворен.

Примјер: Омбудсмани за људска права запримили су жалбу³⁹⁴ у којој се тражила помоћ у вези са санацијом дијела пута који се односи на села Врутци/Кнежина у општини Соколац, који је у катастрофалном стању, те да пут из дана у дан све више пропада јер 20 година нису уложена никаква новчана средства за санацију. Наводи се да је у питању село у којем живе бошњачке породице чији су чланови старији од 60 година и којима су свакодневно потребни лијекови, храна и друге потрепитине које им најчешће остали чланови породица достављају из Сарајева. Лошем стању овог пута у великој мјери доприноси сјеча шуме и пролазак теренских возила која раде на експлоатацији шума.

У току поступка истраживања затражено је изјашњење од начелника општине Соколац који је у свом акту³⁹⁵ потврдио да „...Велики проблем за санацију овог путног правца представља конфигурација земљишта (велики успони и падови) гдје усљед великих и обимних падавина у току свих годишњих доба врло брзо долази до оштећења и потребе за сталном санацијом. Овај проблем није само везан за овај дио општине већ се ради о питању које је присутно и у другим селима која чине саставни дио територије наше општине. У знак добре сарадње и комуникације Општина Соколац изражава спремност за испуњење траженог захтјева у потпуности“. Омбудсмани су упутили нови акт³⁹⁶ начелнику ове општине у којем су поздравили његову спремност да изађе у сусрет становницима наведених села и изврши потребну санацију ових дијелова пута. Омбудсмани су у овом акту похвалили иницијативу грађана да помогну у санацији како личним залагањем, тако и издвојеним новчаним средствима, те су указали да ово поступање може представљати примјер добре праксе и осталим локалним заједницама. Након тога, запримљен је нови акт начелника општине Соколац³⁹⁷, у којем је указано, да ће „...Извођач радова тражену санацију дијела пута на дионици Врутци – Кнежина - Соколац, почети у понедјељак, 23. августа 2021. године. Радови на поменутој дионици пута се одвијају према планираној динамици. На основу напријед наведених активности Општина Соколац настоји да допринесе очувању добре сарадње и испуњењу траженог захтјева у потпуности.“

У конкретном случају ради се о одличном примјеру указивања грађана на проблем (у овом предмету односи се на санацију пута) и активног залагања локалне заједнице. Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине имали су у овом проблему важну улогу посредника између грађана и локалне заједнице на обострано задовољство. Предмет је окончан.

Примјер: Омбудсмани за људска права запримили су жалбу³⁹⁸ која се односила на искључење са система централног гријања. Жалилац наводи да су га Еко-топлане Бања Лука неосновано (незаконито) евидентирали као корисника услуге даљинског гријања. Повремено му доставе рачун и покрећу поступке о извршењу пред надлежним судом због

³⁹⁴ Ж-БЛ-04-418/21;

³⁹⁵ Акт начелника општине Соколац број 02-345-56 од 22. 6. 2021. године,

³⁹⁶ Акт Омбудсмана од 19. 7. 2021. године;

³⁹⁷ Акт начелника општине Соколац број 02-345-56 од 17. 8. 2021. године;

³⁹⁸ Ж-БЛ-04-147/21;

наводног дуговања. Захтјев за искључење и одјаву са система даљинског гријања поднио је 12. јула 2016. године Топлани а.д. Бања Лука. Такође, тржишни инспектор је обавијестио подносиоца жалбе да је донио рјешење којим се налаже Топлани да испуни захтјев. Подносилац жалбе се 18. августа 2018. године искључио са система даљинског гријања о чему је обавијестио Топлану а.д. и Еко-топлану Бања Лука. С Еко-топланама нема закључен уговор, те да се у образложењу пресуде³⁹⁹, у којој је предмет спора дуговање за гријање из 2016. године, наводи да свака странка може трајни уговорни однос прекинути отказом, што је он и учинио 12. јула 2016. године. Подносилац жалбе на крају истиче да су оваквим поступањима Еко-топлане ограничена и одузета његова основна права и слободе загарантоване Уставом Републике Српске. Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине издали су, Препоруку⁴⁰⁰ Еко-топланама Бања Лука, д.о.о. Бања Лука: „*Да без одлагања предузму мјере како би се удовољило захтјеву подносиоца жалбе за отписивањем дуговања почевши од 1. фебруара 2018. године и да у року од 30 дана, од дана пријема, доставе Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине информације о мјерама предузетим на реализацији ове препоруке*“. Препорука није реализована.

Примјер: Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су запримили жалбу⁴⁰¹ изјављену на Јавно комунално предузеће Водовод и канализација Тузла због, како се наводи: „*незаконитих поступака Јавног комуналног предузеће Водовод и канализација Тузла, који се тичу ускраћивања права грађанима на уградњу водомјера у становима, те наплате утрошка воде без ваљано успостављеног облигационог односа између потрошача и овог предузећа*”.

Омбудсмани Босне и Херцеговине су Граду Тузла, Градском вијећу и Јавном комуналном предузећу Водовод и канализација Тузла упутили Препоруку⁴⁰² „*да без одлагања приступе процедури измјене Опитних услова за снабдијевање водом и услугама одвођења отпадних вода у складу с одредбама Закона о заштити потрошача у Босни и Херцеговини и закључцима ове препоруке да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове препоруке обавијесте Омбудсмане Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке*”⁴⁰³.

Као информацију о реализацији препоруке ЈКП Водовод и канализација Тузла доставио је акт⁴⁰⁴ у којем се наводи: „*Након што смо 17. јуна 2021. године запримили вашу препоруку из наслова, обавјештавамо вас да смо је примили к знању, те да ћемо до краја текуће, 2021. године, упутити свом оснивачу Граду Тузла, односно Градском вијећу Тузла иновирани текст Опитних услова за снабдијевање водом и услугама одвођења отпадних вода општине Тузла, водећи рачуна у погледу ваших датих препорука, које се односе на уградњу индивидуалних бројила у новим зградама од стране инвеститора градње, као и препорука које се односе на давање сагласности етажних власника станова подносиоцима захтјева за уградњу индивидуалних бројила, те могућности постављања интерног водомјера*

³⁹⁹ Број 71 0 МАЛ 311865 19 КОМ од 23. 1. 2020. године;

⁴⁰⁰ Број П-149/21 од 18. 6. 2021. године;

⁴⁰¹ Ж-БР-04-106/19;

⁴⁰² 18. 5. 2021. године;

⁴⁰³ П-147/21 од 18. 5. 2021. године;

⁴⁰⁴ Број 3998/21 од 5. 7. 2021. године;

унутар стамбене/пословне јединице. О напријед наведеним активностима бићете благовремено упознати.“ У току је праћење реализације препоруке.

Примјер: Омбудсмани су разматрали жалбу⁴⁰⁵ изјављену на рад ЗЕДП 'Електро-Бијељина' из Бијељине. Жалилац наводи: *"Дана 10. новембра 2019. године ми је на бандери искључена струја од стране електродистрибуције. Пошто смо ја и супруга тешки инвалиди, супруга је непокретна с пеленама које сам мијењам, а ја сам имао инфаркт миокарда и мождани удар, тако да сва средства од минималне пензије дајемо на лијекове..."*

Омбудсмани су у предметном случају издали Препоруку⁴⁰⁶ којом је препоручено Зависном електродистрибутивном предузећу Електро-Бијељина и Центру за социјални рад Бијељина да у координираној сарадњи, те у оквиру својих надлежности изнађу могућност снабдијевања електричном енергијом стамбеног објекта. Препорука је реализована⁴⁰⁷.

Примјер: У својој жалби⁴⁰⁸ жалитељка истиче да је од 2017. године добивала високе рачуне за комуналне услуге, тј. од времена кад су њене комшије уградиле интерна бројила која читавају њихову потрошњу. Истиче да је једино она остала на централном бројилу, које се налази унутар њеног стана. Наиме, одговорна страна би читала потрошњу станара који имају интерна бројила, те њој обрачунали остатак од укупне потрошње, која није била реална (10м³ за један мјесец), будући да живи сама. У циљу провјере жалбених навода, затражено је изјашњење одговорне стране. Одговорна страна је доставила изјашњење⁴⁰⁹ у којем се, између осталог, наводи да су извршили корекцију у обрачунима жалитељке. Предмет је окончан.

7.7. Повратничка популација

Постоје предмети који се односе на повратничку популацију села Прово и Чапразлије. У жалби⁴¹⁰ представник повратника истакао је да се петнаест породица вратило у поменута села града Ливна; обновили су девастиране некретнине прије неколико година, те да су се већ неколико година безуспјешно пријављивали на јавне позиве Федералном министарству за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, а посредством Службе за грађевинарство, просторно уређење и стамбено-комуналне послове града Ливна. Жалилац наводи да у протеклих неколико година нису добили повратну информацију одговорне стране, нити могућност да се жале. У 2020. Омбудсмани за људска права су запримили предмет истог жалиоца⁴¹¹, у којем је као одговорна страна означено ЈП Електропривреда ХЗ ХБ д.д. Мостар, Погон Ливно. Тим поводом је достављено изјашњење⁴¹² у којем се између осталог наводи: *"Изласком на терен, по заprimљеном захтјеву жалиоца, утврђено је да је за прикључење објекта из Захтјева на електродистрибутивну мрежу нужна*

⁴⁰⁵ Ж-БР-04-283/19;

⁴⁰⁶ П-257 од 25. 12. 2020. године;

⁴⁰⁷ Одговор ЗЕДП Електро-Бијељина, број 103 од 11. 1. 2021. године и одговор ЈУ Центра за социјални рад Бијељина, број 01/3-533.7-1-7/21 од 12. 1. 2021. године;

⁴⁰⁸ Ж-ЛИ-04-186/21;

⁴⁰⁹ Бр. 01-20-16/21-2 од 2. 8. 2021. године;

⁴¹⁰ Ж-ЛИ-04-199/20;

⁴¹¹ Ж-ЛИ-04-198/20;

⁴¹² Бр. 01-1-2-2779/20 од 26. 8. 2020. године;

изградња/реконструкција прикључног далековода, трансформационе станице и припадајуће нисконапонске мреже. Средства за реконструкцију наведених објеката, нажалост, није било могуће обезбиједити од стране електродистрибуције, те је странка усмено упућена да се обрати надлежним општинским/градским тијелима, како би електродистрибутивни објекти били уврштени у годишњу апликацију за пројекте електрификације коју општине шаљу по Јавном позиву Министарству за људска права и расељена лица. Процедуре и обавезе везане за реконструкцију дистрибутивних мрежа повратничких насеља дефинисане су документом 'Споразум о поновном прикључењу стамбених објеката повратника на електродистрибутивну мрежу у БиХ', којем су супотписници (за подручје Федерације БиХ), Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, Министарство енергије, рударства и индустрије ФБиХ, ЈП Електропривреда БиХ и ЈП Електропривреда ХЗ ХБ. Обавезе електропривредних предузећа су израда техничких рјешења и пројектне документације, те извођење електромонтажних радова. Општинска/градска тијела аплицирају за средства за набавку потребног материјала и извођење грађевинских радова. ЈП Електропривреда ХЗ ХБ д.д. Мостар, Дистрибуција електричне енергије, ДП Југ, Погон Ливно, Пословница Електро Ливно је израдила Спецификацију материјала и радова потребних за реализацију реконструкције далековода, трансформаторске станице и нисконапонске мреже за предметно подручје и исту доставила надлежној служби Града Ливна. Немамо службену информацију да ли су градске службе аплицирале за наведене објекте и да ли је проведена процедура по Јавном позиву Министарства за људска права и избјеглице БиХ. Према 'Споразуму о поновном прикључењу стамбених објеката повратника на електродистрибутивну мрежу у БиХ', повратници имају право на бесплатни једнофазни прикључак, ослобођени су једнократне накнаде за ангажовану снагу, такси и трошкова прикључења за техничко рјешење без или с једним стубним мјестом. Да би повратници користили наведена права, предуслов је реализација реконструкције електродистрибутивне мреже.”

Будући да је електрификација наведених подручја комплексан и свеобухватан процес, Омбудсмани су се обратили Министарству за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, који су доставили одговор⁴¹³, у којем се између осталог наводи: „Средства која обезбјеђује Министарство нису ни приближно довољна да би се проблем у потпуности ријешио и омогућила реконструкција комплетне уништене електромереже на свим повратничким микролокалитетима широм БиХ, а који су у превасходној надлежности три електропривредна предузећа у БиХ. У складу с 'Ревидираном стратегијом Босне и Херцеговине за provedбу Анекса VII Дејтонског мировног споразума' из 2010. године, у чијој изради су активно учествовали и представници сва три надлежна електропривредна предузећа у БиХ, је наведено да електрификација локација/објеката реализованог и планираног повратка представља егзистенцијалну потребу и неупитно право сваког повратника, али и интерес свих структура друштва и треба бити препознато као приоритет од стране свих нивоа власти, укључујући и општине, а посебно од стране електропривреда које су власници електродистрибутивних мрежа на подручју своје одговорности....“

⁴¹³ Бр. 01-41-6-2316-4/20 од 22. 3. 2021. године;

На иницијативу Омбудсмана Босне и Херцеговине, одржан је састанак⁴¹⁴ са градоначелником Ливна, а везано за наведену проблематику и могућности да се изнађе рјешење за наведене проблеме. Предложено је да се у сарадњи с ЈП Електропривреда ХЗ ХБ д.д. Мостар, Погон Ливно припреми спецификација укупних трошкова потребна за реконструкцију далековода, трансформаторске станице и нисконапонске мреже, што је и урађено. Надлежне службе Града Ливна су по хитном поступку издале све потребне дозволе/допуштења у вези с реконструкцијом предметног далековода.

Непосредно након одржаног састанка, запосленици ЈП Електропривреда ХЗ ХБ д.д. Мостар, Погон Ливно су изашли на терен, урадили спецификацију трошкова. Радови су отпочели у септембру, постављени стубови, урађена трансформаторска станица. Према наводима директора ЈП Електропривреда ХЗ ХБ д.д. Мостар, Погон Ливно, до краја године би требало да буде завршен поменути пројекат.

7.8. образовање

У извјештајној години запримљен је 51 предмет који се односио на образовање. Анализом жалби ради се о предметима који су се односили на признавање диплома, нострификације, звања 18 жалби.

Право на образовање дефинисано је међународним стандардима тако да државе чланице признају сваком лицу право на образовање. образовање треба имати за циљ пуни развој личности и достојанства.

Институција омбудсмана региструје све већи број жалби које се односе на образовање због повреде права дјеце или се жалиоци позивају на дискриминацију.

Посебну забринутост представља пораст броја жалби које се односе на образовање, посебно основно образовање које је, у складу с међународним стандардима, обавезно.

Примјер: Подносилац жалбе⁴¹⁵ наводи да се на један студијски програм Филозофског факултета квалификовала за самофинансирајуће студије штићеница Дома за дјецу без родитељског старања „Рада Врањешевих“ (школарина од 1.000 КМ по семестру). Како није у могућности да плаћа школарине, Дом је морао уплатити колико је био спреман, тј. 333,5 КМ, а обратила се Факултету с молбом да се ослободи од плаћања школарине. Факултет је молбу прослиједио декану, ректору и Управном одбору Универзитета Бања Лука, који креирају трошковник.

Управни одбор Универзитета у Бањој Луци донио је Одлуку⁴¹⁶ којом се усваја молба ЈУ Дом „Рада Врањешевих“ Бања Лука и Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци за ослобађањем од трошкова школарине на Филозофском факултету у износу од 20% од укупне висине школарине. Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци разматрајући

⁴¹⁴ 24. 5. 2021. године;

⁴¹⁵ Ж-БЛ-04-496/21;

⁴¹⁶ 8. 9. 2021. године;

наведену молбу донио је Одлуку, 11. октобра 2021. године којом се штићеница ослобађа од плаћања трошкова школарине у висини од 80% од укупне висине школарине. На овај начин је овај случај ријешен.

Омбудсмани Босне и Херцеговине су током поступка истраживања тражили од релевантних институција изјашњење о овој проблематици. Омбудсмани истичу да је циљ ове препоруке и превентивног карактера. Наиме, када се појави конкретан случај, углавном надлежне институције пронађу начине за рјешавање проблема, али неопходно је превентивно радити на свијести младих о свеобухватној подршци у образовању, посебно мислећи на дјецу без родитељског старања која остају без примарне заштите - породице, у најранијем добу живота.

Омбудсмани запажају да надлежне републичке институције и институције локалне самоуправе представљају прву помоћ дјечи без родитељског старања, било на посредан или непосредан начин. Пракса која је раније постојала а односила се на намјерно понављање разреда како би се што више задржали у институционалној подршци говори у каквом су положају ова лица, сматрајући да са својим пунољетством остају на улици, без запослења или запослења с минималним примањима које би једва покривало трошкове хране и становања.

Омбудсмани су мишљења да је подршка система и те како потребна и након завршетка средње школе. Иако факултетско образовање није обвезно, омогућавање бесплатног факултетског школовања младима без родитељског старања која су се квалификовала за самофинансирање, несумњиво би утицало на свијест дјече о цјелокупној подршци система и ублажавању негативних посљедица животне ситуације у којој су се нашли.

Омбудсмани Босне и Херцеговине имају у виду и да су у дому смјештена дјеца из различитих локалних заједница, у које би по изласку из дома требало да се врате, неопходна су системска рјешења која ће дугорочно ријешити питање ове категорије дјече. Без обзира на то што из дома излазе када су већ пунољетни и нису дјеца, неприхватљиво је да послјије толико година боравка у дому или хранитељским породицама, дом напуштају без адресе на коју иду, без породице и подршке да почну нови живот.

Омбудсмани Босне и Херцеговине, издали су Препоруку⁴¹⁷ надлежним органима власти у циљу омогућавања бесплатног школовања на универзитетима у Републици Српској дјечи без родитељског старања. Универзитет у Источном Сарајеву доставио је одговор на препоруку у којем се наводи да ће Сенат Универзитета предложити надлежном органу ослобађање школарине дјечи без родитељског старања. Предмет је у раду.

Примјер: Омбудсмани Босне и Херцеговине су у предмету⁴¹⁸ разматрали жалбу којом је жалитељка указивала на дискриминацију, односно неравноправно поступање Универзитета у Сарајеву према студентима, а у погледу испуњавања услова за додјељивање признања Златна значка Универзитета у Сарајеву.

⁴¹⁷ П-247/21;

⁴¹⁸ Ж-СА-04-315/21;

Омбудсмани Босне и Херцеговине провели су поступак истраживања у конкретном предмету, те су 18. маја 2021. године Универзитету у Сарајеву упутили Препоруку⁴¹⁹ којом је Сенату и Одбору за додјелу универзитетских признања Универзитета у Сарајеву предложено да, имајући у виду наводе из Препоруке, размотре могућност измјене оспореног Закључка Одбора за додјелу универзитетских диплома⁴²⁰, којим се одбија захтјев жалитељке, студенткиње II циклуса студија Правног факултета, за додјелу признања Златна значка Универзитета у Сарајеву за 2020. годину.

Универзитет у Сарајеву, 7. јула 2021. године, доставио је Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине акт⁴²¹, те Закључак број 01-9-94/21 од 30. јуна 2021. године. У диспозитиву Закључка наведено је сљедеће: „...*Сенат Универзитета у Сарајеву даје подршку Закључку Одбора за додјелу универзитетских признања, број 0101-6469/21 од 23. јуна 2021. године, којим се одбија захтјев за додјелу универзитетског признања за студијску, 2019/2020. годину, подносиољке М.Б. свршене студенткиње другог циклуса студија Правног факултета у Сарајеву.*“

Како у конкретном предмету није дошло до реализације препоруке, Обавијест о нереализацији Препоруке⁴²² Омбудсмана Босне и Херцеговине упућен је Влади Кантона Сарајево. Предмет је одлуком Омбудсмана Босне и Херцеговине затворен.

Примјер: Жалбени⁴²³ наводи се односе на заштиту права ученика српске националности с територије општине Гламоч, тако да Влада Кантона 10 „*предузме неопходне радње из своје надлежности, да се дјеци омогући учење матерњег/српског језика и писма ћирилице*“. У истражном поступку утврђено је да је Министарство науке, просвјете, културе и спорта Кантона 10, израдило Нацрт закона о уџбеницима и наставним средствима за основне и средње школе у овом кантону, али, да Министарство правосуђа и управе Кантона 10 није дало затражено мишљење на наведени Нацрт закона, тако да нацрт није упућен у даљу процедуру. Омбудсмани су издали Препоруку⁴²⁴, којом се министру правосуђа препоручује: *да одмах предузме адекватне мјере и радње ради успоставе сарадње Министарства правосуђа и управе Кантона 10, с Институцијом омбудсмана онако како је прописано Законом о омбудсману за људска права Босне и херцеговине, а како је то напријед наведено; - да одмах предузме адекватне мјере и радње у циљу достављања мишљења Министарству науке, просвјете, културе и спорта на Нацрт закона о уџбеницима и наставним средствима за основне и средње школе у Кантону 10.*

Препорука је реализована и предмет је затворен пред Институцијом омбудсмана БиХ.

⁴¹⁹ Број П-115/21 од 6. 5. 2021. године;

⁴²⁰ Број 0101-448/21 од 14. 1. 2021. године;

⁴²¹ Број 0101-6809/21 од 5. 7. 2021. године;

⁴²² Број П-115/21 од 6. 5. 2021. године;

⁴²³ Ж-ЛИ-04-249/20;

⁴²⁴ Број П-103/21 од 15. 4. 2021. године;

7.9. Екологија и заштита околине

Омбудсмани су у извјештајном периоду запримили 11 жалби које су се односиле на област екологије, односно заштите околине, а издате су три препоруке. Босна и Херцеговина ратифициковла је бројне конвенције и протоколе⁴²⁵, из ове области, али се и даље биљежи низак ниво освијештености јавних тијела, као и грађанства о значају и улози здраве животне средине на благостање човјека.

Примјер: Омбудсмани Босне и Херцеговине поступали су по жалби грађана који насељавају простор сјеверозапада Босне и Херцеговине од почетка 2000. године, суочавају с пријетњом складиштења радиоактивних и других опасних отпада надомак ријеке Уне, унутар граничног појаса између Босне и Херцеговине и Републике Хрватске, у оквиру којег би изградња објеката овог типа, имала огроман негативан утицај који свакако прелази оквири државних граница, чиме би угрозило живо око 250.000 људи у тринаест општина.

На приједлог Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине, Савјет министара Босне и Херцеговине формирао је Координационо тијело Босне и Херцеговине за проблематику одлагања радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног отпада на локацији Трговска гора, Експертски и Правни тим за наведену проблематику.

Омбудсманима за људска права Босне и Херцеговине јасно је да у конкретном случају не постоји одговорност институција Босне и Херцеговине у вези с одлагањем радиоактивног отпада на подручју друге државе. Предложена локација складиштења, будући да се налази ван граница Босне и Херцеговине, представља ограничавајући фактор везано за реализацију праћења активности.

С тим у вези, омбудсмани акценат стављају на органе и институције Босне и Херцеговине. Иако је прошло скоро годину и више дана од формирања горе наведених тијела и тимова, јавност, као и грађани недовољно су информисани о активностима које надлежни проводе. Евидентно је да се у одлукама о именовању, поред одређених обавеза члановима тимова утврђује накнада за рад и то тако да се њена висина одређује посебним актом Савјета министара Босне и Херцеговине, без навођења прецизног износа иако се ради о јавним, тј буџетским средствима. Савјет министара Босне и Херцеговине, као доносилац одлука о именовању тијела и тимова, у обавези је да према истима предузима одговарајуће мјере у погледу надзора над њиховим радом, а све у циљу како би се успоставили јаснији, транспарентнији и ефикаснији поступци за стратешку процјену животне средине у складу с Протоколом о стратешкој процјени животне средине уз ЕСПОО Конвенцију⁴²⁶. Омбудсмани су издали препоруку⁴²⁷, којом се Вијећу министара Босне и Херцеговине налаже да предузме одговарајуће активности из оквира својих надлежности у циљу спречавања Републике Хрватске да на локацији Трговска гора направи одлагалиште радиоактивног отпада. Реализација препоруке се прати.

⁴²⁵ Оквирна конвенција УН-а о климатским промјенама, Протокол из Кјота, Конвенција о контроли прекограничног кретања опасног отпада и његовог одлагања, Конвенција УН-а о биолошкој разноликости, Архушка конвенција, Протокол из Картагене о биолошкој сигурности, Протокол о води и здрављу итд.;

⁴²⁶ Служени гласник Босне и Херцеговине – међународни уговори, број 3/17;

⁴²⁷ Број П-289/21, од 18. 11. 2021. године;

Примјер: Омбудсмани за људска права запримили су жалбу⁴²⁸ која се односила на бесправну градњу на обали језера Перућац. Омбудсмани за људска права упутили су Јавној установи Национални парк Дрина Сребреница препоруку⁴²⁹ да у року од 90 дана од дана пријема препоруке донесе план управљања Националним парком као и просторни план Националног парка и општини Сребреница да предузме додатне напоре у смислу спречавања даље бесправне градње у смислу појачаног инспекцијског надзора и о томе обавијесте Институцију омбудсмана у року од 60 дана од дана пријема препоруке. Препорука није реализована.

Примјер: Жалилац из Прибаве, општина Грачаница обратио се 5. септембр 2019. године Омбудсманима за људска права Босне и Херцеговине жалбом⁴³⁰ која се односи на непоступање Кантоналне управе за инспекције послове Тузланског кантона, везано за проблем која мјештанима прави пирана - тачније погон за производњу пелета компаније ХАЛИДЕКС д.о.о. Прибава, Грачаница. Наконведеног поступка истраживања, Омбудсмани Босне и Херцеговине су издали Препоруку⁴³¹ којом је препоручено Кантоналној управи за инспекцијске послове Тузланског кантона *да надлежни инспекторат, без претходних најава, континуирано врши надзор над радом правног лица ХАЛИДЕКС д.о.о. Грачаница у Прибави, општина Грачаница; да у року од 60 дана од дана пријема препоруке обавијести Институцију омбудсмана за људска права БиХ о предузетим мјерама на извршењу препоруке.* Препорука је реализована⁴³².

Примјер: Жалиоци⁴³³ истичу да је ОСР Коњиц, који управља риболовним подручјем Јабланичког језера на подручју општине Коњиц, године 2019. и 2020. препустио „чување“ вода организованим криволовцима, који несметано проводе организовани криволов, тако што изловљавају рибу мрежама, супротно закону, што често доводи и до вербалних сукоба између криволоваца и спортских риболоваца, који редовно ваде дозволе за спортски риболов. Порибљавање се не чини посљедње двије године, ту обвезу има ОСР Коњиц, у складу са закону. Након интервенције Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине 17. фебруара 2021. године, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Херцеговачко-неретванског кантона је 2. марта 2021. године доставило изјашњење⁴³⁴ у којем истиче да је кантонална пољопривредна инспекција примила анонимну пријаву „спортских риболоваца“, те је 5. фебруара 2021. године извршила инспекцијски надзор с циљем утврђивања навода. Такође, истичу да су инспекцији предочене евиденције рибочуварске службе ОСР Коњиц из којих је видљиво да је направљено 26 записника о проналаску и одузимању 64 мреже на Јабланичком језеру. Истичу и како је инспекција издала упозорење удружењу рибара да поштри мјере заштите рибе на Јабланичком језеру, у дијелу којим располаже, с нагласком на контролу лова мрежама, те да предузме све мјере да се изврши порибљавање у складу с Годишњим програмом унапређења рибарства за 2021. годину. Предмет је затворен.

⁴²⁸ Ж-СА-05-537/20;

⁴²⁹ П-184/21;

⁴³⁰ Ж-БР-04-192/19;

⁴³¹ Препорука број П-70/21 од 26. 2. 2021. године;

⁴³² Акт Кантоналне управе за инспекцијске послове Тузланског кантона број предмета 17/4-П-19-005592/21, Ур. број акта 22305-0006 од 8. 7. 2021. године;

⁴³³ Ж-МО-04-30/21;

⁴³⁴ Акт број 11-09-20-199-1/21 од 1. 2. 2021. године;

VIII. ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ПРАЋЕЊА ПРАВА ЛИЦА ЛИШЕНИХ СЛОБОДЕ

8.1. Успостављање независног превентивног механизма

Босна и Херцеговина још увијек није извршила обавезу успоставе независног превентивног механизма у складу с обавезама преузетим ратификацијом Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака у чијем члану 3. је прописано: *“Свака држава чланица успоставиће, одредити или имати једно или више тијела на националном нивоу која врше посјете ради превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака (у даљем тексту: национални механизам за превенцију)”*⁴³⁵.

Законодавне активности на успостави независног тијела су започеле прије неколико година. Нацрт измјена и допуна Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине којим би се успоставио независни превентивни механизам био је у парламентарној процедуре скоро четири године, на сједници Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ од 26. фебруара 2020 године овај приједлог закона није прихваћен. Министар за људска права Босне и Херцеговине је 2021. године формирао радну групу, за израду Закона о измјенама и допунама закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, која је претходних мјесеци имала низ активности везаних за израду новог законског текста. Омбудсмани се надају да ће Босна и Херцеговина што прије препознати овај проблем и коначно успоставити независно тијело у складу с одредбама Опционог протокола.

У циљу осигурању размјене искустава и добрих пракси успостављена је Мрежа националних превентивних механизма земаља Југоисточне Европе. Босна и Херцеговина је једина држава која није чланица ове мреже зато што нема успостављено независно тијело. Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине учествује у раду ове мреже у својству посматрача, а у оквиру припрема за преузимање мандата након што се усвоје измјене и допуне Закона о омбудсману. У 2021. години у организацији НПМ-а Мађарске, који је пресједавао Мрежом у 2021. години одржан је онлајн састанак на тему *„Посјете НПМ-ова током пандемије корона вируса и у погледу процеса “поновног отварања” институција”*⁴³⁶. Други састанак Мреже је одржан на тему: *„Технике интервјуисања, с посебним освртом на вођење интервјуа с угроженим лицима - дјецом, лицима с психосоцијалним инвалидитетом, странцима и/или припадницима мањина и LGBT лицима”*⁴³⁷.

Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе је свој рад ускладило у односу на стање изазвано коронавирусом и у односу на мјере које су доносили надлежни органи. Посјете казнено-поправним установама су ограничене, ради спречавања ширења епидемије и уз строго придржавање мјера надлежних институција. У оквиру извршавања свога мандата Омбудсмани су посебну пажњу посветили мониторинг имплементације мјера

⁴³⁵ Ратификација извршена 24. октобра 2008. године;

⁴³⁶ Састанак одржан 20. 7. 2021. године на којем је учествовала шефица Одјељења за праћења права лица лишених слободе Ведрана Павловић

⁴³⁷ Састанак одржан 29. и 30. 9. 2021. године на којем је учествовала омбудсманка Јасминка Џумхур.

донесених ради превенције пандемије КОВИД-19 и њиховог утицаја на остваривање људских права лица чија слобода кретања је ограничена одлукама надлежних органа.

8.2. Поступање по жалбама

Статистички подаци показују да је у току 2021. године у овом одјељењу запримљена 91 жалба, што је у односу на 2020. годину смањење за једну жалбу, од којих 26 жалби је регистровано у Сједишту Институције у Бањој Луци, три у Подручној канцеларији Мостар и 62 у Подручној канцеларији Сарајево. Из претходних година пренесено је 88 предмета, тако да је у Одјељењу укупно било у раду 179 предмета, од којих је окончано 117. У 2021. години највећи број жалби је регистрован у односу на Завод за извршење кривично-правних санкција, притвора и других мјера БиХ – 21; Казнено-поправни завод Зеница – 16; Казнено-поправни завод Тузла – 11, док у односу на Казнено-поправни завод Бања Лука, Казнено-поправни завод Бихаћ, Казнено-поправни завод Орашје и Казнено-поправни завод Сарајево регистровано је по пет жалби; Казнено-поправни завод Фоча и Казнено-поправни завод Мостар по три жалбе, те Казнено-поправни завод Бијељина, Казнено-поправни завод Бусовача, Казнено-поправни завод Добој и Казнено-поправни завод Источно Сарајево по двије жалбе.

Анализа достављених жалби показује да се највећи број односио на остваривање адекватне здравствене заштите у установама у којима се смјештају лица лишена слободе, услове смјештаја и третмана, коришћење ванзаводских погодности, те остваривање права на премјештај у другу установу. У току 2021. године издата је једна препорука.

8.2.1. Услови боравка

Завод за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Завод) је званично стављен у функцију током 2020. године. Премјештај свих осуђених/притворених лица из ентитетских казнено-поправних установа који су осуђени или им се суди пред Судом Босне и Херцеговине окончан је са 31. децембра 2020. године. Отварањем овог завода ријешено је питање смјештајних капацитета у установама за извршење кривичних санкција у Босни и Херцеговини, с обзиром на чињеницу да су осуђена лица по пресудама Суда Босне и Херцеговине била упућивана на издржавање казне у ентитетске установе за извршење кривичних санкција. Организација и начин живота притвореника и осуђених лица у Заводу детаљније се уређује Правилником о кућном реду Завода⁴³⁸.

Институција омбудсмана од почетка функционисања Завода запримила је знатан број жалби што је био разлог да се посјети ова установа током 2021. године.

Примјер: Тако се Омбудсманима са жалбом⁴³⁹ обратила сестра осуђеног лица који се налази на издржавању затворске казне у Заводу, наводећи „да чланови породице осуђеницима могу послати пакет у којем се налази одјећа, средства за хигијену, књиге и

⁴³⁸ Службени гласник БиХ број 15/20;

⁴³⁹ Предмет број Ж-СА-07-859/21;

неке друге потрепитине, али цигарете и кафа нису дозвољени, јер могу да се купе у заводској кантини. Међутим, у кантини данима није било кафе ни цигарета, а кафу нису добијали од завода“. Такође, истакла је „да за купљене производе осуђена лица добијају фактуру, а не фискални рачун како би имали увид у своју стварну потрошњу, те да уколико се пожале на такво поступање, одмах се кажњавају и забрањује им се куповина из кантине“. У достављеном изјашњењу⁴⁴⁰ директор Завода обавјештава Омбудсмане „да је начин пријема пакета регулисан чланом 53. и чланом 93. Правилника о кућном реду Завода за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера БиХ. Истим је јасно и прецизно дефинисан садржај, врста и количина предмета који се могу послати затворенику на овај начин. Сви недозвољени предмети и намирнице послати затворенику путем пакета се изузимају из његовог садржаја у присуству затвореника, сачини се записник о изузетим предметима и стварима који потписује службено лице које уручује пакет и затвореник. Кварљиви производи се у присуству затвореника уништавају, а други недозвољени предмети се уредно враћају пошиљаоцу о трошку затвореника. Кантина свој рад организује у складу са чланом 37. Правилника о кућном реду Завода и он је регулисан тендером, те установа не може да утиче на формулисање и мијењање цијена у кантини. Кантина је снабђевана свим артиклима који су потребни за нормално функционисање“. У достављеним коментарима, подносилац жалбе остаје код својих навода. Чињенице наведене у овој жалби су биле предмет опсервација током посјете и налаз је презентован у дијелу Извјештаја који се односи на посјете. Истрага у овом предмету је у току.

Примјер: Институција омбудсмана је разматрала жалбу⁴⁴¹ која се односи на акт управника Завода од 12. јануара 2021. године, а којим је прописана Процедура за пријем, контролу и уручење пакета притвореницима/затвореницима од стране управника Завода. Подносилац жалбе сматра да донесена Процедура није у складу са законским прописима, између осталог, наводећи да се лицима која бораве у овој установи незаконито ускраћује право на пријем пакета с домаћим сувомесним производима. У одговору Министарства правде Босне и Херцеговине⁴⁴² наведено је да су жалбени наводи неосновани јер акт на који се подносилац жали само је додатно уредио већ прописану процедуру пријема пакета, а све у циљу заштите живота и здравља лица лишених слободе, путем спречавања уноса намирница које су непровјерене и за које не постоји гаранција да су сигурне за конзумирање. Надаље, наведени акт је сачињен у складу с одредбама Закона о извршењу кривичних санкција, мјера притвора и других мјера Босне и Херцеговине⁴⁴³ према којем управник Завода организује рад, усклађује рад организационих јединица, надзире правилност и законитост рада, представља Завод. Овај акт је донесен и у складу с Правилником о кућном реду у установама за издржавање казних санкција, мјера притвора или других мјера Босне и Херцеговине⁴⁴⁴ и са истим су упозната лица која издржавају казну притвора/затвора у овој установи. Након проведеног истражног поступка Омбудсмани су закључили да нису могли утврдити да су права осуђених лица која издржавају казну затвора у овој установи на било који начин повријеђена узимајући у обзир да је управник Завода

⁴⁴⁰ Број 03-15-1-2079-5/21 од 07. 10. 2021. године;

⁴⁴¹ Предмет број Ж-БЛ-07-132/21;

⁴⁴² Министарства правде Босне и Херцеговине број 07-15-1-790/21 од 05.04.2021. године;

⁴⁴³ Службени гласник Босне и Херцеговине број 22/16;

⁴⁴⁴ Службени гласник Босне и Херцеговине бр.15/20 и 65/20;

само додатно уредио већ прописану процедуру пријема пакета а водећи рачуна о заштити живота и здравља лица која су смјештена у овој установи.

Примјер: *Осуђено лице, које је премјештено из Казнено-поправног завода Зеница у Завод за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера упутило је жалбу⁴⁴⁵ у којој „изражава незадовољство условима боравка, третманом, и поступањем заводских полицајаца. По доласку у Завод није добио средства за личну хигијену, нити му је омогућено да телефонира, односно да о свом преласку обавијести породицу, адвоката и пријатеље. Такође, тврди да затвореници који су слабог имовног стања не могу да пошаљу писмо, јер немају средства да купе маркице, а нису радно ангажовани како би зарадили новац бар за основне потребе. Сматра да је неопходно да затвореници што прије добију радни ангажман“. У изјашњењу на жалбене наводе директора Завода наведено је сљедеће: „...Одржавање личне и опште хигијене прописано је чланом 22. Правилника о кућном реду завода. У ставу 1. истог члана каже се да завод мора осигурати прибор и средства за одржавање хигијене уколико затвореник нема средства за то, што се у таквим случајевима и поступа у складу са социјалним статусом затвореника. Наглашавамо да затвореници ове одредбе Правилника о Кућном реду често користе у манипулативне сврхе иако не спадају у категорију социјално угрожених и оних који немају материјалних средстава за ту намјену. Подношење поднесака од стране затвореника прописано је чланом 39. Правилника о кућном реду завода у којем се каже да затвореник може без ограничења и надзора упућивати поднеске браниоцу, судовима и омбудсману за људска права, инспекторима за извршење кривичних санкција, Министарству правде БиХ и међународним тијелима и организацијама за заштиту људских права. Затвореник поднеске прима и упућује преко завода о свом трошку. На молбу затвореника који нема новчаних средстава Управник завода затворенику, може у складу са Законом одобрити слање поднесака о трошку завода. Овдје је битно нагласити да се ради о могућности, а не обавези. Отпрема пошиљки затвореника се врши путем пошта Републике Српске. Један број затвореника приликом премјештаја из затворских установа из Федерације БиХ са собом је донио купљене коверте и поштанске маркице поште Федерације БиХ. С обзиром да се отпрема писма и других пошиљки из овог завода врши путем пошта Републике Српске, трошкови отпреме наведених пошиљки се врше у складу с њиховим важећим цијеновником. Ово је уредно и на вријеме предочено затвореницима уважавајући чињеницу да се у складу са чланом 39. Правилника о Кућном реду Завода отпрема пошиљки врши о трошку затвореника“.*

Рад на овом предмету је у току.

8.2.2. Здравствена заштита

Знатан број жалби осуђених лица се односи на приступ здравственој заштити, што укључује питање доступности и квалитета здравствене заштите. Жалбе указују на неадекватност пружене здравствене заштите у виду ономогућавања обављања здравствених прегледа, посебно специјалистичких или дијагностичких за које жалиоци сматрају да су им неопходни или неадекватне терапије. Одређен број казнено-поправних установа у Босни и

⁴⁴⁵ Ж-СА-07-629/20;

Херцеговини и даље нема запосленог љекара опште праксе на неодређено вријеме⁴⁴⁶. Омбудсмани примјећују да није битније унапријеђена координација између министарстава здравства и правде у пружању здравствене заштите у затворима.

Примјер: Институција Омбудсмана запримила је жалбу⁴⁴⁷ осуђеног лица из завода која се односила на лош третман и неадекватну здравствену заштиту у овом заводу. У информацију о здравственом стању осуђеног лица⁴⁴⁸ Омбудсмани су информисани да је обављен разговор и направљен план анализа и специјалистичких прегледа како би се објективизирала слика пацијента. Накнадном информацијом, Омбудсмани су обавијештени да „...пацијент нема притужби, и не тражи долазак у амбуланту, чиме се сматра да су хронична обољења и клиничко стање пацијента под контролом...“⁴⁴⁹. Предмет је затворен због незаинтересованости жалиоца.

Примјер: Омбудсменима за људска права Босне и Херцеговине жалбом⁴⁵⁰ се обратила украјинска држављанка која се налази у притвору у Казнено-поправном заводу Бусовача. Из жалбе произлази, да је именована тренутно једина женска особа која се налази у притвору у овој установи, смјештена у малој соби, те да има право на кретање у простору који је изузетно мален и непогодан. Без обзира на труд и коректан однос запослених, доведена је у ситуацију да покушава да сачува здравље и разум, а што је посебно тешко у таквим условима, јер се често осјећа као да је у самици. На тражење Омбудсмана достављен је акт директора Казнено-поправног завода полуотвореног типа Бусовача⁴⁵¹, у којем је између осталог, наведено: „...Соба у коју је смјештена притворена особа Н.Н. је 11 (једанаест) квадратних и 38 (тридесет осам) кубних метара, што је у складу са чланом 66. став 2. Закона о извршењу кривичних санкција. Што се тиче простора за шетњу и боравак вани, немамо других могућности него организовати у простору предвиђеном за боравак вани притворених лица. Даље, свакодневно јој се омогућава боравак вани, на свјежем ваздуху, у трајању минимално од два сата... Током боравка у Казнено-поправном заводу полуотвореног типа Бусовача је осигуран докторски преглед једном седмично, који у већини случајева одбија. Досад је два пута прегледана од заводског доктора, те два пута од неуропсихијатра који ординира у КПЗ ПТ Бусовача. На приједлог заводског доктора организован је специјалистички преглед доктора специјалиста неуропсихијатра у Кантоналној болници Зеница 17. марта 2021. и 19. марта 2021. године. Такође, 17. марта 2021. године у КБ Зеница извршен је преглед специјалисте гинеколога и психолога. По наредби и одобрењу Суда БиХ притворена особа је 12. априла 2021. године спроведена у КБ Бања Лука на психијатријско вјештачење.“

⁴⁴⁶ Установе које имају запосленог љекара у сталном радном односу у Федерацији Босне и Херцеговине јесу: Казнено-поправни завод Зеница, Казнено-поправни завод Тузла и Казнено-поправни завод Сарајево, а у Републици Српској: Казнено-поправни завод Фоча, Казнено-поправни завод Бања Лука и Казнено-поправни завод Источно Сарајево. Казнено-поправни завод Мостар, Казнено-поправни завод Орашје, Казнено-поправни завод Бихаћ и Казнено-поправни завод Бусовача у Федерацији БиХ ангажују љекара опште праксе из најближих здравствених установа по уговору о дјелу, а Казнено-поправни завод Требиње, Казнено-поправни завод Добој и Казнено-поправни завод Бијељина у Републици Српској ангажују љекаре по уговору о повременим и привременим пословима;

⁴⁴⁷ Предмет број Ж-СА-07-313/21;

⁴⁴⁸ Акт, број 04-СЛ-инт502/21;

⁴⁴⁹ Број акта 04-СЛ-инт 696 /21 од 29. 7. 2021. године;

⁴⁵⁰ Предмет број Ж-БЛ-07-255/21;

⁴⁵¹ Казнено-поправног завода полуотвореног типа Бусовача број 01/03-2-09-1991/21 од 30. 4. 2021. Године;

На основу проведеног истражног поступка, Омбудсмани нису могли утврдити да су подносиоци жалбе у Казнено-поправном заводу ПЗ Бусовача ускраћена права која се требају осигурати притвореним лицима. Наиме, из одговора произлази, да је подносиоци жалбе смјештена у просторију одговарајуће квадратуре, да јој је омогућена свакодневна шетња, коју она не користи у пуном обиму, као и да су јој у досадашњем периоду издржавања притвора осигурани бројни љекарски прегледи. Директор ове установе не спори, да је именована тренутно једина притворена особа женског пола, те је зато из ове установе упућена молба суду за премјештај у другу установу, која је према његовим наводима одбијена.

Питање пружања здравствене заштите осуђеним лицима који су зависници о опијатима представља велики проблем за установе.

Примјер: Жалба⁴⁵² у односу на Казнено-поправни завод Мостар управо указује на димензију овог проблема. Жалилац наводи да посљедњих 20 година прима терапију која му је прописана од љекара Центра за превенцију и ванболничког лијечења зависности у Мостару (конзумација метадона или субохона). Даље наводи, уколико би неко од затвореника прекршио правила понашања унутар затвора, исти се кажњава укидањем терапије, за коју истиче да је нужно потребна како би се одржало нормално психофизичко стање. Уз достављену жалбу, приложен је налаз и мишљење Центра за превенцију и ванболничко лијечење зависности Мостар од 20. јула 2021. године у којој је наведено да се избјегне прекидање стандардне терапије као начин кажњавања, јер може оставити знатне посљедице по здравље пацијента. Институција Омбудсмана је затражила изјашњење на наводе жалбе. У достављеном одговору наведено је да осуђеник константно одбија сарадњу и стално тражи да му се изађе у сусрет с разним лијековима без медицинских индикација и без остварења сарадње потребне за примјену расположивих психофармака који су му били на располагању. Истичу да је 9. јуна 2021. године био тестиран на ПАС (психоактивне супстанце) и био позитиван. Терапија му се укида јер из медицинских и фармаколошких разлога не могу осигурати стабилне услове да се осуђенику даје терапија која би у случају мијешања с недопуштеним супстанцама могла угрозити пацијентово здравствено стање а потребно је направити тестирање на ПАС које осуђеник одбија, те се тиме сматра несарадљив и ризичан за давање раније прописане терапије. Овај предмет указује на питање ко и на који начин одлучује о терапији и да се прекидање терапије не може корситити као основа за кажњавање. Према наовдима из изјашњења Казнено-поправног завода Мостар, осуђено лице је било позитивно на друге супстанце 9. јуна 2021. године, што поставља и питање како неко ко се налази на издржавању казне затвора може доћи до психоативних супстанци. Истовремено, налазу Центра за превенцију и ванболничко лијечење зависности Мостар је од 20. јула 2021. године је наведено да се избјегне прекидање стандардне терапије као начин кажњавања, јер може оставити знатне посљедице по здравље пацијента. Рад на овом предмету је у току.

⁴⁵² Предмет број Ж-МО-07-140/21;

Примјер: Институција Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је жалбу осуђеног лица из Казнено-поправног завода Зеница⁴⁵³ у којој је навео да има здравствене проблеме, који су се током боравка у Казнено-поправном заводу Зеница константно погоршавали. Током периода издржавања казне смршао је 47 кг. Затворска казна му истиче за 10 мјесеци, али сматра да је то дуг период с обзиром на здравствене проблеме које има. Због свега наведеног обратио се Министарству правде Босне и Херцеговине с молбом за условни отпуст и Суду за одобравање прекида казне. У циљу утврђивања чињеничног стања затражено је изјашњење Завода. Актом Казнено-поправног завода Зеница⁴⁵⁴ Институција је обавијештена да је осуђеник тражио прекид казне ради наставка лијечења о свом трошку и код одабраног љекара, али је због пристизања друге казне његов захтјев одбијен. Више пута је прегледаван од стране ординирајућег хирурга, који је иницирао операцију ингвиналне херније, али је због изузетно лошег здравственог стања препоручио одлазак на УКЦ Сарајево, гдје би се могао урадити овако захтјеван третман. У току даљег истраживања и контакта с директором Казнено-поправног завода Зеница, Омбудсмани су обавијештени да је осуђеник добио условни отпуст с 20. децембра 2021. године, а ради рјешавања својих здравствених проблема.

8.2.3. Условни отпуст

Право на коришћење ванзаводских погодности и слободних посјета у вријеме КОВИД-19 је било отежано и организовано првенствено у складу с епидемиолошком ситуацијом и донесеним мјерама. Управо због тога, Омбудсмани указују на овај примјер и похваљују активности које су предузимали надлежни, а који су очигледно константно пратили развој епидемиолошке ситуације у току цијеле године и у складу са епидемијом, ускраћивали или омогућавали коришћење одређених права осуђеним лицима.

Примјер: У току 2020. године Омбудсмани су примили обраћање подносиоца жалбе⁴⁵⁵, који се налази на издржавању казне затвора у Казнено-поправном заводу Зеница, а које се односи на незадовољство поступањем надлежног Федералног министарства правде. Подносилац жалбе наводи да има супругу и двоје дјеце, те да је од марта 2020. године ускраћен за ванзаводске погодности и коришћење интимних посјета, због чега се у неколико наврата обраћао Федералном министарству. Од овог министарства тражио је достављање примјерака наредбе и препоруке Кризног штаба о забрани коришћења законских слободних посјета, јер сматра да је за њих незаконито ускраћен. Истиче да због оваквог поступања не испашта само он, већ да су чланови његове породице "изложени тортури и мучењу, само зато што су дјеца и супруга осуђеника".

Омбудсмани су затражили све релевантне информације од Федералног министарства правде које у свом одговору потврђује да се подносилац жалбе обраћао, али указује и на чињеницу да није користио расположиве нивое рјешавања притужби из Упутства за поступање осуђених особа. Како је наведено, осуђеник је упознат са свим одлукама Федералног министарства, како кроз колективне састанке, тако и кроз индивидуалне

⁴⁵³ Предмет број Ж-СА-07-924/21;

⁴⁵⁴ Број акта 01-09-7134/21 од 29. 9. 2021. године;

⁴⁵⁵ Предмет број Ж-БЛ-07-821/20;

разговоре с матичним васпитачима, а све дате мјере донесене су у циљу спречавања заразе вирусом КОВИД-19. Такође, ово министарство наводи да су слободне посјете, као и ванзаводске погодности поново одобрене, уз обавезан негативан пи-си-ар тест или брзи антигенски тест.

Омбудсмани су затражили све релевантне информације, по питању положаја осуђеника који уживају ванзаводске погодности и право слободних посјета од Казнено-поправног завода у Зеници а у јулу текуће године уприличен је обилазак Казнено-поправног завода Зеница, као и састанак представника Институције омбудсмана и директора ове установе, приликом чега је утврђено да су слободне посјете тренутно дозвољене. Предмет је позитивно окончан с обзиром да је разлог незадовољства подносиоца жалбе престао, те да тренутно има могућност коришћења интимних посјета.

Примјер: Подносилац жалбе⁴⁵⁶ наводи да се налази на издржавању казне затвора у Казнено-поправном заводу Бања Лука и да је стекао право на условни отпуст, али да је Управник Казнено-поправног завода Бања Лука, заједно са службом третмана одбио да упути приједлог за условни отпуст и тиме прекршио члан 43. Закона о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера у Брчко дистрикту БиХ којим је прописано да управник Завода је обавезан да поднесе приједлог за условни отпуст у року од 30 дана прије датума истека двије трећине од изречене казне.

У вези са наведеним Институција омбудсмана запримила је писано изјашњење Казено-поправног завода Бања Лука⁴⁵⁷ у којем је наведено да *обавезни приједлог директора за условни отпуст није упућен с обзиром да нису испуњени законски услови из области условног отпуста, а што је образложено у Извјештају Установе о владању и понашању затвореника. Међутим, затвореник је у законском року упутио своју молбу за условни отпуст, која је уредно и на вријеме уз извјештаје достављена Комисији за условни отпуст Брчко дистрикта БиХ.*

Обавезни приједлог за условни отпуст који по службеној дужности упућује директор завода није упутио зато што нису испуњени законски услови, али је затвореник упутио своју молбу за условни отпуст, која је уз извјештаје достављена Комисији за условни отпуст. Значи ријеч је о два различита захтјева јер се о условном отпусту рјешава по молби затвореника или на приједлог директора Установе.

Подносилац жалбе је доставио изјашњење у којем остаје код својих жалбених навода. Поступак истраживања је у току.

8.2.4. Ванзаводске погодности

За добро понашање и залагање на раду затвореницима се могу одобравати погодности. Погодности су скуп подстицајних мјера усмјерених на пружање повјерења затворенику, ублажавање посљедица депривације, подстицање властитог учешћа у остваривању програма третмана, јачање одговорности и самопоуздања ради оспособљавања затвореника

⁴⁵⁶ Предмет број Ж-СА- 07-295/21

⁴⁵⁷ Акт број 08/1,021/246-4081/20-2 од 22. 12. 2020. године;

за самосталан живот у складу с правним поретком и нормама грађанског друштва. Погодности одобрава управник Завода или лице које он овласти. Погодности се могу користити у кругу Завода и ван круга Завода⁴⁵⁸. Знатан број жаби регистрованих у Институцији омбудсмана односе се на коришћење погодности, посебно ванзаводске погодности. Код услова за коришћење погодности за одређене категорије осуђених лица, између осталог, прописано је да је при одобравању погодности потребно прибавити мишљење надлежне полицијске управе и надлежног општинског органа социјалне заштите. Омбудсмани уочавају да полицијски службеници често, приликом давања мишљења за коришћење погодности, уопште не врше провјере или су те провјере формалне и углавном дају негативно мишљење, што изазива неповјерење код лица лишених слободе, указује на неједнако поступање, те отвара простор за разне врсте злоупотреба. У том смислу, Омбудсмани сматрају да је потребно извршити измјене и допуне: Закона о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера Босне и Херцеговине, Закона о извршењу кривичних и прекршајних санкција Републике Српске и Закона о извршењу кривичних санкција Федерације БиХ, како би се прецизније уредило питање везано за мишљење које се прибавља од стране полицијских структура везано за кориштење ванзаводских погодности осуђених лица те утврдиле јасне процедуре провјера које обављају полицијски службеници.

Примјер: Подносиатељка жалбе – осуђеница из Казнено-поправног завода Тузла обратила се са жалбом⁴⁵⁹ у којој је навела да је стекла услове за коришћење ванзаводских погодности. Упућен је захтјев Полицијској управи Дрвар за провјеру која је дала негативно мишљење за коришћење погодности. Жалитељка указује да издржава казну затвора за прво и једино кривично дјело, а да је годинама унапријед била жртва насиља у породици од стране супруга, о чему је поменута полицијска станица била упозната као и надлежни Центар за социјални рад. Мајка је троје дјеце, а у Заводу је узорна осуђеница, класификована у „А“ групу, радно ангажована, без дисциплинских поступака. У току истражног поступка затражено је изјашњење надлежне полицијске управе и надлежне службе социјалне заштите. МУП Кантона 10 доставио је изјашњењу с релевантном документацијом о извршеним провјерама⁴⁶⁰. У изјашњењу се наводи: *“...након извршених теренских провјера, мишљења смо да би боравак осуђенице у Дрвару - приликом коришћења ванзаводских погодности изазвао бурну реакцију родбине и комшија, што би могло да проузрокује нежељене посљедице...“*.

Служба за општу управу и друштвене дјелатности Општине Дрвар изјаснила се актом⁴⁶¹ у којем стоји: *“...на основу изјава наведених сродника закључје се да је присуство осуђене на адреси на којој је боравила непосредно пред извршење кривичног дјела непожељно. Приликом давања мишљења имало се у виду и начин извршења кривичног дјела, јер је осуђена учествовала у планирању, а касније, посредно у егзекуцији кривичног дјела, па се такав начин не може квалификовати другачије него као изузетно подмукао, уз одсуство било каквог осјећаја самилости према жртви... Коришћење ванзаводских мјера у Дрвару,*

⁴⁵⁸ Члан 2. Правилника о погодностима и годишњем одмору затвореника који издржавају казну затвора у Заводу за извршење кривичних санкција и других мјера Босне и Херцеговине;

⁴⁵⁹ Предмет број Ж-СА-07-1023/20;

⁴⁶⁰ Број акта 02-03/7-2-03-2449/20 од 23. 12. 2020 године;

⁴⁶¹ Број акта 05-31-3904-1/20 од 25. 1. 2021. године;

на адреси на којој осуђена некада боравила с оштећеним, на имању оштећеног, према важећим мјесним обичајима би представљало својеврсну неправду према породици оштећеног. Овим би се још више продубило подозрење породице оштећеног према осуђеној ...“ Истражни поступак је у току.

Наведени примјер указује на проблем извршења мјера погодности прописаних законом, чији циљ јесте ресоцијализација и припрема за повратак осуђеног лица у заједницу након извршења кривичне санкције. Овај проблем је изражен због чињенице да се одлука о коришћењу погодности најчешће заснива искључиво на мишљењу полицијских органа у мјесту пребивалишта осуђеног лица, гдје се дешава да се не изврше провјере на терену или се те провјере изврше ограничено. Посебан проблем представља стајалиште жртава које су, у правилу, против тога да се осуђеном лицу омогући коришћење погодности. Несумњиво, мишљење жртава треба да се узме у обзир у поступку одлучивања, али заједно са свим другим критеријумима. Потребно је размотрити могућност коришћења погодности ван мјеста пребивалишта осуђеног лица, како би се избјегло узнемиравање оштећених, имајући у виду да ће осуђено лице, након извршења кривичне санкције бити слободно.

8.2.5. Премјештај осуђених лица

Примјер: У Институцији омбудсмана је регистрована жалба⁴⁶² у којој жалилац изражава незадовољство поступањем Министарства правде Босне и Херцеговине. Из жалбе произилази, да се подносилац жалбе налази на издржавању казне дуготрајног затвора од 31 године, која му је изречена пресудом Суда Босне и Херцеговине⁴⁶³. Подносилац жалбе истиче, да је од изречене казне издржао укупно 15 (петнаест) година, те да је због чињенице, да има држављанство Републике Србије службеним путем тражио да му се омогући даље издржавање казне у овој држави. Виши суд у Београду, Одјељење за ратне злочине, одлучујући о признавању стране кривичне пресуде уз премјештај, донијело је пресуду⁴⁶⁴ у којој се дозвољава премјештај подносиоца жалбе на даље издржавање казне затвора у ову државу. Подносилац жалбе истиче да се 27. новембра 2018. године, молбом обратио Министарству правде Босне и Херцеговине тражећи информације шта се дешава у његовом предметом, те да ли ће бити извршен и када његов премјештај у Републику Србију. У одговору Министарства правде Босне и Херцеговине⁴⁶⁵ наведено: „...у конкретном случају је потребно провести додатне консултације с надлежним органима Републике Србије у вези с примјеном Уговора између Босне и Херцеговине и Републике Србије о међусобном извршавању судских одлука у кривичним стварима, у ситуацији када суд једне државе знатно умањи изречену казну затвор“.

Након сумирања свих чињеница у предмету, Омбудсмани су упутили Препоруку Министарству правде Босне и Херцеговине⁴⁶⁶: „Да интензивира сарадњу и што прије изврши потребне консултације с надлежним органима Републике Србије ради усаглашавања ставова у вези с примјеном Уговора између Босне и Херцеговине и Републике

⁴⁶² Предмет број Ж-БЛ-07-218/18;

⁴⁶³ Суда Босне и Херцеговине број Х-КР/06/200 од 30. 5. 2008. године;

⁴⁶⁴ Виши суд у Београду, Одјељење за ратне злочине под ознаком „Кре-по2 број 7/17“;

⁴⁶⁵ Акт Министарства правде Босне и Херцеговине број 08-14-3-5560/17 од 4. 4. 2019;

⁴⁶⁶ Препорука број П-87/21 од 11. 3. 2021. године;

Србије о међусобном извршавању судских одлука у кривичним стварима, прије свега уз поштовање међународних стандарда, а имајући у виду изречене судске пресуде...“.

У одговору Министарства правде Босне и Херцеговине⁴⁶⁷ наведено је: „...*Конвенција о трансферу се ограничава на то да пружи процесни оквир трансфера, али не садржи обавезу високих страна уговорница да удовољи захтјеву за трансфер. У прилог томе говори и чињеница да није потребно да се наводе било какви основи за одбијање, нити да се тражи од земље којој је упућен захтјев за трансфер да наведе разлоге због којих је одбила да изађе у сусрет у том захтјеву. Министарство правде Босне и Херцеговине је цијенило и чињеницу да је Виши суд у Београду изрекао максималну запријећену казну за односно кривично дјело према законодавству Републике Србије, али је мишљења да тако велика разлика у изреченим казнама не би била прихватљива за јавност у Босни и Херцеговини“.* Предмет у Институцији омбудсмана је затворен.

8.3. Извршавање мјере притвора

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу⁴⁶⁸ у којој подносилац наводи да се налази у притвору, да је незадовољан јер судски поступак још увијек није окончан, те је због тога ступио у штрајк глађу 28. априла 2021. године, да би након тога себи нанео тјелесне повреде 1. маја 2021. године. У току поступка истраге, Омбудсмани су затражили од директора Казнено-поправног завода Добој све релевантне информације у вези са издржавањем притвора за ово лице. Казнено-поправни завод Добој⁴⁶⁹ је доставио изјашњење заједно с траженом документацијом. Остварен је телефонски контакт, 15. јуна 2021. године, с подносиоцем жалбе који је враћен на даље издржавање притвора установу, а у разговору је истакао да је пресудом Основног суда у Добоју осуђен на казну затвора у трајању од годину дана и десет мјесеци. Наводи, да је разлог његовог обраћања незадовољство, јер се у притвору налази већ годину дана и пет мјесеци па је због тога на донесену првостепену пресуду изјавио жалбу другостепеном суду. Узимајући у обзир све наведено, Омбудсмани су упутили акт Окружном суду у Добоју, у којем су између осталог констатовали, да су свјесни чињенице како је жалба другостепеном суду тек изјављена, да се предмети у судовима рјешавају хронолошки и према раније утврђеном редосљеду, као и да је тренутно сезона годишњих одмора. Међутим, уважавајући дужину трајања притвора и изречену казну, Омбудсмани су позвали предсједника надлежног суда да размотри могућност и у предмету подносиоца жалбе одлуку донесе у што краћем року.

У одговору Окружног суда у Добоју⁴⁷⁰ наведено је сљедеће „...*Предмет је у овај суд примљен на поступање по жалби на првостепену пресуду 8. јуна 2021. године. Сједница другостепеног вијећа овог суда је заказана за 12. август 2021. године, а на јавни дио сједнице су позвани окружни јавни тужилац и бранилац оптуженог, у складу са захтјевом из жалбе браниоца оптуженог. По доношењу одлуке на сједници вијећа, биће израђена у писаном облику у законом предвиђеном року...“.*

⁴⁶⁷ Акт Министарства правде Босне и Херцеговине број 08-14-3-5560/17 од 1. 9. 2021. године;

⁴⁶⁸ Предмет број Ж-БЛ-07-343/21;

⁴⁶⁹ Акт Казнено-поправног завода Добој, број 02-713-1839/21 од 25. 5. 2021. године;

⁴⁷⁰ Акт Окружног суда у Добоју број 013-0-Су-21-000 259 од 5. 8. 2021. године;

Суд је поступио по захтјеву Омбудсмана те је предмет позитивно окончан.

Примјер: Омбудсманима се обратио подносилац жалбе⁴⁷¹ који се налази на издржавању мјеру притвора у Одјелјењу притвора Казнено-поправног завода Бања Лука, а који има пријављено пребивалиште на подручју општине Прњавор, гдје се налази и његово породично домаћинство. Истиче, како његова супруга која је остала у домаћинству уништава и отуђује заједничку имовину тако да износи ствари, распродаје, као и да је промијенила браву на улазним вратима и онемогућила заједничку кћерку да уђе у кућу и донесе му потребне ствари. Наводи да су о свему упознати полицијски службеници Полицијске станице у Прњавору од којих тражи помоћ и реакцију. Омбудсмани су упутили акт командиру Полицијске станице Прњавор тражећи све релевантне информације. У достављеном одговору⁴⁷² наведено је сљедеће: *„Обавјештавамо вас да су полицијски службеници ове Полицијске станице поступали по вашем акту, број и датум везе, те су извршили теренске провјере за наводе из вашег акта.... У вези с наводима полицијски службеници су утврдили да супруга предметног лица живи у Прњавору... Радом на терену полицијски службеници су обишли имање те је том приликом утврђено да је имање запуштено, обрасло високом травом те нису уочени трагови који би указивали да је неко боравио код куће у скорије вријеме. Полицијски службеници су пронашли супругу и с њом обавили разговор а на наводе из жалбе изјавила је да је од мужа отишла 17. маја 2020. године, да живи у Прњавору и да није до породичне куће ишла до прије три мјесеца...“*. О свим наводима из одговора и стању на његовом породичном имању подносилац жалбе је упознат актом Омбудсмана, који констатују да је у овом предмету надлежни полицијски орган поступио по захтјеву Омбудсмана, извршио теренске провјере и доставио све информације које је том приликом утврдио, а на основу којих се може закључити какво је тренутно стање у породичном домаћинству подносиоца жалбе. С обзиром на наведено, као и чињеницу, да Омбудсмани не могу испитивати нарушене брачне односе, нити учествовати у подјели имовине супружника, подносилац жалбе је упућен да у судском поступку подјеле имовине брачних супружника доказује право власништва на спорној имовини, а да у евентуалном судском поступку за накнаду штете тражи накнаду отуђене или уништене имовине на коју се позива у жалби.

8.4. Посјете установама за извршење кривичних санкција

Представници Институције омбудсмана током 2021. године посјетили су сљедеће казнено-поправне установе: Завод⁴⁷³, Казнено-поправни завод Зеница⁴⁷⁴, Казнено-поправни завод

⁴⁷¹ Предмет број Ж-БЛ-07-392/21;

⁴⁷² Акт Полицијске станице Прњавор број 13-2/01-230.1-127/21 од 14. 6. 2021. године;

⁴⁷³ Дана, 3. 2. 2021. посјету обавили: омбудсманка др Јасминка Џумхур, помоћница омбудсмана Ведрана Павловић, стручна савјетница Вања Дандић Бурић и волонтер Стефан Лучић; Посјету 15. 5. 2021. године обавили: омбудсмани проф. др Љубинко Митровић, др Јасминка Џумхур и Нивес Јукић и помоћница омбудсмана Ведрана Павловић;

⁴⁷⁴ Посјета Казнено-поправном заводу Зеница 9. 2. 2020. године, омбудсманка др Јасминка Џумхур, помоћница омбудсмана Ведрана Павловић и волонтер Рефик Чавчић; 19. 7. 2021. године КПЗ Зеница посјетила Јасминка Џумхур, помоћница омбудсмана Ведрана Павловић и стручна сарадница Селма Рађо;

Тузла⁴⁷⁵, Казнено-поправни завод Сарајево⁴⁷⁶, Казнено-поправни завод Бања Лука⁴⁷⁷, Казнено-поправни завод Источно Сарајево⁴⁷⁸ и Казнено-поправни завод Добој⁴⁷⁹. Нажалост, због ограничених капацитета Институције, али и пандемије КОВИД-19, у 2021. години није обављена посјета ниједној полицијској станици, док су обављене двије посјете Привременом прихватном центру за мигранте Ушивак и ове посјете су обрађене у оквиру поглавља о правима миграната.

8.4.1. Завод за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера Босне и Херцеговине

Почетак 2022. године обиљежио је нагли прилив жалби из новоуспостављеног Завода за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Завод), због чега је одлучено да се 3. фебруара 2021. године обави иницијална посјета овој установи.

Основне информације о Заводу

У 2006. години започета је изградња Завода који је свечано отворен 22. јула 2020. године, а почео је с радом 1. августа 2020. године⁴⁸⁰. Ова установа намијењена је за лица мушког пола која се у ову установу упућују у циљу извршења одлука Суда Босне и Херцеговине. Из притворске јединице Суда Босне и Херцеговине притворена лица су премјештена 10. августа 2020. године, а закључно с 31. децембра 2020. године обављен је премјештај свих осуђених лица пред Судом Босне и Херцеговине која су казне извршавала у некој од ентитетских установа за извршење кривичних санкција. Највише осуђених лица премјештено је из Казнено-поправног завода Фоча, те из Казнено-поправног завода Зеница. Унутар Завода налазе се: Сектор управе, ћелије притворске јединице, ћелије у којима се налазе осуђена лица и која су подијељена у три сектора А, Б и Ц, Здравствена служба с пратећим просторијама, кантина, библиотека, простори за рекреацију, теретана, физкултурна сала, кухиња, пекара, вешерај, информатичка секција, просторије за посјете, просторије за вјерске обреде.

Управа и запослени

Управу Завода за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера Босне и Херцеговине чини управник, шефови пет одјељења који у руковођењу појединих области рада помажу управнику Завода. Управник Завода организује рад Завода, усклађује рад организационих јединица, надзире правилност и законитост рада, представља Завод и врши друге послове за које је надлежан по закону и другим прописима. У Заводу су успостављене организационе јединице које се баве пословима осигурања; васпитања-третмана;

⁴⁷⁵ Посјета обављена 13. 10. 2021. године помоћница омбудсмана Ведрана Павловић и волонтер Стефан Лучић;

⁴⁷⁶ Посјета обављена 8.10.2021. године помоћница омбудсмана Ведрана Павловић и волонтер Рефик Чавчић;

⁴⁷⁷ Посјету обавио омбудсман проф. др Љубинко Митровић, 11. 1. 2021. године, 28. 9. 2021. године и 13. 12. 2021. године;

⁴⁷⁸ Посјету обавио омбудсман проф. др Љубинко Митровић, 28. 1. 2021. године;

⁴⁷⁹ Посјету обавио омбудсман проф. др Љубинко Митровић, 12. 1. 2021. године;

⁴⁸⁰ Информације добијене од стране вршиоца дужности управника Завода Синише Перковић приликом посјете омбудсманке др Јасминке Цумхур.

здравствене заштите; радног ангажовања притвореника и затвореника као и општих и заједничких послова. Проблеми с којима се Управа Завода суочава су везани за немогућност благовременог снабдијевања Завода због спорости у процесу јавних набавки, отежаност запослења квалификавног особља и особља са искуством због малих плата, због чега није обезбијеђен ни национални баланс запосленика, удаљеност Завода од система јавног превоза итд.

Обезбијеђење

Обезбијеђење затвореника чини неколицина затворских чувара који посједују дугогодишње радно искуство, док већину чине приправници, који пролазе обуку и који су пред полагањем испита за затворску стражу. У разговору с вршиоцем дужности управника, сазнали смо да разлог великог броја приправника јесте платни разред прописан Законом о платама у институцијама Босне и Херцеговине, односно низак коефицијент од 1,40, јер како нам је објашњено, у другим заводима за исту позицију платни разред је већи (1,60). Ово је један од основних разлога, поред необезбијеђеног превоза, што затворски чувари са искуством не желе да конкуришу у овај завод.

Здравствена служба

У оквиру Завода за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера Босне и Херцеговине налази се амбуланта, путем које се осигурава примарна здравствена заштита, док се секундарни вид здравствене заштите осигурава ангажманом доктора специјалиста који се ангажују по уговору о дјелу, без спровођења јавне процедуре, већ директним контактом Управе с докторима. Такође, установа је потписала директни уговор о сарадњи с болницом „Србија“ у Источном Сарајеву. Поред амбуланта, у Заводу се налазе још: стоматолошка ординација, лабораторија, просторија с РТГ апаратом, просторија за физикалне терапије. Поменуте просторије опремљене су по европским стандардима. У сталном радном односу је запослен један доктор опште медицине, док је један стоматолог у радном односу по уговору на одређено вријеме. Вршилац дужности управника је током посјете истакао да ће се ускоро спровести јавни конкурс, за упражњене позиције и како је навео, нада се да ће капацитети овог сектора бити попуњени.

Разговор је обављен са шефицом Одјелења здравствене службе Дијаном Кошарац. Шефица Одјелења здравствене службе Дијана др Кошарац је навела да осуђена лица која се налазе унутар Завода су под здравственим третманом и да се за иста воде уредни здравствени картони (увидом у здравствене картоне потврђена је тачност изјаве). Под здравственим третманом су:

- Осуђена лица старије животне доби;
- Осуђена лица која користе редовну терапију прописану од стране доктора медицине (на дан 3. фебруара 2021. године утрошене су 1.692 таблете у сврху лијечења осуђених лица);
- Тешко обољела осуђена лица од карцинома;

Везано за лијечење осуђених лица зависника о опијатима, шефица Одјелења здравствене заштите указала је да се избегава кориштење метадонске терапије.

Затворске и притворске ћелије

Затворске ћелије унутар Завода подијељене су у три сектора: А, Б и Ц. Унутар затворских ћелија налази се радни сто, кревет и тоалет. Предвиђено је да борави једно лице унутар затворске ћелије. Осуђена лица у зависности од погодности које уживају, што је везано за њихово понашање, унутар ћелија могу да имају телевизор и фрижидер. Такве погодности предвиђене су за осуђена лица која се налазе у Б и Ц сектору. Притворске ћелије које се налази унутар Завода опремљене су на исти начин као затворске ћелије.

Просторије за рекреацију

Просторије за рекреацију су врло добро опремљене, тако да у физкултурној сали постоји сто за стони тенис, могућност играња колективних спортова као што су фудбал, кошарка, одбојка, рукомет. Поред физкултурне сале, налази се и теретана, која је опремљена са справама и овај простор се најчешће користи од стране осуђених лица. Просторије за рекреацију опремљене по европским стандардима.

Кухиња и пекара

Унутар Завода налази се кухиња и пекара, које су опремљене по европским стандардима. Поред запослених кухара и пекара, радно ангажована су и осуђена лица, која обављају помоћне послове, као погодност, с тим што је од стране осуђених лица указано на питање критеријума код одабира, односно питање поштовања категорије у којој је лице било уврштено у установи у којој је предходно издржавало казну.

Информатичка секција

Информатичка секција опремљена је рачунарима. Међутим, није функционална. Вршилац дужности управника, навео је да је то процес који ће бити ускоро завршен.

Библиотека

Простор намијењен за библиотеку, у вријеме посјете Омбудсмана још увијек није опремљен јер недостаје књижни фонд.

Просторије за вјерске обреде

У Заводу су предвиђене просторије за вјерске обреде за три религије: исламску, католичку и православну. За осуђена лица католичке и православне вјероисповијести предвиђена је једна просторија, док осуђена лица исламске вјероисповијести имају засебно опремљену просторију. Вршилац дужности управника истакао је да просторије нису у потпуности функционалне, јер постоји проблем ангажовања вјерских службеника, те да су преговори с религијским заједницама у вријеме посјете били у току. Ипак, потребно је указати да упражњавање вјерских слобода на дневној основи није везано за присуство вјерских службеника, те је важно осигурати да осуђена лица користе простор намијењен у ове сврхе.

Просторије за посјете

Унутар Завода налазе се просторије за посјете и то просторије за редовне посјете и просторије за слободне посјете. Просторије за редовне посјете су опремљене и у њима се налази видео надзор. Унутар просторија налази се сто, столице, а осуђено лице и посјетиоце дијели плексиглас који је постављен на средину стола и у висини је просторије за посјету. Просторије за слободне посјете служе за посјете брачних супружника, чланова њихових породица и користе их осуђена лица с погодностима. Унутар поменуте просторије, налази се брачни кревет, креветац за бебу, кухиња, тоалет, телевизор, сто за четири особе, балкон. Просторије у вријеме посјете нису још увијек биле стављене у функцију.

Вешерај

Завод има вешерај који је опремљен по европским стандардима, али који, у вријеме посјете Омбудсмана, није стављен у функцију, због, како је вршилац дужности дикретора навео, непостојања уговора с добављачем средстава за хигијену. Вешерај је предвиђен да буде додатни извор средстава Заводу. Осуђена лица могу бити радно ангажована унутар вешераја, као и да могу користити услуге вешераја уз одређену новчану накнаду.

Кантина

Унутар Завода налази се кантина. Вршилац дужности управника, навео је да постоји потписан уговор с предузећем на четири године, који ће вршити услуге продаје основних животних намирница, средстава за хигијену и других производа осуђеним лицима. Кантина је опремљена с прехранбеним производима, средствима за личну хигијену, дуванским производима. Увидом у цијене, утврђено је да су, у вријеме посјете, цијене биле веће у односу на тржишне цијене. Тако је случајним узорком утврђено сљедеће:

- цијена уља произвођача „Флориол“ је 2,60 КМ – тржишна цијена у другим трговинским радњама је 2,35 КМ;
- цијена соли 1кг произвођача „Солана“ д.д. Тузла је 1,50 КМ – тржишна цијена у другим трговинским радњама је 1 КМ;
- цијена кафе „Бразил“ од 500г је 6,75 КМ – тржишна цијена у другим трговинским радњама је 6,75 КМ;
- цијена кафе „Златна цезва“ од 500г је 7,25 КМ – тржишна цијена у другим трговинским радњама је 6,95 КМ;
- цијена по 1кг наранџи је 2,50 КМ – тржишна цијена у другим трговинским радњама је 2,00 КМ;
- цијена 1кг банана је 3,00 КМ – тржишна цијена у другим трговинским радњама је 2,65 КМ;
- цијене дуванских производа су идентичне као у другим трговинским радњама.

Коришћење погодности

Осуђена лица смјештена су у три сектора А, Б и Ц, од којих су у Сектору А смјештена осуђена лица која су починила најтежа кривична дјела и самим тим не уживају погодности. Осуђена лица која се налазе у Сектору А имају право на два сата шетње дневно уз пратњу затворских чувара. Осуђена лица која се налазе у Сектору Б и Ц уживају одређене погодности у зависности од личног понашања унутар Завода и уколико се узорно понашају могу да посједују телевизор и фрижидер унутар ћелија у којима бораве. Такође, ова осуђена лица могу да буду и радно ангажована у кухињи, пекари, вешерају као помоћни радници.

Осуђена лица могу да користе телефонске услуге. Имају право на контакт са ужим члановима породице. Цијене тарифа услуге телефонских оператера утврђене су уговором који је потписан с компанијом М:Тел. Жалбе осуђених лица указују нам на превисоке цијене телефонских услуга, могућност контакта само са ужим члановима породице, као и немогућност контакта с пријатељима.

Право на слободне посјете осуђена лица имају једном у два мјесеца. У вријеме посјете Заводу, посјете осуђеним лицима нису биле дозвољене, ради епидемиолошке ситуације везане за коронавирус. Ванзаводске погодности користи једно лице.

8.4.2. Посјета Казнено-поправном заводу Зеница

Четвртог фебруари 2021. године и 28. јула 2021. године обављене су посјете Казнено-поправном заводу Зеница ради разговора с управом и осуђеним лицима који имају регистроване предмете у Институцији омбудсмана.⁴⁸¹ Током састанка посебан нагласак је стављен на премјештање осуђених лица из Казнено-поправног завода Зеница у Завод, као и на питање мјера које су предузете у циљу превенције ширења пандемије КОВИД-19 и заштите живота и здравља осуђених лица. Након састанка, обављен је обилазак заводских просторија. Приликом обиласка утврђено је да је већина просторија у задовољавајућем стању, те су посјећени и нови објекти који су намијењени за радни ангажман осуђеника. Закључено је и да су осуђеници радно ангажовани у широком спектру послова, као што су грађевина, одржавање хигијене просторија, одржавање зеленог појаса, израда умјетничких радова, рад у теретани, пружање услуга шишања и бријања других осуђеника и друго.

Услови смјештаја

Директор Казнено-поправног завода Зеница Рецо Кахрић (у даљем тексту: директор) је указао да 56 осуђених лица је премјештено из Казнено-поправног завода Зеница у Завод, те да су у Казнено-поправном заводу Зеница остала 532 осуђеника. На дан 28. јула 2021. године у установи је било 610 осуђених лица. Ради упоредбе, 2016. године у Казнено-поправном заводу Зеница боравило је преко 800 осуђених лица, тако да ова установа тренутно има вишка капацитета. Од 56 премјештених лица у Завод, 80% се налазило у категорији „А“ што значи да су испуњавали услове за коришћење погодности. Према ријечима директора, услови смјештаја су више него задовољавајући, а осуђена лица с

⁴⁸¹ Посјете обавила омбудсманка др Јамсинка Цумхур са сарадницима;

одличним владањем имају посебне привилегије. Нагласио је да свака ћелија има телевизор, те да се то не сматра као погодност.

Радни ангажман затвореника

У Казнено-поправном заводу Зеница радно је ангажовано преко 300 осуђених лица, тј. више од 50% укупне затворске популације⁴⁸², с тим да је број радно ангажованих осуђених лица смањен због епидемиолошке ситуације. Директор Казнено-поправног завода Зеница указао је на проблем радног ангажмана због преласка на трезорско пословање од 1. јануара 2021. године због чега је укинута Привредна јединица „Нови живот“, те је стао рад у радионици метала. Наиме, трезорско пословање онемогућава ову установу да послује с партнерима у иностранству без домаћег посредника, а главни досадашњи партнери су из иностранства.

Када је у питању накнада за рад затвореника, помоћник директора Ведад Хајдаревић (у даљем тексту помоћник директора) је рекао да је то регулисано Законом о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера. Наиме, према члану 94. став 2. наведеног закона, накнада за рад износи од једне четвртине до једне половине просјечне плате на сличним пословима остварене у посљедња три мјесеца у привреди Босне и Херцеговине. Осуђеници у Казнено-поправном заводу Зеница у просјеку зарађују од 100 до 230 КМ, док осуђена лица с највећим коефицијентом могу зарадити и до 260 КМ мјесечно.

Здравствена заштита

Здравствена заштита у Казнено-поправном заводу Зеница је организована тако да има запосленог доктора који је неуропсихијатар, те стоматолога и остало пратеће медицинско особље. С Кантоналном болницом у Зеници има успостављену одличну сарадњу с Кантоналном болницом у Зеници и да плаћају 75,00 КМ по доласку љекара специјалисте. Током пандемије КОВИД-19 успостављен је изолаториј за заражена осуђена лица тако да је Казнено-поправни завод ефикасно дјеловао у лијечењу обољелих током пандемије.

Комуникација (посјете и телефонски позиви)

Због новонастале епидемиолошке ситуације КОВИД-19, Управа Казнено-поправног завода Зеница је била приморана да драстично смањи број посјета, али да су омогућили осуђеницима да више телефонирају. Према ријечима помоћника директора, осуђеници имају загарантовано право на редовне посјете без обзира којој групи припадали, док су остале посјете зависно од групе којој осуђеник припада. Осуђена лица Ц категорије имају право на једну слободну посјету у два мјесеца.

У даљем разговору, Управа Казнено-поправног завода Зеница објаснила је права осуђеника на телефонске позиве који су уређени Правилником о кућном реду у Казнено-поправном заводу Зеница. Осуђена лица могу звати седам бројева и осуђеници А групе могу телефонирати скоро сваки дан. Надаље, наводи да у оквиру тих седам бројева осуђеници могу контактирати ближу родбину, адоваката и блиске пријатеље.

⁴⁸² Интервју с директором КПЗ Рецом Кахрићем;

Ванзаводске погодности

Када су у питању ванзаводске погодности, помоћник директора је нагласио да полиција обично даје негативне одговоре, тј. не дозвољавају осуђеним лицима да често излазе. Овакав начин поступања има за посљедицу да осуђена лица ограничено користе ванзаводске погодности, јер постоји бојазност код надлежних тијела да се осуђеник неће вратити на издржавање казне или да ће поново учинити кривично дјело. Надаље, помоћник директора је навео да Казнено-поправни завод Зеница самоиницијативно обавља психолошке припреме прије него што осуђеници напусте ту установу, те да не постоји у правилнику инструкција како то учинити.

Поступање током пандемије КОВИД-19

Ова установа је била затворена за посјетиоце у периоду од 15. марта 2020. до 15. маја 2020. године⁴⁸³. Као резултат ових мјера, директор Казнено-поправног завода Зеница је након протека овог периода продужио радно вријеме запосленика у циљу осигурања већег броја посјета за ублажавање ефеката мјера које су биле уведене у оквиру спречавања пандемије КОВИД-19. Такође, ова установа је организовала разна спортска такмичења како би се ублажиле негативне посљедице због затварања Казнено-поправног завода Зеница за јавност. Осуђеници су такође имали могућност да више телефонирају током трајања ограничења уведених у оквиру спровођења епидемиолошких мјера.

8.4.3. Посјета Казнено-поправном заводу Тузла

Током посјете Казнено-поправном заводу Тузла 13. октобра 2021. године обављен је разговор са замјеником директора ове установе Божом Антуновићем, те са осуђеницама који имају регистроване жалбе у Институцији Омбудсмана⁴⁸⁴. У току посјете, у Казнено-поправном заводу Тузла боравило је 160 осуђених, од чега је 48 лица женског пола, те 112 мушког пола. Мандати директора и замјеника директора Казнено-поправног завода Тузла истекли су 30. септембра 2021. године, те поменути обављају функције у техничком мандату (вршиоци дужности). Замјеник директора, навео је да је задовољан колективом, бројем запослених и начином на који функционише сам колектив, с тим да увијек постоји простор за повећање броја запослених. Тренутно је запослен један љекар опште праксе, стоматолог долази по потреби, психијатар долази једном седмично и запослен је на уговор од дјелу. Сви специјалистички прегледи обављају се ван Завода уз сагласност директора Завода. Посјете су дозвољене у складу с прописаним епидемиолошким мјерама.

Након разговора са замјеником директора Казнено-поправног завода Тузла, обављени су разговори с двије осуђенице које нису имале примједби на услове и третман у Казнено-поправном заводу Тузла.

⁴⁸³ Интервју с помоћником директора;

⁴⁸⁴ Посјету обавила помоћница омбудсмана Ведрана Павловић;

8.4.4. Посјета Казнено-поправном заводу Сарајево

Приликом посјете 8. октобра 2021. године Казнено-поправном заводу Сарајево⁴⁸⁵ обављен је разговор с директором Фаруком Зубчевићем (у даљем тексту: директор) и осуђеним лицем које има регистрован предмет у Институцији. Током састанка, присутни су разговарали и о премјештању Централног затвора у Сарајево на Игман, условима смјештаја за осуђена лица/притворенике, као и о здравственој заштити.

Услови смјештаја

У вријеме посјете у Казнено-поправном заводу Сарајево казну је издржавало 30 осуђених лица, док се у притворској јединици налазило 150 притвореника. Такође, директор Казнено-поправног завода Сарајево указао је да се у Казнено-поправном заводу Сарајево врши опсервација осуђених лица и притвореника, затим се на основу те опсервације упућују у Казнено-поправни завод Сарајево - Одјељење Устиколлина или у Казнено-поправни завод Сарајево полуотвореног типа "Игман-објекат". Из Казнено-поправног завода Сарајево 30 осуђених лица је премјештено у Завод. У протеклим годинама, предузимане су мјере у циљу унапређења стања у овој установи, а посебна пажња је посвећена имплементацији препоруке ЦПТ Комитета, тако да су окречене просторије, уграђене нове топлотне камере, итд. Директор Казнено-поправног завода Сарајево је истакао да ће ова установа комплетно бити премјештена у нови објекат који се гради на Игману, а који финансира Влада Федерације БиХ и ИПА фонд (11 милиона КМ осигурано преко ИПА фондова). Такође, навео је да ће сви смјештајни затворски капацитети бити према затворским нормама Европске уније.

Здравствена заштита

Казнено-поправни завод Сарајево има једног доктора у сталном радном односу, стоматолога, као и три медицинске сестре, те посједује опремљену медицинску собу. Сва осуђена лица/притвореници у потпуности вакцинисани.

Посјете

Посјете су већ дужи период дозвољене с обзиром да су сви вакцинисани. Путем модерне технологије (face recognition софтвер, топлотне камере) врши се строга контрола свих лица која долазе у посјету.

8.5. Утицај пандемије КОВИД-19 на стање у области спречавања и превенције тортуре

Извјештајна година је била специфична, као и претходна, због пандемије вируса КОВИД-19. Установе за извршење кривичних санкција функционисале су у посебним, много тежим околностима, јер су одређена права осуђених лица била у већој мјери ускраћена или

⁴⁸⁵ Посјету обавила помоћница омбудсмана Босне и Херцеговине Ведрана Павловић;

ограничена кроз доношење мјера које су предузимане у циљу заштите живота и здравља ове популације. Начин спровођења ограничења организован од стране управе. Установа је у великој мјери допринијела да није било израженијих незадовољства (штрајка, побуне) у установама, посебно у великим колективима, те да без обзира на цијелокупну ситуацију није било већих потешкоћа у функционисању установа или ширења заразе у овим колективима. Предузет је цијели низ мјера с циљем олакшавања контаката притвореника и затвореника с вањским свијетом како би се избалансирала ограничења наметнута због заштите здравља јавности.

У овом дијелу Извјештаја презентоване су неке од жалби регистрованих везано за поступање надлежних органа током пандемије у односу на лица којим је ограничена слобода кретања. Статистички показатељи указују и на висок степен вакцинације у овим установама.

Омбудсмани су запримили жалбу⁴⁸⁶ осуђеног лица из Казнено-поправног завода затвореног типа Фоча у којој се наводи да трпи омаловажавање и понижававање од стране службених лица и других затвореника, те износи притужбе на неадекватну здравствену заштиту и непрофесионалан однос заводског љекара и медицинског техничара, а нарочито током инфекције вирусом корона. Из достављеног изјашњења Казнено-поправног завода Фоча⁴⁸⁷ и пратеће медицинске документације произилази да је осуђено лице на основу упутница и препорука заводског љекара, спроведено на укупно 23 специјалистичка прегледа у Универзитетску болницу Фоча, те да су том приликом извршени специјалистички прегледи од стране љекара различитих специјалности (психијатар, ортопед, гастроенерголог, неурохирург, неуролог, дерматолог, пулмолог, оториноралинголог), као и РТГ и ултразвучно снимање. Код осуђеника је у више наврата пронађено више различитих таблета, те с обзиром на његову склоност да злоупотребљава терапију, она се врши уз појачан надзор. У изјашњењу се наводи да у складу с наредбама Министарства правде Републике Српске, те препорукама ЈЗУ Института за јавно здравство, те Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске, у Казнено-поправном заводу Фоча предузимају све неопходне превентивне здравствено-епидемиолошке мјере са циљем спречавања појаве и ширења коронавируса. Након што је код два осуђена лица из колектива у којем је смјештен и жалилац, потврђено присуство инфекције, они су измјештени у колектив који је намијењен за смјештај осуђених лица с потврђеном инфекцијом и спровођење њихових активности је одвојен од активности осталих осуђених лица. У односу на ова осуђена лица организовано је обавезно мјерење тјелесне температуре, те провођење појачаних мјера хигијене и дезинфекције просторија, уз обавезно коришћење личне заштитне опреме. Заводски љекар је свакодневно проводио здравствене прегледе свих инфицираних и изолованих затвореника уз мјерење виталних параметара, а прописана терапија је свакодневно дијељена у прописаним временским интервалима. Подјела хране свим затвореницима који су изоловани одвијала се редовно у колективу у који су смјештени, те су се путем редовних телефонских контаката обавјештавали чланови породице о њиховом здравственом стању. Конкретно, за вријеме инфицираности вирусом, осуђено лице је на основу упутнице љекара проведено у болницу Фоча ради РТГ снимања

⁴⁸⁶ Предмет број Ж-СА-07-959/20;

⁴⁸⁷ Акт број 03-2392/14 од 10. 12. 2020. године;

плућа и специјалистичког прегледа пулмолога. Након 22 дана, након другог ретестирања када је утврђен негативан налаз на коронавирус, затвореник је враћен у свој колектив. На наведено изјашњење подносилац жалбе је доставио своје коментаре, у којима остаје код раније изнесених навода. Тражио је премјештај у другу установу. Међутим, од Министарства правде Републике Српске је добио одбијеницу. Истражни поступак у овом предмету је још увијек у току, те је планирана посјета Казнено-поправном заводу Фоча.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу осуђеника⁴⁸⁸ који се налази на издржавању затворске казне у Заводу. У жалби наводи да је директор завода 8. септембра 2021. године донио Одлуку о хитном поступању⁴⁸⁹, према којој су забрањене све посјете затвореним лицима као и све погодности затвореника због погоршања епидемиолошке ситуације узроковане пандемијом коронавируса. Овом одлуком забрањује се посјета осуђеним лицима, од стране чланова породица. Нејасан је разлог за доношење овакве одлуке с обзиром на чињеницу да Завод располаже просторијама које су намјенски опремљене против ширења заразе, с плексигласом и с одвојеним улазом и које су у функцији. Од ове забране изузете су посјете адвоката који у наведеној просторији могу обављати посјете са осуђеним лицима. За жалиоца је додатно понижавајуће и то што је стално у контакту са запосленим из Завода, који га по повратку с редовних активности претресају, па се поставља питање како они нису преносиоци заразе, а породице осуђеника јесу. Одлуку директора којом су укинута све погодности што укључује и ванзаводске, жалилац сматра неутемељеном, јер ниједан ентитетски кризни штаб није донио одлуку о забрани посјета, излазака и улазака затвореника у Заводе. Штавише Кризни штаб Федерације БиХ је донио одлуку којом су дозвољене посјете у свим казнено-поправним заводима, уласци и изласци из завода уз обавезан пи-си-ар тест, а Кризни штаб Републике Српске одлуком од 13. септембра 2021. године није забранио посјете и ванзаводске погодности у установама. Институција омбудсмана је 15. новембра 2021. године затражила изјашњење од Завода. Омбудсмани су, 3. децембра 2021. године, запримили Изјашњење директора Завода⁴⁹⁰ у којем је навео да је 8. септембра 2021. године донио Одлуку о хитном поступању, на основу које су биле забрањене посјете притвореним и затвореним лицима (осим адвоката уз све мјере заштите и плексиглас преграду), као и све погодности затвореника, те сви вјерски обреди, због погоршања епидемиолошке ситуације узроковане пандемијом коронавируса. На приједлог начелника здравствене службе⁴⁹¹ у Заводу су укинута мјере забране с обзиром да је 95% затвореника до тада вакцинисано и ревакцинисано, те да је прошао 21 дан од ревакцинације. За све остале посјете потребно је поштовати све епидемиолошке мјере, док за слободне посјете лица која долазе морају имати пи-си-ар тест, брзи тест или имуноглобулине, максимално стар 72 сата. Рад на предмету је у току.

⁴⁸⁸Предмет број Ж-СА-07-678/21;

⁴⁸⁹Број 01-50-2087/21;

⁴⁹⁰Акт број 03-15-1-875-18/21 од 3. 12. 2021. године;

⁴⁹¹Број 04-СИ-инт 816/21 од 29. 9. 2021. године;

IX. ПРАВА ДЈЕТЕТА

Последњих неколико година Омбудсмани континуирано указују надлежним домаћим и међународним органима и институцијама да је сиромаштво један од највећих узрока кршења права дјетета у Босни и Херцеговини. Тако, сиромаштво доводи до социјалне искључености дјеце што за последицу има недоступност образовању, здравственој заштити, значајнијој афирмацији потенцијала дјеце, немогућности запослења њихових родитеља што може да доведе и до трансгенерацијског сиромаштва тј. репродукције сиромаштва у оквиру исте породице итд. Такође, Омбудсмани годинама предлажу надлежним органима предузимање неопходних мјера на уједначавању права дјетета у Босни и Херцеговини, а што би подразумијевало предузимање многобројних активности од стране надлежних органа, попут нпр. оснивања фонда за остваривање права дјетета у Федерацији Босне и Херцеговине или обезбјеђење дјечјег додатка за сву дјецу, без имовинских ограничења, успостављање алиментационих фондова, те креирање буџета на свим нивоима власти који би били планирани и усвојени полазећи од најбољег интереса дјетета с циљем што адекватније и квалитетније заштите права дјетета у Босни и Херцеговини.

У Федерацији Босне и Херцеговине, а према информацијама које посједују Омбудсмани, Нацрт закона о подршци породицама с дјецом у Федерацији Босне и Херцеговине разматран је и усвојен на 1. редовној сједници Заступничког дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине од 28. фебруара 2019. године, односно на наставку 5. сједнице Дома народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине од 27. фебруара 2020. године. У складу са задужењима с наведених сједница, Федерално министарство рада и социјалне политике је у периоду од 1. маја до 28. септембра 2020. године провело процес јавних расправа о Нацрту предметног закона у трајању од 90 дана. Омбудсмани користе прилику да истакну да су у ранијем периоду⁴⁹² похвалили напоре надлежног министарства да кроз предложена законска рјешења успоставе социјално правичнији и фискално функционалнији систем заштите породице с дјецом, с посебним нагласком на изједначавање права дјеце у Федерацији Босне и Херцеговине. Омбудсмани сматрају да је изузетно важно пружити већу подршку породицама с дјецом, посебно кроз остваривање два основна права - права на дјечји додаток и права на новчану помоћ породиљи која није у радном односу. Такође би било важно да се федералним законом осигура минимум основних права из области заштите породице с дјецом, док би додатна и изведена права у цијелости била дата у надлежност кантонима и јединицама локалне самоуправе. Усвајањем овог закона сва дјеца би остваривала право на дјечји додаток до навршене 18. године дјетета⁴⁹³ и висина дјечјег додатка била би једнака на подручју Федерације Босне и Херцеговине. Омбудсмани користе прилику да истакну да су учествовали у јавној расправи о Нацрту закона о подршци породицама с дјецом, а коју је Федерално министарство рада и социјалне политике одржало у складу са Закључцима оба дома Парламента Федерације БиХ. С обзиром на информацију да је Влада Федерације Босне и Херцеговине на сједници одржаној 2. децембра 2021. године усвојила Приједлог закона о материјалној подршци породицама с дјецом, Омбудсмани желе похвалити напоре Владе Федерације Босне и Херцеговине да кроз предложена законска

⁴⁹² Акт број ОИ-К-БЛ-411/20 од 25. 9. 2020. године;

⁴⁹³ Чланом 4. дефинисано је да је „*дијете лице до навршених 18 година*“.

рјешења успоставе социјално правичнији и фискално функционалнији систем заштите породице с дјецом, с посебним нагласком на изједначавање права дјеце у Федерацији Босне и Херцеговине.

Када је у питању Република Српска, похвално је што је Република Српска с циљем подршке пронаталитетној политици у Републици Српској, половином децембра 2021. године донијела Закон о измјенама и допунама Закона о дјечјој заштити. Измјеном Закона по први пут је уведен дјечји додатак за прво рођено дијете који ће од 1. јануара 2022. године износити 97,20 КМ. С друге стране, накнаде за друго, треће и четврто дијете увећане су скоро 100% тако да дјечји додатак за друго и четврто дијете, умјесто 48,60 КМ убудуће износи 97,20 КМ. За треће дијете дјечји додатак ће убудуће износити 140 КМ умјесто досадашњих 100 КМ. Уз то, знатно повећање је и додатка за дјецу која су вулнерабилне категорије, односно са 100-115 КМ на 170 КМ. Поред тога, повећан је износ једнократне помоћи мајкама за рођење дјетета (наиме, износ помоћи за опрему новорођенчета је повећан са 250 КМ на 500 КМ), као и износ накнаде за родитеље-његоватеље и његоватеље (повећан је износ накнаде за помоћ родитељу-његоватељу или његоватељу с претходних 25% од основице на износ од 100% од основице).

Успостављање Фонда солидарности за дијагностику и лијечење обољења, стања и повреда дјеце у иностранству у Републици Српској такође представља велики искорак у остваривању права дјетета на здравствену заштиту и свакодневно се показује сва његова оправданост⁴⁹⁴. Овај Фонд је основан с циљем прикупљања додатног новца за дијагностику и лијечење дјеце у иностранству, када то није могуће у здравственим установама у Републици Српској, нити у другим здравственим установама с којима Фонд здравственог осигурања Републике Српске има потписане уговоре.

Одјељење за праћење остваривања права дјеце је једно од осам тзв. правничких одјељења успостављених у Институцији (ово одјељење дјелује од 2009. године), и чине га три дипломирана правника од којих се један налази у Сједишту Институције у Бањој Луци, а два у Подручној канцеларији у Сарајеву.

Рад Одјељења за праћење остваривања права дјеце превасходно се односи на заштиту и праћење остваривања права дјеце у БиХ, као и на афирмацију (промоцију) права и слобода дјетета у складу с домаћим и међународним стандардима.

УН Конвенција представља каталог дјечјих права која су утврђена овом конвенцијом. Ова права у Босни и Херцеговини уређена су низом законских и подзаконских прописа донесених за нивое Републике Српске, Федерације БиХ, Брчко дистрикта БиХ и кантона попут закона о основном, средњем и високом образовању, закона о здравственој заштити, закона о социјалној заштити, закона о поступању с дјецом и малолетницима у кривичном поступку итд. Различита рјешења у овим прописима стварају додатне потешкоће у остваривању принципа једнаког приступа правима сваког дјетета у БиХ што је посебно

⁴⁹⁴ Фонд је основан и финансира се у складу с посебним законом - Законом о Фонду солидарности за дијагностику и лијечење обољења, стања и повреда дјеце у иностранству, Службени гласник Републике Српске, бр. 100/2017 и 103/2017;

изражено у Федерацији БиХ (највећи број права дјетета прописује се кантоналним законима).

Одјељење за праћење остваривања права дјеце у току 2021. године запримило је 190 жалби. У 17 предмета у којима је утврђено кршење права дјетета омбудсмани су издали 15 препорука. Анализирајући жалбе које су запримљене током извјештајне године евидентно је да су се жалбе најчешће односиле на рад центара за социјални рад, затим рад судова, тужилаштва, образовних установа, инспекцијских органа, али и других надлежних органа управе. Знатан број жалби у извјештајној години тицао се и остваривања права дјеце у вријеме пандемије.

Специјални извјештај о стању остваривања права на дјечји додатак у Босни и Херцеговини

Омбудсмани су на сједници одржаној 19. октобра 2020. године донијели Закључак⁴⁹⁵ да у току 2021. године израде Специјални извјештај о стању остваривања права на дјечји додатак у Босни и Херцеговини⁴⁹⁶. Као и сви други извјештаји и анализе Омбудсмана и у овом извјештају дат је приказ свих најзначајнијих међународних стандарда и домаћих позитивних прописа који се, између осталог, тичу или имају везе с правима дјетета на дјечји додатак, као једног права из области социјалне, односно дјечје заштите. Омбудсмани су такође дали приказ свих одговора и достављених података од стране надлежних органа, а потом су и све достављено анализирали (ситуациона анализа) и сходно томе исказали одређене забринутости. Руководећи се свим досадашњим искуствима и сазнањима у раду, уважавајући мандат и надлежност Омбудсмана, сумирајући и анализирајући чињенице и податке који се тичу остваривања права на дјечји додатак у Босни и Херцеговини, Омбудсмани су исказали своје забринутости и упутили препоруке надлежним извршним органима на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини. Омбудсмани посебно истичу да су у изради овог извјештаја учествовала дјеца и невладине организације и презентована су мишљења дјеце на тему сиромаштва дјеце у Босни и Херцеговини.

Циљеви овог истраживања тичу се унапређења стања у области заштите права дјетета тако што Омбудсмани инсистирају код надлежних органа да схвате важност и значај социјалне заштите дјеце, те да своја улагања у дјецу схвате као приоритет. Потребно је креирати базе/податке о сиромаштву дјеце и социјалној искључености, одредити стратешке приоритете у смањењу сиромаштва и омогућити надлежним органима, посебно у локалним заједницама да их проведу у праксу на терену.

Након анализе свих података, Омбудсмани сматрају да износи накнада који се одвајају за дјечји додатак не могу знатније допринијети смањењу сиромаштва дјеце. Постојећи систем социјалних накнада чини се недјелотворним у рјешавању размјера и дубине (интензитета) дјечјег сиромаштва у земљи. Износи накнада на име дјечјег додатка, уз сет других мјера и активности, сувише су ниски да би се остварила стварна разлика у животу корисника.

⁴⁹⁵ Број Ои-К-СА-112-5/20;

⁴⁹⁶ Комплетан Специјални извјештај налази се на веб (web) страници Институције, израђен и финализован током јула 2021. године, а препоруке према свим надлежним органима упућене су у октобру (предмет број Ж-БЛ-01-46/21);

Специфичне потребе младих ријетко су у фокусу система социјалне заштите, иако неуспјех улагања у младе може имати дугорочне импликације за друштво. При томе свакако треба истаћи и да су природне непогоде - земљотреси, поплаве, у Босни и Херцеговини сигурно уназадиле економски и социјални развој, допринијели смањењу заштите дјеце у образовању и повећању сиромаштва. Морамо бити свјесни чињенице да су дјеца у односу на одрасле и пунољетне грађане угроженија, због високог степена зависности од старијих. Глобална искуства указују да последице катастрофа узрокованих природним опасностима имају несразмјерно већи ефекат на дјецу и остале рањиве групе, регије и локације погођене сиромаштвом и неједнакостима, те да својим ефектом уназађују напредак у развоју. Кроз УН Конвенцију о правима дјетета, државе чланице су се обавезале да дјецу осигурају остварење права без обзира на околности, што подразумева и суочавање с катастрофама и другим приликама које повећавају степен рањивости и потреба за заштитом дјеце. Омбудсмани сматрају да уколико дјеца живе у социјално и економски стабилним, сигурним и просперитетним условима, постоји мањи ризик од продубљења сиромаштва, а и сви морамо урадити много више да би се сва права загарантована УН Конвенцијом о правима дјетета и остварила у пракси.

Након анализе пристиглих одговора надлежних органа, посебно имајући у виду законодавна рјешења земаља из окружења и уважавајући досадашња искуства у раду Омбудсмана по појединачним жалбама грађана и раније публикованих специјалних извјештаја, а у складу с овлашћењима из члана 32. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсмани су надлежним органима издали одговарајуће препоруке.

Иницијатива за измјене Породичног закона Републике Српске

Омбудсмани су 18. септембра 2020. године упутили Народној скупштини Републике Српске Иницијативу⁴⁹⁷ за измјене и допуне Породичног закона Републике Српске⁴⁹⁸. Анализирани су одредбе наведеног закона и сходно томе, Омбудсмани су указали да је неопходно измијенити Породични закон Републике Српске тако што би судови, умјесто центара/служби за социјални рад одлучивали о повјеравању дјеце из ванбрачних заједница и о начину одржавања личних односа дјетета с родитељем с којим дијете не живи. Према тренутном стању, о повјеравању дјетета једном од родитеља након прекида ванбрачне заједнице одлучује надлежни центар за социјални рад, а само изузетно то чине судови. Омбудсмани су подсјетили највише законодавно тијело у Републици Српској на уставну одредбу којом су дјеца рођеној ван брака призната једнака права и дужности као дјеца рођеној у браку, али постојеће законско рјешење у Републици Српској доводи дјецу рођену у ванбрачној заједници у знатно другачију позицију. Зато су Омбудсмани указали на обавезу свих надлежних институција на нивоу Републике Српске да дјеца из ванбрачних заједница омогуће да уживају једнака права, под једнаким условима, када је у питању судска заштита, а за рјешавање овог питања неопходне су измјене Породичног закона Републике Српске којима ће повјеравање дјеце бити у искључивој надлежности суда.

⁴⁹⁷ Ж-БЛ-01-42/20;

⁴⁹⁸ Службени гласник Републике Српске, бр. 54/2002, 41/2008 и 63/2014;

Двадесет трећег септембра 2020. године запримљен је одговор⁴⁹⁹ Кабинета предсједника Народне скупштине Републике Српске из којег произилази да је Иницијатива Омбудсмана прослијеђена Влади Републике Српске, Законодавном одбору и другим надлежним скупштинским тијелима⁵⁰⁰ на разматрање. Омбудсмани су, цијенећи протек времена, у више наврата након тога тражили достављање информација у погледу предметне иницијативе. Међутим, од дана подношења иницијативе, Народна скупштина Републике Српске доставила је неколико истовјетних одговора⁵⁰¹. Из ових одговора произилази да није могуће заузети став поводом дате иницијативе, с обзиром на то да нису прикупљена сва неопходна мишљења. Евидентно је да у конкретном случају нема неопходне ажурности надлежних скупштинских тијела. Омбудсмани ће наставити да указују на недостатке система породично-правне заштите и с тим у вези, заговарати позитивне промјене на овом пољу и стога конкретан проблем и износе у Годишњем извјештају о активностима Институције омбудсмана за људска права за 2021. годину.

Иницијатива у односу на Закон о дјечјој заштити Брчко дистрикта БиХ

Омбудсмани су посредством својих партнера, односно невладиних организација које се баве питањима у области права дјетета дошли до сазнања да ће се на 12. редовној сједници Скупштине Брчко дистрикта БиХ заказаној за 14. јула 2021. године, разматрати Нацрт Закона о измјени и допуни Закона о дјечјој заштити Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (друго читање), а којим се укида право на дјечји додатак за дјецу која из било којег разлога нису укључена у образовни процес или га редовно не похађају, односно за дјецу која начине тежу повреду школске дисциплине.

Омбудсмани су, изражавајући забринутост поводом конкретне ситуације, промптно реаговали, те су се 14. јула 2021. године обратили⁵⁰² Скупштини Брчко дистрикта БиХ и упутили Саопштење за јавност⁵⁰³.

Својим актом⁵⁰⁴ од 14. јула 2021. године Омбудсмани су највишем законодавном тијелу Брчко дистрикта Босне и Херцеговине указали да поводом конкретне ситуације изражавају забринутост, јер се отварају бројна питања кршења и угрожавања права дјетета на подручју Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и поступања која нису у складу с међународним стандардима, првенствено са основним принципима и одредбама УН Конвенције о правима дјетета. Такође су позвали Скупштину Брчко дистрикта Босне и Херцеговине да отвори јавну расправу о питањима која су предмет измјена и допуна Закона о дјечјој заштити, те истовремено изразили спремност у доприношењу креирања рјешења која ће бити у складу с међународним стандардима и која ће бити у складу с најбољим интересом дјетета.

Између осталог, Омбудсмани су посебно истакли, да су мишљења да сви надлежни органи на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини требају измијенити своје релевантно и

⁴⁹⁹ Акт број 02/1-021-833/20 од 22. 9. 2020. године;

⁵⁰⁰ Одбори: за политички систем, правосуђе и управу; једнаких могућности; за питања дјече, младих и спорта;

⁵⁰¹ Акт број 02/4.01-4-011-40/21 од 13. 1. 2021. године и Акт број 02/4.01-4-011-617/21 од 15. 4. 2021. године;

⁵⁰² Акт број ОИ-К-БЛ-360/21 од 14. 7. 2021. године;

⁵⁰³ <https://www.ombudsmen.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1972&lang=HR>;

⁵⁰⁴ Акт број ОИ-К-БЛ-360/21 од 14. 7. 2021. године;

важеће законодавство како би право на дјечји додатак остваривала дјеца до навршених 18 година.

Упркос изражавању спремности Омбудсмана да помогну/допринесу Скупштини Брчко дистрикта БиХ у креирању адекватних рјешења, а која би требало да буду у складу с међународним стандардима, приликом доношења Закона о измјена и допуна Закона о дјечјој заштити, Скупштина Брчко дистрикта Босне и Херцеговине није прихватила наведено, те је без уважавања мишљења Омбудсмана, на својој 12. редовној сједници одржаној 15. јула 2021. године остала при свом припремљеном нацрту и усвојила Закон о измјени и допунама Закона о дјечјој заштити Брчко дистрикта БиХ⁵⁰⁵.

Имајући у виду важност остваривања права на дјечји додатак у Босни и Херцеговини Омбудсмани су у 2021. години израдили *Специјални извјештај о стању остваривања права дјетета на дјечји додатак у Босни и Херцеговини*⁵⁰⁶, те су 8. октобра 2021. године надлежним органима упутили наведени Специјални извјештај с препорукама у којем је, између осталог, упућена и Препорука Влади Брчко дистрикта: „*Да у својству предлагача закона предложе измјене и допуне Закона о дјечјој заштити како би право на дјечји додатак остваривала дјеца до навршених 18 година.*“

Алиментациони фонд у Републици Српској

Омбудсмани су током 2021. године у више наврата присуствовали радним састанцима⁵⁰⁷ у организацији Министарства породице, омладине и спорта Републике Српске како би се размотрила свака могућност да се у скорије вријеме донесе посебан закон о алиментационом фонду у Републици Српској или да се проблем избјегавања плаћања алиментација, односно успостављање алиментационог фонда ријешити измјенама и допунама Породичног закона Републике Српске. На овом мјесту свакако треба истаћи да је у Закону о измјенама и допунама Породичног закона Републике Српске из 2014. године, чланом 81. став 1. прописана обавеза Републике Српске да посредством надлежних органа предузме све потребне мјере за заштиту дјетета од сваког облика занемаривања, насиља и злостављања и од сваке врсте експлоатације. На овај проблем Омбудсмани указују још од 2013. године.

Алиментациони фонд у Федерацији БиХ

Алиментациони фонд не постоји ни у Федерацији БиХ. Међутим, треба истаћи да је Породичним законом Федерације БиХ предвиђено да, када суд утврди да родитељи и друга лица која су у обавези да дају издржавање нису у могућности да подмире потребе издржавања дјетета, о томе обавјештава орган старатељства који је дужан да обезбиједи средства за издржавање дјетета из буџетских средстава државе. Влада Федерације БиХ задужила је 2014. године Федерално министарство правде да, као предлагач и обрађивач Породичног закона Федерације БиХ, допуни члан 237, у циљу јаснијег одређивања

⁵⁰⁵ Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, број 13/2021;

⁵⁰⁶ <https://www.ombudsmen.gov.ba/Download.aspx?id=319&lang=HR>;

⁵⁰⁷ Као спољни сарадници, а не као чланови радне групе, уважавајући независност Институције;

надлежности и да приступи изради подзаконског акта који ће детаљније уредити питање начина обезбјеђивања средстава из буџета Федерације БиХ намијењених издржавању дјетета. Осим тога, задужено је Федерално министарство финансија да, у сарадњи са Федералним министарством правде и Федералним министарством рада и социјалне политике, размотри формирање алиментационог фонда и Влади достави приједлог за рјешење овога проблема. Међутим, одлука о оснивању алиментационог фонда још није усвојена.

Кратак осврт на Иницијативу за измјену и допуну Закона о раду Федерације Босне и Херцеговине дату 2020. године

Омбудсмани су, истражујући по службеној дужности⁵⁰⁸, оцијенили да је неопходно омогућити усвојиоцима право на плаћено одсуство, односно право на накнаду плате за вријеме трајања „адаптационог периода“ и руководећи се одредбама члана 159. Пословника Представничког дома Федерације Босне и Херцеговине предсједавајућем Представничког дома, доставили иницијативу за измјену и допуну Закона о раду Федерације Босне и Херцеговине, у дијелу који се тиче права усвојиоца и то тако да усвојилац има право на накнаду плате за вријеме трајања адаптационог периода. Адаптациони период траје шест мјесеци од дана смјештаја дјетета у породицу, уважавајући специфичности института усвојења, који је јасно дефинисан Породичним законом Федерације Босне и Херцеговине. Приликом подношења ове иницијативе, омбудсмани су се руководили најбољим интересом дјетета, сматрајући да је проблем финансирања овог права, са аспекта заштите права дјетета, ирелевантан и да је на надлежним органима у Федерацији Босне и Херцеговине обавеза да то питање ријеше. При томе, и овом приликом наглашавају да је усвојење најпожељнији и најадекватнији облик заштите дјете без родитеља или одговарајућег родитељског старања, јер се њиме заснива родитељски, односно сроднички однос између дјетета и лица која га усвајају.

Парламент Федерације Босне и Херцеговине⁵⁰⁹ обавјештава Омбудсмани да иницијатива тренутно није прихватљива.

Кратак осврт на Иницијативу⁵¹⁰ за измјене Закона о дјечјој заштити Брчко дистрикта Босне и Херцеговине⁵¹¹ дату 2020. године

Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине обратила се странка из Брчког жалбом⁵¹² примљеном 21. фебруара 2020. године која се односи на остваривање права на дјечји додатак у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине. У жалби се наводи да *„грађани Брчко дистрикта БиХ немају право на остваривање права на дјечји додатак, односно немају право на увећани дјечји додатак у Брчком, а којима је Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске утврдио инвалидност, а све због неусклађености*

⁵⁰⁸ Иницијатива регистрована под бројем Ж-БЛ-01-402/17;

⁵⁰⁹ Акт број 01-02-1657/20 од 27. 11. 2020. године;

⁵¹⁰ Иницијатива је регистрована под бројем П-268/20 и упућена је градоначелнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и посланицима Скупштине Брчко дистрикта Босне и Херцеговине;

⁵¹¹ Службени гласник Брчко дистрикта БиХ, број 18/2020;

⁵¹² Предмет регистрован под бројем Ж-БР-04-35/20;

Закона о дјечјој заштити Брчко дистрикта Босне и Херцеговине с ентитетским прописима којима се одређује инвалидност осигураника“. Подносиатељка жалбе наводи да је „Законом о дјечјој заштити Брчко дистрикта БиХ прописано да њено инвалидско рјешење мора имати одређену категорију (од I до VI групе - категорије), а што је у њеном случају немогуће, јер је њену инвалидност⁵¹³ према важећим законским прописима Републике Српске утврдио Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске - и утврђена је у процентима“.

Иницијатива Институције је прихваћена.

9.1. Улога центара за социјални рад у остваривању права дјетета

Претходних година, у годишњим извјештајима Институције посебна се пажња увијек поклањала центрима за социјални рад. С друге стране, њихов рад данас је под великом лупом јавности. Ово свакако зато што се ради о огромном броју специфичних послова (надлежности) у овим установама, те због тога су и велика очекивања грађана од центара која веома често превазилазе њихове могућности и ресурсе центара доводе до повећаног ризика од професионалне погрешке. Такође, посљедњих година је примјетно да стручни радници центара веома често траже професионалну помоћ и правне савјете од запослених у Институцији, јер стручном особљу центара потребна су брза и практична рјешења.

Омбудсмани годинама у свим својим извјештајима заговарају јачање капацитета центара за социјални рад (које подразумијева јачање кадровске структуре центара, стручно оспособљавање и усавршавање запослених, стварање много повољнијих услова за рад, јачање одговорности и осјетљивости запослених, заштиту запослених у центрима од свакодневне изложености професионалном стресу и сагоријевању итд.). У том правцу било би нужно, обезбиједити континуирану едукација запосленог особља, уз пуну подршку локалне заједнице и обезбјеђивање адекватних новчаних средстава како за сва призната права која подразумијевају новчана давања, али и за многа друга права која не подразумијевају новчана давања и друге активности⁵¹⁴.

Предмети регистровани у Институцији⁵¹⁵, а у којима се грађани жале на рад центара за социјални рад⁵¹⁶, углавном се тичу права дјетета, економских и социјалних права и права лица с инвалидитетом.

⁵¹³ Налазом, оцјеном и мишљењем Одјељења за оцјену радне способности у првом степену Орган вјештачења у Бијељини, број ОРС-51/19 од 14.2.2019. године;

⁵¹⁴ Омбудсмани су током 2019. године израдили посебан Специјални извјештај о стању и проблемима с којима се сусрећу центри/службе за социјални рад у Босни и Херцеговини, а раније, односно 2013. године израђен је и Специјални извјештај под називом Улога центара за социјални рад у заштити права дјетета у Босни и Херцеговини;

⁵¹⁵ Увидом у базу регистрованих предмета, у периоду од 2016. до 2020. године евидентирано је 629 жалби у којима је као противна страна (орган на који се жалба односи) наведен неки од центара за социјални рад у Босни и Херцеговини;

⁵¹⁶ Најчешће се жалбе односе на центре за социјални рад у већим локалним заједницама: Сарајево, Бања Лука, Зеница, Тузла, Мостар, Приједор, Бихаћ, Брчко, Горажде, али жалбе се односе и на центре из мањих локалних заједница попут Гламоча, Дрвара, Сребренице, Српца, Мркоњић Града итд.;

Поступајући у конкретним предметима, Омбудсмани веома често, па и у оним ситуацијама када се жалбени наводи не односе на рад и поступање центара за социјални рад, у поступак истраживања укључују центре, цијенећи при томе да све релевантне чињенице и важне околности и податке о породици и правима дјетета морају бити познате центрима. Уз достављање информација које имају, изузетно је важно и да стручни радници центара Омбудсменима доставе стручна мишљења о уоченим проблемима, као и приједлоге за унапређење заштите права дјетета.

Сарадњу са центрима за социјални рад у БиХ углавном сматрамо задовољавајућом. Наравно, сарадња подразумијева и што чешће узајамне посјете с циљем размјене мишљења и ставова, али и заједничких активности и дјеловања. У мањем броју случајева регистровани су и примјери пасивности центара за социјални рад, обављања послова из своје надлежности искључиво по захтјевима субјеката, односно изузетно ријетког самосталног предузимања активности и покретања поступака по службеној дужности и погрешног тумачења законских одредби⁵¹⁷.

9.2. Право дјетета на заштиту од насиља у породици, злостављања и занемаривања

Конвенција УН о правима дјетета позива све државе да заштите дјецу од свих облика физичког или менталног насиља, злостављања, занемаривања или немарног поступања, малтретирања или експлоатације. С друге стране, кривични закони Републике Српске и Федерације БиХ предвиђају посебна кривична дјела под називом: Запуштање и злостављање дјетета (ово кривично дјело чини родитељ, усвојилац, старалац или друго лице које grubим занемаривањем своје дужности збрињавања и васпитања запустити дијете о којем је дужно да се стара. Објект заштите јесте личност и правилан развој дјетета. Радња извршења јесте запуштање дјетета. Ову радњу чине различите дјелатности чињења или пропуштања дужног надзора од стране одређених лица која су по закону дужна да збрињавају или васпитају дијете, а којима се одступа у грубој мјери, у већем обиму или у дужем трајању од предузимања законом прописаих дужности. Битно је за постојање дјела да је ова радња извршења предузета: а) на одређени начин - grubим занемаривањем дужности збрињавања или васпитања и б) од стране одређеног лица - родитеља, усвојилоца, стареоца или другог лица. Извршилац дјела може да буде само одређено лице – родитељ, усвојилац, старалац или друго лице које има одређену дужност збрињавања или васпитања дјетета. У погледу кривице потребан је умишљај. За ово је дјело прописана новчана казна или казна затвора до три године), односно Напуштање дјетета (**Дјело се састоји у напуштању свог дјетета у намјери да га се трајно ријеша. Објект заштите јесте родитељско право чувања и васпитања дјетета. Радња извршења јесте напуштање, односно остављање дјетета на непознатом мјесту. Битно је да се радња извршења предузима с одређеном намјером – намјером да се родитељ ријеша трајно дјетета. Ова намјера мора да постоји код извршиоца у вријеме предузимања радње извршења, али**

⁵¹⁷ У периоду од 2016. до 2020. године Институција омбудсмана је издала 54 препоруке. Дакле, Омбудсмани су у 54 предмета јасно установили да су ЦСР прекршили право, односно били су испуњени услови за интервенцију Омбудсмана, ради заштите права грађана;

не мора да буде остварена у конкретном случају. Извршилац дјела може да буде само родитељ дјетета).

Насиље је присутно свуда – код куће, у школи, на улици.

9.2.1. Насиље над дјететом

У овом дијелу извјештаја, изнијећемо појединачне примјере жалби у којима смо дјеловали, а жалбени наводи су се односили на право на заштиту дјетета од насиља у породици, злостављања и занемаривања.

Примјер: Обраћање Удружења "Нова генерација" из Бање Луке⁵¹⁸ запримљено је 29. марта 2021. године, а односило се на сумњу на насиље у породици пријављено анонимним позивом на Плави телефон. Као жртве насиља означена су дјеца и њихова мајка, а отац дјеце, односно супруг означен је као насилник. Омбудсмани су приступили поступку истраживања током којег је остварена писана кореспонденција с надлежним органом старатељства, затим органима унутрашњих послова, као и са школом коју похађају дјеца. Омбудсмани су установили да су наводи из пријаве тачни, односно да су мајка и дјеца претрпјели насиље у породици, али да је мајка одбила смјештај у сигурну кућу. Међутим, уз помоћ и ангажовње надлежних органа, постигнут је заједнички договор да ће отац промијенити понашање, а од надлежних органа је затражено да прате стање и односе у породици. У том правцу, предложена је комуникација свих надлежних, посебно с васпитно-образовном установом коју дјеца похађају, с обзиром да ће наставници школе у непосредном контакту с дјецом сигурно најлакше уочити било какве промјене у понашању које могу бити изазване претрпљеним насиљем. Надлежни центар за социјални рад обавља ненајављене посјете и разговора са члановима породице и оцјењују да су односи у породици бољи, да отац мијења своје понашање, редовно иде на контроле и да користи прописану терапију. Надаље, утврђују да дјеца немају проблема у извршавању школских задатака, да редовно похађају наставу, друже се с вршњацима, не осјећају страх од оца и срећни су што сада имају добре породичне односе. Центар је обавијестио Омбудсмане да ће наставити с вршењем надзора и праћењем односа у овој породици, а све ради заштите малољетне дјеце. Такође, Омбудсмани дознају да је надлежно тужилаштво одлучило да не спроводи истрагу против оца дјеце, с напоменом да је мајка дјеце изјавила да ће се у случају будућих неспоразума обратити надлежном центру за социјални рад. Омбудсмани су без обзира на изјаве чланова породице који указују на позитивну промјену, тражили од надлежног центра за социјални рад да континуирано прати и контролише понашање оца и да се, уколико буде потребно, поново обрете Омбудсману.

Примјер: Поступајући по жалбама⁵¹⁹ родитеља дјетета, Омбудсмани су установили да се против оца дјетета води кривични поступак ради постојања основа сумње да је починио кривично дјело на штету дјетета и за вријеме трајања истраге надлежног тужилаштва с дјететом не остварује контакт. Отац дјетета се жалио на рад центра за социјални рад, јер је сматрао да тај орган крши његова права као родитеља и забрањује му да виђа дијете. Током

⁵¹⁸ Ж-БЛ-01-247/21;

⁵¹⁹ Ж-БЛ-01-879/18 и Ж-БЛ-01-444/20;

поступка истраживања, Омбудсмани су установили да је и те како постојала потреба да надлежни органи предузму неопходне мјере ради заштите права и интереса дјетета и да при томе не крше права дјетета или права родитеља и нису установили да постоје околности због којих би евентуално интервенисали према надлежним органима у складу са Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине. Након тога, долази до подизања оптужнице против оца дјетета због кривичног дјела обљуба с дјететом млађим од 18 година из члана 172. став 7 у вези са ставом 2 и 3 Кривичног законика Републике Српске и сада се пред надлежним судом води кривични поступак. Омбудсмани су од надлежног суда инсистирали на што ефикаснијем поступању у кривичном предмету, али како из суда појашњавају предмет се не налази у Плану рјешавања старих предмета и да ће суд поштовати план сачињен од стране Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине.

Уз потпуно уважавање независности судије и надлежности и овлашћења Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине, Омбудсмани су указали надлежнима на мишљење да је ријеч о предмету који се тиче права дјетета и права на породични и приватни живот и којем се, уважавајући Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (члан 8. Право на поштовање приватног и породичног живота) и УН Конвенцију о правима дјетета (најбољи интерес дјетета), мора дати приоритет. Европска конвенција са својим протоколима се примјењује директно у Босни и Херцеговини и ови акти имају приоритет над свим осталим законима. Уважавајући међународне стандарде, домаће позитивне прописе и специфичне околности конкретног случаја, Омбудсмани су јасно истакли да не желе прихватити као ваљани аргумент да према Плану рјешавања старих предмета ово кривично дјело на штету дјетета има исти редни број чекања и статус као кривично дјело крађе или крађе електричне енергије или природног гаса или организовање недозвољених игара на срећу. Надлежни орган старатељства је јасно остао код мишљења и става да је у најбољем интересу дјетета да са оцем не контактира, док се не оконча кривични поступак и не утврди потпуна истина. У прилог тој чињеници и надлежно тужилаштво је било сасвим јасно да је забрана потпуно оправдана, с обзиром на основу сумњу како је кривично дјело почињено. Центар је све вријеме мишљења и на томе је инсистирало да оцу треба забранити контакт с дјететом, без обзира на рјешење и упутства надлежног другостепеног органа. У поновном поступку, центар је опет забранио контакт оца с дјететом, а поступајући по жалби оца дјетета, другостепени орган је жалбу одбио и потврдио првостепено рјешење и оцу дјетета је забрањен контакт с дјететом, све до окончања кривичног поступка. Уважавајући мандат и надлежности Омбудсмана, препоручено је суду⁵²⁰ у Бањој Луци да предузме све неопходне радње и да у што скоријем року оконча судски поступак, занемарујући упутства и планове Високог судског и тужилачког савјета, а цијенећи најбољи интерес дјетета. Међутим, судски поступак још увијек није окончан.

Примјер: Омбудсмани су одлучили да у складу са Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине отворе предмет по службеној дужности⁵²¹, због медијских навода према којима су штићенице установе за дјецу без родитељског старања биле жртве

⁵²⁰ Препорука број П-135/21 од 31. 5. 2021. године;

⁵²¹ Ж-БЛ-01-434/19;

сексуалног злостављања. Омбудсмани су се одмах обратили установи како би установили све релевантне чињенице и размотрили кога од надлежних органа да укључе у поступак истраживања. Намјера Омбудсмана је била да прате истрагу и кривичне поступке у конкретном случају, али и да установе у каквом су стању дјеца. С друге стране, према наводима надлежног тужилаштва, тужилац против осумњичених доноси наредбу о спровођењу истраге због постојања сумње да су починили кривично дјело Навођење дјетета на проституцију из члана 180. став 2. Кривичног законика Републике Српске. У конкретном предмету, Омбудсмани су препоручили⁵²² Окружном јавном тужилаштву у Бањој Луци да у што скоријем року размотри предузимање мјера и активности с циљем окончавања истраге, придржавајући се одредаба Закона о кривичном поступку Републике Српске и Кривичног законика Републике Српске, те имајући у виду и мишљење Омбудсмана изражено у Препоруци. Надлежно тужилаштво обавјештава Омбудсмани да су главни окружни јавни тужилац, поступајући тужилац и његов стручни сарадник утврдили да су обје оштећене сада пунољетне и да их треба поново саслушати у истрази, као пунољетне, јер су саслушане као малољетне, да је једна од оштећених недоступна органима гоњења, као и да је неопходно над оштећеном провести психолошко-психијатријско вјештачење. Такође упознају Омбудсмани с настојањима да изведу доказ саслушањем свједока који је непознатог боравишта, односно наводно је на подручју Републике Србије, али да ће путем међународне правне помоћи покушати утврдити тачну адресу свједока, те појашњавају да су све то разлози због којих истрага није окончана, али истичу да ће интензивно радити на предмету. Омбудсмани су констатовали да је надлежно тужилаштво поступило по Препоруци Омбудсмана, с тим да је од тужилаштва додатно затражено да Омбудсмани обавијести о исходу истраге и о коначној тужилачкој одлуци.

Примјер: Жалбени наводи⁵²³ се односе на пасиван приступ Центра за социјални рад Ливно, по поднесеној пријави насиља у породици према малољетној дјевојчици, од стране оца, тј. бившег супруга жалитељке, од 11. априла 2021. године. У жалби се наводи да је сходно пресуди Општинског суда у Ливну, жалитељка добила старатељство над дјецом, малољетним дјевојчицама. Истом пресудом отац је добио право виђања дјеце три викенда у мјесецу, те виђање за вријеме празника. Жалитељка истиче *„да је дјецу одвезла код оца 11. априла 2021. године. Када их је довела кући, примјетила је модрицу у предјелу сљепочнице код млађе, десетогодишње кћери, која је рекла да ју је ударио тата, а што је потврдила и дванаестогодишња кћер“*. Жалитељка наводи да је 12. априла 2021. године пријавила предметни случај директорици у Центру за социјални рад у Ливну, али да ништа конкретно није предузето. На иницијативу Омбудсмана одржан је састанак 13. априла 2021. године у Центру за социјалну заштиту Ливно са социјалним радницама, које су упознате с поменутом пријавом. Затражено је хитно поступање по пријави жалитељке, а сходно одредбама Закона о заштити од насиља у породици Федерације БиХ (Службене новине Федерације БиХ, број 20/13), те одредбама Протокола о поступању у случају насиља у породици за подручје Кантона 10 од 27. фебруара 2018. године, чији је супотписник и Центар за социјалну заштиту Ливно, те успостављање хитне координације са свим релевантним установама које морају бити укључене у конкретан предмет. Том приликом је затражено да о свим радњама обавијесте Омбудсмани. Одговорна страна је 26. априла 2021.

⁵²² Препорука број П-94/21 од 16. 4. 2021. године;

⁵²³ Ж-ЛИ-01-110/21;

године доставила Изјашњење бр. 01-31-15-198/21 у којем се између осталог наводи да су сачинили социјалну анамнезу породице... Између осталог, наведено је да је 14. априла 2021. године обављен разговор психолога Центра за социјални рад Ливно с малољетном дјевојчицом, 15. априла 2021. године је узета изјава мајке (жалитељке), те 16. априла 2021. године је узета изјава оца. Након тога је комплетан предмет достављен Полицијској управи Ливно на даље поступање.

9.2.2. Вршњачко насиље

Проблем вршњачког насиља, а према стању предмета регистрованих у Институцији и даље је присутан у Босни и Херцеговини. Ово насиље оставља негативне посљедице на развој личности младог човјека. С друге стране, треба свакако истаћи и висок праг толеранције на насиље који има наше друштво. Насиље оставља посљедице како на дјецу која трпе насиље, тако и на оне која се понашају насилно. Посљедице имају и дјеца која то насиље посматрају, јер могу да се навикну на насиље, да им оно постане нормално, да постану имуни на њега, те да се и сами нађу у ситуацији да га трпе или да насиљем рјешавају своје проблеме.

Насиље међу вршњацима можемо подијелити на два главна облика: физичко (сваки намјерно изведен физички напад у било којем облику) и вербално (најчешћи облик вршњачког насиља, и то: оговарање, називање погрдним именима, исмијавање, застрашивање, изругивање). Уз ова два облика насиља, најгора врста насиља, односно демонстрације моћи представља сексуално насиље (сваки облик вербалног, гестовног или физичког контакта са сексуалним садржајем, с циљем узнемиравања и намјерног наносења физичке или душевне боли и срамоте дјетету). И на крају, све присутније је и насиље над дјецом примјеном информационих и комуникационих технологија (интернет и мобилни телефон) које се најчешће манифестује вријеђањем, узнемиравањем, слањем пријетећих и увредљивих порука, лажним представљањем, подстицањем на мржњу и насиље, навођењем дјетета да износи личне податке, снимање и недозвољено објављивање садржаја на друштвеним мрежама и интернету.

Из запримљених жалби произилази да се у већини случајева ради о вербалном насиљу у основним и средњим школама. Најчешће се дешава у школи, за вријеме одмора, у учионицама, на ходницима или у дворишту.

Важно је да имамо јасно дефинисана правила шта чинити када се деси вршњачко насиље. Судаћи по предметима регистрованим у Институцији, Република Српска и поједини кантони у Федерацији Босне и Херцеговине имају протоколе и успостављене механизме за реакцију у ситуацијама када се деси насиље (у изради ових протокола учествују сви надлежни органи - образовање, социјална заштита, унутрашњи послови који се онда обавезују и на њихову примјену), а у одсуству адекватног протокола за поступање у ситуацијама када се насиље деси, Омбудсмани се позивају на Конвенцију УН о правима дјетета, Смјернице за поступање у случају насиља над дјецом у Босни и Херцеговини и Смјернице за утврђивање најбољег интереса дјетета. Поред тога, у свакој ситуацији када оцијенимо да је у питању вршњачко насиље, захтијевамо мултидисциплинарни приступ и реакцију свих надлежних органа (образовна установа, центар за социјални рад, центар за ментално здравље, полиција, тужилаштво).

Примјер: Омбудсмани су по службеној дужности отворили предмет поводом случаја вршњачког насиља у ЈУ Основна школа „Ристо Пророковић“ у Невесињу⁵²⁴. Посредством медија о овом случају вршњачког насиља упозната је шира јавност у БиХ. Након што је случај задобио велику медијску пажњу, из достављене жалбе, пратеће документације, као и из медија јасно произлази да су предузете све мјере у конкретном случају. Наиме, одмах по објављивању у медијима снимка вршњачког насиља, директорка школе као и Форум за безбједност општине Невесиње обратили су се јавности и предузете су конкретне мјере од стране свих надлежних. О случају вршњачког насиља обавијештени су надлежни органи унутрашњих послова и орган старатељства општине Невесиње, као и Министарство просвјете и културе Републике Српске. Даље се из медија сазнаје да су изречене казне починиоцима насиља. Омбудсмани су искористили прилику и упутили саопштење медијима⁵²⁵ како би истакли да је реакција надлежних њихова дужност, што подразумева активно укључивање у настали проблем и санирање посљедица случаја. Међутим, Омбудсмани су истакли да је много битније утврђивање пропуста који су довели да до насиља уопште дође. Заstraшујуће су и забрињавајуће информације из медија да се за насиље знало и раније, али да нико од надлежних није реаговао и да то није био једини случај насиља у поменутој школи. У свакој школи постоји педагошко-психолошка служба, разредни старјешина, на крају и директор. Много је битније препознати проблем у настајању како би се посљедице спријечиле и то не само у овом случају, већ за све будуће случајеве. У свим случајевима насиља - превенција насиља је најбитнији корак и од велике важности је препознати прве облике насиља како би се радило и с евентуалним будућим насилницима који су такође дио друштва. Није суштина само охрабривање да се пријави насиље, јер то је знак да смо заказали као друштво, тада је већ касно и бавимо се посљедицама. Много је боље бавити се узроком како би стварали равноправно друштво које једино може бити прогресивно друштво. На крају крајева на то обавезује и Протокол о поступању у случајевима вршњачког насиља међу дјецом и младима у васпитно-образовном систему Републике Српске који предвиђа да је васпитно-образовна установа дужна да континуирано ради на стварању климе нулте толеранције на насиље. Омбудсмани су истакли да сви чланови друштва, као карика у ланцу могу допринијети стварању друштва у којем ће насиље бити сведено на најмању могућу мјеру. Одговорност је свих нас, а посебно родитеља и запослених у васпитно-образовним установама. Омбудсмани су саопштењем за медије позвали све надлежне органе, посебан акценат стављајући на запослене у васпитно-образовним установама, да с више пажње приступе препознавању насиља у свом дјелокругу и предузму одговарајуће мјере како се никада више не би поновио овакав случај насиља.

9.2.3. Забрана физичког кажњавања дјетета

Омбудсмани су крајем 2019. године израдили и јавности презентовали Специјални извјештај о забрани физичког кажњавања дјетета у Босни и Херцеговини. Препоручено је Влади Републике Српске, Влади Федерације Босне и Херцеговине, Влади Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и владама кантона да у складу са својим законским овлашћењима и надлежностима, путем својих надлежних министарстава, у наредном периоду предложе

⁵²⁴ Предмет број Ж-БЛ-06-825/21;

⁵²⁵ 14. 12. 2021. године објављен текст на веб (web) страници Институције и упућено саопштење медијима;

надлежним парламентима усвајање законских одредби којим ће се, тамо гдје то до сада није учињено, изричито забранити физичко кажњавање дјетета у свим срединама, укључујући и породицу, као и да путем својих надлежних министарстава, предузму све неопходне активности чији је циљ подизање свијести јавности кроз увођење образовних програма, укључујући и кампање, у циљу промоције позитивних и алтернативних облика дисциплине и поштовања дјечјих права, уз учешће дјете, истовремено подижући свијест о штетним посљедицама које узрокује физичко кажњавање дјетета.

Након достављања Специјалног извјештаја на знање и поступање надлежним органима власти свих нивоа, може се констатовати да је највећи број позваних институција обавијестио Институцију омбудсмана о реализацији наведених препорука.

До дана израде овог извјештаја Институцији одговор о предузетим мјерама на извршењу наведених препорука из Специјалног извјештаја о забрани физичког кажњавања дјетета у БиХ нису доставили: Влада Западнохерцеговачког кантона, Влада Херцеговачко-неретванског кантона, Влада Кантона 10 и Влада Босанско-подрињског кантона.

9.3. Дјеца и КОВИД-19

Од избијања пандемије изазване КОВИД-19 па све до данас, а уважавајући досад рестриктивне мјере надлежних органа свих нивоа власти, водећи се упутствима и препорукама стручњака из области јавног здравства, Омбудсмани су указивали и поново указују да сви надлежни органи морају имати повећану одговорност према свим рањивим категоријама становништва, а што свакако подразумијева и дјецу. Предузимање мјера дистанцирања људи и подстицања на останак код куће повећавају ризик од насиља у породици. Стрес од потенцијалних финансијских губитака, континуиран боравак чланова једне породице на истом мјесту, додатне обавезе наметнуте члановима породице и смањен приступ свим видовима услуга, имају посебно негативан ефекат на жене, дјецу и старија лица. Уважавајући намјеру надлежних власти да прописивањем одређених ограничења сузбију ширење епидемије болести КОВИД-19, Омбудсмани су стално истицали да рестриктивна ограничења у односу на одређене рањиве категорије могу довести то одређених посљедица. Ограничења су се односила на забрану контаката с блиским сродницима и с родитељем с којим дијете не живи, за лица с инвалидитетом, као и за лица која су смјештена у установе социјалне заштите итд.

Примјер: У анонимној жалби⁵²⁶ упућеној Омбудсманима се наводи...*Кризни штаб Брчко дистрикта је наложио обавезно ношење маски током часова за дјецу основних школа шестих и виших разреда. Доста родитеља у Трећој основној школи коју похађају и моја дјеца сматра да је то неадекватан начин наставе...* Дакле, увидом у наводе жалбе утврђено је да жалилац изражава незадовољство на издату Наредбу о измјени Наредбе градоначелника Брчко дистрикта БиХ број предмета: 02-000033/21, број акта: 01.1-1413ЕК-007/21 од 4. фебруара 2021. године. Омбудсмани су оцијенили да у конкретном случају не постоји правни основ за вођење поступка по изјављеној жалби, у складу са чланом 26. став

⁵²⁶ Ж-БР-01-18/21;

1. т. 3. и 7. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине и предмет су затворили.

9.4. Дјеца и вакцинација

У одредби члана 24 Конвенције УН о правима дјетета стоји: државе странке признају дјетету право на уживање највишег могућег нивоа здравља и на кориштење олакшица за оздрављење и опоравак, те се обавезују да ће настојати обезбиједити да ниједном дјетету не буде ускраћено његово право на кориштење здравствених услуга. У остварењу овог права дјетета државе се обавезују да учине доступнима технологије (лијекове, опрему и интервенције) међу којима је и имунизација против уобичајених дјечјих болести, како је наведено у Општем коментару УН-овог Одбора за права дјетета бр. 15 (2013) о праву дјетета на уживање највишег могућег нивоа здравља.

Омбудсмани су става да се право на вакцинацију сматра правом сваког дјетета на здравствену заштиту, према највишим здравственим стандардима, а све док постоје недвосмислени стручни и научни докази, да корист од вакцинисања (спречавање болести, компликација и посљедица болести, те смрти) надмашује ризике од вакцинисања (настанак и посљедице нуспојава). Право дјетета на вакцинацију сматра се, у сваком случају правом дјетета на здравствену заштиту према највишим здравственим стандардима, и у складу је с одредбом члана 24. УН Конвенције о правима дјетета.

Такође, треба имати у виду и право друге дјеце с којима је дијете родитеља који су противници вакцинације у контакту, посебно оне дјеце која због здравствених разлога не могу примити вакцину.

9.4.1. Дјеца и вакцинација против КОВИД-19

Европска медицинска агенција одобрила је вакцину против КОВИД-19 за дјецу од пет до 11 година, а стање у појединим европским земљама познато је Омбудсманима због размјене информација у оквиру Европске мреже омбудсмана за дјецу⁵²⁷. Тако примјера ради у Шпанији је сљедеће стање: након што је Европска агенција за лијекове одобрила вакцину против КОВИД-19 за дјецу доби од пет до 11 година, Влада Шпанија је објавила почетак вакцинације за ову добну групу чим дозе буду доступне. Што се Баскије тиче, предвиђа се да ће вакцинација за ову добну групу почети 15. децембра. Бесплатна је и добровољна, као и за остатак становништва. На Малти је одобрена вакцинација дјеце доби од пет до 12 година, почетак вакцинације је у јануару, на добровољној је основи као и за велику већину становништва. У Грчкој се отвара онлајн платформа за вакцинацију ове добне групе након што је ЕМА одобрила Pfizerovu/BioNTechovu вакцину. У Шкотској, под условом да се вакцинација дјеце одобрим у Великој Британији, програм вакцинације неће бити обавезан, него ће бити ствар избора и биће обезбијеђени адекватни ресурси. Такође, колеге из Грузије обавјештавају да је тек однедавно вакцинација на добровољној основи доступна дјецим старијом од 12 година, док дјеца од пет до 12 година немају право на вакцинацију у Грузији и колеге из Омбудсмана Грузије испитују чињенице и околности у својој земљи.

⁵²⁷ Скраћеница ENOC;

Када је у питању Босна и Херцеговина, Омбудсмани су одлучили да отворе предмет по службеној дужности⁵²⁸ и од надлежних органа на ентитетском нивоу и надлежних у Брчко дистрикту БиХ затраже информације о томе да ли су обезбијеђене вакцине за дјецу – до 11, односно 12 година, и за дјецу од 12 до 18 и да ли постоји план вакцинације за дјецу.

Примјер: Подносилац жалбом⁵²⁹ указује на угрожавање здравља дјеце, односно права на одговарајућу здравствену заштиту због повратка ђака у школске клупе. Подносилац жалбе сматра да повратак дјеце у школске клупе без проведене вакцинације одобреним вакцинама јесте директно угрожавање права дјеце на адекватну здравствену заштиту. Омбудсмани су указали подносиоцу жалбе на то да је повратак ученика у школске клупе приоритет и базиран је на препорукама УНИЦЕФ-а и WHO-а. Такође, одлуке о поновном отварању школа резултат су сагледавања свих аспеката везаних за сигуран наставак образовног процеса. Надлежна министарства образовања извршила су процјену на који начин се у сваком појединачном контексту и моделу може допринијети учењу, али и заштити од фактора ризика које са собом носи поновно отварање школа. У вези с наведеним, Завод за јавно здравство Федерације Босне и Херцеговине издао је препоруке за сигурно одржавање наставе у контексту КОВИД-19, које обухватају едукацију и организацију наставног особља, родитеља и ђака, те основне мјере превенције уз физичку дистанцу. Такође, Омбудсмани су у своме саопштењу за јавност од 25. августа 2021. године⁵³⁰ искористили прилику да упознају јавност са случајем Вавричка и други против Чешке Републике у којем је Европски суд за људска права утврдио да се одлуком чешких власти о увођењу обавезног вакцинисања не крши Европска конвенција о људским правима (одлука од 8. априла ове године). Омбудсмани сматрају да у фокусу мора бити право сваког појединца на заштиту здравља, али исто и право других с којима је ово лице у контакту.

Примјер: У предмету отвореном по жалби М.Д. из Тузле од 16. децембра 2021. године⁵³¹, Омбудсмани су покушали да дају одговор на компликовано питање оправданости увођења рестриктивних мјера ради сузбијања пандемије вируса КОВИД-19. Наиме, подносиоцу жалбе споран је закључак Владе Тузланског кантона од 11. новембра 2021. године којим се *угоститељским објектима ограничава радно вријеме до 23.00 часа, а након 19.00 часова дозвољава боравак само особама које су вакцинисане и преболовале КОВИД-19 уз негативан антигенски или пи-си-ар тест. Истом одлуком предвиђено је да ће контролу наведеног водити тзв. ковид редари које обезбјеђује угоститељ, који према подносиоцу жалбе немају правни основ да врше легитимисање гостију и да врше увид у њихове здравствене исправе. Ослањајући се на претходно искуство и анализе у бројним сличним предметима, Омбудсмани су утврдили да су у конкретном случају уведене неспорно рестриктивне мјере које ограничавају основна права и слободе грађана, као што су слобода кретања, право на приступ јавним просторима и услугама или право на заштиту личних података. Према међународним конвенцијама, увођење оваквих мјера оправдано је, када се предузима с циљем заштите јавног здравља, па су Омбудсмани упутили препоруку да се Влада Тузланског кантона приликом увођења рестриктивних мјера, досљедно руководи*

⁵²⁸ Број предмета Ж-БЛ-01-836/21;

⁵²⁹ Ж-СА-01-877/21;

⁵³⁰ <https://www.ombudsmen.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1993&lang=SR;>

⁵³¹ Ж- БЛ-06-819/21;

стандардима заштите људских права који се примјењују у оваквим случајевима. Ти стандарди подразумијевају да ограничавања основних права грађана морају бити заснована на закону, односно одлукама законодавних тијела, (осим привремених мјера у случају хитности), да морају бити пропорционална циљу који се жели постићи, да јавни органи имају дужност да изабру најмање рестриктивне мјере којима се постиже задати циљ, као и да било каква ограничавања морају бити предмет повремених и редовних преиспитивања. У конкретном случају није извјесно да ли се одговорни орган руководио поменути стандардима у поступку доношења одлука.

9.5. Положај дјеце миграната

Примјер: Удружење „Земља дјеце“ из Тузле 29. јануара 2021. године обавјештава⁵³² Омбудсмане да су 23. јануара 2021. од стране службеника ПС Запад Тузла обавијештени да је на подручју насеља Ирац пронађено тијело малољетника мигранта које је давало слабе знакове живота. Због непознавања језика, комуникацију с малољетником није било могуће успоставити, а код њега је пронађено Отпусно писмо из којег произилази да је 20. јануара 2021. доведен у болницу у пратњи преводиоца и особља Центра за дјецу и младе хуманитарне организације МФС – ЕММАУС, као и да је 22. јануара 2021. отпуштен из Клинике у наслову, с упутницом за Клинику за плућне болести. Малољетник је ноћ провео напољу, у јарку, само у јакни, под високом температуром, а полицајци наводе да су безуспјешно покушавали остварити контакт с надлежним службама. Удружење је, у оквиру неформалног механизма поступања у случају малољетника мигранта без пратње, обавијестило тим "Save the children" у Тузли, те је дјечак потом и збринут у Клинику за плућне болести. Из Удружења сматрају да су приликом отпуста малољетника без пратње направљени недопустиви пропусти надлежних органа, те да су грубо прекршена права дјетета гарантована првенствено УН Конвенцијом о правима дјетета. Како су истицали, због цјелокупне хронологије догађаја, поставља се питање на који начин и како је Клиника за заразне болести отпустила малољетника којем је евидентно било неопходно болничко лијечење и стручна помоћ, с обзиром да је био знатно нарушеног здравственог стања и да не познаје језик. Такође, постављају питање да ли је именовани привремени старатељ из Центра за социјални рад Добој Исток од стране Клинике за заразне болести био благовремено обавијештен о намјери отпуста и потреби за наставком лијечења у Клиници за плућне болести. У случају да јесте, остаје нејасно из којих разлога малољетник није од истог преузет при отпусту, а у супротном, које радње је исти предузео након накнадног сазнања о здравственом стању малољетника и цјелокупној ситуацији. Уважавајући релевантно законодавство, цијенећи све утврђене чињенице и околности у конкретном случају, Омбудсмани су 26. марта 2021. године упутили надлежном органу у наслову Препоруку број П-86/21: *„Да у сваком конкретном случају који се тиче пружања неопходне здравствене његе дјеци са статусом избјеглице/мигранта/азиланта/лица у транзиту раде савјесно и поступају у координацији једна с другом, обезбјеђујући тако највиши могући степен здравствене заштите дјетета угроженог или нарушеног здравственог стања, свакако у складу с домаћим законодавством; Да, поред међусобне сарадње и координације, раде на константном развијању и унапређивању сарадње с бројним невладиним организацијама и организацијама хуманитарног карактера на подручју Босне и*

⁵³² Ж-БЛ-01-71/21;

Херцеговине које се баве заштитом људских права уопште, а посебно заштитом права дјеце.“ Након упућене препоруке, Омбудсмани запримају акт Универзитетско-клиничког центра Тузла број 02-194-3/21 од 6. маја 2021. године. Из садржине одговора, који је достављен на знање и информацију Удружењу, произлази да надлежни орган негира жалбене наводе и сматра да је пацијенту пружена адекватна здравствена помоћ и нега, односно да је сходно његовом здравственом стању дата препорука за даље лијечење на нивоу примарне здравствене заштите. На крају истичу да уважавају дату препоруку и да ће у наредном периоду континуирано радити на побољшању квалитета пружања здравствених услуга свим корисницима, као и да ће настојати да раде на побољшању међународне сарадње.

9.6. Права дјеце у управним и судским поступцима

У лична права дјетета, према УН Конвенцији о правима дјетета, убрајамо сљедећа права дјетета, и то:

1. право дјетета на живот,
2. право на сазнање властитог поријекла,
3. право на пријаву рођења,
4. право на лично име,
5. право на стицање држављанства,
6. право на очување идентитета,
7. право на живот у породици и родитељску бригу,
8. право на личне односе и непосредне контакте с родитељем с којим не живи,
9. право на посебну заштиту и алтернативну бригу,
10. право на заштиту од насиља,
11. право на приватност,
12. право на част и углед и
13. право на заштиту од незаконитог одвођења и невраћања.

С обзиром да се највећи број жалби односи на повреде личних права дјетета, о њиховим правима се одлучује у управним и судским поступцима, и то од стране надлежних центара/служби за социјални рад, правосудних органа, органа јединица локалне самоуправе, министарстава, фондова, институција и јавних установа.

9.6.1. Усвојење

Примјер: Омбудсмани су 18. септембра 2020. године запримили молбу⁵³³ надлежног центра за социјални рад органа за мишљење у вези с правима и интересима дјетета у ситуацији када захтјев за потпуно усвојење подноси очух дјетета, нови брачни супружник мајке, која је сагласна са усвојењем, али биолошки отац дјетета није сагласан. Омбудсмани су указали надлежном органу да је несумњиво ријеч о изузетно сложеном и осјетљивом предмету, те да уколико предмет посматрамо формално и искључиво с правног аспекта права, одредбе Породичног закона БД БиХ су сасвим јасне. Наиме, чланом 83 прописано је да је за усвојење потребан пристанак оба родитеља или једног родитеља дјетета, ако овим

⁵³³ Ж-БЛ-01-612/20;

законом није другачије одређено и да пристанак родитеља мора бити изричит у односу на врсту усвојења. Чланом 84. прописано је да за усвојење није потребан пристанак родитеља усвојеника коме је одузето родитељско право, као и пристанак родитеља који не живи с дјететом, а три мјесеца је у већој мјери запустио старање о дјетету, који је малолетан, а није способан схватити значење усвојења, коме је ограничена или одузета пословна способност или коме је боравиште непознато најмање шест мјесеци, а у том периоду се не брине за дијете. У конкретном случају, биолошки отац дјетета није спреман дати сагласност да се његов син потпуно усвоји од стране очуха, те није спорно у конкретном случају да отац није виђао дијете посљедњих пет до шест година и није доприносио издржавању дјетета. Формално посматрано, испуњене су све формалне претпоставке да се дијете потпуно усвоји. Међутим, управо због тога центар за социјални рад доноси одлуку, као надлежни орган старатељства и цијени све околности и чињенице у конкретном случају, при томе руководећи се најбољим интересом дјетета. Омбудсмани су указали надлежном органу да је изузетно важно што је биолошком оцу дата могућност да се у поступку пред надлежним центром изјасни о поступку усвојења, да је изузетно важно да је биолошки отац дјетета спреман да учини промјене – да крене контактирати са сином, да успоставе однос и да доприноси његовом издржавању. Ове чињенице надлежни орган треба да има у виду, јер је ријеч о понашању које није било у интересу дјетета. Наконведеног поступка од стране надлежног центра одбијен је захтјев очуха за потпуно усвојење дјетета као неоснован. У жалбеном поступку, надлежни другостепени орган је вратио предмет на поновни поступак и првостепено рјешење је поништено. Из образложења рјешења произлази да је дато упутство првостепеном органу да преиспита да ли постоје чињенице прописане чланом 84. ПЗ БД БиХ, да спроведе посебан испитни поступак и утврди одлучне чињенице. Центар је позван да поступи по упутствима надлежног другостепеног органа и да као једини надлежни орган поново одлучи о захтјеву, али истовремено и да се руководи најбољим интересом дјетета. Указано је Центру да су пракса и упоредни системи у овој области доста различити. Омбудсмани су се позвали на пресуде Европског суда за људска права у Стразбуру (предмет А.К. И. Л. против Хрватске⁵³⁴), према којој родитељи који су лишени родитељског права имају право учествовати у накнадном поступку за усвојење дјетета (Албанија, Арменија, Аустрија, Белгија, Бугарска, Естонија, Кипар, Чешка Република, Финска, Француска...). Међутим, како се то у пресуди наводи, у већини тих правних система усвојење је могуће без сагласности биолошког родитеља. Надаље, на Кипру, суд може одлуку донијети без сагласности биолошког родитеља у случају да је тај родитељ напустио, занемарио или злостављао дијете или ако системски није испуњавао родитељске дужности, посебно у погледу храњења и издржавања. У Њемачкој је могућа замјена иначе увијек потребне сагласности родитеља за усвојење у случајевима сличним онима кад је оправдано лишење права на родитељску заштиту, укључујући устрајну и тешку/изузетно тешку повреду родитељских дужности или равнодушност према дјетету у мјери која представља устрајну и тешку повреду дужности. Одлука се може донијети без сагласности родитеља и кад је родитељ трајно неспособан да се брине и подиже дијете због изузетно тешке душевне болести или изузетно тешког менталног или душевног хендикепа због којег би развој дјетета био озбиљно угрожен. У Португалу нпр. родитељи лишени родитељских права у правилу учествују у поступку усвојења и њихова је сагласност неопходна, осим ако је дијете већ било смјештено у хранитељску породицу на основу судске одлуке, односно у установу

⁵³⁴ Захтјев број 37956/11;

у сврху усвојења. Питање је, дакле, различито регулисано у државама чланицама Савјета Европе и пред центар се ставља изузетно тежак задатак и стога је потребно да размотре првенствено права дјетета. Према мишљењу Омбудсмана, дјетету у породици код очуха и мајке ништа не недостаје и апсолутно је ирелевантно за породицу и породичне односе да ли ће се дијете потпуно усвојити или ће наставити да живе и даље као до сада. Дакле, јасно је оцијењено да се поступком по захтјеву за потпуно усвојење не дира у права дјетета без обзира на његов исход, да ли ће се захтјев очуха одбити или усвојити и сходно томе доћи до потпуног усвојења дјетета од очуха. Међутим, поставља се питање шта се може десити у будућности и да ли ће се овим поступком угрозити право дјетета или право оца загарантовано Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама – члан 8: *„Свако има право на поштовање свога приватног и породичног живота, дома и дописивања. Јавна власт се неће мијешати у остваривање тог права, осим у складу са законом и ако је у демократском друштву нужно ради интереса државне сигурности, јавног реда и мира, или привредне добробити земље, те ради спречавања нередица или злочина, ради заштите здравља или морала или ради заштите права и слобода других.“* У конкретном случају поставља се низ питања, попут питања да ли ћемо угрозити права дјетета уколико у будућности онемогућимо било какав контакт оца и дјетета и на тај начин онемогућимо успостављање односа и веза дјетета са оцем, јер је ријеч о праву дјетета на другог родитеља, на његово право на контакт с родитељем и блиским сродницима по оцу, на његов идентитет и слично. Омбудсмани су констатовали да једино центар има право да цијени оправданост заснивања потпуног усвојења, као стручан орган, уз активно учешће и испитивање свих чињеница и околности од стране социјалног радника, психолога и другог стручног особља. У случају било какве сумње или дилеме, у интересу је дјетета да се утврде чињенице и околности што није нимало лак задатак. С тим у вези, уколико је неопходно, центар може одредити и извођење других доказа, али и свака странка има право да предложи извођење доказа вјештачењем, али службено лице/водителј поступка цијени да ли ће дозволити експертизу у ситуацији када то нека од странака предложи. У конкретном случају, надлежни првостепени орган понавља поступак у складу с упутама другостепеног органа, доноси рјешење којим поново одбија захтјев очуха дјетета за потпуно усвојење дјетета. Незадовољан рјешењем, очух изјављује жалбу, али се одбија жалба очуха дјетета и потврђује одлука првостепеног органа.

9.6.2. Право дјетета на одговарајући животни стандард

Не постоји општеприхваћена дефиниција животног стандарда. Ипак, животни стандард је према ширем схватању укупност услова живота и рада појединих слојева становништва једне земље у одређеном временском периоду. Он такође обухвата материјалне, радне и друштвене услове живота, као и могућности задовољења духовних потреба, слободног кретања и слободне размјене људи и добара.

Неједнакост и сиромаштво у једном друштву најдиректније утичу на животни стандард. Посебан ризик од сиромаштва постоји код дјеце из великих породица, дјеце која живе у руралним предјелима, дјеце с потешкоћама, те дјеце која припадају мањинским групама, попут Рома.

Уз право заштите дјетета од искориштавања, право дјетета на одговарајући животни стандард спада у групу економских права дјетета. Ово право дјетета предвиђено је и УН Конвенцијом о правима дјетета: Државе уговорнице признају сваком дјетету право на животни стандард примјерен његовом физичком, душевном, духовном, моралном и друштвеном развоју (члан 27. УН Конвенције). УН Конвенцијом први прозвани на остварењу овог начела јесу родитељи дјетета и они су дужни да дјетету обезбиједу животни стандард који у највећој могућој мјери одговара физичком, менталном, духовном, моралном и друштвеном развоју дјетета. У сваком случају, животни стандард дјетета не може бити нижи од животног стандарда једног или оба родитеља. С друге стране, дужност је „државе“ да предузме све потребне мјере како би дијете добило издржавање од родитеља, свакако и уз њену обавезу предузимња одговарајућих мјера помоћи.

Омбудсмани континуирано указују надлежним органима свих нивоа власти, и то кроз специјалне и годишње извјештаје да је потребно посебну пажњу посветити категорији тзв. самохраних родитеља (једнородитељским породицама) како би они уживали посебну правну заштиту и сваку другу врсту заштите која је потребна, у складу с најбољим интересом дјете, те да у исту сврху (пружање помоћи самохраним родитељима, односно дјечи) приступе озбиљним анализама и реалним процјенама с циљем оснивања и рада алиментационих фондова. Без обзира на заговарања Омбудсмана до оснивања алиментационих фондова у Републици Српској и Федерацији Босне и Херцеговине није дошло, те се омбудсмани користе приликом и ове године да надлежна законодавна тијела упознају с том чињеницом.

Као и претходних година, у Одјелјењу за праћење остваривања права дјете регистровано је неколико предмета који се тичу права дјетета на издржавање.

9.6.3. Проблем извршења одлука судова и органа управе

Примјер: Жалитељка се Омбудсманима обратила жалбом⁵³⁵ ради немогућности наплате алиментације одређене правоснажном и извршном пресудом суда. Након утврђених чињеница и околности Омбудсмани су, а имајући у виду одредбе УН Конвенције о правима дјетета, Породичног закона Федерације Босне и Херцеговине и Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, упутили Налаз и мишљење суду у Мостару и послодавцу оца дјетета, ради предузимања додатних напора, који ће за резултат имати ефикаснију заштиту права дјетета на издржавање.

Предмет је успјешно окончан.

Примјер: Због немогућности виђања дјетета које се налази код оца и непоштовања правоснажне пресуде у дијелу контаката, мајка се обратила центру за социјални рад, а потом се центар обратио Омбудсманима⁵³⁶ који су размотрили сваку законску могућност да се мајци омогуће контакти с дјететом. У конкретном случају, надлежни органи су предузели низ радњи и активности како би се остварила права дјетета, па је чак и отац дјетета осуђен

⁵³⁵ Ж-МО-01-12/21;

⁵³⁶ Ж-МО-01-134/19;

ради кривичног дјела Одузимање дјетета или малољетника по члану 217. став 1. КЗ ФБиХ. Надлежни органи унутрашњих послова су с управом центра за социјални рад договорили заједничке активности, односно да ће пружити асистенцију из послова своје надлежности на њихов захтјев у сваком тренутку.

Примјер: Омбудсмани су 31. августа 2020. године запримили жалбу⁵³⁷ оца, јер мајка дјетета, с којом је био у ванбрачној заједници, не допушта да види дијете и одбија сваку комуникацију с надлежним центром за социјални рад како би се превазишли проблеми у комуникацији родитеља. Исказује и своју забринутост с обзиром да се мајка дјетета вратила бившем партнеру, који ју је годинама физички злостављао, те постоји бојазан да ће се оваква ситуација поновити, а у шта је сада укључено и заједничко малољетно дијете. Током поступка истраживања Омбудсмана утврђено је да надлежни центар за социјални рад и првостепени суд предузимају све законом прописане мјере, односно с центром је постигнут договор о свим питањима која се тичу дјетета, а пред надлежним судом је у току поступак по тужби за повјеравање дјетета из ванбрачне заједнице. Након што је отац дјетета/подносилац жалбе упознат с одговорима и наводима надлежних органа, Омбудсмани није обавијестио о евентуалним новим чињеницама у предмету, те су Омбудсмани предмет затворили због незаинтересованости странке.

Примјер: Омбудсмани су поступајући по жалбама⁵³⁸ родитеља дјетета утврдили да су родитељи били у браку у којем су стекли заједничко дијете, али да је брак разведен пресудом суда и дијете повјерено мајци на заштиту, васпитање и дјелимично издржавање. Уређене су и све појединости које се тичу личних и непосредних контаката оца и дјетета, те очеве обавезе давања издржавања. Међутим, јављају се проблеми у комуникацији родитеља и одржавање контаката дјетета са оцем постаје отежано. У току истражног поступка, Омбудсмани су позивали надлежне да поступају ефикасно и предузимају све мјере и радње неопходне да се спорна ситуација ријеша. Омбудсмани су 2. марта 2021. године надлежним органима упутили Препоруку⁵³⁹ у којој је констатовано да је примарна одговорност несумњиво на родитељима, али и да орган старатељства родитеље мора у континуитету усмјеравати и савјетовати, истичући значај добрих партнерских и родитељских односа у даљем развоју и одрастању заједничког малољетног дјетета. Крајња намјера Омбудсмана је проналажење рјешења које ће за дијете бити најприхватљивије и најмање стресно. Надлежним органима као и родитељима указано је на садржину релевантних породично-правних прописа, као и на институт најбољи интерес дјетета. Констатовано је да ускраћивање контакта дјетета са оцем од стране мајке никако није у служби заштите интереса дјетета. Надлежном суду је такође препоручено да у што краћем року оконча предметне поступке⁵⁴⁰ и донесе одлуку у најбољем интересу малољетног дјетета, а центру за социјални рад да без одлагања предузме све неопходне радње и размотри сваки вид пружања подршке оцу и дјетету како би се досадашње штетне посљедице што прије отклониле.

⁵³⁷ Ж-БЛ-01-572/20;

⁵³⁸ Ж-БЛ-01-417/20 и Ж-БЛ-01-296/21;

⁵³⁹ Бр. П-49/21 од 1. 2. 2021. године;

⁵⁴⁰ Мајка је поднијела тужбу ради повећања износа издржавања, а потом и отац дјетета ради измјене раније пресуде у дијелу који се тиче контаката.

Препорука Омбудсмана је испоштована.

Примјер: Омбудсмани су 17. августа 2021. године запримили жалбу⁵⁴¹ подносиоце на рад центра за социјални рад, јер је отац дјетета, њен бивши супружник платио ТАХИ возило да дијете без надзора и пратње пунољетне особе одвезе у вртић. Како у својој жалби наводи, иако је све пријавила надлежном центру за социјални рад, никада јој није одговорено. Током поступка јасно је утврђено да је поступак регулисања контаката оца и дјете, након развода брака, био захтјеван и дуготрајан, али да из првостепених рјешења произлази да су оба родитеља учествовала у управним поступцима и да подносиоце жалбе, као мајци, односно странци, нису била ускраћена процесна права и да су надлежни органи јасно констатовали да оба родитеља имају развијене родитељске компетенције. Подносиоце жалбе је указано на мишљење Омбудсмана, да је неспорно постојала обавеза центра да поступа по затјеву оца, али првенствено руководећи се интересом дјете, те да је центар поступао у складу с одредбама Закона о општем управном поступку и Породичног закона Републике Српске у конкретном случају. Јасно је утврђено неспорним да су и родитељима и дјети, развод брака и нове животне околности и ситуације стресне по психофизичко здравље. Омбудсмани су указали подносиоце жалбе да је редовно одржавање личних односа и непосредних контаката дјетета с родитељем/родитељима од ког/којих је одвојено право дјетета загарантовано УН Конвенцијом о правима дјетета и Породичним законом Републике Српске. Поводом конкретног „спорног догађаја“ (ТАХИ возило дијете без надзора и пратње пунољетне особе одвезло у вртић), надлежни центар за социјални рад је контактирао оца путем телефона, који је потврдио да је дијете послао такси возилом у вртић, јер он то није могао учинити, због пословних обавеза, али и да је таксиста његов пријатељ. Како су истакли, с обзиром на утврђене чињенице, оцу је препоручено и савјетовано да то више не понавља у будућности. Истовремено наводе да је мајка дјетета/подносиоца жалбе упутила безброј дописа, због неучествовања оца у школским и ваншколским обавезама дјете, а о садржају свих дописа упознат је отац дјете. Истичу и друге чињенице, правно релевантне, нпр. да дијете редовно похађа школу, да је врло добар ученик, да извршава своје школске обавезе итд. Када су у питању контакти дјете са оцем, контакти се одвијају према тренутно важећем рјешењу надлежног центра за социјални рад. Међутим, како из центра наводе, родитељи с времена на вријеме не поштују рјешење, те је у више наврата на лице мјеста излазио тим за приправност, а родитељи су савјетовани и да се због непоштовања рјешења обратe надлежним органима унутрашњих послова. Према наводима центра, родитељи од 2015. године имају подршку стручних радника центра, како би, зарад интереса дјете, успоставили и имали и даље родитељску комуникацију. Међутим, родитељи дјете пријављују и истичу обостране сумње на злостављање и занемаривање дјете и перманентно истичу проблеме у остваривању контаката. У прилог тој чињеници управо истичу да су запримили допис Омбудсмана за дјетцу Републике Српске, јер се отац тој институцији жалио на рад центра, а мајка дјете се пак обраћа Омбудсманима Босне и Херцеговине, такође незадовољна радом центра. Са аспекта заштите права и интереса дјетета, најзначајнији је навод центра да није утврђено да су дјете била занемарена од стране родитеља и да су жалбени наводи и једног и другог родитеља неосновани. Како из центра наводе родитељи су савјетовани да поштују дјетече обавезе превасходно и њихова права, а нису прихватили укључивање у породично савјетовалиште.

⁵⁴¹ Ж-БЛ-01-582/21;

Примјер: Омбудсмани су 3. децембра 2018. године запримили жалбу⁵⁴² оца, држављанина Републике Хрватске, који живи у Хрватској, због тога што његова дјеца с мајком одлазе из Загреба за Сарајево и он нема готово никаквог контакта с дјецом. Током трајања поступка истраживања пред Институцијом јасно је утврђено да се по захтјевима родитеља води много поступака и у Хрватској и у Босни и Херцеговини, пред надлежним Министарством правде Босне и Херцеговине, по Хашкој конвенцији о међународној отмици дјече, пред Општинским судом у Загребу, за одређивање привремене мјере, пред Центром за социјалну помоћ у Загребу, за регулисање права на виђање прије судског поступка, пред Општинским судом у Сарајеву, због повјеравања дјече мајци, прекршајни поступак против оца и мајке, од стране хрватских органа унутрашњих послова, због елемената породичног насиља итд. Отац је од Омбудсмана захтијевао савјете и благовремену заштиту права његове малолетне дјече која су, како је наводио, без његове сагласности одведена у Босну и Херцеговину, те им је контакт са оцем и очевом страном породице "самовољом и маинпулативним понашањем мајке" ускраћен. Период истражног поступка пред овом институцијом у цијелости је обиљежен честим и детаљним обраћањима подносиоца жалбе, те жалбама на рад центра као органа старатељства надлежног на подручју Босне и Херцеговине. Темељем свих навода, актима Омбудсмана у више наврата тражена су изјашњења, поред Центра, других надлежних органа – Министарства правде Босне и Херцеговине, Општинског суда у Сарајеву, те је са свим овим органима остварена сарадња у смислу благовременог достављања релевантних информација. Такође, у кореспонденцији са Центром, исти је позван да и док трају судски и управни поступци, као и поступак по Конвенцији о грађанскоправним аспектима међународне отмице дјече, обезбиједи контакте оца с дјецом⁵⁴³. У фебруару 2019. године наведени надлежни органи обавјештавају Институцију да је Рјешењем⁵⁴⁴ Општинског суда у Сарајеву одбијен захтјев за враћање дјече у Републику Хрватску, а родитељи се, у погледу остваривања права на контакте, упућују на надлежни орган старатељства. Поред бројних и константних жалби оца на рад овог органа старатељства, оно што, према виђењу Омбудсмана, у највећој мјери одражава однос родитеља дјече јесте њихова немогућност и неспремност да остваре комуникацију која би у завршници донијела добробит њиховој дјечи. У ситуацији гдје се бивши партнери и родитељи не могу договорити готово ни око једног детаља важног за живот и одрастање заједничке дјече, орган старатељства, нажалост, остаје немоћан и наилази на зид, те бива онемогућен да своју улогу медијатора, савјетника, помоћног и усмјеравајућег фактора ефикасно оствари. Притом, на дописе Омбудсмана овај центар редовно доставља тражене информације, те Институцију обавјештава и о поменутом састанку, те Омбудсмани констатују да није ни било мјеста интервенцији у смислу кршења права од стране Центра. Законска овлашћења Институције таква су да уређују дјеловање искључиво у односу на рад неког од органа надлежних у Босни и Херцеговини. С тим у вези, у члану 2. став 1 Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине стоји да ће Институција разматрати предмете који се односе на слабо функционисање или повреде људских права и слобода почињених од било којег органа власти. Даље, уколико Омбудсмани утврде да је почињена повреда права и слобода, могу дати препоруку тијелима власти и службеницима, у сврху усвајања нових мјера, а у складу с одредбама Закона⁵⁴⁵. У конкретном случају, није

⁵⁴² Ж-БЛ-01-968/18;

⁵⁴³ Акт Омбудсмана од 7. 2. 2019. године;

⁵⁴⁴ Акт бр. 65 0 П 738166 18 П од 10. 1. 2019. године;

⁵⁴⁵ Члан 36. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, број 104/2011;

утврђена неопходност и потреба издавања препоруке као највишег акта Омбудсмана, с обзиром да су надлежни органи поступали у складу с датим овлашћењима. Честа изјашњења и дописи, детаљи преписки бивших партнера, жалбе оца, одражавају управо једно такво стање које се у области породично-правне заштите и заштите дјетета означава као висококонфликтан развод, а до побољшања нису довели бројни уприличени састанци у центру, ни сви уложени напори стручног особља. На крају, Центар обавјештава Институцију да је поступак пред Општинским судом у Сарајеву окончан Пресудом од 28. јануара 2021. године, те да су родитељи постигли договор око свих битних питања која се тичу родитељског старања над малољетном заједничком дјецом (дјеца ће наставити да живе с мајком, отац ће учествовати у остваривању својих права, редовно ће се информисати о свим важним питањима, договорен начин одржавања контакта, те о износу издржавања). Родитељи су споразумно повукли све остале поступке вођене у Босни и Херцеговини и Републици Хрватској. На посебан упит, подносилац жалбе потврђује наведено, али и даље изражава незадовољство радом свих институција, наводећи да *"центри раде што желе, да се социјалне раднице праве блесаве, да судије гледају сваки предмет само као број без емоција и емпатије..."* Омбудсмани су нагласили да у конкретном случају није било мјеста интервенцији Омбудсмана, те да нису утврђене неправилности у раду надлежних институција на које се подносилац жалбе годинама позивао. С друге стране, чињеница да је предмет по обраћању подносиоца жалбе вођен готово три године не иде у прилог ни наводима да је *"дијете само статистика"*. Напротив, представници Институције у Одјељењу за праћење остваривања права дјече настоје сваком појединачном предмету приступити с посебним сензибилитетом, те размотрити сваку реалну и оправдану могућност да се дјелује према неком конкретном органу означеном као надлежном. Као што је претходно наведено, у свом раду готово свакодневно указују на неопходност и значај хитног поступања у свим предметима који се тичу заштите права дјетета. Међутим, у овом конкретном случају жалба на неефикасне и дуге поступке не може се узети као оправдана ако су управо родитељи ти који су свјесно или несвјесно доприносили одуговлачењу поступака. Са аспекта заштите права дјече, неспорна је важност и значај улоге родитеља с којим дијете не живи, и на ово Омбудсмани константно указују. Одрастање уз активно учешће и ангажовање оба родитеља, односно, уз улогу оца подједнако као уз улогу мајке, у најбољем је интересу дјетета, и само изузетно може бити ограничено или оспорено. У спорним конфликтним разводима, бројна су права дјече угрожена или прекршена, најчешће од самих родитеља. Међутим, иако је држава, односно, њена тијела обавезна да предузима адекватне мјере и активности да се дјеца заштите, чињеница је да су судови и органи старатељства неријетко немоћни пред самовољом једног или оба родитеља. У оваквим случајевима сви расположиви механизми показују се неефикасним.

9.7. Здравствена заштита дјетета

Право на здравствену заштиту дјетета у Босни и Херцеговини уређено је ентитеским прописима, прописима Брчко дистрикта и кантоналним прописима. Ради се о конвенцијском праву које је прописано чланом 24. УН Конвенције о правима дјетета (*Стране уговорнице признају право дјетета на уживање највишег остваривог здравственог стандарда и на капацитете за лијечење и здравствену рехабилитацију.*

Државе потписнице ће настојати да обезбиједи да ниједно дијете не буде лишено права приступа таквим услугама здравствене заштите).

Здравствена заштита дјецe у Босни и Херцеговини, без обзира на огромне напоре власти свих нивоа претходних година, још увијек није на адекватном нивоу. Према важећем законодавству, право на здравствену заштиту дјетета, у правилу, условљено је статусом родитеља/старатеља или се то право везује за чињеницу редовног образовања дјетета. Омбудсмани годинама заговарају једино рјешење које би било у потпуности у складу са УН Конвенцијом – бесплатна и безусловна здравствена заштита за свако дијете⁵⁴⁶ (УН Конвенцијом се каже да је дијете свако људско биће које није навршило осамнаест година).

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу⁵⁴⁷ подносиоце, на ЈУ Дом здравља Кантона Сарајево. Како у жалби наводи, њена кћерка је на основу упута за припрему пацијента за васкуларни третман с Клинике за кардиоваскуларну хирургију Клиничког центра Универзитета у Сарајеву, а на основу упутнице доктора породичне медицине била у лабораторији Дома здравља „Омер Маслић“. На прегледу код интернисте подносиоца жалбе и њена кћерка информисане су да нису урађени сви налази наведени у упутници с Клинике. Након обраћања подносиоца жалбе запосленицима лабораторије Дома здравља „Омер Маслић“ добила је информацију да су директор ЈУ ДЗ КС и представник Синдиката потписали Анекс II Споразума о утврђивању послова који се не могу прекидати за вријеме штрајка у којем нису наведени налази који су захтијевани од стране Клинике. Напомиње да их при вађењу крви нису обавијестили да дио налаза неће бити урађен, нити су их упутили у Клинички центар Универзитета у Сарајеву, као што је наведено у Анексу II. Такође, подносиоца жалбе наводи да је од шефице лабораторије у Дому здравља „Омер Маслић“ добила информацију да наведени налази “нису неопходни за оперативни захват”. Из Управе Дома здравља, гдје се обратила, су се такође позвали на потписани Анекс II, са истом констатацијом.

Након проведеног поступка истраге, Омбудсмани су ЈУ Дом здравља Кантона Сарајево упутили Препоруку број: П-65/21 од 16. марта 2021. године, да имајући у виду налазе и закључке из ове препоруке, поступи у складу са Законом о здравственој заштити и Законом о штрајку, односно да обезбиједи могућност здравствене заштите пацијентима којима је иста неопходна за вријеме штрајка, те на адекватан начин, односно писано обавијести осигуранике које се услуге здравствене заштите пружају за вријеме штрајка. Јавна установа Дом здравља Кантона Сарајево обавјештава Омбудсмане како је генерални штрајк запосленика у здравству регулисан актом 01-03-8406/19 од 29. јула 2019. године, да је Анексом II потписан споразум о утврђивању послова који се не могу прекидати за вријеме штрајка у примарној здравственој заштити за пружање здравствених услуга и Анекс II је видно истакнут корисницима здравствених услуга. Пацијенти су благовремено били информисани о свим биохемијским и хематолошким анализама - услугама које могу добити у вријеме штрајка у Служби за лабораторијску дијагностику Дома здравља.

⁵⁴⁶ Примјера ради, Закон о здравственој заштити Републике Србије, у члану 25. прописује да свако дијете до навршених 18 година има право на највиши могући стандард здравља и здравствене заштите;

⁵⁴⁷ Ж-СА-04-1423/19;

Примјер: Институција је запримила већи број жалби⁵⁴⁸ које се односе на незадовољство због непродужавања уговора о раду за логопедска ЈУ Дом здравља Кантона Сарајево чијим радом су били веома задовољни. Надаље, незадовољство се односи и на чињеницу да родитељи морају издвајати велика новчана средства да дијете на наставак терапије воде у приватне логопедске ординације.

Институција је упутила захтјев за доставу свих релевантних информација у вези с претходно наведеним, тачније, зашто је дошло до наведене ситуације, ЈУ Дом здравља Кантона Сарајево⁵⁴⁹. У запримљеном изјашњењу⁵⁵⁰ ЈУ Дом здравља Кантона Сарајево наведено је слједеће: „ЈУ Дом здравља КС је по Сагласности Министарства здравства Кантона Сарајево бр.: 10-34-29840/19 од 1. аугуста 2019. године одобрен пријем за двадесет логопеда у Центре за физикалну рехабилитацију. Предметном сагласношћу Установи је одобрен пријем наведеног кадра на одређено вријеме у трајању од једну (1) годину, уз образложење пуног финансирања за наведене раднике од стране ЗЗО КС. Установа је у складу с позитивним законским прописима расписала 12. септембра 2019. године Јавни оглас за пријем логопеда на одређено вријеме (1 година). Након проведене конкурсне процедуре са седамнаест (17) – колико је и било пријављених кандидата, склопила Уговоре о раду. Наведени уговори су склопљени у јануару 2020. године. 17. децембра 2020. године бр.: 01-03-12508/20 ЈУДЗКС је обавијестила Министарство здравства КС о истеку Уговора за логопедска и упутила молбу за сагласност да би се исти продужили. Дана, 11. јануара 2021. године бр.: 02-04-756-1/21, ЈУДЗКС је добила Одлуку Владе КС којом се даје сагласност Јавној установи Дом здравља КС за поновно ангажовање логопеда на одређен период од једне (1) године. 20. јануара 2021. године, свих седамнаест (17) логопеда су потписали уговоре на три (3) мјесеца (Уредба о запошљавању КС) у којем року ће ЈУДЗКС расписати јавни оглас за пријем логопеда у радни однос на одређено вријеме од 1 (једну) годину, на који ће се имати право пријавити сви заинтересовани логопеди. Оно што је важно истаћи јесте то да ЈУДЗКС ради све у законским оквирима како би „задржала“ ангажман логопеда у примарној здравственој заштити и броју који је потребан за пружање услуга нашој најмлађој популацији.“

9.8. Образовање дјеце

У одредби члана 28 УН Конвенције о правима дјетета каже се: *Стране уговорнице признају право на образовање и у циљу постепеног постизања овог права, а на основу једнаких могућности, посебно ће: (а) учинити основно образовање обавезним и бесплатним за све; (б) подстицати развој различитих облика средњег образовања, укључујући опште и стручно образовање, које би било на располагању и доступно сваком дјетету...*

⁵⁴⁸ Ж-СА-01-37/21; Ж-СА-01-41/21; Ж-СА-01-42/21; Ж-СА-01-43/21; Ж-СА-01-44/21; Ж-СА-01-45/21; Ж-СА-01-46/21; Ж-СА-01-47/21; Ж-СА-01-48/21;

⁵⁴⁹ 18. 1. 2021. Године;

⁵⁵⁰ Број 01-03-858-2/21 од 5. 2. 2021. године;

Примјер: Поступајући по жалби подносиоца жалбе⁵⁵¹, а након поступка истраживања, Омбудсмани су јасно утврдили да Општина Шамац није рефундирала трошкове за превоз ђака за пола јануара 2020. године. У складу са својим овлашћењима, сходно одредби члана 32. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, руководећи се УН Конвенцијом о правима дјетета, посебно чл. 3⁵⁵² и 27.⁵⁵³ Омбудсмани су Општини Шамац препоручили да јасно установи који су родитељи са списка родитеља за превоз ђака из СШЦ за 02/20 (списак у посједу Одјељења за финансије општине Шамац) платили овлашћеном превознику трошкове превоза за јануар 2020. године, те да уколико се установи да су родитељи то учинили, да се истим тим родитељима, рефундирају трошкови превоза у наредном периоду, а најкасније у року од 60 дана од дана пријема ове препоруке⁵⁵⁴.

Скупштина општине Шамац⁵⁵⁵ је обавијестила Омбудсмане да је по Препоруци Омбудсмана поступљено тако што су средства на име трошкова превоза ђака рефундирана, односно уплаћена на жиро рачун родитеља, а о чему достављају адекватан доказ.

Примјер: Подносиатељка жалбе⁵⁵⁶ се обраћа Омбудсманима, захтијевајући мишљење у вези с нормативним уређењем области надокнаде причињене материјалне штете настале на објектима и имовини школе, као јавне васпитно-образовне установе. Наиме, подзаконски акт о надокнади штете у школи доноси школски одбор 30. новембра 2017. године, руководећи се одредбама правилника о повредама дисциплине, поступку за утврђивање дисциплинске одговорности ђака, накнади причињене штете, трајању изречене васпитно-дисциплинске мјере, ублажавању и укидању, те посљедичном односу на оцјене из владања ђака у основној школи из другог кантона, посебно у дијелу да *„за штету коју је проузроковало више ђака, одговорност је солидарна уколико није могуће утврдити степен одговорности за штету сваког ученика.“* У осталим дијеловима наведеног подзаконског акта, руководили су се правилницима о надокнадама штете у основним школама у Републици Хрватској. Надаље истиче да је поводом неслагања једне невладине организације из 2014. године (*наплаћивање материјалне штете намјерно или крајњом непажњом начињене на имовини школе од стране школе назвали су економским насиљем*) извршен инспекцијски – просвјетни надзор.

Из достављене документације уз жалбу произлази да је након доношења подзаконског акта, 20. децембра 2017. године именована комисија за утврђивање штете на имовини школе и потом је записнички констатовано да укупна причињена материјална штета за школску,

⁵⁵¹ Ж-БЛ-01-351/20;

⁵⁵² У свим активностима које се тичу дјече, без обзира да ли их предузимају јавне или приватне институције социјалног старања, судови, административни органи или законодавна тијела, најбољи интереси дјетета биће од првенственог значаја.

⁵⁵³ Став 1. члана 27. гласи: *Стране уговорнице признају право сваког дјетета на животни стандард који одговара дјететовом физичком, менталном, духовном, моралном и социјалном развоју.* Став 2. гласи: *Родитељ(и) или други одговорни за дијете имају првенствену одговорност да обезбиједи, у оквиру својих способности и финансијских могућности, услове живота потребне за развој дјетета.* Став 3. гласи: *Стране уговорнице ће, у складу са својим условима и у оквиру својих могућности, предузети потребне мјере да помогну родитељима и другима одговорним за дијете да остваре ово право и ако је потребно, обезбиједити материјалну помоћ и програме, нарочито у погледу исхране, одијевања и становања;*

⁵⁵⁴ Препорука број П-158/20 отпремљена 7. 9. 2020. године;

⁵⁵⁵ Актом број 07-431/20 од 9. 2. 2021. године;

⁵⁵⁶ Ж-БЛ-01-635/21;

2017/2018. годину износи 7.152,60 КМ. Како нису утврдили починиоце, обавезани су сви ђаци школе да солидарно плате износ од по 3,50 КМ (одлуком школе од 1. јуна 2018. године).

Кантонални просвјетни инспектори између осталог, констатују да основна школа не смије вршити наплату новчаних средстава од ђака по основу солидарног плаћања учињене штете у школи, уписнине, за услуге дјелатности васпитања и образовања у школи, позивајући се на Оквирни закон о основном и средњем образовању БиХ и кантоналне законе о основном и средњем образовању. Уз жалбу је приложена и документација из које произлази да су и неке друге школе на подручју кантона учиниле исто, а потом су надлежни општински органи затражили да се престане с прикупљањем новчаних средстава од ђака за надокнаду штете учињене од стране ђака за једну школску годину. Школа је затражила од Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине тумачење одредбе члана 5. става 3. Оквирног закона о основном и средњом образовању у Босни и Херцеговини, али су Представнички дом и Дом народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине одговорили школи да су брисане одредбе о аутентичном тумачењу закона и других општих аката у Пословнику Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине. Тумачење је затражено и од надлежне Скупштине Херцеговачко-неретванског кантона, али школа није добила тражено тумачење.

Иако Омбудсмани немају надлежност аутентичног тумачења законских и подзаконских прописа, цијенећи опрез и сензибилитет у области права дјетета, Омбудсмани су искористили прилику и указали надлежним органима да је важно и корисно да се поступак за утврђивање одговорности ђака нормативно уреди и јасно пропишу све процедуре и правила. Но, истовремено су упозорили да треба разликовати штету (материјалну) у школи и на школској имовини причињену током утврђене теже повреде дисциплине када се, као посљедица поступка и утврђене одговорности, ђаку изрекне васпитно-дисциплинска мјера или штету која није настала намјерно или је једноставно настала дуготрајним кориштењем од стране ђака и/или радника школе (нпр.). Дакле, мишљење је Омбудсмана да нема ништа спорно што је школа донијела Правилник о надокнади штете, именовала Комисију и све јасно прописала у складу са својом одлуком о кућном реду, али је спорно што се „збирно и свеукупно“ сумира сва материјална штета настала у једној школској години и потом дијели на све ђаке школе. Уважавајући позитивне прописе у нашој земљи, посебно облигационо-правне, руководећи се начелима законитости и праведности, Омбудсмани сматрају да сваки случај настале штете на школској имовини треба посматрати и поступати појединачно, у сваком конкретном случају, односно школа мора утврдити постоји ли одговорност ђака за насталу штету и ког ђака, те да, уколико установи да постоји, размотри и изрекне васпитно-дисциплинску мјеру. Потом, након утврђене одговорности и изречене санкције, у случају причињене материјалне штете чији је износ утврђен од стране надлежног тијела у школи, обавезе родитеље дјетета/ђака да штету надокнади у утврђеном износу.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу⁵⁵⁷ родитеља дјете на рад надлежног кантоналног министарства образовања, јер су добили информацију да дјеца која су удаљена више од четири километра од школе, неће имати обезбијеђен превоз до школе и да се

⁵⁵⁷ Ж-СА-04-925/21;

родитељи сами снађу. Уз жалбу је достављен акт школе из којег произлази да дјеца неће имати превоз ради тога што су превозници најавили потпуну обуставу превоза ђака због “немогућности потписивања анекса уговора”. Након интервенције Омбудсмана, проблем је ријешен и дјеци је омогућен превоз до школе.

Примјер: Жалитељка се обратила⁵⁵⁸ Омбудсманима због немогућности добијања сагласности за наставак школовања њеног дјетета на IV степену образовања у једној средњој школи. Подносиатељка жалбе ја самохрана мајка двоје малољетне дјеце, у изузетно тешкој финансијској ситуацији и евентуално пропуштање школовања њеног дјетета значило би умањење породичне пензије као јединог извора прихода. Након интервенције Омбудсмана, надлежно министарство је издало сагласност за наставак школовања.

Примјер: Жалитељка се обратила⁵⁵⁹ Омбудсманима због непримјереног поступања особља школе према њеном дјетету – ђаку школе у вези с ношењем заштитне маске на школским часовима. Након интервенције Омбудсмана, родитељи су заједно са учитељицом школе у најбољем интересу малољетног дјетета договорили начин на који ће наведени ђак носити маску током боравка у школи.

Примјер: Подносиатељка жалбе⁵⁶⁰ се обраћа Омбудсманима с пријавом за кршења права на образовања њене дјеце, од стране бившег партнера – супруга који оспорава упис дјеце у другу школу. Наиме, Центар за социјални рад, на захтјев подносиатељке жалбе, доставио је приједлог за препис дјеце у другу школу. Незадовољан наведеним приједлогом, отац дјеце обавјештава надлежно министарство да није сагласан да његова дјеца наставе школовање у другој школи, уз образложење да то није у њиховом најбољем интересу. Министарство у складу с наведеним захтјевом, обавјештава школу да стомира препис дјеце у другу школу, јер родитељи нису постигли сагласност, уз препоруку да дјеца наставе школовање у школи у којој су започели школску годину, док родитељи не донесу коначну одлуку. У складу с достављеним мишљењем, школа је обуставила препис дјеце. Након интервенције Омбудсмана, надлежна просвјетна инспекција је донијела управну мјеру којом наређује школи да изврши препис дјеце у складу са чланом 58. Закона о основном васпитању и образовању Кантона Сарајево⁵⁶¹.

Примјер: У анонимној жалби⁵⁶² упућеној Омбудсманима се наводи... *Кризни штаб Брчко дистрикта је наложио обавезно ношење маске током часова за дјецу основних школа шестих и виших разреда. Доста родитеља у Трећој основној школи коју похађају и моја дјеца сматра да је то неадекватан начин наставе....* Дакле, увидом у наводе жалбе утврђено је да жалилац изражава незадовољство на издату Наредбу о измјени Наредбе градоначелника Брчко дистрикта БиХ, број предмета 02-000033/21, број акта 01.1-1413ЕК-007/21 од 4. фебруара 2021. године. Омбудсмани су оцијенили да у конкретном случају не постоји правни основ за вођење поступка по изјављеној жалби, у складу са чланом 26. став

⁵⁵⁸ Ж-СА-01-770/21;

⁵⁵⁹ Ж-СА-01-505/21;

⁵⁶⁰ Ж-СА-01-922/21;

⁵⁶¹ Службене новине Кантона Сарајево, бр. 23/2017, 33/2017, 30/2019 и 34/2020;

⁵⁶² Ж-БР-01-18/21;

1. тачка 3. и тачка 7. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине и предмет су затворили.

Примјер: Жалитељка у жалбеним наводима⁵⁶³ изјављује „да је њена малољетна кћерка која похађа други разред Гимназије Ливно испитивана на посљедњем часу биологије у школској, 2020/2021. години, 9. јуна 2021. године (настава је трајала до 11. јуна 2021. године). Иначе, ради се о ученици која има просјек оцјена 4,4. На крају првог полугодишта она је имала из предмета биологија закључену оцјену добар (3). Жалитељка изјављује „да њена кћерка није знала да јој је професорка биологије уписала на задњем часу три негативне оцјене, те јој закључила оцјену довољан (2). По сазнању за закључену оцјену, родитељи су извршили увид у дневник, те видјели да њихова кћерка има у другом полугодишту пет уписаних оцјена, од којих су двије брисане коректором и исправљане, те три недовољне оцјене (1), на задњем часу. Према образложењу разреднице, једна од негативних оцјена се односила на понашање ученице (наводно је шаптала колеги из разреда). Стога су родитељи, у складу са чланом 83. Закона о средњем образовању (Народне новине БХК, број 6/2011), у року од 24 часа од саопштења оцјене, одговорној страни поднијели писани Захтјев за поновним испитом пред Комисијом. Жалитељка изјављује да јој је директорка Гимназије Ливно путем телефона саопштила да Разредно вијеће није удовољило њеном захтјеву, без икаквог писаног акта, без образложења и поуке о правном лијеку.

Након покренутог поступка истраживања, Омбудсмани су одговорној страни указали на обавезу доношења акта по захтјеву жалитељке, с поуком о правном лијеку, а сходно одредбама Закона о средњем школству Кантона 10, те члана 50. Статута Гимназије Ливно. Поред тога, Омбудсмани су указали на одредбе члана 82. Закона о средњем образовању (Народне новине БХК, број 6/2011), у којим се наводи: „Успјех ћака и закључну оцјену за сваки предмет утврђује наставник јавно у разредном одјељењу, односно образовној групи на крају наставе.“

Одговорна страна се огласила по покренутом поступку истраживања, те се изјаснила да су поступили по захтјеву жалитељке, те донијели писани акт број 162/21 од 16. јуна 2021. године с образложењем и поуком о правном лијеку. Будући да је поменути рјешењем одбијен захтјев жалитељке за поновним испитом пред комисијом, подносиатељка се жалила ресорном Министарству науке, просвјете, културе и спорта Кантона 10. Исто Министарство је уважило жалбу, те наложило Гимназији Ливно да оформи неутралну комисију (коју су сачињавали професори биологије из других средњих школа Кантона 10), након чега је омогућено да кћерка жалитељке полаже градиво из биологије за 2. разред Гимназије. Пред неутралном комисијом, ученица је полагала испит из предмета биологија и добила закључну оцјену врло добар (4).

⁵⁶³ Ж-ЛИ-04-166/21;

9.9. Права дјете с посебним потребама/сметњама у психофизичком развоју

Примјер: Омбудсмани су 17. августа 2021. године запримили жалбу⁵⁶⁴ подносиоце, јер јој рјешењем Јавног фонда за дјечју заштиту Републике Српске није признато право на накнаду као родитељу – његоватељу или његоватељу, зато што је дијете старије од 30 година, а све у складу са чланом 36а – 36г Закона о дјечјој заштити Републике Српске. У складу са чланом 36а Закона о дјечјој заштити Републике Српске право на накнаду родитељу-његоватељу или његоватељу остварује један од родитеља дјетета са сметњама у развоју, најдуже до навршене 30. године дјетета. Дакле, Омбудсмани констатују да је надлежни орган поступио у складу с важећим законским одредбама и сходно томе нису испуњени услови за поступак истраживања и евентуалну реакцију Омбудсмана у конкретном случају. Међутим, уважавајући мандат и надлежности Омбудсмана, констатовано је да су права лица с инвалидитетом утврђена низом међународних стандарда које је ратификовала БиХ и који имају уставну снагу јер су саставни дио Устава БиХ. Према овим стандардима, свако лице има урођена, једнака, неотуђива и универзална права која произилазе из достојанства свих људских бића. Свака држава може успоставити механизме којима регулише остваривање ових права, слобода и заштиту с циљем осигурања једнакости свих лица. За положај ове категорије грађана свакако је важно указати на Конвенцију УН о правима лица с инвалидитетом и Опциони протокол, Протокол број 12 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода и Стандардна правила за изједначавање могућности за лица с инвалидитетом. Примјене Стандардних правила треба се придржавати свака држава приликом обезбјеђења животних услова и остваривања права лица с инвалидитетом и органи власти на свим нивоима имају обавезу да сваком грађанину осигурају остваривање и заштиту основних људских права и слобода гарантованих Уставом и међународним стандардима.

УН Комитет за права лица с инвалидитетом⁵⁶⁵, препоручује да Босна и Херцеговина усвоји хармонизовани рани концепт инвалидитета заснован на људским правима у складу с Конвенцијом. Такође, препоручује да се постојећи закони ревидирају, а нови закони доносе у редовним консултацијама с организацијама лица с инвалидитетом. Имајући у виду међународне стандарде, Омбудсмани су оцијенили да остваривање права родитеља његоватеља на накнаду, које је условљено животном доби дјетета са сметњама у развоју до 30. године, тј. да тренутно законско рјешење може довести до евентуалне дискриминације по основу доби, јер је важна једнакост која између осталог подразумева да нико не смије бити дискриминисан по добној или некој другој основи. Омбудсмани сматрају нужним да се услови за признавање права родитељу-његоватељу ускладе с потребама дјетета, односно коринсика, а не према добу, како би се избјегла дискриминација и нарушио одговарајући животни стандард и услови лица и дјете са сметњама у развоју. Уважавајући релевантно међународно и домаће законодавство, као и препоруке УН Комитета за права лица с инвалидитетом, Омбудсмани су, у складу са чланом 32. Закона о омбудсману за људска

⁵⁶⁴ Ж-БЛ-014-585/21;

⁵⁶⁵ Закључна запажања о Иницијалном извјештају Босне и Херцеговине Комитет је усвојио на 17. сједници (20. марта - 12. априла 2017. године). Комитет је Иницијални извјештај Босне и Херцеговине разматрао на 308. и 309. сједници које су одржане 27. и 28. марта 2017. године, а на свом 323. састанку одржаном 6. априла 2017. године усвојио је закључна запажања.

права Босне и Херцеговине, Препоруком број П-254/21 од 29. октобра 2021. године позвали надлежне органе и то Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске и Јавни фонд за дјечју заштиту Републике Српске да, као предлагачи закона, озбиљно размотре доношење измјена и допуна Закона о дјечјој заштити Републике Српске, уважавајући изражено мишљење Омбудсмана у Препоруци.

Примјер: Поступајући по жалби⁵⁶⁶ мајке дјетета с потешкоћама у развоју, утврђено је да дијете има дијагностификован поремећај из спектра аутизма, епилепсију и друге развојне потешкоће. Мајка износи низ проблема с којима се сусреће од дјететовог рођења, а када је у питању његово лијечење, те интегрисање и функционисање у друштву. Мајка протеклих 10 година тражи помоћ, право на стални надзор или персоналног асистента за дијете, међутим, стварну подршку добија у највећој мјери од центра за социјални рад. Из свих достављених аката центра за социјални рад произилазе бројне предложене мјере: едуковање родитеља о потребама дјетета и вјештинама које може усвојити, неопходан континуиран надзор и помоћ и њега другог лица, индивидуални едукативни програм у Центру Заштити ме, присуство персоналног асистента, остваривање права на туђу његу и помоћ, наставак лијечења код дјечјег психијатра. Међутим, бројне препреке довеле су до тога да готово ништа од предложених мјера није у потпуности остварено, односно, дјетету није пружена адекватна помоћ и заштита. Јасно је да је додатна препрека и озбиљност дјететовог стања, те немогућност функционисања у групи, а што произилази из мишљења стручног тима Центра Заштити ме, које мајка доставља. Како је наведено, дијете не може испратити захтјеве наставе, нити боравити у групи са осталим ученицима. Његово стање, деструктивно понашање и озбиљност инцидента превазилазе оквире и могућности дјеловања стручног особља. Из центра за социјални рад наводе да постоји снажна воља и спремност да се мајци и дјетету помогне у наредном периоду, првенствено кроз подмиривање трошкова превоза и исхране ученика на мјесечном нивоу, а потом и на остале начине, у складу с потребама породице, и могућностима и расположивим средствима центра. Ипак, јасно је да ово није трајно рјешење док год не дође до измјена законских основа у Републици Српској, а што је и у одговору овог центра констатовано. Родитељи и старатељи лица са сметњама у развоју преоптерећени су бригом и ангажманом за лица о којима брину, а одобрени новчани додатак углавном није довољан за подмиривање развојних и других потреба дјетета. Поред тога, оснивање дневних центара за дјецу и лица с потешкоћама у развоју углавном изостаје у мањим општинама. Због свега наведеног, центар, ограниченог капацитета и често ограничених средстава, наилази на зид, без обзира на постојање стварне воље да се овој, али и другим породицама попут ове пружи свеобухватна заштита. Током поступка истраживања, надлежно ресорно министарство обавјештава Омбудсмана да нису у могућности удовољити захтјеву за ангажовање персоналног асистента, јер не постоји законски основ за то, с обзиром да дијете похађа посебну васпитно-образовну установу: *"У складу са Законом о основном васпитању и образовању, асистенти се одобравају ученицима са сметњама у развоју која су укључена у редовна одјељења основних школа, а на препоруку комисије."* Поред тога, предложено је поновно испитивање начина подршке од стране Комисије за процјену потреба и усмјеравање дјетета и омладине са сметњама у развоју, у складу са здравственим стањем и могућностима дјечака. У конкретном случају, Омбудсмани су упознали све надлежне да сврха обраћања Омбудсмана није подривање

⁵⁶⁶Ж-БЛ-01-146/21;

повјерења у рад било којег надлежног органа, нити критика која се има схватити лично, већ искључиво разматрање могућих видова подршке и проналажење одговарајућег мјеста у друштву за дијете, а кроз заједничко залагање и сарадњу свих нас. Омбудсмани су предложили органу старатељства да предузме неопходне мјере како би се извршила поновна процјена на основу комплетне документације, а у складу с Правилником о процјени потреба и усмјеравања дјете и омладине са сметњама у развоју⁵⁶⁷. Омбудсмани су, 21. септембра 2021. године, обавијештени да је Другостепена стручна комисија за процјену потреба дјете и омладине са сметњама у развоју извршила поновну процјену дјетета. Како је то надлежна стручна комисија установила за дијете није предложен наставак школовања, јер је оцјена надлежних да је то несврсисходно и контрапродуктивно.

Мајка дјетета је изражавала велико незадовољство због чињенице што њеном дјетету није омогућено да настави школовање и од Омбудсмана захтијева хитну реакцију. Поступак пред Институцијом омбудсмана још увијек траје.

9.10. Дјеца у сукобу са законом

Заштита малољетника у сукобу са законом од тортуре, нељудског и понижавајућег третмана је перманентан задатак свих надлежних органа и институција, и она подразумијева активну улогу не само превентивних механизма, већ и Омбудсмана, представника законодавне власти, правосуђа и организација цивилног друштва. Управо из тог разлога, а руководећи се најбољим интересом дјетета, Омбудсмани у заштити права дјете у сукобу са законом остварују континуитет од 2013. године⁵⁶⁸ и сматрају да су својим активностима допринијели позитивним промјенама у свим установама у периоду од 2013. године до 2021. године. Међутим, истовремено изражавају забринутост, јер су закони о поступању о заштити и поступању с малољетницима у кривичном поступку у ентитетима у Босни и Херцеговини⁵⁶⁹ у примјени већ неколико година и неспорно је много тога урађено са циљем унапријеђења права дјетета у овој области, али како истовремено не могу бити у потпуности задовољни, и даље институирамо на досљедној и потпуној примјени закона и заговарамо промјене које ће допринијети унапређењу права дјете у сукобу са законом.

Специјални извјештај о стању у установама у којима су смјештена дјеца у сукобу са законом

Омбудсмани су захваљујући подршци УНИЦЕФ-а у Босни и Херцеговини, током 2016. године и 2018. године посјетили све установе у којима малољетници у сукобу са законом издржавају кривичне санкције институционалног карактера на подручју Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске. Након обављених посјета сачињена је „Анализа стања у установама у којима су смјештени малољетници у сукобу са законом у Босни и Херцеговини“ и Извјештај о реализацији препорука из документа под називом „Анализа

⁵⁶⁷ Службени гласник Републике Српске, бр. 117/2012 и 16/2018;

⁵⁶⁸ Израђен Специјални извјештај Млади и дјеца у сукобу са законом (предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-536/21);

⁵⁶⁹ Закони објављени у Службеном гласнику Републике Српске, бр. 13/2010, 61/2013 и 68/2020 и Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине, бр. 7/2014 и 74/2020;

стања у установама у којима су смјештени малољетници у сукобу са законом у Босни и Херцеговини⁵⁷⁰. Циљ сачињавања анализе и извјештаја био је да се, поред промовисања права малољетника у установама у којима се извршавају кривичне санкције институционалног карактера, покушају сагледати резултати третмана који се постижу тренутним рјешењима у систему извршења малољетничких кривичних санкција у Босни и Херцеговини, укаже на примјере добре праксе у раду с малољетницима у сукобу са законом и утврде фактори који имају негативан утицај на функционисање овог система. Полазећи од најбољег интереса дјете, Омбудсмани су настојали идентификовати главне недостатке и проблеме у тадашњој структури институционалног третмана малољетника који издржавају санкције и у том правцу понудити рјешења и препоруке надлежним органима које би на суштински и прагматичан начин допринијеле побољшању положаја малољетника у сукобу са законом и пружили подршку за процес реформе њиховог институционалног третмана.

Током 2021. године настављена је сарадња Омбудсмана и УНИЦЕФ-а и извршене су поново посјете свим установама. Циљ заједничке сарадње Омбудсмана и Уницефа је и даље унапређење права дјетета које је у сукобу са законом. Заједничка сарадња је резултат изградом Специјалног извјештаја о стању у установама у којима су смјештена дјеца у сукобу са законом, а овај пут, поред израде извјештаја, урађена је и свеобухватна методологија за посјете установама овог типа која се може користити приликом свих наредних посјета, и то не само од Омбудсмана, већ и од других релевантних фактора (попут ад хок (ad hoc) формираних комисија или невладиних организација итд.). Овим извјештајем, Омбудсмани желе да подсјете надлежне органе на садржај издатих препорука и истакну њихов значај, јер препоруке Омбудсмана представљају јасан правац дјеловања надлежних органа. Настојања су Омбудсмана да се у што већој мјери имплементирају издате препоруке, а то и јесте разлог због којег УНИЦЕФ у Босни и Херцеговини и даље пружа подршку Омбудсменима.

Установе које су обухваћене овим извјештајем су Казнено-поправни завод Бања Лука, Казнено-поправни завод Орашје, КЈУ „Одгојни центар“ Тузла, Казнено-поправни завод Сарајево, Казнено-поправни завод Источно Сарајево, ЈУ Завод за васпитање мушке дјете и омладине Сарајево и КЈУ „Одгојни центар Кантона Сарајево“.

Како је у Специјалном извјештају констатовано, након обиласка свих установа у које су смјештена дјеца у сукобу са законом и сумирања прикупљених података, Омбудсмани са задовољством констатују да је у овим установама смјештен мали број малољетника. Међутим, сходно чињеничном стању, намеће се питање: да ли је малољетничка делинквенција у Босни и Херцеговини у константном опадању или се знатан број малољетника у сукобу са законом санкционише васпитним мјерама које не подразумијевају институционални третман (васпитне мјере упозорења и усмјеравања, односно васпитне мјере појачаног надзора), или је примјена алтернативних мјера (полицијско упозорење и васпитне препоруке) подигнута на знатно виши ниво или у завршници, имамо појачани ниво примјене начела опортунитета које подразумијева непокретање поступка према малољетнику у сукобу са законом због нецјелисходности. Одговор на наведено питање

⁵⁷⁰ Сви документи доступни на веб (web) страници Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине www.ombudsmen.gov.ba;

посебно је занимљив ако се узму у обзир свакодневне информације, које у великој мјери долазе из средстава јавног информисања, али и жалби регистрованих у Институцији омбудсмана из којих је видљиво да је у нашем друштву сваки дан све више вршњачког насиља и малољетничке делинквенције.

Омбудсмани сматрају да је у свим установама потребно појачати третмански дио рада са малољетницима који се мора одвијати 24 часа дневно без изузетка. Неспорно је, да и сада стручни тимови установа проводе третман, неки више, а неки мање успјешно, и то онако како је то већ детаљно описано за сваку установу појединачно. Међутим, након сагледавања цјелокупног стања, Омбудсмани закључују, да се сврха третмана може постићи само уколико се успостави 24-часовна присутност стручног особља у установи, а које је при томе дужно да осигура што јаснију структуру дневних активности малољетника, тако да третманске активности (радионице и секције) буду обавезне, јасно структуриране, а све у циљу стицање одређених вјештина и усвајање знања. Сврха кривичних санкција јесте да се пружањем заштите, бриге, помоћи и вршења надзора, као и осигурањем општег и стручног оспособљавања, утиче на развој личне одговорности малољетника, обезбиједи његово васпитање и правилан развој, а све у циљу поновног укључивања малољетника у друштвену заједницу. При томе, стварање што угоднијег амбијента у установама и потпуно испуњење времена малољетника током њиховог боравка у установи, не подразумијева издвајање додатних финансијских средства или ангажовање већег броја стручног особља у установама. Истовремено, Омбудсмани сматрају да је потребно побољшати материјални статус запослених у установама и осигурати им стално стручно оспособљавање и усавршавање, како свих запослених у овим установама који долазе у контакт с дјецом, тако и стручног особља за које је неопходно организовати, сталне и потребне обуке, едукације, а у складу с највишим домаћим и међународним стандардима.

Омбудсмани посебно указују на проблем постпеналног третмана малољетника који у нашем друштву готово и не постоји, а који је од суштинског значаја за поновну реинтеграцију малољетника у друштво. Улога овог третмана је помоћи малољетницима да се што безболније укључе у друштвену заједницу, након изласка из установе. Улога постпеналне помоћи и сарадња је неопходна, јер би требало омогућити малољетнику да осигура свој материјални положај, уједно олакшава његову адаптацију на живот ван установе и на тај начин помогне му да се одвоји од изазова поновног криминалног понашања, односно рецидива. Никако не смијемо заборавити да дјеца која долазе у сукоб са законом не чине то по сопственом избору, него као резултат сужених могућности доступних за њихов развој. Ове могућности су још више ограничене једном када уђу у систем кривичног правосуђа. Дјеца из ризичних група која би могла доћи у сукоб са законом често су жртве злостављања и занемаривања, немарног или неадекватног родитељства и економских потешкоћа.

У односу на раније извјештавање, генерална оцјена стања, по мишљењу Омбудсмана, јесте да је у већини установа у погледу третмана учињен одређени помак. Међутим, забрињава чињеница, да је од посљедњег извјештавања прошло три године, а да у већини установа још увијек није успостављен 24-часовни третман што је неопходно како би се остварила сврха третмана малољетних лица.

У погледу материјалних услова, услови у установама се нису много промијенили у односу на претходни извјештај. Наиме и даље се одређене установе налазе у оквиру казнено-поправних установа што им у великој мјери отежава рад, док у другим установама нису у већој мјери извршена новчана улагања. С тим у вези, Омбудсмани констатују да су у односу на раније извјештавање у погледу материјалних услова учињени мали помаци, ипак, не толико важни да би довели до већих промјена у начину побољшања услова и функционисања ових установа. Омбудсмани су свјесни да је и сам период пандемије коронавируса који нас је задесио у посљедње двије године утицао на ове токове и довео до тога да у овој области у погледу људских, материјалних и техничких услова није било битнијег напретка, те су се надлежни у установама „успавали“ и да у извјесној мјери недостаје оптимизма и ентузијазма у односу на раније периоде, а након доношења закона о заштити и поступању с малољетницима и дјецом у кривичном поступку. Омбудсмани се надају да ће овај извјештај допринијети позитивним промјенама.

Посебно користимо прилику да истакнемо да су у ово истраживање били укључени и судови, тужилаштва и центри за социјални рад. Омбудсмани су извјештајем указали надлежнима на чињеницу да је неспорно приликом разговора с малољетницима јасно утврђено да је њима и те како стало да их посјећују судије и тужиоци за малољетнике и представници центара за социјални рад из средина из којих долазе, посебно када су установе удаљене од мјеста пребивалишта малољетника. Надаље, неспорно је и да су свим надлежним органима познате законске обавезе и да су сви надлежни унутар својих институција одредили стручњаке/професионалце који се у свакодневном раду баве проблемима дјече у сукобу са законом. Такође је важно и што су професионалци који се баве овом проблематиком прошли одговарајуће обуке и едукације. Омбудсмани су позвали судове и тужилаштва да без изузетака поступају у складу са својим законским обавезама, односно да најмање два пута у току године обилазе малољетника смјештеног у установи за извршење заводских мјера, а по потреби и више пута, јер је законима прописан минимум. Приликом сачињавања и овогодишњег извјештаја, али и ранијих извјештаја, Омбудсмани су јасно установили да многи судови не извршавају своје обавезе како је то прописано законима. Изузетно је важно да судије и тужиоци непосредно контактирају с малољетником и стручним лицима која се старају о извршењу мјере, као и да изврше увид у одговарајућу документацију, а све како би на један свеобухватан начин утврдили законитост и правилност поступања и цијенили у сваком конкретном случају, успјех постигнут у васпитању и правилном развоју личности сваког малољетника. Што се тиче рада центара за социјални рад, њихово укључивање у извјештај је било неопходно, јер је циљ што јасније установити право стање у којем се налази улога надлежних служби социјалне заштите/центара за социјални рад са аспекта рада с малољетницима смјештеним у установи за извршење институционалних санкција. Анализом достављених упитника може се закључити да центри за социјални рад при остваривању своје дјелатности, сарађују са надлежним органима свих нивоа власти, удружењима грађана и невладиним организацијама, предузећима, установама, породицама и појединцима. Међутим, у циљу подстицања ефикасније сарадње и размјене информација, Омбудсмани сматрају да је неопходна редовнија комуникација и посјете на релацији центри за социјални рад – установа – малољетник. Такође из достављених одговора центара за социјални рад произлази да центри различито поступају иако су законске одредбе идентичне за све центре. Омбудсмани су примјерке извјештаја доставили свим центрима за социјални рад којима су

достављени упитници, како би се у наредном периоду уједначила пракса поступања свих центара.

Као и сваки други специјални извјештај Омбудсмана, и овим извјештајем су препоручне мјере и упућене препоруке владама ентитета и надлежним министарствима, искључиво са циљем унапређења права дјетета у овој области.

Током 2022. године Омбудсмани ће пратити реализацију свих издатих препорука.

Стратешка одлука – Вијеће за дјецу ФБиХ

Омбудсмани су 25. децембра 2020. године запримили молбу⁵⁷¹ Федералног министарства рада и социјалне политике за давање мишљења на Приједлог одлуке о формирању Вијећа за дјецу Федерације Босне и Херцеговине. Наиме, 28. јула 2020. године на 13. редовној сједници Представничког дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине од стране заступнице Алме Кратине предложено је доношење Закључка којим се Влада Федерације БиХ обавезује да у року од 90 дана формира Вијеће за дјецу Федерације БиХ, које ће дјеловати при овом Федералном министарству, а као стручно, савјетодавно, интерресорно и координационо тијело, и у чијем ће саставу бити представници надлежних министарстава, невладиних организација и академске заједнице. Овај приједлог закључка упућен је актом⁵⁷² Влади Федерације БиХ с циљем прибављања мишљења, а како би се о истом могао изјаснити Представнички дом Парламента Федерације БиХ, те је актом⁵⁷³ Владе Федерације БиХ прослијеђен Федералном министарству рада и социјалне политике.

Поступајући по датом акту, а поштујући релевантно законодавство, Министарство је припремило и доставило Позитивно мишљење које је Влада Федерације БиХ усвојила на 235. сједници од 10. септембра 2020. године, те га прослиједила Представничком дому Парламента Федерације БиХ на даље поступање. Уважавајући наведено, Закључком⁵⁷⁴ Представничког дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине од 19. октобра 2020. године, Влада Федерације Босне и Херцеговине задужена је да у року од 90 дана формира Вијеће за дјецу. Федерално министарство рада и социјалне политике припремило је потом у форми приједлога Одлуку о формирању Вијећа за дјецу Федерације Босне и Херцеговине. Након усмено проведених консултација с Канцеларијом Владе Федерације Босне и Херцеговине за законодавство и усклађеност с прописима ЕУ, Министарство је уважило дате примједбе, те је извршило усклађивање предметне одлуке. Иста је сачињена у форми Уредбе и достављена Институцији на мишљење, како би потом могла бити прослијеђена на разматрање и евентуално усвајање Влади Федерације Босне и Херцеговине. Када је у питању достављени Приједлог уредбе, Омбудсмани су обавијестили Федерално министарство рада и социјалне политике актом од 15. јануара 2021. године да немају примједбе, те користе прилику да истакну значај и сврсисходност одредбе из члана 2. став

⁵⁷¹ Ж-БЛ-01-817/20 ;

⁵⁷² Акт број 01-02-1399/20 од 28. 7. 2020. године;

⁵⁷³ Акт број 03-04-980-8/20 од 10. 8. 2020. године;

⁵⁷⁴ Акт број 01-02-1399/20;

1) тачка ф), а која говори о обавези успостављања сарадње с Одјељењем за праћење остваривања права дјете при Институцији.

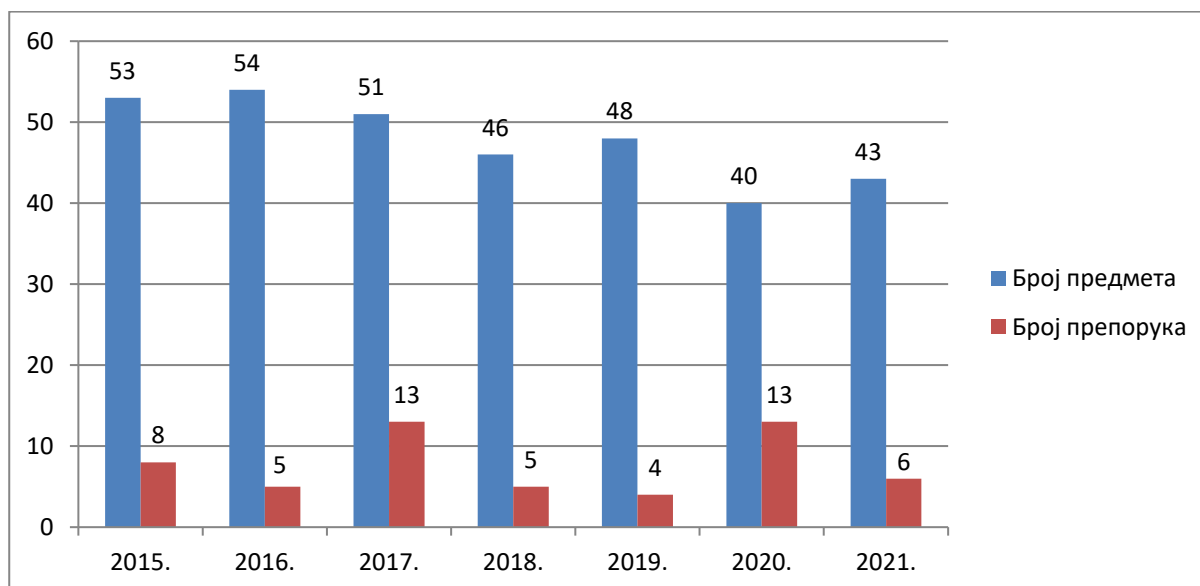
X. ПРАВА ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ

10.1. Увод

Заштита лица с инвалидитетом је један од најосјетљивијих и најспецифичнијих елемената друштвено-развојне, привредне и социјалне политике уопште. Обезбеђење једнаког третмана лица с инвалидитетом није питање социјалне помоћи него основних људских и грађанских права. Питање инвалидитета је сложен друштвени феномен који, практично, задире у све области савременог живота и изискује мултисекторски приступ и сарадњу различитих тијела власти, јединица локалне самоуправе, цивилног сектора, али и лица с инвалидитетом и организација лица с инвалидитетом. Нагласак се ставља на гарантовање равноправности лица с инвалидитетом, недискриминацију и њихово пуно учешће у друштву.

Током 2021. године у Одјелјењу за праћење остваривања права лица с инвалидитетом запримљене су 43 жалбе којима се указује на повреду права лица с инвалидитетом. Међутим, како се повреде права лица с инвалидитетом често мултиплицирају треба имати у виду да се жалбе неријетко региструју унутар других одјелјења у Институцији омбудсмана због чега број жалби које подносе лица с инвалидитетом може бити и већи. Током извјештајног раздобља издато је шест препорука.

Структура жалби углавном указује на повреде права из области социјалне заштите, односно остваривања права на социјалне накнаде, смјештај у установе социјалне заштите, рад и запошљавање, образовање и др.

10.1.1. Специјални извјештај о ефикасности законских рјешења у области професионалне рехабилитације и запошљавања лица с инвалидитетом у Босни и Херцеговини

Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, дјелујући сукладно са овластима прописаним Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине⁵⁷⁵, поступајући по жалбама које се односе на повреду права рад особама са инвалидитетом и проводећи истраге по службеној дужности, уочили су одређене недостатке позитивног законодавства које регулира ово питање, али и потешкоће и недослиједности у самој примјени истог, како на страни јавних тијела, тако и од стране послодаваца који запошљавају особе са инвалидитетом. Нажалост, још постоје предрасуде послодаваца при запошљавању особа са инвалидитетом.

Све наведено резултирало је Закључком Омбудсмана Босне и Херцеговине⁵⁷⁶ којим је именована радна група за израду Специјалног извјешћа о ефикасности законских рјешења о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, са циљем утврђивања тренутног стања предметне области у Босни и Херцеговини.

Тијеком израде овог Специјалног извјешћа, Омбудсмани су сачинили преглед међународних докумената људских права који гарантирају особама са инвалидитетом право на рад, преглед позитивног законодавства Босне и Херцеговине, праксу Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, те је спроведено свеобухватно истраживање поступања и пракси надлежних тијела на разини Босне и Херцеговине, ентитета и жупанија/кантона. Омбудсмани су консултирајући и организације/удруге особа са инвалидитетом, чији су ставови, такођер, уврштени у текст Специјалног извјешћа.

Надлежним тијелима упућене су препоруке, чија provedба треба резултирати безувјетном примјеном међународних стандарда и успостављањем ефикасног законодавног и институционалног сустава за остваривање и заштиту права на рад особа са инвалидитетом.

10.2. Рад и запошљавање

Право на рад и запошљавање гарантирано је чланком 27. УН Конвенције о правима особа са инвалидитетом. Државе потписнице признају право на рад особама с инвалидитетом, на равноправном основу с другим особама, што укључује и право на могућност зарађивања за живот од слободно изабраног или прихваћеног рада на тржишту рада и радном окружењу које је отворено, свеобухватно и доступно особама с инвалидитетом. Резултати истраживања које је проведено за потребе израде Специјалног извјешћа о ефикасности законских рјешења у области професионалне рехабилитације и запошљавања особа са инвалидитетом у Босни и Херцеговини, показало је да се особе са инвалидитетом пригодно запошљавања, али и на радном мјесту, сусрећу са дискриминацијом по основу инвалидитета. С друге стране, послодавци неријетко имају предрасуде спрам запошљавања

⁵⁷⁵ „Службени гласник БиХ“ бр. 19/02, 35/04 и 32/06

⁵⁷⁶ Закључак Омбудсмана број: Ои-К-СА-112-5/20 од дана 19.10.2020. године

особа са инвалидитетом, сматрајући да због инвалидитета неће моћи одговорити радним задацима.

У Закључним разматрањима из 2017. године, Комитет УН о правима особа са инвалидитетом препоруча Босни и Херцеговини да промовира међу послодавцима право особа с инвалидитетом, укључујући и права ратних војних инвалида, на запошљавање на равноправном основу с другима, и појача мјере да подржи ефикасну транзицију свих особа са инвалидитетом у сферу формалног запослења на отвореном тржишту рада.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу особе са инвалидитетом којом се указује на дискриминарање у процесу запошљавања у институцијама Брчко Дистрикта.⁵⁷⁷ Подносиатељица жалбе прецизира да су јој угрожена основна људска права јер на натјечају за позицију стручни правни савјетник и за позицију виши стручни сарадник није изабрана као особа са инвалидитетом, као и да је имала проблема код приступа интервјуу због физичке неприступачног мјеста тестирања. Одбор за запошљавање у Уреду градоначелника Брчко Дистрикта БиХ у изјашњењу је навео да пригодном објаве позива за тестирање и самог тестирања на обје позиције нитко од кандидата није имао примједби на мјесто одржавања, као ни примједби што не може приступити истом; да Комисија није и не може бити упозната са здравственим стањем кандидата из саме пријаве те да је Комисија за избор просуђивала кандидате сукладно са Правилником о запошљавању.

Гледе права на запошљавање, евидентно је да надлежна тијела Брчко Дистрикта нису предузела одговарајуће мјере на потпунијој инклузији особа са инвалидитетом, због чињенице да на територију Брчко Дистрикта није усвојен Закон о професионалној рехабилитацији, оспособљавању и запошљавању особа с инвалидитетом, иако је то обвеза прописана Уставом Босне и Херцеговине и Конвенцијом о правима особа са инвалидитетом коју је Босна и Херцеговина ратифицирала још 2010. године.

Због наведеног, Омбудсмани су издали Препоруку⁵⁷⁸ Скупштини и Влади Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине да подзму мјере из своје надлежности ради успостављања *де фацто* равноправности особа са инвалидитетом у процесу запошљавања у институцијама Брчко Дистрикта. У тијеку је праћење реализирања Препоруке.

10.2.1. Коментари на Закон о установама социјалне скрби у Федерацији Босне и Херцеговине

Омбудсмани су 10. децембра 2020. године запримили акт Федералног министарства рада и социјалне политике у којем се наводи да је, у складу са закључцима Заступничког дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине⁵⁷⁹, припремљен нови закон о установама социјалне заштите Федерације Босне и Херцеговине који на систематски и свеобухватан начин регулише назив, дјелатност и кориснике услуга установа социјалне заштите у Федерацији Босне и Херцеговине, основне и посебне стандарде у погледу обављања њихове

⁵⁷⁷ Ж-БЛ-06-403/21;

⁵⁷⁸ П-270/21 од 23. 11. 2021. године;

⁵⁷⁹ Закључци Заступничког дома Парламента Федерације БиХ број 01-02-2240/19 од 4. 12. 2019. године;

прописане дјелатности и заштите права смјештених корисника, тијела управљања и руковођења, финансирање њихове дјелатности, надзор над радом, те друга питања везана за рад и функционисање федералних установа социјалне заштите. Институција је позвана да достави коментаре на горе наведени закон. Имајући у виду дугогодишњи рад и инсистирање Омбудсмана на системском рјешавању предметне области, изузетно нас радује чињеница да се рјешавању проблема у овој области приступило на озбиљан и свеобухватан начин, што се јасно види из достављеног текста Закона о установама социјалне заштите Федерације Босне и Херцеговине. Омбудсмани су изразили задовољство и због чињенице што је низ препорука Омбудсмана уврштен у текст наведеног закона. Коментари су достављени 11. јануара 2021. године⁵⁸⁰, а потом и у децембру 2021. године.

10.2.2. Мишљење на Закон о родитељима његователјима у Федерацији Босне и Херцеговине

Омбудсмани су запримили упит Удружења Живот са Даун синдромом Федерације Босне и Херцеговине којим је тражено мишљење на Приједлог закона о родитељима његователјима у Федерацији Босне и Херцеговине⁵⁸¹. Омбудсмани су 30. августа 2021. године упутили Парламенту Федерације Босне и Херцеговине акт којим је исказан став Омбудсмана којим сматрају позитивном намјеру надлежних тијела у Федерацији Босне и Херцеговине за усвајањем предметног прописа, који за циљ има побољшање положаја лица с инвалидитетом у Федерацији Босне и Херцеговине. С друге стране, предузимање оваквих и сличних мјера представља и примјер афирмативне акције, које су надлежне власти дужне проводити у смислу Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини⁵⁸², а све у циљу изједначавања положаја лица с инвалидитетом као рањиве категорије са осталим категоријама грађана.

Истовремено, Омбудсмани су изразили забринутост због навода да удружења лица с инвалидитетом нису адекватно укључена у процес израде предметног прописа, те с тим у вези, Омбудсмани су подсјетили да УН Конвенција о правима лица с инвалидитетом⁵⁸³ у члану 4. став 3. прописује да, приликом развоја и спровођења политике и законодавства усмјерених на примјену ове конвенције, као и другим процесима доношења одлука о питањима која се непосредно тичу лица с инвалидитетом, државе потписнице ће то чинити уз блиске консултације и активно учешће лица с инвалидитетом, укључујући дјецу с инвалидитетом, путем организација које их представљају и заступају.

Такође, указано је да је УН Комитет за права лица с инвалидитетом у Закључним разматрањима о иницијалном извјештају Босне и Херцеговине о примјени УН Конвенције о правима лица с инвалидитетом од 12. априла 2017. године, изразио забринутост због недостатка транспарентних процедура и закона у свези с консултацијама с организацијама лица с инвалидитетом, те препоручио Босни и Херцеговини да усвоји формалне и

⁵⁸⁰ Акт Омбудсмана број Ои-К-БЛ-3/21 од 11. 1. 2021. године;

⁵⁸¹ Ж-СА-02-830/21;

⁵⁸² Службени гласник БиХ, бр. 59/09 и 66/16;

⁵⁸³ Ратификована у Босни и Херцеговини 2010. године, доступна на:

<http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Medjunarodna%20konvencija%20o%20pravima%20osoba%20sa%20invaliditetom.pdf>;

транспарентне механизме за редовне консултације с организацијама лица с инвалидитетом⁵⁸⁴.

10.3. Поштовање достојанства лица с инвалидитетом

Омбудсмани Босне и Херцеговине, примјењујући принципе утврђене УН Конвенцијом о правима лица с инвалидитетом настоје подићи ниво друштвене свијести ради поштовања права и достојанства лица с инвалидитетом. Омбудсмани су указивали надлежним властима на обвезу предузимања мјера у циљу уклањања дискриминације и стигматизације лица с инвалидитетом, и значај дијалога с организацијама које окупљају рањиве категорије становништва. Омбудсмани Босне и Херцеговине запримили су одређен број жалби због „некоректног“ понашања јавних тијела у опхођењу и поступању према лицима с инвалидитетом.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу⁵⁸⁵ на рад помоћника директора ЈУ ОШ „Стеван Немања“, Драгаљевци Горњи. Из жалбе произлази да је подносилац жалбе као члан Школског одбора присуствовао његовој сједници. Након завршетка сједнице, остао је у учионици гдје се одржавао састанак, како би причекао предсједника Школског одбора, који је обећао да ће му помоћи, јер користи инвалидска колица и потребна му је помоћ при кретању као лицу с инвалидитетом. Подносилац жалбе наводи да му је помоћник директора затражио да напусти просторије школе, након сједнице Школског одбора, иако је напољу падала киша. Подносилац жалбе се осјећао понижено од стране руководства школе, које, како наводи, није имало слуха за његов инвалидитет. У циљу успостављања дијалога, и као медијатори, Омбудсмани су упутили Препоруку⁵⁸⁶, да се организује заједнички састанак са учесницима спорног догађаја, како би се разјасниле све чињенице. На препоруку Омбудсмана достављен је одговор⁵⁸⁷ у којем је наведено да је руководство школе хитно реаговало са искреном намјером да се уприличи састанак на којем ће разјаснити неспоразуме који су предмет жалбе. *„Директор ОШ „Стеван Немања“ је 13. јула 2021. године отишао на договорено мјесто с јасном намјером да се предочи потреба како би се разјаснио неспоразум и да дође до хармонизације односа, како би се у наредном периоду градио партнерски однос, који је неопходан јер је подносилац жалбе и овај мандат кандидован за члана Школског одбора. Појашњено му је да Школа има јасну намјеру и вољу да дође до конструктивног разговора, те да се уз обострано уважавање потреба разјасни неспоразум, након којег се може радити на истом задатку, а то је унапређење услова Школе и несметан рад свих органа ове установе.“* Предмет је успјешно затворен.

⁵⁸⁴ УН Комитет за права лица с инвалидитетом, Закључна разматрања о иницијалном извјештају Босне и Херцеговине од 12. 4. 2017. године, Поглавље III, тачка А, доступно на:

http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/Prava_osoba_sa_invaliditetom/Zakljucna%20razmatranja%20i%20preporuke%20Komiteta%20za%20prava%20osoba%20sa%20invaliditetom%20za%20BiH.pdf;

⁵⁸⁵ Ж-БЛ-02-362/21;

⁵⁸⁶ Препорука број П-130/21;

⁵⁸⁷ ЈУ ОШ „Стеван Немања“, Драгаљевци Горњи, акт број 344/21 од 6. 8. 2021. године;

10.4. Функционисање и рад организација лица с инвалидитетом

Имајући у виду недостатак транспарентних процедура и закона у вези с консултацијама с организацијама лицима с инвалидитетом, УН Комитет за права лица с инвалидитетом је изразио забринутост због недостатка дефинисане финансијске подршке и изградње капацитета тих организација, посебно на локалном нивоу, те с тим у вези препоручио надлежним тијелима у Босни и Херцеговини да усвоје формалне и транспарентне механизме за редовне консултације с организацијама лица с инвалидитетом и редовно обезбјеђује довољно финансијских средстава⁵⁸⁸.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу Удружења „Заједно“ - удружење за подршку породицама, лицима и заједници у менталном здрављу, које врши и услуге Дневног центра за ову категорију лица⁵⁸⁹. *Ради се о једином дневном центру овакве врсте на подручју цијеле Босне и Херцеговине. Удружење, кроз провођење услуге дневног збрињавања у дневном центру збрине између 35 и 40 корисника на дневном нивоу. Удружење је партнер и учесник свих круцијалних, значајних пројеката менталног здравља у Босни и Херцеговини. Наводе и да су прије више од 15 година добили на коришћење просторије у Доцу, а на основу споразума ЈЗУ Дома здравља и града Бања Лука са ЈУ Центар за социјални рад Бања Лука, и по њиховим сазнањима Скупштина града је донијела одлуку о уступању просторија на коришћење. Сада, наводе да, Дом здравља Бања Лука захтијева да се Удружење исели, како би се ове просторије претвориле у ковид амбуланту. Тврде да су се од октобра 2020. године обраћали градској управи и другим мјеродавним тијелима како би се проблем смјештаја ријешило, међутим, до данас градске власти нису успоставиле сарадњу с Удружењем. Центар се у свом изјашњењу на наводе жалбе позива на обавезну заштиту, посебно јавних тијела, када су у питању маргинализоване и стигматизоване категорије становништва. Сматра да су Правилником о оснивању установа социјалне заштите Републике Српске за обављање дјелатности социјалне заштите⁵⁹⁰ наведени врло ригорозни опшири и посебни услови у смислу пружања услуга дневног збрињавања, а што Удружење тренутно испуњава. Гашење услуга дневног центра сматра се противно општем интересу заједнице. ЈУ Центар за социјални рад у потпуности подржава рад Удружења и сматра да се ради о квалитетном партнеру у провођењу услуга менталног здравља. Одјељење за локални, економски развој и стратешко планирање Града Бања Лука наводи „да Град Бања Лука у овом тренутку не располаже адекватним пословним простором који би одговарао потребама наведеног Удружења.“*

Омбудсмани су свјесни чињенице да се имовинско-правни односи не могу занемарити. Међутим, чињеница је да градске власти имају потпуно пасиван став према ситуацији у којој се нашло Удружење „Заједно“. Посебно је забрињавајуће јер се ради о одређеним лицима која имају онеспособљења и која спадају у осјетљиву категорију. Тијела власти требају препознати потребе грађана, сходно наведеном, предузети мјере како би активно учествовали у рјешавању препознатих проблема. Омбудсмани Босне и Херцеговине издали

⁵⁸⁸ Закључна разматрања УН Комитета за права лица с инвалидитетом о иницијалном извјештају Босне и Херцеговине од 12. 4. 2017. године, доступно на:

https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2017050312010410cro.pdf;

⁵⁸⁹ Ж-БЛ-02-645/21;

⁵⁹⁰ Службени гласник Републике Српске, број 118/08, 11/09, 74/10, 86/10, 24/12, 121/12, 15/16 и 57/16;

су Препоруку⁵⁹¹ Граду Бања Лука да у складу са својим надлежностима одмах предузме мјере на успостављању сарадње с Удружењем „Заједно“ – удружење за подршку породицама, лицима и заједници у менталном здрављу које врши услуге Дневног центра за ову категорију лица како би заједно покушали да ријеше текуће проблеме а ради несметаног рада Центра. Институција Омбудсмана запримила је захвалницу Удружења „Заједно“ у којој се наводи: *„Удружење 'Заједно' захваљује на предузетим радњама и одговору Омбудсмана по захтјеву који је упутило... Дневни центар и даље ради непосредно уз ковид амбуланту, у којој је прије ковид пандемије радио Центар за заштиту менталног здравља...“* И даље се прати реализација препоруке.

10.5. Независно живљење и укљученост у заједнице

Чланом 19. УН Конвенције о правима лица с инвалидитетом прописано је право на независно живљење и укљученост у заједницу, једнако право свим лицима с инвалидитетом на живот у заједници, с правом избора једнаким као и за друга лица. Лица с инвалидитетом треба да имају приступ низу служби подршке у својим домовима, установама за смјештај и другим службама за подршку у локалној заједници, укључујући личну асистенцију потребну за подршку живљењу и укључивању у заједницу, и спречавање изолације или искључености из заједнице. Имајући у виду међународне стандарде који уређују ову област, а поступајући по појединачним предметима, омбудсмани су дали мишљења да услуге личне асистенције треба да се дефинишу према специфичним и индивидуалним потребама сваког корисника, узимајући у обзир сврху личне асистенције. Одлуком о услугама личне асистенције, надлежни треба да омогуће свима под једнаким условима ангажовање личног асистента, не правећи разлику о врстама инвалидитета. Приликом процјене о основаности захтјева, мјеродавни треба да врше процјену о чињеницама које су битне како би се остварила сврха личне асистенције а тичу се могућности самосталног одлучивања. Омбудсмани су мишљења да процјене могућности самосталног одлучивања, а тиме и одобравања захтјева за личног асистента морају бити индивидуалне за сваког корисника, јер ни степен онеспособљења није исти код свих лица која имају утврђен инвалидитет.

Примјер: Подносилац жалбе⁵⁹² обратио се молбом за помоћ у остваривању проширеног права из социјалне заштите (лична асистенција или помоћ у кући) за сина, рођеног 11. марта 2003. године, коме су утврђене вишеструке сметње - примарне интелектуалне потешкоће.

Подносилац жалбе незадовољан је одлукама надлежних Града Приједора, односно донесеном одлуком о услугама персоналне асистенције, коју је донијела Скупштина града Приједор којом је утврђено право на услуге личне асистенције као проширено право. Поступајући по предмету, Омбудсмани су дали своје мишљење о прописима којима је уређено право на личног (персоналног) асистента на нивоу града Приједора у контексту примјене међународних стандарда и домаћих прописа који уређују ову област. Одлуком о услугама личне асистенције која се тренутно примјењује искључују се лица с интелектуалним тешкоћама, без обзира на степен онеспособљења и без обзира на степен могућности самосталног дјеловања. Омбудсмани Босне и Херцеговине, Скупштини града

⁵⁹¹ Препорука број П-280/21;

⁵⁹² Ж-БЛ-02-242/21;

Приједор дали су Препоруку⁵⁹³ да, без одлагања измијени Одлуку о условима персоналне асистенције, у складу с мишљењем Омбудсмана. Препорука Омбудсмана није испоштована. Надлежни су доставили одговор на препоруку у којем се, између осталог, наводи да је мишљење Стручног тима Центра за социјални рад да нема правног основа за измјену постојеће одлуке о условима личне асистенције, јер би свака измјена нарушила концепт и сам појам личне асистенције, као проширеног права из социјалне заштите.

10.6. Партиципација лица с инвалидитетом и организација лица с инвалидитетом

Комитет за права лица с инвалидитетом у Закључним разматрањима о иницијалном извјештају Босне и Херцеговине, препоручује да Босна и Херцеговина усвоји хармонизовани радни концепт инвалидитета заснован на људским правима у складу с Конвенцијом. Такође, препоручује да се постојећи закони ревидирају, а нови закони доносе у редовним консултацијама с организацијама лица с инвалидитетом. У извјештајном периоду запријемљене су притужбе удружења да су њихове примједбе у процесу доношења законских рјешења само формалне нарави, да нису уважене, а да важећа законска рјешења воде дискриминаторској пракси. Омбудсмани имају законску обавезу да укажу надлежном тијелу/органу, овлашћеном предлагачу на постојање законских одредби које резултују дискриминаторском праксом.

Примјер: Омбудсмани су запријемили жалбу⁵⁹⁴ Удружења грађана „Мултипла склероза“ регије Источна Херцеговина. *Подносиоци жалбе сматрају да одредбе члана 35. Закона о социјалној заштити Републике Српске⁵⁹⁵, приликом одлучивања о праву на личну инвалиднину, различито третирају лица код којих је инвалидитет настао у различитом раздобљу живота. Удружење истиче да је током априла и маја 2019. године, приликом доношења закона, свих пет регионалних удружења мултипла склероза, и Републичко удружење мултипла склерозе присуствовало јавним расправама те да су уложили усмене и писане примједбе. Примједбе нису усвојене. Тврде да су ове дискриминирајуће одредбе уграђене у позитивно законодавство, и да су лица код којих је инвалидитет настао након 18. године остале ускраћене за личну инвалиднину, иако имају исти инвалидитет, само због времена настанка инвалидитета. Удружење истиче да нема никаквог разумног и објективног оправдања које би слиједило принцип пропорционалности, осим аргумента да би признавање права на личну инвалиднину лицима која имају исти инвалидитет изискивало знатно више средстава.*

Омбудсмани су мишљења да тренутно законско рјешење може довести до евентуалне дискриминације по основу времена настанка инвалидности и сматрају нужним да се услови за признавање права на личну инвалиднину ускладе с потребама лица с инвалидитетом, а не према времену настанка инвалидитета. С тим у свези, издата је Препорука⁵⁹⁶ Министарству здравља и социјалне заштите да, у складу са својим надлежностима, као

⁵⁹³ Препорука број П-131/21;

⁵⁹⁴ Ж-БЛ-02-467/21;

⁵⁹⁵ Службени гласник Републике Српске, број 37/12, 90/16, 94/19 и 42/20;

⁵⁹⁶ Препорука број П-223/21;

овлашћени предлагач предузме мјере у циљу омогућавања права на личну инвалиднину за лица с инвалидитетом под једнаким условима, независно од времена настанка инвалидности. Препорука Омбудсмана није испоштована, уз образложење да је Уставни суд Републике Српске утврдио да одредбе нису дискриминаторске.

10.7. Инклузивно образовање

У смислу члана 24. УН Конвенције о правима лица с инвалидитетом, државе потписнице признају право лица с инвалидитетом на образовање. С циљем остваривања овог права без дискриминације и на основу једнаких могућности, државе потписнице обезбјеђују инклузивни систем образовања на свим нивоима, као и цјеложивотно образовање.

Општим коментаром члана 24. Конвенције, Комитет за права лица с инвалидитетом указује да право на инклузивно образовање обухвата трансформацију у култури, политици и пракси у свим формалним и неформалним образовним окружењима како би се прилагодили различитим захтјевима и идентитетима појединих љака, заједно с одређивањем за уклањањем препрека које спречавају ту могућност. То укључује јачање капацитета образовног система како би се досегнуло до свих љака.

Примјер: Омбудсмани су на основу текста објављеног на веб (web) порталу Klix.ba наслова: *„Школе у Кантону Сарајево остају без асистената у настави до априла 2021. године”*, по службеној дужности регистровани предмет⁵⁹⁷. У објављеном тексту се наводи да је Министарство образовања, науке и младих Кантона Сарајево доставило свим основним школама на подручју Кантона Сарајево допис у којем их обавјештава да ће ангажовање асистената у настави бити настављено након доношења буџета за 2021. годину. Надаље, предсједник Самосталног синдиката основног образовања и васпитања Федерације БиХ појашњава да према овој одлуци школе у Кантону Сарајево остају без асистената до априла 2021. године и истиче *„да су асистенти тренутно ангажовани до 31. децембра 2020. године када престаје њихов радни ангажман.*

Омбудсмани су провели поступак истраживања и прибавили информацију Министарства образовања, науке и младих Кантона Сарајево⁵⁹⁸ у којем је наведено да је *„Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево у првом полугодишту школске, 2020/2021. године доставило сагласност школама за ангажовање преко 100 асистената и чланова Мобилног стручног тима за подршку инклузивном образовању, на 120 дана у складу с Колективним уговором за дјелатност предшколског васпитања и основног васпитања и образовања у Кантону Сарајево. Уважавајући чињеницу да су ђаци на распусту у јануару и да им неће бити потребна подршка асистената доставили смо сагласност школама да се за достављање поновне сагласности Министарству обрате након усвајања буџета за 2021. годину или након доношења одлуке о привременом финансирању у Кантону Сарајево, како бисмо могли планирати број асистената који ћемо одобрити школама, а на основу*

⁵⁹⁷ Ж-СА-02-1070/20;

⁵⁹⁸ Министарство образовања, науке и младих Кантона Сарајево, акт број 11/03-04-50396/20 од 25. 12. 2020. године;

предвиђених финансијских средстава за инклузивно образовање.“ Предмет је успјешно окончан.

10.8. Смјештај у установе социјалне заштите

Примјер: Жалилац се обратио Институцији омбудсмана у име сестре, наводећи у жалби да је сестра, након смрти мајке, смјештена у Едукационо-рехабилитациони центар 2007. године, како би завршила школовање за помоћног куvara, што је на крају и постигла. Жалилац наводи да је у наведену установу стално смјештена, док је за празнике и мјесечне сусрете долазила у Установу за предшколско васпитање и социјалну заштиту „Мајчино село“ у Међугорју, а након жаличевог осамостаљења, долазила је код њега у стан у којем живи у Мостару.

Жалилац истиче да је 9. децембра 2020. године, након десет година сестриног боравка у Центру „Дуга“, телефонским путем обавијештен да ће његова сестра „бити избачена из центра због испада које има задњих мјесец дана“, а зато је жалилац изразио незадовољство и обратио се Институцији омбудсмана. Омбудсмани су се укључили у предметни поступак и прибавили информацију Едукационо-рехабилитационог центра у којој се наводи да је надлежни Центар за социјални рад донио закључак у којем је наведено да ће исти центар *„радити на премјештају у другу установу уз приједлог да стручни тим припреми именовану на такав корак како би што боље прихватила ту чињеницу... Напомињемо да се с њом интензивно ради, те да тренутно нема никаквих конфликтних ситуација с њене стране. Такође, брат именоване је изразио задовољство с тренутном ситуацијом...“*

Предмет је успјешно окончан.

10.9. Остваривање социјалне заштите и право на стамбено збрињавање

Лица с инвалидитетом суочавају се с низом препрека у свакодневном животу, а социоекономско оснаживање представља један од кључних изазова с којим су суочени. Непостојање социјалног прага у Босни и Херцеговини и низак животни стандард, који се огледа и у малим износима накнада које лице с инвалидитетом остварује у смислу прописа из области социјалне заштите. Према члану 28. УН Конвенције о правима лица с инвалидитетом, државе потписнице признају лицима с инвалидитетом и њиховим породицама право на одговарајући животни стандард, укључујући одговарајућу храну, одјећу, становање, као и на непрекидно побољшање животних услова, те ће предузети одговарајуће кораке за заштиту и унапређење остварења тога права без дискриминације на основу инвалидитета.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби⁵⁹⁹ којом се указује на лоше услове становања у додијељеном стану у Средњем, општина Илијаш. Из жалбе произлази да се жалитељка обраћала Општини Илијаш, те је поводом упућене молбе за примила одговор сљедећег

⁵⁹⁹ Ж-СА-02-631/21;

садржаја: *“Нажалост, Општина Илијаш нема слободних станова на располагању, тако да нисмо у могућности удовољити вашој молби.”*

Жалитељка наводи да, као лице с инвалидитетом, није у могућности у Општини Илијаш остварити право на додјелу стана у складу са својим потребама. Наиме, жалитељка наводи да јој је Општина Илијаш додијелила гарсонјеру у Средњем на привремено коришћење. Међутим, то је изузетно неусловно, висока влага, застарјела столарија, лоша изолација и лоше водоводне инсталације. Жалитељка наводи: *„Ја сам ту усељавала и плакала, уређивало се колико је могло, нажалост, нисам у могућности да створим овдје боље услове.”* Омбудсмани су провели поступак истраживања, након чега је Општини Илијаш издата Препорука⁶⁰⁰ да одмах по пријему препоруке приступи рјешавању проблема становања и додијели јој условну стамбену јединицу са адекватним прилазом за инвалидска колица. Општина Илијаш је у одговору⁶⁰¹ на Препоруку навела да је стамбено питање ријешено тако да је жалитељки Рјешењем Службе за саобраћај, стамбено-комуналне послове и грађење Општине Илијаш додијелен нови стан на привремено коришћење и то у приземљу зграде. Жалитељка је уведена у посјед стана и предмет је успјешно окончан.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу⁶⁰² подносиоца који је слијепо лице. Жалбом се указује на изузетно лош социјални статус породице. Жалилац наводи да је незапослен, као и супруга, те да је и дијете слабовидо лице. Породица је корисник услуга јавне кухиње, а станују у изнајмљеном стану, те немају новац за плаћање закупнине. У жалби се наводи да је од надлежне општине и ресорног министарства социјалне заштите тражена једнократна помоћ, јер, према наводима, породица нема средстава за живот. Такође, жалилац наводи да му је неопходна помоћ у рјешавању стамбеног питања, те да је усменим путем од Општине Хацићи добио одговор да нема слободних станова. Поступак истраживања је у току.

10.10. Утицај КОВИД-19 на остваривање права лица с инвалидитетом

Генерални секретар Уједињених нација (УН) указао је да је у свијету милијарда људи који живе с инвалидитетом међу најтеже погођеним категоријама становништва пандемијом коронавируса и позвао да им се осигура једнак приступ превенцији и лијечењу од КОВИД-19, посебно због чињенице да се код лица са здравственим сметњама јављају тежи облици обољења КОВИД-19⁶⁰³. Поред свакодневно лошег економско-социјалног статуса, лица с инвалидитетом у Босни и Херцеговини су током пандемије коронавируса највише осјетиле негативне посљедице различитих мјера које су усвајане у циљу сузбијања КОВИД-19. Најчешћи проблеми односили су се на приступ здравственој заштити, терапијским и рехабилитационим поступцима и доступности асистенције и других услуга подршке, али и немогућност рада и/или рад у смањеном обиму.

⁶⁰⁰ Препорука број П-242/21 од 11. 10. 2021. године;

⁶⁰¹ Општина Илијаш, акт број 03/1-19-1384.1/2021 од 10. 11. 2021. године;

⁶⁰² Ж-СА-02-1269/21;

⁶⁰³ Изјава генералног секретара Уједињених нација доступна на: <https://www.aa.com.tr/ba/svijet/guterres-pandemija-koronavirusa-pove%C4%87ala-nejednakost-osoba-sa-invaliditetom/1830641>;

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби Удружења за друштвена истраживања Глобал Аналитика⁶⁰⁴, у којој се наводи да је покренута иницијатива за приоритетно вакцинисање лица с инвалидитетом. Иницијатива је, како се у поднеску наводи, подржана од медија, организација и појединаца на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини, а петиција је потписана од стране 250 организација и појединаца. Подносиоци наводе да су у процесу вакцинације у Босни и Херцеговини, лица с инвалидитетом заборављена или су остављена по страни, као што је случај и прије почетка пандемије. Пандемија КОВИД-19 посебно је *„погубна за лица с инвалидитетом, а недавна истраживања показују да је три пута већа вјероватноћа да ће лица с инвалидитетом умријети од вируса у односу на општу популацију.“*

Омбудсмани су, током провођења поступка истраживања, прибавили акт Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске⁶⁰⁵ у којем се, између осталог, наводи: *„Вакцинација се врши у складу са усвојеним Планом вакцинације. Истим планом вакцинације је предвиђено да се вакцинише одређени број лица с инвалидитетом у оквиру вакцинације запослених и корисника у регистрованим установама за смјештај старијих лица и лица с инвалидитетом.“*

Такође, прибављен је и акт Федералног министарства здравства⁶⁰⁶ у којем се, између осталог, наводи: *„Инвалидитет сам по себи, као развојни процес, не може се узети као повећани ризик од инфекције, односно оболијевања од КОВИД-19. Из саме дефиниције произлази да је више основа који могу да узрокују инвалидитет, као и да постоји низ различитих степени инвалидитета, што утиче на укупно здравствено стање лица и њено функционисање. Постоје инвалидитети, који по својој нарави, не представљају повећан ризик од коронавируса.“*

Лица с инвалидитетом нису утврђена као посебан приоритет у вакцинацији, јер се ради о широкој групи у којој се налазе лица различитог степена инвалидитета, различитог здравственог стања и потреба. У сваком поједином случају, њихово здравствено стање је кључна одредница за утврђивање ризика од инфекције.

Слиједом тога, у оквиру утврђене Листе приоритета за вакцинацију налазе се и лица с инвалидитетом управо због постојања ризичних здравствених стања, како је то у листи препознато, а не примарно због постојања инвалидитета“...

Омбудсмани нису утврдили повреду права. Предмет је затворен одлуком Омбудсмана.

⁶⁰⁴ Ж-СА-02-480/21;

⁶⁰⁵ Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске, акт број 11/08-500-494-1/21 од 10. 6. 2021. године;

⁶⁰⁶ Федерално министарство здравства, акт број 05-33-3001/21 од 18. 6. 2021. године;

XI. ДИСКРИМИНАЦИЈА

У складу са чланом 7. Закона о забрани дискриминације Омбудсман за људска права Босне и Херцеговине је централна институција надлежна за заштиту од дискриминације и поступа у складу с одредбама наведеног закона и Закона о омбудсману за људска права БиХ.

Обавезе Институције омбудсмана у контексту превенције дискриминације у Босни и Херцеговини су:

- поступање по појединачним и групним жалбама физичких и правних лица;
- прикупља и анализира статистичке податке о случајевима дискриминације;
- проводи истраживања у области дискриминације;
- даје мишљења и препоруке с циљем спречавања и сузбијања дискриминације;
- предлаже одговарајућа законска и друга рјешења надлежним институцијама у Босни и Херцеговини и бројне друге⁶⁰⁷.

У циљу остваривања мандата утврђеног Законом о забрани дискриминације, Институција омбудсмана је успоставила засебно одјељење у којем су запослена само три правника због ограничености ресурса. Подсјећања ради, чланом 7. став 5. Закона о забрани дискриминације прописано је да: „у буџет Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине биће уврштена посебна буџетска ставка неопходна за функционисање специјалног одјељења за борбу против дискриминације“. Закон о забрани дискриминације ступио је на снагу 2009. године, али ова законска обавеза није до данас извршена. Услед наведеног Институција омбудсмана ограничена је у извршавању својих обавеза утврђених Законом. Посебно је важно истаћи обавезу Институције омбудсмана да при изради редовних извјештаја, мишљења и препорука о појавама дискриминације сарађује с организацијама цивилног друштва које се баве заштитом и промовисањем људских права и организацијама које се баве заштитом права група изложених високом ризику дискриминације, као и да пружа помоћ лицима или групама лица која се обраћају међународним тијелима за заштиту од дискриминације, давањем упутстава, савјета, консултација у току поступка, приједлога и препорука.

11.1. Поступање по жалбама

У Институцији је током 2021. године регистровано укупно 173 предмета у којима су грађани указивали на кршење одредби Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини и то у сједишту Институције у Бањој Луци - 51, Подручној канцеларији Брчко

⁶⁰⁷ Предлагање покретања поступка медијације у складу с одредбама Закона о медијацији; подноси годишње, а према потреби и ванредне извјештаје о појавама дискриминације Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, Парламенту Федерације Босне и Херцеговине, Народној скупштини Републике Српске и Скупштини Брчко дистрикта Босне и Херцеговине; информисе јавност о појавама дискриминације; покрећу и учествује у поступку за заштиту од дискриминације за прекршаје прописане Законом о забрани дискриминације; прате законодавство и дају савјете законодавним и извршним органима; раде на промоцији Закона о забрани дискриминације, информису јавност, подижу свијест, проводе кампање и на друге начине активно промовишу борбу против дискриминације у сврху њене превенције, те унапређују политике и праксе које имају за циљ да осигурају једнако поступање;

15, Подручној канцеларији Ливно пет; Подручној канцеларији Мостар двије и Подручној канцеларији Сарајево 100. Институција је укупно у 2021. години имала у раду 495 предмета од којих је окончано 190. Према врсти дискриминације предмети су: мобинг 42; права на употребу језика три; етничка припадности седам; национално или социјално поријекло пет; политичко или друго увјерење четири; имовно стање, чланство у синдикату или другом удружењу и образовање по једна, због говора мржње двије и остало 88.

Кључни проблем у процесуирању предмета дискриминације, како код директне, тако и индиректне дискриминације, представља чињеница да странке у жалбама не наводе основ дискриминације и компаратора у односу на кога су дискриминисани, већ паушално истичу да су дискриминисани. Закон о забрани дискриминације прописује да је терет доказивања да није дошло до дискриминације на супротној страни, дакле, на субјекту за који жалилац тврди да врши дискриминацију, под условом да подносилац жалбе, на основу расположивих доказа, учини вјероватним да је дошло до дискриминације. Као докази се могу користити и статистички подаци или базе података. Подносиоци жалбе управо направе превид те жалбу, не поткрепљују доказима који указују на дискриминацију, често и због чињенице да не постоје статистички подаци или базе података. На овај начин је умањен терет доказивања за одговорну страну да није извршила дискриминацију, а самим тим самањује се и могућност утврђивања да се дискриминација десила.

Иако су у протеклом периоду реализоване бројне кампање како од стране домаћих, тако и међународних организација у циљу подизања свијести и едукације јавности на тему дискриминације, оваква пракса грађана, према закључку Омбудсмана за људска права БиХ несумњиво указује да постоји потреба спровођења додатних активности на подизању свијести грађана, али и заговарачких активности усмјерених на успостављање јединствене базе података и статистичких података о појавама дискриминације у БиХ.

Примјер: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине примила је 24. марта 2021. године жалбу Р.В.К. из Бање Луке⁶⁰⁸, која се односи на обнову инфраструктуре у повратничкој средини на подручју општине Сански Мост, у којој се тражило од надлежних општинских органа да ријеше проблем приступног пута према православном гробљу у мјесту Шеховци. Гробље је раније имало два приступна пута од којих данас није ниједан у употреби, због чега породице нису у могућности да посјете гробље. У поступку истраге неспорно је утврђено да је Општина Сански Мост захтјев прослиједила *ЈУ Општинском фонду за комуналне дјелатности и инфраструктуру*, те навела да се овај пут не налази на листи путева за одржавање локалних путева и некатегорисаних путева, због чега мјесна заједница треба упутити захтјев како би се јавна набавка за одржавање и санацију улица и путева планирала годишњим програмом рада и финансијским планом од стране Управног одбора Фонда за комуналне дјелатности и инфраструктуру и Општинског вијећа Сански Мост. *ЈУ Општински фонд за комуналне дјелатности и инфраструктуру*, у свом изјашњењу је навео да Општинско вијеће није дало сагласност на Програм рада с финансијским планом, те због тога, а и других разлога, пут није могао бити увршћен на листу за санацију и одржавање. Из наведеног одговора јасно произилази да због неусвајања релевантних докумената нису створене претпоставке за санацију и одржавање свих путева,

⁶⁰⁸ Предмет број Ж-БЛ-03-234/21;

а не само конкретног пута због којег се жалитељка обратила. Имајући у виду све изнесене чињенице, а поступајући у складу са својим овлашћењима, Омбудсмани за људска права БиХ су 24. септембра 2021. године упутили Препоруку Општинском фонду за комуналне дјелатности и инфраструктуру, начелнику општине и Општинском вијећу Сански Мост да предузму све мјере из своје надлежности како би се обновио приступни пут према православном гробљу на локацији Шеховци, општина Сански Мост. Одговор на препоруку до дана сачињавања Годишњег извјештаја није запримљен.

Примјер: *Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је 19. марта 2021. године жалбу⁶⁰⁹ Адвокатске коморе Републике Српске поводом дискриминаторског поступања Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове (у даљем тексту: РУГИП) приликом постављања адвоката за привремене заступнике лицима непознатог пребивалишта у поступцима излагања на јавни увид непокретности. Подносиоци жалбе наводе да РУГИП без транспарентних и објективних критеријума и стварања услова за једнако поступање и третман свих адвоката, чланова Адвокатске коморе Републике Српске, врши континуирану, продужену и вишекратну дискриминацију. У поступку истраге предочени су довољно увјерљиви аргументи да је приликом вршења дискреционих овлашћења управног органа који води дошло до повреде принципа добре јавне управе што је Институција Омбудсмана овлашћена да утврди. Имајући у виду да је Суд правде Европске уније пресудом од 24. јануара 2008. године, заузео став да су приликом одабира пружалаца услуга у корист јавног органа, недозвољени критеријуми они који се везују за процјену капацитета да се испуни уговорна обавеза, Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине је 20. јуна 2021. године упутила Препоруку РУГИП Републике Српске да до усвајања прецизних законских рјешења, утврди и примијени у раду објективне, транспарентне и правичне критеријуме код постављања адвоката за привремене заступнике лицима непознатог пребивалишта у поступцима излагања на јавни увид непокретности, узимајући у обзир приједлоге Адвокатске коморе као репрезентативне организације адвоката. РУГИП Републике Српске је доставила одговор⁶¹⁰ у којем наводи да је „битно истаћи да постављање привременог заступника представља предмет законског регулисања, односно представља питање које се мора уредити законом, а не подзаконским актима које доноси руководилац органа... Јасно је то и Адвокатској комори, која је, како и сама наводи покренула иницијативу за измјену Закона о општем управном поступку како би се попунила правна празнина у закону тако да се органу управе наметне обавеза постављања привремених заступника по редосљеду с листе Адвокатске коморе“. Предмет је и даље активан.*

Примјер: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине је 29. октобра 2020. године запримила жалбу⁶¹¹ која се односи на *Приједлог закона о доприносима* који се налази у парламентарној процедури у Федерацији БиХ којим се, иако није ријешен статус здравственог осигурања лица која обављају привремене и повремени активности од самосталног или несамосталног рада, повећава стопа доприноса, тако да ће, како је истакао подносилац жалбе, уколико закон буде усвојен плаћаће се стопа од 13,5 % умјесто

⁶⁰⁹ Предмет број Ж-БЛ-06-221/21;

⁶¹⁰ Број 21.01/052-219/21 од 17. 1. 2022. године;

⁶¹¹ Предмет број Ж-СА-04-936/20;

досадашњих 4% за здравствено осигурање, а услуге из здравственог осигурања се и даље неће моћи користити. Битно је истакнути да је у конкретном случају подносилац жалбе указивао на наводне повреде одредаба Закона о забрани дискриминације. Међутим, иста није утврђена. Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, уважавајући чињеницу да, уколико у одређеном предмету утврде кршење неког другог права настављају поступак, упутили су Препоруку⁶¹² Влади Федерације Босне и Херцеговине, Федералном министарству здравства, Федералном министарству финансија да *приступе сачињавању приједлога измјена Закона о здравственом осигурању који ће бити усклађен с приједлогом Закона о доприносима и којим ће се регулисати права из здравственог осигурања предметне категорије лица, те да се размотри могућност и измјена тренутно важећих законских одредби Закона о доприносима којима је такође прописана обавеза уплате доприноса за здравствено осигурање ове категорије лица, при чему не остварају права из области здравствене заштите*. Парламенту Федерације Босне и Херцеговине је препоручено да у складу с налазима из Препоруке размотри могућност истовременог разматрања и усвајања приједлога Закона о доприносима и измјена Закона о здравственом осигурању. У Препоруци је констатовано да се у конкретном случају описане разлике везано за доприносе не могу сматрати дискриминацијом, односно кршењем одредаба Закона о забрани дискриминације, како је већ истакнуто јер се иста не веже за неко лично својство те цијенећи да је приступ раду кроз заснивање радног односа или кроз закључивање уговора о раду/дјелу доступан свим лицима под једнаким условима без обзира на њихова лична својства. С друге стране, констатовано да је легитиман аргумент подносиоца жалбе да би усвајањем приједлога Закона о доприносима који се тренутно налази у парламентарној процедури у ситуацији у којој се додатно повећава проценат доприноса за здравствено осигурање за предметну категорију односно којим се обавезују за још више издвајања за услугу која се не може користити без да се паралелно врше промјене законских рјешења на темељу којих би остварили права из здравствене заштите, дошло до кршења права. Слиједом претходно наведеног Омбудсмани Босне и Херцеговине су изразили став да је у циљу заштите принципа владавине права и заштите права ове групе грађана потребно истовремено разматрање и усвајање измјена или нових приједлога у погледу Закона о доприносима заједно са Законом о здравственом осигурању, односно да се истовремено уз прописивање обавезе уплате доприноса за здравствено осигурање пропишу и права која из тога произилазе. Препорука још увијек није реализована. Упућена је обавијест непосредно вишем органу (н/р премијера Владе ФБиХ) као и ургенција Парламенту ФБиХ.

Примјер: Институција је 29. јануара 2021. године запримила жалбу, жалитељке из Живиница, изјављену на Универзитет у Тузли ради дискриминаторског поступања приликом избора у сарадничко звање „виши асистент“⁶¹³. Омбудсмани Босне и Херцеговине извршили су анализу жалбе и нису могли закључити с неопходном дозом извјесности да се у конкретном случају ради о повредама релевантних одредби Закона о забрани дискриминације Босне и Херцеговине⁶¹⁴, међутим, Омбудсмани су са сигурношћу утврдили да постоји неједнака пракса Универзитета у Тузли када је у питању избор у виша наставна звања на високошколским установама. Стога је Министарству образовања и науке

⁶¹² Број П-117/21 од 18. 5. 2021. године;

⁶¹³ Ж-БР-06-11/21, П:167/21 од 3. 6. 2021. године;

⁶¹⁴ Закон о забрани дискриминације (Службени гласник БиХ, број 59/09); Закон о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације (Службени гласник БиХ, број 66/16);

Тузланског кантона и Универзитету у Тузли упућена препорука: „да без одлагања предузму мјере како би се нормативно и фактички уредио поступак избора у више звање наставног особља, проводио на јединствен начин, уважавајући принципе правне сигурности и јединствености образовног простора те да у року од 30 (тридесет) дана од дана пријема ове препоруке, обавијесте Омбудсмане Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке“. Министарство образовања и науке Тузланског кантона доставило је акт у којем се између осталог наводи: „Такође, цијенимо да непрецизна нормативна рјешења отварају могућност злоупотребе, арбитражних тумачења и да представљају сметњу остваривању основних права загарантованих највишим правним актима у држави, због чега ће се конкретна активност овог министарства, с обзиром на предметну проблематику, огледати у томе да се, поштујући академске слободе, академску самоуправу и аутономију високошколске установе од стране Универзитета, евентуално предузму одговарајуће нормативне активности како би се сва евентуално спорна питања у погледу избора академског особља додатно изанализирала, те кроз потребне нормативне активности евентуално разријешила системом који обезбјеђује принцип јединственог начина избора, као и принципе правне сигурности и јединствености образовног простора. У случају потребе, а у оквиру своје надлежности, ово министарство ће, такође, предузети нормативне активности у погледу аката које доноси или евентуално предлаже органима законодавне или извршне власти у Тузланском кантону.“⁶¹⁵.

Универзитет у Тузли није обавијестио Омбудсмане Босне и Херцеговине о начину реализације препоруке.

11.1.1. Употреба језика

Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине већ дужи низ година, кроз свој рад на предметима, али и у годишњим извјештајима истичу да Устав Босне и Херцеговине не садржи одредбу којом се експлицитно регулише питање употребе службених језика, односно службеног писма у Босни и Херцеговини, као и то да сва лица на територији Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине имају право користити се неким од три службена језика, односно оба службена писма, при чему се термин “коришћење” не може уско посматрати и као такав не гарантује само грађанима право да говоре и пишу на једном од три службена језика и два писма, већ обухвата и право да информације које примају од јавних органа буду на њиховом језику, да званични документи, обрасци буду доступни на све три језичке варијанте и у оба писма, односно да користе свој матерњи језиком у свим аспектима живота.

Међутим, упркос напорима предзетим у циљу рјешавања овог проблема, сваке године заприми се одређени број жалби у којима се указује на кршење овог права.

Примјер: Службеници Полицијске управе и Полицијске станице у Дрвару су анонимно, путем Теренске канцеларије ОЕБС-а у Дрвару, указали на терминологију која је прописана Правилником о унутрашњој организацији МУП-а Кантона 10, да се врши повреда права на употребу језика и писма појединих службеника, а то право је гарантовано међународним

⁶¹⁵ Акт Министарства образовања и науке Тузланског кантона, број 10/1-34-013810-1-21 од 23. 8. 2021. године;

стандардима о људским правима и домаћим законодавством⁶¹⁶. Непосредни повод за жалбу је Информација⁶¹⁷, коју је наведено Министарство доставило начелнику ПУ Дрвар и командиру ПС Дрвар. Након проведеног истражног поступка, Омбудсмани су издали Препоруку⁶¹⁸, којом се министру наведеног министарства, препоручује: *„Да предузме адекватне мјере и радње ради усуглашавања спорне Информације и других унутрашњих аката са Законом о забрани дискриминације, а све у циљу осигурања равноправне употребе сва три службена језика – хрватског, босанског и српског, односно оба писма – латиница и ћирилица у Министарству унутрашњих послова Кантона 10; Да у складу с одредбом члана 24. Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини размотри усаглашеност својих правних аката с наведеним законом; Да у року од 30 дана од дана пријема Препоруке, обавијести Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине о начину реализације исте.“*

Министар је уз поднесак од 4. јуна 2021. године, Омбудсманима доставио Закључак Стручног колегијума министра унутрашњих послова одржаног 1. јуна 2021. године, у којем се истиче: *„Налаже се у складу с позитивним законским прописима и међународним актима, којих је БиХ потписник или су кроз уставне одредбе директно уграђене у правни систем БиХ, равноправна употреба сва три језика и оба писма у свим актима кореспонденција између унутрашњих организационих јединица као и ван министарства. Занемарује се Информација⁶¹⁹ Јединице за професионалне стандарде у тексту који се односи на употребу писма и језика. Задужују се основне организационе јединице да приликом предлагања новог правилника о унутрашњој организацији, а у складу са чланом 24. Закона о забрани дискриминације, поступи у погледу сачињавања приједлога правилника тако да се онемогући сваки облик дискриминације у складу са законом. Закључак ступа на снагу даном доношења“*. Препорука реализована, предмет затворен.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби у којој је као одговорна страна означена Гранична полиција Босне и Херцеговине. Наводи жалбе односили су се на Граничну полицију Босне и Херцеговине у смислу повреде равноправности службених језика и писма, с обзиром да се на службеној веб (web) страници нуде информације само на босанском језику, а када се одабере опција хрватски језик, корисник бива информисан: *“Из техничких разлога, не можемо објавити најчешћа питања и одговоре на хрватском језику. Најчешћа питања и одговоре на босанском језику можете прегледати ОВДЈЕ”* (Службена страница Граничне полиције Босне и Херцеговине, примјер: <http://www.гранпол.gov.ba/FAQ/Read?pageId=21>).

Омбудсмани за људска права упутили су Граничној полицији Босне и Херцеговине Препоруку⁶²⁰ којом је препоручено да усвоје правни оквир којим ће се осигурати равноправна упораба сва три службена језика – хрватског, босанског и српског, односно оба писма – латиница и ћирилица у екстерној комуникацији према грађанима, да у року од 30 дана од дана пријема ове препоруке, обавијести Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине о начину реализације исте. Препорука је испоштована.

⁶¹⁶ Предмет Ж-ЛИ-06-76/21;

⁶¹⁷ Број 02-03/2-03-2898/21 од 10. 2. 2021. године;

⁶¹⁸ Број П-123/21 од 17. 5. 2021. године;

⁶¹⁹ Број 02-03/2-03-2898/21 од 10. 2. 2021. године;

⁶²⁰ Број П-161/21;

11.1.2. Дискриминација по основу пола

Закон о равноправности полова⁶²¹ који је усвојен 2003. године гарантује једнакост полова за све у свим сферама друштва, укључујући, али не ограничавајући се, на образовање, економију, запошљавање и рад, социјалну и здравствену заштиту, спорт, културу, јавни живот и медије. Ова забрана дискриминације додатно је појачана 2009. године усвајањем Закона о забрани дискриминације. Међутим, у Босни и Херцеговини и даље су присутни појавни облици дискриминације на основу пола, махом у области рада и запошљавања, као и пракса објављивања и оглашавања огласа за посао у којима се преферирају лица једног пола и то нарочито када говоримо о огласима за посао хигијеничара/ки, конобара/ица и слично.

Примјер: Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине запримили су 1. фебруара 2021. године жалбу која је указивала на дискриминацију по основу пола⁶²² зато што је у Огласу за заснивање радног односа на одређено вријеме објављеном од стране Шумскопривредног друштва „Средњобосанске шуме“, наведено да траже „хигијеничарку“, односно лице женског пола, те је на тај начин аутоматски онемогућено да се пријави жалилац. Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине извршили увид у предметни оглас⁶²³ и констатовали да су наводи подносиоца жалбе тачни. Омбудсмани Босне и Херцеговине су 26. фебруара 2021. године упутили Шумскопривредном друштву „Средњобосанске шуме“, Препоруку⁶²⁴, да имајући у виду мишљење Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, јавне огласе за пријем запосленика, убудуће сачињава у оба рода, или у родно неутралној варијанти, изузев уколико је пол потенцијалних запосленика неопходан за обављање послова оглашеног радног мјеста, те да о начину испоштовања ове препоруке обавијести Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине у року од 15 дана од дана пријема исте. Институција омбудсмана запримила је акт Шумскопривредног друштва „Средњобосанске шуме“, у којем је између осталог наведено: „...*Прихвата се препорука Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, од 26. фебруара 2021. године, те ће се убудуће јавни огласи за пријем запосленика, сачињавати у оба рода, или у родно неутралној варијанти, изузев уколико је пол потенцијалних запосленика неопходан за обављање послова оглашеног радног мјеста...*“

Сходно наведеном, Омбудсмани констатују да је препорука реализована.

Примјер: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, 5. јула 2021. године, запримила је жалбу⁶²⁵ која се односи на дискриминацију. Подносилац жалбе је између осталог навео да се пријавио на Јавни оглас у друштву “Кристал” д.о.о. Сарајево на радно мјесто хигијеничар/ка. Надаље наводи да му је достављен имејл којим се потврђује да је његова пријава запримљена. Међутим, након тога више није добио никакву информацију о даљој конкурсној процедури нити о примљеном кандидату. Подносилац

⁶²¹ „Службени гласник БиХ“, број: 16/03, 102/09 и 32/10

⁶²² Предмет број: Ж-СА-06-112/21

⁶²³ <https://www.sumesbk.ba/oglas-za-zasnivanje-radnog-odnosa-na-odredjeno-radno-vrijeme-3/>

⁶²⁴ Број: П-51/21

⁶²⁵ Предмет број: Ж-СА-06-697/21

жалбе сматра да је изложен дискриминацији у конкурсној процедури по основу пола и животне доби.

Институција омбудсмана је спровела поступак истраживања у току којег је за примљено изјашњење одговорне стране⁶²⁶: *“Друштво 'Кристал' д.о.о. Сарајево, 24. јуна 2021. године, послало је ЈУ Служба за запошљавање КС захтјев за посредовање при запошљавању за потребе друштва 'Кристал' д.о.о. Сарајево за занимање хигијеничар/ка. Господин Камерић се пријавио 27. јуна 2021. године на конкурс, те му је путем имејла захваљено на интересовању за посао и да ће његова апликација бити прослијеђена на праву адресу. Конкурс који је расписала фирма 'Кристал' д.о.о. Сарајево је био везан за потенцијално новог клијента друштва са којим је требало да се потпише уговор о одржавању хигијене. Међутим, до потписивања уговора никада није дошло тако да за провођење конкурсне процедуре није било потребе нити је процедура прописана актима друштва за ту област. На крају фирма 'Кристал' д.о.о. Сарајево није никога ни примила у радни однос за наведени расписани оглас. Зато сматрамо, да није дошло до повреде по питању дискриминације у складу са чланом 8. и 10. Закона о раду ФБиХ (Службене новине ФБиХ, бр. 26/16 и 89/18) и одредби Закона о забрани дискриминације.”*

У прилогу је достављен образац за посредовање (Пријава ЈУ Службе за запошљавање КС).

Битно је указати да је и подносилац жалбе приликом подношења исте доставио имејл у којем је за примио одговор како је наведено и у изјашњењу директора “Кристал” д.о.о. Сарајево у којем захваљују на интересовању те наводе да ће *имејл* подносиоца жалбе бити прослијеђен колеги с информацијама. **Наведени одговор је прослијеђен подносиоцу жалбе на увид и коментаре, које подносилац жалбе није доставио. Слиједом претходно наведеног, те цијенећи садржај примљеног изјашњења предмет је затворен.**

11.1.3. Дискриминација по основу инвалидитета

Проблеми с којима се сусрећу лица с инвалидитетом су детаљно презентовани у дијелу Годишњег извјештаја – Права лица с инвалидитетом. Када се говори о дискриминацији несумњиво да највећи проблем представља неспремност свих релевантних субјеката да осигурају примјену члана 5. Закона о забрани дискриминације којим се прописују изузеци од принципа једнаког поступања и које за циљ имају управо осигурање једнаких могућности за лица која су због одређених субјективних разлога, као што је инвалидност, пол и сл. маргинализована. Код увођења оваквих мјера треба водити рачуна о легитимном циљу који се мјерама жели постићи, те да постоји разуман однос пропорционалности између средстава која се користе и циља који се настоји реализовати.

Примјер: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за примила је 1. јуна 2021. године, жалбу од лица А.К.Е. поводом дискриминације током конкурсне процедуре запошљавања у институцијама Брчко дистрикта. Подносиатељка жалбе наводи да су јој угрожена основна људска права јер на конкурс за позицију стручни правни савјетник и за позицију виши стручни сарадник није изабрана као лице с инвалидитетом, као и да је

⁶²⁶ Акт број 123/21 од 26. 7. 2021. године примљен од стране директора “Кристал” д.о.о. Сарајево;

имала проблема код приступа интервјуу због неприступачног мјеста тестирања. Одбор за запошљавање у Канцеларији градоначелника Брчко дистрикта БиХ у свом изјашњењу је навео да приликом објаве позива за тестирање и самог тестирања на обје позиције нико од кандидата није имао примједби на мјесто одржавања као и примједби да не може приступити истом; да комисија није и не може бити упозната са здравственим стањем кандидата из саме пријаве те да је Комисија за избор вредновала кандидате у складу с Правилником о запошљавању. Након проведене истраге утврђено је да се у овом случају ради о дискриминацији лица с инвалидитетом, због чињенице да на територији Брчко дистрикта није усвојен Закон о професионалној рехабилитацији, оспособљавању и запошљавању лица с инвалидитетом, иако је то обавеза прописана Уставом Босне и Херцеговине и Конвенцијом о правима лица с инвалидитетом коју је Босна и Херцеговина ратификовала још 2010. године. У погледу приступа јавних институција лицима с инвалидитетом, Омбудсмани подсећају на препоруку упућену овим поводом (П-220/17), којом је утврђено да је Влада Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, Одјељење за просторно планирање и имовинско-правне послове игнорисала претходне препоруке Институције омбудсмана везане за предузимање мјера да се сваком инвалидном лицу омогући приступ. У конкретном случају евидентно је да надлежни органи Брчко дистрикта нису предузели одговарајуће мјере на потпунијој инклузији лица с инвалидитетом, те је Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине 23. новембра 2021. године упутила Препоруку Скупштини и Влади Брчко дистрикта Босне и Херцеговине да предузму мјере из своје надлежности ради успостављања де факто (da facto) равноправности лица с инвалидитетом у процесу запошљавања у институцијама Брчко дистрикта.

11.1.4. Територијална припадност

Често се као разлог дискриминације наводи различито мјесто пребивалишта или регистрације субјекта. На овај проблем је указао и Комитет за економска, социјална и културна права у Завршним запажањима о трећем периодичном извјештају Босне и Херцеговине⁶²⁷ те препоручио да држава чланица предузме све потребне мјере како би осигурала уживање права загарантованих Пактом без обзира на мјесто пребивалишта у земљи.

Примјер: Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине поступали су по жалби⁶²⁸ ауто-школе регистроване у Федерацији Босне и Херцеговине која се обратила 10. новембра 2020. године Институцији омбудсмана за људска права, поводом дискриминације приликом остваривања приступа полагања возачког испита у Заводу за образовање одраслих Републике Српске. Институција омбудсмана за људска права је, наконведеног поступка истраге, 14. јануара 2021. године, упутила Препоруку⁶²⁹ Заводу за образовање одраслих Републике Српске и Министарству комуникација и транспорта Босне и Херцеговине, да у међусобној комуникацији и сарадњи и с надлежним кантоналним органима за област саобраћаја нађу адекватно рјешење за проблем признавања возачких испита независно из

⁶²⁷ Е/С.12/ВИН/СО/3 од 11. новембра 2021. године, тачка 7;

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fVIN%2fCO%2f3&Lang=en;

⁶²⁸ Предмет број Ж-БЛ-06-724/20;

⁶²⁹ Препорука број П- 32/21;

којег ентитета ауто-школе потичу, поштујући начело ефикасности јавне управе. Завод за образовање одраслих Републике Српске је Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине 19. априла 2021. године, упутио одговор на Препоруку гдје наводи да је Министарство комуникација и транспорта Босне и Херцеговине упутило инструкцију о поступању приликом прихватања потврда ауто-школа о успјешно завршеном оспособљавању, да надлежни органи за образовање ентитета Републике Српске, кантона у Федерацији Босне и Херцеговине и Брчко дистрикта, имају обавезу да „*по службеној дужности изврше провјеру издатих потврда о оспособљавању у најкраћем могућем року*“, а да одобравање полагања возачког испита зависи од брзине одговора надлежних министарстава образовања.

Примјер: Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговина 5. маја 2021. године обратило се лице С.Д.⁶³⁰ поводом остваривања права на поврат пореза на камату за куповину прве стамбене јединице. Подносиатељка жалбе наводи да је користећи кредит Инвестиционо-развојне банке (ИРБ) Републике Српске купила стан у Источном Сарајеву, али не може остварити поврат пореза на камату, на коју има право као грађанин који први пут купује стамбену јединицу на кредит, јер ради у Сарајеву (Федерација Босне и Херцеговине). Њени доприноси на плату се уплаћују у Федерацији Босне и Херцеговине, а Пореска управа Федерације Босне и Херцеговине не може да рефундира камате за станове који се налазе на територији Републике Српске. Сматрајући да грађани због свог избора посла или пребивалишта не би требало да буду доведени у другачији, односно, неравноправан положај, омбудсмани су 21. јуна 2021. године упутили Препоруку Народној скупштини Републике Српске и Парламенту Федерације Босне и Херцеговине да у оквиру својих надлежности размотре могућност усклађивања или измјене постојећег законског оквира са циљем рјешавања захтјева за поврат пореза грађана који живе у једном ентитету, а раде у другом. Народна скупштина Републике Српске је 30. септембра 2021. године доставила одговор у којем наводи да је Одбор за представке, приједлоге и друштвени надзор разматрао препоруку Институције и заузео став да се препорука упути на надлежно поступање Министарству финансија Републике Српске и Секретаријату Владе Републике Српске и да у заузетом ставу и предузетим активностима извјесте Одбор.

Примјер: Жалба⁶³¹ поднесена 6. јануара 2021. године Институцији омбудсмана указује на неправилности везано за критеријум који се односи на мјесто пребивалишта кандидата дефинисаним *Огласом за избор и именованье чланова школских одбора основних и средњих школа на подручју Зеничко-добојског кантона* који је објавило Министарство образовања, науке, културе и спорта Зеничко-добојског кантона. Омбудсмани Босне и Херцеговине су након проведеног истражног поступка истакли став да је чланом 6, став (4) Закона о владиним и министарским именованима прописано да критеријуми за именованье на било коју позицију у регулисаном органу морају бити релевантни и односити се на позицију која се попуњава, те морају јасно показати како су релевантни за удовољавање потреба регулисаног органа за који се предлаже именованье, те да су с тим у вези примарни критеријуми који се односе на стручне квалификације и што квалитетније обављање задатака а што је када је у питању пребивалиште веома упитно, те упутили Препоруку број

⁶³⁰ Предмет број Ж-БЛ-06-321/21;

⁶³¹ Предмет број Ж-СА-05-6/21;

П-201/21 26. августа 2021. године Влади Зеничко-добојског кантона и Министарству образовања, науке, културе и спорта Зеничко-добојског кантона: *“да се приликом расписивања конкурса за чланове школских одбора преиспита спорни критеријум у складу са закључцима из ове препоруке”*. Десетог новембра 2021. године запримљен је одговор⁶³² Министарства за образовање, науку, културу и спорт Зеничко-добојског кантона у којем наводе да су у посљедњем расписаном конкурс у изоставили спорни критеријум и поступили у складу с препоруком.

Везано за конкретни случај потребно је нагласити да је подносилац жалбе указивао на наводне повреде Закона о забрани дискриминације које нису утврђене. У конкретном случају одбацивање пријаве подносиоца жалбе током конкурсне процедуре због недостављања доказа о мјесту пребивалишта не може се сматрати дискриминацијом, јер се оно не веже за неко лично својство подносиоца жалбе те цијенећи могућност избора мјеста пребивалишта сваког грађанина без обзира на њихова лична својства, као и узимајућу у обзир да је у самом тексту конкурса било унапријед неведено коју документацију је потребно доставити те да се то односило на све потенцијалне кандидате.

11.2. Посебни облици дискриминације

Закон о забрани дискриминације прописује и посебне облике дискриминације: узнемиравање, сексуално узнемиравање, мобинг, сегрегација, издавање налога другима за вршење дискриминације и помагање другима приликом дискриминације, подстицање на дискриминацију. Осим наведеног, Закон прописује и теже облике дискриминације и то: дискриминација почињена према одређеном лицу по више основа (вишеструка дискриминација), дискриминација почињена више пута (поновљена дискриминација) и дискриминација која постоји дуже вријеме (продужена дискриминација).

Специфичност посебних облика дискриминације јесте да не захтијева постојање основа дискриминације (пол, национална или етничка припадност, инвалидност, доб и др.) као и навођење компаратора. У овим случајевима, најчешће су присутни наводи да је жалилац другачије третиран, кроз одређене радње које се према њему спроводе што код жалиоца ствара осјећај угрожености, тјескобе, страха и сл., а што у неким случајевима има за резултат и тражењем лекарске помоћи.

Жалбе регистроване у Институцији омбудсмана указују да се за радње мобинга најчешће реферише у односу на радно окружење и то, или кроз давање већег обима задатака и ван описа послова и радних задатака дефинисаним уговором, гдје се послодавац често позива на одредбу уговора *„обављање и других послова“*, или недавање задатака жалиоцу тзв. пракса *„празног стола“* или премјештања на рад ван мјеста пребивалишта или мјеста у којем је запослени распоређен приликом заснивања радног односа.

⁶³² Број 10-34-114-1-1/21 од 5. 11. 2021. године;

11.2.1. Мобинг

Мобинг представља посебан облик дискриминације, чија је специфичност да се може јавити само у контексту радних односа. Сваке године Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, у оквиру Одјелења за елиминацију свих облика дискриминације заприме велик број жалби из ове области, али нису ријетки случајеви и да се предмети мобинга региструју и у Одјелењу за праћење економских, културних и социјалних права, с обзиром да се жалиоци приликом изјављивања жалбе, позивају на повреде права из радних односа, да би у неком моменту истакли и да су изложени мобингу. Битно је истаћи да се свака повреда права из радног односа не може дефинисати као мобинг, нарочито у случајевима када странка има могућност коришћења редовних правних лијекова. Наводи странака који се односе на мобинг у највећем броју предмета базирани су на усменим наводима, за које Омбудсмани за људска права немају механизме утврђивања њихове истинитости, спровођења свеобухватног доказног поступка који укључује: испитивање свједока, вјештачења, а што у великој мјери отежава поступање по овим жалбама. У овим предметима Омбудсмани своје поступање усмјеравају на мирно рјешавање спора, или се упућује препорука одговорној страни да сама покуша у оквиру своје организације наћи рјешење настале ситуације на задовољство свих инволвираних, или на имплементацију одредбе члана 24. Закона о забрани дискриминације, што ће бити приказано кроз дате примјере.

Примјер: Жалитељка указује да директорка Завода за храну и ветеринарство Ливно, над жалитељком врши мобинг од 2018. године⁶³³, кроз свакодневно застрашивање, тако што жалитељку подсећа да је на пробном раду и да јој се може дати отказ. Надаље, директорка је пред радним колегама испитивала жалитељку градиво из струке, па ако нешто није знала, исмијавала је, а то је чинила и другим колегама. Жалитељки се приговара што узима трудничко боловање те јој ускраћују друга права из радног односа, а што је поткријепљено примјерима у поднесеној жалби. У свом одговору од 8. марта 2021. године, директорка обавјештава Омбудсмане како је она жртва мобинга од стране жалитељке, јер жалитељка константно поткопава људско достојанство директорке, њен ауторитет и углед, да игнорише и бојкотује усмене и писане налоге, те наводи низ неистинитих информација о директорки, чак и код ресорног министра. Током истражног поступка утврђено је да наведени Завод није поступио у складу са чланом 24. став 4. Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини, којим је прописано да су сва јавна тијела те остала правна лица дужна у своје опште правне акте, или кроз посебне правне акте, регулисати начела и принципе једнаког поступања, те да осигурају ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације. Након указивања на наведени пропуст, директорка је донијела „Правила за спречавање и заштиту од дискриминације у Заводу за храну и ветеринарство Босанскохерцеговачког кантона⁶³⁴“. Омбудсмани су 8. априла 2021. године, у просторијама ове институције, одржали састанак са жалитељком и директорком, када су се споразумјеле, да ће у свом будућем комуницирању уважавати правила о добрим међуљудским односима и поштовању људског достојанства, без дискриминације и мобинга. Када се жалитељка врати с трудничког боловања на посао, да ће директорка, заједно са службеницима Завода,

⁶³³ Предмет број Ж-ЛИ-06-48/21;

⁶³⁴ Број 08-07-30-43/21 од 7. 4. 2021. године;

жалитељки помоћи да се што прије укључи у радни процес. Након постигнутог споразума, подносиатељка жалбе је изјавила да одустаје од поднесене жалбе. Предмет затворен.

Примјер: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине је 26. децембра 2018. године запримила жалбу која је указивала на повреде одредаба Закона о забрани дискриминације⁶³⁵ од стране в.д. директора ЈУ Основна школа „Умихана Чувидина“. Након проведеног поступка истраживања закључено је да унутар школе не постоје механизми за поступање по пријавама које се односе на дискриминацију, након чега је издата Препорука⁶³⁶: *„Да у циљу осигурања механизма унутар школе предузму мјере у циљу имплементације члана 24. став 4. Закона о забрани дискриминације према којем су сви јавни органи те остала правна лица дужни да у својим општим правним актима, или посебним правним актима, регулишу принципе једнаког поступања и члана 37. Колективног уговора за дјелатност предшколског васпитања и основног васпитања и образовања у Кантону Сарајево односно да осигурају ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације и заштите достојанства“*. Институција омбудсмана је 19. фебруара 2021. године запримила одговоре на наведену препоруку од директорке ЈУ Основна школа „Умихана Чувидина“⁶³⁷ и в.д. предсједника Школског одбора⁶³⁸ из којих произилази да је именовано лице овлашћена за примање притужби ове врсте односно да је успостављена интерна процедура за заштиту од дискриминације и заштиту достојанства.

Важно је указати да установе које обављају дјелатност предшколског васпитања и основног васпитања и образовања у Кантону Сарајево су обавезне да осигурају ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације и заштите достојанства, не само на основу члана 24. став 4. Закона о забрани дискриминације, већ и на основу члана 37. Колективног уговора за дјелатност предшколског васпитања и основног васпитања и образовања у Кантону Сарајево⁶³⁹.

Примјер: Жалба⁶⁴⁰ запримљена у Институцији омбудсмана 5. маја 2020. године указивала је на мобинг на радном мјесту у Амбасади Босне и Херцеговине у Сједињеним Америчким Државама. Омбудсмани Босне и Херцеговине су након проведеног поступка истраживања упутили Препоруку⁶⁴¹ Министарству спољних послова Босне и Херцеговине:

1. *Да у циљу осигурања механизма унутар Министарства предузму мјере у циљу имплементације члана 24. став 4. Закона о забрани дискриминације према којем су сви јавни органи те остала правна лица дужни да у својим општим правним актима, или посебним правним актима, регулишу принципе једнаког поступања,*

⁶³⁵ Предмет број Ж-СА-06-1409/18;

⁶³⁶ Број П-3/21 од 14. 1. 2021. године;

⁶³⁷ Акт број 647/21 од 12. 2. 2021. године;

⁶³⁸ Акт број 662/21 од 15. 2. 2021. године;

⁶³⁹ Члан 37.

(1) Послодавац који запошљава најмање 20 радника дужан је, уз сагласност синдикалног повјереника, именовати лице овлаштено од послодавца за примање и рјешавање притужби везаних за заштиту достојанства (у даљем тексту: овлаштено лице).

(2) У сврху стварања климе толеранције, разумијевања и уважавања достојанства радника, послодавац ће водити посебну бригу о информисању радника о заштити достојанства те о едукацији овлашћених лица.

⁶⁴⁰ Предмет број Ж-СА-06-352/20;

⁶⁴¹ Број П-4/21 од 14. 1. 2021. године;

2. *Да, одмах, предузме све активности са циљем разјашњавања свих околности везаних за конкретан случај, тако да се покушају изнаћи узроци, посљедице и заједничка рјешења настале ситуације.*

Препорука је испоштована у дијелу да је одржан састанак с подносиоцем жалбе који је претходно по свом захтјеву и враћен у Сарајево, али није у дијелу успостављања механизма, о чему је обавијештен непосредно виши орган Вијеће министара Босне и Херцеговине.

Наведени примјери, а како је и напријед наведено, указују да је упитна ефикасност успостављених механизма заштите запосленика код послодавца, али и да послодавци пропуштају да код заснивања радног односа изврше своју законом дефинисану обавезу да запосленика упозна с прописима о радним односима и прописима из области заштите на раду, на шта Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине поступајући у жалбама посебно обраћају пажњу. Посебно је забрињавајуће да надлежни органи пропуштају да имплементирају одредбу члана 24. Закона о забрани дискриминације, иако је прошло 12 година од његовог усвајања. Ово се односи на пропуштање усаглашавања осталих закона с овим законом, али и извршење обавезе према којој сва јавна тијела те остала правна лица дужни су да у своје опште правне акте, или кроз посебне правне акте, регулишу начела и принципе једнаког поступања, те да осигурају ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације. Када се говори о мобингу, посебно је симптоматично да су државне институције и јавне установе најчешће означени као одговорни органи, чија обавеза је да осигура права грађана. Ово за посљедицу има да се ови субјекти баве рјешавањем властитих проблема умјесто да обављају ефикасно дјелатност због које су успостављени.

Примјер: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине је 14. новембра 2017. године запримила жалбу секретара средњих школа Кантона Сарајево⁶⁴² у којој указују на Закон о средњем образовању Кантона Сарајево⁶⁴³ којим је прописано *да ће се за прекршаје из става (1) члана 174. и 175, за које се утврди да није у писаној форми упозорио на незаконито поступање наставника, директора школе и школски одбор, казнити секретар школе новчаном казном.* Омбудсмани Босне и Херцеговине су наконведеног поступка истраживања закључили да је генерално спорно да се подносиоцима жалбе ставља на терет одговорност за послове у које нису укључени нити су исти предвиђени уговорима о раду које су закључили, те да одговорност која им се намеће одредбама које оспоравају не може бити скоро у сразмјери с одговорношћу коју има директор школе који је главно одговорно лице у установи. Слиједом претходно наведеног те узимајући у обзир наводе подносилаца жалбе да се тренутно разматра нови нацрт закона о средњем образовању Кантона Сарајево којим нису предвиђене измјене спорних одредби и да на њихове дописе упућене Министарству и примједбе изнесене у њима никада није одговорено, Омбудсмани Босне и Херцеговине су Министарству упутили Препоруку⁶⁴⁴: *„да размотре могућност измјене спорних законских одредби у новом приједлогу закона о средњем образовању Кантона Сарајево сходно закључцима у препоруци као и могућност консултације Стручног*

⁶⁴² Број предмета Ж-СА-06-1143/17;

⁶⁴³ Службене новине Кантона Сарајево број 23/17 и 30/2019;

⁶⁴⁴ Број П-190/21 од 5. 8. 2021. године;

актива секретара средњих школа у Кантону Сарајево у процесу сачињавања новог приједлога предметног закона а прије његовог усвајања“.

Институција омбудсмна је 27. августа 2021. године запримила одговор на Препоруку број П -190/21 од 5. августа 2021. године од Министарства за васпитање и образовање Кантона Сарајево у којем се наводи слjedeће: *„У Министарству за васпитање и образовање Кантона Сарајево запримљена је ваша Препорука, број горњи, која се односи на жалбу секретара средњих школа, регистрована под бројем, Ж-СА-06-1143/17, а која се тиче одредаба Закона о средњем образовању. У вези с наведеним, овим путем вас обавјештавамо да ће Министарство за васпитање и образовање, у оквиру редовних и програмских активности у планирано вријеме формирати комисију за израду нацрта новог закона о средњем образовању, која ће с вашом препоруком бити благовремено упозната“.*

Потребно је нагласити да су подносиоци жалбе указивали на наводне повреде одредаба Закона о забрани дискриминације, међутим повреда није утврђена у Препоруци, јер се у конкретном случају описане разлике везано за новчане санкције не могу сматрати дискриминацијом, односно кршењем одредаба Закона о забрани дискриминације, јер се она не веже за неко лично својство, али су констатоване горе наведене неправилности.

Примјер: У жалби⁶⁴⁵, подносиатељка је навела да је од стране декана Металуршко-технолошког факултета у Зеници изложена мобингу. Након спроведеног поступка истраживања уврђено да је ријеч о нарушеним међуљудским односима у колективу и незадовољству странке положајем којег има на Факултету. Институција омбудсмана је упутила Препоруку⁶⁴⁶ декану да: *“предузме све активности у организацији састанка са жалитељком, с циљем превазилажења нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације између руководства Металуршко-технолошког факултета и жалитељке“.* Институција омбудсмана је 12. марта 2021. године запримила одговор декана Факултета на Препоруку⁶⁴⁷ у којем је садржана информација о одржаном састанку 9. марта 2021. године, на којем су присуствовали: декан, подносиатељка жалбе, руководици релевантних катедри, секретар Факултета и на којем су се стране усагласиле и својеручно потписале да ће учинити све на превазилажењу нарушених међуљудских односа, да ће успоставити коректну комуникацију, те ни на који начин неће утицати на нарушавање међуљудских односа, а у интересу како њих самих тако и Факултета у цјелни. Предмет затворен 12. априла 2021. године.

Примјер: У својој жалби⁶⁴⁸ странка наводи као одговорну страну Педагошки факултет Универзитета у Сарајеву, указујући на проблем оспоравања у професионалном напредовању на радном мјесту и дискриминације и мобинга од стране професора. Подносиатељка жалбе доставила је копију писаног обраћања, односно молбе за заштиту права којег је 15. јула 2021. године доставила декану Педагошког факултета. Међутим, писани одговор није добила, изузев усмених обећања декана да ће ријешити ситуацију. Другог септембра 2021. године упућен је акт декану Педагошког факултета Универзитета

⁶⁴⁵ Предмет број Ж-СА-06-930/20;

⁶⁴⁶ Број: П-16/21 од 02.03.2021. године

⁶⁴⁷ Број: 02-100-020-195/21 од 09.03.2021. године

⁶⁴⁸ Број предмета: Ж-СА-06-883/21.

у Сарајеву да се изјасни на жалбене наводе као и да достави информацију о томе које мјере су предузете у вези с молбом за заштиту права подносиоца жалбе. Институција омбудсмана запримила је 23. септембра 2021. године изјашњење⁶⁴⁹ у вези с предузетим радњама из којих се може закључити, између осталог, да је подносиоца жалбе у складу с Одлуком о избору у звање доцента започела с радом на пословима доцента, те је по одобрењу декана извршено премјештање из кабинета професора, чиме је додатно отклоњена могућност нежељеног контакта. Институција омбудсмана је 24. септембра 2021. године доставила наведени акт подносиоца жалбе на изјашњење. Подносиоца жалбе је 5. октобра 2021. године, путем телефона, информисала Институцију омбудсмана да је акт запримила, да су радње које су описане у акту декана предузете, те да је њен проблем на радном мјесту ријешен, чиме нема више потребе за реаговањем Институције омбудсмана.

11.2.2. Премјештање на рад у друго мјесто

Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине у 2020. години поступали су по жалбама запослених у Управи за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине, које су се односиле на неблаговремено достављање рјешења о привременом премјештају⁶⁵⁰ подносиоцима жалбе и непросљедљивање жалби на рјешења другостепеном органу у складу са Законом о управном поступку Босне и Херцеговине, као и по жалбама⁶⁵¹ везаним за мобинг који се огледао у издавању налога запосленицима, за привремено обављање послова без образложења и могућности изјављивања жалбе, а поступање није у складу с одредбама Закона о управи за индиректно опорезивање, Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине и интерног акта - Правилника о премјештају запослених у Управи за индиректно опорезивање.

Иако су Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине у наведеним предметима Управи за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине упутили препоруке, којима је тражено да се прекине с оваквом праксом, наведено поступање Управе се наставило и у 2021. години с обзиром да су запримљене жалбе које су се односиле на дискриминацију у смислу мобинга, у вези с повредама права из радног односа и поступањима на радном мјесту везано за премјештаје запосленика⁶⁵².

Примјер: Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, 2. јула 2020. године, обратио се жалбом⁶⁵³ грађанин П.Д. поводом дискриминације и повреде радних права на радном мјесту у Сектору за порезе Управе за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине. Наконведеног поступка истраге и достављања неопходних доказа од стране обје стране Омбудсмани су 21. јуна 2021. године упутили Препоруку⁶⁵⁴ Управи за индиректно опорезивање да обезбиједи једнак третман подносиоца жалбе у односу на све запослене у погледу распоређивања на рад ван мјеста пребивалишта и да поклони дужну пажњу

⁶⁴⁹ Акт Педагошког факултета број: 23-01-1386/21 од 22.09.2021. године.

⁶⁵⁰ Број предмета: Ж-БЛ-04-560/20, Препорука број П-261/20; Ж-БЛ-04-583/20.

⁶⁵¹ Број предмета: Ж-СА-06-800/20, Препорука број П-1/21

⁶⁵² Предмет број Ж-СА-06-482/21, Препорука број П-191/21 и предмет број Ж-БЛ-06-437/2, Препорука број П-162/21;

⁶⁵³ Предмет број Ж-БЛ-06-437/20;

⁶⁵⁴ Број П-162/21;

захтјевима подносиоца жалбе у свјетлу Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини. Помоћник директора Управе за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине, 27. јула 2021. године, доставио је одговор на препоруку у којем наводи да су рјешења о премјештају потврђена од стране Одбора државне службе за жалбе Босне и Херцеговине, као другостепеног органа те да нема мјеста провођењу мјера тражених препоруком. Због наведеног, Омбудсмани су 10. септембра 2021. године упутили ургенцију Управном одбору Управе за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине да предузме мјере на провођењу препоруке, с позивом на чланове закона који прописују обавезу сарадње с Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине.

Примјер: Институција омбудсмана је 27. априла 2021. године запримила жалбу⁶⁵⁵ која се односи на наводне повреде одредаба Закона о забрани дискриминације у смислу мобинга а у вези с повредама права из радног односа и поступањима на радном мјесту везано за премјештаје у Управи за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине. Омбудсмани Босне и Херцеговине су наконведеног истражног поступка закључили да се у конкретном случају ради о већем броју интерних аката чије посљедице треба посматрати у њиховој укупности и у свјетлу њихових ефеката на подносиоца жалбе, а што је он неспорно доживио као деградацију у односу на његов претходни радни статус: Подносилац жалбе је годинама „привремено“ премјештан с руководећег радног мјеста - шефа Групе на ниже радно мјесто стручног савјетника а што је по њега имало за посљедицу и финансијску штету. Омбудсмани Босне и Херцеговине су Управи за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине упутили Препоруку⁶⁵⁶:

1. *да одмах по пријему ове препоруке прекине с праксом издавања налога за привремено обављање послова на другом радном мјесту односно праксом задуживања налогом за обављање послова другог радног мјеста;*
2. *да одлуке о премјештају доноси на основу Правилника о премјештају запослених у Управи за индиректно опорезивање којим се и уређује поступак премјештаја запослених у Управи за индиректно опорезивање,*
3. *да конкретан предмет размотри не само у свјетлу позитивних прописа који непосредно регулишу рад Управи за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине, него и у свјетлу Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини.*

Одговор Управе за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине⁶⁵⁷, запримљен је 14. октобра 2021. године, а у њему се између осталог наводи да је подносилац жалбе актом⁶⁵⁸ од 16. септембра 2021. године обавијештен да је, почев од 16. септембра 2021. године, дужан да обавља послове радног мјеста шеф Групе за контролу великих пореских обвезника у Регионалном центру Сарајево, на којем, на основу Рјешења⁶⁵⁹ има стални распоред, а чиме је како истичу испоштована препорука из тачке 1. Препоруке Омбудсмана Босне и Херцеговине број П-191/21 од 6. августа 2021. године. Дакле, подносиоца жалбе су вратили на руководеће радно мјесто шефа Групе након издавања Препоруке, али су у одговору негирани да је била ријеч о мобингу у конкретном случају.

⁶⁵⁵ Предмет број Ж-СА-06-482/21;

⁶⁵⁶ Број П-191/21 од 6. 8. 2021. године;

⁶⁵⁷ Акт број 02-34-4-1255-3/21 од 13. 10. 2021. године;

⁶⁵⁸ Број 01-34-2-55-1455-3/21;

⁶⁵⁹ Број 34-512-2/05 од 17. 3. 2005. године;

11.3. Коришћење механизма судске заштите

Закон о забрани дискриминације прописује да лице које је изложено било којем облику дискриминације може поднијети тужбу надлежном суду и у случају када је мобинг везан за радне односе имају се сматрати хитним. Међутим, евидентни проблеми у правосуђу везани за дужину трајања судског поступка, чине упитним и ефикасност овог законом предвиђеног механизма. У случају када суд разматра предмет о којем је Институција омбудсмана већ донијела препоруку, коју странка у поступку користи као доказ, суд је дужан у складу с правилима поступка размотрити препоруке омбудсмана⁶⁶⁰.

Примјер: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине је 22. јула 2019. године запримила жалбу А.В. поводом мобинга и заштите радних права на радном мјесту у ЈКП „Чистоћа“ д.о.о. Цазин⁶⁶¹. Подносилац жалбе наводи да дужи временски период трпи мобинг и различите облике дискриминације од стране директора, а као елементе мобинга наводи смјештај у безусловну канцеларију, непримјерен и пријетећи вид комуникације приликом давања задужења, те онемогућавање подносиоца жалбе да обавља своје уговорне обавезе. Наконведеног истраживања Омбудсмани су 11. новембра 2019. године упутили Препоруку директору друштва да предузме неопходне мјере на елиминацији дискриминације и отклањању штетних посљедица по подносиоца жалбе, као и да предузме неопходне мјере на превенцији дискриминације и надокнади штете која је настала као посљедица дискриминације према подносиоцу жалбе. Умјесто поступања по препоруци Институције омбудсмана, директор друштва је путем пуномоћника доставио одговор у којем негира наводе из препоруке и наглашава да није дошло до повреде права подносиоца жалбе што поткрепљује налазима надлежне инспекције, те подноси дисциплинску пријаву против подносиоца жалбе. Подносилац жалбе се поново обратио Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине наводећи да је Општинском суду Цазин поднио тужбу против ЈКП „Чистоћа“ д.о.о. Цазин, те да су му повријеђена права на суђење у разумном року пред истим судом. Након интервенције Институције омбудсмана, предсједник суда је 14. јуна 2021. године доставио изјашњење у којем је потврдио тачност навода странке те да је у предметима⁶⁶² упућена ургенција поступајућем судији ради ажурнијег вођења поступака.

11.4. Ситуационо тестирање

Законом о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације из 2016. године прописано је да се као свједок у поступцима за заштиту од дискриминације може појавити и лице које се свјесно изложило дискриминаторском поступању, с намјером непосредне провјере примјене правила о забрани дискриминације (ситуационо тестирање). Законом је прописана обавеза лица да о намјераваној радњи обавијести Институцију омбудсмана, осим уколико то околности не дозвољавају. Ово лице, такође, овлаштено је да поднесе и тужбу за заштиту од дискриминације, с тим да нема овлашћење да захтијева накнаду материјалне

⁶⁶⁰ Члан 15. став 9. Закон о забрани дискриминације;

⁶⁶¹ Предмет број Ж-БЛ-08-402/21 и Ж-БЛ-06-544/19;

⁶⁶² Број 20 0 Рс 068782 20 Рс, 20 0 Рс 068782 20 Мо и 20 0 Рс 062338 19 Рс;

и нематеријале штете настале дискриминаторним поступањем, а суд га може саслушати и као свједока.

Ситуационо тестирање, представља експерименталну методу утврђивања дискриминације и иако је као такво омогућено законом од 2016. године, до сада није проведено. Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине 2021. године донијели су *Правила о начину вођења евиденције о ситуационом тестирању*, којим су, у складу са Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и Законом о забрани дискриминације утврдили начин вођења евиденције о ситуационом тестирању у Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.

Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, крајем 2021. године, по први пут су од једне невладине организације обавијештени о намјери извођења ситуационог тестирања⁶⁶³. Међутим, до дана сачињавања овог извјештаја нису запримили повратну информацију о резултатима истог.

11.5. Највећи изазови у борби против дискриминације у доба пандемије ковид-19

Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине од почетка пандемије КОВИД-19 пратили су активности надлежних органа власти у Босни и Херцеговини, како поступајући по појединачним жалбама тако и по службеној дужности, те су предузимали радње са циљем заштите права и слобода грађана. Упућен је акт, 31. марта 2020. године, свим надлежним органима у Босни и Херцеговини који садржи запажања и препоруке Омбудсмана Босне и Херцеговине у циљу заштите права грађана, укључујућу слободу кретања и приступа јавним мјестима. Омбудсмани Босне и Херцеговине, у циљу заштите људских права, и током 2021. године наставили су да прате поступање кризних штабова и надлежних органа у Босни и Херцеговини и у случају уочених повреда, реаговали у смислу надлежности прописаних Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби⁶⁶⁴ од 4. октобра 2021. године, изјављеној због забране уласка у радњу „Лумбо“ у тржном центру „Бијељина City mall“ ради неношења заштитне маске. Жалилац сматра да је одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине од 22. октобра 2020. године дозвољено кретање без маске, свим грађанима Босне и Херцеговине. Везано за одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине Омбудсмани су обавијестили жалиоца да се одлука односи првенствено на надлежност за прописивање мјера којима се ограничавају основна права грађана, према којој такву надлежност имају законодавна тијела, а сва ограничења морају бити заснована на закону. Предмет је затворен.

Институција омбудсмана је 16. марта 2021. године путем електронске поште запримила допис⁶⁶⁵, у којем подносилац жалбе наводи *да се обраћа као грађанин чија су права угрожена усљед непоступања свих нивоа власти у Босни и Херцеговини а у контексту*

⁶⁶³ Ж-СА-06-1247/21;

⁶⁶⁴ Предмет број Ж-БЛ-05-694/21;

⁶⁶⁵ Предмет број Ж-СА-08-308/21;

пандемије КОВИД-19, које непоступањем директно угрожавају здравље људи и живот грађана те с тим у вези упућује молбу да се Омбудсмани Босне и Херцеговине огласе поводом тога. Омбудсмани Босне и Херцеговине су именованом доставили одговор у акту од 19. марта 2021. године у којем су указали на надлежности Институције омбудсмана и да су 23. фебруара 2021. године издали Саопштење за јавност односно „Позив свим нивоима власти за промтну набавку вакцина против коронавируса“ које је доступно на веб (web) страници Институције омбудсмана⁶⁶⁶ те на садржај истог. Подносилац жалбе је 22. марта 2021. године доставио имејл у којем је захвалио на достављеном одговору.

Примјер: Подносилац жалбе⁶⁶⁷ обратио се Институцији омбудсмана 19. августа 2021. године изражавајући незадовољство најавом да ће се разматрати увођење рестриктивних мјера за невакцинисане грађане, конкретно у смислу забране уласка невакцинисаним грађанима у институције које су у власништву Кантона Сарајево, те у вези с тим затражио дјеловање Институције омбудсмана. У вези са жалбеним наводима Омбудсмани Босне и Херцеговине су упутили одговор подносиоцу жалбе у којем су истакли да су 25. августа 2021. године издали Саопштење за јавност⁶⁶⁸ у вези с могућим увођењем забране уласка у јавне објекте за грађане без потврде о вакциналном статусу, негативном пи-си-ар или антигенском тесту или потврде о преболованом КОВИД-19, сљедећег садржаја: „У вези с могућим увођењем рестрикција за невакцинисане грађане Омбудсмани Босне и Херцеговине указују да је приликом разматрања таквих мјера којима се ограничава право грађана на кретање потребно утврдити да ли је оно неопходно у демократском друштву, да ли постоји оправдан циљ, да ли постоји пропорционалност између циља и предузетих мјера, те да ли је то засновано на закону.

Омбудсмани сматрају да је у конкретном случају неспоран јавни интерес, као и легитиман циљ, а то је заштита здравља становништва али је прије доношења одлуке потребно размотрити питање пропорционалности мјера с постављеним циљем, те да ли је могуће постићи циљ блажим мјерама. Такође, прије доношења одлуке о мјерама којима се ограничавају људска права требало би да се изврши процјена потреба и специфичности осјетљивих друштвених група, као и анализу утицаја мјера на остваривање права ових група (дјеца, дјеца са сметњама у развоју, хронични болесници, старија лица, лица с инвалидитетом, становници неформалних ромских насеља, жене, бескућници, жртве насиља у породици, лица лишена слободе и др.). Ове мјере морају бити засноване на закону, а не на подзаконским актима. Омбудсмани су 23. фебруара 2021. године издали Саопштење за јавност односно „Позив свим нивоима власти за промтну набавку вакцина против коронавируса“ које је доступно на веб (web) страници Институције омбудсмана у којем су посебно указали колика је важност здравствене заштите која мора бити организована тако да се на најефикаснији начин пружи заштита грађанину. У остварењу права на здравствену заштиту државе се обавезују да учине доступнима технологије (лијекове, опрему и интервенције) међу којима је и имунизација. У вези с наведеним оправдано се поставља питање да ли су надлежни органи власти благовремено извршили набавку вакцина и исте учинили приступачним грађанима.

⁶⁶⁶ <https://www.ombudsmen.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1754&lang=BS;>

⁶⁶⁷ Предмет број Ж-СА-06-848/21;

⁶⁶⁸ <https://ombudsmen.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1993&lang=BS;>

Омбудсмани свакако користе прилику да упознају јавност и са случајем Вавричка и други против Чешке Републике у којем је Европски суд за људска права утврдио да се одлуком чешких власти о увођењу обавезног вакцинисања не крши Европска конвенција о људским правима (одлука од 8. априла ове године). Омбудсмани сматрају да у фокусу мора бити право сваког појединца на заштиту здравља, али исто и права других с којима је у контакту.”

Такође је истакнуто, приликом достављања одговора подносиоцу жалбе, да у моменту његовог обраћања Влада Катона Сарајево није донијела мјере којима би био забрањен улазак у јавне објекте за грађане без потврде о вакциналном статусу, негативном пи-си-ар или антигенском тесту или потврде о преболваном КОВИД-19, те да се у том смислу жалба сматра преурањеном.

Неспорно је да су мјере које су предузимане за сузбијање ширења вируса довеле до ограничења људских права и посљедице су се осјетиле у свим сферама живота. У предметима дискриминације који су по природи хитно, то је утицало на дужину трајања поступка пред управним и судским органима. У погледу пријава на повреде радних права, што је уско везано с дискриминацијом, мобингом, узнемиравањем и другим повредама права, дошло је до непоступања инспекцијских тијела по пријавама грађана и недоношења рјешења у законом предвиђеном року. У погледу остваривања права на информисање, које је претпоставка за остваривање других права, укључујући и дискриминацију, уочен је мањак транспарентности у доношењу и објављивању одлука, рецимо код питања везаних за прелазак границе. Грађани су се обраћали захтјевима за појашњење одлука, тражећи упутства или објаве на интернет страницама.

Положај жена током пандемије је постао сложенији, јер економске посљедице пандемије у већој мјери погађају лица женског пола, јер су доминантно запослене у услужним дјелатностима, као што је трговина или неформалној економији, као што су старање о другим лицима, кетеринг, израда накита, козметика, уљепшавање. Већина запослених у сектору здравства јесу лица женског пола, што такође упућује на диспропорционалан ефекат пандемије према полу, јер је тај сектор поднио најтежи терет. Индиректна посљедица огледа се у томе да је прелазак на онлајн наставу такође створио додатне обавезе за жене (мајке) и отежао проналажење или задржавање плаћеног посла. Додатан проблем представља мобилизација институција које се иначе баве насиљем у породици, јер су биле приоритетно ангажоване да поступају са циљем провођења мјера као што су забрана кретања, ношење маске и слично.

11.6. Специјални извјештај о говору мржње

Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су на сједници одржаној 22. јуна 2020. године донијели одлуку о изради Специјалног извјештаја о говору мржње у Босни и Херцеговини, на иницијативу Савјета Европе. Израда извјештаја окончана је у посљедњем кварталу 2021. године, а представници Институције омбудсмана су започели кампању на његовој промоцији која обухвата презентације и конференције овим поводом по градовима и институцијама Босне и Херцеговине, њених ентитета и нижих нивоа власти.

Циљ извјештаја је да путем анализе правног оквира, појединачних предмета и реакције одговорних тијела, путем препорука укаже на кораке које је неопходно предузети ради подизања свијести о овом феномену, као и о успостављању ефикасних механизма на превенцији, заштити и санкционисању говора мржње. Извјештај је доступан на службеној веб (web) страници Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине⁶⁶⁹.

11.7. Активности промоције

Поступање Омбудсмана по појединачним жалбама, усљед ограничености ресурса с којима располаже, представља најзначајнији вид заштите људских права. Међутим, не смије се заборавити да Закон о забрани дискриминације предвиђа и улогу Омбудсмана у активностима промоције антидискриминацијске заштите, која се огледа у информисању јавности, подизању свијести, провођењу кампања и другим облицима превенције дискриминације, а којим обавезама Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине настоје одговорити кроз објаве на службеној веб (web) страници, као и кроз активности које имплементирају с партнерским организацијама Канцеларија Савјета Европе у БиХ, Мисија ОЕБС-а у БиХ, као и кроз сарадњу и учествовање на активностима које предузимају бројне невладине организације у Босни и Херцеговини.

Поводом навода о сексуалном насиљу, односно злостављању жена који су се појавили у медијима, те анонимних исповијести на Facebook страници „Нисам тражила“, Омбудсмани Босне и Херцеговине су 20. јануара 2021. године упутили саопштење за јавност, којим прецизирају које све понашање представља сексуално насиље и којим указују на значај адекватне реакције свих сегмената друштва на овакве пријаве, што укључује превенцију, благовремено и дискретно провођење истраге, адекватну казнену политику и пружање подршке жртвама насиља. Подсјетили су да Босна и Херцеговина, у складу с прихваћеним међународним обавезама, мора примјењивати највише стандарде заштите људских права у борби против родно заснованог насиља, посебно сексуалног насиља, пружити подршку преживјелима овог насиља, и санкционисати починиоце. С обзиром да наводи изнесени у медијима, односно исповијести на поменутој Facebook страници, указују да постоје проблеми у пракси и да мали број жртава сексуалног насиља одлучује да га и пријави, Омбудсмани су позвали сва лица која су доживјела неки од облика сексуалног насиља, да се, у првом реду обрате надлежним органима (полиција, тужилаштва) пријавом против починиоца, а могу се обратити и Омбудсманима БиХ који ће, у складу са својим овлашћењима, предузети мјере у циљу заштите жртава сексуалног насиља.

Организација за европску безбједности и сарадњу, 7. јуна 2021. године, организовала је онлајн конференцију посвећену обиљежавању 25. годишњице Хашких препорука око права на образовање националних мањина, у којој су учествовали и представници Одјелења за елиминацију свих облика дискриминације Институције омбудсмана Босне и Херцеговине. Том приликом представљени су међународни стандарди и примјери добре праксе према којима је рано препознавање различитих идентитета кључно за развијање самопоштовања

⁶⁶⁹ Специјални извјештај о говору мржње у Босни и Херцеговини, https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2021111511252845bos.pdf;

код дјече; образовни систем не би требало да буде заснован на подјели између већине и мањине; сва дјеца, без обзира на национално или етничко поријекло треба да имају могућност учења званичног језика једне државе, као и право на његовање мањинског језика уколико им је матерњи; школе треба да предузму све да омогуће размјену културних искустава између дјеце различитог поријекла; интегрисано друштво не смије подразумијевати асимилацију мањина, а право на образовање је кључно за очување идентитета националних мањина; обавеза је државе да у циљу реализовања права националних мањина на образовање, допринесе организацији обука за наставнике, као и обезбјеђивању неопходних материјала за наставу; неопходно је омогућити учешће институција које представљају националне мањине да учествују у одлучивању о питањима развоја и примјене политика и програма везаних за образовање националних мањина; треба охрабрити учешће родитеља у избору система образовања на локалном нивоу, нарочито код питања учења језика и државе би требало да успоставе такве правне оквире који дозвољавају оснивање и дјеловање образовних институција на мањинским језицима, све док дјелују у складу с домаћим законима.

Представници Одјељења за елиминацију свих облика дискриминације, 10. јуна 2021. године, учествовали су у раду Округлог стола организованог од стране Мисије ОЕБС-а у Босни и Херцеговини, на тему: „Пребацивање терета доказивања: регионални преглед, главни изазови и приступи“. Приликом расправе и представљања посљедњих публикација из области дискриминације, слједећа искуства вриједи издвојити: „нема много основаних *prima facie* (на први поглед) случајева дискриминације, јер је то нови концепт, постоји неразумијевање од стране клијената првенствено, а и пасивност НВО; судије сматрају да не треба инсистирати на *prima facie* доказивању дискриминације, јер је непримјењиво код индиректне дискриминације; тужиоци обично бирају ради сигурности традиционалне доказе, статистика се може користити као помоћно средство да се докаже дискриминација, али сама није довољна; постоји различита пракса судова у региону код питања да ли да прихвати резултате ситуационог тестирања, а у Босни и Херцеговини ниједна пресуда није заснована на ситуационом тестирању; ЗПП даје важну улогу тужиоцу, али не даје алате потребне за прикупљање доказа, нпр. проблем је заштита личних података (извод из књиге рођених за друга лица); у доказивању дискриминације важно је поставити питање да ли је онај ко је доносио одлуку могао поступити другачије - потенцијална дискриминација (да ли су средства која су довела до неједнаког третмана била нужна и оправдана); генерално, табела за доказивање дискриминације у пракси је висока, постоје дилеме да ли доказни поступак треба да буде другачији (двостепен) гдје је први дио посвећен тужиоцу да докаже вјероватноћу различитог третмана; граница између двије фазе се у поступку губи, личи на класичну парницу, иако судови цитирају одредбе правилно.“

Представници Одјељења за елиминацију свих облика дискриминације учествовали су 22. јуна 2021. године у Регионалној конференцији на тему „Борба против антициганизма као предуслов за постизање једнакости за Роме – улога омбудсман институција и тијела за једнакост“, одржана електронским путем, а организована од стране Еквинета (EQUINET) у Бриселу. Том приликом разговарано је о потреби борбе против антициганизма у складу с новим оквиром ЕУ и препорукама Вијећа те о важности за Западни Балкан, а један од циљева се односио и на демонстрирање оствареног напретка у региону. Фокус се односио на предвиђене задатке и одговорности тијела за равноправност у провођењу правног оквира

ЕУ и препорука Вијећа на Западном Балкану и на могуће мјере, као и на њихове потребе у борби против антициганизма, укључујући начине и облике сарадње са цивилним друштвом.

Позване су све институције да положај Рома буде на високој политичкој агенди, како би се социоекономско укључивање маргинализованих Рома подстицањем равноправности и учествовања ускладило по свим стандардима, како би они остварили свој пуни потенцијал и учествовање у политичком, друштвеном, привредном и културном животу.

Дана 20.09.2021. године представници институције Омбудсмена присуствовали су Округлом столу под називом "Нацрт закона о мирним јавним окупљањима на подручју КС: корак напријед, два назад?" Округли сто је организован од стране Европске асоцијације студената Правног факултета Сарајево уз подршку Шведске развојне агенције и Балканске мреже за развој цивилног друштва. Повод за одржавање овог скупа је расправа о Нацрту закона о мирним јавним окупљањима на подручју Кантона Сарајево (из децембра 2020. године). Том приликом је истакнуто да је циљ јавних расправа указати које одредбе закона су потенцијално неусклађене са чланом 11 Европске конвенције о људским правима, да закони различитих нивоа власти не морају бити идентични али морају бити усклађени са међународним обавезама, да 36% испитаника код израде поменуте публикације наводи као основни проблем бирократизацију поступка, док њих 28% указује на пребацивање обавеза са државе на организаторе, да је у појединим случајевима од организатора тражено да снесе трошкове за редаре/ хитну помоћ и кориштење физичких баријера, да се поставља питање сагласности власника ако су најподеснија мјеста за окупљање у приватном власништву као нпр тргови испред тржних центара, да је слобода окупљања у складу са европским стандардима један од 14 приоритета за чланство Босне и Херцеговине у ЕУ, те да Генерални коментар број 37 Комитета за људска права Уједињених нација поближе описује члан 21 Пакта о грађанским и политичким правима (који се односи на слободу окупљања), а обухвата и „онлине“ окупљање и организовање. Представници институције Омбудсмена су се обратили скупу указујући на сачињени и јавно доступан специјални извјештај на ову тему, који садржи анализу постојећих закона свих нивоа власти, степен усклађености са међународним обавезама и препоруке за унапређење стања у овој области. Закључено је и да примјена принципа неопходности и пропорционалности захтјева едукацију поступајућих службеника.

Поводом 16 новембра, међународног дана толеранције, Омбудсмени су упутили саопштење за јавност у којем са жалјењем констатују да у Босни и Херцеговини не постоји озбилјна волја да се подигне ниво толеранције између различитих група које чине наше друштво, да институције власти и појединци често нису спремни да се суоче са појавама или политикама које продубљују подјеле и узрокују нестабилности, да такво окружење може погодовати појави озбилјнијих инцидената, док су врло ријетки примјери међуетничке, међурелигијске или међурасне солидарности или бар не налазе заслужено мјесто у јавном, односно медијском простору. Омбудсмени су том приликом подсјетили да је Босна и Херцеговина, чланством у Савјету Европе, преузела обавезу борбе против нетолеранције, од чега, између осталог, зависи њен међународни углед и положај у међународној заједници.

ХИ. САРАДЊА С МЕДИЈИМА

Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине у свом раду посебну пажњу придаје информирању и сарадњи с медијима, што свакако доприноси јачању повјерења грађана у институцију и отвара могућност актуелизације тема од значаја за остваривање људских права.

Циљеви сарадње Омбудсмана с медијима су:

- промоција људских права и креирање свијести о потреби превенције њиховог кршења
- информисање грађана о механизмима заштите њихових права кроз рад Омбудсмана
- подстицање и афирмација заштите људских права и основних слобода
- систематично, континуирано, благовремено и тачно информисање јавности (путем штампаних и електронских медија) о релевантним активностима Омбудсмана
- креирање и промовисање позитивне слике Омбудсмана у јавности
- константно и систематично праћење јавног мњења, квантитета и квалитета медијског простора у штампаним и електронским медијима посвећеног темама од значаја за остваривање људских права са аспекта рада Омбудсмана

Ради реализације циљева, Институција омбудсмана за сарадњу с медијима:

- примјењује стандардне процедуре у односима с медијима
- провјерава чињенице о догађајима који захтијевају поступање Институције омбудсмана, на основу којих отвара предмете по службеној дужности
- одговара на захтјеве новинара и објављује саопштења за јавност
- организује редовне и ванредне конференције за новинаре на којима обавјештава јавност о активностима и питањима из надлежности Омбудсмана
- омогућава и реализује сусрете представника Институције омбудсмана с представницима медија
- информише јавност учешћем представника Институције омбудсмана у медијима (интервјуи, изјаве, гостовања у ТВ и радио емисијама...)
- презентује на вебу (web) активности Омбудсмана
- представља активности Омбудсмана, посебно превентивног карактера, пропагандним материјалима - плакатима, памфлетима...
- одржава сарадњу с медијским кућама
- контактира и проводи активности у сарадњи с портпаролима из других институција
- учествује у припреми и промовисању превентивних и других кампања у сарадњи с другим институцијама и организацијама
- анализирајући начин на који медији презентују активности Институције омбудсмана, стиче увид у мишљење јавности, као и проблеме с којима се сусрећу грађани у остваривању својих права.

У извјештајној години Институција омбудсмана је одговорила на **154** захтјева медија. У односу на 2020. годину, поступљено је по 34 захтјева више. На све захтјеве медија одговорено је на вријеме и у цијелости, уважавајући задате рокове и актуелност одређене тематике.

С обзиром на тренутну епидемиолошку ситуацију која је утицала и на начин рада, највећи број изјава дат је телефонски или путем скајпа, те у писаној форми, док су у мањем броју случајева изјаве реализоване у студију или пред камером односно уживо.

Као и претходних година, остварена је сарадња с великим бројем медијских кућа у Босни и Херцеговини, међу којима су БХРТ, РТРС, ФТВ, Нова БХ, Н1, Ал Џазира Балканс, РФЕ, АТВ, БНТВ, ТВ СА, Хајат ТВ, РТВУСК, РТВТК, РТВ Зеница, РТВХБ, Дневни аваз, Ослобођење, Независне новине, Вечерњи лист, новинске агенције ФЕНА и СРНА, те многе друге. У великој мјери омбудсмани су говорили и за веб портале, укључујући етрафика.нет, interview.ba, capital.ba, мојасрпска.инфо, бљесак.инфо, удар и др. Омбудсмани су, такође, на различите теме говорили за БИРН, ЦИН и СОЦ. Поред домаћих, сходно исказном интересу, изјаве су реализоване и за медијске куће из других земаља као што је РТЛ Хрватска.

У извјештајној години настављена је сарадња Институције омбудсмана и Мисије ОЕБС-а на промовисању рада институције у локалним срединама. У складу с наведеним реализоване су изјаве за локалне радио-станице у Милићима и Сребреници које су емитоване за Међународни дан људских права с циљем упознавања грађана с радом Институције омбудсмана као независним механизмом за заштиту њихових права.

У изјавама за медије омбудсмани или други представници Институције говорили су о готово свим областима људских права и основних слобода, те презентовали теме из опште надлежности институције, укључујући улогу и функцију институције, конкретне предмете који се налазе у њеном раду, препоруке омбудсмана, али и остале показатеље којима се оцјењује опште стање људских права у Босни и Херцеговини.

Интерес медија и током 2021. године тицао се утицаја пандемије на остваривање права грађана. У први план истакнуте су управо теме повезане с утицајем који оваква ситуација може имати на остваривање права и основних слобода грађана, а с тим у вези и улоге независних институција за људска права. Због наведеног, омбудсмани су најчешће у изјавама за медије говорили о стању људских права са аспекта рада институције и ситуације проузроковане коронавирусом.

С посебним интересовањем медији су током 2021. године пласирали и извјештаје из области заштите права дјетета, из области рада и социјалне заштите, права лица с инвалидитетом, као и дискриминације по различитим основама.

У извјештајној години омбудсмани нису организовали конференције за новинаре, ради горе споменутих разлога, те су информације од значаја за рад ове институције, посебно када је ријеч о специјалним извјештајима Институције, пласирали онлајн путем саопштења за јавност. На овај начин омбудсмани су актуелизовали теме које се тичу говора мржње, остваривања права дјетета на дјечји додатак у Босни и Херцеговини, али и ефикасност законских рјешења о професионалној рехабилитацији и запошљавању лица с инвалидитетом у Босни и Херцеговини.

Поред тема обрађених у специјалним извјештајима Институције, омбудсмани су у извјештајном периоду издали и саопштења за јавност у којима су актуелна дешавања у друштву и остале активности Институције разматране са становишта заштите и унапређења људских права у Босни и Херцеговини.

Омбудсмани су, између осталог, указали на значај препознавања вршњачког насиља, позивали на већу пажњу у доношењу одлука које се тичу права и интереса дјетета, подржали иницијативу организација цивилног друштва за измјене закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини и сл.

Поред осталих активности, омбудсмани су путем саопштења за јавност указали и на обиљежавање важнијих датума из области људских права у Босни и Херцеговини у 2021. години.

Посебан канал комуникације омбудсмана са грађанима, а тако и медијима, представља веб (web) страница Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, на којој је током 2021. године објављено више од 400 информација о активностима омбудсмана.

На веб (web) страници институције грађани такође могу да се информишу о својим правима и поступцима за остваривање права, те осталим информацијама из надлежности ове институције, као и да онлајн преузму формулар и поднесу жалбу Институцији путем електронске поште на адресу било које канцеларије Институције.

У извјештајној години веб (web) страница је посјећена 42.827 пута, приликом чега је прегледано више од 160.000 страница са садржајима који су објављени. Највише посјета је забиљежено из Босне и Херцеговине, затим Индонезије, САД, Србије, Хрватске, Њемачке, а веб-страница посљедњих година биљежи и знатан број посјета из Кине, Аустрије, Уједињеног Краљевства и Холандије.

Свјесни улоге коју медији имају у промовисању људских права, информисању шире јавности о њиховом кршењу и могућностима заштите, омбудсмани Босне и Херцеговине у свом раду зачашу пажњу посвећују и извјештавању медија.

Управо на основу сазнања медија омбудсмани су и у 2021. години отворили знатан број предмета по службеној дужности чиме су медији, поред благовременог и тачног информисања јавности, допринијели бржем и ефикаснијем поступању ове институције по питањима од јавног интереса.

ХИИ. САРАДЊА С ТИЈЕЛИМА И ИНСТИТУЦИЈАМА, НВО И ЦИВИЛНИМ СЕКТОРОМ

13.1. Сарадња с тијелима и институцијама у Босни и Херцеговини

Претходне извјештајне године, епидемија КОВИД-19 утицала је на интензитет и обим сарадње Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине с тијелима и институцијама у Босни и Херцеговини.

Током 2021. године Омбудсмани су присуствовали 19.⁶⁷⁰, 24.⁶⁷¹ сједници Заступничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, као и 18.⁶⁷² сједници Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине.

Такође, Омбудсмани БиХ су присуствовали 8.⁶⁷³ и 12.⁶⁷⁴ сједници Заједничке комисије за људска права Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине.

Омбудсман Босне и Херцеговине проф. др Љубинко Митровић присуствовао је 16. и 19. сједници Народне скупштине Републике Српске.

У оквиру сарадње са законодавним тијелима Федерације БиХ, Омбудсмани БиХ присуствовали су 20.⁶⁷⁵ и 21.⁶⁷⁶ сједници Заступничког дома Парламента ФБиХ.

Омбудсмани БиХ су присуствовали 10.⁶⁷⁷ и 11.⁶⁷⁸ сједници Комисије за заштиту људских права и слобода Парламента Федерације Босне и Херцеговине.

Омбудсманке Босне и Херцеговине присуствовале су 28.⁶⁷⁹ сједници Законодавно-правне комисије Заступничког дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине.

Омбудсманка⁶⁸⁰ Босне и Херцеговине присуствовала је 13. сједници Одбора за рад и социјалну заштиту Заступничког дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине.

⁶⁷⁰ Омбудсманка др Јасминка Цумхур и омбудсманка Нивес Јукић;

⁶⁷¹ Омбудсманка др Јасминка Цумхур;

⁶⁷² Омбудсманка др Јасминка Цумхур и омбудсманка Нивес Јукић;

⁶⁷³ Омбудсманка Нивес Јукић;

⁶⁷⁴ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић и омбудсманк др Јасминка Цумхур;

⁶⁷⁵ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић, омбудсманка др Јасминка Цумхур и омбудсманка Нивес Јукић;

⁶⁷⁶ Омбудсманка др Јасминка Цумхур и омбудсманка Нивес Јукић;

⁶⁷⁷ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић, омбудсманка др Јасминка Цумхур и омбудсманка Нивес Јукић;

⁶⁷⁸ Омбудсманка др Јасминка Цумхур и омбудсманка Нивес Јукић;

⁶⁷⁹ Омбудсманка др Јасминка Цумхур и омбудсманка Нивес Јукић;

⁶⁸⁰ Омбудсманка Нивес Јукић;

13.2. Сарадња с међународним организацијама и институцијама и поднесци УН комитетима

Борба против епидемије КОВИД-19 се, као и претходне календарске године, наставила и у овој. Зато сарадња с међународним институцијама и организацијама у Босни и Херцеговини и сарадња на међународном плану била је нешто мањег интензитета него претходних година. Управо зато, Институција је заједничким активностима настојала наметнути људска права као друштвени приоритет демократског друштва.

Ова година је започела онлајн састанком омбудсмана из балканског региона⁶⁸¹. Домаћин састанка је била Институција омбудсмана Турске. На састанку је разговарано о будућим корацима које је потребно предузети у вези с Мрежом националних институција омбудсмана балканског региона као и размјени искустава балканских земаља у контексту пандемије КОВИД-19.

Састанак омбудсмана БиХ с Драгославом Штефанеком⁶⁸², специјалним представником генералног секретара Савјета Европе за проблеме миграција и избјеглица, био је повод за разговор о тренутним миграционим изазовима с којима се суочава Босна и Херцеговина, али и активностима које Институција омбудсмана предузима у циљу сагледавања стања у области миграција и заштите људских права миграната⁶⁸³.

Опредјељење омбудсмана БиХ да и даље континуирано ради на јачању капацитета Институције, а посебно Одјељења за елиминацију свих облика дискриминације - интензивно је настављено и у овој години, захваљујући успјешној сарадњи са Савјетом Европе у Босни и Херцеговини проведбом неколико пројеката „Horizontal Facility за Западни Балкан и Турску – 2019-2022“, и то:

- Промоција различитости и једнакости у Босни и Херцеговини⁶⁸⁴,
- Превенција и борба против трговине људима у Босни и Херцеговини,
- Јачање принципа третмана лица лишених слободе заснованог на људским правима, европским стандардима и најбољој пракси у Босни и Херцеговини⁶⁸⁵
- Квалитетно образовање за све⁶⁸⁶ и
- Слобода изражавања и слобода медија – JUFREX⁶⁸⁷.

⁶⁸¹ Одржан 20. 1. 2021. године у присуству Омбудсмана БиХ;

⁶⁸² Одржан 27. 1. 2021. године;

⁶⁸³ Сачињен Специјални извјештај о стању у области миграција у БиХ;

⁶⁸⁴ Трећи састанак УО Пројекта “Промоција различитости и једнакости у БиХ” одржан у онлајн формату 9. 2. 2021. године. У оквиру и сврху пројекта Институција омбудсмана БиХ сачинила и публиковала Специјални извјештај о говору мржње у БиХ. Омбудсманка др Јасминка Џумхур, чланица УО пројекта;

⁶⁸⁵ Пети састанак УО одржан 6. 10. 2021. године у Бањој Луци. Институција омбудсмана у својству посматрача;

⁶⁸⁶ Четврти (15. 4.) и пети (22. 10.) састанак УО одржани у онлајн формату. Омбудсманка Нивес Јукић у својству посматрача активности УО;

⁶⁸⁷ Омбудсманка др Јасминка Џумхур на другом састанку УО одржаном 30. 3. 2021. године. У оквиру овог пројекта 10. 6. 2021. године учествовала и на интерпрофесионалном семинару о теми „Улога медија и новинара у превенцији и смањивању говора мржње у медијским садржајима и утицај говора мржње на јавно мњење“, у организацији JUFREX;

У оквиру заједничког пројекта са Савјетом Европе реализован је и Приручник за државне службенике у Босни и Херцеговини за препознавање и поступање у случајевима говора мржње. Успјешна сарадња на пројекту заокружена је и реализовањем едукације државних службеника о говору мржње у Бањој Луци, Сарајеву, Мостару, Брчком, Тузли, Бијелини и Бихаћу.

У 2021. години је настављена и дугогодишња сарадња са ОЕБС Мисијом у БиХ. Институција омбудсмана је у току 2021. године подржала неколико ОЕБС-ових активности:

- округли сто „Пребацавање терета доказивања: регионални поглед, приступи и изазови“⁶⁸⁸,
- скуп о теми безбједности новинара и улоге медија у борби против дезинформација⁶⁸⁹,
- видео-прилог о утицају пандемије на рањиве категорије становништва (заједнички реализована активност с удружењима лица с инвалидитетом)⁶⁹⁰,
- бројне радијске емисије – гости Омбудсмани БиХ⁶⁹¹,
- семинар о пракси Европског суда за људска права у области дискриминације и родно-засноване дискриминације на раду⁶⁹²,
- представљање извјештаја „Уживање слободе мирног окупљања у Босни и Херцеговини: запажања мониторинга Мисије ОЕБС-а у БиХ“⁶⁹³,
- округли сто „Судска заштита и доказна средства у случајевима дискриминације“⁶⁹⁴.

Институција омбудсмана је сачинила и Правило о ситуационом тестирању, у сарадњи с Мисијом ОЕБС-а у БиХ, те заједнички радила на многобројним предметима из разних области у којима је установљено кршење људских права и слобода.

Омбудсмани БиХ⁶⁹⁵ разговарали су и с представницима ОЕБС (ODIHR) за NHRI-е о проблемима и изазовима с којима се у свом раду сусрећу NHRI, посебно у погледу пријетњи с којима се суочавају ове институције и евентуалним модалитетима подршке и помоћи од стране међународних организација с тим у вези. Омбудсмани БиХ су такође одржали и одвојене састанке⁶⁹⁶ с делегацијом ОЕБС ODIHR-а, који у складу са својим мандатом надгледају provedбу обавеза у вези с људском димензијом ОЕБС-а, а у сврху процјене са фокусом на ситуацију бранилаца људских права.

У складу са својим капацитетима Институција омбудсмана је наставила сарадњу с међународним и домаћим институцијама партиципирајући у многобројним истраживањима везаним за насиље над женама, затим жртве тортуре, положај Рома у друштву, имплементацију Аархуске конвенције, политичко учешће младих који припадају

⁶⁸⁸ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 10. 6. 2021. године;

⁶⁸⁹ Одржана 10. 6. 2021. године;

⁶⁹⁰ Емитовано 10. 9. 2021. године;

⁶⁹¹ Новембар и децембар 2021;

⁶⁹² Одржан 14-15. 10. 2021. године;

⁶⁹³ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 12. 10. 2021. године;

⁶⁹⁴ Одржан 4. 11. 2021. године;

⁶⁹⁵ Омбудсмани БиХ 18. 11. 2021. године;

⁶⁹⁶ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 26. 11, омбудсманка др Јасминка Џумхур 17. 11, омбудсманка Нивес Јукић 22. 11. 2021. године;

националним мањинама у државама чланицама СЕ, као и за питања заштите околине и животне средине, питање климатских промјена, стање у установама социјалне заштите, као и за Закон о слободи приступа информацијама, статус миграната и миграција у БиХ, ситуација у вези с браниоцима људских права, стање у затворским и притворским јединицама, питање борбе против корупције, питање заштите личних података, права (не)вакцинисаних, слобода окупљања, пензијско и инвалидско осигурање, родно засновано насиље, говор мржње и све остале облике дискриминације.

Омбудсмани БиХ су, у оквиру својих редовитих активности одржали и састанак с представницима ГРЕТА⁶⁹⁷. ГРЕТА је одговорна за праћење provedбе Конвенције Савјета Европе о сузбијању трговине људима, те редовно објављуваће Извјештаја о оцјењивању мјера које су предузеле земље. Учествовали су и на једнодневnoj радионици с холандским националним извјестиоцем о трговини људима и сексуалном насиљу над дјецом и шефом Канцеларије холандског националног извјестиоца. Ради се о трећој фази регионалног пројекта Balkans Act Now (BAN III)⁶⁹⁸.

Састанак је уприличен и са СИГМА експертним тимом⁶⁹⁹ о теми стања у јавној управи БиХ, а у сврху разјашњавања нејасноћа и добивања додатних података релевантних за одређена подручја управе са аспекта рада и функционисања Институције омбудсмана.

Одржан је састанак и с директорком финског NHRI-ја – Хелсиншког центра за људска права Сирпа Раутио⁷⁰⁰ о јачању и развоју институцијâ за заштиту и промоцију људских права кроз успостављање различитих модалитета рада, с посебним нагласком на потребу даљег развоја Париских принципа.

С представницом ОДС-а (Организација за подршку развоју из Брисела) Ханнеке де Бодеразговарали смо о актуалном ENNHRI пројекту „Невладине организације за људска права у конфликтним/постконфликтним ситуацијама“⁷⁰¹.

Обудсман за људска права БиХ посјетио је Заштитника грађана/Омбудсмана Републике Србије⁷⁰², повјереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности Републике Србије⁷⁰³, као и повјереницу за заштиту равноправности Републике Србије⁷⁰⁴.

У Москви, омбудсмани су у својству проматрача, пратили изборе за руску Думу, састали се с предсједницом Централне изборне комисије Руске Федерације те посјетили Грађанску комору Руске Федерације и Регионални центар за управљање у Московској области⁷⁰⁵. У онлајн формату учествовали и на Петој међународној конференцији „Заштита људских

⁶⁹⁷ ГРЕТА, у име БиХ, у III кругу евалуације врши процјену имплементације Конвенције Савјета Европе о акцији против трговине људима. Састанак одржан у Сједишту Институције 8. 9. 2021. године;

⁶⁹⁸ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 10. 11. 2021. године;

⁶⁹⁹ Омбудсмани БиХ одржали онлајн састанак 12. 4. 2021. године;

⁷⁰⁰ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 26. 8. 2021. године;

⁷⁰¹ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 29. 3. 2021. године;

⁷⁰² Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 12. 11. 2021. године;

⁷⁰³ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 3. 2. 2021. године;

⁷⁰⁴ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 3. 2. 2021. године;

⁷⁰⁵ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић и др Јасминка Џумхур 16. 9. 2021. године;

права у Еврозији: размјена најбољих пракси омбудсмана“ у организацији високог комесара за људска права у Руској Федерацији⁷⁰⁶.

У оквиру свог мандата и редовног извјештавања према УН тијелима, Институција омбудсмана је у току 2021. године сачинила Поднесак Комитету против тортуре и других нехуманих третмана или кажњавања (САТ)⁷⁰⁷ као и Анекс Извјештаја УН Комитету за економска, социјална и културна права (CESCR)⁷⁰⁸ за раздобље 2019-2021.

На позив Повјереника за информисање Републике Словеније Омбудсмани Босне и Херцеговине су учествовали на заједничком састанку на Бледу⁷⁰⁹, усмјереном на јачање сарадње власти које дјелују у овом региону. Учесници су расправљали о тренутним питањима која се тичу слободе информација с којима се суочавају наше институције, као што су нови трендови, питања прописа, искуства у рјешавању предмета, прекогранична сарадња и многа друга.

Потреба за продубљивањем и јачањем сарадње између регионалних тијела за једнакост довела је до организације Пете регионалне конференције Тијелâ за једнакост у Југоисточној Европи која је одржана у Љубљани⁷¹⁰ у организацији Заговорника начела једнакости Републике Словеније. Размијењене су многе, обострано корисне, информације о утицају пандемије коронавируса на положај угрожених друштвених група.

Као пуноправна чланица Глобалне мреже омбудсмана (GANHRI)⁷¹¹, Европске мреже омбудсмана (ENNHRI)⁷¹², Европске мреже омбудсмана за дјецу (ENOC)⁷¹³, Европске мреже Тијелâ за једнакост (EQUINET)⁷¹⁴, Интернационалног института омбудсмана (IOI)⁷¹⁵ и Еуропске комисије против расизма и нетолеранције (ECRI)⁷¹⁶ Институција омбудсмана је током цијеле 2021. године учествовала на бројним радионицама, састанцима, едукацијама, округлим столовима, засједањима радних група, годишњим и ванредним састанцима те генералним скупштинама, онлајн или уживо.

Омбудсмани су се обратили и учесницима Међународне конференције „КОВИД–19 и права лица лишених слободе“ која је одржана онлајн у организацији Канцеларије Савјета Европе у Приштини и Националног превентивног механизма за бробу против мучења Институције омбудсмана Косова*^{717, 718}.

⁷⁰⁶ Омбудсмани БиХ 12. 10. 2021. године;

⁷⁰⁷ САТ поднесак финализиран 29. 9. 2021. године;

⁷⁰⁸ Омбудсманка Нивес Јукић присуствовала и обратила се на засједању Комитета CESCR 30. 9. 2021. године. Анекс извјештаја прослијеђен УН Комитету 23. 8. 2021. године;

⁷⁰⁹ Одржан од 3. до 5. 10. 2021. године;

⁷¹⁰ Одржана 21-22. 10. 2021. године;

⁷¹¹ Активности одржане 16. 2, 18. 3, 29. 3-1. 4, 12. 10, 28. 10. (Омбудсманка др Јасминка Џумхур), 3-5. 11, као и годишњи састанак од 29. 6. до 1. 7. 2021. године уз учешће Омбудсманâ БиХ;

⁷¹² Генерална скупштина одржана 3. 12. 2021. године;

⁷¹³ Годишњи састанак одржан 28/29. 9. 2021. године;

⁷¹⁴ Годишњи састанак одржан 9. 11. 2021. године;

⁷¹⁵ 12. Свјетска конференција и Генерална скупштина одржане од 25. до 27. 5. 2021. године;

⁷¹⁶ Годишњи семинар одржан 18. 10. 2021. године;

⁷¹⁷ Овај натпис не прејудуцира статус Косова и у складу је с Резолуцијом 1244 и мишљењем МСП-а о косовској декларацији о независности;

⁷¹⁸ Омбудсманка Нивес Јукић 25. 6. 2021. године;

У организацији Свјетског јеврејског конгреса омбудсмани су се обратили и скупу специјалних изасланика и координатора за борбу против антисемитизма (SECCA), а након Међународног форума о сјећању на Холокауст и борбу против антисемитизма у Малмеу⁷¹⁹ као и специјалним гостима на Трећој московској интернационалној конференцији „Штитећи будућност“ у организацији Руског жидовског конгреса и уз свесрдну помоћ Свјетског жидовског конгреса, Genesis Philanthropu Group, Министарства спољних послова Руске Федерације, Федералне агенције за питања националности и Владе града Москве⁷²⁰.

Активна сарадња успјешно се наставља и с организацијом Уједињених нација у Босни и Херцеговини⁷²¹ кроз многобројне заједничке пројекте и учешћа, као нпр.:

- онлајн састанак с представницима консултантске агенције IOD PARC у поводу завршне евалуације треће фазе пројекта УНИЦЕФ-а у Босни и Херцеговини „Правда за свако дијете“⁷²²,
- UNFPA⁷²³ организовао презентацију заједничког глобалног „Извјештаја о стању становништва у свијету 2021.“ и „Људска права у области сексуалног и репродуктивног здравља у Босни и Херцеговини“,
- УНИЦЕФ као заједнички партнер у припреми методологије и follow-up Извјештаја о стању у установама у којима су смјештена дјеца у сукобу са законом⁷²⁴,
- УНИЦЕФ-ова панел дискусија „Медији и дјеца“ о теми: “Како законски заштитити дјецу у медијском и онлајн простору, шта родитељ може сам урадити?” у поводу обиљежавања Међународног дана дјетета и 75. годишњице УНИЦЕФ-а у БиХ⁷²⁵,
- Округли сто о теми „Посљедице КОВИД-а у образовању, квалитет, инклузија и ментално здравље“ у поводу обиљежавања Међународног дана дјетета у организацији Савјета за дјецу БиХ, Министарства за људска права и избјеглице БиХ и УНИЦЕФ-а у БиХ⁷²⁶
- Састанак Омбудсмана БиХ са УН специјалним извјестиоцем за промоцију истине, правде, репарације и гаранције непонављања злочина⁷²⁷

13.3. Сарадња са цивилним друштвом

Омбудсмани за људска права БиХ посебну пажњу придају сарадњи са цивилним друштвом и невладиним сектором.

Институција омбудсмана је и у 2021. години препознала перспективе и обостране бенефите које са собом доноси ова сарадња.

⁷¹⁹ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 14. 10. 2021. године;

⁷²⁰ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 22. 11. 2021. године;

⁷²¹ Веза – гђа Agnès Ricod, виша савјетница за људска права у Канцеларији резидентне координаторке УН-а БиХ, с којом су Омбудсмани БиХ одржали током године низ заједничких консултативних састанака;

⁷²² Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 18. 3. 2021. године;

⁷²³ Омбудсмани БиХ 14. 4. 2021. године;

⁷²⁴ Омбудсмани БиХ 31. 5. 2021. године;

⁷²⁵ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 19. 11. 2021. године;

⁷²⁶ Омбудсмани БиХ 18. 11. 2021. године;

⁷²⁷ Омбудсмани БиХ 6. 12. 2021. године;

У том контексту, Омбудсмани БиХ су дали подршку и учествовали у сљедећим активностима:

- Сарајевски отворени центар⁷²⁸ организовао конференцију „Универзални периодични преглед (УПР) о стању људских права у Босни и Херцеговини“,
- УГ „Отахарин“ организатор конференције „Ниједно дијете без заштите – дјеца у ризику да постану жртве трговине људима и доступна социјална заштита“⁷²⁹,
- Civil Rights Defenders и AIRE центар⁷³⁰ организовали Осми годишњи Регионални форум о владавини права за Југоисточну Европу о теми „Независност и непристраност правосуђа“,
- ProEduca (Проедука)⁷³¹ организатор округлог стола о теми „Положај и унапређење статуса новинарске професије кроз бољи законски оквир“,
- БХ новинари и Мрежа новинарки у БиХ⁷³² организовали онлајн конференцију „Родно засновано насиље у јавном комуникационом простору Босне и Херцеговине“,
- МАТРА програм уз подршку Амбасаде Краљевине Холандије у Босни и Херцеговини у оквиру пројекта „FreeMind“⁷³³ отворио фестивал „Слобода народу“,
- „Центар женских права“⁷³⁴ организатор дводневног састанка Мултисекторалне радне групе за измјене и допуне Закона о заштити од насиља у породици Федерације БиХ,
- Обиљежавање 25. годишњице Центра женских права из Зенице⁷³⁵,
- Центар за лобирање из Бање Луке организатор конференције БиХ пут у НАТО – реалност или заблуда?⁷³⁶,
- Институт за криминолошка и социолошка истраживања из Београда уз подршку Министарства просвјете, науке и технолошког развоја Републике Србије и Правосудне академије организовао научни скуп о теми “Дрога и наркоманија: правни, криминолошки, социолошки и медицински проблем“⁷³⁷,
- GI-TOC (Global Initiative against Transnational organized Crime) организовао конференцију „Јачи заједно: Јачање отпорности цивилног друштва на Западном Балкану“⁷³⁸,
- Удружење Центар за лобирање Бања Лука организовано конференције „Босна и Херцеговина – суверена земља или међународни протекторат“⁷³⁹ и „Источна или јужна интерконекција, политика или економија“⁷⁴⁰,

⁷²⁸ Омбудсманка др Јасминка Цумхур 5. 2. 2021. године;

⁷²⁹ Одржана 18-19. 10. 2021. године;

⁷³⁰ Омбудсманка др Јасминка Цумхур 3–4. 9. 2021. године;

⁷³¹ Омбудсманка др Јасминка Цумхур 2. 6. 2021. године;

*Овај назив употребљава се без прејудуцирања статуса и у складу с Резолуцијом 1244 UNSCR и мишљењем ИЦЈ о Декларацији о независности Косова;

⁷³² Омбудсманка др Јасминка Цумхур 18. 3. 2021. године;

⁷³³ Омбудсманка др Јасминка Цумхур 18. 6. 2021. године;

⁷³⁴ Омбудсманка др Јасминка Цумхур 13. 7. 2021. године;

⁷³⁵ Омбудсманка др Јасминка Цумхур 18. 10. 2021. године;

⁷³⁶ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 2. 10. 2021. године;

⁷³⁷ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 29. 9. 2021. године;

⁷³⁸ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 19. 3. 2021. године;

⁷³⁹ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 17. 4. 2021. године;

⁷⁴⁰ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 12. 6. 2021. године;

- Друга годишња конференција Мреже парламентарних одбора за људска права и родну равноправност Западног Балкана (ХУГЕН)⁷⁴¹,
- Консултативни састанак за развој политика у области заштите права радница и радника у текстилној и обућарској индустрији у оквиру пројекта „Обнова поузданог и ефикасног система подршке радницама у сектору текстила и обуће у Босни и Херцеговини“ који имплементирају Solidar Suisse, Зора Зеница и СЕКА Горажде уз финансијску помоћ ЕУ⁷⁴²,
- Истраживачки центар Бања Лука организовао округли сто „Изворни Дејтон“⁷⁴³
- Хибридна панел дискусија „Чист ваздух право, а не привилегија“ и изложба „Pollution Palette“ Смирне Куленовић у организацији Фондације Heinrich Böll⁷⁴⁴,
- Амбасада Краљевине Холандије у БиХ у поводу обиљежавања Међународног дана људских права организовала панел дискусију о значају слободе медија и о заштити независности новинара⁷⁴⁵,
- ЕУ Инфо центар у поводу обиљежавања Међународног дана људских права организовао конференцију „Људска права пред изазовима стварности“⁷⁴⁶,
- Институт за криминолошка и социолошка истраживања из Београда организовао међународну конференцију „Институције и превенција финансијског криминалитета“⁷⁴⁷.

Институција омбудсмана је у 2021. години посјетила и градоначелницу Сарајева⁷⁴⁸, градоначелника Мостара⁷⁴⁹ и градоначелника Требиња⁷⁵⁰, упознавши их с радом Институције. У оквиру редовне активности „Омбудсман у вашем граду“ посјетили смо и град Бијељину⁷⁵¹, непосредно комуницирали са грађанима о степену поштовања људских права на подручју ове локалне заједнице, те одржали састанак са градоначелником.

Омбудсмани су угостили и омбудсманку за дјецу Републике Српске⁷⁵² и том приликом разговарали о бројним питањима остваривања права дјете и њихове заштите, посебно у контексту пандемије коронавируса, а потом посјетили и Центар за предшколско васпитање и образовање Бања Лука⁷⁵³. Одржан је састанак и с омбудсманом за заштиту потрошача у циљу размјене искустава и добрих пракси у заједничком циљу континуираног унапређења људских права у Босни и Херцеговини⁷⁵⁴.

Посјете и сусрети су уприличени и са сљедећим установама:

⁷⁴¹ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 27. 7. 2021. године;

⁷⁴² Омбудсманка Нивес Јукић 16. 11. 2021. године;

⁷⁴³ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 26. 11. 2021. године;

⁷⁴⁴ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 10. 12. 2021. године;

⁷⁴⁵ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 8. 12. 2021. године;

⁷⁴⁶ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 10. 12. 2021. године;

⁷⁴⁷ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 3. 12. 2021. године;

⁷⁴⁸ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 24. 5. 2021. године;

⁷⁴⁹ Омбудсманка Нивес Јукић 16. 6. 2021. године;

⁷⁵⁰ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 6. 7. 2021. године;

⁷⁵¹ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 6. 9. 2021. године;

⁷⁵² Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 24. 2. 2021. године;

⁷⁵³ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 3. 3. 2021. године;

⁷⁵⁴ Омбудсманка Нивес Јукић 2. 6. 2021. године;

- ЈУ Дјечји дом „Мостар“⁷⁵⁵,
- УГ „Помозимо дјечи“ из Бање Луке⁷⁵⁶,
- Фонд солидарности за дијагностику и лијечење обољења, стања и повреда дјече у иностранству⁷⁵⁷,
- Омладински центар „Вермонт“ и Центар за едукацију и истраживање у Бијељини⁷⁵⁸,
- Удружење „Међународни центар за промоцију људских права“ из Требиња⁷⁵⁹,
- Удружење „Мрежа компетенција“ из Зенице и представници неформалне групе очева⁷⁶⁰,
- Удружење за дјecu и омладину с посебним потребама „Los Rosales“⁷⁶¹

У оквиру реализације пројекта „Студентском праксом брже до посла“⁷⁶² Институција омбудсмана БиХ је потписала Споразум о сарадњи који подразумијева извођење студентске праксе у Институцији омбудсмана БиХ. Циљ овог споразума јесте успостављање ЕРСЕ мреже, као и јачање међусобне сарадње ради промовисања увођења редовних студентских пракси у систему високог образовања, а у складу с најбољим праксама земаља ЕУ.

У овој години, што је сад већ традиционално, омбудсмани су одржавали и предавања у онлајн формату на Правном факултету Универзитета у Сарајеву у оквиру реализације студентске праксе⁷⁶³. На истом факултету одржали су и гостујуће предавање на II циклусу студија о теми малољетничког материјалног кривичног права⁷⁶⁴ те били гости на свечаној онлајн сједници у поводу обиљежавања 75. годишњице постојања и рада Правног факултета Универзитета у Сарајеву⁷⁶⁵. У организацији Правног факултета Универзитета „Џемал Биједић“ у Мостару одржали су уводни говор на Трећој научној конференцији „Људска права пред изазовима стварности“ у поводу обиљежавања Међународног дана људских права⁷⁶⁶.

⁷⁵⁵ Омбудсманка Нивес Јукић 11.11.2021. године;

⁷⁵⁶ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 2. 3. 2021. године;

⁷⁵⁷ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 13. 4. 2021. године;

⁷⁵⁸ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 28. 5. 2021. године;

⁷⁵⁹ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 12. 7. 2021. године;

⁷⁶⁰ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 26. 7. 2021. године;

⁷⁶¹ Омбудсманка Нивес Јукић 10. 12. 2021. године;

⁷⁶² Споразум потписан с Удржењем „Права за све“ из Сарајева и УГ „Будућност“ из Модриче;

⁷⁶³ Омбудсманка Нивес Јукић 19. 11. 2021. године;

⁷⁶⁴ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 2. 11. 2021. године;

⁷⁶⁵ Омбудсмани БиХ 7. 4. 2021. године;

⁷⁶⁶ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 9. 12. 2021. године;

XIV. ПРЕПОРУКЕ ОМБУДСМЕНА

Омбудсмани, у складу са чланом 32. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине наконведеног поступка истраживања одговорном органу могу дати препоруке с циљем отклањања уочених повреда људских права. Органи, који добију такве препоруке дужни су писано одговорити и обавијестити Омбудсмани о ефекту препорука у року који су Омбудсмани одредили.

Ако одговорни орган не предузме мјере из препоруке или ако не обавијести Омбудсмани о разлозима њиховог непредузимања, Омбудсмани непосредно вишем органу указују на ток предмета и на даље препоруке. Слједи табеларни приказ препорука упућених у прошлој години и начин њиховог реализовања:

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПРЕПОРУКА

БРОЈ ПРЕПОРУКЕ	БРОЈ ПРЕДМЕТА	УПУЋЕН ОРГАНУ	ПОВРЕДА ПРАВА	ДАТУМ ИЗДАВАЊА ПРЕПОРУКЕ	РЕАЛИЗАЦИЈА	ЗПРИМЉЕН ОДГОВОР
П-1/21	Ж-СА-06-800/20	УПРАВА ЗА ИНДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	13.1.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-2/21	Ж-СА-04-214/20	ПОН-КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА БОРЦЕ ТРАВНИК	10 - РАДНИ ОДНОСИ	14.1.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-3/21	Ж-СА-06-1409/18	ЈАВНА УСТАНОВА ОСНОВНА ШКОЛА "УМИХАНА ЂУВИДИНА" САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА ШКОЛСКОМ ОДБОРУ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	14.1.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-4/21	Ж-СА-06-352/20	МИНИСТАРСТВО СПОЉНИХ ПОСЛОВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ Н/Р МИНИСТРИЦЕ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-03 - МОБИЊ	14.1.2021.	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-5/21	Ж-СА-01-422/20	ТУЖИЛАШТВО БиХ САРАЈЕВО	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	18.1.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-6/21	Ж-СА-04-480/20	ЈУ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ЗЕНИЦА Н/Р ДИРЕКТОРА	24 - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	19.1.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-7/21	Ж-СА-05-206/18	МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА, РАДА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ЗАПАДНО-ХЕРЦЕГОВАЧКОГ КАНТОНА ГРУДЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	19.1.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-8/21	Ж-СА-06-729/20	ПОН-МИНИСТАРСТВО ЗА ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКУ И МЛАДЕ КАНТОНА САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	25.1.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-9/21	Ж-СА-04-133/20	ЗАВОД ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА ЗЕНИЧКО-ДОБОЈСКОГ КАНТОНА ЗЕНИЦА	23 - ЗДРАВСТВО	28.1.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-10/21	Ж-БЛ-01-595/20	ПОН- ИНСПЕКТОРАТ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ САОБРАЋАЈНА ИНСПЕКЦИЈА	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	29.1.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-11/21	Ж-БЛ-01-369/20	ПОН-ГРАД ЗВОРНИК ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ЗВОРНИК	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	29.1.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-12/21	Ж-МО-04-74/20	ПОН-ГРАД МОСТАР	10 - РАДНИ ОДНОСИ	2.2.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-13/21	Ж-МО-04-49/20	ПОН-ГРАД МОСТАР	21 - КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	2.2.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-14/21	Ж-ЛИ-08-185/20 Ж-ЛИ-08-186/20 Ж-ЛИ-08-187/20	ВЛАДА КАНТОНА 10	19 - УПРАВА	9.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-15/21	Ж-ЛИ-08-250/20	ВЛАДА КАНТОНА 10	19 - УПРАВА	9.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-16/21	Ж-СА-06-930/20	УНИВЕРЗИТЕТ У ЗЕНИЦИ МЕТАЛУРШКО-ТЕХНОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ Н/Р ДЕКАНА ЗЕНИЦА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-03 - МОБИЊГ	2.2.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-17/21	Ж-СА-04-821/20	ЈУ КАНТОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД САРАЈЕВО СЛУЖБА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ НОВИ ГРАД САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА ЈУ ДОМ ЗДРАВЉА КАНТОНА САРАЈЕВО ОЈ ДОМ ЗДРАВЉА НОВИ ГРАД ЦЕНТАР ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА КАНТОНА САРАЈЕВО УПРАВА ПОЛИЦИЈЕ ЧЕТВРТА ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА САРАЈЕВО Н/Р НАЧЕЛНИКА	24 - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	4.2.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-18/21	Ж-СА-05-822/20	ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ РАД Д.Д. ТЕШАЊ ТЕШАЊ Н/Р ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	4.2.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-19/21	Ж-СА-05-683/20	ТУРИСТИЧКА ЗАЈЕДНИЦА КАНТОНА САРАЈЕВО - ПОВЈЕРЕНСТВО ТУРИСТИЧКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ - КОМИСИЈА ЗА ПРОЦЈЕНУ, ПРОВЈЕРУ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И ДОДЈЕЛУ СРЕДСТАВА ТУРИСТИЧКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ КОМИСИЈЕ ТУРИСТИЧКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ Н/Р ПРЕДСЈЕДНИЦЕ КОМИСИЈЕ ЗА ПРОЦЈЕНУ, ПРОВЈЕРУ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И ДОДЈЕЛУ СРЕДСТАВА ТУРИСТИЧКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ КАНТОНА САРАЈЕВО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	4.2.2021.	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-20/21	Ж-СА-05-985/20	ЖАЛБЕНО ВИЈЕЋЕ ПРИ САВЈЕТУ МИНИСТРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА ИНСТИТУТ ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-2 - ОДБИЈАЊЕ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА	4.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-21/21	Ж-СА-05-981/20	ОПШТИНА МАГЛАЈ Н/Р НАЧЕЛНИКА	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	4.2.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-22/21	Ж-СА-05-878/19	ПОН-ФЕДЕРАЛНА УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	19 - УПРАВА	4.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-23/21	Ж-СА-08-1020/20, Ж-СА-08-729/19	КАНТОНАЛНО ТУЖИЛАШТВО КАНТОНА САРАЈЕВО НА ЗНАЊЕ: ВИСОКИ СУДСКИ И ТУЖИЛАЧКИ САВЈЕТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	09 - ПРАВОСУЂЕ, 26 - ТУЖИЛАШТВА	4.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-24/21	Ж-СА-05-300/20	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА САРАЈЕВО	19 - УПРАВА	4.2.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-25/21	Ж-БЛ-05-694/20	КАБИНЕТ ПРЕДСЈЕДНИКА ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ОКРУЖНИ СУД БАЊА ЛУКА	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	5.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-26/21	Ж-СА-04-1267/17	ПОН-ВЛАДА УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА БИХАЋ	10 - РАДНИ ОДНОСИ	4.2.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-27/21	Ж-СА-08-1075/20	КАНТОНАЛНО ТУЖИЛАШТВО КАНТОНА САРАЈЕВО НА ЗНАЊЕ: ВИСОКИ СУДСКИ И ТУЖИЛАЧКИ САВЈЕТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	26 - ТУЖИЛАШТВА	15.2.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-28/21	Ж-СА-05-1065/20	МИНИСТАРСТВО БЕЗБЈЕДНОСТИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	29 - МИГРАЦИЈЕ И АЗИЛ	15.2.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-29/21	Ж-СА-06-775/20	ЗЕНИЧКО-ДОБОЈСКИ КАНТОН МИНИСТАРСТВО ЗА ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКУ, КУЛТУРУ И СПОРТ Н/Р МИНИСТРА ЗЕНИЦА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-03 - МОБИЊ	15.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-30/21	Ж-СА-05-545/20	КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ БИХАЋ Н/Р ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	15.2.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-31/21	Ж-БЛ-01-637/20	ПОН-ЈУ "ЦЕНТАР ЗА ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ" БАЊА ЛУКА ГРАД БАЊА ЛУКА СКУПШТИНА ГРАДА БАЊА ЛУКА	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	16.2.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-32/21	Ж-БЛ-06-724/20	ЗАВОД ЗА ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ МИНИСТАРСТВО КОМУНИКАЦИЈА И ТРАНСПОРТА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	16.2.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-33/21	Ж-БЛ-06-698/20	ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ МИНИСТАРСТВО ПРИВРЕДЕ И ПРЕДУЗЕТНИШТВА МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	16.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-34/21	Ж-БЛ-06-509/20	ГРАД БАЊА ЛУКА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-03 - МОБИЊГ	16.2.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-35/21	Ж-БЛ-06-473/20	ЗАВОД ЗА ИЗГРАДЊУ А.Д. БАЊА ЛУКА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	16.2.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-36/21	Ж-БЛ-05-478/20	МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА БАЊА ЛУКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	17.2.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-37/21	Ж-БЛ-05-435/20	ГРАД ДОБОЈ ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ	15 – ИМОВИНСКО-ПРАВНИ	16.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-38/21	Ж-БЛ-05-633/20	ПОН-МИНИСТАРСТВО ЗА ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКУ И МЛАДЕ КАНТОНА САРАЈЕВО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	16.2.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-39/21	Ж-БЛ-08-91/20	ГРАД БАЊА ЛУКА ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ	19 - УПРАВА	16.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-40/21	Ж-БЛ-04-734/20	МИНИСТАРСТВО РАДА И БОРАЧКО- ИНВАЛИДСКЕ ЗАШТИТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	25 - ПЕНЗИЈЕ	17.2.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-41/21	Ж-СА-08-1088/20	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ЗА ПИТАЊА БОРАЦА И ИНВАЛИДА ОДБРАМБЕНО – ОСЛОБОДИЛАЧКОГ РАТА САРАЈЕВО	09 - ПРАВОСУЂЕ	22.2.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-42/21	Ж-СА-04-39/21	ЈУ ОШ „КОВАЧИЋИ“ ШКОЛСКОМ ОДБОРУ Н/Р ДИРЕКТОРИЦЕ САРАЈЕВО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	22.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-43/21	Ж-СА-04-1107/20	ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ Н/Р ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ ПРЕДСТАВНИЧКОГ ДОМА САРАЈЕВО ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ Н/Р ПРЕМИЈЕРА САРАЈЕВО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	22.2.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-44/21	Ж-СА-06-157/21	ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ И СПОРТА САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРИЦЕ ДУЈМОВИЋ ЗОРЕ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	23.2.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НЕ
П-45/21	Ж-БЛ-05-812/20 Ж-СА-04-10/21	МИНИСТАРСТВО РАДА И БОРАЧКО- ИНВАЛИДСКЕ ЗАШТИТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	15 – ИМОВИНСКО-ПРАВНИ 25 - ПЕНЗИЈЕ	24.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-46/21	Ж-БЛ-05-605/20	ПОН-ОПШТИНА КЉУЧ	05 - ПОЛИЦИЈА	25.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ

П-47/21	Ж-БЛ-08-757/20	ОПШТИНА КЉУЧ	19 - УПРАВА	24.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-48/21	Ж-БЛ-05-97/21	РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ	15 – ИМОВИНСКО-ПРАВНИ	24.2.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-49/21	Ж-БЛ-01-417/20	ОПШТИНСКИ СУД У БИХАЋУ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД БИХАЋ	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	24.2.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-50/21	Ж-СА-01-418/18 Ж-СА-01-89/20	КАНТОНАЛНИ СУД У САРАЈЕВУ Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА СУДА САРАЈЕВО	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	26.2.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-51/21	Ж-СА-06-112/21	ШУМСКО ПРИВРЕДНО ДРУШТВО „СРЕДЊОБОСАНСКЕ ШУМЕ“ ДОЊИ ВАКУФ	08 - РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА	26.2.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-52/21	Ж-СА-08-540/19	ПОН-ОПШТИНСКИ СУД У САРАЈЕВУ	09 - ПРАВОСУЂЕ	26.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-53/21	Ж-СА-05-818/19	ПОН-СКУПШТИНА КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО Н/Р КОМИСИЈА ЗА ИЗБОР И ИМЕНОВАЊА И АДМИНИСТРАТИВНА ПИТАЊА Н/Р КОМИСИЈА ЗА ОДЛУЧИВАЊЕ О СУКОБУ ИНТЕРЕСА	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	26.2.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-54/21	Ж-СА-05-1016/20	ГРАД САРАЈЕВО Н/Р ГРАДОНАЧЕЛНИКА	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	26.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-55/21	Ж-СА-05-828/20	МИНИСТАРСТВО КОМУНАЛНЕ ПРИВРЕДЕ И ИНФРАСТРУКТУРЕ КАНТОНА САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА КЈКП „ТРЖНИЦЕ – ПИЈАЦЕ“ Д.О.О. САРАЈЕВО Н/Р СКУПШТИНЕ	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	26.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-56/21	Ж-СА-08-305/20	НА ЗНАЊЕ: ВЛАДА СРЕДЊОБОСАНСКОГ КАНТОНА ТРАВНИК МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА СРЕДЊОБОСАНСКОГ КАНТОНА ТРАВНИК	19 - УПРАВА	26.2.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-57/21	Ж-МО-08-25/21	ОПШТИНСКИ СУД У МОСТАРУ Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА СУДА МОСТАР	09 - ПРАВОСУЂЕ -- 09-1 - ЖАЛБЕ НА РАД СУДИЈА	2.3.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-58/21	Ж-МО-05-167/20	ОПШТИНА ЈАБЛАНИЦА ОПШТИНСКИ НАЧЕЛНИК ЈАБЛАНИЦА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-2 - ОДБИЈАЊЕ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА	2.3.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-59/21	Ж-БЛ-04-679/20	ЈУ ОШ „УСТИКОЛИНА“	10 - РАДНИ ОДНОСИ	9.3.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-60/21	Ж-БЛ-05-86/21,	РЕПУБЛИКА СРПСКА МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА ПОРЕСКА УПРАВА ПОДРУЧНА ЈЕДИНИЦА БАЊА ЛУКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	10.3.2021	РЕАЛИЗИРАНА	НЕ

П-61/21	Ж-СА-05-171/21	ОПШТИНА СТАРИ ГРАД САРАЈЕВО Н/Р НАЧЕЛНИКА ОПШТИНЕ СТАРИ ГРАД САРАЈЕВО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	15.3.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-62/21	Ж-БЛ-05-164/21	ЈУ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ТУЗЛА	20 - РАТНА ШТЕТА	16.3.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-63/21	Ж-ЛИ-08-332/20	ПОН-МИНИСТАРСТВО ПРАВОСУЂА И УПРАВЕ КАНТОНА 10	19 - УПРАВА	18.3.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-64/21	Ж-ЛИ-05-25/21	ЈАВНА УСТАНОВА БОЛНИЦА ТРАВНИК	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	18.3.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-65/21	Ж-СА-04-1423/19	ЈУ ДОМ ЗДРАВЉА КАНТОНА САРАЈЕВО ВРАЗОВА 1 САРАЈЕВО	23 - ЗДРАВСТВО	16.3.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-66/21	Ж-СА-05-100/21 Ж-СА-05-60/21	ГРАД САРАЈЕВО Н/Р ГРАДОНАЧЕЛНИКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	16.3.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-67/21	Ж-СА-05-219/21	ГРАДСКО ВИЈЕЋЕ ЖИВИНИЦЕ ЈУ "БОСАНСКИ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР ЖИВИНИЦЕ" ЖИВИНИЦЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	16.3.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-68/21	Ж-СА-05-1099/20	ОПШТИНА СТОЛАЦ Н/Р НАЧЕЛНИКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-3 - ПРАВО НА ДВОСТЕПЕНОСТ	16.3.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-69/21	Ж-СА-04-34/21	ВЛАДА КАНТОНА САРАЈЕВО Н/Р ПРЕМИЈЕРА, ГДИН ФОРТО ЕДИН	21 - КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	18.3.2021.	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-70/21	Ж-БР-04-192/19	КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОЛСОВЕ ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА ТУЗЛА	14 - ЕКОЛОГИЈА ЗАШТИТА ОКОЛИНЕ	19.3.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-71/21	Ж-БР-08-268/19	КАНТОНАЛНО ТУЖИЛАШТВО ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА ТУЗЛА	26 - ТУЖИЛАШТВА	19.3.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-72/21	Ж-БР-05-12/21	ОПШТИНСКИ СУД У ТУЗЛИ ТУЗЛА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-1 - НЕОДЛУЧИВАЊЕ У ЗАКОНСКОМ РОКУ	19.3.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-73/21	Ж-БР-05-181/20	ПОН-ВЛАДА БРЧКО ДИСТРИКТА БиХ КАНЦЕЛАРИЈА ГРАДОНАЧЕЛНИКА	19 - УПРАВА	19.3.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НЕ
П-74/21	Ж-БЛ-05-801/20	ЈУ ЗА ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ „РАДОСТ“ БРАТУНАЦ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	24.3.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-75/21	Ж-БЛ-04-808/20	МИНИСТАРСТВО РАДА И БОРАЧКО- ИНВАЛИДСКЕ ЗАШТИТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	10 - РАДНИ ОДНОСИ	29.3.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-76/21	Ж-МО-01-134/19	ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ГРУДЕ МИНИСТАРСТВО УНУТАРЊИХ ПОСЛОВА ЗАПАДНОХЕРЦЕГОВАЧКК КАНТОНА ГРУДЕ МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА, РАДА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ЗАПАДНОХЕРЦЕГОВАЧКОГ КАНТОНА ГРУДЕ	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	29.3.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-77/21	Ж-СА-04-824/19	КАНТОНАЛНО ТУЖИЛАШТВО КАНТОНА САРАЈЕВО	23 - ЗДРАВСТВО	29.3.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-78/21	Ж-СА-05-11/21	ЈУ ЦЕНТАР ЗА ДЈЕЦУ И ОДРАСЛА ЛИЦА С ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА УПРАВНИ ОДБОР ЗЕНИЦА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	29.3.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-79/21	Ж-СА-08-538/20	ОПШТИНА СТАРИ ГРАД САРАЈЕВО СЛУЖБА ЗА ОПШТУ УПРАВУ И ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ САРАЈЕВО	09 - ПРАВОСУЂЕ	31.3.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-80/21	Ж-СА-05-1015/20	КАНТОНАЛНИ СУД У САРАЈЕВУ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	31.3.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-81/21	Ж-СА-04-805/20	ПОН-ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ САРАЈЕВО	25 - ПЕНЗИЈЕ	31.3.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-82/21	Ж-СА-04-904/19	МИНИСТАРСТВО САОБРАЋАЈА КАНТОНА САРАЈЕВО КЈКП ГРАС Д.О.О. САРАЈЕВО САРАЈЕВО	25 - ПЕНЗИЈЕ	31.3.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-83/21	Ж-СА-04-192/21	ГРАД САРАЈЕВО ГРАДСКА УПРАВА САРАЈЕВО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	31.3.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-84/21	Ж-БЛ-05-843/19	ОКРУЖНИ СУД ПРИЈЕДОР	15 – ИМОВИНСКО-ПРАВНИ	2.4.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-85/21	Ж-БЛ-04-559/20	ГРАДСКА УПРАВА БАЊА ЛУКА	21 - КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	2.4.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-86/21	Ж-БЛ-01-71/21	ЈЗУ УНИВЕРЗИТЕТСКИ КЛИНИЧКИ ЦЕНТАР ТУЗЛА КЛИНИКА ЗА ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ КЛИНИКА ЗА ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	5.4.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-87/21	Ж-БЛ-07-218/19	МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	07 - ЗАТВОРИ	5.4.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-88/21	Ж-СА-04-1076/20	МИНИСТАРСТВО ЗА БОРАЧКА ПИТАЊА КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	12.4.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-89/21	Ж-БЛ-05-794/20	АЕРОДРОМИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	12.4.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-90/21	Ж-БЛ-05-108/21	ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВСТВО УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	14.4.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ

П-91/21	Ж-БЛ-04-50/21	УНИВЕРЗИТЕТ У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ САОБРАЋАЈНИ ФАКУЛТЕТ ДОБОЈ	11 - ОБРАЗОВАЊЕ -- 11-4 - ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ	14.4.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-92/21	Ж-БЛ-04-565/19	ПОРЕСКА УПРАВА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ КАНТОНАЛНА ПОРЕСКА КАНЦЕЛАРИЈА САРАЈЕВО ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ КАНТОНАЛНА АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА САРАЈЕВО АУТОМЕХАНИКА Д.Д. САРАЈЕВО - У СТЕЧАЈУ	10 - РАДНИ ОДНОСИ	16.4.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-93/21	Ж-БЛ-01-238/21	СРЕДЊА ШКОЛА „УСКОПЉЕ“ ОПШТИНСКИ СУД БУГОЈНО	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	16.4.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-94/21	Ж-БЛ-01-434/19	ОКРУЖНО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО БАЊА ЛУКА	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	16.4.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-95/21	Ж-БЛ-01-441/20	ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ УНСКО- САНСКИ КАНТОН МИНИСТАРСТВО ОБРАЗОВАЊА, НАУКЕ, КУЛТУРЕ И СПОРТА ЈУ ОШ "ХАРМАНИ II" БИХАЋ	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	16.4.2021.	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-96/21	Ж-БЛ-04-374/20	ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ УНСКО- САНСКИ КАНТОН ЈУ „СЛУЖБА ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА БИХАЋ	10 - РАДНИ ОДНОСИ	16.4.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-97/21	Ж-БЛ-05-78/21	ГРАД БАЊА ЛУКА ГРАДСКА УПРАВА - ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА БОРАЧКО-ИНВАЛИДСКУ ЗАШТИТУ Н/Р НАЧЕЛНИКУ ОДЈЕЉЕЊА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	11.5.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-98/21	Ж-БЛ-05-197/19	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ УПРАВНИ ИНСПЕКТОРАТ	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	19.4.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-99/21	Ж-БЛ-04-703/20	ГРАД ДОБОЈ	21 - КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	14.4.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-100/21	Ж-БЛ-05-115/21	НОГОМЕТНИ САВЕЗ СРЕДЊОБОСАНКОГ КАНТОНА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	14.4.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-101/21	Ж-БЛ-04-62/21	РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ ПОДРУЧНА ЈЕДИНИЦА БАЊА ЛУКА	10 - РАДНИ ОДНОСИ	19.4.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-102/21	Ж-ЛИ-08-119/20	КАНТОНАЛНИ СУД У ЛИВНУ	09 - ПРАВОСУЂЕ	29.4.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-103/21	Ж-ЛИ-04-249/20	ПОН-МИНИСТАРСТВО ПРАВОСУЂА И УПРАВЕ КАНТОНА 10	11 - ОБРАЗОВАЊЕ	22.4.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА

П-104/21	Ж-СА-05-321/20	ВЛАДА ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА ТУЗЛА МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ, ВОДОПРИВРЕДЕ И ШУМАРСТВА ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА ТУЗЛА	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	23.4.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-105/21	Ж-СА-04-944/20	ЈУ „СЛУЖБА ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ КАНТОНА САРАЈЕВО“ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА САРАЈЕВО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	23.4.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-106/21	Ж-БЛ-05-127/21	ГРАД ТРЕБИЊЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	26.4.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-107/21	Ж-БЛ-04-161/21	ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ЗА ПЕНЗИЈСКО ОСИГУРАЊЕ КАНТОНАЛНА АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА ТУЗЛА	25 - ПЕНЗИЈЕ	29.4.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-108/21	Ж-БЛ-05-506/20	МИНИСТАРСТВО ОБРАЗОВАЊА УНСКО- САНСКОГ КАНТОНА	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	11.5.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-109/21	Ж-БЛ-05-148/21	МИНИСТАРСТВО ПРИВРЕДЕ УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	11.5.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-110/21	Ж-БЛ-08-53/21	ГРАД БАЊА ЛУКА	19 - УПРАВА	11.5.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-111/21	Ж-БР-05-10/20	СКУПШТИНИ ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	4.5.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-112/21	Ж-СА-04-325/21	ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р: ПРЕМИЈЕРА ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА	23 - ЗДРАВСТВО	10.5.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-113/21	Ж-СА-08-1030/19	КАНТОНАЛНИ СУД У САРАЈЕВУ Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА СУДА САРАЈЕВО	09 - ПРАВОСУЂЕ	12.5.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-114/21	Ж-БЛ-08-226/19	КАНТОНАЛНО ТУЖИЛАШТВО ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА АДВОКАТСКА КОМОРА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	31 - АДВОКАТИ	12.5.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-115/21	Ж-СА-04-315/21	УНИВЕРЗИТЕТ У САРАЈЕВУ САРАЈЕВО	11 - ОБРАЗОВАЊЕ -- 11-4 - ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ	18.5.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-116/21	Ж-СА-04-938/20	ПОН-ОПШТИНА ДРВАР ДРВАР Н/Р НАЧЕЛНИКА	10 - РАДНИ ОДНОСИ	18.5.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-117/21	Ж-СА-04-936/20	ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО, ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА САРАЈЕВО, ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА САРАЈЕВО, ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	24 - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	18.5.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-118/21	Ж-БЛ-04-256/21	УСТАВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	25 - ПЕНЗИЈЕ	19.5.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-119/21	Ж-БР-08-89/20	ОПШТИНСКИ СУД У ЛУКАВЦУ	09 - ПРАВОСУЂЕ -- 09-3 - ИЗВРШЕЊЕ ПРЕСУДА	20.5.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	ДА
П-120/21	Ж-БР-08-77/20	ОПШТИНСКИ СУД У ЛУКАВЦУ	09 - ПРАВОСУЂЕ	20.5.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-121/21	Ж-БР-04-35/21	ОПШТИНА УГЉЕВИК УГЉЕВИК	24 - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	20.5.2021.	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-122/21	Ж-ЛИ-08-66/21	МИНИСТАРСТВО УНУТРСЊИХ ПОСЛОВА КАНТОНА 10	19 - УПРАВА	24.5.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-123/21	Ж-ЛИ-06-76/21	МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА КАНТОНА 10	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-09 - НА ОСНОВУ ЈЕЗИКА	28.5.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-124/21	Ж-СА-05-194/21 Ж-СА-05-197/21	ПОН-ЈУ СТУДЕНТСКИ ЦЕНТАР САРАЈЕВО САРАЈЕВО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	3.6.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-125/21	Ж-БЛ-05-176/21	ПОН- ОПШТИНА КОТОР ВАРОШ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	4.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-126/21	Ж-БЛ-05-819/20	ГРАД ДЕРВЕНТА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-1 - НЕОДЛУЧИВАЊЕ У ЗАКОНСКОМ РОКУ	4.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-127/21	Ж-БЛ-05-231/21	МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	4.6.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-128/21	Ж-БЛ-05-229/21	ВЛАДА УНСКО-САНСКИ КАНТОНА	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	11.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-129/21	Ж-БЛ-05-291/21	ВЛАДА ХЕРЦЕГОВАЧКО-НЕРЕТВАНСКОГ КАНТОНА МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА ХЕРЦЕГОВАЧКО-НЕРЕТВАНСКОГ КАНТОНА	05 - ПОЛИЦИЈА	11.6.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-130/21	Ж-БЛ-02-362/21	ЈУ ОСНОВНА ШКОЛА „СТЕВАН НЕМАЊА“ ДРАГАЉЕВАЦ ГОРЊИ ГРАД БИЈЕЉИНА	12 - ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	11.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-131/21	Ж-БЛ-02-242/21	СКУПШТИНА ГРАДА ПРИЈЕДОРА ЈУ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ПРИЈЕДОР МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	12 – ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	11.6.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-132/21	Ж-БЛ-06-221/21	РЕПУБЛИКА СРПСКА РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	11.6.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НЕ
П-133/21	Ж-БЛ-08-102/19	ОПШТИНА БОСАНСКИ ПЕТРОВАЦ	19 - УПРАВА	11.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-134/21	Ж-БЛ-08-399/21	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ЗА ПИТАЊА БОРАЦА И ИНВАЛИДА ОДБРАМБЕНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ РАТА	09 - ПРАВОСУЂЕ	11.6.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-135/21	Ж-БЛ-01-444/20 Ж-БЛ-01-879/18	ОСНОВНИ СУД БАЊАЛУКА НА ЗНАЊЕ: ВИСОКИ СУДСКИ И ТУЖИЛАЧКИ САВЈЕТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	11.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-136/21	Ж-БЛ-05-686/20	ОКРУЖНО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО БАЊА ЛУКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	11.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-137/21	Ж-БЛ-05-806/20	КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА БОРЦЕ СБК	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	11.6.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-138/21	Ж-БЛ-05-752/20	МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ, ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	11.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-139/21	Ж-БЛ-05-214/21	АГЕНЦИЈА ЗА БАНКАРСТВО РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	11.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-140/21	Ж-БЛ-04-823/20	ЈУ ОШ "БРАНКО РАДИЧЕВИЋ" БАЊА ЛУКА	11 - ОБРАЗОВАЊЕ	11.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-141/21	Ж-БЛ-05-825/20	МИНИСТАРСТВО РАДА И БОРАЧКО-ИНВАЛИДСКЕ ЗАШТИТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-2 - ОДБИЈАЊЕ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА	11.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-142/21	Ж-БЛ-05-789/20	ОПШТИНА НЕВЕСИЊЕ ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ОПШТУ УПРАВУ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	11.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-143/21	Ж-БР-05-61/19	ГРАД ТУЗЛА, СЛУЖБА ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ ТУЗЛА	15 – ИМОВИНСКО-ПРАВНИ	15.6.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-144/21	Ж-БР-05-155/19	МИНИСТАРСТВО ТРГОВИНЕ И ТУРИЗМА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ТРГ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ 1. БАЊА ЛУКА	15 – ИМОВИНСКО-ПРАВНИ	15.6.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-145/21	Ж-БР-05-204/20	ГРАД ТУЗЛА СЛУЖБЕ ЗА БОРАЧКО-ИНВАЛИДСКУ ЗАШТИТУ СТАМБЕНЕ ПОСЛОВЕ И ИНТЕГРАЦИЈУ РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА ТУЗЛА	19 - УПРАВА	15.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-146/21	Ж-БР-05-124/19	ГРАДСКА УПРАВА ГРАДА БИЈЕЉИНА • ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ • ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ БИЈЕЉИНА	15 – ИМОВИНСКО-ПРАВНИ	15.6.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-147/21	Ж-БР-04-106/19	• ЈАВНО КОМУНАЛНО ПРЕДУЗЕЊЕ “ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА” ТУЗЛА • ГРАДСКО ВИЈЕЋЕ ГРАДА ТУЗЛА ТУЗЛА	21 - КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	15.6.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-148/21	Ж-БР-08-49/20	ПОН-ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА	09 - ПРАВОСУЂЕ	15.6.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-149/21	Ж-БЛ-04-147/21	„ЕКО-ТОПЛАНЕ БАЊА ЛУКА“ Д.О.О.	21 - КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	17.6.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-150/21	Ж-БЛ-08-141/21	КАНТОНАЛНИ СУД У САРАЈЕВУ	09 - ПРАВОСУЂЕ	17.6.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-151/21	Ж-БЛ-05-226/21	МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	17.6.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-152/21	Ж-БЛ-05-697/20	ОПШТИНА ТЕСЛИЋ СКУПШТИНА ОПШТИНЕ	02 - МЕДИЈИ И СЛОБОДА ИНФОРМИСАЊА	17.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-153/21	Ж-БЛ-04-513/20	ЈП БХ ПОШТА Д.О.О. САРАЈЕВО ЦЕНТАР ПОШТА БИХАЋ	10 - РАДНИ ОДНОСИ	17.6.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-154/21	Ж-СА-04-179/21	ПОН-ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	25 - ПЕНЗИЈЕ	18.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-155/21	Ж-СА-05-111/21	ЈАВНА УСТАНОВА ОСНОВНА ШКОЛА „КОВАЧИЋИ“ САРАЈЕВО САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРИЦЕ, Г-ЊА НАЂА ПЕЈАК	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	24.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-156/21	Ж-СА-04-298/21	ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ ПРЕДСТАВНИЧКОГ ДОМА НА ЗНАЊЕ: ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	25 - ПЕНЗИЈЕ	18.6.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-157/21	Ж-СА-05-947/20	ЈП ЖЕЉЕЗНИЦЕ Д.О.О. САРАЈЕВО Н/Р ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА КОНКУРСНЕ КОМИСИЈЕ Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА НАДЗОРНОГ ОДБОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-1 - НЕОДЛУЧИВАЊЕ У ЗАКОНСКОМ РОКУ	18.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-158/21	Ж-СА-08-1078/20	ЗАВОД ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА КАНТОНА САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА, Г-ДИН САКИБ КАТАНА	19 - УПРАВА	18.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-159/21	Ж-СА-05-870/20	ЛП ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА БиХ САРАЈЕВО Н/Р ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	18.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-160/21	Ж-СА-05-487/21	ОПШТИНА НОВИ ГРАД САРАЈЕВО САРАЈЕВО Н/Р НАЧЕЛНИКА, ГДИН СЕМИР ЕФЕНДИЋ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	18.6.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-161/21	Ж-СА-06-115/21	ГРАНИЧНА ПОЛИЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-09 - НА ОСНОВУ ЈЕЗИКА	18.6.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-162/21	Ж-БЛ-06-437/20	УПРАВА ЗА ИНДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	21.6.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-163/21	Ж-МО-08-61/21	СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ЉУБИЊЕ Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА СКУПШТИНЕ ЉУБИЊЕ	19 - УПРАВА	21.6.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-164/21	Ж-СА-08-1063/20	ВЛАДА УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА БИХАЋ Н/Р ПРЕМИЈЕРА, СКУПШТИНА УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА БИХАЋ Н/Р ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ СКУПШТИНЕ, ГРАД БИХАЋ Н/Р ГРАДОНАЧЕЛНИКА	19 - УПРАВА	21.6.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-165/21	Ж-СА-05-488/20	МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА ЗЕНИЧКО-ДОБОЈСКОГ КАНТОНА ЗЕНИЦА Н/Р МИНИСТРА Н/Р ЧЛАНОВИМА КОМИСИЈЕ ЗА УНАПРЈЕЂЕЊЕ ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА Н/Р ЧЛАНОВИМА ПОЛИЦИЈСКОГ ОДБОРА МУП ЗЕНИЧКО-ДОБОЈСКОГ КАНТОНА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	23.6.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-166/21	Ж-БР-05-52/21	МИНИСТАРСТВО ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ОКОЛИНЕ ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА ТУЗЛА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-1 - НЕОДЛУЧИВАЊЕ У ЗАКОНСКОМ РОКУ	24.6.2021.	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-167/21	Ж-БР-06-11/21	УНИВЕРЗИТЕТ У ТУЗЛИ ТУЗЛА МИНИСТАРСТВО ОБРАЗОВАЊА И НАУКЕ ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА МУХАМЕДА ХЕВАЈЈА УСКУФИЈА 1, ТУЗЛА 75000	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	24.6.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-168/21	Ж-СА-08-1278/19	ПОН-АДВОКАТСКА КОМОРА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	31 - АДВОКАТИ	25.6.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-169/21	Ж-СА-04-375/21	ПОН-ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ЗА ПИТАЊЕ БОРАЦА И ИНВАЛИДА ОДБРАМБЕНО- ОСЛОБОДИЛАЧКОГ РАТА САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА	25 - ПЕНЗИЈЕ	1.7.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-170/21	Ж-ЛИ-08-269/19	КАНТОНАЛНИ СУД У ЛИВНУ	09 - ПРАВОСУЂЕ -- 09-2 - ДУЖИНА ТРАЈАЊА ПОСТУПКА (ЧЛАН 6)	14.7.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-171/21	Ж-СА-04-380/21	КОМИСИЈА ЗА КОНЦЕСИЈЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО АГЕНЦИЈА ЗА ДРЖАВНУ СЛУЖБУ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ Н/Р ДИРЕКТОРА САРАЈЕВО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	6.7.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-172/21	Ж-СА-08-668/21	ОПШТИНА СТАРИ ГРАД САРАЈЕВО	19 - УПРАВА	6.7.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-173/21	Ж-МО-05-32/21	ГРАД ЧАПЉИНА Н/Р ГРАДОНАЧЕЛНИКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-1 - НЕОДЛУЧИВАЊЕ У ЗАКОНСКОМ РОКУ	7.7.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-174/21	Ж-СА-04-958/20	ВЛАДА КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	7.7.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-175/21	Ж-СА-04-439/20	КАНТОНАЛНО ЈАВНО КОМУНАЛНО ПРЕДУЗЕЋЕ "ПАРК" Д.О.О. САРАЈЕВО	25 - ПЕНЗИЈЕ	7.7.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-176/21	Ж-СА-05-31/21	КАНТОНАЛНИ СУД У ШРИКОМ БРИЈЕГУ ШИРОКИ БРИЈЕГ Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА СУДА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	7.7.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-177/21	Ж-СА-05-510/21	ГРАД ВИСОКО Н/Р ГРАДОНАЧЕЛНИКА	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	7.7.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-178/21	Ж-БЛ-04-308/21	ОСНОВНИ СУД БАЃАЛУКА	10 - РАДНИ ОДНОСИ	12.7.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-179/21	Ж-СА-04-989/20	КАНТОН САРАЈЕВО МИНИСТАРСТВО ЗА ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ Н/Р МИНИСТРИЦЕ САРАЈЕВО	11 - ОБРАЗОВАЊЕ -- 11-4 - ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ	15.7.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-180/21	Ж-СА-08-1084/19	ПОН-ОПШТИНСКИ СУД У САРАЈЕВО САРАЈЕВО	09 - ПРАВОСУЂЕ -- 09-2 - ДУЖИНА ТРАЈАЊА ПОСТУПКА (ЧЛАН 6)	28.7.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-181/21	Ж-БР-08-20/21	ПОН- ГРАД ЖИВИНИЦЕ ГРАДСКО ПРАВОБРАНИЛАШТВО ЖИВИНИЦЕ	19 - УПРАВА	15.7.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-182/21	Ж-БР-05-176/20	ПОН- ЈАВНО ПОДУЗЕЋЕ ВЕТЕРИНАРСКА СТАНИЦА ЖИВИНИЦЕ Д.О.О. ЖИВИНИЦЕ	19 - УПРАВА	15.7.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-183/21	Ж-БР-04-224/20	БРЧКО ДИСТРИКТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ КАНЦЕЛАРИЈА ГРАДОНАЧЕЛНИКА УПРАВНА ИНСПЕКЦИЈА БРЧКО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	15.7.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-184/21	Ж-СА-05-537/20	ЈАВНА УСТАНОВА НАЦИОНАЛНИ ПАРК ДРИНА СРЕБРЕНИЦА СКЕЛАНИ ОПШТИНА СРЕБРЕНИЦА	05 - ПОЛИЦИЈА	26.7.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-185/21	Ж-БЛ-05-617/20	ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД БАЃА ЛУКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	28.7.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-186/21	Ж-БЛ-04-294/21	МИНИСТАРСТВО ОБРАЗОВАЊА, НАУКЕ, КУЛТУРЕ И СПОРТА УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА ЈУ ОПШТА ГИМНАЗИЈА „БОСАНСКА КРУПА“ БОСАНСКА КРУПА	10 - РАДНИ ОДНОСИ	28.7.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-187/21	Ж-БЛ-08-448/20	ОПШТИНА ТЕСЛИЋ ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ШУМАРСТВА “ШУМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ” А.Д. СОКОЛАЦ ЛОВАЧКО УДРУЖЕЊЕ "ТЕТРИЈЕБ"	19 - УПРАВА	28.7.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-188/21	Ж-СА-05-195/21	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	28.7.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-189/21	Ж-БЛ-06-321/21	НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	29.7.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-190/21	Ж-СА-06-1143/17	МИНИСТАРСТВО ЗА ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	5.8.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-191/21	Ж-СА-06-482/21	УПРАВА ЗА ИНДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ БАЊА ЛУКА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-03 - МОБИЊГ	6.8.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-192/21	Ж-БЛ-08-259/21	ОКРУЖНО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО БАЊА ЛУКА	26 - ТУЖИЛАШТВА	9.8.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-193/21	Ж-БЛ-04-777/20	ДИОНИЧКО ДРУШТВО БХ ТЕЛЕКОМ САРАЈЕВО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	9.8.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-194/21	Ж-БЛ-05-779/20,	АГЕНЦИЈА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ КОРУПЦИЈЕ И КООРДИНАЦИЈУ БОРБЕ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ	28 - ПРЕДМЕТИ КОРУПЦИЈЕ	9.8.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-195/21	Ж-БЛ-04-387/21	МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ПОРЕСКА УПРАВА ПОДРУЧНИ ЦЕНТАР ЗВОРНИК	25 - ПЕНЗИЈЕ	9.8.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-196/21	Ж-БЛ-04-251/21	ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ КАНТОНАЛНА АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА ЗА КАНТОН 10	25 - ПЕНЗИЈЕ	9.8.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-197/21	Ж-СА-08-300/21	ГРАД ТУЗЛА Н/Р ГРАДОНАЧЕЛНИКА	19 - УПРАВА	13.8.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-198/21	Ж-СА-02-92/20	ПОН-ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА ДОМ ЗДРАВЉА БИХАЋ Н/Р ДИРЕКТОРА	12 - ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	23.8.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-199/21	Ж-СА-04-784/20	СРЕДЊА МУЗИЧКА ШКОЛА САРАЈЕВО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	26.8.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-200/21	Ж-БЛ-05-638/18	ОКРУЖНИ ПРИВРЕДНИ СУД БАЊА ЛУКА	09 - ПРАВОСУЂЕ	26.8.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА

П-201/21	Ж-СА-05-6/21	ВЛАДА ЗЕНИЧКО-ДОБОЈСКОГ КАНТОНА ЗЕНИЦА МИНИСТАРСТВО ОБРАЗОВАЊА, НАУКЕ, КУЛТУРЕ И СПОРТА ЗЕНИЧКО-ДОБОЈСКОГ КАНТОНА ЗЕНИЦА	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	26.8.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-202/21	Ж-БЛ-06-698/20	ПОН-ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	3.9.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-203/21	Ж-БР-04-121/21	• ЈАВНА ЗДРАВСТВЕНО-НАСТАВНА УСТАНОВА ДОМ ЗДРАВЉА „ДР МУСТАФА ШЕХОВИЋ“ ТУЗЛА • ЗАВОД ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА ТУЗЛА	23 - ЗДРАВСТВО	8.9.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-204/21	Ж-БР-08-86/20	ОПШТИНСКИ СУД У ЛУКАВЦУ	09 - ПРАВОСУЂЕ -- 09-3 - ИЗВРШЕЊЕ ПРЕСУДА	8.9.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-205/21	Ж-БР-08-216/20	ОПШТИНСКИ СУД У ЛУКАВЦУ	09 - ПРАВОСУЂЕ -- 09-2 - ДУЖИНА ТРАЈАЊА ПОСТУПКА (ЧЛАН 6)	8.9.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-206/21	Ж-БР-08-77/21	КАНТОНАЛНИ СУД У ТУЗЛИ	09 - ПРАВОСУЂЕ -- 09-2 - ДУЖИНА ТРАЈАЊА ПОСТУПКА (ЧЛАН 6)	8.9.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-207/21	Ж-БР-08-78/20	ОПШТИНСКИ СУД У ЛУКАВЦУ	09 - ПРАВОСУЂЕ -- 09-3 - ИЗВРШЕЊЕ ПРЕСУДА	8.9.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-208/21	Ж-БР-05-290/18	ОПШТИНСКИ СУД У ЛУКАВЦУ	09 - ПРАВОСУЂЕ	8.9.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-209/21	Ж-БЛ-05-63/21	ЈУ ОШ "ПЕТАР ПЕТРОВИЋ ЊЕГОШ" БАЊА ЛУКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	6.9.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-210/21	Ж-СА-05-323/21	ПОН-ОПШТИНА ТЕШАЊ ОПШТИНСКО ВИЈЕЋЕ	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	17.9.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-211/21	Ж-БЛ-04-572/21	ФОНД ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	23 - ЗДРАВСТВО	8.9.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-212/21	Ж-БЛ-05-756/20	ОШ „ХАРМАНИ И“ БИХАЋ	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	8.9.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-213/21	Ж-БЛ-05-756/20	ОШ „ПРЕКОУЊЕ“ БИХАЋ	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	8.9.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-214/21	Ж-БЛ-08-228/21	АГЕНЦИЈА ЗА БАНКАРСТВО РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	09 - ПРАВОСУЂЕ	8.9.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-215/21	Ж-БЛ-08-713/19	ВИСОКИ СУДСКИ И ТУЖИЛАЧКИ САВЈЕТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ОСНОВНИ СУД У ВЛАСЕНИЦИ	09 - ПРАВОСУЂЕ -- 09-1 - ЖАЛБЕ НА РАД СУДИЈА	8.9.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-216/21	Ж-СА-04-181/21	УНИВЕРЗИТЕТ У ТУЗЛИ ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ ТУЗЛА	11 - ОБРАЗОВАЊЕ	30.9.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-217/21	Ж-БЛ-04-636/20	ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ЗА ПИО/МИО КАНТОНАЛНА АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА ТУЗЛА	25 - ПЕНЗИЈЕ	10.9.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-218/21	Ж-БЛ-05-198/21	САВЈЕТ МИНИСТРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ МИНИСТАРСТВО КОМУНИКАЦИЈА И ТРАНСПОРТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	10.9.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-219/21	Ж-СА-08-153/20	ПОН-УДРУЖЕЊЕ ГОРСКА СЛУЖБА СПАСАВАЊА СТАНИЦЕ САРАЈЕВО Н/Р НАЧЕЛНИКА СЛУЖБЕ Н/Р УПРАВНОГ ОДБОРА	19 - УПРАВА	17.9.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-220/21	Ж-СА-08-213/20	ФЕДЕРАЛНА УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	19 - УПРАВА	17.9.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-221/21	Ж-СА-08-17/21	ПОН-АДВОКАТСКА КОМОРА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	31 - АДВОКАТИ	24.9.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-222/21	Ж-БЛ-05-436/21	ЈЗУ ОПШТА БОЛНИЦА "ДР МЛАДЕН СТОЈАНОВИЋ" ПРИЈЕДОР	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	28.9.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-223/21	Ж-БЛ-02-467/21	МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	12 - ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	29.9.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-224/21	Ж-БЛ-05-74/21	РЕПУБЛИЧКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА РАСЕЉЕНА ЛИЦА И МИГРАЦИЈЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	20 - РАТНА ШТЕТА	28.9.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-225/21	Ж-БЛ-05-177/21	ПОН-ЗУ „ДОМ ЗДРАВЉА“ БОСАНСКА КРУПА	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	28.9.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-226/21	Ж-БЛ-03-234/21	ЈУ ОПШТИНСКИ ФОНД ЗА КОМУНАЛНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ И ИНФРАСТРУКТУРУ САНСКИ МОСТ ОПШТИНА САНСКИ МОСТ ОПШТИНСКИ НАЧЕЛНИК ОПШТИНА САНСКИ МОСТ МЈЕСНА ЗАЈЕДНИЦА ШЕХОВЦИ	18 - МАЊИНЕ	28.9.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-227/21	Ж-ЛИ-08-114/21	КАНТОНАЛНИ СУД У ЛИВНУ	09 - ПРАВОСУЂЕ -- 09-2 - ДУЖИНА ТРАЈАЊА ПОСТУПКА (ЧЛАН 6)	29.9.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-228/21	Ж-СА-05-603/21	КЈКП РАД Д.О.О. САРАЈЕВО Н/Р В.Д. ДИРЕКТОРИЦЕ, ГЂА ВЕРА АРНАУТОВИЋ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	29.9.2021.	РЕАЛИЗИРАНА	ДА

П-229/21	Ж-СА-05-814/21	МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО Н/Р: МИНИСТРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	29.9.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-230/21	Ж-СА-04-594/21	ЈУ КАНТОНАЛНА БОЛНИЦА ЗЕНИЦА Н/Р ДИРЕКТОРА КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ ИНСПЕКТОРАТ РАДА ЗЕНИЦА	10 - РАДНИ ОДНОСИ	29.9.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-231/21	Ж-МО-05-105/21	МИНИСТАРСТВУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА ХНК Н/Р МИНИСТРА МОСТАР	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-2 - ОДБИЈАЊЕ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА	1.10.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-232/21	Ж-МО-05-124/21	ЕЛЕКТРОПРЕНОС БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ А.Д. БАЊА ЛУКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	1.10.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-233/21	Ж-СА-05-270/21 Ж-СА-05-460/21 Ж-СА-05-461/21 Ж-СА-05-462/21	ОПШТИНА ТЕШАЊ Н/Р ОПШТИНСКОГ ВИЈЕЋА УПРАВНОМ ОДБОРУ ЈУ МУЗЕЈ ТЕШАЊ	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	1.10.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-234/21	Ж-БЛ-05-560/21	ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД БАЊА ЛУКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	13.10.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-235/21	Ж-БР-04-125/21	ВЛАДА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ЗДРАВСТВО И ОСТАЛЕ УСЛУГЕ - ПОДОДЈЕЉЕЊЕ ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ БРЧКО	24 - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	15.10.2021.	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-236/21	Ж-ЛИ-05-192/21	СЛУЖБА ЗА ГРАЂЕВИНАРСТВО, ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ И СТАМБЕНО-КОМУНАЛНЕ ПОСЛОВЕ ЛИВНО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	28.10.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-237/21	Ж-БЛ-08-578/21	ГРАДСКА УПРАВА БАЊА ЛУКА ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ	19 - УПРАВА	25.10.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-238/21	Ж-СА-04-771/21	ЈП ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА БиХ ТЕРМОЕЛЕКТРАНА „КАКАЊ“ КАКАЊ	10 - РАДНИ ОДНОСИ	28.10.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-239/21	Ж-СА-05-804/21 Ж-СА-05-825/21	ГРАД САРАЈЕВО ГРАДСКО ВИЈЕЋЕ САРАЈЕВА Н/Р ГРАДОНАЧЕЛНИЦЕ	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	28.10.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-240/21	Ж-СА-06-184/21	СКУПШТИНА КАНТОНА САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДАЦАЈУЋЕГ СКУПШТИНЕ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-22 - НА ОСНОВУ ДОБИ	29.10.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НЕ

П-241/21	Ж-СА-05-990/21	СКУПШТИНА КАНТОНА САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ, ВЛАДА КАНТОНА САРАЈЕВО Н/Р ПРЕМИЈЕРА, МИНИСТАРСТВО ЗА ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ КАНТОНА САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	1.11.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-242/21	Ж-СА-02-631/21	ОПШТИНА ИЛИЈАШ Н/Р НАЧЕЛНИКА	12 – ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	3.11.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-243/21	Ж-СА-05-803/21 Ж-СА-05-805/21	ГРАД САРАЈЕВО ГРАДСКО ВИЈЕЋЕ САРАЈЕВА Н/Р ГРАДОНАЧЕЛНИЦЕ	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	3.11.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-244/21	Ж-СА-05-1004/21	МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	3.11.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-245/21	Ж-СА-08-280/21	ПОН-КАНТОНАЛНИ СУД У САРАЈЕВУ	09 - ПРАВОСУЂЕ	8.11.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-246/21	Ж-БЛ-05-271/21	МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	05 - ПОЛИЦИЈА	11.11.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-247/21	Ж-БЛ-04-496/21	ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ УНИВЕРЗИТЕТ У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ	11 - ОБРАЗОВАЊЕ	11.11.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-248/21	Ж-БЛ-04-408/21	ЖЕЉЕЗНИЦЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ А.Д. ДОБОЈ	10 - РАДНИ ОДНОСИ	11.11.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-249/21	Ж-БЛ-05-691/21	ЗЕНИЧКО-ДОБОЈСКИ КАНТОН СТРУЧНА СЛУЖБА СКУПШТИНЕ НЕЗАВИСНИ ОДБОР ЗА ИЗБОР И РЕВИЗИЈУ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-1 - НЕОДЛУЧИВАЊЕ У ЗАКОНСКОМ РОКУ	11.11.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-250/21	Ж-БЛ-04-689/19	ЈУ ОШ „ЦАЗИН И“ ЦАЗИН КАНТОНАЛНО ТУЖИЛАШТВО УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА МИНИСТАРСТВО ОБРАЗОВАЊА, НАУКЕ, КУЛТУРЕ И СПОРТА УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА	10 - РАДНИ ОДНОСИ	11.11.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-251/21	Ж-БЛ-05-27/21	ГРАД БАЊАЛУКА ГРАДСКА УПРАВА ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ МИНИСТАРСТВА ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ, ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	11.11.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-252/21	Ж-БЛ-04-230/21	УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ АРХИТЕКТОНСКО-ГРАЂЕВИНСКО-ГЕОДЕТСКИ ФАКУЛТЕТ МИНИСТАРСТВО ЗА НАУЧНОТЕХНОЛОШКИ РАЗВОЈ, ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ И ИНФОРМАЦИОНО ДРУШТВО РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ СЕКТОР ПРОСВЈЕТНЕ ИНСПЕКЦИЈЕ	11 - ОБРАЗОВАЊЕ -- 11-4 - ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ	11.11.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-253/21	Ж-БЛ-04-374/21	ПОН-ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ЗА ПИО/МИО КАНТОНАЛНА АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА БИХАЋ	25 - ПЕНЗИЈЕ	11.11.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-254/21	Ж-БЛ-01-585/21	МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ЈАВНИ ФОНД ЗА ДЈЕЧЈУ ЗАШТИТУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	11.11.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-255/21	Ж-СА-08-8/21	ПОН-КАНТОНАЛНИ СУД У САРАЈЕВУ	09 - ПРАВОСУЂЕ	12.11.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НЕ
П-256/21	Ж-СА-05-1078/21	КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-2 - ОДБИЈАЊЕ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА	12.11.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-257/21	Ж-СА-05-706/21	УПРАВА РМУ КАКАЊ Д.О.О. КАКАЊ Н/Р ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	12.11.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-258/21	Ж-СА-05-903/21	ПОН-ОПШТИНА ПАЛЕ Н/Р НАЧЕЛНИКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	12.11.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-259/21	Ж-СА-06-632/21	КАЗНЕНО-ПОПРАВНИ ЗАВОД ЗАТВОРЕНОГ ТИПА ЗЕНИЦА Н/Р ДИРЕКТОРА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-03 - МОБИЊГ	12.11.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-260/21	Ж-СА-05-950/21	ЈУ ОСНОВНА ШКОЛА „ХАМДИЈА КРЕШЕВЉАКОВИЋ“ САРАЈЕВО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	12.11.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-261/21	Ж-СА-08-781/21	КАНТОН САРАЈЕВО КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ ИНСПЕКТОРАТ УРБАНИСТИЧКО-ГРАЂЕВИНСКЕ, ЕКОЛОШКЕ, КОМУНАЛНЕ И СТАМБЕНЕ ИНСПЕКЦИЈЕ САРАЈЕВО	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	12.11.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-262/21	Ж-СА-05-746/21	ПОН-МИНИСТАРСТВО ОБРАЗОВАЊА, НАУКЕ, КУЛТУРЕ И СПОРТА УСК БИХАЋ	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	12.11.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-263/21	Ж-СА-05-757/21	ВЛАДА ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА ТУЗЛА МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА ТУЗЛА	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	12.11.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ

П-264/21	Ж-БЛ-06-443/21	ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	15.11.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-265/21	Ж-СА-08-673/21	КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ КАНТОНА САРАЈЕВО - ИНСПЕКТОРАТ ВЕТЕРИНАРСКЕ ИНСПЕКЦИЈЕ - ИНСПЕКТОРАТ САНИТАРНЕ, ЗДРАВСТВЕНЕ И ФАРМАЦЕУТСКЕ ИНСПЕКЦИЈЕ И ИНСПЕКЦИЈЕ ЗА ХРАНУ - ИНСПЕКТОРАТ РАДА, ЗАШТИТЕ НА РАДУ И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ - ИНСПЕКТОРАТ УРБАНИСТИЧКО-ГРАЂЕВИНСКЕ, ЕКОЛОШКЕ, КОМУНАЛНЕ И СТАМБЕНЕ ИНСПЕКЦИЈЕ САРАЈЕВО ОПШТИНА ЦЕНТАР САРАЈЕВО ЈУ КАНТОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД СЛУЖБА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ОПШТИНЕ ЦЕНТАР САРАЈЕВО ГРАД САРАЈЕВО МИНИСТАРСТВО ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА, ГРАЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ОКОЛИНЕ УЛ. РЕИСА ЏЕМАЛУДИНА ЧАУШЕВИЋА БРОЈ 1 71 000 САРАЈЕВО МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА КС ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА - ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА ЦЕНТАР САРАЈЕВО	19 - УПРАВА	15.11.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-266/21	Ж-СА-05-863/21	ПОН-ОПШТИНА ЦЕНТАР САРАЈЕВО	15 - ИМОВИНСКО ПРАВНИ	15.11.2021	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-267/21	Ж-БЛ-05-482/21	ПОН-МИНИСТАРСТВО ОБРАЗОВАЊА, НАУКЕ, КУЛТУРЕ И СПОРТА УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	24.11.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-268/21	Ж-БЛ-08-813/19	КАНТОНАЛНИ СУД У ТУЗЛИ	09 - ПРАВОСУЂЕ	1.12.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-269/21	Ж-БЛ-08-414/21	ПОН-РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ	19 - УПРАВА	26.11.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-270/21	Ж-БЛ-06-403/21	СКУПШТИНА И ВЛАДА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	29.11.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-271/21	Ж-СА-07-295/21	КАЗНЕНО-ПОПРАВНИ ЗАВОД ЗАТВОРЕНОГ ТИПА ЗЕНИЦА Н/Р ДИРЕКТОРА	07 - ЗАТВОРИ -- 07-2 - ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА И ХИГИЈЕНСКИ УСЛОВИ	1.12.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-272/21	Ж-СА-04-715/21	ФЕДЕРАЛНА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ ФЕДЕРАЛНИ ВОДНИ ИНСПЕКТОРАТ САРАЈЕВО	14 - ЕКОЛОГИЈА ЗАШТИТА ОКОЛИНЕ	1.12.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-273/21	Ж-СА-05-735/21	ПОН-КАНТОНАЛНО ТУЖИЛАШТВО ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА ТУЗЛА Н/Р ГЛАВНОГ ТУЖИТЕЉА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	1.12.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА

П-274/21	Ж-СА-05-597/20	ОПШТИНА КАЛИНОВИК Н/Р СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	1.12.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-275/21	Ж-СА-08-921/20	ОПШТИНА ЛУКАВАЦ ЛУКАВАЦ Н/Р НАЧЕЛНИКА	19 - УПРАВА	1.12.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-276/21	Ж-ЛИ-08-205/21	ПОН - ГРУПА ЗА ПИТАЊА ЕВИДЕНЦИЈА ИЗ ОБЛАСТИ ВОЈНЕ ОБАВЕЗЕ ЛИВНО	19 - УПРАВА	10.12.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-277/21	Ж-БР-04-132/20	ФЕДЕРАЛНОМ ЗАВОДУ ЗА ПИО/МИО КАС ЗА ПОСАВСКИ КАНТОН - ПОН	25 - ПЕНЗИЈЕ	17.12.2021.		НЕ
П-278/21	Ж-БР-05-108/20	ОПШТИНСКОГ ИНСПЕКТОРА ГРАЂЕВИНАРСТВА, ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ОКОЛИЕ ОПШТИНЕ ЈАЈЦЕ - ПОН	19 - УПРАВА	17.12.2021.		НЕ
П-279/21	Ж-БР-04-137/20	ФЕДЕРАЛНОМ ЗАВОДУ ЗА ПИО/МИО - ПОН	25 - ПЕНЗИЈЕ	17.12.2021.		НЕ
П-280/21	Ж-БЛ-02-645/21	ГРАД БАЊАЛУКА	12 - ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	8.12.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-281/21	Ж-СА-05-261/21	КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ САРАЈЕВО ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА ЦЕНТАР САРАЈЕВО	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	10.12.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-282/21	Ж-СА-04-921/21	ПОН-ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ЗА ПИО/МИО МОСТАР	25 - ПЕНЗИЈЕ	10.12.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-283/21	Ж-СА-05-927/21	МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	13.12.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-284/21	Ж-МО-05-143/21	ЕЛЕКТРОПРЕНОС БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ А.Д. БАЊА ЛУКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	13.12.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-285/21	Ж-МО-01-64/21	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО РАДА И СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ САРАЈЕВО МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА, РАДА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ХНК МОСТАР МИНИСТАРСТВО ОБРАЗОВАЊА, НАУКЕ, КУЛТУРЕ И СПОРТА ХНК МОСТАР ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВСТВО ХНК МОСТАР УСТАНОВА ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД МОСТАР ЈУ VI ОСНОВНА ШКОЛА У МОСТАРУ	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА -- 13-1 - ЦЕНТРИ ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД	13.12.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-286/21	Ж-МО-05-152/21	ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВСТВО ХНК МОСТАР	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	13.12.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-287/21	Ж-СА-05-1011/21	СКУПШТИНА ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА ТУЗЛА	05 - ПОЛИЦИЈА	13.12.2021.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-288/21	Ж-БЛ-05-92/20	ГРАД БАЊА ЛУКА ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	14.12.2021	РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-289/21	Ж-БЛ-04-818/20	САВЈЕТ МИНИСТРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	14 - ЕКОЛОГИЈА ЗАШТИТА ОКОЛИНЕ	14.12.2021	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-290/21	Ж-БЛ-05-508/21	ЗАВОД ЗА ИЗГРАДЊУ БАЊА ЛУКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-2 - ОДБИЈАЊЕ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА	14.12.2021	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-291/21	Ж-БЛ-05-655/21	ГРАД БАЊА ЛУКА ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-1 - НЕОДЛУЧИВАЊЕ У ЗАКОНСКОМ РОКУ	14.12.2021	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-292/21	Ж-БЛ-05-697/21	АГЕНЦИЈА ЗА ЛИЈЕКОВЕ И МЕДИЦИНСКА СРЕДСТВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-1 - НЕОДЛУЧИВАЊЕ У ЗАКОНСКОМ РОКУ	14.12.2021	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-293/21	Ж-БЛ-05-409/21 Ж-БЛ-05-464/21	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА И ИЗБЈЕГЛИЦА	20 - РАТНА ШТЕТА	14.12.2021	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-294/21	Ж-БЛ-05-682/21	ЈУ ОСНОВНА ШКОЛА „МЛАДЕН СТОЈАНОВИЋ“ ЛАКТАШИ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	15.12.2021	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-295/21	Ж-БЛ-08-654/21	ПОН- ГРАД БАЊА ЛУКА	19 - УПРАВА	14.12.2021	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-296/21	Ж-БЛ-05-699/21	ПОН-ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВСТВО ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-1 - НЕОДЛУЧИВАЊЕ У ЗАКОНСКОМ РОКУ	14.12.2021	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-297/21	Ж-БЛ-06-819/21	ВЛАДА ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	17.12.2021	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-298/21	Ж-БЛ-08-542/21	РЕПУБЛИКА СРПСКА ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	09 - ПРАВОСУЂЕ	17.12.2021	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-299/21	Ж-БЛ-04-607/21	ЈКП „ВОДОВОД“ Д.О.О.	21 - КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	17.12.2021	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-300/21	Ж-БЛ-01-133/21	ПОН-ЈУ ОШ „ПЕТАР КОЧИЋ“ СЈЕНИНА РИЈЕКА	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	17.12.2021	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-301/21	Ж-БЛ-06-621/21	ПОН-ГРАДСКА УПРАВА САРАЈЕВО ВЛАДА КАНТОНА САРАЈЕВО	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	17.12.2021	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-302/21	Ж-БР-04-143/21	ПОН-МИНИСТАРСТВУ ОБРАЗОВАЊА И НАУКЕ ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА - ПОН	11 - ОБРАЗОВАЊЕ	22.12.2021	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ

П-303/21	Ж-БР-05-279/18	ПОН-ГРАДУ ТУЗЛА, СЛУЖБИ ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ - ПОН	15 – ИМОВИНСКО-ПРАВНИ	22.12.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-304/21	Ж-БР-06-220/20	ЈАВНОЈ УСТАНОВИ БОСАНСКИ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА ТУЗЛА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-17 - НА ОСНОВУ ОБРАЗОВАЊА	22.12.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-305/21	Ж-БЛ-04-563/21	МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	23 - ЗДРАВСТВО	22.12.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-306/21	Ж-БЛ-05-790/21	ЈУ ОШ "БРАНКО ЋОПИЋ" БАЊА ЛУКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	27.12.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-307/21	Ж-МО-05-144/21	ГРАД ЧАПЉИНА Н/Р ГРАДОНАЧЕЛНИКА ЧАПЉИНА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	27.12.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-308/21	Ж-БР-04-201/21	МИНИСТАРСТВУ ОБРАЗОВАЊА И НАУКЕ ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА - ПЕДАГОШКОМ ЗАВОДУ ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА -ЈАВНОЈ УСТАНОВИ ОСНОВНА ШКОЛА "ДР САФВЕТ-БЕГ БАШАГИЋ" ГРАДАЧАЦ	11 - ОБРАЗОВАЊЕ	28.12.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-309/21	Ж-БР-05-153/21	ПОЛИЦИЈИ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	05 - ПОЛИЦИЈА	28.12.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-310/21	Ж-СА-06-743/20	МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА Н/Р МИНИСТРА БИХАЋ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-03 - МОБИЊГ	28.12.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-311/21	Ж-СА-04-833/21 Ж-СА-04-843/21	ЈАВНА УСТАНОВА ДОМ ЗДРАВЉА КАНТОНА САРАЈЕВО Н/Р ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА САРАЈЕВО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	28.12.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-312/21	Ж-СА-05-463/21 Ж-СА-05-476/21	ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БиХ САРАЈЕВО	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	28.12.2021.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-313/21	Ж-СА-08-842/21	ВЛАДА ЗАПАДНОХЕРЦЕГОВАЧКОГ КАНТОНА МИНИСТАРСТВО ПРИВРЕДЕ ПОСУШЈЕ	19 - УПРАВА	29.12.2021.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-314/21	Ж-ЛИ-08-220/21	ПОН-СЛУЖБА ЗА ГЕОДЕТСКЕ, ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ И КАТАСТАР НЕКРЕТНИНА ТОМИСЛАВГРАД 2. ФЕДЕРАЛНА УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ, ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ И КАТАСТАР НЕКРЕТНИНА САРАЈЕВО	19 - УПРАВА	29.12.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ

П-315/21	Ж-БЛ-05-458/21	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ, ВОДОПРИВРЕДЕ И ШУМАРСТВА СРЕДЊОБОСАНСКИ КАНТОН МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ, ВОДОПРИВРЕДЕ И ШУМАРСТВА	33 - БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОЋ	30.12.2021.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
----------	----------------	---	--------------------------------	-------------	---------------	----

АНЕКС I. ПРЕГЛЕД БУЏЕТА ЗА 2021. ГОДИНУ**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА**

Институција: Институција омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине

Сједиште: Бања Лука

ИД: 4403087410007

Шифра дјелатности: 69.10

Образац 2.

Организациони код: 0304

Фонд: Општи фонд (10)

Пројектни код: 0

Збирни образац: x

**Преглед расхода и издатака по економским категоријама
Период извјештавања: од 1. 1. 2021. до 31. 12. 2021.****БУЏЕТ**

Редни број	Опис	Економ. Код	Буџет	Измјене и допуне (ребаланс, реструктура, прерасподјела, резерва, намјенска средства и др.)	Кориговани буџет	Остварени кумулативни износ укупних расхода и издатака	Остварени кумулативни износ истог периода претходне године	Процент 7/6 x 100	Процент 7/8 x 100
1	2	3	4	5	6 (4+5)	7	8	9	10
1	Укупни расходи и издаци (2+16)		2.482.000		2.482.000	2.315.392	2.346.212	93	99
2	Укупни текући расходи (3+6)	610000	2.474.000		2.474.000	2.315.392	2.294.728	94	101
3	Плате и накнаде трошкова запослених (4+5)	611000	2.193.000		2.193.000	2.098.887	2.089.926	96	100
4	Бруто плате и накнаде плата	611100	1.944.000		1.944.000	1.883.202	1.868.945	97	101
5	Накнаде трошкова запослених	611200	249.000		249.000	215.685	220.981	87	98
6	Издаци за материјал, ситан инвентар и услуге (7+.....+15)	613000	281.000		281.000	216.505	204.802	77	106
7	Путни трошкови	613100	55.000		55.000	40.655	16.557	74	246
8	Издаци телефонских и поштанских услуга	613200	49.000		49.000	44.076	40.554	90	109
9	Издаци за енергију и комуналне услуге	613300	6.000		6.000	5.085	4.320	85	118
10	Набавка материјала и ситног инвентара	613400	33.000		33.000	24.471	39.508	74	62
11	Издаци за услуге превоза и горива	613500	23.000		23.000	11.142	6.603	48	169
12	Унајмљивање имовине и опреме	613600	13.000		13.000	12.803	12.800	98	100
13	Издаци за текуће одржавање	613700	27.000		27.000	15.768	18.261	58	86
14	Издаци осигурања, банкарских услуга и услуга платног промета	613800	6.000		6.000	4.731	4.186	79	113
15	Уговорене и друге посебне услуге	613900	69.000		69.000	57.774	62.013	84	93
16	Укупни капитални издаци		8.000		8.000	0	51.484	0	0
17	Издаци за набавку сталних средстава	821000	8.000		8.000	0	51.484	0	0
18	Набавка опреме	821300	8.000		8.000	0	51.484	0	0

АНЕКС II. ПРЕГЛЕД ОБАВЕЗА ПО ЗАКОНУ О СЛОБОДИ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА 2021.

1. Јавни органи на нивоу Босне и Херцеговине који су испунили обавезу именовања службеника за информисање и доставили Водич и Индекс регистар у складу с члановима 19. и 20. ЗОСПИ:

1. Агенција за полицијску подршку Босне и Херцеговине;
2. Агенција за државну службу Босне и Херцеговине;
3. Агенција за форензичка испитивања Босне и Херцеговине;
4. Агенција за идентификационе документе, евиденцију и размјену података Босне и Херцеговине;
5. Агенција за јавне набавке и Канцеларија за разматрање жалби Босне и Херцеговине;
6. Агенција за лијекове и медицинска средства Босне и Херцеговине;
7. Агенција за надзор над тржиштем Босне и Херцеговине;
8. Агенција за осигурање депозита Босне и Херцеговине;
9. Агенција за осигурање у Босни и Херцеговини;
10. Агенција за поштански саобраћај Босне и Херцеговине;
11. Агенција за предшколско, основно и средње образовање Босне и Херцеговине;
12. Агенција за превенцију корупције и координацију борбе против корупције Босне и Херцеговине;
13. Агенција за рад и запошљавање Босне и Херцеговине;
14. Агенција за развој високог образовања, и осигурање квалитета Босне и Херцеговине;
15. Агенција за сигурност хране Босне и Херцеговине;
16. Агенција за статистику Босне и Херцеговине;
17. Агенција за школовање и стручно усавршавање кадрова Босне и Херцеговине;
18. Агенција за унапређење иностраних инвестиција Босне и Херцеговине;
19. Агенција за заштиту личних података Босне и Херцеговине;
20. Архив Босне и Херцеговине;
21. Центар за информисање и признавање докумената из подручја високог образовања Босне и Херцеговине;
22. Центар за уклањање мина Босне и Херцеговине;
23. Централна банка Босне и Херцеговине;
24. Централна изборна комисија Босне и Херцеговине;
25. Дирекција за координацију полицијских тијела Босне и Херцеговине;
26. Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине-БХДЦА;
27. Дирекција за економско планирање Босне и Херцеговине;
28. Дирекција за европске интеграције Босне и Херцеговине;
29. Државна агенција за истраге и заштиту Босне и Херцеговине;
30. Државна регулаторна агенција за радијацијску и нуклеарну сигурност Босне и Херцеговине;
31. Државна регулаторна комисија за електричну енергију Босне и Херцеговине;
32. Електропренос Босне и Херцеговине;
33. Фонд за повратак Босне и Херцеговине;
34. Гранична полиција Босне и Херцеговине;
35. Институција омбудсмана за заштиту потрошача Босне и Херцеговине;
36. Институт за акредитацију Босне и Херцеговине;
37. Институт за интелектуално власништво Босне и Херцеговине;
38. Институт за стандардизацију Босне и Херцеговине;
39. Комисија за концесије Босне и Херцеговине;

40. Комисија за очување националних споменика Босне и Херцеговине;
41. Комисија за рачуноводство и ревизију Босне и Херцеговине;
42. Комисија за уклањање мина Босне и Херцеговине;
43. Конкуренијско вијеће Босне и Херцеговине;
44. Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине;
45. Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине;
46. Министарство комуникација и промета Босне и Херцеговине;
47. Министарство одбране Босне и Херцеговине;
48. Министарство правде Босне и Херцеговине;
49. Министарство безбједности Босне и Херцеговине;
50. Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине;
51. Министарство спољних послова Босне и Херцеговине;
52. Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине;
53. Обавјештајно-безбједносна агенција Босне и Херцеговине;
54. Одбор државне службе за жалбе Босне и Херцеговине;
55. Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине;
56. Правобранилаштво Босне и Херцеговине;
57. Предсједништво Босне и Херцеговине;
58. Регулаторна агенција за комуникације Босне и Херцеговине;
59. Служба за послове са странцима Босне и Херцеговине;
60. Служба за заједничке послове институција Босне и Херцеговине;
61. Суд Босне и Херцеговине;
62. Тужилаштво Босне и Херцеговине;
63. Управа Босне и Херцеговине за заштиту здравља биља;
64. Управа за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине;
65. Канцеларија координатора за реформу јавне управе Босне и Херцеговине;
66. Канцеларија за ревизију финансијског пословања институција Босне и Херцеговине;
67. Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине;
68. Канцеларија за законодавство Босне и Херцеговине;
69. Уставни суд Босне и Херцеговине;
70. Спољнотрговинска комора Босне и Херцеговине;
71. Савјет министара Босне и Херцеговине;
72. Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине.

2. Јавни органи на нивоу Босне и Херцеговине који су током 2021. године достављали статистичке податке у складу са чланом 20 ЗОСПИ:

1. Агенција за државну службу Босне и Херцеговине;
2. Агенција за идентификационе документе, евиденцију и размјену података БиХ;
3. Агенција за надзор над тржиштем Босне и Херцеговине;
4. Агенција за безбједност у Босни и Херцеговини;
5. Агенција за превенцију корупције и координацију борбе против корупције;
6. Агенција за рад и запошљавање Босне и Херцеговине;
7. Агенција за заштиту личних података у Босни и Херцеговини;
8. Централна банка Босне и Херцеговине;
9. Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине-БХДЦА;
10. Дирекција за економско планирање Босне и Херцеговине;
11. Дирекција за европске интеграције Босне и Херцеговине;
12. Државна регулаторна комисија за електричну енергију;
13. Електропривреда Босне и Херцеговине;

14. Електропренос Босне и Херцеговине
15. Електропренос Босне и Херцеговине а.д. Бања Лука;
16. Фонд за повратак Босне и Херцеговине;
17. Гранична полиција Босне и Херцеговине;
18. Институција омбудсмана за заштиту потрошача Босне и Херцеговине;
19. Институт за интелектуално власништво Босне и Херцеговине;
20. Комисија за очување националних споменика Босне и Херцеговине;
21. Министарство комуникација и промета Босне и Херцеговине;
22. Министарство спољних послова БиХ;
23. Министарство одбране Босне и Херцеговине;
24. Министарство правде Босне и Херцеговине;
25. Министарство безбједности Босне и Херцеговине
26. Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине /Канцеларија за ветеринарство БиХ, Управа БиХ за заштиту здравља биља, Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ/;
27. Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине;
28. Предсједништво Босне и Херцеговине – Секретаријат;
29. Канцеларија координатора за реформу јавне управе Босне и Херцеговине;
30. Канцеларија за разматрање жалби Босне и Херцеговине;
31. Уставни суд Босне и Херцеговине;
32. Савјет министара Босне и Херцеговине – Генерални секретаријат;
33. Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине.

У погледу достављања статистичких података од стране јавних органа на државном нивоу, Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине констатује да су 33 јавна органа редовно испуњавало своју обавезу у извјештајној години, што је приближно као и 2020. године.

3. Јавни органи на нивоу Федерације Босне и Херцеговине који су током 2021. године достављали статистичке податке у складу са ЗОСПИ:

1. Агенција за банкарство Федерације Босне и Херцеговине;
2. Центар за едукацију судија и тужилаца у Федерацији БиХ;
3. Федерални хидрометеоролошки завод;
4. Федерално министарство здравства;
5. Федерално министарство унутрашњих послова;
6. Федерално министарство културе и спорта;
7. Федерално тужилаштво ФБиХ;
8. Федерална управа за инспекцијске послове;
9. Федерални завод за пензијско и инвалидско осигурање;
10. Град Горажде;
11. Град Градачац;
12. ЈП Међународни аеродром „Сарајево“ д.о.о.;
13. ЈП Олимпијски базен Отока;
14. Кантонални суд у Зеници;
15. Кантонална управа цивилне заштите Кантона Сарајево;
16. Кантонална управа за инспекцијске послове Кантона Сарајево;
17. Кантонално тужилаштво Кантона Сарајево;
18. Кантонално тужилаштво Зеничко-добојског кантона;
19. Кантонално јавно комунално предузеће „Рад“ д.о.о.;

20. Министарство унутрашњих послова Тузланског кантона;
21. Министарство унутрашњих послова Кантона Сарајево;
22. Министарство за грађеве, просторно уређење и заштиту околине Унско-санског кантона;
23. Општина Сански Мост;
24. Општина Какањ;
25. Општина Кључ;
26. Општина Фоча;
27. Општина Хацићи;
28. Општина Стари Град Сарајево;
29. Општина Ново Сарајево;
30. Општина Нови Травник;
31. Општина Тешањ;
32. Општински суд у Високом;
33. Регулаторна комисија за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине;
34. Универзитет у Сарајеву;
35. Влада Федерације Босне и Херцеговине.

У извјештајној години, обавезу достављања статистичких података у складу са ЗОСПИ испунило је 35 јавних органа на подручју Федерације Босне и Херцеговине, што је идентична ситуација као и 2020. године. На нивоу Федерације Босне и Херцеговине 11 јавних органа редовно је испуњавало своју обавезу достављања статистичких података Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, док је исту обавезу на нивоу кантона испунило девет јавних органа.

У истом периоду, ову обавезу испуњавало је и четрнаест јавних органа на општинском нивоу.

4. Јавни органи на нивоу Републике Српске који су током 2021. године доставили статистичке податке у складу са ЗОСПИ:

1. Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске;
2. Град Градишка;
3. Јавна установа „Воде Српске“ Бијељина;
4. Окружно јавно тужилаштво Бања Лука;
5. Окружни суд у Добоју;
6. Окружни привредни суд Добој;
7. Основни суд у Теслићу;
8. Општина Угљевик.

У 2021. години, обавезу достављања статистичких података испунило је осам јавних органа на нивоу Републике Српске, те није било знатнијих промјена у односу на претходну годину.

5. Током 2021. године сљедећи јавни органи су испунили обавезу достављања рјешења о службенику за информисање, Водич и Индекс регистра у складу са ЗОСПИ:

1. Агенција за развој високог образовања и осигурање квалитета БиХ (Подаци о службенику за информисање);

2. Агенција за полицијску подршку, Министарство безбједности БиХ (Водич за приступ информацијама);
3. Цесте д.д. Мостар (Подаци о службенику за информисање);
4. Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Сарајеву (Одлука о именовану службеника за информисање);
5. Федерално министарство расељених лица и избјеглица (Рјешење о именовану службеника за информисање);
6. Федерално Министарство развоја, подузетништва и обрта (Рјешење о именовану службеника за информисање);
7. Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства (Рјешење о именовану службеника за информисање);
8. Финансијска полиција Федерације БиХ (Рјешење о именовану службеника за информисање и Водич за приступ информацијама);
9. ЈП Електропривреда ХЗ ХБ д.д. Мостар (Обавијест о именовану службеника за информисање);
10. Јавна установа Служба за запошљавање Кантона Сарајево (Одлука о именовану службеника за информисање);
11. Јавно предузеће РАД д.д. Тешањ (Одлука о именовану службеника за информисање и Водич за приступ информацијама);
12. ЈУ Завод за васпитање и образовање Западнохерцеговачки кантон (Одлука о именовану службеника за информисање);
13. Кантонална управа цивилне заштите УСК (Рјешење о одређивању службеника за информисање и Водич за приступ информацијама);
14. КЈУ Породично савјетовалиште (Рјешење о именовану службеника за информисање);
15. КЈКП „Тржнице - пијаце“ д.о.о. Сарајево (Рјешење о именовану службеника за информисање);
16. Министарство за борачка питања Тузланског кантона (Рјешење о именовану службеника за информисање);
17. Министарство финансија Унско-санског кантона (Рјешење о именовану службеника за информисање);
18. Министарство комуналне привреде, инфраструктуре, просторног уређења, грађења и заштите околине Кантона Сарајево (Рјешење о именовану службеника за информисање);
19. Министарство здравства, рада и социјалне политике Унско-санског кантона (Рјешење о измјени и допуни Рјешења о именовану службеника за информисање);
20. Општински суд у Зеници (Рјешење о именовану службеника за информисање);
21. Општински суд у Орашју (Одлука о именовану службеника за информисање);
22. Педагошки факултет Универзитета у Сарајеву (Одлука о именовану службеника за информисање);
23. Републичка управа цивилне заштите Источно Сарајево (Одлука о именовану службеника за информисање);
24. Стоматолошки факултет Универзитета у Сарајеву (Одлука о именовану службеника за информисање);
25. Служба за заједничке послове Зеничко-добојског кантона (Рјешење о допунама Рјешења о именовану службеника за информисање);
26. Уставни суд БиХ (Водич-нови, Индекс регистар и Образац за подношење захтјева за приступ информацијама);
27. Вијеће народа Републике Српске (Водич за приступ информацијама);
28. Ветеринарски факултет Универзитета у Сарајеву (Одлука о именовану службеника за информисање);

29. Влада Зеничко–добојског кантона (Рјешење о одређивању службеника за информисање, Водич);
30. Кантонално тужилаштво Западнохерцеговачког кантона Широки Бријег (Подаци о службенику за информисање).

АНЕКС III. ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ СТАТИСТИЧКИХ ПОКАЗАТЕЉА

ОДЈЕЉЕЊЕ	Запримљено у 2021.	Пренесено из ранијих година	Укупно рађено у 2021.	Укупно завршено у 2021.	Пренесено у 2022. г.
01 - Одјељење за праћење остваривања права дјете	190	139	329	213	116
02 - Одјељење за праћење остваривања права лица с инвалидитетом	43	25	68	57	11
03 - Одјељење за праћење остваривања права националних, вјерских и других мањина	3	1	4	2	2
04 - Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права	768	379	1147	787	360
05 - Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права	904	564	1468	1001	467
06 - Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације	173	322	495	190	305
07 - Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе	91	88	179	117	62
08 - Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи	774	373	1147	809	338
УКУПНО	2.946	1.891	4.837	3.176	1.661

Рад по жалбама по одјељењима у 2021. години

Одјељење	Број
01 - Одјељење за праћење остваривања права дјецe // Сарајево	83
02 - Одјељење за праћење остваривања права лица с инвалидитетом // Сарајево	19
03 - Одјељење за праћење остваривања права националних, вјерских и других мањина // Сарајево	2
04 - Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права // Сарајево	352
05 - Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права // Сарајево	385
06 - Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације // Сарајево	100
07 - Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе // Сарајево	62
08 - Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи // Сарајево	309
Укупан број предмета Сарајево	1.312
01 - Одјељење за праћење остваривања права дјецe // Бања Лука	90
02 - Одјељење за праћење остваривања права лица с инвалидитетом // Бања Лука	21
03 - Одјељење за праћење остваривања права националних, вјерских и других мањина // Бања Лука	1
04 - Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права // Бања Лука	204
05 - Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права // Бања Лука	313
06 - Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације // Бања Лука	51
07 - Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе // Бања Лука	26
08 - Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи // Бањалука	170
Укупан број предмета Бања Лука	876
01 - Одјељење за праћење остваривања права дјецe // Брчко	7
02 - Одјељење за праћење остваривања права лица с инвалидитетом // Брчко	1
04 - Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права // Брчко	115
05 - Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права // Брчко	61
06 - Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације // Брчко	15
08 - Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи // Брчко	84
Укупан број предмета Брчко	283
01 - Одјељење за праћење остваривања права дјецe // Мостар	9
02 - Одјељење за праћење остваривања права лица с инвалидитетом // Мостар	2
04 - Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права // Мостар	56
05 - Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права // Мостар	68
06 - Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације // Мостар	2
07 - Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе // Мостар	3
08 - Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи // Мостар	51
Укупан број предмета Мостар	191
01 - Одјељење за праћење остваривања права дјецe // Ливно	1
04 - Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права // Ливно	41
05 - Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права // Ливно	77
06 - Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације // Ливно	5
08 - Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи // Ливно	160
Укупан број предмета Ливно	284
Укупан број предмета у институцији	2.946

Број жалби по одјељењима у 2021. год.

Повреда права	Поткатегорија	Број предмета
01 - Дискриминација	00 - Остало	88
01 - Дискриминација	01-03 - Мобинг	42
01 - Дискриминација	01-09 - На основу језика	3
01 - Дискриминација	01-11 - На основу етничке припадности	7
01 - Дискриминација	01-12 - На основу националног или социјалног поријекла	5
01 - Дискриминација	01-14 - На основу политичког или другог увјерења	4
01 - Дискриминација	01-15 - На основу имовног стања	1
01 - Дискриминација	01-16 - На основу чланства у синдикату или другом удружењу	1
01 - Дискриминација	01-17 - На основу образовања	1
01 - Дискриминација	01-22 - На основу животне доби	2
01 - Дискриминација	01-24 - Говор мржње	2
01 - Дискриминација	СУМА	156
02 - Медији и слобода информисања	СУМА	9
03 - Приступ информацијама	00 - Остало	257
03 - Приступ информацијама	03-1 - неодлучивање у законском року	26
03 - Приступ информацијама	03-2 - одбијање приступа информацијама	17
03 - Приступ информацијама	03-3 - право на двостепеност	4
03 - Приступ информацијама	СУМА	304
04 - Вјерске слободе / религија	СУМА	3
05 - Полиција	00 - Остало	131
05 - Полиција	05-1 - жалба на рад полиције	25
05 - Полиција	05-2 - жалбе полицијских службеника	2
05 - Полиција	СУМА	158
06 - Јавни приходи	СУМА	4
07 - Затвори	00 - Остало	75
07 - Затвори	07-1 - коришћење заводских погодности и посјете	6
07 - Затвори	07-2 - здравствена заштита и хигијенски услови	10
07 - Затвори	СУМА	91
08 - Равноправност полова	СУМА	2
09 - Правосуђе	00 - Остало	317
09 - Правосуђе	09-1 - жалбе на рад судија	8
09 - Правосуђе	09-2 - дужина трајања поступка (члан 6)	69
09 - Правосуђе	09-3 - извршење пресуда	31
09 - Правосуђе	09-4 - ВСТС	2
09 - Правосуђе	СУМА	427
10 - Радни односи	СУМА	261
11 - образовање	00 - Остало	20
11 - образовање	11-1 - предшколско васпитање	1
11 - образовање	11-2 - основно образовање	5
11 - образовање	11-3 - средње образовање	5
11 - образовање	11-4 - високо образовање	18
11 - образовање	11-5 - образовање одраслих	2
11 - образовање	СУМА	51

12 – Лица с инвалидитетом	СУМА	43
13 - Права дјетета	00 - Остало	177
13 - Права дјетета	13-1 - Центри за социјални рад	13
13 - Права дјетета	СУМА	190
14 - Екологија заштита околине	СУМА	11
15 – Имовинско-правни	СУМА	123
16 - Насиље	00 - Остало	6
16 - Насиље	16-1 - насиље у породици	6
16 - Насиље	16-2 - вршњачко насиље	2
16 - Насиље	СУМА	14
17 - Јавне исправе	СУМА	27
18 - Мањине	СУМА	3
19 - Управа	СУМА	264
20 - Ратна штета	СУМА	18
21 - Комуналне услуге	СУМА	135
22 - Владина и министарска именована	СУМА	127
23 - Здравство	СУМА	79
24 - Социјална заштита	СУМА	68
25 - Пензије	СУМА	158
26 - Тужилаштва	СУМА	73
27 - Правобранилаштва	СУМА	2
28 - Предмети корупције	СУМА	6
29 - Миграције и азил	СУМА	25
30 - Слобода окупљања	СУМА	2
31 - Адвокати	СУМА	7
32 - Инспекције	СУМА	72
33 - Бесплатна правна помоћ	СУМА	33
СУМА	СУМА	2.946

Број жалби примљених по поткатогијама 2021. година

Р.бр.	Начин окончања	Предмети 2021.	Предмети из ранијих година	Укупно
1	У току интервенције омбудсмана	603	378	981
2	Препоруком омбудсмана	89	218	307
3	Незаинтересованост странке за даље вођење поступка	251	166	417
4	Неприхватљива жалба	556	168	724
5	На други начин	362	284	646
6	Ненадлежност и уступање предмета надлежном органу	60	16	76
7	Прослијеђен другој канцеларији Омбудсмана	5	1	6
8	Специјалним извјештајем	5	5	10
9	Поновни поступак	6	3	9
10	Укупно	1.937	1.239	3.176

САМО ЗА НЕПРИХВАТЉИВА ЖАЛБА - ПОТКАТЕГОРИЗАЦИЈА

00 - остало	148	44	192
01 - анонимна жалба	2	1	3
02 - злонамјерна жалба	0	0	0
03 - неоснована жалба	328	105	433
04 - жалба не садржи никакав захтјев	4	1	5
05 - нарушавање легитимних права треће стране	0	0	0
06 - кашњење подносиоца од 1г. након чињеница, догађаја или одлуке	6	2	8
07 - нису исцрпљена сва правна средства	28	4	32
08 - жалба непотпуна или неразумљива (није накнадно допуњена)	7	3	10
09 - подносилац одустао од жалбе	8	1	9
10 - жалба с већ разматраним чињеницама (дуплирање жалбе)	25	6	31
11 - чињенично стање прије 14. децембра 1995. године	0	1	1
Укупно	556	168	724

Број жалби које су завршене//Начин окончања жалби у 2021. години

Р.бр.	Повреда права	Број препорука
1	01 - Дискриминација	26
2	02 - Медији и слобода информисања	1
3	03 - Приступ информацијама	74
4	05 - Полиција	6
5	07 - Затвори	2
6	08 - Равноправност полова	1
7	09 - Правосуђе	27
8	10 - Радни односи	28
9	11 - Образовање	10
10	12 - Лица с инвалидитетом	6
11	13 - Права дјетета	17
12	14 - Екологија заштита околине	3
13	15 - Имовинско-правни	9
14	18 - Мањине	1
15	19 - Управа	34
16	20 - Ратна штета	4
17	21 - Комуналне услуге	7
18	22 - Владина и министарска именованја	30
19	23 - Здравство	7
20	24 - Социјална заштита	5
21	25 - Пензије	17
22	26 - Тужилаштва	4
23	28 - Предмети корупције	1
24	29 - Миграције и азил	1
25	31 - Адвокати	3
26	32 - Инспекције	6
27	33 - Бесплатна правна помоћ	1
29	УКУПНО	331

Начин реализације	Број предмета
Дјелимично реализована	4
Нема одговора	74
Није реализована	81
Остварена сарадња	60
Реализована	112
Укупно	331

Број жалби с препорукама издатим у 2021. години по категоријама повреда права и реализацији

ОДЈЕЉЕЊЕ	Број жалби с препоруком издатом у 2021. г.
01 - Одјељење за праћење остваривања права дјете	17
02 - Одјељење за праћење остваривања права особа са инвалидитетом	6
03 – Одјел. за праћење остваривања права националних, вјерских и других мањина	1
04 - Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права	77
05 - Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права	138
06 - Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације	29
07 - Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе	2
08 - Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи	61
УКУПНО	331

Број жалби са издатом препоруком по одјелима у 2021. год.

Назив одјељења	Број препорука
01 - Одјељење за праћење остваривања права дјете	15
02 - Одјељење за праћење остваривања права особа са инвалидитетом	6
03 – Одјел. за праћење остваривања права националних, вјерских и других мањина	1
04 - Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права	75
05 - Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права	129
06 - Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације	29
07 - Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе	2
08 - Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи	58
УКУПНО	315

Број препорука по одјељењима у 2021. год.

Канцеларија	Број жалби с препоруком издатом у 2021. г.
Канцеларија Сарајево	137
Канцеларија Бања Лука	132
Канцеларија Брчко	34
Канцеларија Мостар	13
Канцеларија Ливно	15
Укупан број препорука	331

Број жалби са издатом препоруком по канцеларијама у 2021. год.

Канцеларија	Број порепорука
Канцеларија Сарајево	125
Канцеларија Бања Лука	130
Канцеларија Брчко	34
Канцеларија Мостар	13
Канцеларија Ливно	13
Укупан број препорука	315

Број препорука по канцеларијама у 2021. години

Р.бр.	Назив органа	Број предмета	Сједиште органа
1	ОПШТИНСКИ СУД ЛИВНО	50	ЛИВНО
2	ОПШТИНСКИ СУД САРАЈЕВО	37	САРАЈЕВО
3	КАНТОНАЛНИ СУД САРАЈЕВО	35	САРАЈЕВО
4	ОСНОВНИ СУД БАЊА ЛУКА	29	БАЊА ЛУКА
5	ОКРУЖНО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО БАЊА ЛУКА	29	БАЊА ЛУКА
6	КАНТОНАЛНИ СУД ЛИВНО	23	ЛИВНО
7	ОКРУЖНИ СУД БАЊА ЛУКА	18	БАЊА ЛУКА
8	ОПШТИНСКИ СУД ТУЗЛА	17	ТУЗЛА
9	ТУЖИЛАШТВО КАНТОНА САРАЈЕВО	16	САРАЈЕВО
10	КАНТОНАЛНИ СУД ТУЗЛА	16	ТУЗЛА
11	КАНТОНАЛНО ТУЖИЛАШТВО ЛИВНО	13	ЛИВНО
12	ВРХОВНИ СУД ФБиХ	12	САРАЈЕВО
13	ОПШТИНСКИ СУД МОСТАР	10	МОСТАР
14	ВИСОКИ СУДСКИ И ТУЖИЛАЧКИ САВЈЕТ БиХ	10	САРАЈЕВО
15	КАНТОНАЛНО ТУЖИЛАШТВО ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА	10	ТУЗЛА
16	ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	8	БАЊА ЛУКА
17	ОСНОВНИ СУД ДОБОЈ	8	ДОБОЈ
18	КАНТОНАЛНИ СУД У МОСТАРУ	8	МОСТАР
19	УСТАВНИ СУД БиХ	8	САРАЈЕВО
20	ОСНОВНИ СУД БИЈЕЉИНА	8	БИЈЕЉИНА

20 најчешћих противних страна из области судова

Р.бр.	Назив органа	Број предмета	Сједиште органа
1	ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ПИО/МИО	49	ТУЗЛА
2	ФОНД ПИО РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	26	БИЈЕЉИНА
3	ГРАД БАЊА ЛУКА	25	БАЊА ЛУКА
4	МУП РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	23	БАЊА ЛУКА
5	ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БиХ	22	САРАЈЕВО
6	ВЛАДА КАНТОНА САРАЈЕВО	20	САРАЈЕВО
7	ЈУ ДОМ ЗДРАВЉА КАНТОНА САРАЈЕВО	19	САРАЈЕВО
8	МИНИСТАРСТВО РАДА И БОРАЧКО-ИНВАЛИДСКЕ ЗАШТИТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	19	БАЊА ЛУКА
9	МУП ЗЕ-ДО КАНТОНА	19	ЗЕНИЦА
10	ОПШТИНА ЦЕНТАР САРАЈЕВО	19	САРАЈЕВО
11	РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ	19	БАЊА ЛУКА
12	ЗАВОД ЗА ИЗВРШЕЊЕ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА, ПРИТВОРА И ДРУГИХ МЈЕРА БиХ	19	ИСТОЧНА ИЛИЦА
13	МУП ХНК	18	МОСТАР
14	КАНТОНАЛНА АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА ПИО ТУЗЛА	17	ТУЗЛА
15	ОПШТИНА НОВО САРАЈЕВО	17	САРАЈЕВО
16	ВЛАДА ТК ТУЗЛА	17	ТУЗЛА
17	ТЕЛЕМАХ	16	САРАЈЕВО
18	ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ПИО/МИО МОСТАР	15	МОСТАР
19	МУП КАНТОНА САРАЈЕВО	15	САРАЈЕВО
20	ГРАД САРАЈЕВО	13	САРАЈЕВО

20 најчешћих противних страна без области правосуђа

ДЕТАЉАН ПРЕГЛЕД РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРЕПОРУКА

Р.бр.	БРОЈ ПРЕДМЕТА	БРОЈ ПРЕПОРУКЕ	ГЛАВНА ПРЕПОРУКА	ПОВРЕДА ПРАВА	РЕАЛИЗАЦИЈА ПРЕПОРУКЕ	ЗАПРИМЉЕН ОДГОВОР	РЕАЛИЗАЦИЈА И САДРЖАЈ ОДГОВОРА
1	ПОВРЕДА ПРАВА :	01 - Дискриминација					
2	Реализирана						
3	Ж-СА-06-930/20	П-16/21	П Р Е П О Р У К У Декану Металуршко-технолошког факултета Универзитета у Зеници 1. Да, одмах, подузме све активности у организацији састанка са жалитељцом, с циљем превазилажења нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације између руководства Металуршко-технолошког факултета и жалитељице, на начин да се покушају изнаћи узроци, последице и заједничка рјешења настале ситуације; 2. Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке.	01 - Дискриминација	Реализирана	ДА	Дана 12.03.2021. године институција Омбудсмана је запримила одговор декана Факултета број: 02-100-020-195/21 од 09.03.2021. године на Препоруку у којем је информирана да је одржан састанак дана 09.03.2021. године, да су истоме поред декана пристовали ... , те су се стране усагласиле и власторучно потписале да ће учинити све на превазилажењу нарушених међуљудских односа, да ће успоставити коректну комуникацију, те ни на који начин неће утицати на нарушавање међуљудских односа, а у интересу како њих самих тако и Факултета у цијели. Обизром на садржај одговора из којег се може закључити да је препорука Омбудсмана БиХ испоштована, институција Омбудсмана овим актом окончава рад на предмету подносиоцице жалбе.
4	Ж-БЛ-06-724/20	П-32/21	П Р Е П О Р У К А Заводу за образовање одраслих Републике Српске и Министарству комуникација и транспорта Босне и Херцеговине 1. да у међусобној комуникацији и сарадњи и са надлежним кантоналним органима за област саобраћаја нађу адекватно рјешење за проблем признавања возачких испита независно из којег ентитета ауто-школе потичу, поштујући начело ефикасности јавне управе, у складу са налазима из ове Препоруке; 2. да у року од 30 дана, од дана пријема ове Препоруке обавијестите Омбудсмене о начину испоштовања ове препоруке.	01 - Дискриминација	Реализирана	ДА	"Дана 19.04.2021. године, Завод за образовање одраслих Републике Српске је Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине упутио одговор на Препоруку гдје наводи да је Министарство комуникација и транспорта Босне и Херцеговине упутило инструкцију о поступању приликом прихватања потврда ауто-школа о успешно завршеном оспособљавању. Такође наводе да према поменутој инструкцији приликом пријаве испита кандидата за возача који прилаже потврду о оспособљавању издате од стране ауто-школе над којима се према уставним надлежностима може вршити контрола, надлежни орган за образовање ентитета Републике Српске, кантона у Федерацији Босне и Херцеговине и Брчко Дистрикта, имају обавезу да „по службеној дужности изврше проверу издатих потврда“. Службену проверу Завод врши у најкраћем могућем року, одмах по добијању такве потврде, а одобравање полагања возачког испита зависи од брзине одговора надлежних министарстава образовања.Такође наводе да је Завод за образовање одраслих дужан да изврши проверу свих кандидата, како са подручја Републике Српске, тако и са подручја Федерације Босне и Херцеговине, те да Завод према мјесној надлежности нема могућност да непосредно изврши проверу ауто-школа са подручја Федерације Босне и Херцеговине и Брчко Дистрикта, осим службеним путем преко надлежног кантоналног органа. Издавањем препоруке, упућивањем ургенције, објављивањем препоруке на интернет страници институције Омбудсмана уз Вашу сагласност исцрпљене су могућности које Институција омбудсмана има по појединачним жалбама грађана, и на основу тога Омбудсмани су донијели одлуку као у уводу овог Обавијештења, у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11)."
5	Ж-БЛ-06-509/20	П-34/21	П Р Е П О Р У К У Градоначелнику града Бања Лука • Да у оквиру својих овлаштења испита наводе о постојању мобинга над подносиоцице жалбе, те у складу са утврђеним чињеничним стањем предузме мјере на елиминацији и превенцији дискриминације, елиминацији њених последица, поправљању радне атмосфере, елиминисања вријеђања и других видова нарушавања личног достојанства и радних права подносиоцице жалбе, у складу са налазима из ове Препоруке. • Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести институцију Омбудсмана о предузетим мјерама на реализацији препоруке.	01 - Дискриминација	Реализирана	ДА	"...Дана 18.05.2021. године град Бања Лука је Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине упутио одговор на Препоруку, гдје наводи да је Одсјек за сарадњу са грађанима – Канцеларија за грађане, као организациона јединица унутар Кабинета градоначелника која је и запримила овај предмет, приступила испитивању навода и утврђивања чињеничног стања у складу са препоруком Институције омбудсмана и надлежностима Градоначелника, у складу са чиме је затражено достављање документације, као и изјашњење надлежног одјељења, односно лица назначених у препоруци Омбудсмана. ... Из наведеног произилази да је градоначелник несумњиво предузео радње захтијеване препоруком, а издавањем препоруке исцрпљене су могућности које институција Омбудсмана има по појединачним жалбама грађана, па су Омбудсмани донијели одлуку као у уводу овог Обавијештења, у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11)."
6	Ж-БЛ-06-473/20	П-35/21	П Р Е П О Р У К У директору Завода за изградњу а.д. Бања Лука • Да у оквиру својих овлаштења испита наводе о постојању мобинга над подносиоцицом жалбе, те у складу са утврђеним чињеничним стањем предузме мјере на елиминацији и превенцији дискриминације, елиминацији њених последица, поправљању радне атмосфере, елиминисања вријеђања и других видова нарушавања личног достојанства и радних права подносиоцице жалбе, све са циљем побољшања међуљудских односа између запослених у складу са налазима из ове Препоруке. • Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести институцију Омбудсмана о предузетим мјерама на реализацији препоруке.	01 - Дискриминација	Реализирана	ДА	"...Обизром на чињеницу да је лице одговорно за рад и заступање Завода упознато са предметом жалбе, да је предузело мјере у покушају рјешавања описаних инцидента, као и да наводи у спису упућују на закључак о постојању личне нетрпељивости између физичких лица унутар истог предузећа, што није предмет рада или надзора од стране институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, донесена је одлука као у уводу ове Обавијести, у складу са чланом 35. став 1. тачка 5. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11)."

7	Ж-ЛИ-06-76/21	П-123/21	ПРЕПОРУКУ Министру Министарства унутарњих послова Кантона 10 1. да подузме адекватне мјере и радње ради усуглашавања спорне Информације и других унутарњих аката са Законом о забрани дискриминације, а све у циљу осигурања равноправне употребе сва три службена језика – хрватског, босанског и српског, односно оба писма – латиница и ћирилица у Министарству унутарњих послова Кантона 10; 2. да суkladно одредби чланака 24. Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини размотри усуглашеност својих правних аката са наведеним законом; 3. да у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о начину реализације исте.	01 - Дискриминација	Реализирана	ДА	Министар је уз свој поднесак бр. 02-01-03-10013-1/21 од 04.06.2021. године, Институцији омбудсмана доставио Закључак Стручног колегија министра унутарњих послова одржаног 01.06.2021. године, у којем се истиче: „Налаже се, суkladно позитивним законским прописима и међународним актима, којих је БиХ потписник или су кроз уставне одредбе директно инкорпорирани у правни сустав БиХ, равноправна употреба сва три језика и оба писма у свим актима кореспонденција између унутарњих устројбених јединица као и изван министарства. Занемарује се информација Јединице за професионалне стандарде број: 02-03/2-03-2898/21 од дана 10. вељаче 2021. године у тексту који се односи на употребу писма и језика. Задужује се основне устројбене јединице да приликом предлагања новог Правилника о унутарњем устројству, а суkladно чланку 24. Закона о забрани дискриминације, поступе у погледу сачињавања приједлога правилника на начин да се онемогући сваки облик дискриминације суkladно закону. Закључак ступа на снагу даном доношења“. Суkladно наведеном, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу чланака 35. тачке 8. Правила за функционирање Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број: 104/11), затворе предмет који се води по жалби анонимних дјелатника ПУ и ПП Дрвар, јер су оцијенили да је издата препорука <u>прихваћена</u> .
8	Ж-СА-06-115/21	П-161/21	ПРЕПОРУКУ ГРАНИЧНО ПОЛИЦИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ 1. да усвоје правни оквир којим ће се осигурати равноправна употреба сва три службена језика – хрватског, босанског и српског, односно оба писма – латиница и ћирилица у екстерној комуникацији према грађанима, 2. да у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о начину реализације исте.	01 - Дискриминација	Реализирана	ДА	Дана 30.07.2021. године, запримљено је изјашњење, акт број 17-07-34-7-1199-2/21 од 28.07.2021. године, под називом Обавјештење о реализацији препоруке, у којем је, између осталог наведено да је правни оквир усвојен, те да ће се обезбиједити равноправна употреба сва три службена језика, односно оба писма у екстерној комуникацији према грађанима. Увидом у службену веб страницу страници Граничне полиције Босне и Херцеговине утврђено је да је наведено и имплементирано у пракси. Обзиром на напријед наведено предмет под бројем Ж-СА-06-115/21 се <u>затвара</u> .
9	Ж-СА-06-1143/17	П-190/21	ПРЕПОРУКУ У Министарству за одгој и образовање Кантона Сарајево • да размотри могућност измене спорних законских одредаби у новом приједлогу Закона о средњем образовању Кантона Сарајево сходно закључцима у овој препоруци као и могућност консултирања Стручног актива секретара средњих школа у Кантону Сарајево у процесу сачињавања новог приједлога предметног Закона а прије усвајања истог; • да најкасније у року од 30 (тридесет) дана од дана пријема ове препоруке обавијесте Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о подузетим активностима у циљу реализације ове препоруке.	01 - Дискриминација	Реализирана	ДА	"Институција Омбудсмана је дана 27.08.2021. године запримила одговор на препоруку број П -190/21 од 05.08.2021. године од Министарства за одгој и образовање Кантона Сарајево у којем се наводи следеће: „У Министарству за одгој и образовање Кантона Сарајево запримљена је Ваша Препорука, број горњи, која се односи на жалбу секретара средњих школа, регистровану под бројем, Ж-СА-06-1143/17, а која се тиче одредаби Закона о средњем образовању. У вези са наведеним, овим путем Вас обавјештавамо да ће Министарство за одгој и образовање, у оквиру редовних и програмских активности у планирано вријеме формирати комисију за израду нацрта новог закона о средњем образовању, која ће са Вашом препоруком бити благовремено упозната" Претходно наведени одговор је актом од 31.08.2021. године прослијеђен подносиоцима жалбе на увид те у сврху информирања. Слједом наведеног у складу са чланом 35 став 8 Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине предмет регистрован под бројем Ж-СА-06-1143/17 се <u>затвара</u> ."
10	Ж-СА-06-482/21	П-191/21	ПРЕПОРУКУ Управи за индиректно/неизравно опорезивање Босне и Херцеговине 1. Да одмах по пријему ове препоруке прекине с праксом издавања налога за привремено обављање послова на другом радном мјесту односно праксом задуживања налогом за обављање послова другог радног мјеста; 2. Да одлуке о премјештају доноси темељем Правилника о премјештају запослених у Управи за индиректно/неизравно опорезивање којим се и уређује поступак премјештаја запослених у Управи за индиректно/неизравно опорезивање, 3. Да конкретан предмет размотри не само у свјетлу позитивних прописа који непосредно регулишу рад УИО, него и у свјетлу Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини; 4. Да најкасније у року од 30 (тридесет) дана од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о подузетим активностима у циљу реализације ове препоруке.	01 - Дискриминација	Реализирана	ДА	У институцији Омбудсмана је дана 14.10.2021. године запримљен одговор Управе за индиректно/неизравно опорезивање Босне и Херцеговине у акту број 02-34-4-1255-3/21 од 13.10.2021. године, у којем се између осталог наводи да је подносила жалбе актом број: 01-34-2-55-1455-3/21 од 16.09.2021. године обавијештен да је почев од 16.09.2021. године дужан обављати послове радног мјеста шеф Групе за контролу великих пореских обавезника у Регионалном центру Сарајево, на којем, на основу Рјешења број: 34-512-2/05 од 17.03.2005. године има стални распоред, а чиме је како истичу испоштована препорука из тачке 1 Препоруке Омбудсмана Босне и Херцеговине број П-191/21 од 06.08.2021. године. Претходно наведени одговор је актом од од 18.10.2021. године подносиоцима жалбе прослијеђен на увид.
11	Ж-СА-06-632/21	П-259/21	ПРЕПОРУКУ ДИРЕКТОРУ КАЗНЕНО-ПОПРАВНОГ ЗАВОДА ЗАТВОРЕНОГ ТИПА ЗЕНИЦА 1. Да, одмах, подузме све активности у организацији састанка са притужитељницом, с циљем превазилажења нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације, на начин да се покушају изнаћи узроци, последице и заједничка рјешења настале ситуације; 2. Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке.	01 - Дискриминација	Реализирана	ДА	20.12.2021. запримљен одговор Казнено-поправног завода затвореног типа Зеница. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
12	Дјелимично реализирана						
13	Ж-СА-06-352/20	П-4/21	ПРЕПОРУКУ Министарству вањских послова Босне и Херцеговине 1. Да у циљу осигурања механизма унутар Министарства подуму мјере у циљу имплементације члана 24 став 4 Закона о забрани дискриминације према којем су сви јавни органи те остала правна лица дужни да у својим опћим правним актима, или посебним правним актима, регулирају принципе једнаког поступања; 2. Да, одмах, подузме све активности са циљем разјашњавања свих околности везаних за конкретан случај, на начин да се покушају изнаћи узроци, последице и заједничка рјешења настале ситуације; 3. Да у року од 30 дана од дана пријема ове препоруке, обавијесте Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о начину реализације исте.	01 - Дискриминација	Дјелимично реализирана	ДА	Институција Омбудсмана је дана 31.05.2021. године запримила поднесак пуномоћника подносиоца жалбе адвоката Мирзе Алишаха од 28.05.2021. године у којем је између осталог истакнуто да је након увида у достављени одговор Министарства на препоруку институције Омбудсмана јасно да Министарство није поступило по издатим препорукама, да нису навели разлоге непостапања те да је остало неутврђено да ли је подузело мјере у циљу имплементације члана 24, став 4 Закона о забрани дискриминације. На конкретан предмет актом од 21.06.2021. године указано је председавајућем Вијећу министара Босне и Херцеговине. Дана 09.07.2021. године запримљен је акт председавајућег Вијећа министара Босне и Херцеговине, број 01-34-4-2341-2/19 од 30.06.2021. године, који је достављен пуномоћнику подносиоца жалбе актом од 21.07.2021. године на увид у сврху информисања.

14	Остварена сарадња						
15	Ж-СА-06-157/21	П-44/21	ПРЕПОРУКУ ФЕДЕРАЛНОМ МИНИСТАРСТВУ КУЛТУРЕ И СПОРТА 1. да одмах по пријему ове препоруке поступи сукладно Уредби о одређивању критерија за додјеливање награда спортистима, спортским радницима и спортским удружењима из Федерације Босне и Херцеговине за остварене врхунске спортске резултате на међународним такмичењима и жалитељци додијели јавно признање и награду; 2. да о начину испоштовања ове препоруке обавијесте Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине у што краћем року.	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	НЕ	одговор 25.10.2021. Влада Федерације Босне и Херцеговине Федерално министарство културе и спорта Сарајево . Ургенција 20.01.2022. 02.02.2022.Одговор ФМ културе и спорта На дан ажурирања реализације препорука 02.02.2022. рад на предмету је у току.
16	Ж-БЛ-06-221/21	П-132/21	П Р Е П О Р У К У Републичкој управи за геодетске и имовинско-правне послове Републике Српске 1. Да до усвајања прецизних законских рјешења, утврди и примјени у раду објективне, транспарентне и правичне критеријуме код постављања адвоката за привремене заступнике лицама непознатог пребивалишта у поступцима излагања на јавни увид непокретности, узимајући у обзир приједлоге Адвокатске коморе као репрезентативне организације адвоката, као и налазе из ове Препоруке; да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмана о начину провођења ове препоруке	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	НЕ	На дан ажурирања реализације препорука 07.02.2022. утврђено да је одговор РГУИП на препоруку запримљен 18.01.2022.Рад на предмету је у току.
17	Ж-БР-06-11/21	П-167/21	Министарству образовања и науке Тузланског кантона и Универзитету у Тузли 1. да без одлагања предузму мјере како би се нормативно и фактички уредио поступак избора у више звање наставног особља, проводио на јединствен начин, уважавајући принципе правне сигурности и јединствености образовног простора; 2. да у року од 30 (тридесет) дана од дана пријема ове препоруке, обавијесте Омбудсмана Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	ДА	Дана 31.08.2021. године запримљен одговор Министарства образовања ТК, број: 10/1-34-013810-1-21 од 23.08.2021. године. 17.12.2021. запримљен одговор Универзитета у Тузли. На дан ажурирања реализације препорука 07.02.2022. рад на предмету је у току.
18	Ж-СА-06-184/21	П-240/21	ПРЕПОРУКУ СКУПШТИНИ КАНТОНА САРАЈЕВО 1. Да имајући у виду Налаз и закључак изнесен у овој препоруци приступе измјени чланка 15. точка д) на начин који ће бити сукладан позитивним законским прописима; 2. Да о начину испоштовања ове Препоруке обавијесте Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема исте.	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	НЕ	07.12.2021 одговор Министарства финансија Кантона . 18.01.2022. Од Министарства финансија Кантона Сарајево затражена информација "... да ли је је предметни Нацрт Закона разматран, као и да нам доставите информацију о имплементацији Препоруке. " у року од 10 дана. Одговор није запримљен у остављеном року. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
19	Ж-БЛ-06-443/21	П-264/21	ПРЕПОРУКУ Влади Федерације Босне и Херцеговине • да приоритетно осигура средства за повезивање стажа ради одласка у пензију радницима предузећа са државним капиталом, у складу са налазима из ове Препоруке; • да у року од 30 дана, од дана пријема, доставе Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине информације о мјерама предузетим на реализацији ове Препоруке.	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	ДА	Дана 24.11.2021. запримљен одговор Владе Ф БиХ. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
20	Ж-БЛ-06-819/21	П-297/21	П Р Е П О Р У К У Влади Тузланског кантона • Да се приликом увођења мјера, ради сузбијања пандемије вируса ЦОВИД-19 и заштите јавног здравља, досљедно руководи стандардима који се примјењују у случају ограничавања основних права грађана, у складу са налазима из ове Препоруке; • Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	ДА	Одговор Министарства здравства Тузланског кантона запримљен 30.12.2021. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току.
21	Ж-БЛ-06-621/21	П-301/21	П Р Е П О Р У К У Градској управи Сарајево и Влади Кантона Сарајево • Да по пријему ове препоруке успостави сарадњу са Институцијом омбудсмана, на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, и достави изјашњење на захтјев од 14.09.2021. године, како је то напријед наведено.	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	ДА	Дана 17.01.2022. запримљен одговор Града Сарајева. 27.01.2022. запримљен одговор Стручне службе Владе Кантона Сарајево. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току .
22	Ж-БР-06-220/20	П-304/21	1. без одлагања приступе измјени одредби Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста, у складу са позитивним законским прописима имајући у виду одредбе Закона о забрани дискриминације Босне и Херцеговине; 2. понове избор уопсленика за радно мјесто -Технички секретар, 3. у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове препоруке обавијесте Омбудсмана Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	ДА	Дана 04.02.2022. запримљен је одговор ЈУ Босански културни центар Тузла . На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току.
23	Није реализована						
24	Ж-СА-06-729/20	П-8/21	ПРЕПОРУКУ МИНИСТАРСТВУ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКУ, И МЛАДЕ КАНТОНА САРАЈЕВО 1. да одмах по пријему ове препоруке успостави сарадњу са Институцијом омбудсмана на начин прописан Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, како је то напријед наведено; 2. да у року од 15 (петнаест) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмана о начину испоштовања ове препоруке.	01 - Дискриминација	Није реализована	ДА	Цијенећи утврђене чињенице, релевантне прописе, Омбудсмани нису утврдили у конкретном случају дискриминацију. Наиме, није спорно да је право на образовање загарантовано међународним и домаћим прописима, на које се позивао и подносилац жалбе, али Омбудсмани нису утврдили елементе различитог поступања надлежног органа који се огледају у радњи, односно пропуштању надлежног органа као одговорне стране у односу на све предшколске установе, било јавне или приватне и посебно у будућем периоду (хипотетички посматрано). Сходно томе, без елемената различитог поступања Омбудсмани нису могли утврдити дискриминацију и евентуално дискриминаторно понашање кантоналног министарства образовања...". Обзиром на напријед наведено, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине донијели су одлуку да се предмет број Ж-СА-06-729/20 затвори, сукладно чланку 35. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.

25	Ж-СА-06-775/20	П-29/21	П Р Е П О Р У К У министру Министарства за образовање, науку, културу и спорт Зеничко-добојског кантона 1. Да подузме све активности у циљу доношења подзаконских аката који би детаљније регулирали питања провођења и организовања полагања возачког испита, инструкторских испита, испита за стјечање лиценци, као и питања провођења и организовања контроле оспособљавања и полагања испита за возаче моторних возила, а посебно питања поступка оглашавања, процедуре избора и права жалбе апликаната у комисије; 2. Да у року од 60 дана обавијести Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке.	01 - Дискриминација	Није реализирана	ДА	Након проведених истражних радњи у предмету Ж-СА-06-775/20, издавања препоруке, а посебно цијенећи одговор Министарства за образовање, науку, културу и спорт Зеничко-добојског кантона број: 10-23-128-80/21 Омбудсмени Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за подузимањем даљњих радњи обзиром да је Министарство образовања доставило исцрпан одговор, те указало и на нове чињенице и судску праксу Врховног суда ФБиХ, а које нису доставили у току истражног поступка. Ради свега наведеног, институција Омбудсмана приступа затварању предмета.
26	Ж-БЛ-06-698/20	П-33/21	П Р Е П О Р У К У Влади Републике Српске и насловљеним министарствима • Да у оквиру својих овлашћења и капацитета омогући кориштење права на помоћ Владе Републике Српске и приватним предшколским установама са подручја Града Бања Лука, пропорционално претрпљеним посљедицама изазваним пандемијом, а у складу са налазима из ове Препоруке ; • Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести институцију Омбудсмана о предузетим мјерама на реализацији препоруке.	01 - Дискриминација	Није реализирана	ДА	23.02.2021. Запримљен одговор Министарства привреде и подузетништва да нису надлежни за поступање по препоруци.
27	Ж-БЛ-06-437/20	П-162/21	П Р Е П О Р У К У Управи за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине 1. Да осигура једнак третман подносиоца жалбе у односу на све заплене у погледу распооређивања на рад ван мјеста пребивалишта; 2. Да поклони дужну пажњу захтјевима подносиоца жалбе не само у свјетлу позитивних прописа који непосредно регулишу рад Управе, него и у свјетлу Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини; 3. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмане Босне и Херцеговине о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.	01 - Дискриминација	Није реализирана	ДА	"...Дана 27.07.2021. године, помоћник директора Управе за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине је доставио одговор на Препоруку у којем наводи да су рјешења о премјештају потврђена од стране Одбора државне службе за жалбе Босне и Херцеговине, као другостепеног органа, те да нема мјеста провођењу мјера тражених препоруком. Дана 29.09.2021. године, институција Омбудсмана је упутила ургенцију Управном одбору Управе за индиректно опорезивање којом је тражено провођење препоруке уз навођење чланова Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, који налажу обавезу сарадње са поменутом институцијом. Дана 05.11.2021. године, Управа за индиректно опорезивање је доставила одговор на ургенцију у којем наводи да је институција Омбудсмана једнострано прихватила наводе подносиоца жалбе иако исти не одговарају стварном чињеничном стању, због чега препорука не може бити проведена. Издавањем препоруке и слањем ургенције, исцрпљене су могућности које Омбудсмен за људска права има по појединачним жалбама грађана. Уједно напомињемо да Препоруку (П-162/21) можете користити као званичан став институције Омбудсмана по овом питању и у свим другим поступцима. Препорука у овом предмету је објављена и на званичној интернет страници институције Омбудсмана за људска права..."
28	Ж-БЛ-06-321/21	П-189/21	П Р Е П О Р У К У Народној скупштини Републике Српске и Парламенту Федерације Босне и Херцеговине • Да у оквиру својих надлежности размотре могућност усклађивања или измене постојећег законског оквира са циљем рјешавања захтјева за поврат пореза грађана који живе у једном, а раде у другом ентитету, у складу са налазима из ове Препоруке; • Да у року од 60 дана од дана пријема препоруке обавијести Институцију омбудсмана о предузетим мјерама на реализацији препоруке.	01 - Дискриминација	Није реализирана	НЕ	"...Издавањем препоруке законодавним тијелима, изнад којих не постоји надређени орган, исцрпљене су могућности које Омбудсмен за људска права има по појединачним жалбама грађана. Уједно напомињемо да Препоруку (П-189/21) можете користити као званичан став институције Омбудсмана по овом питању и у свим другим поступцима. Препорука у овом предмету је објављена и на званичној интернет страници институције Омбудсмана за људска права."
29	Нема одговора						
30	Ж-БЛ-06-698/20	П-202/21	П Р Е П О Р У К У Влади Републике Српске и Министарству просвјете и културе Републике Српске • Да одмах по пријему ове препоруке успостави сарадњу са Институцијом омбудсмана, на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, и достави одговор на препоруку од 22.01.2021. године, како је то напријед наведено; • Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема препоруке обавијести Институцију омбудсмана о предузетим мјерама на реализацији препоруке.	01 - Дискриминација	Нема одговора	НЕ	Увидом у базу података утврђено да у остављеном року није запримљен одговор на П-202/21. "...Издавањем препоруке највишем тијелу извршне власти, изнад које не постоји надређени орган, исцрпљене су могућности које Омбудсмен за људска права има по појединачним жалбама грађана. Уједно напомињемо да Препоруку (П-33/21) можете користити као званичан став институције Омбудсмана по овом питању и у свим другим поступцима. Препорука у овом предмету је објављена и на званичној интернет страници институције Омбудсмана за људска права..."
31	Ж-БЛ-06-403/21	П-270/21	П Р Е П О Р У К У СКУПШТИНИ И ВЛАДИ БРЧКО ДИСКРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ 1. Да предузму мјере из своје надлежности ради успостављања де факто равноправности особа са инвалидитетом у процесу запошљавања у институцијама Брчко Дистрикта, у складу са међународним обавезама Босне и Херцеговине и налазима из ове Препоруке; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести Институцију омбудсмана о предузетим мјерама на реализацији препоруке.	01 - Дискриминација	Нема одговора	НЕ	Рок за изјашњење о реализацији препоруке иистекао 29.12.2021. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
32	Ж-СА-06-743/20	П-310/21	П Р Е П О Р У К У Министру унутрашњих послова Унско-санског кантона 1. Да, одмах, подузме све активности у организацији састанка са подносиоцима жалбе и помоћницима министра, с циљем превазилажења нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације између помоћнице министра и подносиоцима жалбе, на начин да се покушају изнаћи узроци, посљедице и заједничка рјешења настале ситуације; 2. Да у циљу осигурања механизма унутар Министарства подузме мјере у циљу имплементације члана 24 став 4 Закона о забрани дискриминације према којем су сви јавни органи те остала правна лица дужни да у својим опћим правним актима, или посебним правним актима, регулирају принципе једнаког поступања; 3. Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	01 - Дискриминација	Нема одговора	НЕ	Рок за обавјештавање Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке је 28.01.2022. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. увидом у БП утврђено да одговор није запримљен. Рад на предмету је у току.
33	УКУПНО	-		01 - Дискриминација			
34	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТАВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
35	26	26	9	1	8	5	3

36	ПОВРЕДА ПРАВА :	02 - Медији и слобода информисања					
37	Реализирана						
38	Ж-БЛ-05-697/20	П-152/21	ПРЕПОРУКУ председнику Скупштине општине Теслић 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 21.09.2020. године, у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	02 - Медији и слобода информисања	Реализирана	ДА	Актом број: 01-013-121/21, од дана 30.06.2021. године, одговорна страна доставила је одговор у коме наводи да је предузимајући активности у циљу реализације издате препоруке дана 29.06.2021. године, подносилац жалбе писмено обавијестило одговорну страну да одустаје од поднесеног захтјева. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом.
39	УКУПНО	-	02 - Медији и слобода информисања				
40	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТАВРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
41	1	1	1	0	0	0	0
42	ПОВРЕДА ПРАВА :	03 - Приступ информацијама					
43	Реализирана						
44	Ж-СА-06-800/20	П-1/21	ПРЕПОРУКУ УПРАВИ ЗА ИНДИРЕКТНО/НЕИЗРАВНО ОПОРЕЗИВАЊЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ 1. да одмах по пријему ове препоруке прекине с праксом издавања Налога за привремено обављање послова на другом радном мјесту истог нивоа, у одређеном временском периоду, на период од мјесец дана"- донесеним темељем тзв. Овлашћење број: 01-34-2-75-64/18 од 08.02.2018. године; 2. да одлуке о премјештају доноси темељем Правилника о премјештају запослених у Управи за индиректно/неизравно опорезивање којим се и уређује поступак премјештаја запослених у Управи за индиректно/неизравно опорезивање, 3. да у року од 30 дана од дана пријаве ове препоруке обавијести Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине о начину испоштовања исте.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 23.02.2021. године запримљено је изјашњење Управе за индиректно/неизравно опорезивање Босне и Херцеговине под бројем 02-34-4-2171-5/20 од 22.04.2021. године у којем се, између осталог истиче да је Препорука Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине испоштована, на начин што је премјештај, због вишка стручних сарадника-царинских инспектора из Царинске испоставе Зеница извршен Рјешењем, донесеним суkladно Закону о управи за индиректно опорезивање и Правилником о премештају запослених у Управи за индиректно опорезивање, а на које притужитељ има право на жалбу Одбору државне службе за жалбе Федерације БиХ.
45	Ж-СА-06-1409/18	П-3/21	П Р Е П О Р У К У директорици и Школском одбору Јавне установе Основна школа „Умихана Ћувидина“ Сарајево 1. Да у циљу осигурања механизма унутар Школе подуму мјере у циљу имплементације члана 24 став 4 Закона о забрани дискриминације према којем су сви јавни органи те остала правна лица дужни да у својим опћим правним актима, или посебним правним актима, регулирају принципе једнаког поступања и члана 37 Колективног уговора за дјелатност предшколског одгоја и основног одгоја и образовања у Кантону Сарајево односно да осигурају ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације и заштите достојанства; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о начину реализације исте.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Институција Омбудсмана је дана 19.02.2021. године запримила одговоре на препоруку Омбудсмана број П-3/21 од 14.01.2021.године од директорике ЈУ Основна школа „Умихана Ћувидина“ у акту број 647/21, од 12.02.2021. године и в.д. председника Школског одбора у акту број 662/21, од 15.02.2021. године, из којих произилази да је именована особа овлаштена за примање притужби ове врсте односно да је успостављена интерна процедура за заштиту од дискриминације и заштиту достојанства.
46	Ж-СА-05-822/20	П-18/21	П Р Е П О Р У К У директору ЈП „Рад“ д.д. Тешањ 1. Да у смислу члана 19. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине именује службеника за информисање и овласти га за доношење рјешења по захтјевима за приступ информацијама. Одлуку о именовану службеника за информисање потребно је доставити Омбудсменима на увид; 2. Да у смислу члана 20. ст. 1 и 2. Закона сачини и објави на службеној интернет страници Водич за приступ информацијама, Индекс регистар и образац за подношење захтјева за приступ информацијама. Примјерак наведених докумената потребно је доставити Омбудсменима на увид; 3. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке, обавијести и Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...Обзиром да у остављеном року није запримљен одговор поводом издате Препоруке, дана 15.04.2021. године ЈП Рад д.о.о Тешањ је упућена ургенција за поступање по наведеној Препоруци. До данас није запримљен одговор наведеног Јавног предузећа, те је дана 31.05.2021. године о нерезолуцији Препоруке обавијештено Опћинско вијеће Тешањ, ког оснивач наведеног Јавног предузећа. Сходно наведеном, Омбудсмени констатују да Препорука број П-18/21 од 18.01.2021. године није реализована, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмана за 2021. годину." Дана 08.09.2021. запримљен одговор Општине Тешањ у којем је наведено да је ЈП "Рад" доставио тражене информације 05.03.2021., након чега је по пути поступајуће правнице, унесена промена реализације препоруке.Препорука у cjелости реализирана.
47	Ж-СА-05-545/20	П-30/21	П Р Е П О Р У К У директору Кантоналне управе за инспекцијске послове Унско-санског кантона 1. Да у смислу члана 19. став 2. Етичког кодекса за државне службенике Унско-санског кантона подуму адекватне мјере, а у циљу превенције свих будућих сличних поступања; 2. Да у смислу члана 19. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине именује службеника за информисање. Одлуку о именовану службеника за информисање потребно је доставити Омбудсменима на увид; 3. Да у смислу члана 20. ст. 1 и 2. Закона сачини и објави на службеној интернет страници Водич за приступ информацијама, Индекс регистар и образац за подношење захтјева за приступ информацијама. Примјерак наведених докумената потребно је доставити Омбудсменима на увид; 4. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке, обавијести и Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	22.03.2021 одговор Кантоналне управе за инспекцијске послове У погледу тачке 2 и 3. Препоруке Омбудсмана, из одговора произлази да је именован службеник за информисање, као и да су Водич за приступ информацијама, Индекс регистар информација и образац за подношење захтјева за приступ информацијама, објављен на службеној интернет страници Кантоналне управе за инспекцијске послове Унско-санског кантона. Узимајући у обзир наведено, Омбудсмени констатују да је Препорука број П-30/21 од 01.02.2021. године реализована, те се сходно наведеном предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.
48	Ж-БЛ-05-478/20	П-36/21	ПРЕПОРУКУ начелнику Полицијске управа Бања Лука 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 18.05.2020. године, у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...Актом број: СМ-059-231/20, од дана 16.03.2021. године, одговорна страна доставила је одговор по издатој препоруци, у коме наводи да подносиоцу жалбе на поднесени захтјев за приступ информацијама одговорено актом број: СМ-1-221.1-62/21, од дана 16.03.2021. године. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом."

49	Ж-БЛ-05-633/20	П-38/21	ПРЕПОРУКУ министру за образовање, науку и младе Кантона Сарајево 1. Да одмах по добијању ове препоруке успостави сарадњу са Омбудсманом Босне и Херцеговине на начин прописан чланом 23. и чланом 25. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...Актом број: 11/06-08-38878-1/21, од дана 05.03.2021. године, одговорна страна доставила је одговор по издатјој препоруци. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине."
50	Ж-МО-05-167/20	П-58/21	ПРЕПОРУКУ Начелнику Општине Јабланица 1. Да одмах, по пријему ове препоруке, на поднесени захтјев подносиоца жалбе, донесе ново рјешење, у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине и достави тражене податке, будући да не постоје сметње за неудовољавање по истом; 2. Да у року од 15 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсмане Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Након донесене препоруке број 58/21 од 22.02.2021. према општинском начелнику општине Јабланица да донесе ново рјешење у складу са Законом о слободи приступа информацијама ФБиХ, дана 12.04. 2021. Институција Омбудсмана запримила је изјашњење Општине Јабланица број 01-12-2655/20 од 06.04.2021. којим обавјештавају да су поступили суkladно Препоруци број 58/21 а што је потврђено и од самих жалитеља. Имајући у виду изнесено чињенично стање, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине одлучили су да у смислу чл. 35. ст.8 Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, у вези са одредбом чл. 32. ст.2. Закона о омбудсману за људска права БиХ, затворе предмет број: Ж-МО-05-167/20.
51	Ж-СА-05-171/21	П-61/21	ПРЕПОРУКУ У ОПШТИНИ СТАРИ ГРАД САРАЈЕВО 1. Да поступи суkladно чланку 14. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине и донесе рјешење о приступу информацијама Босне и Херцеговине; 2. Да обавијести Омбудсмане Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 21.04.2021. године запримљено је изјашњење Општине Стари Град Сарајево, акт број УП-И-09-45-1388/21 од 15.04.2021. године у којем је наведено да је именовано у међувремену поднио нови захтјев за приступ напријед траженим информацијама, те му је дана 10.04.2021. године уручено Рјешење број УП-И-09-45-1388/21 од 31.03.2021. године. Акт Општине Стари Град Сарајево, наведени број, доставља се у прилогу овог акта. Обзиром на чињеницу да је Препорука Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине под бројем П-61/21 испоштована, то су Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине донијели одлуку да се предмет број Ж-СА-05-171/21 затвори, суkladно чланку 35. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.
52	Ж-ЛИ-05-25/21	П-64/21	ПРЕПОРУКУ Директору Јавне установе Болнице Травник 1. да одмах по добивању ове препоруке проследи захтјев жалитељице за слободан приступ информацијама надлежној јавној установи, Дому здравља Јајце на поступање, а све у складу са чл.13.тач.1. Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине, 2. да у року од петнаест (15) дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмане БиХ о извршењу ове Препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 24.03.2021.г. ЈУ Болница Травник је доставила Изјашњење бр:10-2405/21, којим обавјештава Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине, да су поступили по Препоруци бр:П-64/21 од 15.03.2021.г., на начин да су захтјев жалитељице за слободан приступ информацијама проследили надлежној установи, Дому здравља Јајце, на поступање. Дана 25.03.2021.г. жалитељици је достављено поменуто Изјашњење одговорне стране на коментар. Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу члана 35.ст.1.тач.3. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, 104/11), затворе предмет, који се води по жалби Ж-ЛИ-05-25/21, јер је, након интервенције Институције омбудсмана БиХ, констативно да је подносилац жалбе остварио заштиту својих права, тј. одговорна страна је у току поступка отклонила указану повреду права и слобода назначених у жалби.
53	Ж-БР-05-12/21	П-72/21	ОПШТИНСКОМ СУДУ У ТУЗЛИ 2- да, приликом одлучивања о захтјевима за слободу приступа информација поступа у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине. 3-да у року од петнаест (15) дана од дана пријема препоруке обавијестите Омбудсман за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	НЕ	Дана 14.04.2021. године запримљен одговор Општинског суда у Тузли, број: 032-0-Су-21-000 003 од 08.04.2021. године "...Обавјештавамо Вас да је ваша Препорука реализирана и да ће овај суд у будуће исту имати у виду и настојати да у року од 15 дана обради захтјеве за приступ информацијама, а у супротном обавезно обавијести странку о разлозима продужења рока. Напомињемо да сложена епидемиолошка ситуација утиче на рад суда. Када је у питању поступање по захтјевима за приступ информацијама странке и адвокати се у повећаном обиму суду обраћају захтјевима за приступ информацијама, а значајан број запосленика је у претходном периоду, а и тренутно одсутан с посла због боловања ради изолације због контакта или заразе вирусом ЦОВИД-19, опоравка или других основа. Систематизација административног особља у суду је попуњена у проценту од 68%, због чега додатна одсуства запосленика свакако утиче на ефикасност рада суда." Наведени одговор достављен је жалитељци дана 21. 4. 2021. године. Узимајући у обзир да је препорука П-72/21 прихваћена, Омбудсмани Босне и Херцеговине суkladно чланку 35. ставку 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине затварају предмет број: Ж-БР-05-12/21
54	Ж-СА-05-11/21	П-78/21	ПРЕПОРУКУ У Центар за дјецу и одрасле особе с посебним потребама Управни одбор • да поништи Рјешење број: 01-49-256/20 од 18.12.2020. године и донесе ново Рјешење сходно Закону о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; • да, у будуће, приликом одлучивања о захтјевима за слободу приступа информација поступа сходно одредбама Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине. • да у року од петнаест (15) дана од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсман за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	19.04.2021 одговор ЈУ Центар за дјецу и одрасле Из достављеног одговора видљиво је да је испоштована Препорука П- 78/21, тј. поништено је Рјешење број: 01-49-256/20 од 18.12.2020. године и копија тражених информација је достављена подносиоцу захтјева уз ново Рјешење.
55	Ж-СА-05-1015/20	П-80/21	ПРЕПОРУКУ Кантоналном суду у Сарајево 1. Да имајући у виду наводе из ове Препоруке, поново размотри захтјеве за приступ информацијама Т.Ц. од дана 14.10.2020. године и донесе рјешења у смислу члана 14. у вези са чл. 5. ст. 1., 9. и 10. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; 2. Да обавијести Омбудсмане Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке у року од 15 дана од дана пријема исте.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Институција Омбудсмана је дана 23.04.2021. године запримила одговор Кантоналног суда у Сарајево у акту број 009-0-Су-20-000766, од 20.04.2021. године из којег произилази да је препорука Омбудсмана Босне и Херцеговине П-80/21 од 31.03.2021. године испоштована и да су подносиоцу жалбе достављене копије тражених пресуда у којима су заштићени лични подаци. Следијом свега наведеног у складу са чланом 35 став 8 Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине предмет регистрован под бројем Ж-СА-05-1015/20 се затвара

56	Ж-БЛ-05-78/21	П-97/21	Омбудсмени Босне и Херцеговине Одјељењу за борачко-инвалидску заштиту дају следећу П Р Е П О Р У К У - Да у конкретном случају предузму све радње у циљу обрађивања захтјева за приступ информацијама у складу са Законом - Да о учинку ове Препоруке обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине у року од 15 дана од дана пријема исте.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...Актом од дана 28.04.2021. Одјељење обавјештава Институцију омбудсмена о предузетим радњама поводом упућене Препоруке: Обавјештење за надлежно Министарство, ради поступања по Препоруци; Обавијест за странку о предузетим радњама. Омбудсмене о наведеном обавјештава и подносилац жалбе, писмом од 04.05.2021. Темелом свега изложеног, констатује се да је Препорука Омбудсмена испоштована, у смислу експедитивног дјеловања и предузимања неопходних радњи како би се тражене информације у коначници учиниле доступним подносиоцу захтјева...."
57	Ж-БЛ-05-794/20	П-89/21	ПРЕПОРУКУ директору „Аеродрома Републике Српске“ а.д. Бања Лука 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са одредбама члана 14. став 4. Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске; 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Актом број: 555-1-1/21, од дана 28.04.2021. године, одговорна страна је обавијестила Омбудсмана Босне и Херцеговине да је у складу са издатом препоруком упутила одговор жалитељу на поднесени Захтјев за приступ информацијама, од дана 25.09.2020. године. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсман Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).
58	Ж-БЛ-05-148/21	П-109/21	ПРЕПОРУКУ 1. Да одмах по пријему ове препоруке, у складу са изнесеним мишљењем омбудсмана и Законом о слободи приступа информацијама, поново размотри захтјев жалитеља од 15.12.2020. године 2. Да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмана о начину реализације ове препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"Министарство привреде Унско-санског Кантона је у одговору од 25.08.2021. године навело да је у поновном поступку у складу са Препоруком Омбудсмана за људска права број: 109/21 од 21.04.2021. године, утврђено да је достављање тражених информација (име и презиме такси возача) у јавном интересу те су тражене информације и достављене подносиоцу жалбе у одговору од 25.08.2021. године. Подносилац жалбе је у телефонском разговору од 10.09.2021. године обавијестио да је примио наведени одговор Министарства те да је истим задовољан. С обзиром да је наведена препорука испоштована, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет ..."
59	Ж-БЛ-05-86/21	П-60/21	П Р Е П О Р У К У • Да о захтјеву за приступ информацијама подносиоца жалбе одлучи у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске уважавајући изнесено мишљење Омбудсмана. • Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији ове препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	НЕ	Одговор Пореске управе број: 06/1.02/0801-052.4-4863/2 од 29.03.2021. године у којем је наведено „ Овим путем Вас обавјештавамо да смо по истом поступили и донјели рјешење број: 06/1.02/0801-052.4-4863/2021 од 29.03.2021. године“. С обзиром да из одговора произлази да је препоручено испоштовано, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине немају основа за даље поступање у предмету, па у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) доносе одлуку о затварању.
60	Ж-БЛ-05-127/21	П-106/21	П Р Е П О Р У К У • Да о захтјеву за приступ информацијама подносиоца жалбе одлучи у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске уважавајући изнесено мишљење Омбудсмана. • Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији ове препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...достављен је закључак Града Требиње број: 11-053-501-4/20 од 31.05.2021. године којим је одлучено о захтјеву за приступ информацијама, у којем је наведено да је коначан, међутим да против истог може покренути управни спор пред Окружним судом у Требињу. С обзиром да из одговора произлази да је градоначелник Града Требиња поступио по захтјеву за приступ информацијама и донио управни акт, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине немају основа за даље поступање у предмету, па у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) доносе одлуку о затварању..."
61	Ж-БЛ-05-176/21	П-125/21	П Р Е П О Р У К У • Да одмах по пријему ове препоруке успостави сарадњу са Омбудсменима, на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражено изјашњење, како је то напријед наведено; • Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину испоштовања ове препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"На препоруку није одговорено у остављеном року, те је из тог разлога упућена ургенција дана 29.07.2021. године. Ни након ургенције Омбудсмани нису запримили одговор па је поновљена ургенција дана 04.10.2021. године. Након тога запримљен је одговор Одјељења за општу управу општине Котор-Варош број: 03/2-053-4/21-3 од 19.10.2021. године у којем је наведено „ ...обавјештавамо Вас да је овај орган дана 28.05.2021. године усвојио жалбу Т.И. као оправдану и доставио им тражене информације, чиме је реализована Ваша препорука.“ С обзиром да из одговора произлази, да је препоручено испоштовано, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине немају основа за даље поступање у предмету, па у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) доносе одлуку о затварању."
62	Ж-БЛ-05-819/20	П-126/21	Одјељењу за стамбено комуналне послове града Дервента дају П Р Е П О Р У К У 1. да без одлагања одлучи о дијелу захтјева за приступ информацијама којим се тражи приступ пројектној документацији у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске 2. Да у року од 20 дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Подносилац жалбе доставља допис у којем обавјештава Омбудсмене да је по позиву одговорног органа, дана 02.07.2021. године извршио увид у пројектну документацију. Имајући у виду наведено, Омбудсмани констатују да је препорука испоштована, те се предмет затвара.

63	Ж-БЛ-05-686/20	П-136/21	ПРЕПОРУКУ главном окружном јавном тужиоцу Окружног јавног тужилаштва у Бањалуци 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 11.09.2020. године, у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...Како одговорна страна није доставила изјашњење о предузетим активностима у року одређеном у препоруци, Омбудсман Босне и Херцеговине је о околностима издавања препоруке поново обавијестило Окружно тужилаштво актом од дана 10.09.2021. године. Актом број: 731/20, од дана 01.10.2021. године, Окружно тужилаштво доставило је тражено обавјештење. Из поменутог произилази да је одговор изостало због пропуста у достављању, иако је актом број: А-731/20, о дана 18.06.2021. године, исти насловљен на Омбудсмана Босне и Херцеговине. У поменутом акту, Окружно тужилаштво указује да је у предмету Т13 О КТ 0046542 18 вођена истрага против три лица, и то против подносиоца жалбе, лица С.Г. и лица Д.Д. поступак против подносиоца жалбе и лица Г.С. раздвојен је од постојећег и формиран је нови предмет број: Т13 О КТ 0055622 21 који је окончан доношењем наредбе о спровођењу истраге која је лицима уредно достављена о чему постоје докази у виду доставнице. Будући да је осумњичено лице Д.Д. недоступно органима, истрага у предмету број: Т13 О КТ 0046542 18 није окончана. Осим тога, Окружно тужилаштво указује да је подносиоцу жалбе упутило акт број: Т13 О КТ 0046542 18, од дана 15.02.2021. године коме га је обавијестило о овим околностима. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом."
64	Ж-БЛ-05-752/20	П-138/21	ПРЕПОРУКУ министру за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања из оквира својих надлежности и овлашћења донесе одлуку по жалби изјављеној дана 24.06.2020. године 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...Актом број: 15.02-052-9704/20, од дана 16.06.2021. године, Министарство је доставило одговор на издату препоруку. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11)."
65	Ж-БЛ-05-214/21	П-139/21	ПРЕПОРУКУ директору Агенције за банкарство Републике Српске 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 16.02.2021. године, у форми прописаној чланом 14. Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...Актом број: 03-1177-4/21, од дана 08.07.2021. године, Агенција је доставила одговор на издату препоруку. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11)."
66	Ж-СА-05-870/20	П-159/21	ПРЕПОРУКУ директору Ј.П. Електропривреда д.д. БиХ- Сарајево 1. Да имајући у виду Препоруку Омбудсмана, поништи Рјешење број: 01-09-2802/20 од 09.10.2020. године и донесе ново рјешење у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине; 2. Да у року од 15 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене о мјерама подузетим у циљу реализације ове Препоруке;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...Дана 21.07.2021. године запримљено је Рјешење ЕП БиХ број: 1-09-22606/21 од 15.07.2021. године којим је жалитељу дјелимично одобрен приступ информацијама и то на начин да су жалитељу достављена имена и презимена чланова и информације у вези са начином именовања чланова Надзорног одбора, док је у дијелу који се односи на контакт податке, утврђен изузетак од саопћавања и то у смислу члана 8. Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине. Жалитељ је имао могућност кориштења правног лијека против наведеног Рјешења. На основу наведеног Омбудсмани констатују да је Препорука број: П-159/21 од 21.05.2021. године у цијелости реализована, те је одлучено да се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине..."
67	Ж-СА-05-947/20	П-157/21	ПРЕПОРУКУ председнику Надзорног одбора Јавног предузећа Жељезнице д.о.о. Сарајево и председнику Конкурсне комисије 1. Да одмах по пријему препоруке размотри захтјев за приступ информацијама подносиоца од дана 23.09.2020. године и донесе рјешење у смислу члана 14. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине. Копију рјешења потребно је доставити Омбудсменима на увид; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке, обавијести и Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 15.07.2021. године запримијен је акт ЈП Жељезнице д.о.о. Сарајево број: 1-11562-1/2021 од 13.07.2021. године из којег је видљиво да је донесено Рјешење о приступу информацијама број: НО-9099-1-7./2021 од 22.06.2021. године којим је дјелимично одобрен приступ информацијама одобрен приступ информацијама. Жалитељ је имао могућност кориштења правног лијека. На основу наведеног Омбудсмани констатују да је Препорука број: П-157/21 од 21.05.2021. године у цијелости реализована, те је одлучено да се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.
68	Ж-СА-05-111/21	П-155/21	ПРЕПОРУКУ директору ЈУ Основна школа "Ковачићи" Сарајево 1. Да имајући у виду Препоруку Омбудсмана, поништи Рјешење број: 72-1/2021. године од 08.02.2021. године и донесе ново рјешење у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине; 2. Да у року од 15 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене о мјерама подузетим у циљу реализације ове Препоруке;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 05.07.2021. године запримљено је Рјешење ЈУ Основна школа „Ковачићи“ број: 248-1/2021 од 29.06.2021. године којим се поништава Рјешење број: 72-1/2021. године од 08.02.2021. године. Истовремено је донесено Рјешење број: 248-1/2021 од 29.06.2021. године којим је жалитељци у цијелости одобрен приступ информацијама и достављена копија тражене документације. Сходно наведеном, Омбудсмани констатују да је Препорука број: П-155/21 од 21.05.2021. године у цијелости реализована, те је одлучено да се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.

69	Ж-МО-05-32/21	П-173/21	ПРЕПОРУКУ градоначелнику Града Чапљина 1. Да у смислу члана 217. став 1. Закона о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине исправи грешку у Рјешењу број: 01-04-1833/21-2 од дана 13.04.2021. године у дијелу поуке о правном лијеку, а имајући у виду налазе Препоруке Омбудсмена; 2. Да, имајући у виду важност принципа проактивне транспарентности и отворености рада јавних органа, редовно објављује на службеној интернет страници информације у вези са издавањем буџетских средстава за различите сврхе 3. да се у свим у будућим сличним случајевима поступања по захтјевима за приступ информацијама, руководи принципом транспарентности и правом јавности да зна на који начин се троше буџетска средства Града Чапљина, а уважавајући налаз и мишљење институције Омбудсмена из ове препоруке; 4. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести институцију Омбудсмена о предузетим активностима на њеној реализацији;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...Након достављене Препоруке дана 07.07.2021. године, Град Чапљина је доставила одговор на Препоруку из којег је видљиво да је иста, у остављеном року, испоштована. Након достављеног одговора дана 13.08.2021. подносиоци жалбе нису показали даље интересовање, нити доставили одговор на достављено изјашњење као ни додатну документацију релевантну за предмет. Имајући у виду напријед наведено чињенично стање, Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су се сагласили, да у смислу члана 35. став (3) Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет број Ж-МО-05-32/21..."
70	Ж-СА-05-31/21	П-176/21	ПРЕПОРУКУ председнику Кантоналног суда у Сарајеву 1. Да одмах по пријему препоруке размотри захтјев за приступ информацијама подносиоца од дана 15.06.2020. године и донесе рјешење у смислу члана 14. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине. Копију рјешења потребно је доставити Омбудсменима на увид; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке, обавијести и Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама предузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...Дана 19.07.2021. године запримљен је акт Кантоналног суда у Широком Бријегу број: 008-0-Су-21-000 039 од 14.07.2021.године из којег произлази да је донесено Рјешење број: 008-0-Су-21-000 004 од дана 14.07.2021. године. Увидом у исто Рјешење утврђено је да је жалитељу одобрен приступ информацијама, те да је жалитељ имао могућност кориштења правног лијека. На основу наведеног Омбудсмени констатују да је Препорука број: П-176/21 од 16.06.2021. године у цјелости реализована, те је одлучено да се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине."
71	Ж-БЛ-05-789/20	П-142/21	ПРЕПОРУКУ начелнику Одјељења за општу управу општине Невесиње 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања, подносиоцу жалбе дописом одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 05.11.2020. године, у складу са чланом 14. Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској, након спроведеног теста јавног интереса који прописује члан 9. истог закона 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...Актом број: 05-20-19/20, од дана 30.06.2021. године, Одјељење је доставило одговор, у коме наводи да је поступајући по издатјој препоруци провео одговарајући тест јавног интереса и утврдио да тражене информације укључују личне интересе који се односе на приватност трећег лица, на основу које је донио одлуку којом је подносиоцу жалбе одбијен приступ траженим информацијама. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом."
72	Ж-БЛ-05-825/20	П-141/21	ПРЕПОРУКУ министру рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања, подносиоцу жалбе дописом одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 07.11.2020. године, у складу са чланом 14. Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској, након спроведеног теста јавног интереса који прописује члан 9. истог закона 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...Актом број: 16-03/3.2-1-835-18-2/21, од дана 18.06.2021. године, Министарство је доставило одговор по издатјој препоруци, у коме наводи да подносиоцу жалбе на поднесени захтјев за приступ информацијама одговорено актом број: 16-03/3.2-1-835-1136-1/20, од дана 18.06.2021. године. Из садржине одговора произлази да је Министарство удовољило захтјев подносиоца жалбе и доставило му тражене податке. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом."
73	Ж-БЛ-05-617/20	П-185/21	ПРЕПОРУКУ директору Центра за социјални рад Бања Лука 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања подносиоцу жалбе достави правилник којим се уређује дисциплинска одговорност запослених, а на основу поднесеног захтјева за приступ информацијама од дана 01.09.2020. године 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...Како Центар није доставио тражено обавјештење у року који јој је препоруком одређен, у складу са овлашћењима из члана 32. став 2. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине ("Службени лист Босне и Херцеговине" бр. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), омбудсмани су са овом чињеницом упознали Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске. Актом број: 11/05-533-150/21, од дана 18.10.2021. године, Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске обавијестило је Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на реализацији препоруке, из чије садржине произлази да је Центар подносиоцу жалбе доставио правилник тражен поднесеним захтјевом. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 5. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом."
74	Ж-БЛ-05-63/21	П-209/21	ПРЕПОРУКУ директору ЈУ ОШ "Петар Петровић Његош" Бања Лука 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања подносиоци жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информација од дана 28.12.2020. године, на начин прописан чланом 14. Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...Актом број: 877/21, од дана 06.10.2021. године, Школа је доставила одговор по издатјој препоруци у коме се наводи да је подносиоци жалбе одобрен приступ траженим информацијама, а сагласно препоруци Омбудсмана Босне и Херцеговине. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 1. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11). Издата препорука сматра се испоштованом."

75	Ж-БЛ-05-436/21	П-222/21	ПРЕПОРУКУ директору ЈЗУ Болница "Др Младен Стојановић" Приједор 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања подносиоци жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 09.06.2021. године, у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	У обавјештењу Болнице број: 4566/21, од дана 04.10.2021. године, указује се да је актом број: 4425/21, од дана 28.09.2021. године, подносиоци жалбе достављена потврда о радном стажу из разлога што не посједују податке о њеном радном искуству (копија потврде достављена је у прилогу акта). Подносиоци жалбе била је у радном односу у Болници по основу уговора о раду на неодређено вријеме у периоду 15.05.2009-02.11.2020. године. Омбудсмани напомињу да потврда/увијерење о радном стажу не представља исто што и увијерење/потврда о радном искуству. Полазећи од наведеног, омбудсмани су, у складу са овлашћењима из члана 32. став 2. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине ("Службени лист Босне и Херцеговине" бр. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), о чињеници издавања препоруке упознали надлежно министарство, на чију интервенцију је Болница доставила акт број: 8/22, од дана 12.01.2022. године. У поменутом акту наводи се да је подносиоци жалбе пред раније достављене потврде о радном стажу, достављена и потврда о радном искуству. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, а издата препорука сматра се испоштованом.
76	Ж-МО-05-105/21	П-231/21	П Р Е П О Р У К У Министарству унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског Кантона 1. Да размотри могућност стављања ван снаге Рјешење број: 02-03/1-1-30-17-711/21 од 28.07.2021. године и Рјешење број: 02-01-30-17-711/21 од 25.08.2021. године и донесе ново рјешење којим ће удовољити захтјеву за приступ информацијама Рамизе Сефер, на начин описан у препоруци, а у складу са Законом о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; 2. Да овласти службеника за информисање за доношење рјешења по захтјевима за приступ информацијама у првом степену и на тај начин осигура потпуно поштовање начела двостепености у управном поступку; 3. Да у будућим сличним случајевима подносиоцима захтјева доставља одговоре по истима обавезно уважавајући налаз и мишљење институције Омбудсмана из ове препоруке; 4. Да обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке; Рок за реализацију препоруке: 30 дана од дана пријема препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Институција Омбудсмана је дана 15.11.2021. године запримила одговор Министарства број: 02-01-30-17-885/21, од 10.11.2021. године у коме је наведено следеће: "Именована је дана 08.10.2021. године поднијела нови захтјев за приступ информацијама. Рјешењем број: 02-03/1-30-17-71-1/21 од 25.10.2021. године, подносиоци жалбе је одобрен приступ дјелимично. Истовремено вас обавјештавамо да ће ово министарство суkladно вашој препоруци у будућим сличним случајевима подносиоца захтјева достављати одговоре по истима уважавајући налаз и мишљење институције Омбудсмана." У телефонском позиву од 15.11.2021. године странка је потврдила пријем рјешења и исказала захвалност. Имајући у виду напријед наведено чињенично стање, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су се сагласили, да у смислу члана 35. став (8) Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет број : Ж-МО-05-105/21.
77	Ж-МО-05-124/21	П-232/21	П Р Е П О Р У К У ЕЛЕКТРОПРЕНОСУ БИХ Генералном директору 1. да поништи Рјешење број: 06-11516-2/2021 од 23.07.2021. године и донесе ново рјешење у складу са Законом о слободи приступа информацијама Босне и Херцеговине; 2. да, убудуће, приликом одлучивања о захтјевима за слободу приступа информација поступа у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама Босне и Херцеговине. 3. да у року од петнаест (15) дана од дана пријема препоруке обавијестите Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	".... Препорука је испоштована. Институција Омбудсмана је дана 13.10.2021. године запримила одговор Електропријеносу број: 06-11515-5/2021, у којем је новим првостепеним рјешењем замијењено ожалбено Рјешење, те је исто достављено и жалитељи која је потврдила пријем Рјешења. Имајући у виду напријед наведено чињенично стање, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су се сагласили, да у смислу члана 35. став (8) Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет број : Ж-МО-05-124/21. "
78	Ж-СА-05-603/21	П-228/21	П Р Е П О Р У К У директорици КЈКП „Рад“ д.о.о. Сарајево 1. Да одмах по пријему препоруке размотри захтјев за приступ информацијама жалитељу Сарајево и донесе рјешење у смислу члана 14. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине. Копију рјешења потребно је доставити Омбудсменима на увид; 2. Да у року од 15 дана од дана пријема препоруке, обавијести и Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 14.10.2021. године запримљен је акт КЈКП Рад д.о.о. Сарајево број: 17217/21 од 13.10.2021. године у којем је наведено да је наведено Јавно предузеће, у циљу реализације Препоруке Омбудсмана, донијело Рјешење број: 05-02-09-17119/21 од 11.10.2021. године. Исто Рјешење је достављено у прилогу акта, те је увидом у Рјешење утврђено да је жалитељима одобрен приступ информацијама, те да је омогућено кориштење редовног правног лијека. Дана 15.10.2021.године жалитељу је достављен наведени акт КЈКП Рад д.о.о. Сарајево. Обзиром да је Препорука Омбудсмана број: П-228/21 од 17.09.2021. године у цјелости реализована, предмет се затвара у складу са у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.
79	Ж-ЛИ-05-192/21	П-236/21	ПРЕПОРУКУ Служби за градитељство,просторно уређење и стамбено-комуналне послове Града Ливна 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоци жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине 2. Да у року од 15 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о подузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"...Дана 27.10.2021.г. одговорна страна је доставила Изјашњење бр:07-19-2152/21 да су поступили по захтјеву жалитеља, донијели Рјешење бр: 07-19-2152/21 од дана 25.10.2021.г. којим су одобрили приступ траженим информацијама у цијелости. Дана 28.10.2021.г. жалитељу је достављено изјашњење одговорне стране на коментар, по ком се изјаснио да је и он заприлио поменуто рјешење. Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили да у смислу члана 35.ст.1.тач.3. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Бих“, 104/11), затворе предмет, који се води по жалби Ж-ЛИ-05-192/21, јер је, након интервенције Институције омбудсмана БиХ, констатовано да је подносилац жалбе остварио заштиту својих права, тј. одговорна страна је у току поступка отклонила указану повреду права и слобода назначених у жалби."
80	Ж-СА-05-706/21	П-257/21	П Р Е П О Р У К У директору Рудника мрког угља Какањ д.о.о. Какањ 1. Да одмах по пријему препоруке одлучи о жалби Мјесне заједнице Доњи Какањ и у смислу члана 14. Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији БиХ донесе рјешење по жалби Мјесне заједнице Доњи Какањ; 2. Да у року од 15 дана од дана пријема препоруке, обавијести и Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 08.12.2021. године запримљен је акт РМУ Какањ д.о.о. Какањ број: 01/Д-01-52-14126/21 од 07.12.2021. године у којем је наведено да је о жалби одлучено Рјешењем број: 01-У-01-14125/21 од 07.12.2021. године којим је одобрен приступ информацијама и жалитељима је достављена тражена документација. Омбудсмани су исто утврдили и увидом у исто Рјешење. Сходно наведеном, предмет се затвара у складу са у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.

81	Ж-СА-05-950/21	П-260/21	П Р Е П О Р У К У Основна школа „Хамдија Крешевљаковић“ - директору 1. Да, имајући у виду одредбе Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине подумје одговарајуће активности и мјере у циљу доношења Рјешења по захтјеву подносиоцима жалбе од 26.08.2021. године; 2. Да у року од 30 дана обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Након издавања Препоруке, дана 08.12.2021. године, Школа јер доставила обавијест, број: 1648/21 од 07.12.2021. године из којег произилази да је поступила по Препоруци Омбудсмена, те сачинила Рјешење број: 1628/21 од 03.12.2021. године, а исто је и достављено у прилогу. Дана 14.12.2021. године наведена обавијест и Рјешење су прослиједили подносиоцима жалбе. Сходно наведеном, Омбудсмени Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби, обзиром да из наведеног произилази да је овај орган након издавања Препоруке, број: П-260/21 од 15.11.2021. године, отклониле указану повреду права, односно одговорно на приступ траженим информацијама, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 3. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине.
82	Ж-МО-05-143/21	П-284/21	П Р Е П О Р У К У ЕЛЕКТРОПРЕНОСУ БИХ Генералном директору 1. да поништи Рјешење број: 06-17531-1/2021 од 20.10.2021. године и донесе ново рјешење у складу са Законом о слободи приступа информацијама Босне и Херцеговине; 2. да, убудуће, приликом одлучивања о захтјевима за слободу приступа информацијама Босне и Херцеговине. 3. да у року од петнаест (15) дана од дана пријема препоруке обавијестите Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 10.01.2022. запромљен одговор ЕЛЕКТРОПРИЕНОС БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ А.Д. БАЊА ЛУКА да је ова компанија "у потпуности поступила по препоруци Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине..." На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022 рад на предмету је у току.
83	Ж-СА-05-927/21	П-283/21	П Р Е П О Р У К У министру Министарства одбране Босне и Херцеговине 1. Да приликом одлучивања о захтјевима за слободу приступа информацијама поступа у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини, у складу са Препоруком; 2. да у року од 30 дана обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	НЕ	Дана 13.01.2022. године је запримљен одговор Министарства Сарајево број: УПл 14-35-2-1-3/22 од 10.01.2022. године да је Министарство БиХ је поступајући по препоруци број П-283/21, а везано за жалбу ..., 06.01.2022. године провело потребне процедуре, те у складу са одредбама члана 14. Закона о слободи приступа информацијама у БиХ, донијело Рјешење број УПИ 14-35-2-1-3/22, којим су подносиоци захтјева достављене тражене информације. Узимајући у обзир напријед наведено, Омбудсмени Босне и Херцеговине доносе Одлуку о затварању предмета подносиоцима жалбе, те се предмет 3-СА-05-927/21 пред институцијом Омбудсмена у конкретном случају окончава.
84	Ж-МО-05-152/21	П-286/21	П Р Е П О Р У К У Заводу за јавно здравство Херцеговачко-неретванског кантона 1. да размисли захтјев од 18.11.2021. године и донесе Рјешење у складу са Законом о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; 2. да, убудуће, приликом одлучивања о захтјевима за слободу приступа информацијама поступа у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине. 3. да у року од петнаест (15) дана од дана пријема препоруке обавијестите Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 04.01.2022. године, запримљен је одговор Завода број: 2734/21 од 29.12.2021. године у којем је наведено да је Управни одбор/вијеће Завода, једногласно на ВИИИ. (осмој) сједници одржаној 24.12.2021. године донио закључак и задужио в.д. директора Завода за јавно здравство ХНК/Ж прим. да поступи у складу са Законом о слободи приступа информацијама Федерације БиХ, и по препоруци институције Омбудсмена. Такођер, достављено је Рјешење од 28.12.2021. године број: 2730/21 којим се жалитељу одобрила у цијелости приступ информацијама у вези са конкурсном процедуром за избор и именовање директора Завода за јавно здравство ХНК/Ж. Препорука број: 286/21 је испоштована, те имајући у виду напријед наведено чињенично стање, Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су се сагласили, да у смислу члана 35. став (8) Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет број Ж-МО-05-152/21.
85	Ж-БЛ-05-697/21	П-292/21	ПРЕПОРУКУ директору Агенције за лијекове и медицинска средства Босне и Херцеговине 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцима жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са чланом 14. Закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Агенција је у акту број: 10-02.3-8068-2/21 доставила тражено обавијештење о предузетим активностима у циљу реализације издате препоруке из чије садржине произилази да је подносиоцима жалбе по поднесеном захтјеву одговорено. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом.
86	Дјелимично реализирана						
87	Ж-СА-05-683/20	П-19/21	П Р Е П О Р У К У Туристичкој заједници Кантона Сарајево 1. Да одмах по пријему препоруке размисли захтјев за приступ информацијама жалитеља од дана 27.07.2020. године и донесе рјешење у смислу члана 14. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине. Копију рјешења потребно је доставити Омбудсменима на увид; 2. Да у смислу члана 19. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине именује службеника за информисање. Одлуку о именовању службеника за информисање потребно је доставити Омбудсменима на увид; 3. Да у смислу члана 20. ст. 1 и 2. Закона сачини и објави на службеној интернет страници Водич за приступ информацијама, Индекс регистар и образац за подношење захтјева за приступ информацијама. Примјерак наведених докумената потребно је доставити Омбудсменима на увид; 4. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке, обавијести и Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Дјелимично реализирана	ДА	Дана 05.03.21. одговор Туристичке заједнице Кантона Сарајево. У вези са конкретним захтјевом за приступ информацијама, достављено је Рјешење Туристичке заједнице Кантона Сарајево број: 173-3/21 од 23.02.2021. године којим је дјелимично одобрен приступ информацијама. Жалитељи су имали могућност кориштења правог лијека. Наведени одговор Туристичке заједнице Кантона Сарајево указује да је Препорука Омбудсмена број: П-19/21 од 18.01.2021. године дјелимично реализована. Слиједом наведеног, а у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, одлучено је да се предмет затвори.

88	Ж-БР-05-52/21	П-166/21	Министарству просторног уређења и заштите околице Тузланског кантона 1. да без одлагања поступи по захтјеву жалитеља, у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; 2. да јавно објави резултате Јавног конкурса за додјелу средстава удружењима чија је дјелатност усмјерена на заштиту и унапређење околиша од 19.10.2020.године; 3. да поступи у складу са чланом 20. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; 4. да у року од 15 (петнаест) дана, од дана пријема ове препоруке обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	03 - Приступ информацијама	Дјелимично реализирана	ДА	"...Као информацију о реализацији Препоруке Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине запримили су акт Министарства просторног уређења и заштите околице Тузланског кантона број: 12/1-19-013808/21 од 19.07.2021.године.У прилогу акта је достављен Водич Министарства за подносиоце захтјева у смислу Закона о слободи приступа информацијама у ФБиХ. ...Из напријед наведеног произилази да препорука Омбудсмена Босне и Херцеговине није у цијелости реализирана, што су нагласили и жалитељи обраћајући се овој Институцији дана 09.09.2021.године.Омбудсмени Босне и Херцеговине, сходно одредбама члана 32. Закона о Омбудсмену за људска права БиХ, актом од дана 26.10.2021.године о свему су информирали Премијера Владе Тузланског кантона, те истог позвали да суkladно својим овлашћењима подузме све што је неопходно да се Препорука Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине испоштује. ...Омбудсмени Босне и Херцеговине ће предметну правну ствар уврстили у свој Извјештај о резултатима рада за 2021.годину..."
89	Остварена сарадња						
90	Ж-СА-05-990/21	П-241/21	На основу члана 32. став (4) Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, Институција Омбудсмена за људска права подноси: ИНИЦИЈАТИВУ за измјену члана члан 13. став 3. и 4. Правилника с критеријима за пријем у радни однос у предшколским установама, основним и средњим школама као јавним установама чији је оснивач Кантон Сарајево ("Службене новине Кантона Сарајево", број 29/21 и 31/21)	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	23.11.2021 Молба за пролонгирање рока за одговор. 17.01.2022 одговор Министарства образовања На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022.рад на предмету је у току.
91	Ж-БЛ-05-691/21	П-249/21	ПРЕПОРУКУ 1. Да одмах по пријему ове препоруке, поново размотри захтјеви донесе одлуку о истом у складу са изнесеним мишљењем омбудсмана и Законом о слободи приступа информацијама 2. Да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмана о начину реализације ове препоруке	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	10.12.2021. запримљен одговор Скупштине ЗЕ-ДО кантона. 03.03.2022.Одговор Скупштине ЗЕ-О кантона. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
92	Ж-СА-05-735/21	П-273/21	ПРЕПОРУКУ У главном тужиоцу Кантоналног тужилаштва Тузланског кантона 1. Да, по пријему ове Препоруке, без одлагања, предузме одговарајуће активности и мјере како би се успоставила сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 25. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсменима Босне и Херцеговине достави тражена изјашњења; 2. Да, у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	Дана 13.12.2021. запримљен одговор Кантоналног тужилаштва ТК. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
93	Ж-БЛ-05-682/21	П-294/21	ПРЕПОРУКУ • Да о захтјеву за приступ информацијама подносиоца жалбе одлучи у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске унавајајући изнесено мишљење Омбудсмана. • Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији ове препоруке	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	28.12.запримљен одговор ЈУ ОШ М.Стојановић На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току.
94	Ж-БЛ-05-790/21	П-306/21	ПРЕПОРУКУ Школском одбору ЈУ Основне школе "Бранко Ћопић" Бања Лука 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев, у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Републици Српској, имајући у виду приликом доношења обавјештења члан 9. Закона, односно испитивање јавног интереса Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	31.01.2022. запримљен одговор ЈУ ОШ "Бранко Ћопић". На дан ажурирања реализације препорука 25.01.2022. рад на предмету је у току.
95	Није реализирана						
96	Ж-СА-05-985/20	П-20/21	ПРЕПОРУКУ У Жалбеном вијећу при Вијећу министара Босне и Херцеговине 1. Да, имајући у виду одредбе члана 7.,9. и 14. Закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини, као и наводе из предметне Препоруке, поништи Рјешење Института за акредитирање Босне и Херцеговине број: УП2 ЖВ-07-106/20 од 17.11.2020. године; 2. Да обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке; Рок за реализацију препоруке: 30 дана од дана пријема препоруке	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	02.03.2021. одговор Жалбеног вијећа при Вијећу министара Босне и Херцеговине Сарајево "институција Омбудсмена је дана 16.03.2021. године Вијећу министара Босне и Херцеговине упутила Обавијест о нереализацији Препоруке Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине број: П-20/21 од 06.01.2021. године, али до данашњег дана није запримљено изјашњење. Омбудсмени Босне и Херцеговине напомињу да ће информација о нереализацији препорука Омбудсмена Босне и Херцеговине бит уврштена у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмана за 2021. годину, а у складу са одредбама члана 32. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине . 28.04.2021 одговор Вијеће министара
97	Ж-СА-05-60/21	П-66/21	ПРЕПОРУКУ у градоначелнику Града Сарајево 1. Да, имајући у виду одредбе Закону о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине подузме одговарајуће активности и мјере како би се у поступцима по приговору у конкретним предметима, као и у будућим поступањима пред истим органом испуниле правне претпоставке, те имплементирале одредбе Закона, а у складу са Препоруком;	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Након проведеног поступка истраживања, Омбудсмени су Граду Сарајево издали Препоруку број П-66/21 од 24.02.2021. године да се подзму одговарајуће активности и мјере како би се у поступцима по приговору у конкретним предметима, као и у будућим поступањима пред истим органом испуниле правне претпоставке, те у цијелости имплементирале одредбе Закона о слободи приступа информацијама Федерације БиХ. Након упућивања ургенције од дана 23.04.2021. године, Град Сарајево је доставио акт број: 04-04-1348-1/21 од 22.04.2021. године који садржи образложење начина поступања по конкретном захтјеву за приступ информацијама. Одговор не садржи које конкретне мјере су подузете у циљу реализације Препоруке Омбудсмана. Након архивирања предмета,22.07.2021. запримљен одговор Комисије за људска права и слободе Градског вијећа Града Сарајева .Препорука није реализирана.

98	Ж-СА-05-100/21	П-66/21	ПРЕПОРУКУ градоначелнику Града Сарајево 1. Да, имајући у виду одредбе Закону о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине подузме одговарајуће активности и мјере како би се у поступцима по приговору у конкретним предметима, као и у будућим поступањима пред истим органом испуниле правне претпоставке, те имплементирале одредбе Закона, а у складу са Препоруком;	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Након проведеног поступка истраживања, Омбудсмени су Граду Сарајево издали Препоруку број П-66/21 од 24.02.2021. године да се подзму одговарајуће активности и мјере како би се у поступцима по приговору у конкретним предметима, као и у будућим поступањима пред истим органом испуниле правне претпоставке, те у цијелости имплементирале одредбе Закона о слободи приступа информацијама Федерације БиХ. Након упућивања ургентције од дана 23.04.2021. године, Град Сарајево је доставио акт број: 04-04-1348-1/21 од 22.04.2021. године који садржи образложење начина поступања по конкретном захтјеву за приступ информацијама. Одговор не садржи које конкретне мјере су подузете у циљу реализације Препоруке Омбудсмена. Након архивирања предмета, 22.07.2021. запримљен одговор Комисије за људска права и слободу Градског вијећа Града Сарајева. Препорука није реализирана.
99	Ж-СА-05-219/21	П-67/21	ПРЕПОРУКУ Градском вијећу Живинице 1. да у што скоријем року подузме активности на именовану Управног одбора ЈУ „Босански културни центар Живинице“; 2. да одмах по именовану Управног одбора ЈУ „Босански културни центар Живинице“ достави одговор по жалби подносиоцима жалбе;	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Имајући у виду да Омбудсмени БиХ ни након достављених одговора Градског вијећа Живинице и ЈУ БКЦ Живинице Омбудсмени БиХ нису располагали информацијом да ли је Управни одбор доставио одговор подносиоцима жалбе, институција Омбудсмена је дана 28.06.2021. године упутила Градском вијећу Живинице и ЈУ „Босански културни центар Живинице“ Обавијест о нерезализацији наведене Препоруке. С обзиром на чинејицу да одговорни органи након упућене Обавијести о непоступању по препоруци од 28.06.2021. године, нису доставили одговор Омбудсменима Босне и Херцеговине, а да је посљедња сједница Градског вијећа Живинице одржана 21.10.2021. године, одлучено је да се предмет затвори имајући у виду да су искориштене законске могућности за даље поступање. Наведени предмет бит ће уврштен у Годишњи извјештај о активностима институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине као резултат непоступања Градског вијећа Живинице и ЈУ „Босански културни центар Живинице“ по препоруци Омбудсмена БиХ број:67/21
100	Ж-СА-05-1099/20	П-68/21	ПРЕПОРУКУ начелнику Опће Столац 1. Да, имајући у виду наводе из ове Препоруке, у што краћем року донесе рјешење по захтјеву Федералне управе за инспекцијске послове; 2. Да обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке; Рок за реализацију препоруке: 30 дана од дана пријема препоруке	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	26.04.2021 одговор Опћина Столац Увидом у предметно Рјешење, утврђено је да Опћина Столац није узела у обзир став Омбудсмена из Препоруке број П-68/21 од 23.02.2021. године, поновно је утврђен изузетак у смислу члана 7. Закона о слободи приступа информацијама Федерације БиХ, а уједно није проведени тест јавног интереса, који има за циљ утврђивање да ли у конкретном случају преовладава јавни интерес или потреба да се заштити неко заштићено добро или приватност/комерцијални интерес. Рјешење не садржи ни образложење околности и нијемница које су допринијеле доношењу одлуке да се одбије приступ информацијама. Дакле, Препорука Омбудсмена број П-68/21 од 23.02.2021. године није реализована. Узимајући у обзир наведено, Омбудсмени констатују да Опћина Столац није реализовала Препоруку број П-68/21 од 23.02.2021. године, о чему је обавијештено Опћинско вијеће Столац актом од дана 30.04.2021. године. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности Институције Омбудсмена за 2021. годину
101	Ж-БЛ-05-801/20	П-74/21	ПРЕПОРУКУ 1. Да дослиједном примјеном Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске разматра и одлучује о захтјевима за приступ информацијама, 2. Да без одлагања подузме неопходне радње и мјере како би именovala службеника за информисање, 3. Да преиспита одлуке о захтјевима подносиоцима жалбе за приступ информацијама у којима је утврђено изузетак у складу са чланом 8 Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске, те да имајући у виду мишљење Омбудсмена из ове Препоруке, у складу са чланом 9. Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске, проведе тест јавног интереса, а након тога донесе нову одлуку о приступу информацијама у складу са чланом 19. Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске; 4. Да обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке у року од 30 дана од дана пријема препоруке.	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Актом број: 57/21, од дана 22.04.2021. године, одговорна страна доставила је одговор на издату препоруку из чије садржине произилази да препорука неће бити испштована. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се неиспштованом.
102	Ж-БЛ-05-108/21	П-90/21	ПРЕПОРУКУ директору Завода за јавно здравство Унско-санског кантона 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 19.12.2020. године, у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	НЕ	"...Завод до данас (до 27.07.2021. када је предмет архивиран) није доставио изјашњење на издату препоруку од дана 10.03.2021. године. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).
103	Ж-БЛ-05-115/21	П-100/21	ПРЕПОРУКУ извршном одбору ногометног савеза Средњобосанског кантона 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са одредбама члана 14. став 4. Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине; 2. Да по пријему ове препоруке без одлагања, успостави сарадњу са Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 23. и чланом 25. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсману Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење; Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	НЕ	"Ногометни савез до данас (до дана архивирања предмета 11.06.2021.) није доставио изјашњење на издату препоруку од дана 07.04.2021. године. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).

104	Ж-СА-05-197/21	П-124/21	ПРЕПОРУКУ в.д. директору ЈУ Студентски центар Сарајево 1. Да, по пријему ове Препоруке, без одлагања, подуме одговарајуће активности и мјере како би се успоставила сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 25. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсменима Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење; 2. Да, у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	НЕ	"...из Изјашњења Дирекције за координацију полицијских тијела Босне и Херцеговине од 26.02.2021. године произилази да Дирекција по основу уговора о закупу пословних просторија плаћа закуп власнику, ЈУ Студентски центар Сарајево, као и дио паркинг простора за своја службена возила као и возила упослених, полицијских службеника, државних службеника и намјештеника Дирекције, те да осталим слободним простором располаже и издаје у закуп ЈУ Студентски центар Сарајево. Такођер, из акта произилази да сваки руководилац органа управе, тиме и Управе за инспекцијске послове Кантона Сарајево, доставља спискове својих упослених којима је одобрено право на паркинг мјесто, а у складу са бројем паркинг мјеста које има за упослене Управе за инспекцијске послове, у кругу објекта „А“ у Недзарићима, те да је Дирекција задужена за паркинг мјеста полицијских службеника, државних службеника и запосленика Дирекције. Дакле, из свега произилази да је за достављање потписаних спискова упослених којима је одобрено право на паркинг мјесто задужен руководилац органа, у конкретном случају Управа за инспекцијске послове Кантона Сарајево, а да Дирекција на основу истих врши израду картица и одобрења за улазак на паркинг простор. Када је у питању ЈУ Студентски центар, исти располаже и издаје у закуп остали слободни простор."
105	Ж-СА-05-194/21	П-124/21	ПРЕПОРУКУ в.д. директору ЈУ Студентски центар Сарајево 1. Да, по пријему ове Препоруке, без одлагања, подуме одговарајуће активности и мјере како би се успоставила сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 25. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсменима Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење; 2. Да, у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	НЕ	".... из изјашњења Дирекције за координацију полицијских тијела Босне и Херцеговине, произилази да је по захтјеву жалитеља за приступ информацијама од 15.01.2021. године поступљено у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини, а у коментару жалитеља од 15.03.2021. године исти се није изјашњавао о овим наводима. Када је у питању повреда права приступа информацијама починена од стране ЈУ Студентски центар Сарајево, Омбудсмени Босне и Херцеговине напомињу да исто није могуће разматрати обзиром да се ЈУ Студентски центар није изјаснио о жалбеним наводима. С тим у вези, издата је и Препорука, која није реализована. Омбудсмени Босне и Херцеговине напомињу да ће предмет бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности Инститиције за 2021. годину."
106	Ж-БЛ-05-231/21	П-127/21	ПРЕПОРУКУ министру финансија Републике Српске 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 26.02.2021. године, у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Актом број: 06.11/017-401-3/21, од дана 09.06.2021. године, Министарство је доставило одговор на издату препоруку. У поменутом акту, наводе се разлози усљед којих издата препорука неће бити реализована. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Инститиције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11). Издата препорука сматра се неиспоштованом и као таква биће уврштена у Годишњи извјештај о активностима Омбудсмана Босне и Херцеговине за 2021. годину.
107	Ж-БЛ-05-806/20	П-137/21	ПРЕПОРУКУ директору Кантоналне управе за браниоце СБК 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са чланом 14. Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	НЕ	"...Како одговорна страна није доставила тражени одговор по издатјој препоруци у року који јој је одређен, у складу са овлашћењима из члана 32. став 2. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине ("Службени лист Босне и Херцеговине" бр. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), омбудсмани су са чињеницом издавања препоруке упознали Владу Средњобосанског кантона. Будући да Омбудсману Босне и Херцеговине није достављен одговор на издату препоруку, ни поред тога што је са издавањем препоруке упозната и Влада Средњобосанског кантона, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Инститиције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11). Издата препорука сматра се неиспоштованом."
108	Ж-СА-05-487/21	П-160/21	ПРЕПОРУКУ у начелнику Општине Нови Град Сарајево 1. Да, имајући у виду наводе из ове Препоруке, поништи Рјешење број: 02/05-05-2029/21 од 19.04.2021. године и предмет врати првостепеном органу на поновни поступак, у циљу доношења новог рјешења у смислу одредби Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; 2. Да обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке; Рок за реализацију препоруке: 30 дана од дана пријема препоруке	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Након упућивања ургенције од дана 26.08.2021. године и од дана 01.10.2021. године, институција Омбудсмана је запримила акт Општине Нови Град Сарајево број: 02/02-10-11977/21 од 08.10.2021. године у којем је наведено да Препорука Омбудсмана не може бити реализована, а на основу члана 264. Закона о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине ФБиХ“ бр. 2/98 и 48/99), којим је прописано у којим случајевима се рјешење оглашава ништавим. О нерезализацији препоруке обавијештено је Општинско вијеће Општине Нови Град Сарајево дана 15.10.2021. године, као непосредно виши орган. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмана за 2021. годину. Имајући у виду наведено, одлучено је да се предмет затвори у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Инститиције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.
109	Ж-СА-05-814/21	П-229/21	ПРЕПОРУКУ министру Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево 1. Да, имајући у виду наводе из предметне Препоруке, размотри могућност поништења Рјешења Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево број: УП-ИИ-05-1-45-51 од 30.08.2021. године којим се одбија приговор жалитеља на поступак издавања информације по Закону о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине; 2. Да у року од 30 дана од пријема Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу њене реализације;	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Из Обавијести о затварању предмета и одговора МУП-а КС: "...Обавјештавамо Вас да смо размотрили Вашу препоруку за поништење управног акта од стране Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево, те утврдили да у складу са чланом 261. став (1) Закона о управном поступку („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине“ број 2/98 и 48/99) Министарство унутрашњих послова Кантона Сарајево није овлаштено за поништење рјешења у него је то Влада Кантона Сарајево, тако да препоруку није могуће извршити Сходно наведеном, о нерезализацији препоруке обавјештавамо Вас у смислу члана 32. став 2. Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине . Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности Институције за 2021. годину.

110	Ж-БЛ-05-560/21	П-234/21	ПРЕПОРУКУ директору Центра за социјални рад Бањалука 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 16.07.2021. године, у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Актом број: 01-571.05-1-94/21 СБ, од дана 12.11.2021. године, Омбудсману Босне и Херцеговине достављен је одговор на издату препоруку из чије садржине произилази да је по поднесеном захтјеву Центар донио рјешење од дана 08.09.2021. године, којим је жалбу подносиоца жалбе одбио као неосновану. Имајући у виду да Центар у достављеном изјашњењу не наводи као предузете никакве нове активности у односу на оне које је навео у достављеном изјашњењу број: 01-571.05-52/21-1 АЛ, од дана 09.09.2021. године, у складу са овлашћењима из члана 32. став 2. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине ("Службени лист Босне и Херцеговине" бр. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), омбудсмани су о чињеници издавања препорука и о достављеном одговору Центра упознали Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске. Имајући у виду да након упућивања поменутог акта, Омбудсману Босне и Херцеговине није достављен никакав одговор, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Инститиције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се неиспоштованом и као таква биће уврштена у Годишњи извјештај о активностима Омбудсмана Босне и Херцеговине за 2022. годину.
111	Ж-СА-05-1004/21	П-244/21	ПРЕПОРУКУ министру Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево 1. Да, имајући у виду наводе из предметне Препоруке, размотри могућност поништења Рјешења Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево број: УП-ИИ-05-1-45-59 од 24.09.2021. године којим се одбија приговор жалитеља поднесен против Рјешења Министарства број: УП-О-01-5-45-7997/21 од 17.08.2021. године; 2. Да, подузме законом предвиђене радње на доношењу нове одлуке којом ће се одлучити о приговору жалитеља, а у складу са Препоруком; 3. Да у року од 30 дана од пријема Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу њене реализације;	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	"... имајући у виду да из акта Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево од 06.01.2022. године произилази да наведени орган није поступио по Препоруци број: П-244/21 од 12.10.2021. године, нити је на други начин подузео адекватне активности у циљу њене реализације, те обзиром да су Омбудсмани Босне и Херцеговине подузетим радњама у конкретном предмету исцрпили све мјере и активности које могу подузети у складу са надлежностима прописаним Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсмани Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби жалитеља, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине. Такођер наглашавамо да ће Обавијест о нереализацији Препоруке, у смислу члана 32. став 2. Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине бити упућена Влади Кантона Сарајево. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности Институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за 2022. годину."
112	Ж-СА-05-1078/21	П-256/21	ПРЕПОРУКУ директору Кантоналне управе за инспекцијске послове Сарајево 1. Да у другостепеном поступку, у смислу члана 9. Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији БиХ, проведе тест јавног интереса и оцјени сваку корист и штету која може произаћи из (не)саопћавања информације; 2. Да, у смислу члана 14. Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији БиХ, а року прописаном Законом о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине, донесе рјешење по жалби; 3. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке, обавијести и Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Дана 22.11.2021. године институција Омбудсмана запримила је упит Кантоналне управе за инспекцијске послове Сарајево којим је тражено појашњење о начину поступања по препоруци. Актом институције Омбудсмана од дана 24.11.2021. године дат је тражени одговор. Дана 16.12.2021. године затримљен је акт исте Кантоналне управе број: УП-2-14-02-45-00019/21 од 14.12.2021. године који садржи објашњење разлога поступања другостепеног органа који је Рјешењем број:УП-2-14-02-45-00019/21 од 10.11.2021. године којим је приговор одбијен као неоснован. Увидом у Рјешење, Омбудсмани су утврдили да другостепени орган није навео законски основ изuzeћа, нити је провео тест јавног интереса, па сходно томе, Препорука Омбудсмана није реализована. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за 2021. годину.
113	Ж-СА-05-903/21	П-258/21	ПРЕПОРУКУ начелнику Општине Пале да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и достави информацију у вези са актима институције Омбудсмана од 10.09.2021. године, од 01.10.2021. године и од дана 21.10.2021. године.	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	НЕ	"...У циљу провере жалбених навода, Омбудсмани су актом од дана 10.09.2021.године, актом од дана 01.10.2021. године и актом од дана 21.10.2021. године, затражили информацију Општине Пале у вези са жалбеним наводима. Обзиром да Омбудсменима није достављена тражена информација, дана 08.11.2021. године Општини Пале упућена је Препорука број: П-258/21 да се одмах по пријему исте, успостави сарадња са институцијом Омбудсмана. До данас, Омбудсмани нису запримили одговор Општине Пале. С тим у вези, о нереализацији препоруке обавијештавамо Вас, као непосредно виши орган, у смислу члана 32. став 2. Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, а у циљу подузимања конкретних мјера с циљем реализације препоруке. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмана за 2021. годину."
114	Ж-МО-05-144/21	П-307/21	ПРЕПОРУКУ Граду Чапљина 1. Да поништи Рјешење број: 01-04-8664/21-2 од дана 18.11.2021. године и донесе ново рјешење засновано на принципима и одредбама Закона о слободи приступа информацијама Босне и Херцеговине; 2. Да у будућим сличним случајевима подносиоцима захтјева доставља одговоре по истима обавезно уважавајући налаз и мишљење институције Омбудсмана из ове препоруке; 3. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести институцију Омбудсмана о предузетим активностима на њеној реализацији; Рок за реализацију препоруке износи 30 дана.	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Изјашњењем Града Чапљина од 28.01.2022. године број: 01-04-8664/21-3 наведено је да није исказан оправдани правни интерес за достављање документације у вези са изградњом водовода Тасовчићи, позивајући се на чл. 79. Закона о управном поступку. Препорука број: 307/21 није испоштована, те је жалитељ 23.12.2021. године поднио тужбу надлежном Кантоналном суду у Мостару. Имајући у виду напријед наведено чињенично стање, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су се сагласили, да у смислу члана 35. став (8) Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет број Ж-МО-05-144/21.
115	Нема одговора						
116	Ж-СА-05-206/18	П-7/21	ПРЕПОРУКУ Да Министарство здравства, рада и социјалне скрби у року од 15 дана од дана пријема Препоруке достави одговор на упућене акте, те да достави изјашњење на наводе жалитеља.	03 - Приступ информацијама	Нема одговора	НЕ	Рок за достављање одговора истекао 04.02.2021. (ажурирано 31.01.2022.)

117	Ж-СА-05-488/20	П-165/21	ПРЕПОРУКУ министру Министарства унутрашњих послова Зеничко-добојског кантона 1. Да измијени одредбу члана 8. Правилника о процедури унапрјеђена полицијских службеника број: 08-01/1-02-1-7625/07 од 21.11.2007. године и осигура свим кандидатима у конкурсним процедурама увид у резултате тестирања и за све друге кандидате; 2. Да, имајући у виду ову Препоруку, жалитељици омогући увид у резултате тестирања других кандидата; 3. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Нема одговора	НЕ	Обзиром да у остављеном року није запримљен одговор на наведену Препоруку, дана 26.08.2021. године упућена је ургенција за реализацију Препоруке, али до дана сачињавања ... одлуке није запримљен одговор. С тим у вези, Омбудсмени констатују да Препоруке број: П-165/21 од 03.06.2021. године није реализована. О нерезализацији Препоруке Омбудсмени су, актом од дана 01.10.2021. године обавијестили Владу Зеничко-добојског кантона као непосредно надређени орган, те ће предмет бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмена за 2021. годину.
118	Ж-СА-05-195/21	П-188/21	ПРЕПОРУКУ министру Федералног министарства правде Федерације Босне и Херцеговине 1. Да, имајући у виду одредбе Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине подумзе све адекватне активности и мјере како би се успоставила и осигурала двостепеност поступка када је у питању поступање по захтјевима за приступ информацијама у Федералном министарству правде Федерације Босне и Херцеговине, у складу са Препоруком; 2. Да у року од 30 дана обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	03 - Приступ информацијама	Нема одговора	НЕ	Ургенција на препоруку П-188/21 од 12.07.2021. године Федералном Министарству правде Федерације Босне и Херцеговине . 12.01.2022. Обавијест о непоставању по препоруци П-188/21 Влади Федерације Босне и Херцеговине н/р премијера На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
119	Ж-БЛ-05-508/21	П-290/21	ПРЕПОРУКУ директору Завода за изградњу Бања Лука 1. Да одмах по добијању ове препоруке, Омбудсману Босне и Херцеговине подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 24.06.2021. године у складу са чланом 14. Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Нема одговора	НЕ	Оговор Завода за изградњу БЛ није запримљен у остављеном року. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току.
120	Ж-БЛ-05-655/21	П-291/21	ПРЕПОРУКУ начелнику Одјељења за просторно уређење Града Бањалука 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања подносиоцима жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 27.08.2021. године, у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Нема одговора	НЕ	Рок за обавјештавање Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке је 14.01.2022. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току (одговор није запримљен о остављеном року).
121	Ж-БЛ-05-699/21	П-296/21	ПРЕПОРУКУ Заводу за јавно здравство Федерације Босне и Херцеговине • Да одмах по пријему ове препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана, на начин прописан Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражено изјашњење, како је то напријед наведено; • Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.	03 - Приступ информацијама	Нема одговора	НЕ	17.01.2022. Министарству здравства упућена ургенција за достављање изјашњења на Препоруку. 27.01.2022. ФМ здравства доставља копију акта којим се ургенција Омбудсмена БиХ прослијеђује Заводу за јавно здравство Федерације Босне и Херцеговине. Изјашњење није запримљено у остављеном року. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току.
122	УКУПНО	-		03 - Приступ информацијама			
123	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
124	72	74	42	2	5	17	6
125	ПОВРЕДА ПРАВА :	04 - Вјерске слободе / религија					
126	УКУПНО	-	04 - Вјерске слободе / религија				
127	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
128	0	0	0	0	0	0	0
129	ПОВРЕДА ПРАВА :	05 - Полиција					
130	Реализирана						
131	Ж-СА-05-1011/21	П-287/21	ПРЕПОРУКУ у Скупштини Тузланског кантона/ Предсједнику Скупштине Тузланског Кантона 1. Да, подумзе све законом прописне активности и мјере како би се у будућим поступањима, осигурало транспарентно и ефикасно провођење поступка, засновано на принципима правичности, а онемогућила свака злоупотреба права странака; 2. Да, подумзе све законом предвиђене активности како би се донијело ново Рјешење о смјени/разрјеђењу у складу са наводима из Препоруке; 3. Да у року од 30 дана од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу њене реализације;	05 - Полиција	Реализирана	ДА	С обзиром да је институција Омбудсмена у конкретном предмету подносиоца приговора утврдила да су у поступку разрјеђења чланова Независног одбора Тузланског кантона повријеђене одредбе Закона о министарским, владиним и другим именованима ФБиХ, ради чега је издала Препоруку којом је исто констатирала и подузеле све мјере у складу са својим законским овлашћењима, а означени одговорни орган је доставио информацију о мјерама подузетим у циљу реализације Препоруке, те тиме остварио сарадњу са институцијом Омбудсмена, Омбудсмени Босне и Херцеговине сматрају да нема основа за даљим поступањем, те овом одлуком затварају предмет подносиоца приговора.
132	Остварена сарадња						
133	Ж-БЛ-05-271/21	П-246/21	ПРЕПОРУКУ • Да предузме све потребне мјере и радње како би у што краћем року била донесена одлука по представици ... коју је изјавила путем пуномоћника адвоката... дана 13.02.2021. године; • Да узме у разматрање представку ...коју је изјавила путем пуномоћника ... дана 13.11.2019. године; • Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији ове препоруке.	05 - Полиција	Остварена сарадња	ДА	Дана 17.12.2021. запримљена информација Министарства унутрашњих послова Републике Српске : СМ-1-059-551/21 од 13.12.2021. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022.рад на предмету је у току.
134	Није реализирана						

135	Ж-БЛ-05-605/20	П-46/21	ПРЕПОРУКА У Препоруку се Комунално – водној инспекцији општине Кључ да одмах по пријему ове Препоруке, успостави сарадњу са Институцијом омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, на начин прописан Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражена изјашњења, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалуке.	05 - Полиција	Није реализована	НЕ	Омбудсмани констатују да надлежни органи нису доставили информацију о евентуално подузетим мјерама по Препоруци Омбудсмана, ни након 3 мјесеца од дана издавања препоруке Сходно законским надлежностима Општинском вијећу је достављена Препорука као надлежном вишем органу у циљу предузимања мјера из своје надлежности како би се поступило по препоруци Омбудсмана. Како у року од 15 дана, Омбудсмен није дошао до информација о предметној проблематици, несарадња са Институцијом омбудсмана надлежних органа општине Кључ, биће уврштена у Годишњи извјештај Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за текућу годину, који ће бити представљен парламентарним тијелима у Босни и Херцеговини.
136	Ж-СА-05-537/20	П-184/21	ПРЕПОРУКА Јавна установа Национални парк "Дрина" Сребреница да у року од 90 дана од дана пријема препоруке донесе План управљања Националним парком као и Просторни план Националног парка и томе обавијести Институцију омбудсмана. Општина Сребреница да подузме додатне напоре у смислу спречавања даље бесправне градње у смислу појачаног инспекцијског надзора и томе обавијести Институцију омбудсмана у року од 60 дана од дана пријема препоруке.	05 - Полиција	Није реализована	ДА	"...Институција омбудсмана до данас (дана затварања премега) није запримила одговор на препоруку. Институција омбудсмана ће овај предмет навести у годишњем извјештају у дијелу који се односи на заштиту околиша, као и другим извјештајима. Савјетујемо Вам да као и досада сва евентуална кршења јавног реда и мира пријавите полицији..."
137	Нема одговора						
138	Ж-БЛ-05-291/21	П-129/21	ПРЕПОРУКА У Препоруку • Да именују сва неопходна тијела и органе, као и да успоставе механизме како би се неометано проводио поступак унутрашње истраге али и сви други процеси у оквиру Министарства унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског кантона; • Да о подузетим мјерама и начину поступања по овој препоруци обавијесте Институцију омбудсмана у року од 60 дана од дана пријема препоруке.	05 - Полиција	Нема одговора	НЕ	09.11.2021. године Ургенција за достављање информација, тражи се Кантоналном тужилаштву Херцеговачко-неретванског кантона. На дан ажурирања реализације препорука 07.02.2022. рад на предмету у току.
139	Ж-БР-05-153/21	П-309/21	1. Да имајући у виду Закључак изнесен у овој препоруци подуму адекватније мјере и преиспитају своја поступања везано за пријаве именованих; 2. Да, убудуће, приликом подузимању мјере из оквира својих надлежности а све у складу с позитивним законским прописима имају у виду Налаз и закључак изнесен у овој препоруци; 3. Да о начину испштовања ове Препоруке обавијесте Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема исте	05 - Полиција	Нема одговора	НЕ	Рок за обавјештавање Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке је 28.01.2022. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току.
140	УКУПНО	-	05 - Полиција				
141	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
142	б	б	1	0	1	2	2
143	ПОВРЕДА ПРАВА :	06 - Јавни приходи					
144	УКУПНО	-	06 - Јавни приходи				
145	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
146	о	о	0	0	0	0	0
147	ПОВРЕДА ПРАВА :	07 - Затвори					
148	Реализована						
149	Ж-БЛ-07-218/19	П-87/21	ПРЕПОРУКА У Препоруку • Да интензивира сарадњу и што прије изврши потребне консултације са надлежним органима Републике Србије ради усаглашавања ставова у вези примјене Уговора између Босне и Херцеговине и Републике Србије о међусобном извршавању судских одлука у кривичним стварима, прије свега уз поштовање међународних стандарда, а имајући у виду изречене судске пресуде. • Да у року од 90 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмани Босне и Херцеговине о реализацији ове препоруке.	07 - Затвори	Реализована	ДА	"С обзиром да све напријед указује да су у предмету подносиоца жалбе након препоруке Омбудсмана извршене додатне анализе, те да надлежно Министарство и даље остаје код става да би овај трансфер довео до узнемирења јавности због напријед набројаних чињеница, те да се министар правде позива на дискреционо право да одлучи о сваком појединачном случају, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине немају основа за даље поступање у предмету, па у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) доносе одлуку о затварању."
150	Ж-СА-07-295/21	П-271/21	ПРЕПОРУКА У Препоруку У Директору КПЗ ЗТ Зеница 1. Да Здравствена служба Казнено поправног завода Зеница као и до сада, с појачаном пажњом настави пратити здравствено стање осуђеног лица; 2. Да се размотри могућност подношење молбе за условни отпуст Комисији за условни отпуст Федерације Босне и Херцеговине, у складу са чланом 109 став 1. и 2. Закона о извршењу кривичних санкција у Федерацији Босне и Херцеговине. Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмани Босне и Херцеговине о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.	07 - Затвори	Реализована	ДА	05.01.2022. запримљен одговор КПЗ Зеница. 04.02.2022. странка одоставља захвалницу и информацију да је, уз помоћ институције Омбудсмана за људска права БиХ, добио рјешење Министарства правде Ф БиХ којим му је одобрен "условни отпуст". На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
151	УКУПНО	-	07 - Затвори				
152	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
153	2	2	2	0	0	0	0
154	ПОВРЕДА ПРАВА :	08 - Равноправност полова					
155	Реализована						

156	Ж-СА-06-112/21	П-51/21	П Р Е П О Р У К У ШУМСКОПРИВРЕДНОМ ДРУШТВУ „СРЕДЊОБОСАНСКЕ ШУМЕ“ 1. да имајући у виду мишљење Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, јавне огласе за пријем запосленика, убудуће сачињава у оба рода, или у родно неутралној варијанти, изузев уколико је спол потенцијалних запосленика нужан за обављање послова оглашеног радног мјеста; 2. да о начину испоштовања ове Препоруке обавијести Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине у року од 15 дана од дана пријема исте.	08 - Равноправност полова	Реализирана	ДА	18.03.2021 одговор ШПД Средњобосанске шуме,„Прихвата се препорука Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, број Ж-СА-06-112/21 од 26.02.2021. године, те ће се убудуће јавни огласи за пријем запосленика, сачињавати у оба рода, или у родно неутралној варијанти, изузев уколико је спол потенцијалних запосленика нужан за обављање послова оглашеног радног мјеста...“ Сходно наведеном, Омбудсмани Босне и Херцеговине са задовољством констатују да је Препорука, број: П-51/21 од 26.02.2021. године реализована, те се овом одлуком предмет се затвара у складу са чланом 35. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.
157	УКУПНО	-	08 - Равноправност полова				
158	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
159	1	1	1	0	0	0	0
160	ПОВРЕДА ПРАВА :	09 - Правосуђе					
161	Реализирана						
162	Ж-МО-08-25/21	П-57/21	П Р Е П О Р У К У 1. да Опћински суд у Мостару уважи рјешење Кантоналног суда у Мостару број: 07 О Рег 018583 20 Пж од 06.02.2020. године 2. да Опћински суд у Мостару благовремено извести институцију Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији препоруке.	09 - Правосуђе	Реализирана	ДА	Препорука је испоштована. Дана 10.06.2021. године, Опћински суд у Мостару је обавијестио институцију Омбудсмана, да је у предмету број: Тт-О-98/20, Суд дана 07.06.2021. године донио рјешење о измјенама података на начин да су у судском регистру, код субјекта уписа ФЕ-АЛ д.о.о. Мостар уписани подаци о иступању члана друштва Алуминиј д.д. Мостар и преносу удјела на преосталог члана ФЕ-АЛ д.о.о. Широки Бријег. Подносиоци жалбе су након достављеног изјашњења исказали захвалност. Имајући у виду напријед наведено чињенично стање, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су се сагласили, да у смислу члана 35. став (8) Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет број Ж-МО-08-25/21.
163	Ж-ЛИ-08-119/20	П-102/21	П Р Е П О Р У К У Кантоналном суду Кантона 10 у Ливну 1. Да подузме неопходне активности, у складу са стандардима члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, а у циљу што скороријег доношења одлуке у предмету број: 68 О Рс 043611 20 Р 5 2. Да о реализацији препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине у року од петнаест (15) дана од дана пријема ове препоруке.	09 - Правосуђе	Реализирана	ДА	У вези издате Препоруке, одговорна страна се изјаснила дана 06.05.2021.г. да је поступила по жалби у овом предмету, те донијела своју одлуку, што је и жалитељ потврдио. Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу члана 35.ст.1.тач.3. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, 104/11), затворе предмет, који се води по жалби Ж-ЛИ-08-119/20, јер је, након интвенције Институције омбудсмана БиХ, констатирано да је подносилац жалбе остварио заштиту својих права, тј. одговорна страна је у току поступка отклонила указану повреду права и слобода назначених у жалби.
164	Ж-ЛИ-08-269/19	П-170/21	П Р Е П О Р У К У Кантоналном суду Кантона 10 у Ливну 1. Да подузме неопходне активности, у складу са стандардима члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, а у циљу што скороријег доношења одлуке у предмету број: 68 О Рс 046088 19 Рсж 2. Да о реализацији препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине у року од тридесет (30) дана од дана пријема ове препоруке.	09 - Правосуђе	Реализирана	ДА	"...У вези издате Препоруке, одговорна страна се изјаснила дана 09.07.2021.г. актом бр:68 О Рс 046088 21 Р3. Дана 06.09.2021.г. Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су од Кантоналног суда Кантона 10 запримили Обавијест да су поступили по жалби жалитељице, те донијели Пресуду број: 68 О Рс 046088 19 Рсж од дана 30.09.2021.г., те на тај начин испоштовали Препоруку бр: П-170/21 од дана 02.07.2021.г. Дана 06.09.2021.г. жалитељица је обавјештена о изјашњењу одговорне стране, по коме се изјаснила да је она, посредством пуномоћника обавијештена о поменутој Пресуди Кантоналног суда Кантона 10. Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу члана 35.ст.1.тач.3. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, 104/11), затворе предмет, који се води по жалби Ж-ЛИ-08-269/19, јер је, након интвенције Институције омбудсмана БиХ, констатовано да је жалитељица остварила заштиту својих права, тј. одговорна страна је у току поступка отклонила указану повреду права и слобода назначених у жалби.
165	Ж-БР-08-77/21	П-206/21	1. Да у складу са стандардима члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода донесе одлуку у предмету број 32 О П 263900 20 Гж; 2. да о исходу ове препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине у року од петнаест (15) дана од дана пријема препоруке;	09 - Правосуђе	Реализирана	ДА	"...Дана 5. 10. 2021. године институција Омбудсмана запримила је одговор Кантоналног суда у Тузли број: 003-0-Су-21-000 630 од 29. 9. 2021. године у којем се наводи: "Поводом Ваше препоруке у којој тражите изјашњење да ли је окончан рад суда у предмету овог суда број 32 О П 263900 20 Гж, у правнај ствари тужитеља противужених против тужених - противтужитеља ради исљења и предаје некретнине у посјед по тужби, те утврђења по противтужби, всл. 31.000,00 КМ, након провере путем законом установљених евиденција - ЦМС система за аутоматско управљање предмета, обавјештавамо Вас да је претходно наведени предмет завршен доношењем пресуде под бројем 32 О П 263900 20 Гж дана 15.09.2021. године. Спис број 32 О П 263900 16 П 2, са пет примјерака пресуде овог суда број 32 О П 263900 20 Гж од 15.09.2021. године, достављен је на даље поступање Опћинском суду у Тузли дана 27.09.2021. године, уз напомену да је потребно доставити одлуку странкама у поступку." Наведени одговор достављен је жалитељци дана 5. 10. 2021. године. Узимајући у обзир да је препорука П-206/21 прихваћена, Омбудсмани Босне и Херцеговине у складу с чланом 35. ставом 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине затварају предмет број: Ж-БР-08-77/21 по жалби ..."
166	Ж-БР-05-290/18	П-208/21	Опћинском суду у Лукавцу -Да без одлагања подузме законом прописане процесне радње у сврху вођења поступка у предметима број: 126 О Рс 132200 18 И и 126 О Рс 19010918 И те у вези с тим и доношењем одлуке у истом; -Да у року од тридесет (30) дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	09 - Правосуђе	Реализирана	ДА	19.11.2021. ОПЋИНСКОМ СУДУ У ЛУКАВЦУ - Захтјев за доставу одговора на препоруку П-208/21. На дана ажурирања реализације препорука 10.12.2021. рад на предмету је у току. Дана 13.12.2021. године заприљен одговор Опћинског суда у Тузли, број: 126 О Рс 132200 18 И од 08.12.2021. године. 20.12.2021. странка доставила захвалницу на ангажману Институције омбудсмана. На дан ажурирања реализације препорука 21.12.2021. рад на предмету је у току.

167	Ж-БЛ-08-713/19	П-215/21	П Р Е П О Р У К У • Основном суду у Власеници да у складу са стандардима члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода донесе одлуку у предмету број: 92 О П 048486 17 П; • Високом судском и тужилачком вијећу Босне и Херцеговине да подузме мјере у циљу осигурања ефикасне примјене члана 6 Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода; • Да у року од 60 дана од пријема препоруке обавијести Институцију о предузетим мјерама у циљу реализације ове препоруке.	09 - Правосуђе	Реализирана	ДА	Актом број: 12-50-2-1312-21/2021 од 11.10.2021. године, Високо судско и тужилачко вијеће Босне и Херцеговине обавијестило је институцију Омбудсмана, између осталог, следеће: „...Имајући у виду чињеницу да се ради о поступању у конкретном судском предмету, као и законом прописане надлежности ВСТБ-а БиХ и Сталне комисије за доношење одлука и мјера по појединачним судским предметима, Стална комисија је усвојила закључак да се предметни допис прослједи Уреду дисциплиноског тужитеља на даље поступање и о томе обавијести предсједник суда и поступајући судија...“ Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана. С обзиром на све наведено, донесена је одлука као у уводу овог Обавјештења у складу са чланом 35 став 8 Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).
168	Ж-ЛИ-08-114/21	П-227/21	ПРЕПОРУКУ Кантоналном суду у Ливну, да одмах по пријему ове препоруке, подузме све неопходне радње у циљу доношења одлуке у предмету број 68 О Рс 048987 19 Рсж те да о подузетим мјерама обавијести Институцију омбудсмана, у року од 30 дана.	09 - Правосуђе	Реализирана	ДА	Кантонални суд у Ливну је поступио по издатјој препоруци доношењем Пресуде број: 68 О Рс 048987 19 Рсж од 07.10.2021. године. Сукладно наведеном, Омбудсман за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу чланка 35. тачке 8. Правила за функционирање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број: 104/11), затворе предмет који се води по жалби, јер су оцијенили да је издата препорука прихваћена.
169	Ж-СА-08-280/21	П-245/21	ПРЕПОРУКУ 1. да одмах по пријему ове препоруке у предмету број: 65 О Рс 75333816 19 Рс, Кантонални суд у Сарајеву успостави сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, како је то напријед наведено; 2. да у року од 15 (петнаест) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	09 - Правосуђе	Реализирана	ДА	Дана 14.01.2022. године Омбудсмани су запримили одговор Кантоналног суда у Сарајеву број: 009-0-СУ-21-001055 од 07.01.2022. године у којем се наводи да је поступак у предмету број: 65 О Рс 753816 20 Рсж окончан доношењем рјешења од 14.12.2021. године. Препорука у предмету жалбе је испоштована на начин да је поступак пред Кантоналним судом у Сарајеву окончан па се предмет затвара.
170	Остварена сарадња						
171	Ж-СА-08-1088/20	П-41/21	П Р Е П О Р У К У Федералном министарству за питање бораца и инвалида одбрамбено ослободилачког рата 1. Да, уважавајући жалбене наводе и дужину трајања поступка у предметној управној ствари донесе одлуку уз пуно уважавање изнесенских примједби из пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број: 09 О У 028254 17 од 03.12.2020. године, и на основу потпуно и правилно утврђеног чињеничног стања уз правилну примјену Закона о управном поступку и правилну примјену материјалног права; 2. Да у року од 30 дана, у складу са чланом 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.	09 - Правосуђе	Остварена сарадња	ДА	26.03.2021 одговор Министарства за питања бораца 12.11.2021 одговор Федералног министарства за питања бораца и инвалида одбрамбено – ослободилачког рата Сарајево Предмет активан на дан ажурирања 02.02.2022.)
172	Ж-СА-08-1030/19	П-113/21	П Р Е П О Р У К У 1. да Кантонални суд у Сарајеву без одлагања предузме неопходне активности, а све у циљу доношења одлуке у вези са жалбама на пресуду Опћинског суда у Сарајеву, број: 65 О П 676144 17 П од 18.01.2021. године, 2. да Кантонални суд у Сарајеву благовремено изјави Институцију омбудсмана о реализацији препоруке.	09 - Правосуђе	Остварена сарадња	ДА	23.06.2021 одговор Кантоналног суда у Сарајеву 15.10.2021. одговор Кантоналног суда 28.12.2021 одговор Кантоналног суда у Сарајеву На дан ажурирања реализације препорука 04.02.2022. рад на предмету у току.
173	Ж-СА-08-1084/19	П-180/21	П Р Е П О Р У К У Опћинском суду у Сарајеву 1. да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и достави изјашњење.	09 - Правосуђе	Остварена сарадња	ДА	30.07.2021 Запримљен одговор Општинског суда . На дан ажурирања реализације препорука 08.12.2021. рад на предмету је у току .
174	Ж-БЛ-05-638/18	П-200/21	ПРЕПОРУКУ Предсједнику Округног привредног суда у Бањалуци, да одмах по пријему препоруке, предузме све неопходне радње ради пресигнирања предмета под бројем 57 О Ст 126195 18 Ст другом судији у циљу хитног заказивања рочишта и доношења одлуке те да о предузетим мјерама обавијести Институцију Омбудсмана Босне и Херцеговине, у року од 60 дана од пријема препоруке	09 - Правосуђе	Остварена сарадња	ДА	21.09.2021. запримљен одговор Округног привредног суда у Бања Луци. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
175	Ж-БР-08-216/20	П-205/21	Опћинском суду у Лукавцу -Да без одлагања подузме законом прописане процесне радње у сврху вођења поступка у предмету број: 126 О О 203227 19 О те у вези с тим и доношењем одлуке у истом; -Да у року од тридесет (30) дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	09 - Правосуђе	Остварена сарадња	ДА	Дана 29.11.2021. године запримљен одговор Опћинског суда у Лукавцу, број: 126 О О 203227 19 О од 23.11.2021. године. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
176	Ж-СА-08-8/21	П-255/21	П Р Е П О Р У К У Кантоналном суду у Сарајеву 1. да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и достави изјашњење о изјесности рока рјешавања предмета, а посебно узимајући у обзир специфичност предмета.	09 - Правосуђе	Остварена сарадња	НЕ	07.12.2021 одговор кантоналног тужилаштва. 29.12.2021. одговор Кантоналног суда у Сарајеву да је предмет окончан доношењем пресуде. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету у току.
177	Није реализирана						

178	Ж-СА-08-1020/20	П-23/21	ПРЕПОРУКУ Главној тужитељици Кантоналног тужилаштва Кантона Сарајево 1. да, без одлагања, подузме ефикасне мјере и радње ради окончања наведених истрага и доношена коначних тужилачких одлука у предметима број: Т09 О КТА 0111306 19 2 и Т09 О КТПО 0061635 17, уважавајући налаз и мишљење Омбудсмана Босне и Херцеговине. 2. Да у року од 60 дана од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о подузетим мјерама у циљу реализације исте.	09 - Правосуђе	Није реализирана	ДА	Обзиром да Институција Омбудсмана није запримила одговор у датом року, Омбудсмани Босне и Херцеговине упутили су дана 10.05.2021. године Ургенција за реализацију Препоруке Омбудсмана Босне и Херцеговине број: П-23/21 од 20.01.2021. године. С тим у вези, дана 11.06.2021. године, Институција Омбудсмана запримила је одговор Кантоналног тужилаштва Кантона Сарајево, број: А-В-100/16, А-1178/19 од 08.06.2021. године у којем се између осталог наводи: 2. Кривични предмет број Т09 КТА 0111306 19 2 - Уред Главне кантоналне тужитељице врши надзор над радом поступајућег тужиоца у предметном спису - напомињемо да у предметном спису није донесена коначна тужилачка одлука, из којих разлога је потребно да Институција Омбудсмана за људска права БиХ, приликом поступања са достављеним информацијама, а обзиром на фазу у којој се предмет налази, посебно цијене одредбе Закона о кривичном поступку Ф БиХ. Из достављеног одговора видљиво је да није испоштована препорука број: П-23/21, тј. Кантонално тужилаштво Кантона Сарајево није донијело коначну тужилачку одлуку у предмету број: Т09 О КТА 0111306 19 2 С тим у вези, Институција Омбудсмана је дана 14.06.2021. године упутила Високом судском и тужилачком вијећу Босне и Херцеговине Обавијест о нерезализацији Препоруке Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине број: П-23/21 од 20.01.2021. године. Слједом претходно наведеног, а имајући у виду садржај запримљеног одговора односно чињеницу да је Кантонално тужилаштво Кантона Сарајево није испоштовало препоруку број: П-23/21 Омбудсмани БиХ су одлучили да у складу са чланом 35. Став 8. Правила поступка Институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет број Ж-СА-08-1020/20.
179	Ж-СА-08-540/19	П-52/21	ПРЕПОРУКУ Опћинском суду у Сарајеву 1. да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и достави изјашњење. Рок за реализацију препоруке: одмах.	09 - Правосуђе	Није реализирана	НЕ	Институција Омбудсмана је проследила жалитељу одговор Опћинског суда у Сарајеву дана 10.03.2021. године и позвала га да у року 10 дана достави коментар на исто. Жалитељ од тада није контактирао институцију Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине. Обзиром на предње предмет Ж-СА-08-540/19 се затвара у складу са чланом 35. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине. Против одлука које доносе Омбудсмани Босне и Херцеговине није дозвољена жалба у смислу члана 22. Закона о Омбудсмену за људска права БиХ.
180	Ж-СА-08-538/20	П-79/21	ОПЋИНИ СТАРИ ГРАД САРАЈЕВО 1. Да имајући у виду налазе и закључке из ове препоруке одговори када ће бити испуњени услови за извршење рјешења број: УП-И-14-23-2635-С/16 од 10.2.2017 године којим се наређује инвеститору Ф.Е. из Сарајева ул. Пожегијина бр. 16 рушење равне а.б. терасе у нивоу првог спрата, а изнад улазног дворишта, тлоцртне основе зца 8,0 м x 6,0 м, враћање простора у првобитно стање. 2. Да у року од 15 (петнаест) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Институцију омбудсмана о начину испоштовања ове препоруке.	09 - Правосуђе	Није реализирана	ДА	Будући како Опћина Стари Град није доставила одговор на Препоруку издата је ургенција, на коју није одговорено, након чега је затражен састанак са представницима Опћине Стари Град који је одржан дана 09.7.2021 године, те је на истом истакнуто како на подручју Опћине Стари Град постоји попис приоритета за рушење нелегалних објеката, те како спорни објекат није на истом. Институција омбудсмана је запримила акт Опћине Стари Град број: УП-И-14-23-2635/16-С/АШ од 23.8.2021 године којим се истиче како је покренут спор код Кантоналног суда под бројем 09 О У 033256 19 Фп од 23.1.2019 године. Институција омбудсмана се након тога обратила Кантоналном суду, те је исти доставио акт број: 09 У 033256 19 У од 16.9.2021 године којим обавјештава Институција омбудсмана како се предмет налази у евиденцији за дан 27.9.2022 године, те како се рјешавају предмети по тужбама из 2018 године, а све у складу са Листом рјешавања старих предмета за 2021 годину. Омбудсмани истичу да се Институција омбудсмана сукладно члану 4 Закона о омбудсмену за људска права БиХ[1]. не може мијешати у процес одлучивања судова, нити улазити у меритум судске одлуке.
181	Ж-БР-08-89/20	П-119/21	-Да Опћински суд у Лукавцу без одлагања подузме законом прописане процесне радње у сврху вођења поступка у предмету број: 126 О И 197483 18 И те у вези с тим и доношењем одлуке у истом; -Да у року од тридесет (30) дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	09 - Правосуђе	Није реализирана	ДА	Институција Омбудсмана запримила је дана 11. 6. 2021.године акт Опћинског суда у Лукавцу број: 126 О И 197483 18 И од 4. 6. 2021. године у којем се наводи: " У вези Ваше препоруке од 30.04.2021. године овим путем се изјашњавамо да у цјелости остајемо код навода из изјашњења од 11.02.2021. године те напомињем да сам задужен са укупно 464 извршна предмета која се налазе у плану рјешавања за 2021. годину а који план смо добили од стране ВСТВ-а и предмети који се налазе у плану имају приоритет у рјешавању. Поред наведеног истичемо да иницијални акт „најмладег“ предмета у плану рјешавања датира од 05.03.2014. године, а у предмету тражиоца извршења С.М. приједлог за извршење поднесен је 20.03.2018. године, тако да из тог разлога предмет није ушао у план рјешавања, па како поред предмета који се налазе у плану рјешавања поступајем и у кривичним предметима то се овим путем не можемо прецизно изјаснити о томе када ће предмет бити узет у рад но још једном напомињемо да се предмети узимају у рад по старости иницијалног акта.“ Обзиром да Препорука број П-119/20 није проведена, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине у складу с одредбама чл. 32. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине су дана 30. 7. 2021. године обавијестили непосредно надређено тијело, Високо судско и тужилачко вијеће, Сарајево о неподизмању мјера по Препоруци и упутили позив да у складу са својим овлашћењима подузме све што је неопходно да се поступи по истој.

182	Ж-БР-08-77/20	П-120/21	-Да без одлагања подумзе законом прописане процесне радње у сврху вођења поступка у предмету број: 126 0 И 186882 16 И те у вези с тим и доношењем одлуке у истом; -Да у року од тридесет (30) дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	09 - Правосуђе	Није реализирана	ДА	Институција Омбудсмана запримила је дана 11. 6. 2021.године акт Опћинског суда у Лукавцу број: 126 0 И 186882 16 И од 4. 6. 2021. године у којем се наводи: " У вези Ваше препоруке од 30.04.2021. године овим путем се изјашњавамо да у цјелости остајемо код навода из изјашњања од 11.02.2021. године те напомињем да сам задужен са укупно 464 извршна предмета која се налазе у плану рјешавања за 2021. годину а који план смо добили од стране ВСТВ-а и предмети који се налазе у плану имају приоритет у рјешавању. Поред наведеног истичемо да инцијални акт „најмладег” предмета у плану рјешавања датира од 05.03.2014. године, а у предмету тражиоца извршена Ђ.Е. приједлог за извршење поднесени је 28.09.2016. године, тако да из тог разлога предмет није ушао у план рјешавања, па како поред предмета који се налазе у плану рјешавања поступама и у кривичним предметима то се овим путем не можемо преизно изјаснити о томе када ће предмет бити узет у рад но још једном напомињемо да се предмети узимају у рад по старости иницијалног акта." Обзиром да Препорука број П-120/20 није проведена, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине у складу с одредбама чл. 32. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине су дана 30. 7. 2021. године обавијестили непосредно надређено тијело, Високо судско и тужилачко вијеће, Сарајево о неподузимању мјера по Препоруци и упутили позив да у складу са својим овлашћењима подумзе све што је неопходно да се поступи по истој.
183	Ж-БЛ-08-399/21	П-134/21	ПРЕПОРУКУ Министру Федералног министарства за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата 1. Да полазећи од својих овлашћења, а све у складу са чланом 244. Закона о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине предузме одговарајуће мјере како би се у разумном року одлучило о изјављеним жалбама жалитеља, од дана 09.03.2021. године . 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	09 - Правосуђе	Није реализирана	НЕ	"...До данас (до дана слања предмета на архивирање 24.11.2021.) Федерално министарство за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата није доставило одговор на издату препоруку Омбудсмана Босне и Херцеговине те се иста сматра неиспоштованом. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсман Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11)."
184	Ж-БЛ-08-141/21	П-150/21	П Р Е П О Р У К У 1. Да без одлагања предузме све потребне радње како би у што краћем року била донесена одлука по приједлогу жалитеља. 2. Да у року од 60 дана од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсмана о реализацији Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Срутке број 13, Бањалука.	09 - Правосуђе	Није реализирана	ДА	"...Кантонални суд Сарајево је у одговору од 30.06.2021. године навео да је одлучио о свим жалбеним наводима тужиоца који су од одлучног значаја за правилност и законитост одлуке тако да није било основа за доношење допунске пресуде. Одговор је достављен подносиоцу жалбе дана 12.07.2021. године. С обзиром да из достављеног одговора произлази да Препорука омбудсмана Босне и Херцеговине није испоштована, а како је предузето све из надлежности Институције, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби ... а подносилац жалбе се може поново обратити Институцији уколико се појаве нове чињенице или околности у његовом предмету."
185	Ж-БЛ-08-228/21	П-214/21	ПРЕПОРУКУ 1. Да на потпун и законит начин испита упућене приговоре подносилаца жалбе – жираната, те да, у случају да утврди незаконито и несавјесно поступање одговорне банке, предузме одговарајуће мјере у циљу заштите права подносилаца жалбе. 2. Да у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке обавијести Институцију Омбудсмана о начину провођења исте.	09 - Правосуђе	Није реализирана	ДА	"...Актом број: 03-1635-1/21 од дана 22.09.2021. године, одговорна страна доставила је одговор по издатјој препоруци, у којем се, између осталог, наводи: "...Сматрамо да подносиоци жалбе, уколико сматрају да су за то испуњени услови, могу, било у судском поступку који се води за наплату кредита, било у одвојеном судском поступку покренути питање евентуалне ништавости предметног уговора о кредиту и посљедишно предметних уговора о јемству. Право да се захтева утврђење ништавости је неограничено и, сходно члану 110. Закона о облигационим односима ("Сл. лист СФРЈ", бр. 29/1978, 39/1985, 45/1989 - одлука УС и 57/1989 и "Сл. гласник РС", бр. 17/1993, 3/1996, 37/2001 - др. закон, 39/2003 и 74/2004) не гаси се. Надамо се да ћете објективне разлоге које смо изнијели као препреку за поступање но вашјој препоруци уважити..." Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана. С обзиром на све наведено, донесена је одлука као у уводу овог Обавјештења у складу са чланом 35 став 8 Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11)."
186	Нема одговора						
187	Ж-БР-08-49/20	П-148/21	Влади Републике Српске, Министарству финансија 1. Да одмах, по пријему ове препоруке, успостави сарадњу са Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражено изјашњење, како је то наведено у актима од 18.12.2020.г. 4. 3. 2020. г. и 22. 4. 2021. године. 2. Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмана Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	09 - Правосуђе	Нема одговора	НЕ	Дана 25.10.2021. Влади РС упућена је Ургенција на захтјев за доставу одговора од 12. 8. 2021. 14.12.2021.Ургенција на захтјев за доставу одговора од 12. 8. 2021.г. и 25. 10. 2021.г. Влади РС Мин. финансија. Одговори нису запримљени. На дан ажурирања реализације препорука 07.02.2022. рад на предмету је у току.
188	Ж-БР-08-78/20	П-207/21	Опћинском суду у Лукавцу -Да без одлагања подумзе законом прописане процесне радње у сврху вођења поступка у предмету број: 126 0 190767 18 И 8 те у вези с тим и доношењем одлуке у истом; -Да у року од тридесет (30) дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	09 - Правосуђе	Нема одговора	НЕ	

189	Ж-БР-08-86/20	П-204/21	Опћинском суду у Лукавцу -Да без одлагања подузме законом прописане процесне радње у сврху вођења поступка у предмету број: 126 0 И 197445 18 И те у вези с тим и доношењем одлуке у истом; -Да у року од тридесет (30) дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	09 - Правосуђе	Нема одговора	НЕ	
190	Ж-БЛ-08-813/19	П-268/21	ПРЕПОРУКУ 1. Кантоналном суду у Тузли, да одмах по пријему препоруке, предузме све неопходне радње у циљу доношења одлуке у предмету број 29 0 П 031549 19 Гж 2. да, у року од 60 дана, од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсмана о реализацији Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука.	09 - Правосуђе	Нема одговора	НЕ	Рок за доставу обавијести о реализацији препоруке истекао је 01.02.2022. На дан ажурирања реализацији препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
191	Ж-БЛ-08-542/21	П-298/21	П Р Е П О Р У К У МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ 1. Да предузме мјере из своје надлежности да систематски уреди питање увођења националне групе предмета и запошљавања наставника повратника, у складу са поменутим пресудом Врховног суда Републике Српске, Законом о основном и средњем образовању Републике Српске и налазима из ове Препоруке; 2. Да у року од 60 дана од дана пријема препоруке обавијести Институцију омбудсмена о предузетим мјерама на реализацији препоруке.	09 - Правосуђе	Нема одговора	НЕ	Рок за обавјештавање Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке је 17.02.2022. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току.
192	УКУПНО	-		09 - Правосуђе			
193	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
194	27	27	8	0	6	8	5
195	ПОВРЕДА ПРАВА :	10 - Радни односи					
196	Реализирана						
197	Ж-СА-04-214/20	П-2/21	П Р Е П О Р У К У Кантоналној управи за браниоце 1. да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и достави изјашњење. Рок за реализацију препоруке: одмах.	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	Дана 01.02.2021. године институција Омбудсмена је запримила акт Кантоналне управе за браниоце, број: 11-02-568/21 од 25.01.2021. године у којем је између осталог наведено: „...Закон о допунским правима бранилаца није ограничио старосну доб бранилаца и чланова њихових породица код права на предност при запошљавању. Одредбом члана 29. став 1. Закона о допунским правима бранилаца прописано је уколико су лица из члана 1., 2., и 3. Закона незапослена, остварују право на предност при запошљавању под једнаким увјетима, ако задовољавају опће и посебне увјете за радно мјесто на које се запошљава...“ Сlijедом наведеног, цијенећи све информације из случаја и достављених одговора, а имајући у виду да се подносиатеља жалбе у наставку поступка није обраћала институцији Омбудсмена, и да није доставила изјашњења на наведене акте, Омбудсмени Босне и Херцеговине констатују да нема основа за даљим поступањем у предмету.
198	Ж-БЛ-04-679/20	П-59/21	ПРЕПОРУКУ 1. ЈУ ОШ „Устиколина“ Устиколина да преиспита Одлуку о пријему жалитеља на послове и радне задатке на одржавању хигијене од 02.09.2020. године, уважавајући изнесено мишљење омбудсмена Босне и Херцеговине, односно да поново проведе конкурсну процедуру осигуравајући начело двостепености 2. Министарству за образовање, младе, науку, културу и спорт Босанско-подрињског Кантона, да уважавајући мишљење омбудсмана, предложи допуне Закона о основном одгоју и образовању, у циљу осигурања двостепености приликом провођења конкурсне процедуре и избора осталих радника 3. да Омбудсмана обавијести о начину реализације ове Препоруке, у року од 60 дана од дана пријема Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	ЈУ ОШ „Устиколина“ је у одговору од 05.05.2021. године навела да је преиспитана наведена одлука у складу са Препоруком Омбудсмана Босне и Херцеговине те да је Министарство образовања, науке, културе и спорта Босанско-подрињског Кантона већ урадило нацрт Закона о измјенама и допунама Закона о основном одгоју и образовању у који је уграђено начело двостепености приликом пријема осталих радника у радни однос а који ће ступити на снагу прије следећег пријема осталих радника у Школи. С обзиром да је наведена препорука испоштована, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине”, број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби ...
199	Ж-СА-04-1076/20	П-88/21	П Р Е П О Р У К У Министарству за борачка питања Кантона Сарајево 1. Да размотре могућност измјене члана 5. став 1. Уредбе о јединственим критеријима и правилима за запошљавање бранилаца и чланова њихових породица у институцијама у Кантону Сарајево, Граду Сарајево и општинама у Кантону Сарајево на начин да омогуће остваривање права на првенство при запошљавању и лицима из члана 3. ове Уредбе која су запослена на одређено вријеме, те из тог разлога нису на евиденцији ЈУ “Служба за запошљавање Кантона Сарајево”; 2. Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке.	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	У вези са наведеним битно је истаћи да је Влада Кантона Сарајево, на 79. ванредној сједници одржаној 28.06.2021. године, донијела Уредбу о измјенама и допунама Уредбе о јединственим критеријима и правилима за запошљавање бранилаца и чланова њихових породица у институцијама у Кантону Сарајево, Граду Сарајево и општинама у Кантону Сарајево којом је између осталог прописано да се у члану 5. у ставу 1. иза ријечи: "Сарајево", додају се ријечи: "или су запослена на одређено вријеме", те Омбудсмени Босне и Херцеговине са задовољством констатују да је препорука институције Омбудсмена, број: П-88/21 у потпуности испоштована. На овај начин отклоњена је повреда права у вези запошљавања већег броја грађана који спадају у ову категорију, а запослени су на одређено вријеме. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима рада Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине
200	Ж-СА-04-944/20	П-105/21	П Р Е П О Р У К У 1. Да ЈУ „Служба за запошљавање Кантона Сарајево“ Сарајево донесе рјешење по поднеску подносиатељице жалбе и Д.Р.; 2. Да у што краћем року подузме активности према Федералном заводу за запошљавање и Федералном заводу за пензијско и инвалидско осигурање, а у циљу решавање осталих поступака именованих. 3. Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	"...Након упућивања Препоруке, Омбудсмени су дана 04.06.2021. године запримили Рјешење ЈУ „Служба за запошљавање Кантона Сарајево“ број: 06/3-35-2346/19/21 од 01.06.2021. године којим се подносиатељица жалбе признаје право на уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, за период од 29.11.1991. до 06.04.1992. године. Рјешењем ЈУ „Служба за запошљавање Кантона Сарајево“ број: 06/3-35-2346/19/21 од 01.06.2021 подносиатељици жалбе се одбија захтев за исплату преосталог дијела новчане накнаде.Обзиром да је ЈУ „Служба за запошљавање Кантона Сарајево“ након упућене Препоруке донијела Рјешења у вези са захтјевима подносиатељице жалбе, те да се на иста може уложити жалба Федералном заводу за запошљавање Сарајево у року од 15 дана од дана пријема рјешења одлучено је да се предмет затвори, у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине."

201	Ж-БЛ-04-62/21	П-101/21	П Р Е П О Р У К У Републичкој управи за геодетске и имовинско-правне послове, Подручној јединици Бањалука • да узимајући у обзир налазе из Препоруке поново размотри захтјев подносиоцима жалбе од дана 08.01.2021. године, те предузме све неопходне радње из своје надлежности како би као послодавац омогућио сваком државном службенику одобрење одсуства из разлога задовољавања његових вјерских, односно национално-традицијских потреба; • Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	Увидом у достављену документацију јасно се може утврдити да је одговорна страна поступила у складу са наведеним, те омогућила подносиоцима жалбе одобрење одсуства из разлога задовољавања њених вјерских, односно национално-традицијских потреба. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом.
202	Ж-СА-04-938/20	П-116/21	П Р Е П О Р У К У Начелнику Општине Дрвар 1. Да, по пријему ове Препоруке, без одлагања, подузме одговарајуће активности и мјере како би се успоставила сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 25. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсменима Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење; 2. Да, у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	Омбудсмени Босне и Херцеговине ни у вези с овим актом нису запримили изјашњење. Сходно наведеном, Омбудсмени Босне и Херцеговине констатују да Препорука број П-116/21 од 04.05.2021. године није реализована, о чему је обавијештено и општинско вијеће Општине Дрвар актом од 22.06.2021. године. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности Институције за 2021. годину. Такођер, Омбудсмени Босне и Херцеговине напомињу да је предмет који се водио пред Кантоналним судом у Ливну окончан доношењем одлуке од 28.10.2020. године, те да се Омбудсмени Босне и Херцеговине не могу мијешати у процес одлучивања судова, односно улазити у меритум ствари о којим одлучује стварно надлежни суд. Омбудсмени Босне и Херцеговине одлучили су затворити предмет у складу са чланом 35. став 5. и 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине. Након архивирања предмета и запримљеног одговора Општине Дрвар из слабиљешке поступајуће правнице "Дана 16.07.2021. године Општина Дрвар доставила је Изјашњење број: 02-04-1648-1/21 од 07.06.2021. године, а која се односи на предмет који се пред Институцијом Омбудсмена за људска права БиХ водио под бројем: Ж-СА-04-938/20, односно реализацију Препоруке број: П-116/21 од 04.05.2021. године. Увидом у базу утврђено је да је предмет архивиран, а наведени акт не мијења одлуку у овом предмету, већ се констатује да су измирене све обавезе према жалитељици."
203	Ж-СА-04-958/20	П-174/21	П Р Е П О Р У К У Влади Кантона Сарајево • да се размотри могућност јаснијег дефинисања Закона о државној служби, као и подзаконских прописа, на начин да се право жалбе, као основно право загарантовано Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама, обезбједи свим кандидатима који су учествовали у конкурсној процедури, а све у циљу спречавања неједнаког поступања; • да у року од 30 дана о мјерама и активностима подузетим у циљу реализације ове Препоруке обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине.	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	Обзиром на чињеницу да је институција Омбудсмена у конкретном предмету сачинила препоруку, те да је запримила одговор из којег је евидентно да ће Препорука бити уважена, предмет се затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине.
204	Ж-БР-04-224/20	П-183/21	1. Да одмах, без одлагања везано за писмено обраћање жалитеља од дана 1. 10. 2019. године поступи по Рјешењу Апелацијског повјеренства Брчко дистрикта БиХ број предмета: УП-ИИ-33-0000180/19, број акта: 01.7-0244МС-002/19 од 15. 11. 2019. године и да о истоме информира жалитеља; 2. да у року од 8 (осам) дана, од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	Дана 12.08.2021. године запримљен одговор Управне инспекције Канцеларије Градоначелника Брчко дистрикта БиХ, број: 01.9-034988-004/21 од 09.08.2021. године. Дана 08.09.2021. Уреду градоначелника и Управној инспекцији упућен Захтјев за изјашњење по препоруци П-183/21. Дана 27.09.2021. запримљен одговор. На дана ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
205	Ж-БЛ-04-308/21	П-178/21	ПРЕПОРУКУ Предсједнику Основног суда у Бањалуци, на знање, те да мишљење омбудсмана наведено у овој препоруци има у виду како би се у будућим предметима спријечиле неправилности утврђене у конкретном предмету	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	"...С обзиром да је препорука достављена предсједнику Основног суда Бањалука на знање те да мишљење омбудсмана наведено у овој препоруци има у виду како би се у будућим предметима спријечиле неправилности утврђене у овом предмету, чиме је предузето све из надлежности Институције, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби ... а подносиоцима жалбе се може поново обратити Институцији уколико се појаве нове чињенице или околности у њеном предмету."
206	Ж-БЛ-04-294/21	П-186/21	П Р Е П О Р У К У 1. да одмах, без одлагања предузму све радње у оквиру своје надлежности како би се извршило доношење и усаглашавање прописа којим се дефинише радно-правни статус подносиоцима жалбе 2. Да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	"...Омбудсмени Босне и Херцеговине до данас (до дана архивирања предмета 11.11.2021.) нису запримили одговор Министарства, и поред ургенције за одговор. Међутим ЈУ Олфа гимназија „Босанска Крупа“ доставља одговор да је „донесена одлука о надопуни радним мјестом руковалац наставном техником- програмер Донесена је одлука о измјени и допуни Правилника о организацији и систематизацији послова и радних задатака ЈУ Олфа гимназија „Босанска Крупа“. У телефонском разговору са подносиоцима жалбе наведено је да је оваквим поступањем школе њен статус ријешен за ову школску годину. Имајући у виду наведено, Препорука се сматра испоштованом."
207	Ж-СА-04-771/21	П-238/21	П Р Е П О Р У К У ЈП Електропривреда БиХ Термоелектрана „Канањ“ Канањ 1. Да одмах по примитку ове Препоруке уважи потврду број: 1072/15 од 07.04.2021. године, издату од стране ЈУ „Дом здравља“ Зеница, Служба за здравствену заштиту дјецe и донесе Рјешење по Захтјеву подносиоцима жалбе за рад са половином пуног радног времена; 2. да у року од 15 (петнаест) дана Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине обавијести о предузетим активностима у циљу реализације издате препоруке.	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	Након издавања Препоруке, дана 01.11.2021. године, подносиоцима жалбе доставила је институцији Омбудсмена захвалницу за професионалан приступ у рјешавању конкретне предметне проблематике и обавијестила да је послодавац донио Рјешење о раду са половином пуног радног времена и тиме удовољио поднесеном захтјеву и издатој Препоруци.
208	Остварена сарадња						

209	Ж-СА-04-1107/20	П-43/21	И Н И Ц И Ј А Т И В У за измјену Закона о државној служби ФБиХ, односно измјену члана 31. став 1. Закона о државној служби ФБиХ који гласи: „Државног службеника поставља руководилац органа државне службе, уз претходно прибављено мишљење Агенција с листе успешних кандидата који су прошли јавни конкурс“ На начин да исти гласи: „Руководилац органа државне службе уз претходно прибављено мишљење Агенције, поставља најуспјешнијег кандидата са листе успешних кандидата“. рок: 90 дана	10 - Радни односи	Остварена сарадња	ДА	17.05.2021. запримљен акт секретара Парламента Ф Би Х - прислијеђивање очитовања Владе Ф Би Х. На дан ажурирања реализације препорука 02.02.2022. рад на предмету је у току.
210	Ж-БЛ-04-374/20	П-96/21	ПРЕПОРУКУ 1. ЈУ „Служба за запошљавање Унско-санског Кантона“, Бихаћ и Влади Унско-санског Кантона да поступи по пресуди Опћинског суда у Цазину број: 20 П Рс 035930 15 Рс и Рјешењу о извршењу од 16.10.2019. године 2. да Омбудсмане обавијести о начину реализације ове Препоруке, у року од 60 дана од дана пријема Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука	10 - Радни односи	Остварена сарадња	ДА	Дана 26.05.2021. запримљен одговор Министарства здравства, рада и социјалне политике УСК Дана 21.06.2021. одговор Службе за запошљавање Дана 12.08.2021. одговор Суда Дана 18.10.2021. одговор Службе за запошљавање 20.12.2021.обавијест непосредно вишем органу упућена о непоштивању препоруке П-96/21 . Приликом ажурирања реализације препорука 02.02.2022. утврђено да је рад на предмету у току.
211	Ж-БЛ-04-689/19	П-250/21	ПРЕПОРУКУ 1.ЈУ ОШ „Цазин И“ Цазин, да уважавајући изнесено мишљење омбудсмана у овој препоруци као и Налаз инспекције, предузме све мјере ради спречавања утврђених неправилности у будућим сличним предметима 2.Министарству образовања, науке, културе и спорта Унско-санског Кантона да предузме све мјере из своје надлежности ради обављања надзора у ЈУ ОШ „Цазин И“ Цазин у конкретном предмету 3.Кантоналном тужилаштву Унско-санског Кантона да предузме све мјере из своје надлежности у циљу доношења одлуке у предмету број: Т01 0 КТК 0034018 19 3. да Омбудсмане обавијести о начину реализације ове Препоруке, у року од 60 дана од дана пријема Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука	10 - Радни односи	Остварена сарадња	ДА	15.12.2021. Одговор Министарства културе и спорта УСК На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
212	Ж-БЛ-04-408/21	П-248/21	П Р Е П О Р У К У в.д. директору „Железнице Републике Српске“ 1. Да поступи у складу са препорукама из Извјештаја интерне ревизије број 19280/19 од 02.09.2019. године; 2. Да у року од 60 дана од дана пријема препоруке обавијести Институцију омбудсмана о подузетим мјерама на реализацији препоруке.	10 - Радни односи	Остварена сарадња	ДА	17.01.2022. запримљено изјашњење Жељезница Републике Српске да је донешен Правилник о реорганизацији и систематизацији радних мјеста . На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
213	Ж-СА-04-843/21	П-311/21	П Р Е П О Р У К У ЈАВНОЈ УСТАНОВИ ДОМ ЗДРАВЉА КАНТОНА САРАЈЕВО • Да одмах по пријему препоруке изврше анализу начина на који је примјењен Закључак Владе Кантона Сарајево о исплати стимулација радницима који су били ангажовани у ЦОВИД одјељењима ЈУ Дом здравља КС у периоду од 01.01. до 31.03.2021. године те отклоне неправилности на које су подносиоци жалбе указале а које означена одговорна страна у току истражног поступка пред институцијом Омбудсмана није оспорила; • Да у року од петнаест (15) дана од дана пријема ове препоруке Омбудсмане Босне и Херцеговине обавијесте о предузетим активностима у циљу реализације издате препоруке.	10 - Радни односи	Остварена сарадња	ДА	Дана 21.01.2022. запримљен одговор ЈУ Дом здравља КС. 04.02.2022. запримљен одговор ЈУ Дом здравља КС(недостаје изјашњење у прилогу). На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету у току.
214	Ж-СА-04-833/21	П-311/21	П Р Е П О Р У К У ЈАВНОЈ УСТАНОВИ ДОМ ЗДРАВЉА КАНТОНА САРАЈЕВО • Да одмах по пријему препоруке изврше анализу начина на који је примјењен Закључак Владе Кантона Сарајево о исплати стимулација радницима који су били ангажовани у ЦОВИД одјељењима ЈУ Дом здравља КС у периоду од 01.01. до 31.03.2021. године те отклоне неправилности на које су подносиоци жалбе указале а које означена одговорна страна у току истражног поступка пред институцијом Омбудсмана није оспорила; • Да у року од петнаест (15) дана од дана пријема ове препоруке Омбудсмане Босне и Херцеговине обавијесте о предузетим активностима у циљу реализације издате препоруке.	10 - Радни односи	Остварена сарадња	ДА	Дана 21.01.2022. запримљен одговор ЈУ Дом здравља КС. Дана 04.02.2022. запримљен одговор ЈУ Дом здравља КС (недостаје изјашњење у прилогу). На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току.
215	Није реализована						
216	Ж-СА-04-39/21	П-42/21	П Р Е П О Р У К У 1. Да директорица Школе поступи у складу са Правилником са критеријима за пријем запосленика у радни однос у предшколским установама, основним и средњим школама као јавним установама на подручју Кантона Сарајево. 2. Да у року од 30 дана обавијести Омбудсмане Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	10 - Радни односи	Није реализована	ДА	10.03.21. Обзиром на чињеницу да је институција Омбудсмана у конкретном предмету сачинила препоруку, те да је запримила одговор на исту од стране директорице Школе и Школског одбора а из којег је евидентно да Школа неће поступити по препоруци, институција Омбудсмана ће наведени предмет вратити у Годишњи извјештај о резултатима рада институције Омбудсмана за 2021. годину. ЈУ ОШ "Ковачићи"
217	Ж-БЛ-04-808/20	П-75/21	ПРЕПОРУКУ Предсједнику Комисије за имплементацију члана 152. Закона о раду и министру рада и борачко инвалидске заштите Републике Српске • да узимајући у обзир налазе из Препоруке поново размотре захтјев за остваривање права на отпремнину подносиоца жалбе; • да у року од 30 дана, од дана пријема, доставе Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине информације о мјерама предузетим на реализацији ове Препоруке.	10 - Радни односи	Није реализована	ДА	"...Дана 28.04.2021. године институција Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је Акт министра рада и борачко инвалидске заштите Републике Српске број: 16-126-427-2/20 од 23.04.2021. године ... У конкретном случају Препорука Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине није реализована, а издавањем препоруке исцрпљене су све могућности Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине у овом предмету. Обзиром да је горе наведени случај предмет судског одлучивања, донесена је одлука као у уводу ове Обавијести у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11). ..."

218	Ж-СА-04-192/21	П-83/21	П Р Е П О Р У К У Градоначелнику Града Сарајево 1. Да подузме неопходне мјере да се одмах изврши Рјешење Министарства правде Кантона Сарајево, Управни инспекторат, број: 03-05-04-14436/20 од 10.12.2020. године и отклони утврђену повреду права из радног односа; 2. Да у року од 8 дана обавијесте Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	10 - Радни односи	Није реализирана	ДА	"...Како у остављеном року, градоначелник Града Сарајева није обавијестио институцију Омбудсмена о подузетим мјерама у циљу реализације Препоруке, Градском вијећу Града Сарајева дана 12.05.2021. године упућен је акт којим је указано да институција Омбудсмена до дана сачињавања акта није запримила одговор на Препоруку, број: П-83/21 од 31.03.2021. године. Дана 22.07.2021. године институција Омбудсмена запримила је акт Комисије за људска права и слободе Градског вијећа Града Сарајева, број: 04-ГВ-04-593-1/21 од 16.07.2021. године ... Дана 30.07.2021. године у институцији Омбудсмена је запримљен акт Комисије за људска права и слободе Градског вијећа Града Сарајева, број: 04-ГВ-04-593-1.1/21 од 29.07.2021.обавјештавамо Вас да је Комисија за људска права и слободе Градског вијећа Града Сарајева, као надлежно радно тијело Градског вијећа, на сједници одржаној дана 29.07.2021. године, разматрала Препоруку, број: Ж-СА-04-192/21 од 12.05.2021. године и сугерисала градоначелници Града Сарајева да поступи по наведеној Препоруци Омбудсмена/Омбудсмана." До дана сачињавања ове Обавијести институција Омбудсмена није запримила акт градоначелнице Града Сарајева у вези са конкретним предметом. ... предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима рада Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, те се овом одлуком предмет се затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине.
219	Ж-БЛ-04-565/19	П-92/21	ПРЕПОРУКУ Стечајном управнику „Аугтомеханика“ д.д. Сарајево • да донесе одлуку у вези са потраживањем Федералног завода за пензијско/мировинско осигурање за спорни период од 1992.- 1996. године, како би подносиоци жалбе, евентуално, остварила своје законско право на пензију; • да у року од 30 дана, од дана пријема, доставе Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине информације о мјерама предузетим на реализацији ове Препоруке	10 - Радни односи	Није реализирана	ДА	
220	Ж-БЛ-04-513/20	П-153/21	П Р Е П О Р У К У директору „ЛП БХ ПОШТА“ д.о.о. Сарајево 1. Да имајући у виду наводе из ове Препоруке, поново размотри предмети захтјев за доставу документације жалитеља; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	10 - Радни односи	Није реализирана	ДА	"...Актом број: 10.5.6-30-1-8738-138/21 од 16.07.2021. године, одговорна страна доставила је одговор по издатој препоруци, у којем се, између осталог, наводи: „...Тражена документација од стране адвоката ...није приложена уз Захтјев за покретање дисциплинског поступка нити је иста предложена да се изведе као доказ на јавној расправи, нити се је иста изводила. Такођер истичемо да је проведени поновни дисциплински поступак и да је донесена Одлука бр: 10.5.6.-30-1- 8738-87/20 од 10.08.2020. године као и да је донесена Одлука Комисије за жалбе бр:01-30-1-8738-119/20 од 27.08.2020. године. Такођер Вас обавјештавамо да је адвокат ... поднио тужбу Опћинском суду у Босанској Купи и да је у току судски поступак против "ЛП БХ Поште" д.о.о Сарајево, а обзиром да је у току судски поступак сматрамо да се жалитељ треба обратити суду да изда налог за достављање документације за коју сматра да му је потребна у судском поступку за одбрану." Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана."
221	Ж-БЛ-04-777/20	П-193/21	Дионачном друштву БХ Телецом Сарајево • да омогући изјаву адекватног правног лијена на одлуку које су везане за јавни оглас за пријем у радни однос; • да у року од 30 дана, од дана пријема, доставе Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине информације о мјерама предузетим на реализацији ове Препоруке	10 - Радни односи	Није реализирана	ДА	"...дана 10.09.2021. године институција Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине запримила је Извршног директора Дионачног друштва БХ Телецом Сарајево број: 03.2.1-175-67416-52/20 5191 од 09.09.2021. године.У конкретном случају Препорука Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине није реализирана, а издавањем препоруке исцрпљене су све могућности Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине у овом предмету. Обзиром да је горе наведени случај предмет судског одлучивања, донесена је одлука као у уводу ове Обавијести у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11) "
222	Ж-СА-04-784/20	П-199/21	П Р Е П О Р У К У Средњој музичкој школи Сарајево 1.) Да по пријему ове Препоруке без одлагања, у складу са законитом процедуром поступи по наложеној управној мјери Кантоналног просвјетног инспектора број: УП-1-14-12-34-29032/20-12/06 од 14.12.2020. године; 2.) Да у року од 15 дана, у складу са чланом 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за подузимање мјера на реализацији ове Препоруке.	10 - Радни односи	Није реализирана	ДА	Имајући у виду садржај достављеног одговора односно чињеницу да Средња музичка школа у Сарајеву није изразила заинтересованост за разматрање Препоруке број: 199/21, Омбудсмени БиХ не налазе основ за даље поступање на предмету посебно имајући у виду чињеницу да је у току поступак на Кантоналном суду у Сарајеву због чега су Омбудсмени БиХ донијели одлуку да се предмет број: Ж-СА-04-784/20 затвара у складу са чланом 35. став 8.
223	Ж-СА-04-594/21	П-230/21	П Р Е П О Р У К У 1. Да директор ЈУ Кантонална болница Зеница цјелокупну процедуру запошљавања врати у законске оквире; 2. Да Кантонална управа за инспекцијске послове Зеничко-добојског кантона, Инспекторат рада доставља обавијести странкама које су поднијеле захтјев за инспекцијски надзор о обављеном инспекцијском надзору; 3. Да у року од 30 дана обавјесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	10 - Радни односи	Није реализирана	ДА	"У складу са Правилима поступка институције Омбудсмена, дана 24.06.2021.године запримљени одговор је прослијеђен подносиоцима жалбе на коментар. Дана 22.08.2021. године подносиоцима жалбе је доставила свој коментар у којем наводи да није задовољна одговором односно извршеним надзором од стране Инспекције рада Кантоналне управе за инспекцијске послове јер сматра да Л.Б., која је била присутна при инспекцијском надзору у ЈУ Кантонална болница Зеница, иако се позива на поменути Уредбу није дала одговор образложење у погледу критерија који су кориштени, а на темељу којих је вршен пријем радника обзиром да је она имала 6 препорука, те сматра да је оштећена и дискриминирана у погледу других радника, те истиче да нема повјерења у Инспекцију рада ЗДК"
224	Нема одговора						

225	Ж-МО-04-74/20	П-12/21	ПРЕПОРУКУ Граду Мостару 1. да одмах подузме адекватне мјере и радње ради успоставе сарадње Града Мостара, са институцијом Омбудсмана на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, а како је то напријед наведено; 2. да најкасније у року од 30 дана, достави тражено изјашњење. У складу са чланом 33. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, ова Препорука се доставља и подносиоцима жалбе.	10 - Радни односи	Нема одговора	НЕ	"Након Ургенција институције Омбудсмана од 08.07., 28.08., 30.09. и 23.10.2020. године Град Мостар није доставио изјашњење у вези са траженим, те је у складу с тим, дана 22.01.2021. године, издата Препорука Граду Мостару број: П-12/21, која се односи на несарадњу са институцијом Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине. Дана 08.04.2021. године обавијештено је Градско Вијеће о непоштивању горе наведене Препоруке. До данашњег дана, није успостављена сарадња по горе наведеној Препоруци. Имајући у виду напријед наведено чињенично стање, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су се сагласили, да у смислу члана 35. став (8) Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет број : Ж-МО-04-74/20."
226	Ж-СА-04-1267/17	П-26/21	ПРЕПОРУКУ Да Влада Унско-санског Кантона у року од 15 дана од дана пријема препоруке достави одговор на упућене акте, те да достави изјашњење на наводе жалитеља.	10 - Радни односи	Нема одговора	НЕ	Рок за достављање одговора истекао 19.02.2021. 10.12.2021. ургенција Скупштини УСК Ажурирано 31.01.2022.
227	Ж-СА-04-380/21	П-171/21	ПРЕПОРУКУ зајмнику председавајућег Комисије за концесије Федерације Босне и Херцеговине 1. Да у поновном поступку поновно размоти Листу успешних кандидата и донесе рјешење имајући у виду ставове Одбора државне службе за жалбе Федерације БиХ и налазе Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине изнесене уз ову препоруку; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке.	10 - Радни односи	Нема одговора	НЕ	Одговор на препоруку није запримљен, међутим дана 14.12.2021. године подносиоцима жалбе је путем телефона контактирала поступајућу правницу, те је том приликом навела да више није заинтересирана за поступак и да се предмет пред институцијом Омбудсмана може окончати. Чланом 35. ставом 2. Правила поступка институције Омбудсмана прописано је да ће Омбудсман затворити предмет и донијети одлуку о затварању у случају када ако подносиоци жалбе одустане од жалбе, а Омбудсман БиХ сматра да вођење истраге на властиту иницијативу нема смисла.
228	УКУПНО	-	10 - Радни односи				
229	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
230	27	28	11	0	5	8	3
231	ПОВРЕДА ПРАВА :	11 - Образовање					
232	Реализирана						
233	Ж-БЛ-04-50/21	П-91/21	ПРЕПОРУКУ У Саобраћајном факултету у Добоју, Универзитета у Источном Сарајеву 1. Да, проводећи налазе Просвјетне инспекције који се односе на ужу научну област „Електроенергетика“, размоти могућност ангажмана подносиоца жалбе на предметима за које има избор у звање, уважавајући његову спремност за радни ангажман према било којем облику уговорног односа предвиђеног Законом о раду и Законом о високом образовању Републике Српске, у складу са најбољим интересима Саобраћајног факултета Добој и налазима из ове Препоруке; 2. да у року од 30 дана, од дана пријема ове Препоруке обавијестите Омбудсмене о начину испштовања ове препоруке.	11 - Образовање	Реализирана	ДА	"...Дана 21.04.2021. године, Саобраћајни факултет у Добоју, Универзитета у Источном Сарајеву, је Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине упутио одговор на Препоруку којим потврђује наводе у истрази и то да је Саобраћајни факултет у Добоју расписао конкурс Издавањем препоруке испрпљене су могућности које Институција омбудсмана има по појединачним жалбама грађана, и на основу тога Омбудсмени су донијели одлуку као у уводу овог Обавијештења, у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11)."
234	Ж-БЛ-04-823/20	П-140/21	ПРЕПОРУКУ директору ЈВ ОШ "Бранко Радичевић" Бања Лука 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања из оквира својих надлежности и овлашћења, одлучи по поднесеном приговору подносиоцима жалбе, у складу са чланом 136. Закона о основном васпитању и образовању 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	11 - Образовање	Реализирана	ДА	"...Актом број: 789/21, од дана 30.06.2021. године, одговорна страна доставила је одговор на издату препоруку у коме се између осталог наводи да је Школски одбор донио одлуку по изјављеном приговору подносиоцима жалбе. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испштованом."
235	Остварена сарадња						
236	Ж-ЛИ-04-249/20	П-103/21	ПРЕПОРУКУ У Министру Министарства правосуђа и управе Кантона 10 1. да одмах подузме адекватне мјере и радње ради успоставе сарадње Министарства правосуђа и управе Кантона 10, са Институцијом омбудсмана на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, а како је то напријед наведено; 2. да одмах подузме адекватне мјере и радње у циљу достављања мишљења Министарству знаности, просвјете, културе и шпорта на Нацрт Закона о уџбеницима и наставним средствима за основне и средње школе у Кантону 10. 3. да најкасније у року од 15 дана, достави изјашњење о реализацији ове Препоруке.	11 - Образовање	Остварена сарадња	ДА	Министар Министарства правосуђа и управе Кантона 10, у свом одговору на издату препоруку бр. 04-03-04-213/21 од 18.05.2021. године, обавјештава Институцију омбудсмана, како слиједи: „Као тијело власти, спремни смо на сарадњу прописану законом, уз обвезу пружања одговарајуће помоћи у истрази Институцији омбудсмана/омбудсмана Босне и Херцеговине а све у циљу заштите људских права и основних слобода гарантраних Уставом Босне и Херцеговине и међународним споразумима, промовирајући владавину права и добру управу. Сходно наведеноме, обвезујемо се подузети адекватне мјере и радње ради успоставе споменуте сарадње. Међутим, због превеликог обима посла у надлежности Министарства правосуђа и управе Херцегобосанске жупаније, нисмо још доставили мишљење Министарству знаности, просвјете, културе и шпорта Херцегобосанске жупаније на Нацрт Закона о уџбеницима и наставним средствима за основне и средње школе, што се обвезујемо учинити у што скороријем времену...." Сукладно наведеном, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу чланка 35. тачке 8. Правила за функционирање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број: 104/11), затворе предмет који се води по жалби Илије Сребре, јер су оцијенили да је издата препорука прихваћена.
237	Ж-СА-04-989/20	П-179/21	ПРЕПОРУКУ У 1. Да Министарство за одгој и образовање Кантона Сарајево прилагоди Правилник о оцјенивању, напредовању и стицању стручних звања одгајатеља, професора/наставника и стручних сарадника у предшколским установама, основним, средњим школама и домовима ученика Болонском систему образовања; 2. Да у року од 30 дана обавјесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	11 - Образовање	Остварена сарадња	ДА	12.08. одговор Министарства за одгој и образовање КС. На дан ажурирања реализације препорука 08.12.2021. рад на предмету је у току. 21.01.2022 одговор Министарства за одгој и образовање . На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.

238	Ж-БЛ-04-230/21	П-252/21	П Р Е П О Р У К У Архитектонско-грађевинско-геодетском факултету Универзитета у Бањалуци да одмах по пријему ове Препоруке, преиспита процедуру издавања додатка дипломи у конкретном предмету, уважавајући изнесено мишљење Министарства и Омбудсмана, као и да достави повратну информацију о учињеном, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалуке.	11 - Образовање	Остварена сарадња	ДА	06.12.2021. запримљен одговор Универзитета у Бања Луци. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету у току.
239	Ж-БЛ-04-496/21	П-247/21	П Р Е П О Р У К У 1. Блади Републике Српске да путем ресорних министарства предузме мјере у циљу омогућавања бесплатог факултетског школовања за дјецу без родитељског старања 2. Универзитету у Бањалуци и Источно Сарајево да у координацији са надлежним министарствима, а у оквиру својих надлежности размотри Препоруку омбудсмана и предузме радње у циљу ослобађања школарине дјеце без родитељског старања 3. О начину реализације ове препоруке обавјестите Омбудсмене Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема препоруке, на адресу: Улица Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука, или путем е-мала на бл. омбудсмен@омбудсмен.gov.ba	11 - Образовање	Остварена сарадња	ДА	10.12.2021. запримљен одговор Универзитета у Источно Сарајево. 02.02.2022. Запримљен одговор Универзитета у Бања Луци. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
240	Није реализована						
241	Ж-СА-04-315/21	П-115/21	П Р Е П О Р У К У Сенату и Одбору за дојелу универзитетских признања Универзитета у Сарајево • Да, имајући у виду наводе из Препоруке, размотри могућност измјене оспореног Закључка Одбора за дојелу универзитетских диплома број: 0101-448/21 од 14.01.2021. године, којим се одбија захтјев жалитељице, студентике ИИ циклуса студија Правног факултета, за дојелу признања Златна значка Универзитета у Сарајево за 2020. годину; • Да у року од 30 дана обавјестите Омбудсмене Босне и Херцеговине о активностима усмереним на реализацији Препоруке;	11 - Образовање	Није реализована	ДА	"Дана 07.07.2021. године Универзитет у Сарајево доставио је Институцији Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Институција) Акт број: 0101-6809/21 од 05.07.2021. године, те Закључак број: 01-9-94/21 од 30.06.2021. године, из којег произилази да одговорни орган у конкретном предмету није поступио по препорукама Омбудсмана Босне и Херцеговине, односно да је донио одлуку којом се одбија захтјев жалитељице за дојелу универзитетског признања за студијску 2019/2020. годину. Сходно напријед наведеном, о нерализацији Препоруке обавјештавамо Вас у смислу члана 32. став 2. Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности Институције за 2021. годину. Дана 12.07.2021. године Влади Кантона Сарајево упућује акт Обавјест о нерализацији Препоруке Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине број П-115/21 од 06.05.2021. године."
242	Ж-СА-04-181/21	П-216/21	ПРЕПОРУКА Правни факултет Универзитета у Тузли да преиспита провођење Конкурса за избор у сарадничко звање асистента и заснивање радног односа са пуним радним временом на факултетима Универзитета у Тузли из реда дипломираних студената носилаца највећег признања "Златна плакета Студент генерације" Универзитета у Тузли, објављен у дневним новинама "Ослобођење" дана 16.03.2017. године. Правни факултет Универзитета у Тузли исти треба вратити у законске оквире а на шта су указали Универзитет у Тузли и Кантонална управа за инспекцијске послове Тузланског кантона. Позива се напријед наведени да достави обавјест о провођењу препоруке у року од 30 дана од дана пријема.	11 - Образовање	Није реализована	ДА	"Дана 29.09.2021. године Правни факултет Универзитета у Тузли доставио је одговор под бројем: 02714-4791-2/21 од дана 24.09.2021. године у којем је између осталог навео да остаје при ранијим наводима које је дао у току истражног поступка, односно изјашњењу број: 0573-14-136-1/21 од 23.02.2021. године, те истакнуо да препоруку није могуће провести јер је напријед наведени конкурс у међувремену поништен... Након увида у спис одлучено је да се приступи затварању предмета с тим да ће се информација о непровођењу ове препоруке навести у годишњем извјештају Институције омбудсмана..."
243	Нема одговора						
244	Ж-БР-04-143/21	П-302/21	1. Да по пријему ове Препоруке, успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и достави тражено изјашњење, како је то наведено у актама од 21.07.2021.године и дана 04.10.2021.године 2. да у року од 8 (осам) дана, обавјести Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања Препоруке.	11 - Образовање	Нема одговора	НЕ	Рок за обавјештавање Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке је 30.12.2022. 07.01.2022. упућена је ургенција за доставу изјашњења по Препоруци П-303/21. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. увидом у БП утврђено да сарадња није успостављена у остављеном року. Рад на предмету је у току.
245	Ж-БР-04-201/21	П-308/21	-да, имајући у виду Налаз и мишљење Омбудсмана Босне и Херцеговине, осигурају организовање и извођење стручног усавршавања одгајатеља, наставника, стручних сарадника и сарадника у одгојно-образовним установама који непосредно или посредно учествују у одгојно - образовном процесу а све у циљу превенирања евентуалног настанка било којег облика насиља; -да, ојачају и прошире подизање свијести о сваком облику насиља и кроз образовне програме, укључујући кампање, у циљу промовисања позитивних и алтернативних облика дисциплине и поштивања дјечијих права, уз учешће дјеце, уједно подижући свијест о штетним посљедицама које узрокује физичко кажњавање. -да у свим подузетим активностима, имају у виду да најбољи интерес дјетета мора бити приоритет; -да у року од шездесет дана од дана пријема препоруке обавјестите Омбудсмана о начину испоштовања препоруке.	11 - Образовање	Нема одговора	НЕ	Рок за обавјештавање Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке је 27.02.2022. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току.
246	УКУПНО	-	11 - Образовање				
247	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
248	10	10	2	0	4	2	2
249	ПОВРЕДА ПРАВА :	12 - Особе са инвалидитетом					
250	Реализована						

251	Ж-БЛ-02-362/21	П-130/21	директору Основне школе „Стеван Немања“ Драгаљевац Горњи дају следећу: ПРЕПОРУКУ 1. Да организује заједнички састанак са учесницима спорног догађаја, како би се успоставило дијалог и евентуално разјасниле све чињенице у вези спорног догађаја, 2. Да обавијести Омбудсмене о начину реализације Препоруке у року од 30 дана од дана пријема Препоруке	12 - Особе са инвалидитетом	Реализирана	ДА	На препоруку Омбудсмена је достављен одговор број: 344/21 од 06.08.2021. године у којем је наведено да је руководство школе хитно реаговало са искреном наміјером да се упоричи састанак на којем ће разјаснити неспоразуме који су предмет жалбе. „Дана 13.07.2021. године директор ОШ „Стеван Немања“ је отишао на договорено мјесто са јасном наміјером да се предочи потреба да се разјасни неспоразум и да дође до хармонизације односа, како би се у наредном периоду градио партнерски однос, који је неопходан јер је подносилац жалбе и овај мандат кандидован за члана Школског одбора. Појашњено му је да Школа има јасну наміјеру и вољу да дође до конструктивног разговора, те да се уз обострано уважавање потреба разјасни неспоразум, након којег се може радити да истом задатку, а то је унапређење услова Школе и несметан рад свих органа ове установе.“ Узимајући у обзир све наводе, Омбудсмени закључују да је препорука испоштована, те у складу са чланом 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) доносе одлуку о затварању предмета.
252	Ж-СА-02-631/21	П-242/21	ПРЕПОРУКУ у начелнику Општине Илијаш 1. Да одмах по пријему препоруке приступи рјешавању проблема становања жалитељице и додијели јој условну стамбену јединицу са адекватним прилазом за инвалидска колица; 2. Да у року од 15 дана од дана пријема препоруке, обавијести и Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	12 - Особе са инвалидитетом	Реализирана	ДА	Дана 12.11.2021. године запримљен је акт Општине Илијаш број: 03/1-19-1384.1/2021 од 10.11.2021. године у којем је наведено да је стамбено питање ријешено на начин да је жалитељица Рјешењем Службе за саобраћај, стамбено-комуналне послове и грађење Општине Илијаш број: 03/1-19-1537/2021 од 16.08.2021. године, додијељен нови стан на привремено кориштење у улици Босански пут бб, ламела ХВИ, број улаза 3, приземље. Жалитељица је уведен ау посјед дана 16.08.2021. године. Обзиром да је Препорука број: П-242/21 од 11.10.2021. године у цјелости реализована, одлучено је да се предмет затвори
253	Ж-БЛ-02-645/21	П-280/21	ПРЕПОРУКУ: - Да у складу са својим надлежностима одмах предузме мјере на успостављању сарадње са Удружењем „Заједно“ – удружење за подршку породицама, лицима и заједници у менталном здрављу које врши услуге ДНЕВНОГ ЦЕНТРА за ову категорију лица како би заједно покушали да ријеше текуће проблеме а ради несметаног рада центра - О начину реализације ове препоруке обавијестите Омбудсмене Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема препоруке, на адресу: Улица Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука, или путем е маула бл. омбудсмен@омбудсмен.гов.ба	12 - Особе са инвалидитетом	Реализирана	НЕ	Удружење грађана Заједно обавијестило је Омбудсмене да су представници градских власти посјетили Дневни центар гдје је одлучено да се и даље наставе користити постојеће просторије док се не пронађе другачији вид смјештаја дневног центра који би одговарао корисницима а испуњавао све услове предвиђене позитивним прописима, што је и био циљ Препоруке. Имајући у виду наведено, Препорука се сматра испоштованом а предмет се затвара.
254	Није реализирана						
255	Ж-БЛ-02-242/21	П-131/21	Скупштини Града Приједора дају следећу: ПРЕПОРУКУ 1. Да без одлагања измјени Одлуку о условима персонале асистенције, у складу са мишљењем Омбудсмена 2. Да обавијести Омбудсмене о начину реализације Препоруке у року од 30 дана од дана пријема Препоруке	12 - Особе са инвалидитетом	Није реализирана	ДА	Одговор на Препоруку је запримљен од стране Центра за социјални рад у Приједору и од Градоначелника којем је прослеђена Препорука на даље поступање од стране Скупштине Града. Препорука и одговори на Препоруку су прослеђени подносиоцу жалбе на знање. У одговорима се, између осталог наводи да је мишљење Стручног тима Центра за социјални рад да нема правног основа за измјену постојеће одлуке о условима персонале асистенције, јер би свака измјена нарушила концепт и сам појам персонале асистенције, као проширеног права из социјалне заштите. Имајући у виду наведено, тј чињеницу да није испоштована Препорука Институције омбудсмена, предмет се затвара јер су Омбудсмени предузели све радње из своје надлежности. У складу са Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, овај предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај Институције омбудсмена за 2021. годину.
256	Ж-СА-02-92/20	П-198/21	ПРЕПОРУКУ А директору Здравствене установе Дом здравља Бихаћ да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и достави информацију у вези са актима институције Омбудсмена од 08.02.2021. године, од 22.04.2021. године и од дана 28.05.2021. године.	12 - Особе са инвалидитетом	Није реализирана	НЕ	Обзиром да тражене информације нису достављене у остављеном року, институција Омбудсмена је дана ЈУ Дом здравља Бихаћ издала Препоруку број: П-198/21 од 08.07.2021. године да, одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмена, на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и достави тражене информације. Обзиром да одговор није запримљен у закону прописаном року, дана 17.09.2021. године упућена је ургенција поводом које до дана сачињавања овог акта није запримљен одговор. С тим у вези, констатује се да у предметном случају није успостављена сарадња институције Омбудсмена са ЈУ Дом здравља Бихаћ. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмена за 2021. годину као примјер несарадње са институцијом Омбудсмена. О наведеном је упозната и Влада Унско-санског кантона актом од дана 06.10.2021. године.
257	Ж-БЛ-02-467/21	П-223/21	ПРЕПОРУКУ 1. да у складу са својим надлежностима, као овлаштени предлагач предузме мјере у циљу омогућавања права на личну инвалиднину за лица са инвалидитетом под једнаким условима, независно од времена настанка инвалидности 2. Да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.	12 - Особе са инвалидитетом	Није реализирана	ДА	Министарство здравља и социјалне заштите у одговору на Препоруку позвало се на став Уставног суда Републике Српске, у којој је Одлуци наведено да нема повреде права на једнакост лица са инвалидитетом. Имајући у виду да су Омбудсмени предузели све мјере из своје надлежности, предмет се затвара, са напомином да ће став Министарства здравља бити изнесен у Годишњем извјештају Институције омбудсмена за 2021. Годину.
258	УКУПНО	-		12 - Особе са инвалидитетом			
259	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТАВРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
260	6	6	3	0	0	3	0
261	ПОВРЕДА ПРАВА :	13 - Права дјетета					
262	Реализирана						

263	Ж-БЛ-01-595/20	П-10/21	ПРЕПОРУКУ Да по пријему ове Препоруке орган у наслову успостави сарадњу са Институцијом омбудсмена, те одмах достави потребне информације и изјашњења онако како је то претходним актима затражено, писменим путем, на адресу Академика Јована Сурутке бр. 13, Бањалука.	13 - Права дјетета	Реализирана	ДА	Након упућене Препоруке, Омбудсмени заступају акт надлежног органа број 24.080/346-340-8/21 од 12.02.2021. године. Појашњавају надлежни да су наводи из представке нетачни и непотпуни. Позивају се на Закон о превозу у друском саобраћају и да су на појединим поласцима наведене линије ангажована два аутобуса – такзована Бис возња, да је падом броја путника на истој линији Град Бањалука, у складу са својим надлежностима, одобрио повлачење другог аутобуса и сходно томе увођење Бис возње, односно другог аутобуса искључива је обавеза превозника, у случају ако је број путника на једном поласку већи од расположивог капацитета аутобуса. У истом акту појашњавају да у потпуности поштују и поступају са препорукама ЈЗУ „Института за јавно здравство Републике Српске“. Имајући у виду наведено, Омбудсмени констатују да је надлежни орган поступио по Препоруци Омбудсмена број П-10/21 од 04.01.2021. године и да је успостављена сарадња Саобраћајне инспекције при Републичкој управи за инспекције послове Републике Српске, те предмет број Ж-БЛ-01-595/20 затварају.
264	Ж-БЛ-01-369/20	П-11/21	ПРЕПОРУКУ Да по пријему ове Препоруке успоставе сарадњу са Институцијом омбудсмена, те одмах доставе потребне информације и изјашњења онако како је то тражено у претходно достављеним актима, писменим путем, на адресу Академика Јована Сурутке бр. 13, Бањалука.	13 - Права дјетета	Реализирана	ДА	"Након издате Препоруке, сарадња са Институцијом омбудсмена је успостављена. Надлежни Центар у свом одговору истиче да је стручно особље истог у претходном периоду активно радило, и наставиће радити на успостављању боље родитељске сарадње, а све како малолетна дјеца не би била још више оштећена. Град Зворник у свом одговору доставља Закључак о дозволи извршења, којим се оцу као извршенику налаже да омогући контакт мајке са дјецом, а у супротном се одређује новчана казна која ће се принудним путем наплатити. ...Оно што је у свим актима наглашено, а исто још једном истичемо, јесте да је најзначајније да се дјеца заштите, те да се родитељима укаже на све негативне последице до којих недостатак родитељске комуникације може довести. Како би дјеци омогућили потпуну заштиту, здраво породично окружење и срећно одрастање, родитељима је у сваком моменту неопходна помоћ надлежних институција, а она подразумева континуирану сарадњу свих. Овај предмет примјер је позитивног помака, међутим, једнако је важно наставити радити у најбољем интересу малолетне дјеце и родитељима и дјеци пружити подршку. С тим у вези, Институција омбудсмена стоји на располагању и родитељима, и надлежном Центру."
265	Ж-БЛ-01-417/20	П-49/21	ПРЕПОРУКУ -Основном Суду у Бихаћу да у што краћем року оконча предметни поступак и донесе одлуку која ће бити у најбољем интересу малолетног дјетета, а уважавајући значај и неопходност остваривања контакта са оцем. -ЈУ "Центар за социјални рад" Бихаћ да одмах по пријему ове Препоруке, без одлагања предузме све радње из своје надлежности које ће допринијети остваривању контакта оца и дјетета, те да размотри сваки вид пружања подршке оцу и дјетету како би се досадашње штетне последице што прије отклониле. -Позивају се надлежни органи да у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке обавијесте Омбудсмана о њеној реализацији, односно о исходима поступка и предузетим мјерама, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке бр. 13, Бањалука.	13 - Права дјетета	Реализирана	ДА	У току априла 2021. године надлежни Центар обавјештава Институцију омбудсмена о предузетим радњама, те оствареном контакту оца и дјетета. Наведено је и да је успостављена и сарадња са Службом социјалне заштите Општине Ново Сарајево, обзиром да се отац налази у Сарајеву. Исто тако, обавјештавани смо и о датумима рочишта у актуелном поступку пред судом. "...Издата Препорука испоштована је у смислу предузетих активности надлежних органа. Дале, 20.04.2021. године Омбудсмени заступају обраћање мајке дјетета ... Обзиром на природу ових навода, Омбудсмени се поново обраћају Центру и Општинском суду, а мајку као подносиоцицу жалбе упознају са претходно истакнутом садржином упућене Препоруке. Како је актима Омбудсмена и раније констатовано, ставови оба родитеља потпуно су опречни и за Омбудсмена изузетно је незахвално утврдити истинитост истих и донијети закључак који ће омогућити одрастање дјетета без даљих дубљих несугласица родитеља и без последица по дијете. Стога, као мјеродавно узимамо мишљење стручног тима надлежног Центра и налаз вјештака ..."
266	Ж-БЛ-01-71/21	П-86/21	Клиникама у наслову дају следећу ПРЕПОРУКУ - Да у сваком конкретном случају који се тиче пружања неопходне здравствене његе дјецы са статусом избјеглице/мигранта/азиланта/лица у транзиту раде савјесно и поступају у координацији једна са другом, осигуравајући тако највиши могући степен здравствене заштите дјетета угроженог или нарушеног здравственог стања, свакако у складу са домаћим законодавством; - Да, поред међусобне сарадње и координације, раде на константном развијању и унапређивању сарадње са бројним невладиним организацијама и организацијама хуманитарног карактера на подручју Босне и Херцеговине које се баве заштитом људских права уопште, а посебно заштитом права дјецы; - Да о учинку ове Препоруке обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема исте.	13 - Права дјетета	Реализирана	ДА	Након упућене Препоруке, Омбудсмени заступају акт Универзитетског клиничког центра Тузла број 02-194-3/21 од 06.05.2021. године. Из садржине одговора, који је достављен на знање и информацију жалитељу, произлази да надлежни орган негира жалбене наводе и сматра да је пацијенту пружена адекватна здравствена помоћ и њега, односно да је сходно његовом здравственом стању дата препорука за даље лијечење на нивоу примарне здравствене заштите. На крају истичу да уважавају датум препоруку и да ће у наредном периоду континуирано радити на побољшању квалитета пружања здравствених услуга свим корисницима, као и да ће наставити радити на побољшању међународне сарадње. Имајући у виду све истакнуто, Омбудсмени предмет затварају и констатују да је поступљено по Препоруци, али истовремено указују да ће наставити надзирати рад свих надлежних органа у области права дјетета, те позивају жалитеље да се увјек обратe Институцији омбудсмена, када се за то појаве оправдани разлози или забрињавајући наводи који указују на кршење или угрожавања права дјетета.
267	Ж-БЛ-01-238/21	П-93/21	ПРЕПОРУКУ Препоручује се Средњој школи „Ускопље“ Горњи Вакуф да ученику Т.Ш. одмах изда потврду о оствареном успјеху на крају првог полугодња за 2020/2021 годину у форми и садржају у складу са важећим прописима који односе на јавне исправе, полазећи од најбољег интереса дјетета и забране дискриминације, као основних принципа гарантованих УН Конвенцијом о правима дјетета. Позива се Средња школа „Ускопље“ Горњи Вакуф да о учинку ове Препоруке обавијесте Омбудсмене у року од 15 дана од дана пријема Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке бр. 13, Бањалука.	13 - Права дјетета	Реализирана	ДА	О Препоруци Омбудсмена упознати су надлежни суд и подносилац жалбе. Средња школа „Ускопље“ Горњи Вакуф актом број Ур.бр.1-1497-1/21 од 28.04.2021. године обавјештава Омбудсмене да су дана 28.04.2021. године издале ученику потврду број Ур 1-1496/21 о успјеху оствареном на крају првог полугодња за 2020/2021 годину и о томе је одмах упознат подносилац жалбе. Омбудсмени констатују да је по Препоруци Омбудсмена поступљено и предмет се затвара, о чему се обавијештавају сви надлежни и подносилац жалбе.

268	Ж-БЛ-01-434/19	П-94/21	Препоруку у Окружном јавном тужилаштву Бањалука препоручују се да у што скоријем року размотре предузимање мјера и активности са циљем окончавања истрага, придржавајући се одредаба Закона о кривичном поступку Републике Српске и Кривичног законика Републике Српске, те имајући у виду и мишљење Омбудсмена изражено у овој Препоруци. Омбудсмени позивају Окружно јавно тужилаштво Бањалука да Омбудсмене обавијесте у року од 60 дана од дана пријема ове Препоруке о резултатима издате Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука.	13 - Права дјетета	Реализирана	ДА	Одговор Окружног јавног тужилаштва Бања Лука од 11.05.2021. "... надлежно тужилаштво Омбудсмене упознаје са настојањима да изведу доказ саслушањем свједока који је непознатог боровишта, односно наводно је на подручју Републике Србије, али ће путем међународне правне помоћи покушати утврдити тачну адресу свједока; - појашњавају да су све то разлози због којих истрага није окончана, али ће интензивно радити на предмету; Омбудсмени констатују да је Окружно јавно тужилаштво Бањалука поступило по Препоруци број П94/21 од 16.04.2021. године и предмет се у формално-правном смислу затвара, са напоменом да надлежно тужилаштво у наредном периоду обавијести Институцију омбудсмена о исходу истраге и о коначној тужилачкој одлуци. "
269	Ж-БЛ-01-444/20	П-135/21	Основном суду у Бањалуци упућују следећу П Р Е П О Р У К У -Да одмах по пријему ове Препоруке подузме све неопходне радње и размотри сваку правну могућност да у што скоријем року оконча судски поступак, занемарујући упутства и планове Високог судског и тужилачког савјета, цијенећи искључиво најбољи интерес дјетета. - Да у року од 90 дана од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о свим подузетим радњама и о учинцима упућене Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука. Ова Препорука доставља се на знање и Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.	13 - Права дјетета	Реализирана	ДА	Запримљени одговори Основног суда у Бања Луци 06.07.2021. и 05.11.2021. 20.02.2022. од Основног суда у Бања Луци затражена информација о исходу главног претреса од 29.10.2022. На дана ажурирања реализације препорука 07.02.2022. рад на предмету је у току.
270	Дјелимично реализирана						
271	Ж-БЛ-01-441/20	П-95/21	Препоруку препоручује се у ОШ "Хармани ИИ" Бихан да у наредном периоду, а најкасније до почетка сљедеће школске 2021/2022 године, размотре могућност организације рада продуженог борава у својој школи, уз активно учешће родитеља из Савјета/Вијећа родитеља школе, али и уз партиципацију дјецe и ученика из Савјета/Вијећа ученика. Све предузете активности морају бити у складу са законским и подзаконским прописима из области образовања, уз уважавање и мишљења Омбудсмена. Школа се упозорава и да приликом организације продуженог борава поштује све прописане епидемиолошке мјере које важе и приликом извођења редовне наставе ученика у школама, а све због пандемије изазване Корона вирусом. Школи се такође указује да приликом доношења одлука којима се организује рад продуженог борава води рачуна о прецизирању свих критеријума за упис дјецe у продужени боравак, а посебно да води рачуна о томе да се не даје предност дјеци чији су родитељи „платили резервације“, цијенећи да школа има на располагању низ других критеријума за одабир дјецe, али полазећи од најбољег интереса дјетета и забране дискриминације, као основних принципа загарантованих УН Конвенцијом о правима дјетета. Препоручује се Министарство образовања, науке, културе и спорта Унско-санског кантона да у наредном периоду, а најкасније до почетка сљедеће школске 2021/2022 године, установе да ли на подручју Унско-санског кантона дјецa и њихови родитељи имају потребу за организацијом рада продужених боравака у основним школама, посебно у градским/урбаним срединама, а потом да зависности од резултата и добијених података размотре могућност да појединим школама помогну у организацији продужених боравака. Препоручује се Министарство образовања, науке, културе и спорта Унско-санског кантона да размотре доношење подзаконског акта како би се организација продуженог борава уредила и дефинисала за све основне школе на подручју кантона. Позивају се надлежни органи да о учинку ове Препоруке обавијесте Омбудсмене у року од 90 дана од дана пријема Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке бр. 13, Бања Лука, Сарајево, 22. Зависно од обавијести о исходу развоја Босне и	13 - Права дјетета	Дјелимично реализирана	ДА	18.10.2021. запримљен акт Мин. науке, образовања, културе и спорта УСК - прослијеђивање Препоруке на надлежно поступање. 2.11.2021.Упућена ургенција школи "Хармани ИИ" за доставу одговора на препоруку. 05.01.2022.одговор Миностарства културе и спорта УСК. Приликом ажурирања реализације препорука 02.02.2022. утврђено да је рад на предмету у току.
272	Остварена сарадња						
273	Ж-СА-01-422/20	П-5/21	П Р Е П О Р У К У 1. да Тужилаштво БиХ размотри могућност да предузме неопходне активности, а све у циљу доношења одлуке у конкретном предмету број: 65 О П 461311 14 П, 2. да Тужитељство БиХ благовремено извјести Институцију Омбудсмена БиХ о реализацији препоруке.	13 - Права дјетета	Остварена сарадња	ДА	Дана 09.02.2021.запримљен одговор Општинског суда Тешањ. 20.12.2021. запримљен одговор Тужитељства БиХ. На дан ажурирања реализације препорука 31.01.2022. рад на предмету је у току.
274	Ж-БЛ-01-637/20	П-31/21	ПРЕПОРУКУ Препоручује се Управном одбору Центру за предшколско васпитање и образовање да по пријему ове Препоруке одмах успостави сарадњу са Институцијом омбудсмена, те одмах достави потребне информације и изјашњења онако како је то претходним актима затражено, писменим путем, на адресу Академика Јована Сурутке бр. 13, Бањалука. О несарадњи Управног одбора Центра за предшколско васпитање и образовање упознају се надлежни градски органи као оснивачи установе.	13 - Права дјетета	Остварена сарадња	ДА	Запримљени одговори ЈУ Центар за предшколско васпитање и образовање. Према подацима из БП на дан ажурирања (02.02.2022) предмет активан.
275	Ж-СА-01-418/18	П-50/21	П Р Е П О Р У К У 1. да Кантонални суд у Сарајеву без одлагања предузме неопходне активности, а све у циљу доношења одлуке у вези са жалбама на пресуду Општинског суда у Сарајеву, број: 65 О П 703393 18 П од 30.12.2020. године, 2. да Кантонални суд у Сарајеву благовремено извјести Институцију омбудсмена о реализацији препоруке.	13 - Права дјетета	Остварена сарадња	ДА	04.03.2021. запримљен одговор Кантоналног суда у Сарајеву 02.11.2021. запримљен одговор Кантоналног суда у Сарајеву. 29.12.2021. запримљен одговор Кантоналног суда у Сарајеву. На дан ажурирања реализације препорука 02.02.2022. рад на предмету је у току.

276	Ж-СА-01-89/20	П-50/21	П Р Е П О Р У К У 1. да Кантонални суд у Сарајеву без одлагања предузме неопходне активности, а све у циљу доношења одлуке у вези са жалбама на пресуду Опћинског суда у Сарајеву, број: 65 0 П 703393 18 П од 30.12.2020. године, 2. да Кантонални суд у Сарајеву благовремено изјави Институцију омбудсмена о реализацији препоруке.	13 - Права дјетета	Остварена сарадња	ДА	04.03.2021. запримљен одговор Кантоналног суда у Сарајеву 02.11.2021. запримљен одговор Кантоналног суда у Сарајеву На дан ажурирања реализације препорука 02.02.2022. рад на предмету је у току.
277	Ж-МО-01-134/19	П-76/21	П Р Е П О Р У К У 1. Центру за социјални рад Груде 2. Министарству унутрашњих послова Западнохерцеговачке жупаније Н/р Полицијска управа Груде 3. Министарству здравства, рада и социјалне скрби Западнохерцеговачке жупаније Н/р министру 4. странци 1. Да одмах, по пријему ове препоруке, без одлагања, подузму све неопходне мјере и активности у складу са својим законским овлашћењима, у циљу успостављања и одржавања контаката млдб. И.Ч. са мајком и братом, на начин одређен правомоћном и овршном пресудом Опћинског суда у Љубушком број 63 0 П 034592 19 П2, од 13.05.2019.године; 2. да у року од (15) дана Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине обавијесте о предузетим активностима у циљу реализације издате препоруке.	13 - Права дјетета	Остварена сарадња	ДА	Дана 12.04.2021. године достављен је одговор Центра за социјални рад Груде, који извјештају институцију Омбудсмена поводом издате Препоруке да су исходили Пресуду Опћинског суда у Љубушком а по оптужници Кантоналног тужилаштва од 18.02.2020. године који прелик Пресуде је достављен у прилогу дописа, којом је Ј.Ч. утврђена казна затвора у трајању од 2 мјесеца, која се казна неће вршити ако оптужени у року од 1 године, рачунајући од дана правоснажности ове пресуде не почини ново кривично дјело. Такођер је достављено изјашњење Министарства унутрашњих послова Западнохерцеговачке Жупаније, који истичу, да су обавили разговор са директором Центра за социјални рад Груде на околности навода из Препоруке, те да ће Полицијска Управа Груде поступати у складу са законским прописима везано за било какве пријаве које би довеле у сумњу почињење прекршајних или кривичних дјела, те да ће бити на располагању Министарство здравства и социјалне заштите Западнохерцеговачке Жупаније и Центру за социјални рад Груде у виду пружања асистенција из послова њихове надлежности на њихов захтјев у сваком тренутку. Достављена изјашњења ду дана 20.04.2021. године достављене Центру за социјални рад, који је је 21.04.2021. године потврдио пријем истих и исказао захвалност.
278	Ж-БЛ-01-879/18	П-135/21	Основном суду у Бањалуци упућују следећу П Р Е П О Р У К У -Да одмах по пријему ове Препоруке подузме све неопходне радње и размотри сваку правну могућност да у што скорјем року оконча судски поступак, занемарујући упућства и планове Високог судског и тужилачког савета, цијенећи искључиво најбољи интерес дјетета. -Да у року од 90 дана од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о свим подузетим радњама и о учинцима упућене Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука. Ова Препорука доставља се на знање и Високом судском и тужилачком савету Босне и Херцеговине.	13 - Права дјетета	Остварена сарадња	ДА	Запримљени одговори Основног суда у Бања Луци 06.07.2021. и 05.11.2021. 20.02.2022. од Основног суда у Бања Луци затражена информација о исходу главног претреса од 29.10.2022. На дан ажурирања реализације препорука 07.02.2022. рад на предмету је у току.
279	Ж-МО-01-64/21	П-285/21	П Р Е П О Р У К У 1. Да надлежни органи, одмах по пријему ове препоруке, у оквиру својих надлежности и овлашћења подузму активне мјере у циљу превазилажења потешкоћа складу са израженим мишљењем Омбудсмена у овој Препоруци; 2. Да институцију Омбудсмена обавијесте о реализацији ове препоруке;	13 - Права дјетета	Остварена сарадња	ДА	24.12.2021. Запримљено изјашњење ФМ рада и социјалне политике Сарајево 28.12.2021. изјашњење Мин. образовања, науке, културе и спорта ХНК На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
280	Ж-БЛ-01-133/21	П-300/21	П Р Е П О Р У К У Савјету родитеља ОШ „Петар Кочић“ Сјенина Ријека • Да по пријему ове препоруке успостави сарадњу са Институцијом омбудсмена, на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, и достави изјашњење на захтјев од 12.04.2021. године, како је то напријед наведено;	13 - Права дјетета	Остварена сарадња	ДА	27.01.2022. запримљен одговор ЈУ ОШ "Петар Кочић". На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току.
281	Нема одговора						
282	Ж-БЛ-01-585/21	П-254/21	П Р Е П О Р У К У Позивају се надлежни органи извршне власти у наслову, као предлагачи закона, да озбиљно размотре доношење измјена и допуна Закона о дјечијој заштити Републике Српске, уважавајући изражено мишљење Омбудсмена у овој Препоруци. О Препоруци се упознаје и подносиатељца жалбе, а повратне информације о учинцима Препоруке, Омбудсмени очекују у року од 90 дана од дана пријема Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке бр. 13, Бања Лука, или путем електронске поште: бл.омбудсмен@омбудсмен.gov.ba, или путем телефона/факса: 051/303-992.	13 - Права дјетета	Нема одговора	НЕ	Рок за достављање одговора на Препоруку П-254/22 је 11.02.2022. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022.. рад на предмету у току.
283	УКУПНО	-		13 - Права дјетета			
284	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
285	16	17	7	1	7	0	1
286	ПОВРЕДА ПРАВА :	14 - Екологија заштита околиша					
287	Реализирана						

288	Ж-БР-04-192/19	П-70/21	Кантоналној управи за инспекцијске послове Тузланског кантона -да надлежни Инспекторат, без предходних најава, континуирано врши надзор над радом правног лица ХАЛИДЕХ д.о.о. Грачаница у Прибави, опћина Грачаница; -да у року од 60 дана од дана пријема препоруке обавијести	14 - Екологија заштита околиша	Реализирана	ДА	Дана 13.07.2021. године запримљен одговор Кантоналне управе за инспекцијске послове ТК, број: 22305-0006 од 8.7.2021. године. "...На основу Препоруке Институције омбудсммена за људска права Босне и Херцеговине, допис бр: Ж-БР-04-192/19 од 26.02.2021. године у циљу прибављања података по жалби ... извршене су инспекцијске контроле дана 07.06.2021. године и 25.06.2021. године те је утврђено да субјект надзора добио нову околинску дозволу бр: 12/01-1-19-041006/20 од 13.01.2021. године издата од Министарства просторног уређења и заштите околице ТК, те да поступа по наложеним мјерама по истој односно извршио је мјерења емисије полутаната налаз бр: 6-390-2076/21 од 17.06.2021. године урађен од стране TQM д.о.о. и мјерење околишне буке налаз бр: 6-394-2078/21 од 17.06.2021. године урађен од стране TQM д.о.о. те исти задовољавају Законом прописане норме. За вријеме контрола погони су били у раду и није било недостатака. Након проведених инспекцијских надзора, а на основу члана 218. Закона о управном поступку („Службене новине Ф Бих“, бр: 2198 и 48199) кантонални инспектор заштите околице је донио З А К Љ У Ч А К о обустави поступка. Поступак инспекцијског надзора код ХАЛ1ДЕ7(д.о.о. је обустављен из разлога што је приликом инспекцијског надзора утврђено уредно стање и субјект је поступио по наложеном рјешењу, те не постоји потреба за даље вођење управног поступка. Дотични субјект ће се контролисати и убудуће по издатој околиној дозволи као и по евентуалним новим пријавама.” Узимајући у обзир да је препорука П-70/21 прихваћена, Омбудсмани Босне и Херцеговине у складу с члану 35. ставу 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине затварају предмет број: Ж-БР-04-192/19 ..."
289	Остварена сарадња						
290	Ж-СА-04-715/21	П-272/21	П Р Е П О Р У К У Директору Федералне управе за инспекцијске послове • Да, одмах по пријему ове Препоруке, подузму све адекватне радње и мјере како би се испитале све релевантне чињенице и утврдило стварно стање на предметној локацији, а све у циљу заштите здравља грађана и заштите воде од загађења; • Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке	14 - Екологија заштита околиша	Остварена сарадња	ДА	30.12.2021. запримљен одговор Федералне управе за инспекцијске послове Федерални водни инспекторат На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
291	Нема одговора						
292	Ж-БЛ-04-818/20	П-289/21	ПРЕПОРУКУ Савјету министара Босне и Херцеговине 1. Да по пријему ове препоруке из оквира својих надлежности предузме одговарајуће активности у циљу спречавања Републике Хрватске да на локацији Трговска гора направи одлагалиште радиоактивног отпада 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	14 - Екологија заштита околиша	Нема одговора	НЕ	Одговор ВМ није запримљен у остављеном року. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току.
293	УКУПНО	-	14 - Екологија заштита околиша				
294	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
295	З	З	1	0	1	0	1
296	ПОВРЕДА ПРАВА :	15 - Имовинско правни					
297	Реализирана						
298	Ж-БЛ-05-97/21	П-48/21	ПРЕПОРУКУ директору Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове 1. Да полазећи од својих овлашћења, а све у складу са чланом 50. Закона о управним споровима Републике Српске предузме одговарајуће мјере како би се донио нови управни акт, те уважило правно схватање Окружног суда у Бањалуци, као и примједбе у погледу поступка . 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	15 - Имовинско правни	Реализирана	ДА	Актом број: 21.05/714-90/18, од дана 18.03.2021. године, одговорна страна је обавијестила Омбудсмана Босне и Херцеговине да је у законском року донесена одлука у складу са пресудом Окружног суда у Бањалуци број: 11 0 У 024709 19 У, од дана 05.02.2020. године, а која је примљена 24.02.2020. године. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).
299	Ж-БЛ-05-843/19	П-84/21	ПРЕПОРУКУ Окружном суду у Приједору, да одмах по пријему препоруке, предузме све неопходне радње у циљу доношења одлуке у предмету број 79 0 В 002250 18 Гж те да о предузетим мјерама обавијести Институцију Омбудсмана Босне и Херцеговине, у року од 60 дана.	15 - Имовинско правни	Реализирана	ДА	Окружни суд у Приједору је дана 07.04.2021. године доставио одговор у којем се наводи да је суд у предмету број 79 0 В 002250 18 В донио одлуку и исту доставио странкама. С обзиром да је Окружни суд у Приједору донио одлуку у предмету под горњим бројем, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет по жалби жалитељице а именована се може поново обратити Омбудсману Босне и Херцеговине уколико се појаве нове чињенице или околности у њеном предмету.
300	Остварена сарадња						
301	Ж-БР-05-61/19	П-143/21	Граду Тузла, Служби за геодетске и имовинско правне послове Тузла 1. да без одлагања поступи по Рјешењу Федералне управе за геодетске и имовинско-правне послове Сарајево број 05-31-2-709/16 од 12.05.2016. године, донесе одлуку у складу са позитивним законским прописима и о истоме информира жалитеља; 2. да, уколико је Служба за геодетске и имовинско правне послове донијела рјешења број:08-31-31/12-37 и 38 од 23.02.2015.године и број:08-31-31/12-37 и 38 од 25.02.2015.године, исте достави жалитељу; 3. да у року од 8 (осам) дана, од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	15 - Имовинско правни	Остварена сарадња	ДА	Одговор Града Тузла, Службе за геодетске и имовинско-правне послове број: 07-27-13422/21 БЈ од 23.9.2021. 07.10.2021. Граду Тузла упућена ургенција због непоступања по препоруци. На дан ажурирања реализације препорука 07.12.2021. рад на предмету у току.

302	Ж-БР-05-124/19	П-146/21	Градској управи Града Бијељина Одјељењу за инспекцијске послове и Одјељењу за просторно уређење 1. да без одлагања, координираним дјеловањем утврде стварно, чињенично и правно стање, у предметној правној ствари, поступе у складу са одредбама Закона о општем управном поступку Републике Српске и осигурају провођење извршења коначне и извршне управне одлуке; 2. да у року од 8 (осам) дана, од дана пријема ове препоруке обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	15 - Имовинско правни	Остварена сарадња	ДА	Као обавијест о начину поступања по издатој Препоруци запримљени су акти Градске управе Града Бијељина, Одјељења за инспекцијске послове, Урбанистичко-грађевинског инспектора број: 02/6-362-44/08 од 26.07.2021.године и Одјељења за просторно уређење број: 02/2-050-2-255/21 од 04.08.2021.године у којем се наводи: „Обавјештавамо Вас да су локацијски услови бр. 02/2-361.1-369/11, издати накнадно за легализацију изграђене међне ограде.... Исти су издати на основу Ревизије и измјене Урбанистичког плана Града Бијељина („Службени гласник Града Бијељина“ бр. 14/11). Урбанистичко-грађевински инспектор је дана, 13.1.2015. године извршио инспекцијски надзор у предметуиздавање локацијских услова у поступку легализације бр. 02/2-361.1-369/11 и том приликом донио рјешење 02/6.362-1715, којим је наложио овом Одјељењу да предметне локацијске услове усклади са законом, тј. употпуни учешћем у поступку власника сусједних парцела. Ово Одјељење је предузело све радње у поступку, како би предметне локацијске услове ускладило са законом. Урбанистичко-грађевински инспектор је поново извршио увид у спис предмета бр. 02/2-361.1-396/11 и утврдио да је ово одјељење поступило по рјешењу урбанистичко-грађевинског инспектора бр.02/6.362-1/15 од 13.1.2015. године, да не постоје услови за даље вођење инспекцијског надзора у овом предмету и да су локацијски услови тиме усаглашени са законом, те исти остају на снази. Предмет је упућен архиви. Августа 2020. године донијет је нови Урбанистички план Града Бијељина („Службени гласник Града Бијељина“ бр. 43/20), али исти се не примјењује се ретроактивно. Стога издану ограду ... не сматрамо бесправно изграђеном.“ Са напријед наведеним је дана 10.08.2021.године упознат и жалитељ.
303	Ж-СА-05-863/21	П-266/21	ПРЕПОРУКА начелнику Општине Центар Сарајево 1. Да, по пријему ове Препоруке, без одлагања, предузме одговарајуће активности и мјере како би успоставила сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 25. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсменима Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење. 2. Да, у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмане Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	15 - Имовинско правни	Остварена сарадња	ДА	"... Институција Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине запримила је Акт Општине Центар Сарајево, Службе за послове Општинског вијећа број: 01-45-1147/21 од 24.01.2022. године којим је наведено: „Дана 17.01.2022. године затражено је изјашњење Инспектората, обзиром да је констатовано да је у Инспекторату поднесена Ургенција број 06-19-5477/21 од 04.10.2021. године. Дана 19.01.2022. године добили смо одговор Инспектората. Информисали су нас да је урбанистичко-грађевински инспектор дана 23.12.2021. године донио закључак број: 06-23-3607/03, којим се обуставља поступак покренут по службеној дужности у предмету инспекцијског надзора дуплог киоска у улици Гимназијска бб ..Јер је предметни дупли киоск уклоњен и беспредметно је даље водити инспекцијски поступак. У прилогу Вам достављамо информацију Инспектората, као и закључак број 06-23-3607/03 од 23.12.2021. године.“ ... димајући у виду принципе економичности и ефикасности поступка, те чињеницу да се стање у предмету не би промјенило, јер је предмет спора престао да постоји (предмет пред управним органом окончан), те да би се у складу са изјашњењем органа предмет окончао у складу са чланом 35. став 5. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине), не би било сврсисходно наставити поступати у предмету. Из наведеног разлога Обавијест о нереализацији Препоруке од 25.10.2021. године неће бити упућена Општинском вијећу, обзиром да је одговорни орган у конкретном предмету остварио сарадњу са Институцијом. У предмету не бити констатовано да је успостављена сарадња са органом.
304	Није реализирана						
305	Ж-БЛ-05-435/20	П-37/21	ПРЕПОРУКУ начелнику Одјељења за инспекцијске послове града Добоја 1. Да одмах по добијању ове препоруке, без одлагања изврши дио рјешења број: 09/362-3С-48-19-01/11, од дана 09.09.2014. године, који се односи на уклањање потпорног зида 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	15 - Имовинско правни	Није реализирана	НЕ	"...Како одговорна страна није обавијестила Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на реализацији издате препоруке, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се неиспоштованом."
306	Ж-БЛ-05-812/20	П-45/21	ПРЕПОРУКУ 1. Министарству рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске, да размотри приједлог омбудсмана Босне и Херцеговине о измјенама Закон о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске на начин да се усклади са Породичним законом Републике Српске на начин да се у члану 70. тачка а) Закона о пензијском и инвалидском осигурању иза ријечи „брачни супружник“ дода „и ванбрачни супружник“, те да се у тачки б) ријечи „или ванбрачни супружник“ бришу. 2. као и да у року од 60 дана од дана пријема ове препоруке обавијесте омбудсмане Босне и Херцеговине о предузетим мјерама у циљу реализације ове препоруке	15 - Имовинско правни	Није реализирана	ДА	"...Министарство рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске је у одговору од 01.03.2021. године навело да је идентична иницијатива поднесена 25.01.2018. године када је министарство дало мишљење да не постоји неусклађеност Закона о пензијском и инвалидском осигурању са Породичним законом и да спорне одредбе нису дискриминирајуће, те да нема основа да се прихвати Иницијатива за измјене Закона о пензијском и инвалидском осигурању коју је поднијела Институција омбудсмана за људска права Бих. Влада Републике Српске је усвојила наведено мишљење министарства. С обзиром на наведено понавља се констатација из наведеног мишљења да не постоји неусклађеност наведених закона те да спорне одредбе нису дискриминирајуће. С обзиром да из достављеног одговора произлази да Препорука омбудсмана Босне и Херцеговине није испоштована, а како је предузето све из надлежности Институције, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби ..."

307	Ж-БР-05-155/19	П-144/21	Министарство трговине и туризма Републике Српске Бања Лука 1. да без одлагања у складу са чланом 8. став 7. Закона о угоститељству Републике Српске правилником пропише услове под којим угоститељски објекти могу емитовати музику у отвореним баштама, без повреде права на мирно уживање имовине грађана, а како је загарантирано Уставом Босне и Херцеговине и међународним документима заштите људских права који се налазе у додатку Устава. 2. да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	15 - Имовинско правни	Није реализована	ДА	"...Као информацију о реализацији Препоруке Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине запримили су акт Министарства трговине и туризма Републике Српске број:14-07-052-4433/21 од 13.07.2021. године у којем се између осталог наводи:...Из свега наведеног информисамо Вас да из горе назначених разлога нисмо у могућности поступити по Вашој препоруци, те Вас уједно и обавјештавамо да је неколико пута овај орган, суочен са сличним представкама грађана, од надлежних органа тражио измјену прописа који одређују ниво буке код свих пословних субјекта без озбира на дјелатности које обављају, с обзиром да је у Републици Српској и даље на снази Правилник о дозвољеним границама интезитета звука и шума из 1989. године ("Службени листи СРБиХ број 46/89") који пропис је релативно застарео, јер дефинише ниво буке зависно од периода емитовања буке (дневни и ноћни режим) без узбиравања додатних специфичних критеријума (нпр. врста објекта, локација објекта) поготово у угоститељској дјелатности." ...Имајући у виду значај предметне ствари, као и све напријед наведено, сходно одредбама члана 32. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсмени Босне и Херцеговине актом од 05.10.2021. године позвали су Владу Републике Српске да у оквиру својих надлежности, подузме све неопходне радње, како би се уредило питање дозвољених граница интезитета буке, што би засигурно допринијело осигурању права на мирно уживање имовине грађана. Омбудсмени Босне и Херцеговине ће предметну правну ствар уврстити у свој Извјештај о резултатима рада за 2021. годину, који ће бити поднијет Предсједништву Босне и Херцеговине, Представничком дому и Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Парламенту Федерације Босне и Херцеговине и Народној скупштини Републике Српске, чиме су исцрпљене законске власти Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине за дјеловање у предметној правној ствари, те се у складу са чланом 35. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, број 104/11), затвара предмет Ж-БР-04-106/19."
308	Нема одговора						
309	Ж-БР-05-279/18	П-303/21	1. да по пријему ове Препоруке, успостави сарадњу са институцијом Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и достави тражено изјашњење, како је то наведено у актима од 08.02.2021. године, 18.05.2021. године, 26.07.2021. године и 07.09.2021. године. 2. да у року од 8 (осам) дана, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања Препоруке	15 - Имовинско правни	Нема одговора	НЕ	Рок за обавјештавање Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке је 30.12.2021. 07.01.2022. упућена је ургенција за доставу изјашњења по Препоруци П-303/21. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. увидом у БП утврђено да сарадња није успостављена у остављеном року. Рад на предмету је у току.
310	УКУПНО	-	15 - Имовинско правни				
311	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
312	9	9	2	0	3	3	1
313	ПОВРЕДА ПРАВА :	16 - Насиље					
314	УКУПНО	-	16 - Насиље				
315	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
316	0	0	0	0	0	0	0
317	ПОВРЕДА ПРАВА :	17 - Јавне исправе					
318	УКУПНО	-	17 - Јавне исправе				
319	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
320	0	0	0	0	0	0	0
321	ПОВРЕДА ПРАВА :	18 - Мањине					
322	Остварена сарадња						
323	Ж-БЛ-03-234/21	П-226/21	П Р Е П О Р У К У У О П Ш И Н С К О М фонду за комуналне дјелатности и инфраструктуру Сански Мост Начелнику општине Сански Мост и Општинском вијећу Сански Мост Мјесној заједници Шеховци 1. Да предузму све мјере из своје надлежности како би се обновио приступни пут према православном гробљу на локацији Шеховци, Општина Сански Мост; 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.	18 - Мањине	Остварена сарадња	ДА	30.12.2021. Одговор Општине Сански Мост 04.01.2022. Одговор Општине Сански Мост 21.01.2022. Одговор Општине Сански Мост На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
324	УКУПНО	-	18 - Мањине				
325	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
326	1	1	0	0	1	0	0
327	ПОВРЕДА ПРАВА :	19 - Управа					
328	Реализована						
329	Ж-ЛИ-08-332/20	П-63/21	ПРЕПОРУКУ Министру правосуђа и управе Владе Кантона 10 1. Да Министарство правосуђа и управе Владе Кантона 10, хитно поступи по Захтјеву жалитеља за упис промјена у Регистар удруга/фондација, који је поднесен дана 09.01.2020.г. 2. да најкасније у року од 15 (петнаест) дана доставе изјашњење, те обавијесте Институцију омбудсмена о начину реализације ове препоруке	19 - Управа	Реализована	ДА	Након што је предмет архивиран, одговорна страна је доставила Рјешење о упису промјена у Регистру удруга Кантона 10 бр:04-04-Р-05-19/15 од 22.07.2021., те је на тај начин испоштована препорука Институције омбудсмена БиХ у овом предмету

330	Ж-ЛИ-08-66/21	П-122/21	ПРЕПОРУКУ 1. да Министарство унутарњих послова Кантона 10 поступи по Захтјеву жалитеља од 09.10.2020.г. у складу са одредбама Закона о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине, 2. да у року од 15 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о подузетим активностима на њеној реализацији	19 - Управа	Реализирана	ДА	Будући да се одговорна страна није изјаснила у остављеном року о издатој Препоруци, Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су у складу са овлаштењима датим чл.32.тач.2. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ";бр: 32/00,19/02,35/04,32/05) дана 16.06.2021.г. упутили предсједнику Владе Кантона 10 Обавијест о неизвршавању Препоруке П-122/21. Дана 18.06.2021.г. Министарство унутарњих послова Кантона 10 је доставило Изјашњење бр:02-01-45-9788-2/21, којим обавјештава Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине, да су поступили по Препоруци бр:П-122/21 од 20.05.2021.г., на начин да су поступили по захтјеву жалитеља у складу са одредбама Закона о управном поступку, те издали Увјерење бр: 02-01-45-9788-1/21, које је достављено уз изјашњење. Дана 28.06.2021.г. жалитељ је достављено поменуто Изјашњење одговорне стране на коментар, по ком се изјаснио да је и он запримио исто Увјерење. Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу члана 35.ст.1.тач.3. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, 104/11), затворе предмет, који се води по жалби Ж-ЛИ-08-66/21, јер је, након интревенције Институције омбудсмена БиХ, констатирано да је подносилац жалбе остварио заштиту својих права, тј. одговорна страна је у току поступка отклонила указану повреду права и слобода назначених у жалби.
331	Ж-БЛ-08-102/19	П-133/21	ПРЕПОРУКУ начелнику општине Босански Петровац 1. Да полазећи од својих статутарних овлаштења, а све у складу са чланом 216. Закона о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине предузме одговарајуће мјере како би се у разумном року донијело ново рјешење у предмету жалитеља. 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	19 - Управа	Реализирана	НЕ	У достављеном изјашњењу број:04-19-353-6/20, од дана 07.07.2021. године, одговорна страна је обавијестила Омбудсмене Босне и Херцеговине да је донијела привремено рјешење за кориштење јавне површине испред ресторана Ц... ради постављања летне баште број: 07-19-3688-УП-1/21, од дана 31.03.2021. године, те да ће у наредном периоду настојати донијети планску документацију којом ће се детаљније регулисати кориштење земљишта, изградње и уређење простора. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).
332	Ж-БР-05-204/20	П-145/21	Градску Тузлу, Служби за борачко-инвалидску заштиту стамбене послове и интеграцију расељених лица 1. Да без одлагања поступи у складу са одредбама Закона о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине и проведе извршење у предметној правној ствари. 2. Да у року од 15 (петнаест) дана, од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	19 - Управа	Реализирана	ДА	"...Поступајући по захтјеву Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине од дана 16.09.2021. године и ургенције на исто од дана 01.11.2021.године, као информацију о реализацији Препоруке Омбудсмена Босне и Херцеговине Град Тузла, Служба за борачко-инвалидску заштиту стамбене послове и интеграцију расељених лица доставила је акт број 10/19-2873-3/2005 од 18.11.2021.године, у којем се наводи: „Обавјештавамо Вас да је дана 18.11.2021.године, у складу са чланом 275. Закона о управном поступку, донесен Закључак о дозволи извршења рјешења принудним путем и извршење је заказано за дан 27.12.2021.године." Обзиром на напријед наведено, да је означени одговорни орган поступио по Препоруци Омбудсмена Босне и Херцеговине, у складу са чланом 35. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, број 104/11), затвара се предмет под бројем Ж-БР-05-204/20."
333	Ж-СА-08-1078/20	П-158/21	ПРЕПОРУКУ директору Завода здравственог осигурања Кантона Сарајево 1. Да одмах по пријему препоруке размотри захтјев жалитеља од 05.10.2020. године и донесе одлуку о истом; 2. Да у року од 15 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене о мјерама подузетим у циљу реализације ове Препоруке;	19 - Управа	Реализирана	ДА	Дана 12.07.2021. године институција Омбудсмена запримила је акт Завода здравственог осигурања Кантона Сарајево, из којег произлази да је по захтјеву жалитеља донесено Рјешење број: УП1-03/1-33-5-1690/21 Е.Љ.Х. од 06.07.2021. Жалитељ је против наведеног Рјешенја имао могућност подношења жалбе. Служебом наведеног, Омбудсмени констатирају да је Препорука број П-158/21 од 28.05.2021. године у cjелости реализована, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине
334	Ж-БР-08-20/21	П-181/21	Градску Живинице, Градском правобранилаштву у Живиницама 1. Да одмах, по пријему ове препоруке, успостави сурадњу са Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражено изјашњење, како је то наведено у актима од 12.2.2020.г, 16. 2. 2021. г. и 22. 4. 2021. године. 2. Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	19 - Управа	Реализирана	ДА	"...Институција Омбудсмана у остављеном року није запримила обавијест од Града Живиница, Градског правобранилаштва Живинице о реализацији препоруке П-181/21 те је дана 12. 8. 2021. године упутила захтјев за доставу одговора о подузетим мјерама на реализацији наведене препоруке. Како на акт Ж-БР-05-20/21 од 12. 8. 2021. године није одговорено, институције Омбудсмана упутила је ургенцију дана 25. 10. 2021. године, те је у вези с тим дана 02. 11. 2021. године запримиљен одговор Града Живинице, Градског правобранилаштва број: Р-46/19 у којем се, између осталог, наводи: "Темељем вашег акта број и датум горњи, обавјештавамо вас да је жалитељица у више наврата долазила у Градско правобранилаштво, те да јој је речено да њен захтјев није основан, те да се са истим може обратити надлежном суду. Такођер Вас подсећамо да је Правобранилаштво орган чија је превасходна улога да штити имовину и имовинске интересе Града Живинице а не да заузима улогу правног саветника физичких лица, посебно у предметима који се могу дотичати имовинских интереса Града Живинице." Наведени одговор је дана 8. 11. 2021. године достављен именованој на изјашњење, те је дана 22. 11. 2021. године запримиљено изјашњење у којем се наводи: "...могу извести закључак да Град Живинице и његова администрација не показују нимало спремности на рјешавање спора вансудским путем..." Узимајући у обзир наводе жалбе те наведени одговор Града Живиница, Градског правобранилаштва, Омбудсмени Босне и Херцеговине не налазе основ за даље поступање по жалби жалитељице, те се у складу са чланом 35. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, број 104/11), затвара предмет под бројем Ж-БР-05-20/21."

338	Ж-БЛ-08-414/21	П-269/21	ПРЕПОРУКУ Републичкој управи за геодетске и имовинско-правне послове Подручној јединици Бањалука • Да одмах по пријему ове препоруке успостави сарадњу са Институцијом омбудсмана, на начин прописан Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражено изјашњење, како је то напријед наведено; • Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмана о начину реализације ове препоруке.	19 - Управа	Реализирана	ДА	Актом број: 21.11/952.4-1569/21 од дана. 02.12.2021. године, ПЈ Бањалука доставила је одговор по издатој Препоруци, у којем, наводи: „У вези са Вашим поднесцима које сте доставили Органу а поводом жалбе ... из Бања Луке, обавијештавамо Вас да је захтјев истог био неразумљив ... (који достављамо у фотокопији) те да је ова подручна јединица у складу са садржином поднеска сачинила Информацију дана 03.09.2021 године и доставила подносиоцу захтјева, коју је исту запримио дана 11.09.2021 године (доказ. доставница у спису предмета). Напомињемо да смо Вам наведену информацију и доставили.“ Одговорна страна је поткријепила поменути одговор са копијом предметног захтјева подносиоца жалбе. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине” број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом.
339	Остварена сарадња						
340	Ж-БР-05-181/20	П-73/21	Влади Брчко дистрикта БиХ, Градоначелнику 1. Да одмах, по пријему ове препоруке, успостави сарадњу са Омбудсменом за људска права Босне и Херцеговине, на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражено изјашњење, како је то наведено у актима од 26.11.2020.године, 16.12.2020.године, те 13.01.2021. године. 2. Да у року од 8 (осам) дана, од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	19 - Управа	Остварена сарадња	НЕ	Дана 25.05.2021. године запримљен одговор Одјељења за здравство и остале услуге Владе Брчко дистрикта БиХ, број: 05-1270СШ-0002/21 од 20.05.2021. године. Дана 04.06.2021. запримљен одговор Уреда градоначеника, а 09.06.2021. одговор Тужитељства Брчко Дистрикта. "Према подацима у спису Тужилаштво Брчко дистрикта Босне и Херцеговине размотривши релевантне чињенице и околности, темељем одредби члана 216. става (3) Закона кривичном поступку Брчко дистрикта БиХ донијело је Наредбу број: КТАК 0013577 19 од 19.08.2019.године према којој: „Истрага се неће водити поводом акта Комисије за борбу против корупције Скупштине Брчко дистрикта БиХ везано за пријаву којом се указује на различитост потписа на два примјерка истог Рјешења Градоначелника Брчко дистрикта БиХ број УП-1-33-000094/12 од 31.05.2012. године, као и различитост израде истих, јер је из пријаве и пратећих списа очигледно да пријављено дјело није кривично дјело.“ Омбудсмани Босне и Херцеговине не налазе основ за даље поступање по жалби жалитеља поднесеној овој Институцији, посебно имајући у виду да је Градоначелник Брчко дистрикта БиХ против којег је жалитељ изјавио жалбу, разријешен дужности. Жалитељ диспонира препоруком Омбудсмана Босне и Херцеговине коју може упутити релевантним органима, уколико цијени неопходним ради утврђивања чињеничног и стварног стања у покретном поступку..."
341	Ж-БЛ-08-53/21	П-110/21	ПРЕПОРУКУ 1.Да одмах по пријему ове препоруке предузме све радње како би се у предмету подносиоца жалбе извршила пресуда Окружног суда у Бањалуци број: 11 О У 024338 19 У од 13.05.2020 . године у складу са Законом о управним споровима Републике Српске и изнесеним мишљењем омбудсмана Босне и Херцеговине 2.Да у року од 30 (двадесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.	19 - Управа	Остварена сарадња	ДА	Дана 05.08.2021. одговор Града Бања Лука 20.10.2021. запримљен одговор Града Бања Лука На дан ажурирања реализације препорука 02.02..22. рад на предмету је у току.
342	Ж-СА-08-1063/20	П-164/21	П Р Е П О Р У К У градоначелнику Града Бихаћ, премијеру Владе Унско-санског кантона и предсједавајућем скупштине Унско-санског кантона 1. Да предузму све мјере из своје надлежности, у смислу доношења измјена законских и подзаконских прописа којима је уређена област остваривања права на ослобађање, односно умањење дијела накнаде за уређење градског грађевинског земљишта у случајевима када се први пут рјешава стамбено питање, како би се свим особама с инвалидитетом без обзира на узрок настанка инвалидитета омогућио једнак приступ овом праву, односно олакшици. 2. Да у року од 60 дана од дана пријема препоруке обавијести институцију Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о подузетим мјерама у циљу реализације ове препоруке;	19 - Управа	Остварена сарадња	ДА	Дана 13.07.21. запримљена копија дописа Мин. за грађење, просторно уређење и заштиту околиша УСК којим се прослиједије Препорука надлежнима на поступање. Дана 03.08.2021. запримљен одговор Министарства здравства и социјалне политике о реализацији Препоруке. На дан ажурирања реализације препорука 07.02.2022. рад на предмету је у току.
343	Ж-СА-08-673/21	П-265/21	П Р Е П О Р У К У - директору Кантонална управа за инспекцијске послове Кантона Сарајево - начелнику Општине Центар - директору ЈУ Кантонални центар за социјални рад - градоначелници Града Сарајево - министру Министарства просторног уређења, грађења и заштите околиша - полицијском комесару • Да, одмах по пријему ове Препоруке, контролом података, евиденција и у складу са прописним процедурама и заједничком координацијом осигурају механизам и проведу активности у циљу изналажења начина за рјешавање дугогодишњег проблема са којим се сусрећу станари улице Мариа Микулића, а у вези са држањем већег броја кућних љубимаца, што може довести до нарушавања живота и здравља људи, као и добробити животиња; • Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	19 - Управа	Остварена сарадња	ДА	Омбудсмани Босне и Херцеговине су након запримљених изјашњења органа констатовали да су надлежни органи подузимали и даље подузимају низ радњи како би се реализовале препоруке Омбудсмана Босне и Херцеговине, а у циљу рјешавања дугогодишњег проблема с којим се сусрећу станари у Ул. Мариа Микулића. Сходно напријед наведеном, а имајући у виду да су Омбудсмани Босне и Херцеговине подузетим радњама у конкретном предмету исцрпили све мјере и активности које могу подузимати у складу са надлежностима прописаним Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсмани Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.

344	Ж-ЛИ-08-205/21	П-276/21	ПРЕПОРУКУ Групи за питања евиденција из области војне обавезе Ливно 1. Да Група за питања евиденција из области војне обавезе Ливно хитно проведе предметни управни поступак по Захтјеву жалитеља за утврђивање времена проведеног у ХВО-у, тј. поступак признавања стажа оствареног у својству припадника оружаних снага, а у складу са законским и подзаконским прописима, 2. Да помоћник министра Федералног министарства за питања бранитеља и инвалида домовинског рата обавијести Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине, шта се подузело по питању провођења конкретнoг управног поступка по захтјеву жалитеља обзиром да сте актом бр:07/1-45/3-3208/21 од 27.10.2021.г., обавијестили Омбудсмене да су подузете одговарајуће мјере, те да ће државни службеник... без одлагања приступити рјешавању управних ствари из надлежности Групе за питања евиденција из области војне обавезе Ливно, 3. Да, у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о подузетим активностима на њеној реализацији.	19 - Управа	Остварена сарадња	ДА	27.01.2022. запримљен акт из Уреда Премијера Федерације БиХ - копија акта којим се Министарство за питање бораца и инвалида домовинског рата тражи информација о поступању по препоруци, са роком за очитовање од 15 дана од пријема акта. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
345	Ж-СА-08-842/21	П-313/21	ПРЕПОРУКА Министарство gospodarства ЗХК треба размотрити постојеће прописе који регулишу добивање исказнице туристичког водича и њихово усклађивање са другим прописима који регулишу ту област. Информацију о реализацији препоруке требате доставити у року од 60 дана од дана пријема.	19 - Управа	Остварена сарадња	ДА	Дана 03.02.2022. запримљен одговор Министарства gospodarства . да ће исказница за туристичког водича бити издата и достављена до 05.02.2022. на адресу подносиоца захтјева, чиме је препорука П-313/22 испоштована. 08.02.2022. одговор Министарства gospodarства , рада и просторног уређења Посавског Кантона. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
346	Није реализована						
347	Ж-СА-05-878/19	П-22/21	П Р Е П О Р У К У директору Федералној управи за геодетске и имовинско-правне послове 1. Да, по пријему ове Препоруке, без одлагања, подузме одговарајуће активности и мјере како би се успоставила сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 25. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсменима Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење; 2. Да, у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	19 - Управа	Није реализована	НЕ	На Препоруку упућена Федералној управи за геодетске и имовинско-правне послове дана 04.02.2021. године, до дана када је архивиран предмет, није запримљено изјашњење о подузетим активностима. Такођер, дана 05.05.2021. године институција Омбудсмена је Влади Федерације Босне и Херцеговине упутила Обавијест о нерезализацији Препоруке, у смислу члана 32. став 2. Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине . Предмет ће бити урштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине за 2021. годину.
348	Ж-ЛИ-08-250/20	П-15/21	П Р Е П О Р У К У Предсједнику Владе Кантона 10 1. да одмах подузме адекватне мјере и радње ради доношења одлука Жалбеног вијећа по жалби жалитељице; 2. да најкасније у року од 15 дана обавијести Институцију омбудсмана о реализацији препоруке.	19 - Управа	Није реализована	НЕ	"Предсједник Владе Кантона 10 није у остављеном року обавијестио Институцију омбудсмана о подузетим мјерама и радњама на реализацији препоруке. Стога, Институција омбудсмана је својим поднеском од 12.03.2021. године, ургирала достављање одговора по издатом препоруци. Како ни по одаслајој ургенцији Институција омбудсмана није запримила тражено одговор, то је поднеском од 06.04.2021. године, обавијестила Скупштину Кантона 10 о неизвршавању препоруке од стране предсједника Владе Кантона 10. Сукладно наведеном, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу чланка 35. тачке 8. Правила за функционирање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број: 104/11), затворе предмет који се води по жалби жалитељице , јер су оцијенили да издата препорука није прихваћена."
349	Ж-ЛИ-08-187/20	П-14/21	П Р Е П О Р У К У Предсједнику Владе Кантона 10 1. да одмах подузме адекватне мјере и радње ради доношења одлука Жалбеног вијећа по жалбама жалитеља; 2. да најкасније у року од 15 дана обавијести Институцију омбудсмана о реализацији препоруке.	19 - Управа	Није реализована	НЕ	"Предсједник Владе Кантона 10 није у остављеном року обавијестио Институцију омбудсмана о подузетим мјерама и радњама на реализацији препоруке. Стога, Институција омбудсмана је својим поднеском од 12.03.2021. године, ургирала достављање одговора по издатом препоруци. Како ни по одаслајој ургенцији Институција омбудсмана није запримила тражено одговор, то је поднеском од 06.04.2021. године, обавијестила Скупштину Кантона 10 о неизвршавању препоруке од стране предсједника Владе Кантона 10. Сукладно наведеном, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу чланка 35. тачке 8. Правила за функционирање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број: 104/11), затворе предмет који се води по жалби, јер су оцијенили да издата препорука није прихваћена."
350	Ж-ЛИ-08-186/20	П-14/21	П Р Е П О Р У К У Предсједнику Владе Кантона 10 1. да одмах подузме адекватне мјере и радње ради доношења одлука Жалбеног вијећа по жалбама жалитеља; 2. да најкасније у року од 15 дана обавијести Институцију омбудсмана о реализацији препоруке.	19 - Управа	Није реализована	НЕ	"Предсједник Владе Кантона 10 није у остављеном року обавијестио Институцију омбудсмана о подузетим мјерама и радњама на реализацији препоруке. Стога, Институција омбудсмана је својим поднеском од 12.03.2021. године, ургирала достављање одговора по издатом препоруци. Како ни по одаслајој ургенцији Институција омбудсмана није запримила тражено одговор, то је поднеском од 06.04.2021. године, обавијестила Скупштину Кантона 10 о неизвршавању препоруке од стране предсједника Владе Кантона 10. Сукладно наведеном, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу чланка 35. тачке 8. Правила за функционирање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број: 104/11), затворе предмет који се води по жалби, јер су оцијенили да издата препорука није прихваћена."

351	Ж-ЛИ-08-185/20	П-14/21	П Р Е П О Р У К У Предсједнику Владе Кантона 10 1. да одмах подузме адекватне мјере и радње ради доношења одлука Жалбеног вијећа по жалбама жалитеља ; 2. да најкасније у року од 15 дана обавијести Институцију омбудсмана о реализацији препоруке.	19 - Управа	Није реализирана	НЕ	"Предсједник Владе Кантона 10 није у остављеном року обавијестио Институцију омбудсмана о подузетим мјерама и радњама на реализацији препоруке. Стога, Институција омбудсмана је својим поднеском од 12.03.2021. године, ургирала достављање одговора по издатој препоруци. Како ни по одаслајној ургенцији Институција омбудсмана није задржила тражени одговор, то је поднеском од 06.04.2021. године, обавијестила Скупштину Кантона 10 о неизвршавању препоруке од стране предсједника Владе Кантона 10. Сукладно наведеном, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу чланка 35. тачке 8. Правила за функционирање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број: 104/11), затворе предмет који се води по жалби ..., јер су оцијенили да издата препорука није прихваћена."
352	Ж-БЛ-08-91/20	П-39/21	ПРЕПОРУКУ начелнику Одјељења за просторно уређење Града Бања Лука 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања, у складу са својим мандатом и овлашћењима оконча покренути поступак доношењем одговарајућег рјешења 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	19 - Управа	Није реализирана	НЕ	"...Како одговорна страна није обавијестила Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на реализацији издате препоруке, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 1. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се неиспоштованом."
353	Ж-БЛ-08-757/20	П-47/21	ПРЕПОРУКУ начелнику Општине Кључ 1. Да полазећи од својих статутарних овлашћења, а све у складу са чланом 216. Закона о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине предузме одговарајуће мјере како би се у разумном року донијело ново рјешење у предмету мјештана улице Стари град Кључ. 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	19 - Управа	Није реализирана	НЕ	Општина до данас није доставила изјашњења на издату препоруку. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).
354	Ж-СА-08-305/20	П-56/21	П Р Е П О Р У К У Министарству финансија Средњобосанског кантона 1. да узимајући у обзир горе наведено као и старсону доб подносиоца жалбе без одлагања подузме неопходне мјере и радње у циљу провођења Рјешења о извршењу број: 128 ОИ 010826 13 И на име жалитеља од дана 02.07.2013. године и осигурању средстава у буџету за 2021. годину за исплату наведеног потраживања; 2. да најкасније у року од 15 (петнаест) дана од дана пријема ове Препоруке обавијести институцију Омбудсмана БиХ о начину реализирања ове препоруке.	19 - Управа	Није реализирана	ДА	"...Обзиром да из изјашњења Министарства финансија акт број: 04-11-1732/2021 од 15.03.2021. године, Омбудсменима БиХ није видљиво које је активности подузело Министарство финансија на реализацији препоруке осим информације да је Рјешење о извршењу број: 128 ОИ 010826 13 од 02.07.2013. године, према прилогу Акционог плана активности планирано за Извршење 2024. године, институција Омбудсмана је дана 01.06.2021. године упутила Влади Средњобосанског кантона Обавијест о нерезализацији наведене Препоруке. С обзиром да Влада Средњобосанског кантона ни након два мјесеца послје упућене Обавијести није доставила одговор Омбудсменима Босне и Херцеговине, а с обзиром да су искористене законске могућности за даље поступање одлучено је да се предмет број: Ж-СА-08-305/20 затвори у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине. Наведени предмет бит ће уврштен у Годишњи извјештај о активностима институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине као резултат непоступања Владе Средњобосанског кантона и Министарства финансија Средњобосанског кантона по Препоруци Омбудсмана БиХ број: 56/21."
355	Ж-МО-08-61/21	П-163/21	П Р Е П О Р У К У Скупштини Општине Љубиње 1. Да, одмах подузме ефикасне мјере и радње на доношењу Одлуке о начину узгоја животиња у градској зони; 2. Да обавијести институцију Омбудсмана о реализацији исте и достави Одлуку донесену у складу са овом Препоруком. Рок за реализацију Препоруке износи 60 дана.	19 - Управа	Није реализирана	ДА	"... Имајући у виду да Општина Љубиње у остављеном року није доставила одговор на Препоруку, институција Омбудсмана је дана 04.10.2021. године затражила изјашњење. Дана 18.10.2021. године, достављено је изјашњење Општине Љубиње број: 02-371-35/20 у којем наводе да: „Општина Љубиње спада у ред неразвијених локалних заједница. Индустриски је неразвијена, тако да углавном већина становништва се бави пољопривредом. Имајући у виду структуру и начин живота у Општини Љубиње, Одлука о начину узгоја животиња у градској зони није усвојена, с обзиром да је узгој животиња један од основних прихода становништва Општине Љубиње. У складу са препоруком Општина ће након доношења Одлуке обавијестити институцију Омбудсмана о реализацији Одлуке и исту доставити.“ Достављено изјашњење Општине Љубиње је дана 26.10.2021. године достављено жалитељици, која није достављала одговор. Имајући у виду напријед наведено чињенично стање, Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су се сагласили, да у смислу члана 35. став (8) Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет број : Ж-МО-08-61/21."

356	Ж-СА-08-668/21	П-172/21	П Р Е П О Р У К У Начелнику Општине Стари Град 1. Да, имајући у виду Одлук Комисије/Повјеренства за очување националних споменика, као и Акт Комисије број: 07.2-35.9-41/21-23 од 02.07.2021. године, зауставите поступак и активности продаје спорне парцеле, а ради разматрања усклађености предложене интервенције са одредбама Одлуке и сачињавања мишљења Комисије; 2. Да у року од 7 дана од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу њене реализације препоруке;	19 - Управа	Није реализирана	ДА	13.07.2021. и 16.07.2021. запримљени одговори Општине Стари Град Сарајево. "...дана 16.07.2021. године Општина Стари Град доставила је Институцији Информацију број: 06-27-4632/21 од 14.07.2021. године, којом је, између осталог, наведено: „...Овим путем Вас информишемо да је поступак отварања понуда, као и јавно надметање – лицитације проведено и окончано дана 05.07.2021. године...Неспорно је да је акт Комисије у супротности од одредби Европске повеље о локалној самоуправи и релевантних закона...Наиме, из цитираних одредби наведених прописа, неспорна је чињеница да је производљом и неутемељеном Одлуком Комисија на директан начин угрозила имовину и имовинска права апеланата онемогућавањем располагањем властитом имовином, онемогућавањем извршења властитих надлежности као што су управљање и начин кориштења грађевинским земљиштем, управљање природним ресурсима односно онемогућавањем обезбеђења извора финансирања неопходних за живот и функционисање локалне заједнице...“ Сходно напријед наведеном, а обзиром да из Информације Општине Стари Град број: 06-27-4632/21 од 14.07.2021. године неспорно произилази да одговорни орган у конкретном предмету није поступио по препорукама Омбудсмена Босне и Херцеговине, односно да је поступак отварања понуда, као и јавно надметање – лицитација проведена и окончана дана 05.07.2021. године, те да су Омбудсмени Босне и Херцеговине подузетим радњама у конкретном предмету исцрпили све мјере и активности које могу подузети у складу са надлежностима прописаним Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсмени Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине. Омбудсмени Босне и Херцеговине напомињу да ће Обавијест о нереализацији Препоруке Омбудсмена Босне и Херцеговине број П-172/21 од 05.07.2021. године бити упућена Општинском вијећу Општине Стари Град. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности Институције за 2021. годину.
357	Ж-СА-08-300/21	П-197/21	П Р Е П О Р У К У Градоначелнику Града Тузла 1. Да, имајући у виду наводе из Препоруке, подузме све законом прописане активности и мјере како би се донијеле прецизније и детаљније процедуре – акти којима би се уредило питање аплицирања физичких и правних субјеката на пројекте у сурорганизацији са Градом Тузла; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу њене реализације.	19 - Управа	Није реализирана	ДА	Институција је дана 01.10.2021. године насловном органу упутила Ургенцију за реализацију Препоруке. Дана 18.10.2021. године Институција је запримила Информацију Града Тузла број: 02-326-10-2021 од 14.10.2021. године, којом се, између осталог, наводи сљедеће: „...Из наведеног се може видјети да Град Тузла има донесен низ аката којима се ближе регулишу процедуре, критерији, услови и поступак расподеле буџетских средстава по пројектним приједлозима апликаната на јавне позиве и који су припремљени у складу са највишим стандардима који се примјењују у ЕУ, а које смо развили у оквиру Пројекта јачања локалне демократије – ЛОД, у сарадњи са Развојним програмом Уједињених народа у БиХ. И поред тога, спремни смо у наредном периоду радити на унапређивању постојећих процедура кад год се у пракси то покаже пожељним, као и уколико дође до измјена закона и других аката којима је ова област уређена. Напомињемо да је Град Тузла до сада суфинансирао/финансирао стотине пројеката, те да је остварена успешна сарадња са великим бројем апликаната на јавне позиве које расписује Град Тузла, те да није било примједби на постојеће акте којима су прописане процедуре расподеле средстава. Град Тузла добио неколико признања од стране домаћих и међународних организација за транспарентност рада, највећим дијелом захваљујући транспарентности области дојеле средстава за суфинансирање пројеката.“
358	Нема одговора						
359	Ж-СА-05-300/20	П-24/21	ПРЕПОРУКА Федерално министарство здравства позива се да размотри потребу измјене и допуне Закона о заштити становништва од заразних болести у смислу омогућавања двостепености лицима којима су изречене мјере. Информацију о реализацији ове препоруке потребно је доставити у року од 60 дана од дана пријема исте.	19 - Управа	Нема одговора	НЕ	"Федерално министарство здравства ... није доставило одговор, нити према нашим сазнањима покренуло активности у том смислу. Институција омбудсмена ће информације у вези овог предмета навести како у годишњем извјештају, тако и другим извјештајима у којима ће се наводити ефекти пандемије ЦОВИД-19 на људска права. Узимајући у обзир напријед наведено Омбудсмени Босне и Херцеговине закључили су да нема основа за подзимање даљих радњи у предмету, те су донијели одлук у затварању предмета..."
360	Ж-БР-05-176/20	П-182/21	Јавном подuzeћу Ветеринарска станица Живинице 1. Да одмах, по пријему ове препоруке, успостави сурадњу са Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражено изјашњење, како је то наведено у актима од 12.10.2019.г, 20. 1. 2021. г., 4. 3. 2021. г. и 22. 4. 2021. године. 2. Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	19 - Управа	Нема одговора	НЕ	Институција Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине до дана 12. 8. 2021. године није запримила обавијест о реализацији наведене препоруке П-182/21, те је дана 12. 8. 2021. године упутила Јавном подuzeћу Ветеринарска станица Живинице акт којим је тражила да се изјасне на околности о подузетим мјера на извршењу наведене препоруке. Међутим, до дана 13. 12. 2021. године институцији Омбудсмана није запримила обавијест о реализацији наведене препоруке, због чега те су Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине сукладно одредбама чл. 32. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине обавијестили непосредно надређено тијело, Јавно подuzeће „Ветеринарску станицу“ – Надзорни одбор, Живинице, о неподузимању мјера по Препоруци дана 13. 12. 2021. године и упутили позив да сукладно својим овластима подузме све што је неопходно да се поступи по истој. Како су исцрпљене све законске могућности, сукладно чланку 35. ставку 1. точки 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсмани Босне и Херцеговине затварају предмет број: Ж-БР-05-176/20 по жалби ...

361	Ж-СА-08-153/20	П-219/21	ПРЕПОРУКУ У начелнику Горске службе спасавања Федерације Босне и Херцеговине- Станица Сарајево да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и достави информацију у вези са актима институције Омбудсмана од 08.02.2021. године, од 28.05.2021. године и од дана 01.07.2021. године.	19 - Управа	Нема одговора	НЕ	...Институција Омбудсмана није запримила одговор у вези са издатом Препоруком, те се констатује да у предметном случају није успостављена сарадња са Горском службом спасавања Федерације Босне и Херцеговине- Станица Сарајево. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмана за 2021. годину као примјер неустављања сарадње са институцијом Омбудсмана. Имајући у виду наведено, одлучено је да се предмет затвори у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.
362	Ж-СА-08-921/20	П-275/21	ПРЕПОРУКУ У ОПШТИНИ ЛУКАВАЦ - да без одлагања, у складу са позитивним законским прописима, осигура и подуме ефективне мјере на рјешавању проблема оборинских вода у мјесној заједници Деветањак; - да у року од тридесет (30) дана од дана пријема препоруке обавијестите Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	19 - Управа	Нема одговора	НЕ	На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
363	Ж-БЛ-08-654/21	П-295/21	ПРЕПОРУКУ градоначелнику Града Бања Лука 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања, успостави сарадњу са Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 23. и чланом 25. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсману Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење; 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	19 - Управа	Нема одговора	НЕ	Рок за обавјештавање Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке је 14.01.2022. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току , одговор није запримљен у остављеном року.
364	Ж-ЛИ-08-220/21	П-314/21	ПРЕПОРУКУ 1. да Служба за геодетске, имовинско-правне послове и катастар некретнина Општине Томиславград, хитно поступи по актима Федералне управе за геодетске и имовинско-правне послове Сарајево бр:07-27-3-421/2021, од дана 22.03.2021.г. и од 27.09.2021.г., како би исти могли поступати по жалби жалитеља ради шутње администрације од дана 04.03.2021.г., те одмах успостави сарадњу са Институцијом омбудсмана на начин прописан Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, како је напријед наведено, 2. да Федерална управа за геодетске и имовинско-правне послове Сарајево поступи у складу са чл.243.тач.2. Закона о управном поступку Ф БиХ 3. да најкасније у року од 15 (петнаест) дана достави изјашњење , те обавијестите Институцију омбудсмана о начину реализације ове препоруке.	19 - Управа	Нема одговора	НЕ	07.02.2022. упућена ургенција непосредно вишем органу Општини Томиславград : "...Пошто одговорна страна није поступила по наведеној Препоруци у остављеном року, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, суkladно чланку 32. тачка 2. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, обавјештавају Вас о непоступању по издатој препоруци. Уколико нити након обавијести, ова препорука Институције омбудсмана не буде реализована, овај проблем ће бити уврштен у Годишњи извјештај за 2022. годину, уз помињање имена органа власти или службеника који су заузели такво стајалиште, те ће о истом бити обавијештена Парламентарна Скупштина Босне и Херцеговине." На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току - одговор није запримљен.
365	УКУПНО	-	19 - Управа				
366	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТАВРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
367	31	33	10	0	6	9	6
368	ПОВРЕДА ПРАВА :	20 - Ратне штете					
369	Реализована						
370	Ж-БЛ-05-74/21	П-224/21	ПРЕПОРУКУ директору Републичког секретаријата за расељена лица и миграције Републике Српске 1. Да по пријему ове препоруке предузме неопходне радње и мјере како би се учиниле доступним Процедуре за одабир корисника средстава намијењених за потребе одрживог повратка на подручје Републике Српске, те да се исте објаве на веб страници Секретаријата. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	20 - Ратне штете	Реализована	ДА	Актом број: 26.06-07-84-96/20 од 28.10.2021. године, одговорна страна доставила је одговор по издатој препоруци, у којем се, између осталог, наводи: "... Овим путем вас обавјештавамо да смо реализовали препоруку из тач.1 тако што смо Процедуре за одабир корисника средстава намијењених за потребе одрживог повратка расељеним лицима, интерно расељеним лицима, повратницима и избјеглицама на подручју Републике Српске и повратницима у ФБиХ бр. 26.06-07-68-3/21 од 18.03.2021.године учинили доступним, јер смо исте објавили на веб страници Секретаријата." Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом.
371	Оставрена сарадња						
372	Ж-БЛ-05-164/21	П-62/21	ПРЕПОРУКУ У • Да приликом доношења нове одлуке у предмету подносиатељице жалбе поступи у складу са пресудом Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број: 03 У 012774 16 УВп од 27.08.2018. године, пресудом Кантоналног суда у Тузли, број: 03 О У 020175 20 У од 15.02.2021. године и изнесеним мишљењем Омбудсмана. Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмане Босне и Херцеговине о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке	20 - Ратне штете	Оставрена сарадња	ДА	Одговори ЈУ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ТУЗЛА 20.05.2021.,06.07.2021.02.09.2021. Ургенција Институције омбудсмана БиХ 08.11.2021. 12.01.2022. одговор ЦСР Тузла. На дан ажурирања реализације препорука 02.02.2022. рад на предмету је у току.
373	Нема одговора						
374	Ж-БЛ-05-464/21	П-293/21	ПРЕПОРУКУ - Да у складу са својим надлежностима и обавезама учини додатне напоре и предузме све потребне мјере у циљу ефикасније имплементације Коначне ранг листе потенцијалних корисника по Јавном позиву из 2019. године. - Да Омбудсмане обавијестите о начину реализације ове Препоруке, у року од 60 дана од дана пријема Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука;	20 - Ратне штете	Нема одговора	НЕ	Рок за обавјештавање Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке је 14.02.2022. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току.

375	Ж-БЛ-05-409/21	П-293/21	ПРЕПОРУКУ - Да у складу са својим надлежностима и обавезама учини додатне напоре и предузме све потребне мјере у циљу ефикасније имплементације Коначне ранг листе потенцијалних корисника по Јавном позиву из 2019. године. - Да Омбудсмане обавијесте о начину реализације ове Препоруке, у року од 60 дана од дана пријема Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука;	20 - Ратне штете	Нема одговора	НЕ	Рок за обавјештавање Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке је 14.02.2022. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току.
376	УКУПНО	-		20 - Ратне штете			
377	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
378	3	4	1	0	1	0	1
379	ПОВРЕДА ПРАВА :	21 - Комуналне услуге					
380	Реализирана						
381	Ж-БЛ-04-703/20	П-99/21	ПРЕПОРУКУ градоначелнику Града Добој 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања, а у све у склопу својих статутарних овлашћења предузме одговарајуће према Савету мјесне заједнице Свјетлица како би се успоставила сарадња са Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 23. и чланом 25. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсману Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење; 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	21 - Комуналне услуге	Реализирана	ДА	Актом број: 02-022-1-477/20, од дана 18.05.2021. године градоначелник Града Добој, обавијестио је Омбудсман Босне и Херцеговине да је у складу са својим статутарним овлашћењима поступио по издатој препоруци Омбудсмана Босне и Херцеговине. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).
382	Дјелимично реализирана						
383	Ж-СА-04-34/21	П-69/21	ПРЕПОРУКУ премијеру Владе Кантона Сарајево, министрици високог образовања, науке и младих Кантона Сарајево, министру здравства Кантона Сарајево и директору Завода здравственог осигурања Кантона Сарајево 1. Да одмах по пријему препоруке, имајући у виду наводе из ове Препоруке, у координацији са Стоматолошким факултетом подузму ефикасне активности с циљем континуираног рјешавања финансирања рада Стоматолошког факултета Универзитета у Сарајеву; 2. Да се у што краћем року оконча рад именоване Комисије коју чине представници Министарства здравства Кантона Сарајево и Завода здравственог осигурања Кантона Сарајево, а све у циљу изнаглажења адекватног и потпуног начина финансирања Стоматолошког факултета Универзитета у Сарајеву. 3. Да у што краћем року, не дужем од 15 дана од дана пријема Препоруке, обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке.	21 - Комуналне услуге	Дјелимично реализирана	ДА	Садржај наведеног одговора указује да је проблем финансирања рада Стоматолошког факултета Универзитета у Сарајеву само краткорочно ријешен и то за 2021. годину. Препорука Омбудсмана односила се на адекватно и потпуно рјешавање начина финансирања Стоматолошког факултета Универзитета у Сарајеву. С тим у вези, Омбудсмени су дана 31.05.2021. године обавијестили Владу Кантона Сарајево и позвали да настави подузмати мјере и активности у циљу дугорочног рјешавања предметног проблема. Жалитеље упућујемо да се поново обрате институцији Омбудсмана, уколико се појаве нове околности у конкретном предмету. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмана за 2021. годину.
384	Остварена сарадња						
385	Ж-БЛ-04-559/20	П-85/21	ПРЕПОРУКУ - Да за проблем недостатка посуда за одлагање отпада у спорној улици пронађу одговарајуће рјешење, кроз комуникацију са инвеститором или самостално; - Да при сваком будућем рјешавању о издавању дозвола било какве природе воде дужну пажњу када се ради о релевантним одредбама законских и подзаконских прописа; - Да при рјешавању по захтјевима и молбама грађана размотре сваку могућност да спорну ситуацију ријеше без беспотребног одуговлачења поступка, а уз поштовање обавеза предвиђених поменутим прописима; - Да о учинку ове Препоруке обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема исте.	21 - Комуналне услуге	Остварена сарадња	ДА	11.08.2021. запримљен одговор Града Бања Лука. 01.12.2021. запримљен одговор Града Бања Лука . На дан ажурирања 02.02.2022. рад на предмету је у току.
386	Ж-БР-04-106/19	П-147/21	Граду Тузла, Градском вијећу и Јавном комуналном предузећу "Водовод и канализација" Тузла 1. да без одлагања приступе процедуре измјене Општих услова за снабдијевање водом и услугама одвојења отпадних вода сукладно одредбама Закона о заштити потрошача у Босни и Херцеговини и закључцима ове препоруке 2. да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове препоруке обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину исплоштовања ове препоруке.	21 - Комуналне услуге	Остварена сарадња	ДА	Дана 05.07.2021. године запримљен одговор ЈКП Водовод и канализација доо Тузла од 01.07.2021. године. Дана 27.7.2021.г. запримљен одговор Града Тузле, Градског вијећа број: 01/04-142-2021 од 12.7.2021.г. Дана 16.12.2021. године запримљен је одговор ЈКП Водовод и канализација доо, број: 7471/21 од 14.12.2021. године. На дан ажурирања реализације препорука 07.02.2022. рад на предмету је у току.
387	Ж-БЛ-04-607/21	П-299/21	ПРЕПОРУКУ ЈКП Водовод д.о.о. Кнежево 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања подносиоцу жалбе одговори на поднесене захтјеве за приступ информацијама од дана 05.08.2021. године и 09.08.2021. године, у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Републици Српској Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	21 - Комуналне услуге	Остварена сарадња	ДА	30.12.2021. запримљен одговор ЈКП "Водовод" да је Препорука реализирана и да је жалитељу одговорено на захтјев. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току.
388	Није реализирана						

389	Ж-БЛ-04-147/21	П-149/21	ПРЕПОРУКУ „Еко Топлани Бања Лука“ д.о.о. Бањалука • Да без одлагања предузму мјере како би се удовољило захтјеву подносиоца жалбе за отписивањем дуговања почевши од 01.02.2018. године; • да у року од 30 дана, од дана пријема, доставе Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине информације о мјерама предузетим на реализацији ове Препоруке.	21 - Комуналне услуге	Није реализирана	ДА	"Обзиром да у остављеном року означена одговорна страна није доставила одговор на Препоруку, Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су дана 28.09. 2021. године упутили ургенцију поводом Препоруке Управном одбору „Еко Топлани Бања Лука“ д.о.о. Бањалука . Дана 21.10.2021. године институција Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине запримила је Одговор Председника Управног одбора број: 7758/21 од 18.10.2021. године ... У конкретном случају Препорука Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине није реализована, а издавањем препоруке и ургенције поводом препоруке исцрпљене су све могућности Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине у овом предмету, те је донесена одлука као у уводу овог Обавијештења у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).
390	Нема одговора						
391	Ж-МО-04-49/20	П-13/21	П Р Е П О Р У К У Граду Мостару 1. да одмах подузме адекватне мјере и радње ради успоставе сарадње Града Мостара, са институцијом Омбудсмена на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, а како је то напријед наведено; 2. да најкасније у року од 30 дана, достави тражено изјашњење. У складу са чланом 33. Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, ова Препорука се доставља и подносиоцу жалбе.	21 - Комуналне услуге	Нема одговора	НЕ	"Дана 22.01.2021. године издата је Препорука Граду Мостару број: П-13/21, која се односи на несарадњу са институцијом Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине. Дана 08.04.2021. године обавијештен је виши орган, Градско Вијеће о непоштивању горе наведене Препоруке. До данашњег дана (03.06.2021.), није успостављена сарадња са Градом Мостар. Имајући у виду напријед наведено чињенично стање, Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су се сагласили, да у смислу члана 35. став (8) Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет број : Ж-МО-04-49/20.
392	УКУПНО	-	21 - Комуналне услуге				
393	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТАВЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
394	7	7	1	1	3	1	1
395	ПОВРЕДА ПРАВА :	22 - Владина и министарска именованја					
396	Реализирана						
397	Ж-БЛ-05-229/21	П-128/21	Закључак и Препорука Омбудсмена Босне и Херцеговине 1 .На основу утврђеног стања и већине достављених доказа, Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су мишљења да приликом гласања о препоруци за именовање кантоналног правобраниоца у Кантоналном правобранилаштву Бихаћ није примјенен Закон о министарским, владиним и другим именованима Федерације Босне и Херцеговине 2. Омбудсмени Босне и Херцеговине дају ПРЕПОРУКУ Влади Унско- санског кантона да изврши разматрање препоруке за именовање кантоналног правобраниоца у складу са одредбама члана 12. Став 3 Закона о министарским, владиним и другим именованима Федерације Босне и Херцеговине.	22 - Владина и министарска именованја	Реализирана	ДА	"...Након што није запримљен одговор на препоруку, Омбудсмени су упутили ургенцију дана 20.07.2021. године Влади Унско- санског кантона на разматрање препоруке и достављање одговора у року од 10 дана од дана пријема писмена. До данас (до слања предмета на архивирање 06.09.2021.) одговор није запримљен. Имајући у виду наведено, тј чињеницу да није испоштована Препорука Институције омбудсмена, предмет се затвара јер су Омбудсмени предузели све радње из своје надлежности. У складу са Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, овај предмет ће бити увршен у Годишњи извјештај Институције омбудсмена за 2021. Годињу." Након архивирања предмета , 08.11.2021. запримљен је одговор Владе УСК , чиме је Препорука П-128/21 испоштована.
398	Ж-СА-05-6/21	П-201/21	П Р Е П О Р У К У Влади Зеничко-добојског кантона Министарству образовања, науке, културе и спорта Зеничко-добојског кантона 1. Да се приликом расписивања конкурса за чланове школских одбора преиспита спорни критериј у складу са закључцима из ове Препоруке; 2. Да у року од (30) дана од пријема ове Препоруке Омбудсмене Босне и Херцеговине обавијесте о предузетим активностима у циљу реализације издате Препоруке.	22 - Владина и министарска именованја	Реализирана	ДА	Институција Омбудсмена није запримила одговоре на претходно наведену препоруку од насловљених органа, ради чега је у вези са истом упутила и ургенцију од 28.10.2021. године након које је дана 10.11.2021. године запримљен одговор Министарства за образовање, науку, културу и спорт Зеничко-добојског кантона у акту број 10-34-114-1-1/21 од 05.11.2021. године, у којем се указује да је препорука испоштована. Претходно наведени одговор је актом од 12.11.2021. године достављен подносиоцу жалбе на увид.
399	Ж-СА-05-323/21	П-210/21	ПРЕПОРУКУ 1. да одмах по пријему ове препоруке Опћинско вијеће општине Тешањ успостави сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, како је то напријед наведено; 2. да у року од 15 (петнаест) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	22 - Владина и министарска именованја	Реализирана	ДА	У складу са одредбама Закона о министарским, владиним и другим именованима Федерације Босне и Херцеговине и Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, дана 08.04. и 05.08.2021. године затражено је изјашњење Опћинског вијећа општине Тешањ. Одговор није запримљен из којег разлога је издата препорука о несарадњи број: П-210/21. Поднеском од 11.11.2021. године акт број. 02-45-2-345/21 опћинског начелника општине Тешањ Омбудсмени Босне и Херцеговине су обавијестили да су поступали по захтјевима Омбудсмена те доставили одговоре. Обзиром да се у институцији Омбудсмена воде два предмета по истом основу, предмет број: Ж-СА-05-323/21 се затвара.
400	Ж-СА-05-825/21	П-239/21	П Р Е П О Р У К У Градоначелници Града Сарајево 1. Да, подузме све законом прописане активности и мјере како би се у будућим поступањима, осигурало транспарентно и ефикасно спровођење поступака, засновано на принципима правичности, а онемогућила свака злоупотреба права странака; 2. Да, подузме све законом предвиђене активности како би се донијела нова одлука у складу са наводима из Препоруке; 3. Да у року од 30 дана од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу њене реализације;	22 - Владина и министарска именованја	Реализирана	ДА	"Институцији је ... достављена Одлука о именовању председника и чланова Надзорног одбора ЈУ "Градски музеји" Сарајево број: 01/13-04-5984/21 од 25.10.2021. године, а у прилогу је достављено образложење са назначеним правним основом и разлозима доношења. Такођер, достављена је и Одлука о именовању председника и чланова Управног одбора ЈУ "Градски музеји" Сарајево број: 01/13-04-5983/21 од 25.10.2021. године. Сходно напријед наведеном, а обзиром да су Омбудсмени Босне и Херцеговине подузетим радњама у конкретном предмету исцрпили све мјере и активности које могу подузети у складу са надлежностима прописаним Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине , те да је одговорни орган провео поновни поступак избора и именовања чланова Управног и Надзорног одбора ЈУ „Градски музеји“ Сарајево у циљу реализације Препоруке, Омбудсмени Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби жалитеља."

401	Ж-СА-05-804/21	П-239/21	П Р Е П О Р У К У Градоначелници Града Сарајево 1. Да, подузме све законом прописне активности и мјере како би се у будућим поступањима, осигурало транспарентно и ефикасно провођење поступака, засновано на принципима правичности, а онемогућила свака злоупотреба права странака; 2. Да, подузме све законом предвиђене активности како би се донијела нова одлука у складу са наводима из Препоруке; 3. Да у року од 30 дана од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу њене реализације;	22 - Влада и министарска именованња	Реализирана	ДА	"Институцији је... достављена Одлука о именовану председника и чланова Надзорног одбора ЈУ "Градски музеји" Сарајево број: 01/13-04-5984/21 од 25.10.2021. године, а у прилогу је достављено образложење са назначеним правним основом и разлозима доношења. Такођер, достављена је и Одлука о именовану председника и чланова Управног одбора ЈУ "Градски музеји" Сарајево број: 01/13-04-5983/21 од 25.10.2021. године. Сходно напријед наведеном, а обзиром да су Омбудсмни Босне и Херцеговине подузетим радњама у конкретном предмету исцрпили све мјере и активности које могу подузмати у складу са надлежностима прописаним Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, те да је одговорни орган провео поновни поступак избора и именованња чланова Управног и Надзорног одбора ЈУ „Градски музеји“ Сарајево у циљу реализације Препоруке, Омбудсмни Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби жалитеља, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмна за људска права Босне и Херцеговине. "
402	Ж-СА-05-805/21	П-243/21	П Р Е П О Р У К У Градском вијећу Града Сарајево 1. Да, подузме све законом прописне активности и мјере како би се у будућим поступањима, осигурало транспарентно и ефикасно провођење поступака, засновано на принципима правичности, а онемогућила свака злоупотреба права странака; 2. Да, подузме све законом предвиђене активности како би се донијела нова одлука у складу са наводима из Препоруке; 3. Да у року од 30 дана од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу њене реализације;	22 - Влада и министарска именованња	Реализирана	ДА	"...у Записнику са другог састанка Комисије за избор чланова Скупштине јавних предузећа чији је оснивач Град Сарајево и чланова Управног и Надзорног одбора ЈУ "Градски музеји" Сарајево од 18.10.2021. године наведена је листа кандидата са којима је обављен интервју. У прилогу је приложена и бодовна листа Комисије за председника и чланове Скупштине ЈП "Олимпијски базен Отока". Институцији је такођер достављена Одлука о именовану и давању овлаштења за вршење функције председника и чланова Скупштине Ј.П. "Олимпијски базен Отока" Сарајево број: 01/ГВ-02-1334/21 од 27.10.2021. године. Сходно напријед наведеном, а обзиром да су Омбудсмни Босне и Херцеговине подузетим радњама у конкретном предмету исцрпили све мјере и активности које могу подузмати у складу са надлежностима прописаним Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, те да је одговорни орган провео поновни поступак избора и именованња председника и чланова Скупштине ЈП „Олимпијски базен Отока“ д.о.о. Сарајево у циљу реализације Препоруке, Омбудсмни Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби жалитеља, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмна за људска права Босне и Херцеговине..."
403	Ж-СА-05-803/21	П-243/21	П Р Е П О Р У К У Градском вијећу Града Сарајево 1. Да, подузме све законом прописне активности и мјере како би се у будућим поступањима, осигурало транспарентно и ефикасно провођење поступака, засновано на принципима правичности, а онемогућила свака злоупотреба права странака; 2. Да, подузме све законом предвиђене активности како би се донијела нова одлука у складу са наводима из Препоруке; 3. Да у року од 30 дана од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу њене реализације;	22 - Влада и министарска именованња	Реализирана	ДА	"...У Записнику са другог састанка Комисије за избор чланова Скупштине јавних предузећа чији је оснивач Град Сарајево и чланова Управног и Надзорног одбора ЈУ "Градски музеји" Сарајево од 18.10.2021. године наведена је листа кандидата са којима је обављен интервју. У прилогу је приложена и бодовна листа Комисије за председника и чланове Скупштине ЈП "Олимпијски базен Отока". Институцији је такођер достављена Одлука о именовану и давању овлаштења за вршење функције председника и чланова Скупштине Ј.П. "Олимпијски базен Отока" Сарајево број: 01/ГВ-02-1334/21 од 27.10.2021. године. Сходно напријед наведеном, а обзиром да су Омбудсмни Босне и Херцеговине подузетим радњама у конкретном предмету исцрпили све мјере и активности које могу подузмати у складу са надлежностима прописаним Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, те да је одговорни орган провео поновни поступак избора и именованња председника и чланова Скупштине ЈП „Олимпијски базен Отока“ д.о.о. Сарајево у циљу реализације Препоруке, Омбудсмни Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби жалитеља, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмна за људска права Босне и Херцеговине..."
404	Ж-СА-05-746/21	П-262/21	П Р Е П О Р У К У Министарству за образовање, науку, културу и спорт УСК-а • да одмах по пријему Препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмна на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и достави изјашњење у вези са актима институције Омбудсмна од дана 05.08.2021. године, 02.09.2021. године и 05.10.2021. године. Рок за реализацију препоруке: одмах.	22 - Влада и министарска именованња	Реализирана	ДА	У проведеном поступку на неспоран начин је утврђено да је Комисија у потпуности провела поступак у складу са Законом о министарским, владиним и другим именованјима Федерације Босне и Херцеговине, те са кандидатима чије су пријаве на јавни позив биле уредне објавила интервју и према раније утврђеним критеријима (листа питања), извршила рангирање кандидата, те приједлог за именованње доставила одговорном јавном службенику. Такођер, подносиатељца је приговор темељно искључиво на аргументима који су се односили на квалификацију осталих кандидата, а не на сам поступак и процедуру именованња директора. Цијенећи све наведено Омбудсмни Босне и Херцеговине су утврдили да је процедура избора и именованња директора ЈУ „Дечичи вртић“ Бихаћ извршена у складу са Законом о министарским, владиним и другим именованјима Федерације Босне и Херцеговине, те да је приговор подносиатељице у конкретном случају неоснован. Подносиатељица приговора формално није ни учествовала у конкурсној процедури избора и именованња, те с тим у вези Омбудсмни Босне и Херцеговине су одлучили у смислу члана 35. став 1. и 5. Правила поступка институције Омбудсмна за људска права Босне и Херцеговине да затворе предмет Ж-СА-05-746/21, те упућују подносиатељицу приговора да, уколико и даље сматра да је оштећена, своја права оствари пред надлежним судом.
405	Остварена сарадња						

406	Ж-СА-05-818/19	П-53/21	ПРЕПОРУКУ Комисија за избор и именовања и административна питања Комисији за одлучивање о сукобу интереса 1. да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и достави тражено изјашњење. Рок за реализацију препоруке: одмах	22 - Влада и министарска именовања	Остварена сарадња	ДА	19.07.2021. запримљен одговор Скупштине Кантона Сарајево. На дан ажурирања реализације препорука 02.02.2022. рад на предмету је у току.
407	Ж-БР-05-10/20	П-111/21	1. Да поништи Одлуку о именовању Независног одбора број:01-02-419-43/19 од 23.12.2019. године; 2. Да изврши поновно именовање у складу са свим важећим правилима, прописима и законима имајући у виду одредбе Закона о равноправности сполова у Босни и Херцеговини; 3. Да у складу са чланом 17. став 2. Закона о министарским, владиним и другим именовањима Федерације БиХ, у року од 30 дана доставе одговор о поступку и роковима за предузимање мјера на реализацији дате препоруке.	22 - Влада и министарска именовања	Остварена сарадња	ДА	Омбудсмени Босне и Херцеговине су дана 05.08.2021. године од Скупштине Тузланског кантона затражили су информацију о реализацији издате Препоруке, са ниме у вези је запримљен акт број: 02-02-419-92/19 од 17.08.2019. године у којем се наводи: "Комисија је наведени јавни конкурс поништила, а како би исти поновила и попунила састав Независног одбора у складу са релевантним прописима а посебно примјењујући одредбе Закона о равноправности сполова у Босни и Херцеговини, како је и наведено у Вашој препоруци." Даном 29.09.2021. године Комисија за избор и именовања Скупштине Тузланског кантона расписала је Јавни конкурс за именовање чланова независног одбора, што је објављено и на званичној интернет страници Скупштине. Обзиром на напријед наведено Омбудсмени Босне и Херцеговине у складу са чланом 35. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, број 104/11), затварају предмет под бројем Ж-БР-05-10/20.
408	Ж-СА-05-510/21	П-177/21	ПРЕПОРУКУ Градоначелнику Града Високо 1. Да, подуме све законом прописне активности и мјере како би се у будућим поступањима, осигурало транспарентно и ефикасно провођење поступка, засновано на принципима правичности, а онемогућила свака злоупотреба права странака; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу њене реализације;	22 - Влада и министарска именовања	Остварена сарадња	ДА	"...дана 29.07.2021. године Град Високо доставио је Објавештење број: 01/2-02-894/21 од 27.07.2021. године, којим је наведено: "...на основу члана 8. Закона о министарским, владиним и другим именовањима Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ”, број: 12/03, 34/03 и 65/13), Градоначелник је објавио Јавни оглас за именовање управних и надзорних одбора Јавних установа Града Високо у („Службене новине Федерације БиХ”, број: 42/21) и дневном листу „Ослобођење” и на веб страници Града Високо. На основу проведеног поступка, у складу са чланом 12. Закона о министарским, владиним и другим именовањима Федерације БиХ, Градоначелник је 22.07.2021. године донио Рјешења о коначним именовањима Управних и Надзорних одбора Јавних установа: ЈУ "Завичајни музеј" Високо, ЈУ „Градска библиотека” Високо, ЈУ "Центар за културу, спорт и информисање" Високо и ЈУ „Центар за социјални рад” Високо. Рјешења о коначним именовањима Управних и Надзорних одбора Јавних установа достављена су путем поште свим именованим члановима лично, на адресу из пријаве на јавни огласи и на руке директора Јавних установа. У току поступка испштовани су принципи Закона о министарским, владиним и другим именовањима Федерације БиХ ("Службене новине Федерације БиХ”, број: 12/03, 34/03 и 65/13), и уважене су препоруке Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, чиме се осигурало транспарентно и законито провођење поступка именовања Управних и Надзорних одбора Јавних установа Града Високо." Сходно напријед наведеном, а имајући у виду Објавештење Града Високо број: 01/2-02-894/21 од 27.07.2021. године, те да су Омбудсмени Босне и Херцеговине подузетим радњама у конкретном предмету исцрпили све мјере и активности које могу подузети у складу са надлежностима прописаним Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсмени Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине. Омбудсмени Босне и Херцеговине напомињу да ће предмети бити уврштени у Годишњи извјештај о резултатима активности Институције за 2021. годину.
409	Ж-БЛ-05-177/21	П-225/21	ПРЕПОРУКУ предсједнику Управног одбора ЗУ „Дом здравља” Босанска Крупа 1. да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и достави тражено изјашњење; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке.	22 - Влада и министарска именовања	Остварена сарадња	ДА	Како Институција омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине није запримила одговор на Препоруку, актом од 29.11.2021. године, Омбудсмени су доставили копију Препоруке у непосредном вишем органу - Министарство здравства, рада и социјалне политике Унско-санског кантона и затражено је да у року од 30 дана предузму мјере из своје надлежности на провођењу Препоруке Омбудсмена за људска права. Тек након упућене ургенције, Омбудсмени запримају ургенцију надлежног Министарства упућене Дому здравља Босанска Крупа, као и одговор предсједника Управног одбора те јавне установе, број 45-И-01 од 26.12.2021. године. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
410	Није реализована						

411	Ж-БЛ-05-694/20	П-25/21	ПРЕПОРУКУ 1. Влади Републике Српске, да у складу са изнесеним мишљењем омбудсмана Босне и Херцеговине поништи Рјешење о разрјешењу број: 04/1-012-2-2680/20 од 08.10.2020. године, те да о предузетим мјерама обавијести омбудсмана Босне и Херцеговине у року од 60 дана рачунајући од дана пријема ове препоруке	22 - Влада и министарска именованја	Није реализирана	ДА	С обзиром да на наведену препоруку није достављен одговор, поново је упућен акт Влади Републике Српске која у достављеном одговору од 10.05.2021. године доставља акт који је дана 19.04.2021. године упућен Републичкој управи за инспекцијске послове Бањалука у којем су позвали да се достави договор да ли је поступљено по горе наведеној пресуди као и одговор Републичке управе за инспекцијске послове од 19.04.2021. године у којем се наводи да није било овлашћења да се поступи по истој јер Влада Републике Српске именује и разрјешава руководеће државне службенике. Одговор је достављен подносиоцу жалбе дана 17.05.2021. године. С обзиром да из достављеног одговора произлази да Препорука омбудсмана Босне и Херцеговине није испоштована, а како је предузето све из надлежности Институције, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби а подносилац жалбе се може поново обратити Институцији уколико се појаве нове чињенице или околности у његовом предмету.
412	Ж-СА-05-828/20	П-55/21	П Р Е П О Р У К У Скупштини КЈКП „Тржнице – пијаце“ д.о.о. Сарајево 1.) Да по пријему ове Препоруке без одлагања, у складу са законитом процедуром подуму активности на: - Преиспитивању приговора подносиоца жалбе против Одлуке о разрјешењу председника и чланова Одбора за ревизију број: 2477-3/20 од 28.08.2020. године и спроведу Закониту процедуру у циљу утврђивања свих релевантних чињеница; 2.) Да у року од 30 дана, у складу са чланом 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за подузимање мјера на реализацији ове Препоруке.	22 - Влада и министарска именованја	Није реализирана	ДА	Обзиром да из изјашњења КЈКП „Тржнице Пијаце“ д.о.о. Сарајево акт број: 964/21 од 17.03.2021 Омбудсменима БиХ није видљиво које су активности КЈКП Тржнице Пијаце“ д.о.о. Сарајево подuzeле на реализацији Препоруке, институција Омбудсмана је дана 15.04.2021. године, упутила Влади Кантона Сарајево Обавијест о нереализацији наведене Препоруке. С обзиром да Влада Кантона Сарајево ни након четири мјесеца послје упућене Обавијести о непоступању по препоруци није доставила одговор Омбудсменима Босне и Херцеговине, а имајући у виду чињеницу да су искористене законске могућности за даље поступање на предмету одлучено је да се предмет број: Ж-СА-05-619/20 затвори у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине. Наведени предмет бит ће уврштен у Годишњи извјештај о активностима институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине као резултат непоступања надлежних органа по Препоруци Омбудсмана БиХ број: 55/21. Дана 24.09.2021. запримљен одговор КЈКП "Тржнице". Дана 02.11.21. запримљен захтјев за доставу информација Уреда за борбу против корупције и управљање квалитетом КС.
413	Ж-СА-05-1016/20	П-54/21	П Р Е П О Р У К У Градоначелнику Града Сарајево 1.) Да по пријему ове Препоруке без одлагања, у складу са законитом процедуром подуму активности на: - Преиспитивању жалбе и Одлуке о разрјешењу председника и чланова Надзорног одбора Јавне установе „Музеј савремене умјетности АРС АЕВИ Сарајево, број: 01/04-04-4641/20 од 26.08.2020. године, и спровеђењу Законите процедуре у циљу утврђивања свих релевантних чињеница који се односе на подносиоца жалбе; 2.) Да у року од 30 дана, у складу са чланом 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за подузимање мјера на реализацији ове Препоруке.	22 - Влада и министарска именованја	Није реализирана	ДА	Обзиром да из дописа Града Сарајево акт број: 01/13-04-1163-1/21 од 04.03.2021. године нису видљиве конкретне радње подузете по Препоруци Омбудсмана БиХ, од стране Градоначелника Града Сарајева, осим паушалног позивања "да би поступање по препоруци Омбудсмана БиХ било беспредметно и противно горе наведеним прописима", Омбудсмени БиХ су дана 11.03.2021. године упутили Градском вијећу Града Сарајево Обавијест о непоступању по Препоруци. С обзиром да Градско вијеће Града Сарајево ни након 5 (пет) мјесеци послје упућене Обавијести није обавијестило Омбудсмене Босне и Херцеговине које активности су подузете на реализацију препоруке број: 54/21 од дана 16.02.2021.године, Омбудсмени БиХ су одлучили да затворе предмет број: Ж-СА-05-1016/20 у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине обзиром да су искористене законске могућности за даље поступање. Наведени предмет бит ће уврштен у Годишњи извјештај о активностима институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине као резултат непоступања Града Сарајево по Препоруци Омбудсмана БиХ број: 54/21.

414	Ж-СА-05-321/20	П-104/21	<p>ПРЕПОРУКУ Влади Тузланског кантона 1. Да поништи Рјешење о коначном о именовану директора Пољопривредног завода Тузла број: 02/1-30-9343/20 од 11.03.2020. године. Министарству пољопривреде шумарства и водопривреде Тузланског кантона 2. Да спроведе поновну процедуру и предузме све неопходне мјере и радње којима ће осигурати да се цијели поступак (у свим фазама) поновно именована на то радно мјесто обави уз досљедну примјену обавезујућих принципа из Закона о министарским, владиним и другим именованима Федерације Босне и Херцеговине; 3. да у року од (30) дана од пријема препоруке Омбудсмана БиХ обавијести о предузетим активностима у циљу реализације издате препоруке.</p>	22 - Влада и министарска именована	Није реализирана	ДА	<p>Обзиром да одговорни орган није доставио информацију о подузетим мјерама и активностима по Препоруци број: 104/21, институција Омбудсмана је дана 18.06.2021. године упутила Влади Тузланског кантона Обавијест о нереализацији наведене Препоруке. Дана 06.07.2021. године примљен је одговор Владе Тузланског кантона акт број:02/3-30-9202-1/21 у прилогу којег је достављен одговор Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде број: 04/1-30-009198/21 од 03.06.2021. године у којем се између осталог наводи: „... Битно је напоменути да се пред Опћинским судом у Тузли води парнични поступак тужитеља ... из Тузле против Владе Тузланског кантона ради поништења конкурса за избор директора Пољопривредног завода. Наведени поступак још није окончан, те би поступање по Препоруци прије крајњег исхода судског поступка могло усложнити поступање по коначној пресуди (идентичан поступак пред судом за директора Кантоналне управе за шумарство је окончан на начин да се суд огласио ненадлежним.“ Дана 05.08.2021. године, подносиате жалбе обавијестио је Омбудсман БиХ ... да је Влада Тузланског кантона одбила да имплементира препоруку Омбудсмана БиХ те да су у међувремену смјенили директора Пољопривредног завода и на то мјесто именовали вршиоца дужности директора. Такођер подносиате жалбе доставио је Обавијест Скупштине Тузланског кантона број: 02-49-204-9/20 од 29.07.2021. године, којом се подносиате жалбе обавјештава да је на сједници 27.07.2021. године, Комисија за борбу против корупције Скупштине Тузланског кантона упозната са препоруком Омбудсмана БиХ те је заузела став да даје подршку имплементацији наведених препорука. С обзиром на чињеницу да се пред Опћинским судом у Тузли води поступак по истом жалбеном основу као и пред Институцијом омбудсмана те да су искористене законске могућности за даље поступање на предмету од стране Омбудсмана БиХ одлучено је да се предмет број: Ж-СА-05-321/20 затвори у складу са чланом 35. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине .</p>
415	Ж-БЛ-05-226/21	П-151/21	<p>ПРЕПОРУКУ 1. Министарству правде Републике Српске да преиспита процедуру избора замјеника правобраниоца Републике Српске у Сједишту замјеника Бањалука те Народној скупштини Републике Српске предложи поништавање коначног именована за избор и именовање замјеника правобраниоца Републике Српске број: 08.021/111-175/19 од 08.11.2019. године и проведе ново а у складу са принципима утврђеним Законом о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске и изнесеним мишљењем омбудсмана у овом Налазу и закључку 2. Да у року од 30 дана Институцији омбудсмана достави одговор о реализацији дате препоруке. Овај закључак не утиче на право подносиоца приговора на судску заштиту.</p>	22 - Влада и министарска именована	Није реализирана	НЕ	<p>"...С обзиром да није достављен одговор на препоруку, дана 24.09.2021. године упућен је акт Министарству правде Републике Српске у којем је затражено достављање информација о предузетим мјерама у циљу реализације поменуте препоруке. Ни на наведени акт није достављен одговор. С обзиром да Препорука омбудсмана Босне и Херцеговине није исплоштана, а како је предузето све из надлежности Институције, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби а подносиате жалбе се може поново обратити Институцији уколико се појаве нове чињенице или околности у његовом предмету. Наведени предмет биће урштен у Годишњи извјештај Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине."</p>
416	Ж-БЛ-05-756/20	П-212/21	<p>ПРЕПОРУКУ ЈУ ОШ „Харамани И“ • да подносиатељици жалбе омогући изјаву адекватног правног лијека; • да у року од 30 дана, од дана пријема, доставе Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине информације о мјерама предузетим на реализацији ове Препоруке</p>	22 - Влада и министарска именована	Није реализирана	ДА	<p>дана 20.09.2021. године институција Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је Изјашњење директора ЈУ ОШ „Харамани И“ број: 855/21 од 14.10.2021. године у којем се, наводи: „...Поштовани, након детаљнијег увида у документацију везану за конкурс, конкретно за позицију наставника Биологије и детаљније анализе конкретног случаја, увидио сам да се именована жалила у неколико наврата, те исто тако поднијела тужбу пред Кантоналним судом број: 01 О У 016692 21 У од 12.2.2021. године, а која је одбачена као недопуштена Рјешењем Кантоналног суда у Бихаћу број: 01 О У 016692 21 У од 11.3.2021. године из разлога стоје суд закључио да је судска заштита осигурана изван управног спора. Именована је такођер упоредо са наведеним покренутим поступком код Кантоналног суда устала и са тужбом пред Опћинским судом у Бихаћу, а који поступак се води под пословним бројем: 17 О Рс 112269 21 Рс. Обзиром да је наведени поступак у току, то се о истом детаљније не могу прочитавати. Након детаљнијег анализирања мојих овласти и могућности које су ми остављене законски на располагању увидио сам да је једина опција да сву потребну документацију везану за случај и наведену у вашој Препоруци број:Ж-БЛ-05-756/20, као и сву додатну расположиву документацију која се може повезати са наведеним случајем доставим на поступање надлежном Министарству, те да тражим мишљење о поступању у складу са законом, које је за ову установу обавезујуће. Ово из разлога што је именована изјавила жалбу на Одлуку школског одбора број:74/20 од 08.12.2020. године, а о којој жалби искључиво у складу са својим надлежностима претходно мишљење даје надлежно Министарство образовања УСК-а. Као што сам претходно навео именована је поднијела тужбе пред надлежним судовима у погледу Одлуке о пријему упосленика број: 2/21 од 5.1.2021. године, а о којима је у једном дијелу правоснажно рјешено доношењем одлуке Кантоналног суда броја и датума претходно наведеног, док се по другој тужби расправља пред надлежним Опћинским судом у Бихаћу. Сходно наведеном, овим се обавјештавате о предузетим радњама ове образовне установе, а то све у складу са Вашом датом препоруком и законским могућностима и овлаштењима." У конкретном случају издавањем препорука исцрпљене су све могућности Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине у овом предмету, те је донесена одлука као у уводу ове Обавијести о нереализацији Препоруке 25. сеп. 2021. године.</p>

417	Ж-БЛ-05-756/20	П-213/21	ПРЕПОРУКУ ЈУ ОШ „Прекоуње“ • Да одмах по добијању ове препоруке, одговори подносиоци жалбе на поднесени захтјев за приступ информацијама, у складу са чланом 14. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине. • да у року од 30 дана, од дана пријема, доставе Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине информације о мјерама предузетим на реализацији ове Препоруке	22 - Владина и министарска именована	Није реализирана	ДА	...дана 20.09.2021. године институција Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине запримила је Изјашњење директора ЈУ ОШ „Хармани И“ број: 855/21 од 14.10.2021. године у којем се, наводи: „Поштовани, након детаљнијег увида у документацију везану за конкурс, конкретно за позицију наставника Биологије и детаљније анализе конкретног случаја, увидио сам да се именована жалила у неколико наврата, те исто тако поднијела тужбу пред Кантоналним судом број: 01 О У 016692 21 У од 12.2.2021. године, а која је одбачена као недопуштена Рјешењем Кантоналног суда у Бихаћу број: 01 О У 016692 21 У од 11.3.2021. године из разлога стоје суд закључио да је судска заштита осигурана изван управног спора. Именована је такођер упоредо са наведеним покренутим поступком код Кантоналног суда устала и са тужбом пред Опћинским судом у Бихаћу, а који поступак се води под пословним бројем: 17 О Рс 112269 21 Рс. Обзиром да је наведени поступак у току, то се о истом детаљније не могу очитовати. Након детаљнијег анализирања мојих овласти и могућности које су ми остављене законски на располагању увидио сам да је једина опција да сву потребну документацију везану за случај и наведену у вашој Препоруци број:Ж-БЛ-05-756/20, као и сву додатну расположиву документацију која се може повезати са наведеним случајем доставим на поступање надлежном Министарству, те да тражим мишљење о поступању у складу са законом, које је за ову установу обавезујуће. Ово из разлога што је именована изјавила жалбу на Одлуку школског одбора број:74/20 од 08.12.2020. године, а о којој жалби искључиво у складу са својим надлежностима претходно мишљење даје надлежно Министарство образовања УСК-а. Као што сам претходно навео именована је поднијела тужбе пред надлежним судовима у погледу Одлуке о пријему упосленика број: 2/21 од 5.1.2021. године, а о којима је у једном дијелу правоснажно рјешено доношењем одлуке Кантоналног суда броја и датума претходно наведеног, док се по другој тужби расправља пред надлежним Опћинским судом у Бихаћу. Сходно наведеном, овим се обавјештавате о предузетим радњама ове образовне установе, а то све у складу са Вашом датом препоруком и законским могућностима и овлашћењима.“ У конкретном случају издавањем препорука исцрпљене су све могућности Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине у овом предмету, те је донесена одлука као у уводу ове Препоруке.
418	Ж-БЛ-05-198/21	П-218/21	Препоруку 1. Да се у складу са изнесеним мишљењем омбудсмана у овом Налазу и закључку оконча поступак избора и именовања чланова Савјета Агенције за поштански саобраћај Босне и Херцеговине именовањем прворангираног кандидата 2. Да, у року од 30 дана од пријема Препоруке, Институцији омбудсмана достави одговор о реализацији дате препоруке.	22 - Владина и министарска именована	Није реализирана	ДА	"...Министарство комуникација и транспорта Босне и Херцеговине је у одговору од 06.10.2021. године навело да у овом тренутку није могуће реализовати препоруку из разлога што је на основу тачке 7. Закључка Савјета министара Босне и Херцеговине, број: 05-34-3-3256/20 од 28.01.2021. године расписан Јавни оглас за избор и именовање једног члана Савјета Агенције за поштански саобраћај Босне и Херцеговине из реда бошњачког народа, који је објављен 26.02.2021. године ... и након спроведене процедуре изабран и именован једини пријављени кандидат.... Наведени одговор је достављен подносиоци жалбе на коментар. С обзиром да Препорука омбудсмана Босне и Херцеговине није испоштована, а како је предузето све из надлежности Институције, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби ... а подносилац жалбе се може поново обратити Институцији уколико се појаве нове чињенице или околности у његовом предмету. Наведени предмет биће уврштен у Годишњи извјештај Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.
419	Ж-БЛ-05-482/21	П-267/21	ПРЕПОРУКУ Министарству образовања, науке, културе и спорта УСК 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања, успостави сарадњу са Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 23. и чланом 25. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсману Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	22 - Владина и министарска именована	Није реализирана	ДА	"...Актом број: 10-34-7927-3/21, од дана 19.11.2021. године, одговорна страна доставила је одговор по издатом препоруци...У поменутом изјашњењу, Министарство нијегде не наводи да је на Записник Комисије од дана 25.06.2021. године подносиоци жалбе изјавила приговор о коме није одлучено, а што представља разлог обраћања Омбудсману Босне и Херцеговине. Осим тога, подносиоци жалбе обавијестила је Омбудсман Босне и Херцеговине о Одлуци о именовану број: 01-706/21, од дана 08.07.2021. године, на коју је Министарству уложила жалбу. На овај начин, достављајући изјашњење пост фестум, након издавања препоруке, Министарство је изиграло Омбудсман Босне и Херцеговине да поступак истраживања спроведе на одговарајући начин. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине. Издата препорука сматра се неиспоштованом и као таква биће уврштена у Годишњи извјештај о активностима Омбудсмана Босне и Херцеговине за 2021. годину."
420	Ж-СА-05-476/21	П-312/21	ПРЕПОРУКУ Влади Федерације БиХ 1.) Да поништи Рјешење о именовању председника и чланова Управног одбора Федералног завода за запошљавање В. број: 558/2021 од 01.04.2021.године („Службене новине Федерације БиХ“, број 27/21) и спроведе закониту процедуру избора чланова Управног одбора у складу са важећим одредбама Закона о министарским владиним и другим именовањима Федерације БиХ и Уредбе са законском снагом у установама. 2.) Да обавијести Омбудсмене БиХ о подузетим активностима по препоруци у року од 30 (тридесет) дана од дана пријема препоруке.	22 - Владина и министарска именована	Није реализирана	ДА	10.02.2022. запримљен одговор ФМ рада и социјалне политике да "...ово Министарство остаје код свих навода из Одговора на приговор жалитеља број: 02-02/5-2310/20 ЛДЗ од 05.05.2021..." На дан ажурирања реализације препорука 10.02.2022. рад на предмету је у току.

421	Ж-СА-05-463/21	П-312/21	П Р Е П О Р У К У Влади Федерације БиХ 1.) Да поништи Рјешење о именовану председника и чланова Управног одбора Федералног завода за запошљавање В. број: 558/2021 од 01.04.2021.године („Службене новине Федерације БиХ“, број 27/21) и спроведе закониту процедуру избора чланова Управног одбора у складу са важећим одредбама Закона о министарским владиним и другим именованима Федерације БиХ и Уредбе са законском снагом у установама. 2.) Да обавијести Омбудсмене БиХ о подузетим активностима по препоруци у року од 30 (тридесет) дана од дана пријема препоруке.	22 - Влада и министарска именована	Није реализирана	ДА	10.02.2022. запримљен одговор ФМ рада и социјалне политике да "...ово Министарство остаје код свих навода из Одговора на приговор жалитеља број: 02-02/5-2310/20 ЛДЗ од 05.05.2021..." На дан ажурирања реализације препорука 10.02.2022. рад на предмету је у току.
422	Нема одговора						
423	Ж-БЛ-05-197/19	П-98/21	ПРЕПОРУКУ Федералном министарству правде, Управном инспекторату 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања, још једном размотри достављену документацију жалитељице и изврши проверу увјерења о радном стажу врлоплашираног кандидата; 2. Да након разматрања жалбених навода подносиатељицу жалбе писмено обавијести о коначном исходу размотрене документације, уз поуку о правном лијеку; 3. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	22 - Влада и министарска именована	Нема одговора	НЕ	"...Одговорна страна до данас (до дана затварања предмета 07.09.2021.) није доставила изјашњење на издату препоруку од дана 06.04.2021. године. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11)."
424	Ж-СА-05-270/21	П-233/21	П Р Е П О Р У К У Опћинском вијећу Тешањ 1. Да поништи Рјешење о разрјешењу председника и члана Управног одбора Јавне Установе Музеј Тешањ и спроведе закониту процедуру утврђивања одговорности за разрјешење подносиатеља жалбе у складу са важећим законодавством; Управном одбору ЈУ Музеј Тешањ 2. Да у што скорјем року подуму активности на усклађивању Правила Јавне установе Музеј Тешањ са важећим Законодавством. 3. Да у року од 15 дана, у складу са чланом 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за подизмање мјера на реализацији ове Препоруке свако из своје надлежности.	22 - Влада и министарска именована	Нема одговора	НЕ	Рок за достављање одговора истекао 15.10.2021. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току - одговор Општине Тешањ није запримљен.
425	Ж-СА-05-460/21	П-233/21	П Р Е П О Р У К У Опћинском вијећу Тешањ 1. Да поништи Рјешење о разрјешењу председника и члана Управног одбора Јавне Установе Музеј Тешањ и спроведе закониту процедуру утврђивања одговорности за разрјешење подносиатеља жалбе у складу са важећим законодавством; Управном одбору ЈУ Музеј Тешањ 2. Да у што скорјем року подуму активности на усклађивању Правила Јавне установе Музеј Тешањ са важећим Законодавством. Да у року од 15 дана, у складу са чланом 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за подизмање мјера на реализацији ове Препоруке свако из своје надлежности	22 - Влада и министарска именована	Нема одговора	НЕ	Рок за достављање одговора истекао 15.10.2021. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току - одговор Општине Тешањ није запримљен.
426	Ж-СА-05-461/21	П-233/21	П Р Е П О Р У К У Опћинском вијећу Тешањ 1. Да поништи Рјешење о разрјешењу председника и члана Управног одбора Јавне Установе Музеј Тешањ и спроведе закониту процедуру утврђивања одговорности за разрјешење подносиатеља жалбе у складу са важећим законодавством; Управном одбору ЈУ Музеј Тешањ 2. Да у што скорјем року подуму активности на усклађивању Правила Јавне установе Музеј Тешањ са важећим Законодавством. 3. Да у року од 15 дана, у складу са чланом 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за подизмање мјера на реализацији ове Препоруке свако из своје надлежности.	22 - Влада и министарска именована	Нема одговора	НЕ	Рок за достављање одговора истекао 15.10.2021. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току - одговор Општине Тешањ није запримљен.
427	Ж-СА-05-462/21	П-233/21	П Р Е П О Р У К У Опћинском вијећу Тешањ 1. Да поништи Рјешење о разрјешењу председника и члана Управног одбора Јавне Установе Музеј Тешањ и спроведе закониту процедуру утврђивања одговорности за разрјешење подносиатеља жалбе у складу са важећим законодавством; Управном одбору ЈУ Музеј Тешањ 2. Да у што скорјем року подуму активности на усклађивању Правила Јавне установе Музеј Тешањ са важећим Законодавством. 3. Да у року од 15 дана, у складу са чланом 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за подизмање мјера на реализацији ове Препоруке свако из своје надлежности.	22 - Влада и министарска именована	Нема одговора	НЕ	Рок за достављање одговора истекао 15.10.2021. На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току - одговор Општине Тешањ није запримљен.
428	Ж-СА-05-757/21	П-263/21	П Р Е П О Р У К У Влади Тузланског кантона / Премијеру Тузланског кантона Министарству здравства Тузланског кантона/ Министру 1. Да, подуму све законом прописне активности и мјере како би се у будућим поступањима, осигурало транспарентно и ефикасно провођење поступака, засновано на принципима правичности, а онемогућила свака злоупотреба права странака; 2. Да, подуму све законом предвиђене активности како би се донијело ново Рјешење у складу са наводима из Препоруке; 3. Да у року од 30 дана од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу њене реализације;	22 - Влада и министарска именована	Нема одговора	НЕ	Днаа 27.12.2021. Влади Тузланског кантона и Министарству здравства Тузланског кантона упућена је ургенција на Препоруку, број: П-263/21 од 29.10.2021. године . Одговор није запримљен На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.

429	Ж-СА-05-597/20	П-274/21	ПРЕПОРУКУ Скупштини Општине Калиновик 1. Да спроведе закониту процедуру избора директора ЈУ "Дом за старија лица Калиновик" Калиновик у складу са важећим одредбама Закона о министарским владиним и другим именованима Републике Српске. 2. Да у овом и свим будућим случајевима утврди критерије на основу којих ће бити бодовани кандидати за избор. 3. Да благовремено обавијести Омбудсмене БиХ о подузетим активностима по препоруци.	22 - Владина и министарска именована	Нема одговора	НЕ	На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
430	УКУПНО	-	22 - Владина и министарска именована				
431	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
432	24	30	6	0	4	10	4
433	ПОВРЕДА ПРАВА :	23 - Здравство					
434	Реализирана						
435	Ж-СА-04-133/20	П-9/21	ПРЕПОРУКУ Заводу здравственог осигурања Зеничко-добојског кантона 1. Да с обзиром на здравствено стање и трошкове лијечења у иностранству размотре могућност исплате трошкова лијечења у иностранству подносиоцима жалбе за период од још 15 дана у складу са чланом 12. Правилника о увјетима, начину и поступку остваривања здравствене заштите за вријеме привременог боравка у иностранству који предвиђа ту могућност до 30 дана у току календарске године; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијесте Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о подузетим активностима у циљу реализације исте.	23 - Здравство	Реализирана	ДА	Институција Омбудсмена је дана дана 08.03.2021. године запримила одговор директора Завода здравственог осигурања Зеничко-добојског кантона у акту број 03-33-1054-1/21, од 23.02.2021. године из којег произилази да је препорука Омбудсмена Босне и Херцеговине испоштована, а који одговор је актом од 09.03.2021. године достављен подносиоцима жалбе у сврху информисања.
436	Ж-БР-04-121/21	П-203/21	1. Јавној здравствено-наставној установи Дома здравља „др Мустафа Шеховић“ Тузла - Да осигура пружање стоматолошке услуге свим лицима сходно одредбама Процедуре за одобравање здравствених услуга санације зуба у општој анестезији и Измијена Процедуре број: 01-02-4-227/20 од 13. 3. 2020. године 2. Заводу здравственог осигурања Тузланског кантона, Тузла - да без одлагања упозна све Домове здравља на подручју Тузланског кантона са наведеном Процедуром и Изменама процедуре за одобравање здравствених услуга санације зуба у општој анестезији; - да убудуће, осигура редовну информисаност Домова здравља на подручју Тузланског кантона о евентуалним измјенама прописа релевантних за пружање стоматолошких услуга ранјивим категоријама осигураника, - да у оквиру своје надлежности преиспита досадашње праксе јавних здравствених установа, и подумје све неопходне радње како би безувјетно била осигурана здравствена услуга санације зуба у општој анестезији, осигураним лицима и лицима којима је по другом основу дато право на кориштење здравствене заштите 3. Јавној здравствено-наставној установи Дома здравља „др Мустафа Шеховић“ Тузла и Заводу здравственог осигурања Тузланског кантона, Тузла - да у року од 15 дана од дана пријема препоруке обавијесте Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о подузетим мјерама на извршењу Препоруке.	23 - Здравство	Реализирана	ДА	"...Дана 29. 9. 2021. године институција Омбудсмана запримила је одговор Завода здравственог осигурања Тузланског кантона Тузла број: 05-45-9-1519/21-ЈХ/СА од 21. 9. 2021. године.Такођер је и дана 20. 10. 2021. године запримљен одговор и Јавне здравствено-наставне установе Дома здравља „Др Мустафа Шеховић“ Тузла број: 16-01-4018-2/21 од 15. 10. 2021. Године у којем се наводи: „ На Ваше тражење, а на темељу препоруке и вези са жалбом жалитељице, обавјештавамо Вас да је пружање услуга у Служби - Стоматологија, ЈЗНУ Дом здравља Тузла усклађено и да се темељи на одредбама Процедуре за одобравање здравствених услуга, санације зуба у општој анестезији, донесеној од стране Завода здравственог осигурања ТК-а и одредбама Процедуре о измјени Процедуре за одобравање здравствених услуга, санације зуба у апштој анестезији Завода здравственог осигурања ТК-а. Сходно томе, сматрамо да смо отклонили све потешкоће у вези пријема и пружања услуга пацијентима категорије дјеце са потешкоћама у психофизичком развоју.“ Узимајући у обзир да је препорука П-203/21 прихваћена, Омбудсмани Босне и Херцеговине у складу с чл. 35. ст. 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине предмет затварају."
437	Није реализирана						
438	Ж-СА-04-1423/19	П-65/21	ПРЕПОРУКУ ЈАВНОЈ УСТАНОВИ ДОМ ЗДРАВЉА КАНТОНА САРАЈЕВО 1. Да имајући у виду налазе и закључке из ове препоруке поступи у складу са Законом о здравственој заштити и Закон о штрајку, односно осигура могућност здравствене заштите пацијентима којима је иста неопходна за вријеме штрајка, те на адекватан начин, односно написмено обавијести осигуранике које се услуге здравствене заштите пружају за вријеме штрајка. 2. Да у року од 15 (петнаест) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Институцију омбудсмена о начину испоштовања ове препоруке.	23 - Здравство	Није реализирана	ДА	Јавна установа Дом здравља Кантона Сарајево је доставила акт број: 01-05-2962-4/21 од 01.4.2021 године којим обавјештава Институцију омбудсмана како је генерални штрајк уполсненка у здравству регулисан актом 01-03-8406/19 од 29.7.2019 године. Анех ИИ потписан је споразум о утврђивању послова који се не могу прекидати за вријеме штрајка у примарној здравственој заштити за пружање здравствених услуга. Наведени акт Анех ИИ је видно истакнут корисницима здравствених услуга и пацијенти су благовремено били информисани о свим биохемијским и хематолошким анализама-услугама које могу добити у вријеме штрајка у Служби за лабораторијску дијагностику Дом здравља Ново Сарајево. Омбудсмани истичу како немају даље надлежности у погледу наведеног, те с обзиром на предње предмет Ж-СА-04-1423/19 се затвара у складу са чланом 35. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.
439	Ж-СА-04-824/19	П-77/21	ПРЕПОРУКУ У Главној тужитељици Кантоналног тужилаштва Кантона Сарајево 1. да, без одлагања, подумје ефикасне мјере и радње ради окончања истрага и доношења коначне тужилачке одлуке у предмету број: Т09 О КТА 0146715 19, уважавајући налаз и мишљење Омбудсмана Босне и Херцеговине. 2. Да у року од 90 дана од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о подузетим мјерама у циљу реализације исте.	23 - Здравство	Није реализирана	ДА	Дана 22.06.2021. године, Омбудсмани БиХ су запримили одговор на препоруку, акт број: А-748/19 од 18.06.2021. године, у којем се између осталог наводи: „...Након запримања предметне препоруке, Замјеници Главне кантоналне тужитељице, наложено је вршење надзора над радом поступајуће тужитељице у предмету вброј Т09 О КТА 0146715 19 а у циљу предузимања ефикасних мјера и радњи ради доношења тужилачке одлуке. Поступајућа тужитељица је упутила допис Клиничком центру Универзитета у Сарајеву за прибављање медицинске документације и налог МУП-у КС да се изврши саслушање свједока, а који исказ ће детерминирати даљи ток провођења истражних радњи. Напомињемо да су у предметном спису од дана формирања предмета (од 18.06.2019. године) предузимане потребне радње ради провере околности смрти лица ...“ Слиједом претходно наведеног, а имајући у виду садржај запримљеног одговора односно чињеницу да Кантонално тужилаштво Кантона Сарајево није испоштовала препоруку број: П-77/21 од 29.03.2021. године, Омбудсмани БиХ су послали обавијест непосредно вишем органу, односно Високо судском и тужилачком вијећу дана 23.06.2021. године. Након архивирања предмета, дана 15.09.2021. запримљен одговор ВСТВ-а у којем је наведено да није утврђена одговорност тужитеља и да се одбацују наводи садржани у Препоруци.

440	Ж-СА-04-325/21	П-112/21	П Р Е П О Р У К У И Влади Федерације Босне и Херцеговине и Парламенту Федерације Босне и Херцеговине 1. Да, одмах по пријему ове Препоруке, подузме одговарајуће активности на разматрању и покретању иницијативе за измјену и усклађивање постојеће законске регулативе у области биомедицинске потпомогнуте оплодње након смрти брачног партнера, односно Закона о лијечењу неплодности биомедицински потпомогнутом оплодњом, посебно члана 28., 31. и 48.истог Закона и релевантних одредби Породичног закона Федерације Босне и Херцеговине, са савременим трендовима у области репродуктивних права заснованих на могућности вјештачке оплодње након смрти брачног партнера. 2. Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о корацима подузетим на реализацији Препоруке; ИИ Министру Федералног министарства здравства 1. Да, одмах, подузме све потребне радње како би се поништило Рјешење Федералног министарства здравства број: 01-33-6901-1/20 од 31.12.2020. године, те донијела нова одлука којом се одобрава захтјев жалитељици за наставак обављања поступка биомедицински потпомогнуте оплодње након смрти супруга, а ради заштите основних људских права прописаних Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и Устава Босне и Херцеговине; или Да, одмах, подузме све неопходне активности како би се донијела одлука којом се жалитељици односно здравственој установи овлашћеној за похрањивање даје сагласност за трансфер биомедицинског материјала у Републику Србију, ради обављања поступка биомедицински потпомогнуте оплодње. 2. Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	23 - Здравство	Није реализирана	ДА	Дана 05.07.2021. године Институција Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Институција) запримила је Изјашњење Федералног министарства здравства број: 05-33-2821/21 од 29.06.2021. године, а из којег произилази да се Рјешење од 31.12.2020. године не може поништити, а захтјев одобрити. Цијенећи наводе из Изјашњења, а из чега произилази да у конкретном предмету није дошло до реализације Препоруке, Омбудсмени Босне и Херцеговине су Влади Федерације Босне и Херцеговине упутили Обавијест о нерализацији Препоруке Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине број: П-112/21 од 13.04.2021. године.
441	Ж-БЛ-04-572/21	П-211/21	ПРЕПОРУКУ директору Фонда здравственог осигурања Републике Српске 1. Да полазећи од својих овлашћења, а све у складу са чланом 50. Закона о управним споровима Републике Српске предузме одговарајуће мјере како би се уважило правно схватање по горе наведеним пресудама Окружног суда у Бањалуци, као и примједбе у погледу поступка . Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	23 - Здравство	Није реализирана	ДА	Увидом у достављени одговор од дана 29.09.2021. године, утврђено је да до данас Фонд није поступио по издатој препоруци. Затим је дана 12.10.2021. године, упућена ургенција вишем органу, Министарству здравља и социјалне заштите Републике Српске, који није поступио у складу са ургенцијом о издатој препоруци. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсман Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).
442	Нема одговора						
443	Ж-БЛ-04-563/21	П-305/21	ПРЕПОРУКУ министру здравља и социјалне заштите Републике Српске 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања из оквира својих надлежности и овлашћења, предузме одговарајуће мјере према УКЦ-у Републике Српске како би се заштита права и дигнитета пацијената остварила на најцјелисходнији начин 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	23 - Здравство	Нема одговора	НЕ	12.01.2022. запримљена копија акта Мин здравља и соц. заштите упућен ЈЗУ Универзитетски клинички центар Републике Српске којим се Препорука П-305/21 прослијеђује на надлежно поступање. На дан журирања реализације препорука 09.02.2022. увидом у БП утврђено да одговор није запримљен у остављеном року.Рад на предмету је у току.
444	УКУПНО	-	23 - Здравство				
445	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТАВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
446	7	7	2	0	0	4	1
447	ПОВРЕДА ПРАВА :	24 - Социјална заштита					
448	Реализирана						
449	Ж-СА-04-480/20	П-6/21	П Р Е П О Р У К У директору ЈУ Центар за социјални рад Зеница 1. Да одмах по пријему ове Препоруке подузме ефикасне мјере у циљу пружања помоћи жалитељу у виду регулисања смјештаја, те у договору са жалитељем, размотри могућност подузимања мјера у циљу регулисања пребивалишта за именовано лице; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	24 - Социјална заштита	Реализирана	ДА	ДНА 23.02.2021 запримљен одговор Центра за социјални рад Зеница путем поште. Обзиром да је Препорука Омбудсмена број: П-6/21 од 21.12.2020. године у цјелости реализована, предмет се затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмена за 2021. годину као позитиван примјер поступања.
450	Ж-СА-04-821/20	П-17/21	П Р Е П О Р У К У Кантоналном центру за социјални рад Сарајево Служба социјалне заштите Нови Град Јавној установи Дом здравља Нови Град Центар за ментално здравље Министарство унутрашњих послова Кантона Сарајево Четврта полицијска управа 1. Да у складу са својим надлежностима, а посебно узимајући у обзир достављена изјашњења и стручна мишљена органа из наслова акта институције Омбудсмена, учине све неопходне мјере и радње у циљу заштите најбољег интереса и здравља Н.Н., као и права на дом и права на мирно уживање имовине станара на адреси Рејхана Демирџића број 4., општина Нови Град Сарајево, Сарајево; 2. да у року од тридесет (30) дана од дана пријема препоруке обавијесте Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	24 - Социјална заштита	Реализирана	ДА	Током боравка на Клиници М.К. је дао сагласност да се, између осталог, због нарушеног здравственог стања, смјести у неку установу где ће имати сталну помоћ љекара. Дана 26.11.2020. године М.К. је санитетским возилом КЦУС – а у пратњи социјалне раднице клинике смјештен у ЈУ Завод за збрињавање ментално – инвалидних особа баковићи – Фојница на смјештај. Након смјештаја у установу остварена је у пар наврата телефонска комуникација са социјалним радницима Завода ради повратних информација о адаптацији именованог у установи.“ Сходно напријед наведеном, а обзиром да су Омбудсмни Босне и Херцеговине подузетим радњама у конкретном предмету исцрпили све мјере и активности које могу подузети у складу са надлежностима прописаним Законом о Омбудсмину за људска права Босне и Херцеговине , а одговорни органи су подузели одређене активности на реализацији Препоруке, Омбудсмени Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби жалитељице
451	Дјелимично реализирана						

452	Ж-БР-04-35/21	П-121/21	ПРЕПОРУКА - да без одлагања, у складу са позитивним законским прописима, осигурају редовну исплату права Б.И. као и осталим корисницима наведеног права ; - да се одмах, без одлагања, изврши исплата неизмирене социјалне помоћи за 2020. годину ; - да у року од 15 дана од дана пријема препоруке обавијесте Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине о подузетим мјерама на извршењу Препоруке.	24 - Социјална заштита	Дјелимично реализирана	ДА	"...Институција Омбудсмана запримила је дана 11. 6. 2021. године акт опћине Угљевик, Начелника опћине број: 02-052-136/21 од 3. 6. 2021. године у којем се наводи: " Поводом Ваше препоруке, број : Ж-БР-04-35/21 од 30.04.2021., овим путем Вас обавјештавамо да је Општинска Управа Угљевик извршила уплату социјалних помоћи за комплетну 2020. годину и прва два мјесеца 2021. године." Обзиром на одговор опћине Угљевик, Начелника опћине број: 02-052-136/21 од 3. 6. 2021. године, институција Омбудсмана упутила је поново акт дана 25. 10. 2021. године опћини Угљевик којим је тражено да се достави информацији о даљим активностима на извршењу препоруке П-121/21. Дана 15. 11. 2021. године институција Омбудсмана запримила је одговор опћине Угљевик, Начелника опћине број: 02-052-136/21 од 9. 11. 2021. године у којем се наводи: „ Поводом Ваше препоруке, број : Ж-БР-04-35/21 од 25.10.2021.године, обавјештавамо Вас да је Општинска Управа Угљевик извршила уплату социјалних помоћи за комплетну 2020. годину и за шест мјесеци 2021. године." На дан ажурирања реализације препорука 07.02.2022. рад на предмету је у току.
453	Ж-БР-04-125/21	П-235/21	Влади Брчко дистрикта БиХ, Одјељењу за здравство и остале услуге - Пододјељењу за социјалну заштиту -да у складу са позитивним законским прописима без одлагања преиспита своје поступање у случају жалитеља и отклони посљедице истог у случају исплате персонале асистенције; - да, убудуће, осигура поступање Одјељења/Пододјељења у складу са Законом о управном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине; - да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмане Босне и Херцеговине о начину исплоштовања ове препоруке.	24 - Социјална заштита	Дјелимично реализирана	ДА	"...Дана 12. 11. 2021. године институција Омбудсмана запримила је одговор Владе Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, Одјела за здравство број предмета: 34-000336/21, број акта: 05-1270Ш-0003/21 од 28. 10. 2021. године Наведени одговор достављен је жалитељци дана 17. 10. 2021. године. Узимајући у обзир да је препорука П-235/21 прихваћена, Омбудсмани Босне и Херцеговине у складу с чланом. ст. 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине затварају предмет број: Ж-БР-04-125/21 по жалби ... "
454	Није реализирана						
455	Ж-СА-04-936/20	П-117/21	ПРЕПОРУКЕ Влади Федерације Босне и Херцеговине Федералном министарству здравства Федералном министарству финансија • да приступе сачињавању приједлога измјена Закона о здравственом осигурању које ће бити усклађен са приједлогом Закона о доприносима и којим ће се регулисати права из здравственог осигурања предметне категорије лица; • да размотре могућност измјена и тренутно важећих законских одређби Закона о доприносима којима је такођер прописана обавеза уплате доприноса за здравствено осигурање ове категорије лица, при чему не остварају права из области здравствене заштите; • да најкасније у року од 30 (тридесет) дана од дана пријема ове препоруке обавијесте Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине о подузетим активностима у циљу реализације ове препоруке. Парламенту Федерације Босне и Херцеговине • да у складу са налазима из ове препоруке размотри могућност истовременог разматрања и усвајања приједлога Закона о доприносима и измјена Закона о здравственом осигурању; • да најкасније у року од 30 (тридесет) дана од дана пријема ове препоруке обавијесте Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине о подузетим активностима у циљу реализације ове препоруке.	24 - Социјална заштита	Није реализирана	ДА	Институција Омбудсмана је дана 28.05.2021. године запримила одговор на препоруку број П-117/21 од 18.05.2021. године од Федералног министарства финансија у акту број 04-02-4-8848/20 Е.Ј. од 25.05.2021. године, али не и одговор од Федералног министарства здравства, ради чега је актом од 29.07.2021. године упућена и ургенција овом Министарству. С обзиром на то да од Федералног министарства здравства није запримљен одговор ни након ургенције, институција Омбудсмана је у складу са чланом 32 став (2) Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине актом од 03.11.2021. године указала на конкретан предмет и премијеру Владе Федерације Босне и Херцеговине, а у сврху подизања адекватних мјера и активности како би се препорука Омбудсмана Босне и Херцеговине број П-117/21 од 18.05.2021. године испоштовала. Везано за дио препоруке који се односи на Парламент Федерације Босне и Херцеговине, институција Омбудсмана је дана 17.09.2021. године запримила од Одбора за здравство Представничког дома Парламента Федерације БиХ информацију да ће на 10. сједници Одбора која је заказана за 27.09.2021. године бити размотрена и препорука Омбудсмана Босне и Херцеговине број П-117/21 од 18.05.2021. године. Слједом претходно наведеног одговора институција Омбудсмана је актом од 03.11.2021. године затражила достављање информација о радњама које су подузете по пријему препоруке Омбудсмана број П-117/21 од 18.05.2021. године у циљу реализације исте, те информације о закључцима са 10. сједнице Одбора за здравство након разматрања ове препоруке, али је одговор изостао. Слједом свега наведеног, а у складу са чланом 35 став 8 Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, који гласи: „Омбудсман ће затворити предмет и донијети одлуку о затварању у сљедећим случајевима: (8) ако је препорука прихваћена или кад препорука није прихваћена, а омбудсман је након тога подузео радње у складу са Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине“, предмет регистрован под бројем Ж-СА-04-936/20 не бити уршен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмана за људска права БиХ за 2021.г., те се овом одлуком затвара.
456	УКУПНО	-	24 - Социјална заштита				
457	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТАВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
458	5	5	2	2	0	1	0
459	ПОВРЕДА ПРАВА :	25 - Пензије					
460	Реализирана						

461	Ж-БЛ-04-734/20	П-40/21	ПРЕПОРУКУ 1. Министарству рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске, да размотри приједлог омбудсмана Босне и Херцеговине о измјенама Закон о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске на начин да се у члан 69. измјени и гласи... Право на породичну пензију имају чланови породице умрлог осигураника који је на дан смрти испуњавао услове за инвалидску и старосну пензију и чланови породице умрлог корисника старосне пензије или инвалидске пензије... 2. као и да у року од 60 дана од дана пријема ове препоруке обавијесте омбудсмана Босне и Херцеговине о предузетим мјерама у циљу реализације ове препоруке	25 - Пензије	Реализирана	ДА	"...Министарство рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске је у одговору од 02.03.2021. године навело да сматра да је приједлог омбудсмана суштински оправдан али је непрецизан. Измињена одредба члана 69. требало би да гласи ...Право на породичну пензију имају чланови породице умрлог осигураника који је на дан смрти испуњавао услове за старосну или инвалидску пензију и чланови породице умрлог корисника старосне или инвалидске пензије...Ово министарство ће предложити допуна члана 69. Закона о пензијском и инвалидском осигурању на наведени начин, приликом првих наредних измјена и допуна Закона... (одговор достављамо у прилогу). С обзиром да је наведена препорука испоштована, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби .. а подносиатељица жалбе се може поново обратити Институцији уколико се појаве нове чињенице или околности у њеном предмету."
462	Ж-БЛ-04-161/21	П-107/21	ПРЕПОРУКУ директору Кантоналне административне службе Тузла, Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање • да поступи по Рјешењу број: Ф33/2/2-35-2-41-4/14 од 02.08.2019. године ; • да у року од 30 дана, од дана пријема, доставе Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине информације о мјерама предузетим на реализацији ове Препоруке	25 - Пензије	Реализирана	ДА	"Дана 05.07.2021. године институција Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је Акт број: Ф36/2/1-45-3-99-5/21 од 30.06.2021. године, директора Кантоналне административне службе Тузла, Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање у којем се наводи: „у вези са вашим актом од 20.04.2021. године, у предмету Ч.Д. обавјештавамо вас даје ова служба у предмету странке одлучила рјешењем од 30.06.2021. године. Фотокопију истог достављамо у прилогу дописа.“ У прилогу Акта достављено је Рјешење број: 1820-1911/21-2 од 30.06.2021. године, којим се подносиатељица жалбе признаје право на сразмјерни дио инвалидске пензије. С обзиром на чињеницу да је означена одговорна страна поступила по Препоруци Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, донесена је одлука као у уводу ове Обавијести у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11)."
463	Ж-СА-04-179/21	П-154/21	ПРЕПОРУКУ Федералном заводу за пензијско и инвалидско осигурање 1. да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и достави тражено изјашњење. Рок за реализацију препоруке: одмах.	25 - Пензије	Реализирана	ДА	Након ургентности непосредно вишем органу, дана 10.09.2021. одговор Федерални завод за пензијско и инвалидско осигурање. Имајући у виду напријед наведено као и чињеницу да је Федерални завод за пензијско и инвалидско осигурање доставио одговор по препоруци Омбудсмани БиХ су одлучили да нема основа за даље поступање у предмету због чега је одлучено да се предмет број Ж-СА-01-179/21 овом одлуком затвара. Дана 20.12.2021., након архивирања предмета, запримљен је одговор Ф3 ПИО/МИО од 16.12.2021. Ф31-4-45-9-20609-2/21.
464	Ж-СА-04-439/20	П-175/21	ПРЕПОРУКУ Директору Кантоналног јавног комуналног предузећа "Парк" д.о.о 1. Да у координацији са расположивим капацитетима запослених по пријему ове препоруке доставе Порезеној управи сљедећу документацију за жалитеље, а све ради остваривања пензије: ☐ Образац МИП мјесечни извјештај о исплаћеним плаћама; ☐ Плаћеним доприносима и аконтацији пореза на доходак; ☐ М4 образац. 2. Да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмана Босне и Херцеговине о начину реализације исте.	25 - Пензије	Реализирана	ДА	"Обзиром да Институција Омбудсмана није запримила одговор у датом року, Омбудсмани Босне и Херцеговине упутили су дана 25.08.2021. године Ургентцију за реализацију Препоруке Омбудсмана Босне и Херцеговине број: П-175/21 од 08.07.2021. године. До дана доношења ове одлуке, Институција Омбудсмана није запримила тражене информације од КЈКП Парк. С тим у вези, Омбудсмани БиХ су... упутили Влади Кантона Сарајево Обавијест о нереализацији Препоруке Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине број: П-175/21 од 08.07.2021. године на даље поступање." Након архивирања предмета, 01.01.2022. запримљен је одговор КЈКП Парка а бр:П-2168-2/21 у којем је наведено да је поступљено по препоруци омбудсмана , да су образци за жалитеље достављени Пореској управи .
465	Ж-БЛ-04-251/21	П-196/21	ПРЕПОРУКУ директору Кантоналне административне службе Ливно, Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Федерације Босне и Херцеговине • да поново размотри захтјев подносиатељице жалбе за остављавање права на пензију, а узимајући налаз и мишљење из ове Препоруке; • да у року од 30 дана, од дана пријема, доставе Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине информације о мјерама предузетим на реализацији ове Препоруке	25 - Пензије	Реализирана	ДА	"...Дана 31.08.2021. године институција Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је Акт директора Кантоналне административне службе Ливно, Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Федерације Босне и Херцеговине број: Ф313/2-35-1-45716-23/18 од 24.08.2021. године ...У конкретном случају надлежни орган је у Изјашњењу на Препоруку Омбудсмана Босне и Херцеговине број: Ф313/2-35-1-45716-23/18 од 24.08.2021. године је дао образложење, те упутио странку за даље поступање, а издавањем препоруке исцрпљене су све могућности Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине у овом предмету, те је донесена одлука као у уводу ове Обавијести у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11)."
466	Ж-БЛ-04-636/20	П-217/21	ПРЕПОРУКУ - Да, уважавајући предвиђена правила поступка и законом предвиђене рокове, као и истакнуто мишљење Омбудсмана, одлучи по захтјеву подносиоца, односно удовице преминулог да живи своје право на породичну пензију; - Да, у будућим предметима води рачуна о роковима предвиђеним законом уважавајући мишљење омбудсмана изнесено у овој препоруци - Да о учинку ове Препоруке обавијести Омбудсмана у року од 30 дана од дана пријема исте.	25 - Пензије	Реализирана	ДА	"...Федерални завод за пензијско и инвалидско осигурање, Кантонална административна служба Тузла је у достављеном одговору навео да је дана 04.10.2021. године донесено рјешење о инвалидској пензији и дана 11.10.2021. године донесено рјешење о породичној пензији члану породице умрлог ...- Ф.Л., чиме је окончано поступање у наведеном предмету. С обзиром да је препорука испоштована, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води под горњим бројем.
467	Ж-БЛ-04-374/21	П-253/21	ПРЕПОРУКУ Да по пријему ове Препоруке успоставе сарадњу са Институцијом омбудсмана, те одмах доставе потребне информације и изјашњења онако како је то тражено у претходно достављеним актима, писменим путем, на адресу Академика Јована Сурутке бр. 13, Бања Лука.	25 - Пензије	Реализирана	ДА	Препорука је упућена препорученом поштом дана 24.11.2021. године, а Омбудсмани дана 20.12.2021. године запримају информацију да је поступак за признавање права на породичну пензију окончан и достављају примјерак рјешења. Актом од 21.12.2021. године позвана је подносиатељица жалбе да потврди наведе надлежног органа, а истовремено је упозорена да, уколико то не учини, да Омбудсмани предмет могу затворити. Како то није учинила, Омбудсмани констатују да је по Препоруци поступљено и да је подносиатељица жалбе остварила своје право, те предмет затварају.

468	Ж-СА-04-921/21	П-282/21	П Р Е П О Р У К У Федералном заводу за пензијско/мировинско и инвалидско осигурање –Мостар • да одмах по пријему Препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмена на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и достави изјашњење у вези са актима институције Омбудсмена од дана 22.09.2021. године, 19.10.2021. године и 02.11.2021. године. Рок за реализацију препоруке: одмах.	25 - Пензије	Реализирана	ДА	"Након издавања Препоруке, дана 27.12.2021. године Ф3 ПИО/МИО доставио је информацију, број: Ф33/8-31-1-1027-2/21 од 23.12.2021. године из које произилази да је Рјешењем директора Кантоналне административне службе у Сарајеву, матични број: 1158003858 од 17.09.2020. године, жалитељици из Аустрије признато право на сразмјерну старосну пензију, почев од 04.01.2020. године ... именована подноси захтјев за промјену исплатне адресе из Аустрије у БиХ, јер је урађен налог за исплату пензије у Аустрији. Да би се успоставила исплата сразмјерне стросне пензије, именованој је упућен допис број: Ф312/2/1-31-1-20443-3/1 од 09.02.2021. године, којем је наведено да је неопходно да достави банковни рачун са видљивим ИБАН и СВИФТ кодом (уколико жели исплату пензије у Аустрији) или банковни рачун и ЦИПС пријаву (уколико жели исплату у БиХ) ... Након што именована достави тражену документацију, исто ће се успоставити исплата сразмјерне старосне пензије. ...Имајући у виду све претходно наведено, посебно уважавајући чињеницу да је означени одговорни орган поступио по Препоруци П-282/21 од 30.11.2021. године, на начин да је остварио сарадњу са институцијом Омбудсмена и доставио информације о предметној проблематици, као и уважавајући чињеницу да је подносиатељица жалбе пропустила да достави тражено очитовање, Омбудсмени Босне и Херцеговине цијене да нема основа да даљим подумимањем активности и мјера на предмету подносиатељице жалбе. Подносиатељица жалбе се упућује да поступи по захтјеву Ф3 ПИО/МИО и достави тражену документацију."
469	Остварена сарадња						
470	Ж-СА-04-805/20	П-81/21	П Р Е П О Р У К У Федералном заводу за пензијско/мировинско и инвалидско осигурање 1. да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и достави изјашњење.	25 - Пензије	Остварена сарадња	ДА	27.04.2021 одговор ПИО 07.10.2021. одговор Кантоналног суда у Сарајеву. 25.10.2021 одговор Ф3 ПИО МИО На дан ажуреирања 02.02.2022. рад на предмету у току.
471	Ж-СА-04-375/21	П-169/21	П Р Е П О Р У К У министру Федералног министарства за питање бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата 1. Да, одмах по пријему Препоруке, проведе одговарајуће активности и мјере на доношењу одлуке по жалби жалитељице против Рјешења број: 14-37-2054/18 од 07.04.2021. године, те исту достави жалитељици; 2. Да, по пријему ове Препоруке, без одлагања, предузме одговарајуће активности како би се успоставила сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 25. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсменима Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење; 3. Да, у року од 15 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	25 - Пензије	Остварена сарадња	ДА	"...дана 05.08.2021. године Институцији Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине достављен је Акт Федералног министарства за питање бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата број: УП-ИИ-03-37/1-388/21 од 29.07.2021. године. У прилогу истог Акта достављено је Рјешење број: УП-ИИ-03-37/1-388/21 од 29.07.2021. године којим се одбија жалба жалитељице, изјављена против првостепеног рјешења Службе за борачко-инвалидску заштиту општине Ново Сарајево број: 14-37-2054/18 од 07.04.2021. године као неоснована. Жалитељици је сходно поуци о правном лијеку дата попућност покретања управног спора тужбом код надлежног кантоналног суда у року од 30 дана од пријема Рјешења. Сходно наведеном, Омбудсмени Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби, обзиром да из наведеног Акта произилази да је Федерално министарство за питање бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата дана 29.07.2021. године донијело одлуку по жалби - Рјешење број: УП-ИИ-03-37/-388/21, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине."
472	Није реализирана						
473	Ж-СА-04-10/21	П-45/21	ПРЕПОРУКУ 1. Министарству рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске, да размотри приједлог омбудсмана Босне и Херцеговине о измјенама Закон о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске на начин да се усклади са Породичним законом Републике Српске на начин да се у члану 70. тачка а) Закона о пензијском и инвалидском осигурању иза ријечи „брачни супружник“ дода „и ванбрачни супружник“, те да се у тачки б) ријечи „или ванбрачни супружник“ бришу. 2. као и да у року од 60 дана од дана пријема ове препоруке обавијесте омбудсмана Босне и Херцеговине о предузетим мјерама у циљу реализације ове препоруке	25 - Пензије	Није реализирана	ДА	Министарство рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске је у одговору од 01.03.2021. године навело да је идентична иницијатива поднесена 25.01.2018. године када је министарство дало мишљење да не постоји неусклађеност Закона о пензијском и инвалидском осигурању са Породичним законом и да спорне одредбе нису дискриминирајуће, те да нема основа да се прихвати Иницијатива за измјене Закона о пензијском и инвалидском осигурању коју је поднијела Институција омбудсмана за људска права БиХ. Влада Републике Српске је усвојила наведено мишљење министарства. С обзиром на наведено понавља се констатација из наведеног мишљења да не постоји неусклађеност наведених закона те да спорне одредбе нису дискриминирајуће. С обзиром да из достављеног одговора произилази да Препорука омбудсмана Босне и Херцеговине није испоштована, а како је предузето све из надлежности Институције, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби странке а подносиатељица жалбе се може поново обратити Институцији уколико се појаве нове чињенице или околности у њеном предмету. Такође, с обзиром да се ради о жалбама са истим чињеничним основом које су наставиле у континуитету да се подносе Институцији омбудсмана, отвориће се нови предмет ради обраћања Уставном суду Републике Српске, оцјеном за уставност спорних одредби Закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске.

474	Ж-СА-04-904/19	П-82/21	ПРЕПОРУКУ 1. КЈКП ГРАС д.о.о. Сарајево – да у координацији са ресорним министарством изнађе рјешење и изврши уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање у циљу повезивања стажа осигурања за подносиоца жалбе ради остваривања права на пензију; 2. да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину реализације ове Препоруке.	25 - Пензије	Није реализирана	ДА	Институција Омбудсмена је дана 23.04.2021. године запримила одговор КЈКП ГРАС д.о.о. број 5430, а у којем је наведено: "Сходно Вашој Препоруци у вези са жалбом број горњи, обавјештавамо Вас да због веома тешке финансијске ситуације предузећа, обавезе по основу пореза и доприноса за подносиоца жалбе још увијек нису измирене, а бит ће измирене када се стекну финансијски услови о чему ћемо Вас благовремено обавијестити. Поново Вас обавјештавамо да је жалитељ као и сви други радници који су пензионисани по редовној законској процедури/пензионисање по основу година старости, инвалидности и остваривања права на породичну пензију предмет свих приједлога за изналажење рјешења..." Институција Омбудсмена је дана 30.04.2021. године запримила акт Министарства саобраћаја Кантона Сарајево у броју 04-10-33392/19, а у којем је наведено да је Министарство саобраћаја дана 22.04.2021.године упутило допис КЈКП "Градски саобраћај" д.о.о. Сарајево са препоруком за редослијед уплата доприноса за пензијско и инвалидско осигурање у циљу повезивања стажа осигурања и остварања права на пензију. Цијенећи садржаје наведених одговора институција Омбудсмена закључује да не постоји основ за даљњим дјеловањем. Наиме, у одговору КЈКП ГРАС д.о.о. Сарајево наведено је да ће наведено предузеће подузети мјере ради измирења обавеза уплате доприноса жалитеља. Надаље, у одговору Министарства саобраћаја Кантона Сарајево наведено је да ово Министарство доставило КЈКП "ГРАС" д.о.о. Сарајево смјернице за уплату доприноса и других обавеза за запосленике овог предузећа. Евидентно је да је институција Омбудсмена поступила у складу са својим овлашћењима и исцрпила све мјере које се од стране институције Омбудсмена могу подузети.
475	Ж-БЛ-04-256/21	П-118/21	ПРЕПОРУКУ – да размотри наведено мишљење омбудсмана Босне и Херцеговине те, ако нађе основа, да у складу са чланом 4. став 3. Закона о Уставном суду Републике Српске покрене поступак оцјене уставности и законитости члана 70. став б) Закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске – да у року од 60 дана од дана пријема ове препоруке обавијесте омбудсмана Босне и Херцеговине о предузетим мјерама у циљу реализације ове препоруке	25 - Пензије	Није реализирана	ДА	Уставни суд Републике Српске је у одговору од 08.06.2021. године навео да су судије Уставног суда јединствени у ставу да не постоје разлози због којих би се ех оффицио покренуо поступак апстрактне нормативне контроле уставности наведене одредбе поменутог Закона. С обзиром да је предузето све из надлежности Институције, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби број: Ж-БЛ-04-256/21.
476	Ж-СА-04-298/21	П-156/21	Институција Омбудсмена за људска права подноси ИНИЦИЈАТИВУ за измјену члана 147. став 1. Закона о пензијском и инвалидском осигурању Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ”, бр. 3/2018 и 93/2019 - одлука УС) којим се прописује право на накнаду погребних трошкова у случају смрти корисника пензије.	25 - Пензије	Није реализирана	ДА	"...Обзиром да информација о статусу издате Иницијативе није запримљена у разумном року, дана 04.01.2022. године поново је упућен акт Влади Федерације Босне и Херцеговине (на руке премијера), којим је тражена сљедећа информација: "...да ли је на некој од одржаних сједница Владе Федерације БиХ у претходном периоду, разматран акт Федералног министарства рада и социјалне политике број акт број: 04-02/1-1869/21 М.Т. од 17.09.2021. године у вези са Иницијативом Омбудсмена за измјену члана 147. став 1. Закона о пензијском и инвалидском осигурању Федерације Босне и Херцеговине број: П-156/21 од 27.05.2021. године. Уколико наведени акт није разматран, потребно је доставити информацију када ће бити разматран." Влада Федерације је наведени акт (као и све претходне акте), проследила Федералном министарству рада и социјалне политике актом број: 01-31-719-3/21 од 12.01.2022. године, како би исто Министарство сачинило и доставило институцији Омбудсмена тражену информацију. Даном 20.01.2022. године запримљен је акт Федералног министарства рада и социјалне политике број: 04-02/1-1869/21 М.Т од 18.01.2022. године у којем је наведено да је „у међувремену Влада Федерације БиХ на 281. сједници одржаној 19.09.2021. године, утврдила Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању. Наведеним Приједлогом закона није обухваћена измјена ни допуна члана 147. Закона о пензијском и инвалидском осигурању." Садржај наведених одговора указује да Иницијатива Омбудсмена број: П-156/21 од 27.05.2021. године није реализована, о чему Вас обавјештавамо, као непосредно виши орган, у смислу члана 32. став 2. Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, а у циљу подизмања конкретних мјера с циљем реализације Иницијативе. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмена за 2022. годину..."
477	Ж-БЛ-04-387/21	П-195/21	ПРЕПОРУКУ • да у складу са налазима из Препоруке поново изврши обрачун стопе доприноса за здравствено осигурање подносиоцу жалбе; • да у року од 30 дана, од дана пријема, доставе Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине информације о мјерама предузетим на реализацији ове Препоруке	25 - Пензије	Није реализирана	ДА	"...Обзиром да у остављеном року означена одговорна страна није доставила одговор на Препоруку, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су дана 28.09. 2021. године упутили ургенцију поводом Препоруке директору Пореске управе Републике Српске. Даном 06.10.2021. године институција Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине запримила је Одговор директора Пореске управе Републике Српске број: 06/1.01/0103-052.2-16891/2021 од 05.10.2021. године ... У конкретном случају Препорука Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине није реализована, а издавањем препоруке и ургенције поводом препоруке исцрпљене су све могућности Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине у овом предмету..."
478	УКУПНО	-	25 - Пензије				
479	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
480	15	15	8	0	2	5	0
481	ПОВРЕДА ПРАВА :	26 - Тужилаштва					
482	Реализирана						

483	Ж-БЛ-08-259/21	П-192/21	ПРЕПОРУКУ Окружном јавном тужилаштву Бањалука 1. Да одмах по добијању ове препоруке, одговори подносиоцу жалбе на поднесене захтјеве за приступ информацијама, у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	26 - Тужилаштва	Реализирана	ДА	"...Дана 19.08.2021. године институција Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине запримила је Акт Окружног јавног тужилаштва Бањалука број: Т13 О КПП 0045631 20 од 17.08.2021. године...У конкретном случају Препорука Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине је реализована, а издавањем препоруке исцрпљене су све могућности Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине у овом предмету, те је донесена одлука као у уводу овог Обавијештења у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11). "
484	Остварена сарадња						
485	Ж-СА-08-1075/20	П-27/21	ПРЕПОРУКУ Главној тужитељици Кантоналног тужилаштва Кантона Сарајево 1. да, без одлагања, подзме ефикасне мјере и радње ради окончања наведених истрага и доношењу коначне тужилачке одлуке у предмету број: Т09 О КТ 0111668 20 4, уважавајући налаз и мишљење Омбудсмана Босне и Херцеговине. 2. Да у року од 60 дана од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о предузетим мјерама у циљу реализације исте.	26 - Тужилаштва	Остварена сарадња	ДА	05.05.2021 одговор Тужилаштво кантона Сарајево 10.05.2021 одговор Тужилаштво кантона Сарајево 31.05.2021 одговор Тужилаштво кантона Сарајево 10.11.2021 одговор Тужилаштво кантона Сарајево 03.02.2022. запримљен одговор Кантоналног тужитељства бр:А-В-51/18 На дан ажуреирања реализације препорука 03.02.2022. рад на предмету је у току.
486	Није реализирана						
487	Ж-СА-08-729/19	П-23/21	ПРЕПОРУКУ Главној тужитељици Кантоналног тужилаштва Кантона Сарајево 1. да, без одлагања, подзме ефикасне мјере и радње ради окончања наведених истрага и доношења коначних тужилачких одлука у предметима број: Т09 О КТА 0111306 19 2 и Т09 О КППО 0061635 17, уважавајући налаз и мишљење Омбудсмана Босне и Херцеговине. 2. Да у року од 60 дана од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о предузетим мјерама у циљу реализације исте.	26 - Тужилаштва	Није реализирана	ДА	"...дана 11.06.2021. године, Институција Омбудсмена запримила је одговор Кантоналног тужилаштва Кантона Сарајево, број: А-В-100/16, А-1178/19 од 08.06.2021..." Из достављеног одговора видљиво је да није испоштована препорука број: П-23/21, тј. Кантонално тужилаштво Кантона Сарајево није донијело коначну тужилачку одлуку у предмету број: Т09 О КППО 0061635 17 С тим у вези, Институција Омбудсмена је дана 14.06.2021. године упутила Високом судском и тужилачком вијећу Босне и Херцеговине Обавијест о нерезализацији Препоруке Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине број: П-23/21 од 20.01.2021. године. Слједом претходно наведеног, а имајући у виду садржај запримљеног одговора односно чињеницу да је Кантонално тужилаштво Кантона Сарајево није испоштовало препоруку број: П-23/21 Омбудсмени БиХ су одлучили да у складу са чланом 35. Став 8. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет број Ж-СА-08-729/19.
488	Ж-БР-08-268/19	П-71/21	КАНТОНАЛНОМ ТУЖИЛАШТВУ ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА 1- Да у складу са позитивним законским прописима подзме радње у циљу доношења тужилачке одлуке у предмету број Т03 О КТ 0073720 18 ; 2- Да у року од 30 дана обавијести институцију Омбудсмана о предузетим мјерама и роковима за реализацију препоруке.	26 - Тужилаштва	Није реализирана	ДА	...Одговор Кантоналног тужилаштва Тузланског кантона број: Т03 О КТ 0073720 18 од 28. 9. 2021. године идентичан је одговору број: Т03 О КТ 0073720 18 од дана 1. 4. 2021. године, због чега Омбудсмани Босне и Херцеговине указују да је за успјешно функционирање институције Омбудсмана од посебног је значаја изградња добрих односа између институција у Босни и Херцеговини и Омбудсмана Босне и Херцеговине. Ови односи подразумевају и подршку институција у Босни и Херцеговини на начин да се сарадња са институцијом Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине реализира на начин прописан законом, препоруке Омбудсмана прихвате и испоштују на свим разинама власти, без икаквог увјетовања. Узимајући у обзир напријед изнесено, Омбудсмани Босне и Херцеговине, сходно одредбама чланка 32. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, позивају Главног тужитеља Кантоналног тужилаштва Тузланског кантона да у складу са својим овлашћенима подзме све што је неопходно да се Препорука Омбудсмана БиХ испоштује.
489	УКУПНО	-		26 - Тужилаштва			
490	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
491	4	4	1	0	1	2	0
492	ПОВРЕДА ПРАВА :	27 - Правобранилаштва					
493	УКУПНО	-		27 - Правобранилаштва			
494	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
495	0	0	0	0	0	0	0
496	ПОВРЕДА ПРАВА :	28 - Предмети корупције					
497	Реализирана						
498	Ж-БЛ-05-779/20	П-194/21	ПРЕПОРУКУ директору Агенције за превенцију корупције и координацију борбе против корупције • да поново размотри околност позивања узбуњивача на дисциплинску одговорност због јавног иступања о пријави корупције као штетну радњу, у контексту Закона о заштити лица која пријављују корупцију у институцијама Босне и Херцеговине и у складу са налазима из ове Препоруке; да у року од 30 дана, од дана пријема, доставе Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине информације о мјерама предузетим на реализацији ове Препоруке	28 - Предмети корупције	Реализирана	ДА	"...Дана 07.09.2021. године институција Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине запримила је Информацију Агенције за превенцију корупције и координацију борбе против корупције број: 06-07-6-58-43/19 од 06.09.2021. године...конкретном случају Препорука Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине је реализована, а издавањем препоруке исцрпљене су све могућности Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине у овом предмету, те је донесена одлука као у уводу овог Обавијештења у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11). "
499	УКУПНО	-		28 - Предмети корупције			
500	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
501	1	1	1	0	0	0	0
502	ПОВРЕДА ПРАВА :	29 - Миграције и азил					
503	Нема одговора						

504	Ж-СА-05-1065/20	П-28/21	ПРЕПОРУКА Министарство сигурности Босне и Херцеговине Сектор за азил позива се да у сарадњи са Удружењем "Ваша права Босне и Херцеговине" закаже термин за подношење захтјева за азил за жалитељицу и млдб ..., држављанке Ирака. Информацију о реализацији ове препоруке потребно је доставити у року од 30 дана од дана пријема исте.	29 - Миграције и азил	Нема одговора	НЕ	18.08.2021.Ургенција - Захтјев за поновно исказивање наміјере подношења захтјева за азил . Рок за доставу одговора истекао 15.03.2021. На дан ажурирања реализације препорука 02.02.2022. рад на предмету је у току.
505	УКУПНО	-	29 - Миграције и азил				
506	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
507	1	1	0	0	0	0	1
508	ПОВРЕДА ПРАВА :	30 - Слобода окупљања					
509	УКУПНО	-	30 - Слобода окупљања				
510	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
511	0	0	0	0	0	0	0
512	ПОВРЕДА ПРАВА :	31 - Адвокати					
513	Реализирана						
514	Ж-БЛ-08-226/19	П-114/21	ПРЕПОРУКУ Адвокатској комори Федерације Босне и Херцеговине 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања успостави сарадњу са Омбудсманом Босне и Херцеговине на начин прописан чланом 25. Закона о омбудсману Босне и Херцеговине и достави тражено изјашњење 2. Да поступи по жалби подносиоца 3. Да у року од 30 дана од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмане Босне и Херцеговине о подузетим мјерама и роковима за реализацију препоруке. ПРЕПОРУКУ Кантоналном тужилаштву Тузланског кантона 1. да, без одлагања, донесе одлуку из своје надлежности по кривичној пријави подносиоца жалбе, уважавајући налаз и мишљење Омбудсмана Босне и Херцеговине. Да у року од 30 дана од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмане Босне и Херцеговине о подузетим мјерама и роковима за реализацију препоруке	31 - Адвокати	Реализирана	ДА	"...Обзиром да у остављеном року нису запримљени одговори на Препоруку, Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су дана 10.08.2021. године упутили ургенцију поводом Препоруке Федералном министарству правде и Федералном тужилаштву. Дана 29.11.2021. године Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је Акт кантоналног тужилаштва Тузланског кантона број: Т03 ОКТА 0079215 19 од 23.11.2021. године у којем се наводи:"...У овом кривичном предмету ће коначна одлука бити донесена благовремено цијенећи и рад на другим предметима који имају приоритет при рјешавању." У конкретном случају, узимајући у обзир и достављени Одговор Кантоналног тужилаштва Тузланског кантона, те чињенице да су издавањем препоруке и ургенције поводом препоруке исцрпљене све могућности Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине у овом предмету, те је донесена одлука као у уводу ове Обавијести у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11). "
515	Није реализирана						
516	Ж-СА-08-1278/19	П-168/21	ПРЕПОРУКУ Адвокатској/Одвјетничкој комори Федерације Босне и Херцеговине 1. Да, по пријему ове Препоруке, без одлагања, предузме одговарајуће активности и мјере како би се успоставила сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 25. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсменима Босне и Херцеговине достави тражена изјашњења; 2. Да, у року од 10 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о <u>предузетим активностима на њеној реализацији</u>	31 - Адвокати	Није реализирана	НЕ	С обзиром да Омбудсмени Босне и Херцеговине нису запримили повратне информације, дана 23.08.2021. године, Омбудсмени Босне и Херцеговине упутили су Ургенцију на Препоруку број: П-168/21 од 25.06.2021. године. Сходно наведеном, о нерезализацији препоруке, предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности Институције Омбудсмана за 2021. годину.
517	Ж-СА-08-17/21	П-221/21	ПРЕПОРУКУ ОДВЈЕТНИЧКОЈ КОМОРИ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ 1. да одмах по пријему ове препоруке успостави сарадњу са Институцијом омбудсмана на начин прописан Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, како је то напријед наведено; 2. да у року од 15 (петнаест) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмане о начину испоштовања ове препоруке.	31 - Адвокати	Није реализирана	НЕ	Одвјетничка комора Федерације Босне и Херцеговине није поступила по Препоруци напријед наведени број. Обзиром на наведено, нерезализација препоруке под напријед наведеним бројем бит ће регистрирана у Годишњем извјешћу у о резултатима активности омбудсмана за људска права БиХ за 2021. годину.
518	УКУПНО	-	31 - Адвокати				
519	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
520	3	3	1	0	0	2	0
521	ПОВРЕДА ПРАВА :	32 - Инспекције					
522	Реализирана						
523	Ж-СА-05-981/20	П-21/21	ПРЕПОРУКУ Начелнику Општине Маглај 1. Да, имајући у виду наводе из Препоруке, подузме све законом прописне активности и мјере како би се у будућим поступањима, посебно када су жалитељи у питању, омогућило благовремено и ефикасно провођење поступака, а онемогућила свака злоупотреба права странака; 2. Да, имајући у виду протек времена од подношења захтјева жалитеља,запримљен дана 07.08.2020. године,одмах подузме ефикасне мјере и радње на доношењу одлуке; 3. Да у року од 30 дана од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу њене реализације препоруке;	32 - Инспекције	Реализирана	ДА	14.04.2021 одговор Општине Маглај Омбудсмени Босне и Херцеговине подузетим радњама у конкретном предмету исцрпили све мјере и активности које могу подузмати у складу са надлежностима прописаним Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине , а одговорни орган је је подузео одређене активности на реализацији Препоруке, Омбудсмени Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби жалитеља, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине

524	Ж-БЛ-05-27/21	П-251/21	ПРЕПОРУКУ 1. Да одмах по пријему ове препоруке предузме све радње како би се у предмету подносиоца жалбе поступило по Рјешењу Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске број: 15.04-96-49/21 од 25.05.2021. године као и пресуди Окружног суда у Бањалуци број: 11 О У 024259 19 У од 01.06.2020. године у складу са Законом о општем управном поступку и Законом о управним споровима Републике Српске као и изнесеним мишљењем омбудсмана Босне и Херцеговине 2. Да у року од 30 (двадесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмана о начину реализације ове препоруке.	32 - Инспекције	Реализирана	ДА	"...Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске је у достављеном одговору навело да је првостепени орган у новом Рјешењу које је донесено дана 16.09.2021. године поступило по путама Суда и одржао расправу на којој су све странке узеле активно учешће и извеле своје доказе на битне околности конкретног случаја. Даном 10.11.2021. године Министарство је донијело Рјешење број: 15.04-96-158/21 којим је одбијена као неоснована жалба изјављена од Заједнице етажних власника Николе Пашића број 16. и 18. Бањалука. С обзиром да је Одјелене за просторно уређење града Бањалука донијело рјешење у конкретном предмету, те како је издавањем препоруке предузето све из надлежности Институције, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби адвоката ... а именовани се може поново обратити уколико се појаве нове чињенице или околности у наведеном предмету. Такође, с обзиром да је подносилац жалбе Омбудсману Босне и Херцеговине дана 09.12.2021. године поднио нови поднесак у којем наводи да проблем који се односи на незаконито поступање поменутог предузетника и даље траје, регистроваће се нови предмет."
525	Ж-СА-08-781/21	П-261/21	П Р Е П О Р У К У Кантоналној управи за инспекцијске послове Кантона Сарајево 1. Да посредством Инспектората урбанистичко - грађевинске, еколошке, комуналне и стамбене инспекције подзму све активности у циљу довођења предметне проблематике у важеће законске регулативе, а превходно уважавајући налазе из ове Препоруке; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсмана Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу њене реализације.	32 - Инспекције	Реализирана	ДА	Након издавања Препоруке, дана 24.11.2021. године, Кантонална управа за инспекцијске послове Кантона Сарајево доставила је Информацију, број: УП-1-14-06-19.2-15251/21 од 18.11.2021. године из које произилази да ће поступајући инспектор у остављеном року поступити по Препоруци те се уједно захваљује на залагању и сарадњи у заједничком настојању да се ријеша проблем станара улице Витомира Лукића. Имајући у виду све претходно наведено, посебно уважавајући чињеницу да је означени одговорни орган поступио по Препоруци П-261/11 од 15.11.2021. године, на начин да је остварио сарадњу са институцијом Омбудсмана и доставио информације о мјерама и активностима које су подузете у циљу реализације препоруке, као и уважавајући чињеницу да је подносиатеља жалбе пропустила да достави тражено очитовање, Омбудсмани Босне и Херцеговине цијене да нема основа да даљим подузимањем активности и мјера на предмету подносиатеља жалбе.
526	Ж-БЛ-05-92/20	П-288/21	ПРЕПОРУКУ начелнику Одјелене за инспекцијске послове Града Бања Лука 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања, у складу са својим мандатом и овлашћењима приступи извршењу рјешења урбанистичко-грађевинског инспектора број: 09-362-1214/2017, од дана 23.10.2017. године 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	32 - Инспекције	Реализирана	НЕ	Актом број: 09-362-1501/2021, од дана 23.12.2021. године, Одјелене је доставило изјашњење на издату препоруку у коме наводи да је рјешење које представљало разлог обраћања Омбудсману Босне и Херцеговине у потпуности извршено у фебруару 2021. године. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11). Издата препорука сматра се испоштованом.
527	Остварена сарадња						
528	Ж-СА-05-261/21	П-281/21	П Р Е П О Р У К У Кантоналној Управи за инспекцијске послове Полицијској станици Центар 1.) Да по пријему ове Препоруке у складу са законским надлежностима подзму активности у вези провере смјештаја нерегуланих миграната у стамбеној згради Чекалуша бр. 15. у објекту „ХОСТЕЛ МИЛАНО“. 2.) Да у року од 30 дана, у складу са чланом 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмана БиХ о подузетим активностима по Препоруци.	32 - Инспекције	Остварена сарадња	ДА	30.12.21. запримљен одговор Полицијске станице Центар Сарајево Даном 07.01.2021. запримљен одговор Кантоналне Управе за инспекцијске послове Сарајево На дан ажурирања реализације препорука 08.02.2022. рад на предмету је у току.
529	Није реализирана						
530	Ж-БЛ-05-506/20	П-108/21	П Р Е П О Р У К А Министарству образовања Унско-санског Кантона, Бихаћ да одмах по пријему ове Препоруке, успостави сарадњу са Институцијом омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, на начин прописан Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражена изјашњења, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалуке.	32 - Инспекције	Није реализирана	НЕ	Како ни на наведену препоруку није достављен одговор, дана 16.07.2021. године предсједнику Владе Унско-санског Кантона упућено је Обавјештење о непоштовању наведене препоруке. Такође, том приликом је достављена Препорука од 19.04.2021. године и позван предсједник Владе да предузме све мјере из своје надлежности како би се иста испоштовала. С обзиром да није достављена повратна информација те Препорука омбудсмана Босне и Херцеговине није испоштована, а како је предузето све из надлежности Институције, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби ... а подносиатеља жалбе се може поново обратити Институцији уколико се појаве нове чињенице или околности у његовом предмету. Наведени предмет биће уврштен у Годишњи извјештај Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, са помињањем органа и службеника који су одбили поступити по актима омбудсмана. Такође, омбудсмани ће у наредном периоду размотрити потребу одржавања састанка са предсједником Владе Унско-санског Кантона, ради успостављања сарадње а у циљу ефикасног поступања у предметима.
531	УКУПНО	-		32 - Инспекције			
532	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
533	6	6	4	0	1	1	0
534	ПОВРЕДА ПРАВА :	33 - Бесплатна правна помоћ					
535	Нема одговора						

536	Ж-БЛ-05-458/21	П-315/21	ПРЕПОРУКУ Федералном министру пољопривреде, водопривреде и шумарства • Да изврши измјене Правилника о условима за оснивање и обављање ветеринарске дјелатности и начини додјеле подручја дјеловања („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине“ број 5/16), на начин да се осигура равноправност свих ветеринарских станица у односу на додјелу подручја дјеловања, а у складу са горе наведеном Пресудом Кантоналног Суда у Тузли; • да у року од 60 дана, од дана пријема, доставе Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине информације о мјерама предузетим на реализацији ове Препоруке.	33 - Бесплатна правна помоћ	Нема одговора	НЕ	Рок за доставу информације о мјерама предузетим на реализацији ове Препоруке Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине је 02.03.2022. На дан ажурирања реализације препорука 09.02.2022. рад на предмету је у току.
537	УКУПНО	-	33 - Бесплатна правна помоћ				
538	УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
539	1	1	0	0	0	0	1